

I. Ludo

ULTIMUL BATALION

E. S. P. L. A.

L LUDO • ULTIMUL BATALION

Coperta și vignete de *Eugen Taru*

Din ciclul «*PARAVANUL DE AUR*»

a apărut:

Vol. I DOMNUL GENERAL GUVERNEAZĂ
„ II STAREA DE ASEDIU
„ III REGELE PALAELIBUS
„ IV SALVATORUL
„ V ULTIMUL BATALION

I. LUDO

ULTIMUL BATALION

1960
EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

I

Mai întîi cîntă cocoşul. Îndată după cocoş apăru soarele. După soare apărură iaurgiii. După iaurgii apăru ediţia specială a « Globului» cu trecerea Prutului. După ediţia specială a « Globului» apărură hingherii. Era ziuă ! Totuşi Astromanda Nostradama nu se trezi. Continuînd, cu zîmbetul ei feciorelnic, să se scarpine gingaş, sub pătură, din pricina ploşniţelor, ea mai plutea, fericită, printre aştrii plini de mistere, fără să audă, sau cel puţin să presimtă nişte bătăi insistente în uşă. Deşi băuse aseară cafea, Astromandei Nostradama nu-i trecuse prin minte să-şi citească în fundul ceşcuţei. Dacă o făcea, ar fi ştiut că va fi trezită în zori. N-a făcut-o şi nu se trezi decît numai cînd cel de afară, nerăbdător, începu să zgîlţîie clanţa. Astromanda sări jos din pat, îşi puse halatul şi orientată de vestitul ei dar de a ghici se strecură, prin bezna odăiţii ei de văduvă clarvăzătoare, pînă la uşă, fără să atingă faraşul — care fusese uitat

aseară între dulap și mesuță — și fără să răstoarne bufnița de pe piedestalul ei pirogravat. Căscînd, Astromanda Nostradama dădu perdeluța la o parte și, buimăcită cum era încă de visurile ei în care se vedea înconjurată de regi și de prinți, se încruntă. Afară, pe preș, stătea un individ nici scund, nici înalt, cu o pălărie pînă peste urechi, cu o cîrpă răsucită ca o frînghie în jurul gîtului în loc de cravată și cu o cămașă pe care, în lumina de afară, se puteau distinge nenumărate urme foarte probabil de cremă de ghete, de pastă de dinți, de ruj de buze, de negru de fum și alte vopsele în culori la fel de vii și de bizar îmbinate. Ce-o fi căutînd zdrențurosul ăsta aici? se întrebă Astromanda Nostradama. Dacă ar fi avut cărțile la îndemînă, ea ar fi ghicit îndată despre ce este vorba. Dar, dezarmată cum era, deduse că individul acesta suspect n-a putut veni la o oră atît de matinală la ea, decît numai cu gîndul s-o ucidă și s-o jefuiască de banii pe care-i ținea ascunși sub saltea. Înfricoșată, Astromanda Nostradama își adună slabele ei puteri de văduvă și strigă omului care stătea, totuși, plin de cuviință, pe preș:

— Ia pleacă de aici, golane, că acuși chem poliția! Cum de îndrăznești? Te-ai îmbătat și vii să scoli lumea cu noaptea în cap?

Dar cît țipa, spaima o trezi cu desăvîrșire pe madam Astromanda Nostradama. Împinsă de instinctele ei supranaturale, se mai uită o dată la individul de afară — și pe obrazul ei se așternu un zîmbet de bunăvoință nemărginită.

— O! exclamă ea, bucuroasă, ca și cum golanul i-ar fi fost un vechi cunoscut.

Dar peste acest « o» amical, Astromanda Nostradama nu mai trecu. Stăpînindu-și elanul, dădu ușa larg în lături, dar nu-i vorbi musafirului decît pe un ton de politețǎ obișnuită:

— Vă rog să mă iertați că m-ați găsit cam în *neglijé!*... Luați loc! Vin numaidecît!

Astromanda Nostradama ieși cu direcția înspre fundul curții, unde se punea, fără îndoială, în contact cu forțele oculte, iar golanul, bîjbîind, găsi scaunul de lîngă bufniță, și, închizînd ochii spre a nu vedea bezna,

se lăsă în voia gîndurilor lui luminoase. De ast-noapte este vicepreşedinte de consiliu cu puteri de preşedinte, ministru de externe şi ministru al propagandei. De ast-noapte sînt doi conducători: generalul pe front şi el, aici, în spatele frontului. Generalul va comanda pe front soldaţi şi el va comanda aici conştiinţa neamului şi a ţării!... Puternică este armata acestei conştiinţe! Şi ce măreţ defilează! În cap vine fanfara, evident. Dar nu o fanfară obişnuită, compusă din tot felul de instrumente de vînt, ci numai din trîmbiţe: trîmbiţe de drepturi şi trîmbiţe de veac. După fanfară, bat talpa, în pas de gîscă, trupele de elită din arma catapetesmei. Sînt multe şi variate regimentele de catapeteasmă. Catapetesme înălţate, catapetesme închinate, catapetesme dezrobite, catapetesme fulgerate, catapetesme împreunate. Şi mai sînt catapetesmele sufletului şi catapetesmele inimii şi catapetesmele ochilor şi catapetesmele neamului, în afară de catapetesmele verzi, sau galbene, sau albastre, sau trandafirii — catapetesme de toate culorile. În urma catapetesmelor trec, în rînduri strînse dar sprintene, batalioanele prăvalelor, popasurilor, pîndarilor de stele, sfaturilor de istorie, porţilor de viaţă, podurilor de lume nouă, frunţilor de răsărit, plugurilor de jertfă. Vin, apoi, grelele care blindate ale permanenţelor neamului daco-tracic, pe care flutură, vesel, fanioanele răscrucilor de veac, pentru ca, în cele din urmă, să apară ariergarda, compusă din vitezele formaţiuni ale arcaşilor carpatici.

Este o armată modernă, dinamică, irezistibilă, care nu se poate compara cu nici una din armatele care s-au înfruntat în cele opt mii de războaie cîte a putut consemna pînă acuma istoria lumii. Şi-n fruntea ei păşeşte el! El, Ică!... El, noul conducător al ţării, care are mînă liberă să-şi manevreze trupele de catapetesme, de prăvale, de răscruci de veac, cum va crede el că-i mai bine, numai să înfrîngă pe inamic, la secunda fixată de marele Führer.

Un scurt hîrşîit de chibrit îl anunţă pe viceconducător că forţele oculte s-au înduplecat să-l servească. Astromanda Nostradama ridică fitilul, îşi amestecă, tacticos, cărţile, îl întrebă pe client în ce lună s-a născut,

şi cînd el o informă că în luna noiembrie, Astromanda Nostradama ghici îndată că golanul a apărut pe lume în zodia săgetătorului şi începu să-i dezvăluie destinul:

— Cel ce se va naşte în această zodie va fi cu mintea bună şi cu socotinţă, înţelept, cucernic, iubitor de chipul cel duhovnicesc, drept, smerit, ruşinos şi norocos. Sfătuitor bun, de răul nimănui nu se bucură. Frumos la stat şi la obraz, minunat va grăi, va fi tare în putere, bun la minte şi socotit la faptă. De va trece de treizeci şi trei de ani, va ajunge la şaptezeci şi opt.

— Mulţumesc! zise Ică şi se ridică.

— Nu se cade să mulţumeşti! strigă Astromanda Nostradama, înfricoşată de răzbunarea forţelor oculte, cărora nu le place să treci peste regulamentele lor.

Ică, intimidat, întinse Astromandei Nostradama un pumn de bacnote de cîte cinci sute şi o mie de lei. Cuprins de un vîrtej care o atrăgea din răsputeri spre duşumea, Astromanda Nostradama, totuşi, mai avu prezenţa de spirit să apuce banii cu ambele mîini şi să-i spună golanului, cu privirea aceea irezistibilă pe care o folosea numai în interesul inimii ei, de la vîrsta de şaisprezece spre al şaptesprezecelea an:

— Mulţumesc!

Dar Ică o şi luase la goană, grăbit cum era să apuce tramvaiul, ca să se poată aşeza cu un sfert de ceas mai de vreme pe scaunele lui de preşedinte de consiliu, de ministru de externe şi de ministru al propagandei — dar tot atît de grăbit să-şi limpezească pe hîrtie o idee de ofensivă zdrobitoare contra inamicului: generalul-conducător Ion Antonescu. De dimineaţă i se învălmăşeau frazele în minte, dar acuma, după ce a consultat-o pe vechea lui amică Astromanda Nostradama, ele parcă începeau să se aşeze în front, ceva mai disciplinate. Generalul!... Acum va trebui să dea generalului nostru o lovitură, de să-i ia minţile pentru vecie! Generalul! L-a făcut dumnezeu din piatră şi din fulger! Măi-măi! Numai din piatră şi din fulger e făcut generalul!... Sar scîntei din generalul nostru!... Parcă îl vezi! Abia te atingi de generalul-piatră şi ţîşnesc fulgerele din el!... Mare minune să nu-l apuce damblaua de emoţie, pe general!... Din piatră şi din fulger!...

Auzi ce noroc pe capul generalului să-i vină lui Ică o asemenea imagine! Din piatră și din fulger, generalul nostru! Neam de neamul lui n-a scăpărat fulgere!... Sau, mai știi!... Poate mă-sa!... Acu, să văd mai departe!... Da!... În ochii lui de oțel stă, ca un arc întins, destinul aprig al unui neam în luptă!... Ochi de oțel!... Să-i zicem și ochi de oțel!... Dacă trebuie, trebuie!... El e Conducătorul!... Să vedem mai departe!... În surîsul lui ca o floare, privind spre soare!... Hait!... Am început să fac și poezie!... Generalul e o floare care privește cu ochii lui de vițel la soare!... Surîs ca o floare, privind spre soare!... O să se strice lumea de rîs!... Dar n-are a face!... Chestia e să fie mulțumit generalul! Și generalul va fi încîntat!... Tot nu merge priceperea lui în poezie mai departe de versurile astea!... Surîsul lui ca o floare, privind spre soare!... Generalul! Generalul nostru în versuri oficiale!... Aici Ică își aminti de cele ce i-a povestit nu de mult ministrul Italiei: unul din cei mai înalți demnitari ai lui Mussolini a primit din partea unui poet oferta de a-i pune discursurile în versuri!... Ideea ar trebui pusă în practică spre bucuria tuturor oamenilor politici!... Acu, ce mai zicem?... Ni l-a dat dumnezeu la răscruce de veac!... Ar fi fost culmea să uit tocmai asta! Generalul nostru fără răscruce de veac!... Mujdei fără usturoi!... Și altceva?... Altceva-i asta: ni l-a dăruit destinul, atunci cînd catapeteasma neamului începuse să se prăbușească, pentru ca s-o rezeme cu toată puterea făpturii lui neobișnuite!

— Biletul!... Hei, ăla de colo!... Biletul!... Ești surd?

Dintr-un grup de tineri porni un glas vesel:

— Lasă-l, nene, în pace! Ce-i ceri bilet? Are atîrnament!

Ceilalți rîseră cu toleranță. Numai taxatorul continua să fie indignat:

— Are pe dracu!... E jmecher! Cunosc eu de-al de ăștia, jmecherii!... Îi ceri bilet și, cînd nu mai are încotro, sare jos din tramvai!

Adevărul era că Ică n-auzise. Gîndurile lui toate lucrau să găsească un sfîrșit poemului închinat lui

Antonescu. Destul de stînjenit că toţi pasagerii din tramvai se hlizesc la el cu gura pînă la urechi, Ică îşi trase pălăria peste ochi şi întinse banii, pentru bilet, fără să scoată o vorbă. Dar taxatorul făcu operaţia încetişor, ca să aibă timp să-i predice munca şi cinstea.

— Aşa sînt unii ! zise el celorlalţi călători. Numai de furtişaguri se ţin. În loc să muncească, se îndeasă toată ziua în tramvaie... Poate ştii dumneata de ce se îndeasă atîta în tramvaie !... Barem de ar plăti !... Dar aşa...

Lui Ică îi venea să moară de ruşine. Dar pentru a nici el nu ştia cîta oară de cînd o frecventează pe Astromanda Nostradama, ruşinea făcu loc mulţumirii: găsise sfîrşitul !... Să moară de ruşine. Ei şi !... *A muri pentru generalul Antonescu este o onoare!*

★

Directorii întregii prese din capitală erau adunaţi la prezidenţie, unde fuseseră convocaţi de către noul vicepreşedinte de consiliu, noul ministru de externe şi noul ministru al propagandei. Deşi programele foilor lor erau foarte diverse şi foarte adverse — întrucît unele erau, precum se putea afla din subtitlurile lor, « ziare de atitudine», în timp ce altele erau, dimpotrivă, « ziare de convingere», ori « ziare de intransigenţă», ori « de luptă», ori « de cinste», ori « de adevăr» şi aşa mai departe — toţi conducătorii opiniei publice erau însufleţiţi de aceeaşi neînfricată hotărîre de a isprăvi cu Rusia pînă în zece zile. Cînd Ică apăru, orice urmă de îndoială dispăru din sufletul lor: vor învinge. Ică era irezistibil. Cu obrazul lui proaspăt ras, mărginit sus, pe tidvă, de o freză trecută, fir cu fir, prin briantină, şi jos, sub bărbie, de un guler de o albeaţă orbitoare, care aducea servicii de neuitat cravatei lui japoneze, Ică radia optimism, curaj şi forţă invincibilă. Vom învinge ! îşi ziseră, în cor mintal, directorii presei, indiferent dacă reprezentau ziare de atitudine, sau de convingere, sau de intransigenţă — şi se dezlănţuiră în aplauze frenetice. Tolerant, Ică lăsă pe reprezentanţii opiniei publice să bată, liber, din palme, pentru că nimic nu poate place mai mult unui om care iubeşte

libertatea cum o iubea el decît să audă, de îndată ce-şi face el apariţia, cum i se bate, liber, din palme — şi, după ce vijelia trecu, vorbi:

— Domnilor, lupta noastră de astăzi este în serviciul comandat al strămoşilor, al tradiţiei misionare, al dreptăţii şi al demnităţii nepieritoare din prag de veac. De la poruncile ei nu ne putem abate fără a risca prăvala veacurilor de veac, în care, sub catapeteasma strămoşilor, sclipeşte, printre pravilele demnităţii şi rolul misionar cu care am fost învestiţi de predestinul nostru geografic, biologic, politic şi istoric, omul providenţial, generalul Antonescu. Sîntem popor de ţărani. Sîntem înfipţii pămîntului! Sîntem croiţii strămoşeştilor vitejii daco-romane. Sîntem neclintiţii imperativelor civilizaţiei. Dar sîntem aliaţii marii Germanii, în fruntea căreia, sub catapeteasma germanică, apare chipul de zeu al noii credinţe, Führerul Adolf Hitler. Or, domnilor, am mîndria să vă anunţ că marele Führer a făcut conducătorului nostru onoarea de a-l numi comandantul armatelor, nu numai romîne, dar şi germane, pe frontul de sud, onoare care se revarsă, ca prag de temei, sub catapeteasma victoriei ce va să vină, peste mîngîierile de veac, asupra ţării întregi şi întregului neam romînesc!

La cuvintele lui Ică, toţi cei de faţă: un Stănică Popescu, un Serafim Măruntelu, un doctor Sarailie, un Ionescu Ciurcheni, un Rică Precup, se simţiră smulşi din pămînt şi proiectaţi în văzduh. Ică-i croia bine pe toţi aceşti croiţi ai strămoşeştilor vitejii daco-romane, pe toţi aceşti înfipţi ai pămîntului. Ică era un înfipt!

— Domnilor! vorbi Ică iar, pipăindu-şi necontenit cravata, de teamă să nu devieze înspre o direcţie care ar putea dezavantaja personalitatea lui de triplu factor de răspundere în această răscruce de veac. Nu uitaţi, domnilor! Führerul, care a lucrat pînă azi, prin Germania, numai pentru Germania, de aci înainte lucrează pentru omenirea întreagă, dar în primul rînd pentru Europa şi în primul rînd pentru ţara noastră romînească! Domnilor, vă rog lăsaţi la o parte toate neînţelegerile care azi vă despart şi explicaţi, în cea mai frăţească armonie, neamului nostru romînesc ce onoare ne-a făcut marele Führer!

Deşi copleşit de emoţie, Serafim Mărunţelu îndrăzni să întrebe:

— Mă iertaţi, vă rog, domnule vicepreşedinte, nu cumva jignim armata germană? Pentru noi, armata germană nu este o armată străină. Noi şi armata germană sîntem fraţi!

— Este adevărat ceea ce spune domnul Serafim Mărunţelu! răspunse, prompt, Ică. Noi şi armata germană sîntem fraţi! Dar, vă rog, domnilor, scrieţi aşa cum vă spun!... Azi nu-i timp să facem sentimentalisme inutile. De azi noapte sîntem în război. Şi-n război, domnilor, primul bun pe care trebuie să-l apere atît cei de pe front, cît şi cei din spatele frontului este onoarea. Căci, domnilor, dacă nu vom preţui astăzi, aşa cum se cuvine, onoarea pe care ne-o face Führerul de a-l numi pe generalul nostru conducător comandant al armatei romîno-germane de sud, generaţiile viitoare, în veacurile cele mai îndepărtate, ne vor cere socoteală, domnilor! Vă mulţumesc!

Se înclină, ieşi şi se îndreptă spre biroul lui, cu gîndul să aştearnă pe hîrtie tot ce lucrase pentru general, în tramvai, dar Serafim Mărunţelu se repezi după el.

— Coane Ică! Apropo de socoteală!... Te-am ascultat şi mi-a trecut prin minte ceva — cum ziceai dumneata: demn de înălţimea momentului. O să-ţi placă! Ce ar fi să arăt ţării că istoria lumii, aşa cum a hărăzit lui Adolf Hitler pe mareşalul Goering, tot astfel, în minunata ei desfăşurare, a scos în calea generalului Antonescu pe profesorul Ică Antonescu!... E drept şi cinstit, coane Ică! Măcar atîta lucru ţi se cuvine!

Ică zîmbi cu înţelegere:

— Că măcar atîta lucru mi se cuvine, cred şi eu!... Că e drept şi cinstit, nici vorbă că este şi drept şi cinstit!... Dar vezi să nu fie prea scump, Mărunţelule dragă!

★

După ce, ca ministru al propagandei îl isprăvi pe « generalul nostru », Ică, ministrul propagandei, vru să se aşeze pe scaunul ministrului de externe, dar fu împiedicat de directorul lui de cabinet care-i aduse corespondenţa.

— Citiți asta, domnule vicepreședinte! îi recomandă el lui Ică o gazetă.

— *Huf-vu-do-tads-bla-det*! silabisi Ică titlul. A! Din Finlanda?... Unde-i extrasul?

Ică luă extrasul din mîna subalternului său. Era un rezumat al unei conferințe despre țăranca romînă. Ică văzu semnătura și-și aminti de autor. Venise aici prin mai și Ică îl primise cu toată atenția cuvenită unui aliat. După ce-l trimise cu un funcționar superior de la propagandă să se plimbe cîteva zile pe Valea Prahovei, spre a face cunoștință cu peisajul și cu bogățiile țării, Ică-i organizase o seară romînească, cu mititei, cu ficăței, cu momițe, cu creieri, cu vin de Cotnar, cu lăutari și cu o selecție de doamne și domnișoare din cea mai distinsă pătură a Patronajului, în cele mai frumoase și mai reprezentative costume naționale.

La toast, Ică se adresă finlandezului:

— Și toate aceste frumuseți (Ică arătă spre doamnele și domnișoarele care-l ascultau, modeste, cu ochii în fundul paharului) toate aceste podoabe ale țării, toate bogățiile acestea, atît de originale, ale poporului nostru romîn de țărani, care timp de două mii de ani a ținut piept cu vitejie năvălirilor barbare, vor bolșevicii să ni le distrugă! Du-te acasă la dumneata, domnule, și povestește poporului finlandez tot ce ai văzut pe la noi, pentru ca opinia publică finlandeză să-și dea seama ce lovitură de moarte ar fi pentru noua ordine europeană dacă noi n-am feri, cu piepturile noastre romînești, continentul de o invazie a asiaticilor.

Apoi, îi dădu finlandezului bani ca să ajungă cît mai degrabă acasă în interesul cauzei sfinte.

— Prin urmare a scris! reflectă Ică. Ia să văd!

Citi și se arătă mulțumit.

Fiecare țărancă romînă, zicea finlandezul, fiecare fată pe care o întîlnești pe drum poartă cîte un costum care te atrage din punctul de vedere artistic. Femeia de la țară, în Romînia, nu poartă nici chiar în timpul săptămînii îmbrăcămintea banală pe care o întîlnești aproape pretutindeni, în restul Europei. Priceperea femeii romîne și gustul ei artistic se dovedesc nu numai în ce privește vestmintele. Toată casa ei este un mic muzeu de țesături.

— Este un finlandez deştept ! făcu Ică. Vede lucrurile adînc şi departe. Va trebui să-i mai trimit nişte bani ! . . . Mai e ceva?

— Asta ! răspunse directorul de cabinet, întinzîndu-i un plic.

Ică luă plicul pe care se găsea un text imprimat. La fiecare cuvînt pe care-l citea, Ică ridica ochii, nedumerit, spre subalternul lui:

— « Pentru deplină sănătate, folosiţi mereu ceaiurile medicinale recolta 1941. Consultaţi tabloul de plante în sfaturile de întrebuinţare şi consumaţi-le cu încrederc. „Muşeţelul", depozit Bucureşti, calea Plevnei 21, tel. 6.90.41 ». . . Ce-i asta, dragă? . . . Ce mă interesează o o reclamă pentru ceaiul de muşeţel !

— Nu-i ceai de muşeţel, domnule preşedinte ! făcu directorul de cabinet. Este un camuflaj comunist. Citiţi textul din plic.

— Iar? se învineţi Ică.

De cînd se află la cîrma destinelor ţării — şi el şi generalul şi Belciug şi Drojdieru, toţi, numai cu bolşevicii au de luptat. Că ăsta era şi rostul venirii lor la putere, se înţelege. Dar nici aşa, ca bolşevicii să nu-i dea nici lui, nici celorlalţi răgaz să răsufle o secundă, nu şi-ar fi închipuit Ică. Mereu manifeste bolşevice, mereu benzi de hîrtie cu lozinci bolşevice, mereu broşuri cu coperte inofensive, dar cu conţinut bolşevic, mereu alte grupări bolşevice care lucrează pe ascuns. Degeaba a fost pusă toată poliţia în picioare să pună mîna pe vinovaţi. Poliţia aresta, închidea, tortura, ucidea, dar toată prigoana asta parcă prindea bine bolşevicilor: se înmulţeau şi deveneau din ce în ce mai îndrăzneţi . . . Şi acuma iată şi « Muşeţelul» . . .

— Poţi să pleci ! zise Ică funcţionarului său şi se apucă să citească « Muşeţelul».

Ce muşeţel, ce muşeţel !« Hoardele fasciste au prefăcut satele şi oraşele din Basarabia, Bucovina şi Ucraina în ruină, au răpit tot avutul populaţiei paşnice, pînă la ultima bucăţică de pîine, au omorît copii, femei şi bătrîni, au sfîrtecat şi au împuşcat femei, după ce le-au siluit . . . Poporul romîn nu poate fi înşelat de faptul că Hitler a permis guvernului trădător al lui Antonescu şi al ciocoilor

refugiați anul trecut să jefuiască și să asuprească popoarele acestor provincii asuprite, pentru interesele fascismului german... Din ordinul lui Hitler, Antonescu continuă să trimită armate noi, care să ia locul sutelor de mii de romîni morți și răniți, armate care vor fi și ele nimicite în războiul tîlhăresc al sîngeroșilor fasciști germani împotriva Uniunii Sovietice. Banda trădătorului Antonescu a amăgit poporul cu o „victorie ușoară prin războiul fulger" al lui Hitler. Însă poporul romîn este aruncat într-un război crîncen și de lungă durată, care îl amenință cu distrugerea...»

Ce mușețel, ce mușețel! reflectă Ică, după ce aflǎ tot ce spuneau bolșevicii despre ceaiurile lor medicinale, bune pentru asigurarea unei «sănătăți depline»... Dar, curios! Ică nu mai era vînăt la față!... Furia îi dispăruse!... Era numai preocupat. «Mușețelul» îl impresionase. Desigur că acest «Mușețel» cuprinde idei la care nu poți răspunde decît cu un zîmbet. De pildă, că «în Anglia, în America, în toate țările democratice clasa muncitoare își manifestă solidaritatea față de eroicul popor sovietic, împotriva hitlerismului, prin întruniri și manifestațiuni grandioase»... Mă rog! Dacă muncitorilor englezi și americani le face plăcere, acasă la ei, să ajute Rusia cu întruniri și manifestații, să le fie de bine patronilor lor! Iar dacă în Franța, în Belgia, în Norvegia, în Polonia muncitorii fac greve, se vor astîmpăra repede. Nu degeaba se află armata lui Hitler acolo!

E drept că mai sînt în acest «Mușețel» și idei pe care nu le poți primi doar cu un zîmbet, ci cu mitraliera. Nu e vorba numai de injuriile cu care e plin «Mușețelul»: «hoardele fasciste», «călăul Antonescu», «guvernul trădător al lui Antonescu»... Sînt obrăznicii care ele însele merită gloanțe. Dar bolșevicii nu se opresc la invective, ci se dedau la instigații, pentru care moartea ar fi mai curînd o răsplată, decît o pedeapsă. După ce fac agitații pentru «crearea — cum zic ei — a unui front unic național al poporului romîn» împotriva generalului și a lui Hitler, asmut lumea să saboteze industria de război, transporturile de trupe, arme și muniții pentru frontul de răsărit, să alunge din țară

pe ocupanții hitleriști, să răstoarne guvernul și regimul, să aresteze și să pedepsească pe membrii guvernului și să încheie pacea cu Uniunea Sovietică și împreună cu ea să lupte împotriva lui Hitler.

Dar nu asta a găsit Ică în acest « Mușețel», demn a fi examinat mai atent. Lucrurile acestea nu trebuie examinate!... N-ai ce examina!... Crima e crimă. Și crimele, mai cu seamă în timp de război, trebuie judecate sumar și criminalii exterminați tot sumar!... Nu examinați!... Bolșevicul nu-i om să fie examinat! În bolșevic trebuie să tragi, fără nici un examen!... Lucrul acesta îl știu toți cei care trebuie să asigure ordinea și siguranța statului. Așa că pe Ică asemenea ceaiuri de mușețel nu-l sperie. Cu o poliție bună — și e bună! — cu o Siguranță generală a statului și mai bună — și, orice s-ar zice, este mult mai bună! — cu un serviciu secret de informații incomparabil mai bun — și este incomparabil mai bun! — plus Gestapoul, plus Abwehrul, plus Geheimdienstpolizei-ul, plus cele cinci, zece, cincisprezece, douăzeci — exact nimeni nu poate ști cîte — servicii secrete germane. Ică n-are de ce să se teamă. Pînă la urmă, nici un bolșevic nu va scăpa teafăr.

Prin urmare, ceea ce-l făcea pe Ică să fie atît de preocupat era cu totul altceva: găsise în « Mușețelul» o idee interesantă. Neverosimil de interesantă, atît de perfect răspundea ea la o mică, micuță problemă, care-și scotea, timid, căpșorul, în cel mai secret compartiment al sufletului său împărțit în atîtea și atîtea compartimente.

Oricît de greu îi venea să și-o mărturisească, dar Ică nu credea în răsplata de apoi. De felul lui era un om cu frica-n dumnezeu... Altminteri nici nu s-ar duce atît de des la madam Astromanda Nostradama... Dar era și avocat!... Pe dumnezeu îl iubea și-l stima, dacă stima ar putea adăuga ceva la dragostea lui, pentru că pe dumnezeu îl cunoștea mai de mult. Era și drept și bun și puternic — și Ică avea o slăbiciune deosebită pentru cei și drepți și buni și puternici! Să fi vrut să-i caute lui dumnezeu un cusur, nu putea!... Cînd omul n-are cusur, n-are!... Din partea lui dumnezeu, deci,

Ică nu se putea aştepta la nici o surpriză dezagreabilă. Ce surpriză ai putea avea de la dumnezeu, care este cinstea în persoană!... Pentru că Ică a uitat să vi-o spună: dumnezeu este şi drept şi bun şi puternic — şi foarte cinstit! Are acest dumnezeu, colo, sus, în cerurile lui unde se bucură de o atotputernicie pe care Hitler, Mussolini, Caudillo şi Conducătorul n-au făcut decît să i-o imite, aici pe pămînt, are acest dumnezeu, colo, sus, în ceruri, nişte registre uriaşe, de să nu le poţi cuprinde cu ochii... şi-n registrele alea îţi trece tot binele pe care l-ai făcut cît ai trăit, pentru ţară. Atîta ai lucrat, atîta ai de încasat!... Şi cît ţi se cuvine, atîta-ţi dă!... Ba, după cîte zic unii care ştiu cum se petrec lucrurile în rai, dumnezeu îţi mai dă şi ceva pe deasupra! Nici nu-i de mirare!... Cînd omu-i om, s-a isprăvit!... Şi cu un asemenea om, Ică s-ar prinde să lucreze cu ochii închişi. Ar fi perfect liniştit. Aşadar, e bine!... Adică, ar fi bine, dacă afacerea aceasta n-ar avea şi un mic neajuns. Tu dai tot ce ai: tinereţe, talent, energie, curaj, fantezie, dragoste de neam şi de ţară, *aici*, pe pămînt — şi el te răsplăteşte *colo*, în rai! Aici, nu-l poţi prinde pe dumnezeu! Pînă aici dumnezeu nu coboară!... Aici poţi sta de vorbă numai cu trimisul lui dumnezeu. Şi cine-i trimisul lui dumnezeu?

Hitler!

Lui Ică i se puse un nod în gît. Hitler!... Hitler, reprezentantul lui dumnezeu pe pămînt!... Să mă ierte ăl-de-sus, dar dacă reprezentantul lui dumnezeu pe pămînt arată aşa cum arată, nu trebuie să fii o madam Astromanda Nostradama ca să ghiceşti cum arată însuşi dumnezeu în carne şi oase! Hitler, contabilul lui dumnezeu pe pămînt!... Să te prezinţi în faţa lui Hitler — bineînţeles dacă Hitler va fi atît de detreabă să te primească! — şi să-i spui: Mărite Împărate, fă-mi socoteala!... N-apuci să isprăveşti, că Hitler te-a şi înghiţit. Numai un general Antonescu, generalul nostru Ion Antonescu, poate crede în contabilul lui dumnezeu pe pămînt! Dar nu Ică! Ică e avocat! Şi Ică ştie că Hitler nu-i decît un şnapan, ca toţi şnapanii ăia de duzină, care, cum te simt că eşti prost, îţi vînd zăpada de anţărţ, convinşi că tu ai s-o cumperi şi o să te mai şi simţi

fericit că ai pus mîna pe un chilipir ! Ică nu-i generalul. Generalului nostru, Hitler îi poate vinde şi toate pieile de cloşcă din Zanzibar. În generalul nostru, Hitler a găsit ce-i trebuie: un fraier ! Dar Ică nu-i fraier ! Toată ființa lui de avocat se zbîrleşte la gîndul că ar putea fi socotit fraier. Ică ştie că Hitler, în prima zi după ce va înfrînge Rusia, va trece Romînia în proprietatea Marelui Reich. Cine-şi face iluzii că Hitler îşi va aminti că Romînia i-a fost aliată, că atîția soldați romîni îşi vor fi vărsat sîngele pe front alături de soldații nazişti pentru izbînda cauzei comune, este un romantic. În ceasul victoriei, Hitler va uita tot. Şi dacă se va găsi cineva — cine? — să-i amintească de Conducător, îi va rîde în nas. Conducător? La ce bun acest Conducător? Bun a fost numai cît a trebuit să țină războiul. Hitler vroia să dea romînilor iluzia că războiul antisovietic este războiul romînilor. Pentru un război al romînilor, Hitler avea nevoie de un romîn comandant al oastei romîne. Şi a găsit în Antonescu tocmai ceea ce-i trebuia: un militar pe cît de prost şi slugarnic, pe atît de sîngeros antibolşevic şi antisovietic, căruia i se pot încredința, fără grijă, toți bolşevicii din țară. Dar după victorie, cînd nu va mai rămîne nici urmă de bolşevici? Ce-i trebuie lui Hitler, după victorie, un conducător romîn în Romînia? E doar la mintea oricui că după victorie nu va mai fi nevoie, într-o Romînie anexată şi germanizată, de nici un fel de conducător romîn. Are el, Hitler, destui nazişti de cea mai curată rasă teutonă, antrenați în profesia de Gauleiteri, care abia aşteaptă în anticamera cancelariei lui să le facă un semn, ca să ia în primire cutare țară inamică învinsă, ori cutare țară aliată anexată. Nici o diferență nu va face reprezentantul lui dumnezeu pe pămînt între una sau alta din țările acestea ! Să se termine numai războiul cu Rusia Sovietică şi Hitler le va declara pe toate — aliate sau inamice, claie peste grămadă — țări învinse şi le va trata pe toate ca țări ocupate. Iar dacă aşa se vor petrece lucrurile după victorie cu țara şi cu conducătorul ei, ce soartă îl aşteaptă pe Ică ? N-are nevoie Hitler de general, să aibă el nevoie de un Ică ! Nu ! Într-adevăr ! Să fim serioşi ! Ce va face Hitler cu Ică după victorie?

Ceea ce face Hitler cu toţi cei care au avut vreun amestec în conducerea cutărui sau cutărui stat: ori îl va împuşca imediat, ori îl va interna într-un lagăr de concentrare, de unde în nici un caz nu va ieşi viu. Poate accepta Ică acest viitor?

N-ar mai fi Ică. Ică este încă tînăr. Are numai treizeci şi şapte de ani — şi Astromanda Nostradama i-a spus-o, de atîtea ori, în mod categoric: dacă va trece de treizeci şi trei de ani, va trăi pînă la şaptezeci şi opt. Şi ăsta-i marele necaz al lui Ică: sus, colo, în ceruri, însuşi dumnezeu a hotărît ca robul lui, Ică, să moară la şaptezeci şi opt de ani — şi aici, Hitler, reprezentantul lui dumnezeu pe pămînt, să-l omoare la treizeci şi şapte! De ce, oameni buni? Unde-i dreptatea? Să mori la treizeci şi şapte de ani, cînd ai trecut de treizeci şi trei! De ce să-i fure Hitler patruzeci şi unu de ani?... Nu! Ică refuză să moară!... Ică vrea să fie ascultător cu destinul!... Destinul a decis că dacă Ică trece de treizeci şi trei de ani, trebuie să trăiască pînă la şaptezeci şi opt... Trebuie... şi va trăi!... Cît zice destinul că este dator să mai trăiască, atît va trăi! Patruzeci şi unu de ani? Patruzeci şi unu de ani să rămînă!... Dacă zicea patru sute zece ani, ar fi fost patru sute zece ani!... Şi dacă i-ar fi spus numai patruzeci şi una de zile, ar fi fost patruzeci şi una de zile! Cît porunceşte destinul, atît va trăi! Aşa că Ică are dreptul legal de a trăi încă patruzeci şi unu de ani!...

Să mai trăiască încă patruzeci şi unu de ani! Să trăiască!... Dar unde? Aici?

Aici, nu-l va lăsa Hitler. Atunci, unde?

Prin străinătăţi!

Ică bău un pahar de apă şi, ceva mai întremat, îşi zise:

— Va trebui, aşadar, să fug din ţară, cînd ţara va ieşi victorioasă din războiul cu bolşevicii, spre a-mi împlini destinul care-mi reclamă să trăiesc încă patruzeci şi unu de ani. Să trăiesc!... E splendid să mai trăiesc încă atîţia ani!... Dar se pune o nouă întrebare: să trăiesc... din ce? De unde iau eu averea

care-mi trebuie, ca să pot trăi omenește, printre străini, încă patruzeci și unu de ani?

Desigur că oricare alt muritor de rînd, dacă ar fi fost pus în fața unei atît de tragice probleme de viață, s-ar fi sinucis! Să fii silit, pe de o parte, să fugi din țară — și pe de alta, să mai trăiești — și să mai trăiești și omenește — încă patruzeci și unu de ani, fără să știi din ce să trăiești, este înspăimîntător! Mai bine te spînzuri! Este singura ieșire înțeleaptă din acest teribil impas!

Înțeleaptă, dar nu pentru Ică! Ică nu era numai un tînăr nespus de dinamic. Ică era ceva mai mult decît atît: Ică era și avocat. Ică era, deci, un tînăr avocat nespus de dinamic. Unul din acei mari avocați nespus de dinamici care puneau, la această răscruce de veac, temeliile noii ordini europene. Astfel că, Ică, înainte de a fi întrebat: *din ce* — își avea pregătit și răspunsul. Cum din ce să trăiești omenește încă patruzeci și unu de ani, printre străini?

Din ceea ce este cinstit să trăiești: *din război!* Muncești pentru război? Trebuie să trăiești din război!

Pentru cineva care trebuie — trebuie, pentru că așa-i impune zodia Săgetătorului! — să mai trăiască încă patruzeci și unu de ani, nu se putea găsi o soluție mai justă. Războiul! Firește! Războiul!... Cu războiul poți agonisi exact atît cît îți trebuie ca să trăiești omenește încă patruzeci și unu de ani. Războiul! Bineînțeles, o singură condiție trebuie să i se pună războiului: să țină.

Dar asta-l și făcea pe Ică să privească «Mușețelul» cu alți ochi decît a privit toate manifestele bolșevice de pînă acuma și să recitească — pentru a cîta oară! — în special cuvintele care, mai mult decît toate, făceau să palpite acea micuță problemă, care începuse să-și scoată căpșorul de aseară, în cel mai secret compartiment al sufletului său... «Poporul romîn este aruncat într-un război crîncen și de lungă durată...»

Va ține războiul, sau nu? După proorocirile euforice ale lui Serafim Măruntelu, Rusia va fi lichidată pînă în zece zile. După opinia mai ponderată a lui Ribbentrop, înfrîngerea Rusiei e sigură pînă în opt săptămîni. Care din ei are dreptate? Va ține războiul numai zece zile, cum proclamă Serafim Măruntelu? Va ține opt săptămîni,

cum afirmă Ribbentrop? Sau va fi de lungă durată, cum susţin bolşevicii?

Asta era micuţa problemă a lui Ică, vicepreşedintele de consiliu, cu puteri de preşedinte: cît va ţine războiul. Dacă se prelungeşte, e bine. Dacă se sfîrşeşte în zece zile, sau în două luni, e rău ! Războiul fulger o fi excelent pentru Hitler. Nimic mai bun pentru Hitler decît un război fulger. Cu cît mai puţină bătaie de cap, cu atît e mai bine pentru marele Führer. În doi timpi şi trei mişcări a cucerit tot ce vrea şi în doi timpi şi trei mişcări a băgat în buzunar tot ce a cucerit. Tot !... Tot ce se va cîştiga în război — cu armata lui, fără armata lui, va intra *tot* în buzunarul lui. Tot, tot, tot !... Şi nimeni nu-i va putea disputa măcar un oscior !... Pe cînd Ică? Ce este Ică? Un biet avocat, care nu vrea altceva decît să-şi trăiască omeneşte încă cei patruzeci şi unu de ani cît i-au mai rămas să trăiască din mila celui-de-sus ! Aşa că, pentru acest sărman avocat, lucrurile se prezintă oarecum altfel decît pentru Hitler. Cît timp Hitler n-a învins Rusia Sovietică, Ică mai poate pune mîna pe cîte ceva. Dar cum s-o isprăvi cu... Doamne fereşte, doamne fereşte... să nu vorbesc într-un ceas rău şi să se isprăvească înainte de vreme !... Ar fi înspăimîntător ! În-spăi-mîn-tă-tor! Un mare avocat nespus de dinamic să moară la treizeci şi şapte de ani, cînd lui îi este dat, legal, să trăiască omeneşte pînă la şaptezeci şi opt !

În afară de aceasta, Ică, avocat, nu uita să fie avocat chiar faţă de sine şi născocea mereu alte chiţibuşuri, ca să-şi facă lui însuşi mizerii. De pildă — argumenta Ică — să zicem că războiul nu se termină nici în zece zile, nici în două luni, ci durează ani, cum zic bolşevicii. Dar tocmai faptul că va ţine mai mult îl va face pe Hitler să turbe. Şi pe cine-şi va vărsa focul marele Führer că nu-i merg treburile fulger pe cît şi-a propus el să meargă? Pe cei care-l ajută în conducerea Marelui Reich? Nu ! Sau, în tot cazul, nu în primul rînd pe conducătorii militari şi civili ai Germaniei naziste. Ci pe conducătorii statelor mai mici, aliate cu el. Parcă Mussolini ce a făcut? Cînd a văzut că armata italiană este bătută de greci, Mussolini a strigat că de vină sînt

albanezii. La fel va răcni și marele Führer: dacă războiul în Rusia se prelungește, vinovați sînt romînii! Romînii, pentru că nu pun destulă inimă în lupta pentru cauza comună. Conducătorii romîni sînt prea lipsiți de pricepere sau de energie. Conducătorii romîni sînt prea toleranți cu comuniștii care mișună prin țară și sabotează orice măsură care ar putea duce la încheierea grabnică a războiului. Și cine se găsește în fruntea acestor conducători romîni care, prin nepriceperea sau activitatea lor criminală, împiedică instituirea noii ordini europene? Ică! Vicepreședintele consiliului de miniștri cu puteri de președinte, Ică. Ică e vinovatul!

Așa va zbiera marele Führer, care va cere îndată capul lui Ică. Capul tînărului avocat nespus de dinamic, care este obligat de destin să trăiască încă patruzeci și unu de ani! Frumosul cap al lui Ică, pe care abia aseară i l-a luat în mîini tînăra Margot Pivniceru, i l-a privit lung și a șoptit, pierdută în labirintul gîndurilor ei:

— Vai ce cap frumos ai, Ică! Dacă iubesc la tine ceva cu pasiune este capul!... Vai ce cap, ce cap!

Iar Ică, sensibil la orice apreciere justă, i-a dat pe loc fetei un cec să-și cumpere o vulpe argintie și i-a făgăduit că prima blană de astrahan cucerită de trupele romîne de la bolșevici o va depune la picioarele ei!

Și el, Ică, tînărul de treizeci și șapte de ani, care dispune la discreție de piciorușele suavei Margot Pivniceru, să-și lase capul tăiat de sabia necruțătoare a lui Hitler!... N-ar fi o crimă?...

Nu! răcni Ică în sinea lui, cu tot sîngele lui tînăr răscolit de revoltă. Capul meu trebuie salvat. Cum?

Ică mai bău un pahar de apă, după care-și fixă concluziile:

dat fiind că eu, Ică, sînt dator să mai rămîn în viață încă patruzeci și unu de ani, războiul ar trebui să dureze cît timp îmi va fi necesar să-mi asigur pe tot termenul acesta un trai omenesc;

dat fiind, însă, că o eventuală prelungire a războiului este legată de riscul de a fi acuzat că sînt prea bun și tolerant cu bolșevicii, eu, Ică, mă voi strădui să demonstrez lui Hitler că se înșeală.

După aceasta, sleit de dezbaterile acestui complicat şi dureros proces de conştiinţă, Ică rămase inert, în fotoliu, cu ochii închişi, făcînd eforturi uriaşe să nu se mai gîndească la nimic măcar cinci minute. Dar cum ar fi fost posibil ca tocmai capul lui Ică, frumosul cap al lui Ică, pe care Hitler i-l va mînca la prima lui supărare pe aliaţii romîni, să fie treaz şi totuşi să nu funcţioneze?

Ică, aşadar, se lăsă, ca un copil neputincios, pradă gîndurilor, care i se păreau şi lui ciudate oarecum. Pînă în ziua în care s-a înjugat la opera de renaştere a ţării, Ică n-a făcut cuiva cel mai mic rău, în afară de răul pe care-l poate face un avocat la bara justiţiei cîte unui împricinat advers. Aşa se ştia Ică, şi aşa ar fi rămas Ică, dacă madam Astromanda Nostradama nu i-ar fi dezvăluit tainele zodiei lui. De atunci, Ică a înţeles că naşterea lui n-a fost întîmplătoare. Ică s-a născut pentru a duce la capăt o sarcină mare şi de neocolit; aceea de a trăi pînă la şaptezeci şi opt de ani. Dar, ceea ce nu i-a explicat madam Astromanda Nostradama, Ică afla acum, din lupta cu viaţa: că pentru a putea atinge vîrsta de şaptezeci şi opt de ani nu mai are voie să fie copilul cuminte de altădată, ci trebuie să fie crud. Crud pînă la sălbăticie. Crud cum n-a putut fi încă în acest prim an de renaştere. Crud — cu cine? Cu acei de moartea cărora Hitler condiţionează viaţa lui Ică. Ică va trebui să fie crud cu comuniştii şi cu toţi muncitorii care le dau ascultare. Crud — de o cruzime de fiară. Să nu se lase înduplecat de nimic. Să-şi facă din cruzime o religie. Să fii crud! Să ucizi! Să te scalzi în sînge comunist pînă-n gît! Vinovaţi, nevinovaţi, toţi să ştie că Ică nu iartă. Ică ucide! Ică nu cunoaşte îndurare! Ică seamănă moartea pe oriunde trece. Ică ucide! Ucide! Ucide!

Ar fi vrut Ică să-şi simtă inima inundată de un val de cruzime a simţurilor, sub vîltoarea de nestăvilit a cruzimii lui mintale. Dar nu se întîmplă nimic. La biroul său de vicepreşedinte de consiliu cu puteri de preşedinte, Ică îşi pregătea numai cu mintea lui de avocat, liniştit, rece, fără cea mai mică emoţie, baia de sînge, care-i era indispensabilă, dacă vrea să mai trăiască încă patruzeci şi unu de ani.

Ică se ridică şi oftă:

— N-am ce face! Trebuie să beau sînge! Altminteri, Hitler o să-şi piardă orice încredere în mine!

Şi trecu în sala de consiliu.

★

Prezida pentru întîia oară cabinetul, dar îl prezida bine. Autoritar, energic, tăios şi fără abateri de la subiect.

— Domnilor, deviza generalului pe front este: să se curețe terenul de bolşevici! Deviza noastră îndărătul frontului trebuie să fie aceeaşi: să se curețe terenul de bolşevici. Prin bolşevici trebuie să înțelegem, domnilor, nu numai pe muncitori, ci pe oricine manifestă, fie prin acțiuni potrivnice, fie prin indiferență, lipsa lui de înțelegere față de marele moment pe care-l trăim. Curățați terenul, domnilor!... Toate eforturile noastre trebuie să aibă un singur obiectiv: să curățim terenul din spatele frontului, pentru ca frontul să fie ferit de surprize!... După aceea, domnilor, pentru a face treabă bună, alegeți ca organ de execuție tot ce aveți mai bun şi mai aspru în poliție! Legi cunosc mulți. Dar nu de oameni care cunosc legi avem azi nevoie. În ceasurile acestea avem nevoie de oameni care nu ştiu de legi. Pentru noi nu trebuie să existe decît o singură lege: legea rasei!... Deci, domnilor, alegeți oameni aspri, care să nu se lase înduioşați de lacrimile şi văicărelile perfide ale duşmanilor noştri!

Generalul Drojdieru întrebă:

— Nu credeți, domnule preşedinte, că ar fi bine să instituim spînzurătoarea? Spînzurătoarea este mai vizibilă şi mai impresionantă decît împuşcarea!

Ică aderă larg la sugestia lui Drojdieru:

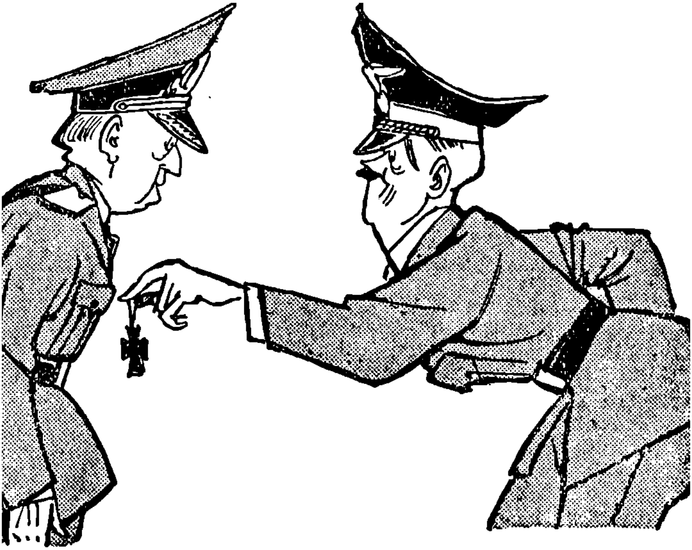
— Te asigur, domnule general, că m-am gîndit şi eu la asta. Spînzurătoarea este în tradiția romînească, şi eu, care trebuie să fiu primul dator să respect tradițiile noastre, sînt de acord s-o folosim. Deci, veți spînzura pe oricine veți găsi că ar fi cazul. Prin aceasta, nu zic că n-ați avea voie să şi împuşcați, dar prioritatea ar trebui s-o aibă spînzurătoarea, în special în teritoriile pe care le vom cuceri.

— Sînt cazuri, domnule ministru, cînd trebuie să şi împuşti!

— Desigur! Şi veţi împuşca! Nici nu se discută. De altminteri, domnilor, fiecare dintre oamenii dumneavoastră va trebui să aibă libertatea să judece el ce crede că ar fi mai bine în interesul operaţiunilor de pe front: să spînzure, să împuşte, să înece, să facă, în sfîrşit, orice, numai să curețe terenul cît mai repede şi cît mai radical cu putință. Cred că am fost înțeles, domnilor!

Încheiase, dar pînă deseară, cînd o văzu iar pe Margot, fu ros de îndoială.

— Oare sînt destul de crud? se întreba cl.

II

În avion se găseau cîțiva călători, toți ofițeri, în afară de unul, de o specie destul de hibridă. În opinci — opinci noi, abia încălțate — în ițari — noi și ei și albi ca zăpada — în cămașă înflorată — nouă și ea și încinsă cu un brîu lat de piele în care era înfipt, haiducește, un fluier în loc de pistol — omul îți rezerva surpriza tocmai pe tidvă. Pe tidvă era militar. Tidva îi era acoperită de o cască. Nouă, lucioasă, imaculată, casca-i dădea omului un cap ostășesc ireproșabil. Ireproșabil, bineînțeles, dacă n-ar fi avut un aer atît de nefericit. Căci tare părea chinuit acest țăran-militar nou-nouț, parcă scos din cutie ! Avionul îl sălta într-una, ceea ce îi pricinuia o mare neliniște. Transpira, se îneca, îngălbenea, roșea, gemea, ofta, se sucea în dreapta și-n stînga — și nimeni cui să se plîngă ! Nimeni să se uite la el ! Nimeni să-l aibă în grijă ! Nici măcar ofițerul care stătea în stînga lui — și care, sau își arunca ochii, îngrijorați,

pe ferestruică, în jos, unde goneau nori deşi şi negri, sau întreba pe ofiţerii din spate:

— Cît mai avem de făcut, frate?

Pînă ce, sîcîit că-l tot aude pe omul cu fluier la brîu bolborosind mereu cuvinte neînţelese, nu mai putu să rabde şi-l întrebă:

— Ce faci, sfinte Petrache? Vorbeşti cu moşu?

Sfîntul Petrache de la Maglavit, cu obrazul inundat de sudoarea care-i curgea şiroaie de sub casca lui nouă, abia izbuti să răspundă:

— Pă dracu!... Cu... cu... cum să vorbesc cu moşu... că... că... că-mi vine să borăsc!

Milos, ofiţerul desfăcu de lîngă el punga pregătită pentru asemenea împrejurări şi i-o întinse preasfîntului.

— Na, ţine, preasfinte Petrache şi uşurează-te.

Sfîntul Petrache apucă punga, o făcu ghem în pumn, şi cu un ţşşşşt! de mare presiune, se uşură de-a dreptul pe pantalonii şi pe cizma ofiţerului. Apoi, uşurat, desfăcu pumnul, admiră punga, o netezi frumos, o împături şi, cu mare grijă, şi-o vîrî în brîu.

— Mulţumesc! zise el, recunoscător, ofiţerului. O s-o duc la copil!

Ofiţerul, cu maţele răscolite, mormăi furios spre ferestruică:

— Ptiu, fire-ar al dracului de sfînt!

Apoi, făcu semn unui soldat, care veni repede cu nişte cîrpe să cureţe urmele preasfintei fapte a preasfîntului. Acru, ofiţerul îl întrebă pe Petrache:

— Ei, ce spui, sfinte Petrache? Acu ţi-e mai bine?

— Păi... păi... cum să-mi...

— Ştiu! nu-l lăsă ofiţerul să isprăvească. Dar nu uita că eşti sfîntul Petrache de la Maglavit şi că o ţară întreagă e cu ochii pe tine! Uite, pînă şi măria sa regele şi Conducătorul vor să te vadă pe front să binecuvintezi armatele noastre!

Dar Petrache, smucit de avion, săltă deodată de pe scaun, sughiţă, gemu prelung ca omul care se ţine, horcăi, strigă:

— Văleu, că iar îmi vine să borăsc!

Şi făcu ce zise — şi tot pe cizma ofiţerului. Îngreţoşat, ofiţerul strigă către cei din spatele lui:

— Poftim ! Cum vă place? Asta-i treabă de ofiţer? Să cărăm sfinţi pe front? Păi dacă-i aşa, mai bine să ne fi pus să cărăm porci, nu sfinţi.

Şi furios, către Petrache:

— Ce zici, preasfinte? Să-ţi mai dau o pungă să duci la copil?

*

Ică vorbea despre o temă nouă: trei luni de război.

— Să privim în urmă, romîni ! Sub prăvala Providenţei şi a Păcatului, ne zdrobisem trupul şi onoarea. Sufletul ne era ţăndări şi onoarea mormînt. Patria, un val tulbure, frămîntat de deznădejde. Iar la graniţă, ca plumbul negru al nopţii, domnia întunericului ne ameninţa cotropitoare.

Şi aşa vorbi Ică, în fraze străbătute de acel suflu eroic specific lui, despre arcul carpatic, despre spaţiul mioritic, despre apelul mitologic al strămoşilor daco-romani şi despre alte nenumărate fenomene de aceeaşi europeană esenţă geo-politico-economico-culturalo-militară, cu o vervă retorică biciuită în faţă de frica victoriei şi biciuită în spate de frica de a nu fi suficient de crud cu comuniştii. Trei luni de război, trei secole de frică, trei milenii de emoţii istovitoare ! Nici măcar sfaturile de istorie nouă pe care vicepreşedintele de consiliu cu puteri de preşedinte le ţinea în fiecare după-amiază cu cîte o tînără delegată a Patronajului, spre a preveni, prin măsuri adecvate, vreun dezechilibru în sistemul nervos al naţiei, nu-i puteau frîna aceste zgîlţîiri spirituale chinuitoare. În special primele zece zile de la trecerea Prutului au fost groaznice. Miniştri, ofiţeri, înalţi funcţionari, mari financiari şi industriaşi, toţi îi spuneau:

— Mîine, cel mult poimîine, defilăm pe bulevardele Moscovei.

Sufleteşte, Ică era de mult pregătit să defileze pe bulevardele Moscovei. Ba, în mintea lui el şi montase defilarea aceasta pînă în cele mai mici amănunte: pe toate bulevardele Moscovei vedea în loc de caldarîm numai covoare dese de morţi bolşevici, peste care Ică păşea, mîndru, în urma lui Hitler şi Antonescu, aclamat

în dreapta și stînga de trupele fasciste, victorioase. Prin urmare, Ică n-avea nimic împotriva defilării. Un singur lucru îl supăra: cele zece zile! În zece zile defilăm pe bulevardele Moscovei! Asta-i prea de tot! Zece zile!

Și zece zile Ică nici n-a mîncat, nici n-a dormit. Cel mult ațipea. Și cînd ațipea, avea visuri groaznice. Numai pe Astromanda Nostradama o vedea! Și cum o vedea? Ba-n rochie albă de mireasă, ba-n rochie de doliu, ba întinsă pe jos peste un cadavru (putea Ică să jure că era cadavrul lui, atît de îndurerată părea madam Astromanda Nostradama), ba zburînd peste capul lui, cu niște aripi uriașe de bufniță, larg desfăcute. Ică țipa, se trezea și sărea jos din pat, ca să se lase hărțuit mai departe de obișnuitele lui spaime. Dacă Hitler intră pînă în zece zile — hai să zicem, pînă în cincisprezece zile — în Moscova, cel mai tînăr vicepreședinte de consiliu cu puteri de președinte din lume era sortit unei morți premature. Zece-cincisprezece zile de război! Ce fel de război poate fi un război de zece zile! O adevărată bătaie de joc. Nici nu știi cu ce să începi!

Totuși, au trecut cu bine cele zece zile de război și Hitler n-a intrat în Moscova. Dar începu a doua tortură. Mult mai sălbatică! Profeția domnului Ribbentrop! Domnul Ribbentrop știa că pînă în opt săptămîni s-a isprăvit cu Rusia Sovietică. Ceea ce s-a și întîmplat, într-adevăr. Zilnic, D. N. B.-ul anunța catastrofa de a doua zi a Uniunii Sovietice. Zilnic D. N. B-ul anunța lumea că armate întregi au căzut în mîinile lui Hitler. Zilnic, Hitler captura milioane de soldați sovietici, zeci de mii de tunuri sovietice, mii și mii de avioane sovietice. Zilnic... că-ți venea să plîngi de mila lui Ică, atît de rău îi făcean veștile astea. Dacă merge așa, pînă în opt săptămîni armatele naziste nu se vor mulțumi să defileze numai pe străzile Moscovei, ci mult mai departe, hăt-încolo, peste Urali, pînă la capătul pămîntului, pe străzile Vladivostokului. În opt săptămîni de război!... Ce fel de război poate fi un război de opt săptămîni... Opt săptămîni! Abia a apucat Sotir să plece o singură dată la Oltenița să-și vadă nepoții și să le dea salutări din partea lui Ică!

Din păcate, însă, Ică avea de luptat cu realitatea ! Și tristă era această realitate ! Că au trecut cele opt săptămîni ale domnului Ribbentrop fără ca armatele cauzei sfinte să se plimbe pe bulevardele Mocovei era o prea slabă consolare pentru Ică. Dacă nu se plimbă, se vor plimba. Cum bine explica domnul Ribbentrop lucrurile:

— N-am crezut un singur moment că armatele noastre vor ocupa Rusia pînă în opt săptămîni, ci că pînă în opt săptămîni vom nimici potențialul militar al Rusiei. Și ne-am ținut de cuvînt. În opt săptămîni, potențialul militar al Rusiei a fost nimicit. Iar dacă n-am intrat încă în Moscova, vom intra în curînd. E chestie de zile.

Și nu era Ică omul să pună la îndoială cuvintele lui Ribbentrop. N-a căzut Moscova, dar în curînd va cădea. E chestie de zile. Poate chiar că în momentul acesta, cînd țara este asigurată de rapida cădere a Moscovei, Moscova a și căzut ! Țara o fi nerăbdătoare și trebuie să știe !... I s-a făgăduit Moscova în zece zile !... I s-a făgăduit în două luni !... Au trecut trei !... Este nevoie să se explice țării că-n război victoria nu poate fi precizată cu cronometrul în mînă... O lună mai devreme, sau mai tîrziu... important este ca țara să știe că ceea ce s-a stabilit la început rămîne în picioare: victoria este nu numai sigură, dar și foarte apropiată.

Și cine era omul cel mai indicat să facă treaba aceasta atît de plăcută?

Ică !

Astfel, Ică, trist, vorbi, vesel, țării despre victoria apropiată și se simți fericit cînd spuse la încheiere:

— Sînt trei luni de cînd mareșalul a întors drumul coborît al zbuciumatei noastre istorii, deschizînd cu spada răsărit de soartă nouă din lupta răsăritului !

Terminase ! Cu un mic oftat de ușurare, Ică se uită în oglindă, își netezi părul, se ridică și trecu în sala de consiliu, unde era așteptat de membrii guvernului său.

Dacă n-ar fi sunat oarecum bizar cuvîntul, s-ar fi putut spune că Ică-și iubea guvernul. Era alcătuit numai din « băieți buni » și inimoși. Mai toți generali și mai toți, deși proveneau din arme diferite, își aveau

o singură și aceeași firească origine: femeia. Dar prin femeie nu trebuie să se creadă că ar fi vorba de mama lor. Asta nu! Mama lor i-a făcut mici. Pe cînd acum erau foarte mari: și generali și miniștri. Dar așa mari cum erau, tot o femeie i-a făcut: sau propria lor soție, sau soția prietenului lor, sau o prietenă care-i ținea loc de soție. În afară de generalul Drojdieru Alecu, de la interne, se găsea printre ei și fostul colonel Conașu Ion, din cavalerie, promovat la trecerea Prutului general de către iubitoarea lui soție, doamna Mimi Pantof, membră în consiliul de patronaj. Se găsea apoi fostul colonel Barză Andrei, din artilerie, promovat general de către soția sa Valentina — văduva răposatului colonel de administrație Căciularu Ion — membră în consiliul de patronaj. Se găsea și fostul colonel Pletosu Costache din infanterie, promovat general de către soția sa Fifi Pantalon, membră în consiliul de patronaj. Se găsea și fostul colonel Vrăbioiu Gligore din cavalerie, promovat general de soția sa Mielușica Pițigoi, zis Franțuzoaica, membră în consiliul de patronaj. Se găsea și fostul colonel Părcălabu Stănel, promovat general de miss Kilometru, care, la trecerea Prutului, avusese mari necazuri. Deși membră fruntașă în consiliul de patronaj, nu-și putea înainta general spre a-l face ministru pe propriul ei soț, colonelul Melinte Vasile din aviație. De o vreme încoace Melinte Vasile era atît de zdrobit de pierderea primei lui soții, pe care o îngropase cu șaptesprezece ani în urmă, încît nu se mai putea ține pe picioare nici pînă la masă. Cerea să i se aducă sticlele de rachiu de-a dreptul la pat. Asta, însă, nu rezolva problema Lilișoarei Precupețu, zis miss Kilometru: ei îi trebuia neapărat un ministru în guvern. Și silită acum de împrejurări independente de voința ei, îl numi pe colonelul Părcălabu Stănel, pe care-l cunoștea încă de pe vremea cînd era căpitan la biroul de recrutare.

Erau, așadar, toți, oameni de temei, oameni serioși, oameni în care-ți puteai pune toată nădejdea — pe scurt, băieți buni, deși oricare din ei putea fi, după vîrstă, tatăl, sau chiar bunicul eventualilor copilași ai lui Ică. Excepție făcea un singur membru al guvernului, care de aceea nici nu era, deocamdată, ministru plin,

ci numai subsecretar de stat: tînărul Bébé Brașoveanu, pus de Ică la propagandă în locul lui Nelu Pedicuristu. A fost dorința și voința conducătoarei.

— A sosit ceasul cînd Bébé trebuie să-și înceapă o carieră politică! a zis ea.

Dar între patru ochi, l-a tras de urechi pe Bébé:

— Ascultă ce-ți spun, puiule!... Te-am făcut subministru al propagandei și peste șase luni vreau să te numesc ministru! Dar bagă-ți mințile în cap!... Eu nu-s propaganda, eu sînt Mițișoara ta! Mie poți să-mi trimiți bilețele pline de greșeli de gramatică și ortografie! Dar la propagandă nu merge așa!... Așa că așterne-te pe învățătură, Bebeluș dragă!... E timp să știi unde trebuie să pui punct, unde virgulă, unde o apostrofă și așa mai departe!... Vei învăța?

— Voi învăța!

— Juri?

— Jur!

— Nu așa: jur!... Pe ce juri?

— Pe ce să jur?

— Pe sănătatea mea!

— Pe sănătatea mea!

Mița rîse de inocența irezistibilă a acestui puișor care nu va începe decît de mîine dimineață să calce pe căile aride ale vieții.

— Nu, Bebeluș dragă!... Vreau să juri pe sănătatea mea, nu pe a ta!... Pe sănătatea mea!

Bebeluș nu era greu de cap. Înțelese:

— Jur pe sănătatea ta!

Se îmbrățișară, și Bébé Brașoveanu își luă imediat funcția în primire, ceea ce-l avantaja mult, din punctul de vedere psihologic, pe președintele Ică: nu mai era cel mai tînăr membru al guvernului.

Dar, cu sau fără Bébé în guvern, generalii țineau mult la Ică și-l respectau. După graba cu care se ridicară toți în picioare ca să-i salute intrarea, se putea vedea stima de care se bucură în rîndurile lor. Dacă el îi socotea pe acești bătrîni generali «băieți buni», cu atît mai mult aveau ei motive să-l considere pe acest tinerel «băiat bun»... Era bun ca o bucățică bună

de pîine! Aşa gîndeau toţi despre Ică. Niţeluş lacom! Niţeluş oţ! Oţ, nu pungaş! Că doar nu băga mîna în buzunarele oamenilor, doamne fereşte!... Oţ!... Ia de ici, ia de colo, ia de dincolo, ia de peste tot, ia, mă rog, ia!... De ce să nu ia? Care, în locul lui, n-ar lua?... Dacă ia coana Miţa, să aibă cu ce-l îngriji pe Conducător la bătrîneţe, de ce n-ar lua şi bietul Ică?... Ia!... Numai că ia cu omenie. Ia pentru el, dar nu uită nici pe ceilalţi... Ia el, dar mai lasă şi altora!... Un băiat bun!... Şi energic!... Energic! Ceva de speriat!... O singură grijă are: curăţirea terenului... În toate, nu pune înainte decît curăţirea terenului. Curăţirea terenului pe front, în spatele frontului, pînă în cel mai tăinuit colţ din ţară, de tot ce ar putea măcar aminti că aici ar fi existat cîndva comunişti. Varsă foc pe nări cînd vine vorba de curăţirea terenului:

— Domnilor, cauza sfîntă este în joc!... Să nu ne uităm la ce a fost! Să ne uităm la ce trebuie să fie! Noi azi construim nu o ţară, ci un imperiu! Nu pentru zece, douăzeci, cincizeci de ani, ci pentru un milion de ani!... Un milion de ani, domnilor!...

Şi cerea rapoarte cît mai amănunţite, şi orale şi scrise, despre arestări, deportări, suprimări în mic sau în mare.

— N-ajunge! striga el. Terenul nu-i bine curăţat! Să fie triaţi arestaţii fără anchete inutile! Am mai spus-o de o mie de ori: orice arestat este pentru noi un vinovat. Curăţaţi terenul de arestaţi. Apoi suspecţii! Orice suspect trebuie arestat. Orice arestat este vinovat. Deci orice suspect este vinovat. Deci, trebuie imediat curăţat!... Curăţaţi terenul, domnilor!... Curăţaţi fără milă. Oricare arestat încearcă să evadeze de sub escortă. Vreau să aflu că toţi arestaţii au încercat să evadeze de sub escortă!... Şi-n lagăre!... De ce atîta milă, domnilor, în lagăre?... Milă de bolşevici?... De cînd asta, domnilor?... Ce sînt internaţii în lagăre? Nişte arestaţi!... Trataţi-i cum se tratează cei arestaţi! Să n-aud că mi se vorbeşte despre femei, despre copii, despre bătrîni, despre bolnavi! Cine va veni la dumneavoastră cu argumentele astea arestaţi-l şi evadaţi-l!...

Pentru noi nu există femei, nu există copii, nu există nimic altceva decît cauza sfîntă!... Nu vreau să aud că există printre organele noastre de execuţie oameni miloşi care lasă pe seama frigului, a foamei, a tifosului să se rezolve această problemă gravă a curăţirii terenului, pe care noi o putem rezolva mult mai repede şi mai puţin costisitor cu mitraliera!... Să ne grăbim, domnilor, să curăţim terenul, pentru că de curăţirea terenului depinde victoria armatelor noastre!

Dar cum isprăvea, Ică, încă surescitat şi cu ochii încă injectaţi de mînia care-i smulsese din suflet strigătele lui îndurerate că nu se curăţă terenul aşa cum cere cauza sfîntă, se ridica, lua pe fiecare ministru în parte, de braţ şi se retrăgea cu el într-un colţ, unde, văzuţi de la distanţă, păreau că n-au nimic să-şi spună, ci numai să se bucure că se văd, aşa de lung şi de cald îşi zîmbeau. A! Ică era un băiat bun! De ce, dar, nu l-ar primi miniştrii pe Ică în picioare? Sînt mulţi băieţi buni ca el pe lumea asta plină de duşmani şi lichele?

Ică se aşeză pe scaunul lui de preşedinte. Şedinţa începu. Cel dintîi vorbi Drojdieru. Drojdieru avea totdeauna ceva de comunicat, fie despre cele ce a făcut, fie despre cele ce este în curs să facă, sau are de gînd să facă. Dar niciodată nu s-a întîmplat ca Drojdieru să ridice în consiliul de miniştri chestiuni de ordin mărunt, care şi-ar avea locul cel mult într-o conversaţie particulară cu Ică. Gîndirea lui Drojdieru era luminată de o concepţie foarte largă a vieţii — astfel că intenţiile sau faptele lui îmbrăţişau totdeauna un orizont despre care se putea zice că era nelimitat, pentru că priveau apărarea intereselor neamului şi ţării.

— Domnilor, zise Drojdieru, vă rog să nu vă supăraţi, dar eu mă consider cel mai mare antibolşevic dintre dumneavoastră!

Ică înghiţi în sec. Trebuia să permită lui Drojdieru o asemenea obrăznicie fără să-i dea peste bot. Bestia asta de Drojdieru se ştia tare. Îl avea pe Conducător în spatele lui. Drojdieru era omul Conducătorului în guvern. Ceilalţi miniştri, însă, mai puţin iniţiaţi, se supărară.

— Cum asta, Drojdierule? făcu indignat generalul Conaşu Ion. Dacă tu eşti cel mai mare antibolşevic, noi ce sîntem? Antibolşevici mai mici?

Generalul Vrăbioiu Gligore îşi alătură propria indignare indignării generalului Conaşu Ion.

— Exact ! zise el. Vrasăzică, tu eşti cel mai mare antibolşevic, pe cînd noi sîntem antibolşevici mai mici ! Adică tu lupţi contra bolşevicilor pe viaţă şi pe moarte, pe cînd noi nu luptăm chiar pe viaţă şi pe moarte cu ei, ci mai cu blîndeţe !

— Asta-i calomnie ! strigă generalul Părcălabu Stănel. Şi mă mir că Drojdieru poate să...

Ică socoti că e vremea să pună capăt incidentului şi bătu cu palma în masă:

— Domnilor, domnilor ! zise el, destul de apăsat. Este o neînţelegere. Lăsaţi-l pe domnul general Drojdieru să se explice.

Drojdieru înclină capul uşor către Ică, în semn de mulţumire, apoi se adresă celorlalţi:

— Domnilor, n-am spus că sînt cel mai mare antibolşevic, pentru ca dumneavoastră să credeţi că aţi fi antibolşevici mai mici. Dar am spus-o, pentru că inima mea, ca şi a dumneavoastră, sîngerează cînd văd cum îşi bat joc bolşevicii de noi, în ţara noastră, în care mănîncă pîinea noastră, muncită de noi... De asta zic, domnilor, trebuie ca fiecare dintre noi să fie mai antibolşevic decît ceilalţi, pentru că numai aşa vom răpune acest strigoi bolşevic care nu ne lasă să dormim nici ziua, nici noaptea !

— Aşa da ! zise generalul Părcălabu. Acum înţeleg ! Desigur ! Fiecare dintre noi trebuie să fie mai mare antibolşevic decît toţi ceilalţi.

Încurajat de murmurele de aprobare ale întregului consiliu, Drojdieru continuă:

— Domnilor, vin în faţa dumneavoastră cu o propunere: ca să ne punem la adăpost de manevrele tuturor viperelor care ne otrăvesc ţara, să luăm în fiecare oraş, ca ostateci, copii între opt şi treisprezece ani. Cum mişcă vreun bolşevic contra noastră, împuşcăm copiii.

Ică îşi dădu acordul cu entuziasm:

— Este o propunere excepțional de înțeleaptă și eu, personal, o sprijin din toate puterile! Cer ca măsura aceasta să se aplice îndată. Va da roade excelente.

— Sînt convins! răspunse generalul Drojdieru. În mod practic, propun ca...

— Pardon! îl întrerupse Ică. Principiul odată acceptat, restul te privește pe dumneata. Și eu și toți colegii mei din guvern avem deplină încredere în competența dumitale. În tot cazul, mie personal nu-mi place să calc atribuțiile altora, chiar dacă-mi sînt subalterni. De îndată ce măsurile acceptate de noi, aici, în consiliu, trebuie să fie puse în aplicare, eu mă dau în lături. La Iași, de pildă, cînd au fost împușcați cîteva mii de jidani, n-am zis nimic! Și cînd mii de jidani n-au fost împușcați, ci băgați în trenuri și sufocați, iar n-am zis nimic. Am aprobat tot ce au făcut cei care aveau răspunderea situației și care au fost mai în măsură să aprecieze prin ce mijloace trebuie să apărăm puritatea rasei noastre. Așa că, domnule Drojdieru, nu vreau să mă amestec nici în problema ostatecilor. Noi ți-am aprobat proiectul, dumneata aplică-l! Cum vrei, cu cine vrei, numai curăță terenul îndată!

— Îl voi aplica îndată, domnule președinte! făcu Drojdieru. Sper că țara va fi mulțumită.

— Nici nu mă îndoiesc! zise Ică. Și acum, domnilor, dați-mi voie să vă pun în curent cu un fapt, a cărui rezolvare favorabilă va duce la o și mai mare întărire a relațiilor dintre noi și Germania. Domnul Hitler, ca urmare a încrederii ce o are în noi, ne-a rugat să-i împrumutăm zece mii de lucrători romîni pentru fabricile germane. Este o cerere, domnilor, care ne onorează. M-am grăbit să-l informez telefonic pe conducătorul nostru, care se află pe front... și știți ce mi-a spus? Dacă domnul Hitler ne cere zece mii de lucrători, noi trebuie să-i oferim douăzeci de mii.

Întreg consiliul se ridică în picioare și aplaudă:

— Bravo, bravo!... Așa trebuie!... Să-i dăm douăzeci de mii de muncitori!

— Douăzeci de mii! strigă Părcălabu. Führerul trebuie să simtă că și prin fapte, nu numai prin vorbe, îi sîntem aliați!... Să-i dăm douăzeci de mii de muncitori!

— Douăzeci de mii... douăzeci de mii! repetară cifra și ceilalți.

Ică temperă cu un gest entuziasmul miniștrilor săi, apoi se adresă generalului Pletosu Costache:

— Ai auzit, domnule general? Vei binevoi, așadar, să expediezi în Germania în termenul cel mai scurt cu putință treizeci de mii... am zis: treizeci de mii de muncitori de-ai noștri.

★

Bébé Brașoveanu îl urmă pe Ică în biroul său.

— Ce fac cu asta, domnule președinte? întrebă Bébé.

Și-i întinse lui Ică o fotografie. Fusese luată într-un oraș din Ucraina — și reprezenta o bibliotecă publică, devastată, cu cărți răvășite pe jos și cu trei busturi răsturnate. Ică se uită cu atenție și recunoscu portretele în bronz ale lui Taras Șevcenko, Gogol și Gorki.

— Bună fotografie! zise Ică. Trebuie s-o dai la toate gazetele. Dar notează, te rog, și explicația: « Brava armată aliată a distrus într-un club bolșevic din Kiev, busturile conducătorilor bolșevici... »

În prag, Bébé trebui să se dea la o parte, spre a face loc lui Killinger, care venea la Ică în vizită amicală nu în audiență oficială.

După ce puse cîteva întrebări și obținu cîteva răspunsuri destul de simpatice asupra unor anumite operații de bursă extrem de utile sfintei cauze comune, domnul Killinger zise:

— Am impresia, domnule președinte, că o vizită a regelui printre soldați ar ridica mult moralul soldaților și ofițerilor care luptă acolo. Mai am, apoi, impresia că Führerului nostru i-ar fi plăcut să afle că generalul va face drumul împreună cu regele... și pe cît posibil cu trenul. O călătorie cu trenul le-ar permite să se oprească în mai toate stațiile... Ar fi foarte util! Țara ar avea, în felul acesta, putința să-și manifeste dragostea față de tron, de rege, de Conducător și de cauza noastră comună!

— ... Și de Führer, domnule Killinger! îl completă, grăbit, Ică. Pentru că, să-mi dați voie, domnule Kil-

linger, Führerul ne aparține nouă, ca și dumneavoastră... Țara mea îl iubește pe Führer la fel de fierbinte ca și pe rege și pe Conducător! Dacă lupta noastră este comună, sînt și șefii noștri comuni!

— Mi-e sete! făcu Killinger.

Bău și zise:

— Declarația dumneavoastră, domnule președinte, o voi transmite chiar azi Führerului meu. Este mai mult decît onorabilă. Cu asemenea încredere în victorie, grăbim însăși victoria, care, precum știți, este foarte apropiată!

Pentru o victorie apropiată, Ică s-ar fi aruncat și-n foc. Pentru victoria apropiată, Ică trebuie să lupte primul, în primele rînduri. Hitler nu știe de glumă. Dar nici Ică nu știe de glumă.

— Domnule Killinger, vreți ca vizita regelui să aibă un și mai mare efect? Să-l aducem în fața trupelor noastre, o dată cu regele, și pe sfîntul Petrache de la Maglavit!

Ică trăia un moment bun: era mulțumit de ceea ce mintea lui tînără și activă putea născoci și jertfi pe altarul dragostei de neam și de țară. Pentru victoria apropiată — care era singura lui rațiune de a fi — Ică era gata să pună în mișcare pînă și pe sfîntul Petrache. Numai că Killinger n-auzise încă pînă acuma de el.

— Dar cine-i sfîntul ăsta? întrebă el.

— Un idiot! făcu Ică, serios, așa cum dictau împrejurările.

Killinger se entuziasmă.

— Un idiot? Ceva nou!... Se aprobă! Să meargă și sfîntul pe front. Voi raporta chiar astăzi Führerului, care va prețui mult inițiativa dumneavoastră, domnule președinte!

*

În aceeași zi, dorul îl aduse pe general în capitală, pe neașteptate. Nu mai văzuse pe Killinger de o săptămînă și trebuia să-l vadă. În săptămîna aceasta i s-a adunat în suflet atîta amărăciune, încît simțea că și-ar pierde mințile dacă nu s-ar împărtăși unui om de

încredere. Avea multe de spus. Era supărat. Dumnezeu nu ţine cu el. Dumnezeu îi întoarce spatele cu o consecvenţă insultătoare. Şi totuşi, cîte n-a făcut el pentru neamul acesta într-un singur an de renaştere! De trei ori a salvat ţara. Întîia oară, cînd l-a înlăturat pe Carol şi a venit la putere cu legionarii. A doua oară, cînd a înlăturat pe legionari şi a venit la putere singur. A treia oară, cînd a intrat în război, alături de Axă, spre a stîrpi bolşevismul, care ameninţa să pună stăpînire pe sufletul ţării!... Într-un singur an a făcut din ţara aceasta o ţară nouă! A întronat cinstea în mînuirea banului public!... A înlăturat primejdia anarhiei şi a ocupaţiei străine!... A stîrpit abuzurile administrative!... A consolidat dinastia şi a repus-o pe un înalt plan moral!... A reorganizat armata!... A asigurat liniştea şi independenţa naţională prin adeziunea la pactul tripartit!... A lichidat banda lui Brebu!... A răsturnat tot ce a vrut! A reclădit tot ce a vrut!... Ce a făcut el numai în trei luni de război? A asigurat ţării o glorie nepieritoare. Armata lui merge înainte, irezistibilă, alături de brava armată germană — şi nimeni n-o poate împiedica să-şi continue marşul ei triumfal. Războiul acesta nu mai este un război, ci o apoteoză. Războiul acesta este o încununare a întregii lui opere militare, realizate în timp de treizeci şi ceva de ani de cînd a îmbrăcat pentru întîia oară uniforma de ofiţer. Marile lui merite în acest război i-au fost recunoscute oficial de însuşi Hitler, care l-a chemat acum o lună pe front şi i-a spus:

— Domnule general, este adevărat că vreţi să încheiaţi pace separată cu bolşevicii?

— Eu?

A pus atîta indignare generalul în acest « eu», încît Hitler a trecut îndată la a doua întrebare:

— Este adevărat, domnule general, că nu vreţi să treceţi dincolo de Nistru?

Aici generalul răspunse cu toată demnitatea lui de comandant al armatelor germano-romîne de sud:

— Domnule Hitler, pot să vă spun atît: voi merge alături de dumneavoastră pînă la capăt în acţiunea pe care am pornit-o în răsărit împotriva ruşilor. De aceea,

nu pun nici un fel de condiții și nu cred că ar fi necesar să discut într-un fel sau altul această cooperare militară germano-romînă dincolo de Nistru. Voi îndeplini misiunea militară în sectorul ce mi se va încredința. Vă dau și-n scris!

Dar Hitler, cu aceeași fermitate în glas, puse generalului a treia întrebare:

— Este adevărat, domnule general, că aveți de gînd să reduceți exportul de grîu și petrol în Germania?

Dar Hitler nici nu mai așteptă ca generalul să-i dea vreun răspuns, ci, deodată bine dispus, s-a apropiat de el și i-a atîrnat de piept o decorație:

— Domnule general, pentru serviciile incalculabile pe care le aduceți cauzei noastre comune, sînteți de astăzi Cavaler al Crucii de fier!

A fost o onoare și pentru general, dar o și mai mare onoare a fost pentru țară!... Asemenea decorație Hitler o acordă — cum a zis Ică — numai vitejilor între viteji! A răsunat toată presa germană și romînă. Este o mare distincție pentru Conducător, o mare onoare pentru oștirea romînă, un omagiu de neprețuit pentru întreg neamul romînesc! Toți l-au felicitat, pentru că toți sînt siliți să recunoască geniul lui militar. Toți sînt mulțumiți de imensa lui contribuție la noua ordine europeană. Führerul e mulțumit. Killinger e mulțumit. Regele e mulțumit. Țara e mulțumită. Dar, din păcate, nimeni nu se întreabă dacă și Conducătorul e mulțumit!... Probabil că toți înțeleg că generalul nu poate fi mulțumit! De ce ar fi mulțumit generalul? Că-i general! De ce, general! De ce general și acum, după tot ce a făcut pentru țară! Conducător al țării și al întregii armate germano-romîne de pe frontul de sud — și general! Numai general!... Ca pe vremea lui Carol II!... Este o rușine, nu pentru el, ci pentru țară: să aibă un Conducător, și Conducătorul să nu fie decît un biet general! Numai general. De ce numai general?

Era o umilință care începuse, încă de la trecerea Prutului, să apese greu pe umerii Conducătorului. General!... Victorios... și totuși, numai general!... De ce numai general?... Un biet general!... Nu se poate!... Trebuie să stea de vorbă cu Killinger.

Cînd Killinger apăru, sprinten cu toată starea înfloritoare a proeminenței lui abdominale, cu mîna întinsă spre el, generalul se simți ceva mai bine.

— Cum merge frontul? întrebă, jovial, Killinger.

— Bine, excelență! Tocmai despre front aş fi vrut să vorbim!

Şi-i puse lui Killinger o întrebare neaşteptată.

— Domnule Killinger, mă cunoaşteți, sau nu?

Niciodată, în nici o împrejurare care ar fi putut să-l uimească, Killinger n-a fost atît de uimit ca acum. Ce oare i s-a putut întîmpla generalului, că-i pune o asemenea întrebare? Dacă-l cunoaşte? Ce-i asta: dacă-l cunoaşte?

— Dar cum să nu vă cunosc, domnule general?... Dumneavoastră doar sînteți salvatorul țării! Generalul Antonescu! Generalul! Generalul!... Un singur general Antonescu există în țara dumneavoastră: Generalul! Dar cine nu vă cunoaşte, domnule general!

Trist, generalul îşi plecă ochii în jos:

— Vedeți, excelență, asta mă supără!

— Vă supără! sări Killinger îngrijorat. De ce să vă supere, domnule general?... Generalul, care prin faptele sale pune țara în rîndul marilor puteri, să fie supărat? Nu, într-adevăr, domnule general! Nu înțeleg, ce v-ar putea supăra!... Salvatorul țării, generalul Antonescu, generalul, să fie supărat? Este nepermis!

— Totuşi, sînt! făcu generalul. Sînt supărat, excelență, pentru că sînt plictisit. General!... De ce general, excelență? Cît timp o să mai fiu general? Dumneavoastră ziceți că sînt salvatorul țării. Vă cred! Dar cu atît mai anormală e situația în care sînt pus. Salvator şi, totuşi, numai general!... Un general ca oricare altul!... Şi vă rog, excelență, să mă credeți că nu-i vorba de mine! Dacă ar fi după mine, mi-ar fi indiferent! Pot lupta pentru țară pînă la ultima picătură de sînge, şi ca simplu general! Pentru unul ca mine, care a suferit atîta, o suferință în plus sau în minus contează prea puțin!... Dar e vorba de țară! E vorba de demnitatea şi de prestigiul țării... Conducătorul țării, un sărman general!... E nedrept, excelență! Foarte nedrept!

Tulburat, Killinger apucă mîna Conducătorului:

— Şi ce aş putea face pentru dumneavoastră, domnule general?

Generalul plècă din nou ochii în jos şi murmură:

— Să explicaţi domnului Hitler situaţia în care mă aflu.

— I-o voi explica! făcu Killinger cu multă căldură. Chiar astăzi!... Peste cîteva ore! Tot trebuie să fac Führerului meu o comunicare urgentă! Diseară vorbesc direct cu Führerul meu la telefon, şi prima chestiune pe care o voi pune va fi asta: generalul nostru n-are voie să fie supărat!... Şi Führerul meu nu va tolera ca generalul nostru să fie supărat! Vă asigur! Pînă diseară sper că problema va fi rezolvată!... A, nu trebuie să-mi mulţumiţi, domnule general! Sîntem între prieteni! Să lăsăm asta! Ce părere aveţi de vizita aceea a sfîntului Petrache pe front?

Generalul, care abia se despărţise de Ică, era informat.

— Va face minuni, excelenţă!... Ţara va fi foarte impresionată!... Pentru victorie trebuie să mobilizăm toate forţele naţiei. Şi sfîntul Petrache este o forţă, excelenţă! O mare forţă morală!

★

Trenul înainta, victorios, şi toţi trei: şi regele şi Conducătorul şi Ică aproape că nici nu-şi dădeau seama cum trece vremea, atîta însufleţire domnea oriunde se opreau. Prefecţii mobilizaseră tot ce se putea mobiliza, spre a face din această apariţie-fulger prin gări un moment istoric de neuitat. Fanfare, în primul rînd. Unde nu s-au putut găsi fanfare, s-au adus tarafuri de lăutari. Şi coruri. Peste tot coruri. Şi flori! Flori din belşug. Şi urale! Urale la nesfîrşit!

Mihai, amuzat, rîdea cu poftă. Generalul îşi schimonosise gura, cu cele mai cinstite intenţii de a zîmbi. Iar Ică, rîdea, zîmbea, dar îşi alterna rîsul şi zîmbetele, cu cîte o privire subit încordată, ca şi cum ar fi vrut să pătrundă tot conţinutul vagoanelor. Trenurile, care staţionau în gări şi care-şi aveau locomotivele înspre direcţia frontului, erau pline cu soldaţi. Dar trenurile care veneau de pe front erau pline vîrf cu obiecte, cum

sînt pline camioanele celor care se mută... În sfîrşit, Ică vedea! De trei luni i se tot vorbeşte despre nemaipomenit de bogata pradă de război luată de trupe de la duşman şi adusă în ţară. Nu mai pridideau trenurile de atîtea capturi. Citise rapoarte destul de detailate asupra acestor transporturi, dar, în ciuda imaginaţiei lui de care nu avea nici un motiv să se plîngă, nu-şi putea închipui pe hîrtie ceea ce vedea concret, la doi paşi de el. Atîta avere! Atîta avere!... Îl durea sincer inima pe Ică!... Atîta avere!... Ia te uită aici!... Prin urmare, este adevărat!... Fabrici întregi luate de la bolşevicii ăia şi demontate pînă la ultimul şurub!... Instalaţii pentru construcţii... ateliere de ţesătorie... şi maşini... ce maşini curioase au bolşevicii ăia!... Şi cazane cu aburi uriaşe... şi autocamioane uriaşe!... Ce le trebuie bolşevicilor asemenea maşini... şi încă de dimensiunile astea nemaivăzute!... Şi piane!... Şi covoare! Ce le trebuie ălora piane şi covoare?... Şi păsări... Pînă şi păsările sînt de proporţii absolut necunoscute!... Şi ce-o mai fi în fundul vagoanelor!... Ce avere!... Ce avere!... Îl durea pe Ică!... Îl durea mult!... Pentru că, într-adevăr, în mîna cui încap toate fabricile şi maşinile şi aparatele astea, ca să nu mai pomenesc de oglinzi, de maşini de cusut, de tablouri şi altele, cîte mintea nici nu poate cuprinde!... De nemţi nu mai vorbim! Nemţii iau peste tot caimacul! Dar restul, în mîna cui intră? În mîna unor pungaşi de bancheri şi industriaşi, în cap cu Beliotis, care se grăbesc să-şi scoată beneficii de una sută mie la sută pentru sprijinul pe care-l dau lui Antonescu să-şi ducă un război în care, propriu-zis, ei nu riscă nimic. În mîna unui general Drojdieru, sau general Conaşu, sau general Barză Andrei, sau general Vrăbioiu Gligore, sau general Vizitiu, sau general Părcălabu Stănel, sau general Pletosu, în mîna coanei Miţa, care-şi opreşte orice şi oricît îi place... în mîna tuturor negustorilor care roiesc în jurul Patronajului... În mîna tuturor şnapanilor care-l servesc pe porcul ăla de Killinger, sau îl linguşesc pe Conducător!... Şi Conducătorul!... Conducătorul!... Şi ăsta om de caracter, dumnezeu să mă ierte!... Cine pretinde onoruri? Conducătorul! Cine se dă în vînt

după osanale? Conducătorul! Şi cine roade ciolanul cel mai gras? Tot Conducătorul, săracu!... A pus mîna pe întreaga ţară romînească, a pus mîna pe teritoriile de peste Prut şi dispune de toate avuţiile astea, parcă le-ar fi moştenit de la tata!... Dar să-i zică şi lui Ică, dacă nu din omenie, cel puţin din politeţe: Ică, ia şi tu măcar un nasture de pantalon!... Ce naiba!... Că doar odată-i război!... Aş!... Nici prin gînd nu-i trece acestui general caraghios, tîmpit şi rău, care numai de gloria lui şi de bunul trai al coanei Miţa se îngrijeşte. Ordine-i dă, cît păr în cap: Ică, fă aşa!... Ică, fă altminteri!... Să-i facă reclamă îi cere!... De datorii către ţară şi neam îi aminteşte mereu! Dar de drepturi... ce să vorbim? Dacă ar fi după Conducător, Ică n-are drept în ţara asta nici măcar la un cui... Dar şi aşa, cu ce s-a ales Ică pînă acum de pe urma cauzei sfinte?... Nu, zău! Să fim cinstiţi: cu ce s-a ales Ică, Ică, adevăratul motor al renaşterii, din toată afacerea asta? Cu nişte biete covoare şi nişte biete obiecte de artă!... Asta-i răsplata pentru munca lui de bou, ca să facă din Conducător un idol al neamului!... Nişte biete covoare şi nişte biete obiecte de artă, nişte tablouri, nişte goblenuri, nişte porţelanuri, nişte statuete, nişte miniaturi în aur... fleacuri!... Îl durea pe Ică mult! Mult de tot!... Nu că ar fi ţinut cu tot dinadinsul să aibă combainurile astea, şi instalaţiile astea, şi păsările astea! Adevărul e că nici n-avea ce face cu ele! Nu-i moşier Ică să-l ispitească toate maşinile astea şi toate găinile astea! Nu e şi nici nu vrea să fie! Dar îl doare în principiu! De ce să-şi ia generalii, fabricanţii şi bancherii ăştia tot ce vor şi el să nu se poată bucura de nimic! Aşadar, vorba e de principiu! Principiul îl doare!... Şi apoi, chiar dacă n-ar putea folosi el personal maşinile astea, ce te priveşte pe dumneata!... Te-a întrebat cineva? Asta-i treaba mea! Cu bunul meu, fac ce vreau! Sînt om liber şi nimeni n-are voie să se amestece în afacerile mele! Am eu cui da toate maşinile astea şi toate camioanele astea, dar le voi da numai cui ştiu eu că merită şi numai în condiţiile mele, nu ca să mă simt prost, cum mă simt, de pildă, acuma, de-mi vine să intru în pămînt de ruşine, că stau şi mă uit ca un imbecil — şi

mai şi zîmbesc mulţimii, ca să-i arăt, chipurile, că mă bucur de chilipirul care a dat peste alţii! Nu! Să se mai bucure şi alţii de chilipirurile care vor da peste mine! Pentru că, de azi înainte, s-a isprăvit!... Trebuie să mă gîndesc niţel şi la mine!

— Capturi de război, sire! zise el, voios, regelui.

Conducătorul, care stătea la dreapta regelui, privea şi el vagoanele încărcate cu pradă de război, dar nu ca Ică: încordat şi încruntat — ci grav şi mîndru! E bine ca ţara să vadă capturile astea! gîndea Conducătorul. O mai elocventă dovadă a victoriei nu i se poate oferi ţării! Numai o armată care învinge poate aduna atîtea capturi! Şi ce capturi! Cum nu s-au mai pomenit pînă acum în nici un război!... Fabrici întregi... gospodării întregi... depozite întregi... muzee întregi... Tot!... Tot ce n-au putut fura nemţii a fost capturat şi trimis în ţară.

— Luaţi tot! a zis Conducătorul, generalilor şi administratorilor lui. Nu le lăsaţi nici un ac!... Dar de un lucru să vă feriţi: să daţi cuiva vreo chitanţă. Capturaţi tot ce vreţi, dar nu lăsaţi acte, pentru ca bolşevicii să nu poată veni mîine, la masa verde, să ne scoată ochii cu documente!

Ideea de chitanţă i-a venit generalului în minte, de îndată ce trupele lui s-au pus în mişcare alături de trupele lui Hitler. Şi a transmis-o ritos, ofiţerilor lui: bolşevicii n-au drept la nici un fel de chitanţă.

Dar curînd generalul avu încă un motiv să fie mîndru de ofiţerii şi de administratorii lui: recomandaţia lui era de prisos. Oamenii nu dădeau bolşevicilor nici o chitanţă. Gloanţe, da! Ştreang, da! Rangă de fier, da!... Asta era chitanţa pe care o dădeau bolşevicilor! Perfect! Mîine, bolşevicii vor veni la masa verde cu mîinile goale: nu vor putea prezenta nici o chitanţă.

Generalul îşi muşcă buza care i se ridicase un moment peste dantură. Să fi fost în stare şi tot n-ar fi rîs! În faţa istoriei trebuia să se prezinte grav şi mîndru.

Între timp, trenul pornise şi se şi oprise. Generalul, furat de gînduri, nu-şi dădu seama unde se află.

— Ce-i aici? îl întrebă el pe Ică.

— Mărăşeşti, domnule general!

Mărăşeşti ! Ţinut simbolic. Aici s-a dat bătălia hotărîtoare pentru reîntregirea neamului. Aici s-a lăudat Neaţă că a ieşit învingător ! Şi regina ! Şi Berthelot ! Şi Prezan !... Au minţit ! Toţi au minţit ! Dacă dumnezeu nu l-ar fi trimis pe Antonescu, Mărăşeşti ar fi fost mormîntul idealului naţional ! Dar nici unul din aceşti mincinoşi neruşinaţi n-a vrut să recunoască adevărul ! Nici unul din ei n-a permis să i se rezerve şi lui Antonescu nn locşor cît de modest în istoria războiului de reîntregire ! Nici unul n-a vrut să admită că singurul care a salvat ţara în 1917 a fost el, modestul, discretul ofiţer de stat major Antonescu, menit de providenţă să fie, în ceasurile cele mai grele, salvatorul neamului. Nici unul din ei... şi mai tîrziu nici regele Carol II... n-a vrut să repare această nedreptate istorică şi l-au lăsat, toţi, să sufere cum n-a suferit nimeni în ţara aceasta ! Dar astăzi, ceasul justiţiei a sunat şi pentru salvator, în sfîrşit !

— Mărăşeşti? se bucură generalul.

Şi făcînd semn lui Ică să treacă în vagonul de alături, generalul spuse regelui:

— Măria ta ! Stai prea mult în picioare ! Ar fi bine să te mai odihneşti puţin !

Cuminte, Mihai plecă de la fereastră şi se aşeză pe sofa:

— Ai dreptate, domnule general ! zise el. Pe sofa parcă-i mai bine ! Au început să mă doară picioarele. E foarte frumos să priveşti toate trenurile astea, dar e obositor !

— Închipuieşte-ţi, măria ta, făcu salvatorul, dacă e atît de obositor numai să priveşti atîtea capturi, cît de obositor este să le cucereşti !

— Într-adevăr, domnule general, trebuie să fie foarte obositor !

— Teribil de obositor, măria ta ! Dar, pentru a-ţi rccuceri drepturile, nimic nu poate fi prea obositor ! Şi naţia nu luptă astăzi decît pentru a reintra în drepturile ei şi drepturile regelui ei, care luptă cu atîta vitejie împotriva duşmanilor ţării. Am dat ordin să se trimită pe moşiile măriei tale cîteva sute de vite din cele mai frumoase, pe care le-am recucerit de la inamic... Este

dreptul măriei tale, şi nimeni nu va mai avea curajul să se atingă de el.

— Mulţumesc, domnule general! zise Mihai, al cărui ten de fetiţă se îmbujoră de plăcere.

— Măria ta, n-am isprăvit! Drepturile măriei tale sînt mult mai mari. Am recucerit oi!... Şi am şi dat ordin ca două mii de oi să fie aduse pe moşiile măriei tale.

— Două mii? se bucură Mihai, ca un copil.

— Vor fi cinci mii, sire! Două mii au şi pornit. Celelalte trei mii la expediem săptămîna viitoare!

— Cinci mii? făcu Mihai, care nu mai avea cuvinte să-şi arate mulţumirea.

— Măria ta, încă n-am isprăvit. Am recucerit combainuri! Ai văzut, măria ta, combainurile şi tractoarele alea din staţia Buzău? Sînt recucerite de armatele noastre.

— Alea? se minună Mihai. Dar sînt colosale!

— Colosale, măria ta. Îţi vine să-i iei la palme pe bolşevicii ăia, de indignare, măria ta! Ce fac ei cu asemenea tractoare şi combainuri? Alea se potrivesc numai pe domeniile măriei tale! Am şi dat ordin să fie expediate cîteva pe moşiile regale!

Mihai, care, în nevinovăţia sa de copil, se înnebunea după cadouri, bătu din palme:

— Va fi straşnic, domnule general! Voi conduce şi eu un tractor!

— Abia aştept, măria ta, să te văd! zise generalul, întinzînd lui Mihai o hîrtie şi un stilou. Va fi un moment de neuitat pentru ţară!... Da, măria ta! Este un decret! Pentru binele ţării şi pentru onoarea coroanei pe care o servesc, măria ta!... Nu mai pot rămîne general, măria ta!... Sînt prea mulţi generali şi se pot face confuzii!... Mareşal, măria ta! De aci înainte, cel care va servi pe măria ta pînă la ultima lui suflare va fi mareşal! Nu te necăji, măria ta! Führerul este de acord... Ceva mai mult decît atît!... Führerul s-a mirat cum de n-am fost numit mareşal mai de mult!... Nu-i nimic, măria ta!... Am şi sugativă!... Poftim!... Tractoarele şi combainurile sînt excepţionale! Întrec pe alea americane! Am trebuit să mă lupt cu nemţii ca să le pot cuceri pentru măria ta!... Mersi!... Am

trimis pe moşiile măriei tale şi trei crescătorii de păsări, cu tot utilajul... Şi nişte pui de urs! Mici, mici, uite aşa! Foarte serios, sire!... Mareşalul Antonescu n-a glumit nici cînd a fost general. Cu atît mai puţin va glumi acuma, cînd e mareşal! Mersi pentru urări, măria ta!... Voi face tot ce pot, măria ta, pentru gloria tronului şi dinastiei! Mareşalul Antonescu va recuceri tot ce poate fi plăcut şi util măriei tale!

Dar Mihai, deşi atît de tînăr, avea, ca rege, un cap regal:

— Domnule mareşal, văd că bolşevicii ăştia au de toate!... Dar bijuterii n-au?

Mareşalul rămase cîteva momente mut de admiraţie. Tat-său! îşi zise el. Bucăţică ruptă, tat-său. Şi bunică-sa!... Parcă i-ar fi mamă bunică-sa!... Pînă unde îl poate duce mintea pe acest flăcău, care n-are nici douăzeci de ani bine împliniţi!

— Măria ta! răspunse în sfîrşit mareşalul. La Moscova! La Moscova avem munţi de bijuterii! Să ajungem numai la Moscova, măria ta... şi ai cuvîntul meu de mareşal că vei fi mulţumit!

★

Dincolo de Prut, regele, mareşalul şi Ică îşi continuară călătoria spre front, în maşină. În drum, mareşalul porunci pe alocuri şoferului să oprească. Voia să demonstreze regelui, prin vizita sa inopinată, cum lucrează el cu ţara.

În cel dintîi sat, maşina opri în faţa primăriei. Primarul, care, luat pe neaşteptate, n-avusese timp să-şi schimbe obişnuitul lui costum de sărbătoare cu straiele de toate zilele, ieşi repede în prag cu pîine şi sare. Dar mareşalul nu pentru pîine şi sare venise, ci pentru agentul sanitar.

— Unde-i agentul sanitar?

— Nu ştiu, să trăiţi!

— Caută-l!

— Îl caut, să trăiţi!

— Să-l cauţi!

Agentul sanitar nu era nici acasă, nu era nici la biserică. Nu era nici măcar la cîrciumă. Era la un bolnav.

— Unde ai fost? strigă mareşalul, cînd vinovatul îi fu adus între doi jandarmi.

— Am fost la...! încercă să răspundă agentul sanitar.

— Eu te întreb una, şi tu-mi răspunzi alta! răcni mareşalul, spre groaza întregului sat, care, luat prin surprindere, ca şi primarul, nu mai avusese nici el timp să-şi schimbe costumul de sărbătoare, în ţoalele de lucru. Eu vreau să ştiu unde ai fost!

— La un bolnav! îndrăzni agentul să răspundă.

— Ce cauţi tu, la un bolnav? În loc să fii la postul tău, te duci pe la bolnavi? Domnule primar, să mi-l trimiţi îndată pe acest bolşevic în tabăra de muncă! Justiţia mareşalului Antonescu este justiţia ţării şi nu iartă pe nimeni!

Apoi, cu glasul îndurerat, către săteni:

— Dragi copii, eu muncesc douăzeci de ore pe zi, ca să scot din voi un neam muncitor şi cinstit. Vă rog din suflet, ajutaţi-mă... Nu lăsaţi neghina asta bolşevică să cotropească grîul vostru sănătos şi curat!

În alt sat, tot în costum de sărbătoare, primarul ieşi dintre rînduri şi zise mareşalului:

— Am auzit că în Romînia azi porunceşte un general mare şi tare, făcut din piatră şi fulger!

Mareşalul aruncă o privire plină de recunoştinţă lui Ică. Ică-i îndulcea suferinţele. Cînd Ică i-a făcut revelaţia că-i făcut din piatră şi fulger, i-a telefonat de pe front:

— Ică, să răspîndeşti rîndurile tale în toate şcolile din ţară! Să le înveţe copiii pe de rost... Să fie trecute în toate cărţile didactice. Să fie citite în biserici! Să fie citate în toate discursurile!... Toată lumea de pe front te admiră!... Dumnezeu să te ajute pentru binele pe care-l faci ţării şi neamului!

Şi Ică nu şi-a precupeţit munca. Iată, pînă şi aici, în satul acesta pierdut, primarul ştie că salvatorul e făcut din piatră şi din fulger.

— Da! îl încurajă mareşalul. Şi ce ţi s-a mai spus despre el?

— Mi s-a spus, să trăiţi, că generalul ăsta e cinstit cum n-a mai fost altul pînă la el, şi drept, şi înţelept.

Şi am avea cu toţii o mare rugăminte la dumneavoastră: cînd vă întoarceţi la Bucureşti, puneţi o vorbă bună pe lîngă el să ne ia în grija lui. Să nu ne lase să cădem iar pe mîini străine. Să ne facă rînduială bună şi să ne dea voie să murim pentru ţară şi pentru regele nostru !

Mareşalul puse mîna pe umărul primarului:

— Omule, nu e nevoie să mă mai întorc la Bucureşti, pentru că acolo n-o să-l pot găsi pe generalul Antonescu, care acuma nu mai e general. E mai mare: e mareşal ! N-o să-l mai găsesc pe mareşal acolo. El e azi pe front !... Lîngă voi !... Pe cine crezi că ai în faţa dumitale, domnule primar?

Primarul se uită la mareşal şi se frecă la ochi:

— Păi, săru-mîna, te pomeneşti că chiar generalul !

— Mareşalul ! îl rectifică generalul.

Primarul, nebun de bucurie, se întoarse către săteni şi-şi zvîrli pălăria în aer:

— Ura !... Mareşalul e aici !... Uite-l pe mareşal !

— Uraaa ! răspunse cuminte întreg satul, mai mult cu ochii la primar decît la mareşal.

Mareşalul, silit să răspundă la atîtea urale, începu, cu multă modestie, să strige:

— Staţi, staţi ! Liniştiţi-vă !... Eu sînt mareşalul, dar aici lîngă voi este regele vostru !... Regele Mihai I !

Primarul făcu sătenilor un semn scurt, dar energic, la care sătenii îi răspunseră cu un răcnet şi mai energic:

— Uraaaa !

După aceasta, mareşalul putu vorbi iar:

— Oameni buni, dreptate vi se va face. Eu, însă, vă cer să fiţi credincioşi ţării şi să vă vedeţi de treabă. În Romînia de azi nu mai există decît muncă, cinste şi dreptate, de la cel mai de sus pînă la cel mai de jos. Şi să vă lăsaţi de politică. Politica nu e de voi. Să facă politică cei care fac politică. Dar voi să vă feriţi de politică. Politica e o nenorocire. Politica v-a făcut să suferiţi atîta cît aţi suferit. Să nu mai faceţi politică !

La intrarea în al treilea sat, oaspeţii dădură peste un regiment cantonat acolo.

— Unde-i comandantul? strigă mareşalul.

Comandantul apăru îndată. Era maiorul Didi Prăpală, unul din cei mai valoroşi pocăiţi.

— Ce-i pe aici? îl întrebă sever mareşalul, care-l cunoştea bine pe Didi pentru isprăvile lui cu Brebu.

— E bine! Am doborît cu antiaeriana un avion. Şi am luat prizonier pe pilot.

— Să-l văd!

Îndată, ofiţerul sovietic fu adus în faţa mareşalului.

— Cum te cheamă? îi vorbi mareşalul, cu nemărginită blîndeţe.

— Domnule general!... făcu Didi.

— ... mareşal, te rog!

— Domnule mareşal! continuă Didi, fără să se tulbure. Nu ştie romîneşte...

Şi se adresă unui soldat:

— Vorbeşte tu cu el!

Soldatul vorbi, dar mareşalul putu afla numai atît: că ofiţerului îi era sete.

— A! făcu mareşalul. Nu-i bine! Nu e voie să lăsăm pe nimeni să sufere de sete!... Şi probabil că i-o fi şi foame.

Şi către maiorul Didi Prăpală:

— Să i se dea tovarăşului ofiţer *îndată* mîncare şi băutură pe săturate!

Maiorul Didi Prăpală înţelese. Cu un gest mut pofti pe prizonier s-o ia înainte — şi-l urmă. Regele şi mareşalul se apropiară grăbiţi de maşină ca să-şi vadă mai departe de drum, dar trebuiră să-l aştepte pe Ică. Ică abia se tîra. Cu pălăria în mînă, lipită de piept, cu capul întors peste umăr, cu ochii după prizonier şi Didi Prăpală care se îndreptau spre mormanele de cărămizi şi moloz, Ică se poticnea într-una, pentru că nici nu vedea pe unde călca. Deodată, un pocnet surd de revolver răsună dindărătul ruinelor. Cuprins de panică, vicepreşedintele de consiliu cu puteri de preşedinte străbătu în salturi cei cîţiva paşi care-l mai despărţeau de rege şi de mareşal.

— Acolo... printre ruine! bolborosi el, alb ca varul, arătînd cu mîna, ca un copil speriat, înspre direcţia în care dispăruseră Didi Prăpală şi ofiţerul sovietic.

— Nu te speria! făcu mareşalul, care-l apucă pe Ică părinteşte de braţ, să nu cadă peste maşină. Nu rusul a tras!...

*

Îndată ce avionul ateriză, Petrache coborî clătinîndu-se, cu toate că era ținut de subsuori de un soldat. Ofițerul, care avusese atîta de suferit în drum, spuse celor care așteptau jos, cu nerăbdare, pe sfînt:

— Luați-l degrabă și primeniți-l! Miroase urît! Nu i-a priit călătoria în ceruri preasfîntului!

Cîțiva soldați îl escortară pe sfîntul Petrache pînă la casa preotului — unde-l spălară și-l înnoiră de sus pînă jos.

Cînd totul fu gata, intră în odaie un ofițer.

— Vrasăzică, sfinte Petrache, era cît pe ce să dai bună ziua cu sfîntul Petru! îl luă el, vesel.

Dar Petrache nu răspunse la veselie cu veselie. Petrache nu știa să rîdă. Își avea renumele stabilit mai de mult. Trei oameni nu știu să rîdă în țara romînească: Dacu, generalul Antonescu și sfîntul Petrache. Nu se spunea dacă era vreo cauză comună care-i făcea pe toți trei inapți să rîdă. Lumea nu îndrăznea să întrebe pe nimeni de ce acești diriguitori morali ai nației nu știu să facă vreo deosebire între o glumă și un accident de cale ferată. Lumea se mulțumea doar să constate: Dacu, generalul și sfîntul Petrache nu rîd. Sfîntul Petrache, deci, nu rîse nici de data asta și nici nu răspunse cu vreun cuvînt oarecare ofițerului.

— Aud, făcu ofițerul, că a fost mare bătălie, acolo, în ceruri!

Și-i arătă sfîntului Petrache tavanul. Sfîntul își ridică ochii, nu văzu nimic și iar tăcu.

— Cum? continuă ofițerul. Nu știi nimic? Păi, bolșevicii, cînd au aflat că tu vii să ne ajuți s-au speriat și și-au pus de gînd ca musai să te doboare, pînă n-ajungi aici, pe front. Li-e frică de puterea ta, preasfinte! Fug bolșevicii de sfinți, ca dracu de tămîie. Și au trimis împotriva avionului în care călătoreai... cîte avioane au trimis? Ei, ia spune, preasfinte, cîte avioane au trimis?

Petrache, deși se știa nevinovat, începu să tremure:

— Nu știu, săru-mîna!

— Nu știi? îl fulgeră ofițerul cu privirea lui nemiloasă. Păi să-ți spun eu cîte: trei avioane!... Și a fost bătălie mare, preasfinte Petrache!... Bătălie în draci! ... De bătălie cred că ai auzit, nu?

— Nu, săru-mîna! bîigui bietul sfînt, care făcu un pas înapoi. N-am auzit!

— Păi, cum n-ai auzit, mă, preasfinte, mă! răcni deodată ofițerul, care făcu și el un pas înainte. Cum să nu fi auzit, cînd trăgeau avioanele bolșevice în tine ca-n varză, că doar-doar te-or nimeri... Mă, preasfinte, mă, n-auzi, că acuși intru-n tine, mă...icoana ta de sfînt... cum n-ai auzit, mă... că ăia trăgeau ca zmintiții în tine... dar ție, nici că-ți păsa!... Te uitai la ei ca la niște nebuni și stăteai de vorbă cu moșu!... Sau acuși o să zici că nici pe moșu nu l-ai auzit... și că nici nu știi cine e moșu!...

Petrache mai făcu doi pași înapoi.

— Ba știu, ba știu! răspunse el, îngrozit că simte peretele în spate. Cu moșu am vorbit!

— Ai văzut? zise ofițerul, îndulcit. Cu moșu ai vorbit!... Ei trăgeau și trăgeau, și pe tine nu te supăra nici cît musca aia de colo... Tu făceai conversație cu moșu și-l învățai: „Dă-i cu capu de pămînt, moșule, că tare sînt răi, moșule... Sînt bolșevici, și bolșevicii nu se uită nici la sfinți, nici la tine!... Trimite-i, moșule, în iad, că-și bat joc de mine!"... Și moșu te-a ascultat și s-a uitat numai nițeluș sub el și buuuum!... buuuum! ... bummm!... au tras ai noștri în bolșevici din avionul în care te aflai și s-au rostogolit cîteșitrei avioanele alea bolșevice în flăcări, de nu s-a ales nici urma de ei... Bummm, bumm, bum!... și gata!... Ori poate o să zici că n-a zis moșu așa: Bum! Bum! Bum! Zi: a zis, sau n-a zis!

Ofițerul iar se încălzise, așa că pe sfîntul Petrache îl apucă burta.

— A zis, săru-mîna! făcu el, cu lacrămi în ochi.

— Zi cum a zis, încălțarea mă-tii de sfînt!... Zi, că-ți zic acuși una că te scot pe targă de aici! Zi cum a zis!

— A zis: bum, bum, bum!...

Soldații care stăteau de gardă, afară, la ușă, la început n-auziră nimic. Numai la urmă, strigătele ofițerului răzbiră pînă la urechile lor.

— Săracu ! făcu unul din ei, om mai în vîrstă. O fi dezertor preasfîntul și au dat peste el tocmai acu !

Dar nu mai putură continua, din pricina vaietelor care veneau din odaie:

— Aoleo, măiculiță !... Mă doare !... Ce am făcut, măiculiță !... Văleu !... Vreau acasă !

Ce răspundea ofițerul nu se auzea. Se auzea numai zgomot de scaune răsturnate, de farfurii sparte, de bufnituri înfundate și de bocanci care alergau de colo pînă colo pe dușumea.

Cei doi soldați se uitară unul la altul și dădură din cap amărîți.

— Săracu de el ! făcu cel mai în vîrstă. Dezertor, dezertor... da oricum, chiar așa, fără milă !

— Și cînd te gîndești că-i un sfînt ! zise cel mai tînăr, compătimitor.

— Da, zău ! Un sfînt și să-l lovească în asemenea hal ! Și apoi te mai miri cînd ne bate, cum ne bate, pe noi, ăștia, pîrliții !

Discuția dintre sfînt și ofițer nu ținu decît o oră, după care ușa se deschise, în sfîrșit. Cel dintîi ieși sfîntul, iar după sfînt apăru și ofițerul. Soldații își puseră arma pe umăr și încheiară coloana, care se îndreptă de-a dreptul spre cîmp, unde toate trupele, așezate în careu, așteptau.

Bătrînului din escortă îi veniră lacrimile în ochi:

— Să știi că aici îl împușcă ! șopti el peste umăr celuilalt, care venea în urma lui. Săracu !... O fi avînd și el mamă, nevastă, copil !... Păcat de tinerețele lui !...

Dar nu mai putu continua. Un ordin cu zeci de ecouri zbura de jur împrejur:

— Dreepți !... Pentru onor !

Ofițerul și soldații se dădură, scurt, în lături, iar sfîntul Petrache, singur, păși înspre centrul careului, în timp ce, de partea cealaltă, apărură regele și mareșalul. Efectul fu cutremurător. Ordinele comandanților, sunetele fanfarei și uralele, care țîșniră din piepturile soldaților ca la atac, îl năuciră și mai rău pe sfîntul

Petrache, care, cu ochii în jos, pășea, pășea înainte, fără să știe unde trebuie să se oprească și probabil că nici nu s-ar mai fi oprit niciodată pînă la capătul vieții, dacă cineva nu l-ar fi apucat de braț, ca să-l așeze între rege și mareșal. Mort de frică, sfîntul Petrache nu îndrăznea să se mai uite nici în dreapta, nici în stînga, cu toate că mareșalul vorbea despre el.

— Ofițeri și soldați! strigă mareșalul. Noi, ostașii, care luptăm aici să apărăm țara, avem azi niște oaspeți de seamă: majestatea sa regele Mihai și preasfîntul Petrache Lupu de la Maglavit... L-am rugat pe preasfîntul să vină pînă aci, spre a vă spune cîteva cuvinte de îmbărbătare, ca să știți că nu numai țara, dar nici dumnezeu nu ne uită și că c tot timpul cu gîndul la noi și face tot ce trebuie să ne ferească de gloanțele dușmanilor. Chiar azi dimineață, cînd sfîntul Petrache a venit spre noi, în avion, dumnezeu i-a făcut semn că armata noastră poate lupta fără frică, pentru că n-o paște nici o primejdie. În drum, avionul a fost atacat de trei avioane bolșevice de vînătoare. La mitraliere era maestrul armurier Iepure Vasile. A fost o luptă ca în povești. Bolșevicii atacau cu înverșunare. Dar sfîntul Petrache a stat neclintit la locul lui și a urmărit cu interes avioanele vrăjmașe care se învîrteau în jurul lui și trăgeau fără să-l poată atinge. Apoi, a spus lui Iepure: Trage băiete, că moșu e cu tine! Trage cu credință, că moșu te ajută! Și Iepure a tras și a tras... și minunea cea mare s-a întîmplat. Un avion dușman a luat foc și a căzut la pămînt! Peste un minut al doilea avion a luat foc și a căzut și el la pămînt. Și a luat foc și al treilea și a căzut la pămînt!... Dar avionul nostru a scăpat fără nici o zgîrietură, pentru că în el s-a aflat sfîntul Petrache, cel care, ori de cîte ori vrea, stă de vorbă cu moșu!

Mareșalul isprăvise și în liniștea adîncă a cîmpului, întreruptă numai de un nechezat de cal, se întoarse către Petrache. După ce-i examină cu o privire prelungă și pioasă zgîrieturile și vînătaiele de pe obraz, îi spuse:

— Sfinte Petrache, povestește-ne și dumneata cum s-a întîmplat minunea aceea cu avioanele!

Fără să-şi ridice ochii, sfîntul, cu vinele de la tîmple umflate de încordare, căută să-şi aducă aminte de tot ce auzise în casa popii — şi cînd moşu, în uniformă de ofiţer, se îndură să-i sară în ajutor, începu:

— Păi, să vă zic!... Că cînd a venit ăla-n mine... a făcut bum, bum, bum... şi-o căzut pe jos... şi-o sărit încă unu să mă bată... şi-o făcut bum, bum, bum... şi-o mai sărit unu... dar l-a bătut moşu... că cînd o căzut jos nici nu m-a durut, că nu erau ale mele... că erau trimise de moşu să cadă în capu păgînilor... că eu cu moşu am vorbit mai de mult... şi-o spus că cînd o da unu în mine, să mă gîndesc la el... şi-o spus c-o să-i dea peste mînă, că ce-i asta... să mă bată... aşa a zis moşu... că cînd m-o bate vreunul pe mine... o să-l bată el pe el... şi-o zis c-o să fie bine!... Şi aşa zic şi eu ce-o zis moşu... şi acu plec acasă!... Sărumîna, boierilor!... Rămîneţi sănătoşi!

Şi dădu să plece. Dar mareşalul îl prinse de mînă.

— Stai, prea sfinte!

Apoi vorbi trupelor:

— Aţi auzit ce-a spus preasfîntul?... Că cine s-o atinge de noi va fi pedepsit cu pedepsele cele mai grele de dumnezeu. Aşa i-a spus moşu! Şi dacă sfîntul o spune, e sfînt!... Şi dumneata, preasfinte, nu pleca. Binecuvîntează mai întîi armatele noastre care luptă contra păgînilor. Şi mai roagă-l o dată pe moşu să ne ajute.

Broboane mari de sudoare acoperiră fruntea şi obrazul preasfîntului. Dintr-o dată, odaia popii i se şterse cu totul din amintire. Urechile îi erau găurite de tunete, ochii orbiţi de fulgere, inima plină de junghiuri... şi bucăţica de pămînt de sub el se învîrtea, se învîrtea... şi simţea sfîntul că se învîrte şi el şi că ameţeşte şi că se îneacă şi că moşu nu mai e moşu şi că-l lasă să piară aici, în mîinile duşmanilor, fără să-i dea cel mai mic ajutor!

— Of! murmură el, că abia-l putură auzi ceilalţi doi înalţi oaspeţi, care stăteau în dreapta şi-n stînga lui. Mor, măiculiţă!

Şi căzu, fără putere, în braţele Conducătorului.

— Ați auzit? strigă entuziast mareșalul, către miile de ostași care acopereau cîmpul. Sfîntul Petrache a binecuvîntat armatele noastre!

Ofițerii spintecară aerul cu sabia, la care trupele răspunseră îndată:

— Uraaaa! Trăiască sfîntul Petrache! Uraaaa!...

★

La popotă, înalții oaspeți ascultau cu voie bună toasturile ofițerilor, cînd i se înmînă mareșalului o telegramă. Mareșalul o citi, își încreți fruntea și, posomorît, o întinse lui Ică. Ică o luă, o citi, își încreți fruntea și, vesel, o citi încă o dată. Apoi, deodată întunecat, se aplecă spre Conducător:

— Mă iertați, domnule mareșal! îi șopti el. Mă duc pentru cîteva minute pînă afară să iau puțin aer. Nu mă simt în apele mele! Cred că știrea asta-i de vină!

Ică ieși în curte și reciti telegrama de cîteva ori. Nu cuprindea decît opt cuvinte în totul, dar cîte spuneau aceste puține cuvinte! Ce semnificație neobișnuită aveau ele! Cît de tranșante erau. Ca o sentință! Dar nu ca o sentință de moarte! Ci ca o sentință de viață!... Pentru întîia oară în existența lui de avocat, de ministru al justiției, de vice-prim-ministru, deținător al tuturor puterilor legii, Ică află că se poate aplica și o asemenea binefăcătoare sentință: sentință de viață! Sentința de a trăi!... Sentința Astromandei Nostradama!... A trăi!... Brusc, fără să vrea, parcă s-ar fi auzit chemat de cineva, din depărtări, Ică ridică ochii și se văzu, agreabil surprins, în plină natură, lîngă un grajd. Era un amurg de sfîrșit de septembrie, pe care Ică și l-a putut închipui numai cînd, tînăr elev de liceu, își aștepta drăguța după zăplazul primăriei de la Pitești. Cerul începea să se umple și să se lumineze de stele, care pîlpîiau ca niște capete de chibrituri aprinse. Și-n aer plutea un fum de bălegar și de gunoaie, pe care Ică îl aspiră cu deliciu! Ce poate mirosi mai bine decît acest delicios fum de bălegar și de gunoaie, cînd știi că sentința este irevocabilă: de azi înainte ești condamnat să trăiești! Abia începi să trăiești! Începi să speri!

Începi să te bucuri de roadele vieții tale de muncă și sacrificii!... Telegrama era clară ca orice sentință juridică: *la Moscova au căzut primii fulgi de zăpadă.*

Ică se uită împrejur, se văzu singur și căzu în genunchi, cu palmele împreunate și cu ochii la cer.

— Sfinte Petrache! strigă el într-un nestăvilit elan mistic. Cred în minunile tale!

Se ridică, își șterse cu batista genunchii și reintră în sala popotei, unde-și reluă locul lîngă Conducător.

— Cum te simți? îl întrebă acesta îngrijorat.

— Prost, domnule mareșal! răspunse Ică, ducîndu-și mîna la frunte. Telegrama asta m-a înnebunit!

III

Asupra multiplelor şi foarte accentuatelor caracteristici care făceau din Ilie Jugănaru o figură aparte în politica ţării, orice controversă încetase de mult. Şi amici şi inamici îşi dăduseră mîna spre a recunoaşte că Ilie Jugănaru nu era o personalitate, ci o triplă personalitate: una, ca naţional, a doua ca ţărănist, iar a treia ca naţional-ţărănist.

a) Partea naţională a lui Ilie Jugănaru interesa regiunea care începea la creştet şi se termina ceva mai jos de buric. Ca naţional, deci, Ilie Jugănaru se îmbrăca la Şmilovici & Şmilovici, care, de douăzeci de ani îi confecţiona haine nemţeşti de croială englezească, din stofă pur scoţiană.

b) Partea ţărănistă a lui Ilie Jugănaru interesa regiunea care începea la buric şi se isprăvea la pantofi. Mulţumit peste măsură de Şmilovici, ca oricare ade-

vărat național, Jugănaru încercase mai de mult să-l momească și la partea lui țărănistă.

— Domnule Șmilovici, poate-mi faci și ițarii din lînă scoțiană?

Dar Șmilovici se scutură:

— Mă iertați, domnule Jugănaru! În ițari nu mă bag.

— De ce?

— Pentru că nu-i specialitatea mea. Citiți firma! Costume moderne... Și fac numai costume moderne, domnule Jugănaru!... Nu mă pricep la ițari!

Ilie își încleștă nițel fălcile și mormăi:

— Mda! Ai dreptate!... De unde vine unul ca dumneata, care nu cunoaște viața de la țară și ițarii noștri romînești!... Se-nțelege...

Și renunță să mai ceară acestui venetic să-i acopere partea lui țărănistă cu ițari romînești din lînă scoțiană, cu atît mai ușor, cu cît lui nu-i trebuiau în totul, pentru nevoile pur țărăniste, decît două perechi de ițari: una pe care o purta și cealaltă pe care o dădea la spălat. Pe Șmilovici, însă, îl păstra cu sfințenie. Ba, cu cît istoria înainta, cu atît Șmilovici îi devenea mai indispensabil. Pînă pe la 1928 Ilie încă nu știa franțuzește. Abia învăța. Dar în noiembrie 1928, cum și-a luat ultima lecție de gramatică și conversație franceză, Ilie se repezi pînă la Dacu:

— Domnule Dacu, am isprăvit! Putem veni la putere să restabilim democrația în drepturile ei.

Și au venit. Vezi bine! Ilie știa franțuzește — și avea toată autoritatea morală, alături de Dacu, să restabilească democrația în drepturile ei.

Se întîmplă, însă, ceva îmbucurător pentru țară. De cînd a ajuns ministru pentru că știa franțuzește, sau de cînd a învățat franțuzește spre a ajunge ministru, lui Ilie Jugănaru începu să-i miroasă a plajă franțuzească: Biarritz, Cannes, Nisa și alte ținuturi la fel de selecte, create anume spre a vindeca suferințele țărănimii romîne. Nimic mai firesc. Oare, Ilie Jugănaru, în calitatea lui de cel mai mare țăran al neamului, era, sau nu era îndreptățit să se simtă cel mai reumatic reprezentant al țărănimii romîne?

Era ! În consecință, Ilie își dădu seama că prezența lui pe plajele Franței nu este numai de dorit, ci se impune ca o necesitate vitală pentru interesele generale ale democrației și țărănimii. Dar cum să te duci în țară străină ca țărănist? Cînd te-or vedea ăia în ițari, se vor ține după tine, ca după urs. Nu se poate ! Și hotărî Jugănaru ca la graniță să lepede ițarii de țărănist și să apară în fața Europei numai ca național integral. Și ca național integral s-a costumat Ilie Jugănaru la Șmilovici, acum doisprezece-treisprezece ani, cînd a plecat în Franța să restabilească democrația în drepturile ei, și ca național integral s-a costumat tot la Șmilovici ceva mai tîrziu, cînd a plecat în Italia și Germania să-și pună la punct teoria lui despre democrația corijată. Dar, cu toate că-l frecventa atît de des pe Șmilovici, n-a mai încercat să-l cîștige pe acest pașaportar la sentimente țărăniste și și-a dat ițarii pe mîna unui croitor din Craiova, oltean sadea, cu toate cele douăzeci și patru de măsele tradiționale intacte.

c) Partea național-țărănistă a lui Ilie Jugănaru nu se mai găsea nici în hainele lui naționale scoțiene, nici în ițarii lui țărănești craioveni, ci în suflet. În suflet, Ilie Jugănaru putea fi național, fără să se supere ițarii, putea fi țărănist, fără să se supere costumele lui Șmilovici, putea fi...

Aici se deschidea capitolul celei mai mari tragedii pe care era silit s-o trăiască un om, în aparență național fericit, țărănist fericit, gospodar fericit, soț fericit, dar în fond un mare nefericit, pentru că, după o viață de lupte începute fericit și încheiate fericit, soarta îl silea să vadă că, în fond, este un nepricopsit. Asta a trebuit să constate Ilie Jugănaru în ultima vreme: că tot ce a fost mai bun în el n-a fost realizat. De pe urma primului război mondial, Ilie s-a ales cu ordinul Mihai Viteazu. Ce învățături trebuia să tragă Ilie de aici? Că este un militar predispus la eroisme și că ar trebui să stăruie pe calea aceasta. Așa cum a pornit-o pe front, în 1917, azi ar fi fost general. Un mare general. Că simțea în el o la fel de puternică chemare spre cariera politică? Dar cine l-ar fi împiedicat să facă politică? Oricare ofițer face, într-un fel sau altul, politică. Și mai cu

seamă un general. Să fi vrut, ca general, să se țină departe de politică, și nu l-ar fi lăsat țara. Toate partidele ar fi tras de el ! Un general ! Dar cîți generali, în uniformă, n-a avut chiar el în partid ! Și cîți generali n-au ajuns miniștri și președinți de consiliu?... Mărguleanu a fost general!... Și Neață a fost general!... Și uită-te la dobitocul ăsta de Antonescu ! General!... Și prim-ministru !... Și Conducător!... Ca general, deci, putea fi și șef politic și ar fi fost scutit de atîtea necazuri și umilinți cîte a suferit în lunga lui viață politică, aparent fericită, din partea adversarilor politici civili, care nu l-au respectat destul pentru că-i civil, și cu atît mai mult din partea militarilor, care l-au disprețuit pentru că-i civil. Și mult îl mai durea persecuția aceasta la care-l supuneau militarii, pentru că tare nedreaptă era ! Ce aveau cu el militarii? Nu era destul de cuviincios cu ei?... El să nu fie cuviincios cu ofițerii!... El, care se omoară după ofițeri ! El, care e mîndru că are ofițeri în partid ! El, care nutrește și astăzi un cult pentru disciplina militară și se mai surprinde și astăzi în poziția de drepți față de un general care în politică îi este, de fapt, în subordine ! Nu, serios ! Ce au cu el militarii că ori, de cîte ori pot, îi pun bețe în roate !

Ilie să-și iasă din minți. Tot sufletul lui de militar neîmplinit se simțea umilit pînă la sînge. Alergă la Dacu:

— Domnule Dacu, nu e vorba de mine, e vorba de prestigiul partidului. Un Trișcă să fie colonel, și eu, Ilie Jugănaru, să nu fiu decît căpitan ! Va rîde țara de noi ! Nu este permis !... Trebuie să fiu înaintat cel puțin maior. Pentru demnitatea partidului, nu pentru mine. Ce ai de gînd să faci, domnule Dacu, pentru apărarea demnității partidului?

— Fii liniștit, domnule Jugănaru, îi răspunse Dacu, senin. Demnitatea partidului va fi apărată. Voi face un memoriu.

Dezgustat de acest om pe care încă nu l-a putut clătina vijelia dinamică a noilor vremuri și care trăiește, ca o mumie, în lumea de mult decedată a memoriilor, Jugănaru continuă să alerge peste tot unde credea că ar fi putut găsi ajutor, pînă dădu — ce imaginație

sadică a soartei! — de un general. Unul din puținii generali care nu se uitau la Jugănaru de sus. Era bătrînul general Pisosky, fost ministru de război în unul din guvernele național-țărăniste. Pisosky îi ascultă păsul și, ca militar cu experiență în domeniul apărării granițelor naționale ale țării, găsi leacul imediat:

— Degeaba! Ăștia de la statul-major și de la război sînt niște catîri. Trebuie să stai de vorbă cu Valentina. Fără Valentina nu faci nimic!

Extraordinar! Valentina! Tocmai Valentina să-i iasă din minte! A bătut pe la toate ușile, s-a închinat, a înghițit toate umilințele, și nu s-a gîndit că singura ființă care ar putea salva demnitatea partidului național-țărănist era Valentina, zeița inamovibilă a războiului. O singură dificultate îi stătea în cale: n-o cunoștea personal pe Valentina.

— Mă duc! răspunse, bucuros, Jugănaru la sfatul lui Pisosky. Dar cum să ajung la ea?

— Caută-l pe generalul Bălăuță! El te poate servi.

Jugănaru îl căută pe generalul Bălăuță, aghiotantul regelui Mihai, îl găsi, și iată-l peste două zile pe vicepreședintele tuturor național-țărăniștilor, fost ministru și fost prim-ministru al țării, bătînd la ușa unei femei spre a salva demnitatea celui mai puternic partid politic din țară.

Valentina fusese prevenită de Bălăuță:

— Va veni la tine Ilie Jugănaru. Fă-i pe plac!

— Dar mi s-a spus că-i un zgripțuroi de n-are pereche! răspunse Valentina, pilindu-și, placidă, arătătorul stîng. Adevărat?

— Adevărat! rîse Bălăuță. E unul din ăia care-și mănîncă de sub coadă!

— Păi, atunci de ce mi-l trimiți? Să fac filantropie cu el? Să se ducă la Patronaj!

Bălăuță îi vorbi serios:

— Valentina, fii cuminte! Nimeni nu-ți cere să faci filantropie. El, personal, n-o să-ți dea nimic. Dar are amici care o să dea pentru el.

— De pildă...?

— Inginerul Ciubucariu!

Valentina se domoli:

— Garantează Ciubucariu?

— Garantează! Dar trebuie să-l faci maior cît mai degrabă!... Dacă nu-l faci, moare! Şi-i păcat! Ca mîine e singurul şef al partidului naţional-ţărănist, şi să, nu te miri dacă n-o să-l vezi într-o zi iar prim-ministru!... Judecă!

Înduplecată, Valentina îl primi pe Jugănaru în audienţă, acasă la ea. Jugănaru, cînd o văzu, roşi. Valentina, cu toate că avea patruzeci şi cinci de ani, putea încă înnebuni pe oricare bărbat cu simţire curat militară. În capoţelul ei de mătase, care adera perfect la pielea ei de o albeaţă foarte supravegheată — şi răspîndind un parfum insinuant de lăcrămioare, ca şi pechinezul pe care-l ţinea în braţe, Valentina putea zdrobi pe cel mai primejdios inamic. În tot cazul, Valentina făcu asupra lui Jugănaru un efect incendiar, care ar fi avut cine ştie ce urmări nefaste asupra exemplarei lui vieţi conjugale pe care o ducea cu coana Niculina, dacă n-ar fi fost chemat mereu la ordine de imperativele demnităţii partidului naţional-ţărănist.

Cu totul altă impresie produse Jugănaru asupra Valentinei. În viaţa ei, s-ar putea zice încă din clasa a treia de liceu, Valentina n-a avut de-a face cu civili. Pînă şi pe Naie Ţurcan, singurul civil pe care l-a acceptat acum douăzeci de ani ca soţ, tot în uniformă de sergent în garda regală l-a cunoscut, în perioada logodnei. Iar dacă, după aceea, Naie Ţurcan s-a pus în costum civil, tot numai din considerente strict militare a făcut-o. Aşa i-o dictau interesele pe care Valentina le apăra cu atîta vitejie la ministerul de război: numai în costum civil putea Naie culege la Capşa petiţiile atîtor cetăţeni care cereau fie o scutire de serviciu militar, fie revizuirea vreunui proces de incendiere a unui depozit militar, fie exclusivitatea vreunei furnituri militare etc., etc. Aşadar, Valentina, propriu zis, nici nu ştia cum arată un civil şi, după cît o servea imaginaţia, avea despre ei — şi fără să-l fi cunoscut pe Jugănaru — o părere absolut detestabilă. Dar cînd îl mai văzu şi pe acest Jugănaru, îi veni să leşine pe loc. Vrasăzică, aşa sînt făcuţi civilii: jumătate femei, jumătate bărbaţi. Cu fustă şi pantaloni! Şi ce pantaloni! Nişte pînză strîns înfăşurată în jurul

piciorului!... Oare n-or fi... cum dracu le zice... că a auzit ea vorbindu-se odată despre astfel de îmbrăcăminte... iţ... iţ... a! Iţari!... Exact!... Iţari! ... Cică la ţărani, izmenele astea lungi numite iţari se numesc pantaloni!... Pfui!... E, pur şi simplu, dezgustător! Şi după ce că arată aşa acest Jugănaru, mai e şi zgîrcit!... Zgîrcit!... Şi chiar dacă n-ar fi zgîrcit, gîndi Valentina, milioane să-mi dea... milioane... ei, uite, eu, cu sufletul meu slab de femeie... şi tot n-aş... dumnezeu să mă ierte... că încă n-am ajuns aşa de rău să mă încurc cu un civil!

Mînioasă că a putut fi deranjată de o astfel de vietate, Valentina uită că i-a dat voie să vină la ea şi primul ei gînd fu să-i strige:

— Ce cauţi aici!

Dar imediat îşi aminti de generalul Bălăuţă. Avea o circumstanţă atenuantă: stînd de vorbă cu civilul ăsta, îl satisfăcea pe Bălăuţă, care era militar.

— Ce s-a întîmplat? îl întrebă ea pe Jugănaru, totuşi fără să se uite la el.

— Stimată doamnă, făcu Jugănaru, sînt un nedreptăţit. Mi se cuvine să fiu înaintat maior şi sînt ţinut căpitan. De ce?

Valentina, care-şi dădea seama că, dacă mai rămîne în aceeaşi odaie cu Jugănaru, înnebuneşte — îi răspunse răstit:

— Bine! Fă o petiţie!

Şi ieşi.

Jugănaru, care era dispus să accepte cu recunoştinţă toate înjosirile, numai să salveze demnitatea partidului, se aşeză timid la masă şi, sub ochii subretei care-i deschisese uşa, scrise petiţia în care-şi expunea cazul pînă în cele mai mici amănunte. Apoi semnă, se ridică şi zise fetei:

— Gata, domnişoară! Vrei s-o chemi pe coniţa?

Spre stupefacţia lui, fata-i răspunse:

— Coniţa a plecat la minister!... Lăsaţi hîrtia aici!

Această uluitoare batjocură plesni obrazul lui Jugănaru, care se făcu, subit, roşu ca focu. Dacă n-ar fi fost la mijloc demnitatea partidului!... Dar, pentru că, din nefericire, era — Jugănaru lăsă hîrtia pe masă

şi, cu umerii încovoiaţi, ieşi fără să scoată un cuvînt.

A doua zi dimineaţa, Bălăuţă veni personal să-i comunice lui Jugănaru:

— Ei, gata! Să fie într-un ceas bun! Felicitările mele! Eşti maior!

Lui Jugănaru nu-i veni să-şi creadă urechilor:

— Cum? M-a şi numit?... Dar este colosal! Mulţumesc, generale, mulţumesc!

— Nu mie să-mi mulţumeşti! zise Bălăuţă. Mulţumeşte Valentinei!

Cu gesturi largi, de entuziasm generos, Jugănaru se risipi în omagii de recunoştinţă:

— Ce doamnă distinsă este doamna Valentina general Barză Andrei!... Ce femeie inteligentă!... Cît de repede a sezisat chestiunea!... Este extraordinară, generale! Pe onoarea mea!... Extraordinară! Oare din ce familie se trage doamna Valentina, generale?

★

Telefonul îl găsi pe Jugănaru, la Dobreşti, în camera de lucru, unde-şi orînduia rafturile pline de tot ce a produs în ultimul secol cultura franceză, engleză şi germană pe tărîmul dicţionarelor:

— Domnule Jugănaru, război!

Jugănaru se repezi la birou şi nici nu întinse bine mîna ca să găsească ce căuta: o hîrtie!... Nu era goală, ci scrisă. Jugănaru o citi şi cu dosul palmei o bătu cordial, cum ai bate peste umăr pe cineva de care eşti mulţumit. Hîrtia-i plăcea: corespundea şi azi pe deplin gîndurilor lui Jugănaru, ca şi în urmă cu cîteva zile cînd a fost concepută în vederea evenimentului mult aşteptat. Ca o furtună, Jugănaru trecu prin camera coanei Niculina:

— Niculino, război!

— Şi unde te duci? strigă după el Niculina, îngrijorată.

— Vin în două minute înapoi!

Veni înapoi, nu în două minute, ci în zece, dar veni.

— Unde ai fost? îi ieşi Niculina înainte.

— La poştă!

— Singur? Şi pe Safta n-ai putut s-o trimiţi?

— Nu, dragă! făcu Jugănaru, care părea plictisit

de interogatoriul Niculinei. Este ceva foarte urgent.

— Ce?

— O telegramă! Am cerut Marelui Cartier General să fiu mobilizat şi să fiu trimis îndată pe front.

— Dar ce caută unul ca tine pe front? începu să-l certe Niculina. Ce să facă acolo un om de vîrsta ta? Te-a chemat cineva? Te-a întrebat cineva? Te-a silit cineva?

— Tocmai asta şi vreau! răspunse, mîndru, Ilie. Pentru că nu m-a chemat şi nu m-a întrebat şi nu m-a silit nimeni, vreau să fiu mobilizat! Numai din pornirea mea sufletească, din propria mea voinţă, vreau să plec la război împotriva bolşevicilor!... Plec... mă-nţelegi, Niculino?... plec voluntar!... Vreau să fiu primul voluntar pe ţară! Ascultă aici cum sună: Ilie Jugănaru, primul voluntar de război! Bărbatu-tău, Ilie, primul care a învăţat pe ţărani ce-i aia primejdia comunistă, va fi primul voluntar romîn, dintre toţi romînii din Romînia care-i va bate pe bolşevici! Ştii tu ce înseamnă asta? Asta înseamnă că partidul va cîştiga un prestigiu imens şi că imediat după război nimeni nu va mai îndrăzni să-mi refuze puterea!

— Ce putere te-a găsit, Ilie? făcu Niculina, care se uita la bărbatu-său, ca la un smintit. Deocamdată-i război! Şi pînă la putere, bolşevicii te mai pot ucide pe front de o mie de ori!

— Pe mine? se miră Jugănaru.

Şi mai mirată de mirarea lui Jugănaru, Niculina îi răspunse:

— Da! Pe tine! Pe tine, Ilie Jugănaru! Că doar n-o să-mi zici că bolşevicii ăia o să te ierte numai pentru că eşti bărbatul Niculinei Jugănaru. Glonţul n-alege! Asta o ştii tu mai bine ca mine, că doar ai mai fost în război!

— Prostii! zise Jugănaru. Una-i războiul de atunci, alta-i războiul de acum! Asta-i chestie de bun simţ! Mai bine dă-mi uniforma, să mergem la fotograf!

Dar Niculina găsi argumentele lui Jugănaru prea slabe s-o poată convinge.

— Nu dau nici o uniformă! răspunse ea, dîrză. Pînă nu-mi spui de ce-i chestie de bun simţ şi de ce

ești așa de sigur că mi te întorci teafăr, nu capeți nici o uniformă!

Și cu brațele încrucișate se așeză pe scaun, hotărîtă să nu se miște de acolo, pînă ce Ilie al ei nu-i va da toate explicațiile.

Vicepreședintele partidului național-țărănist își cunoștea nevasta nu de ieri, de alaltăieri. Era o femeie-bărbat! Realistă — foarte realistă — și energică! În special energică. Și dacă ea nu vrea să-i dea uniforma, el o să-și vadă uniforma cînd și-o vedea ceafa fără oglindă. Doar dacă nu s-o lua la bătaie cu ea! Și numai asta-i lipsea! N-ajunge cîte infamii îi aruncă în spinare adversarii. Acuma, să-i mai scoată și zvonul că-și bate nevasta. Ilie Jugănaru, vice-șeful partidului național-țărănist își bate nevasta! Supărat, deci, că Niculina îi taie avîntul războinic, dar obligat să se supună voinței ei de nezdruncinat, Ilie-i vorbi, căutînd cuvinte cît mai calde și mai convingătoare:

— Niculino, dragă! Nu-i cazul să te sperii! Înscrierea mea ca voluntar este mai mult un gest de înaltă semnificație morală. Războiul ăsta nu-i război! Este un marș triumfal. Nu vor fi nici morți, nici răniți! O simplă plimbare nu înseamnă război. Azi, în ce zi sîntem? În 22 iunie!... Ascultă ce-ți spun: dacă pînă la 1 iulie, adică pînă în zece zile, rușii nu depun armele, îți dau voie să spui lumii întregi că bărbatu-tău este cel mai mare nătărău de pe fața pămîntului. E bine?

Dar coana Niculina nici gînd n-avea să se urnească din loc.

— Și ce mă fac, zise ea, dacă pînă în zece zile sînt văduvă? Cum îți închipui că o să mai pot spune despre răposatul bărbatu-meu că *a fost* cel mai mare nerod de pe fața pămîntului!

Și coana Niculina ar fi continuat tot așa, dacă lacrimile ar fi lăsat-o să exprime tot ce simțea și gîndea.

Emoționat, Jugănaru îi luă mîna:

— Lasă copilăriile astea, Niculino! Nu rămîi tu văduvă! Ți-o jur! Doar mă cunoști! Nu sînt eu omul să-și lase nevasta văduvă. De cîte ori să ți-o spun: nu mergem la război să ne batem. N-avem cu cine. Rusia nu este o țară, și armata sovietică nu este armată!

De unde armată la bolşevici? Cum să aibă bolşevicii armată! Din ce? Armata costă parale şi bolşevicii sînt contra paralelor! Nu ştii că ei sînt anticapitalişti? Vezi, dar, că bolşevicii n-au nici ţară, nici armată, cum aveau ruşii pe vremea lui Nicolae II, cu care am luptat cot la cot, în războiul trecut. De aia spuneam că-i chestie de bun simţ! Astăzi nu intrăm în Rusia decît pentru a face treabă poliţienească!... Ne ducem cu armata, ocupăm locurile pustii şi unde e ceva lume, instituim ordinea! Ordinea noastră!... Atunci unde vezi riscul să fiu omorît? Cine ai vrea să mă omoare? Bolşevicii?... La ora asta cred că bolşevicii ăştia au şi rupt-o la fugă, spre Siberia lor, ca să scape de noi. De ce, dar, să nu mă duc la război! Se duc atîtea sute de mii de suflete romîneşti, şi eu să rămîn acasă, ca un biet invalid. Nu, Niculino! Dacă ţara mă cheamă, trebuie să răspund la apel. Şi dacă nu mă cheamă, cu atît mai mult trebuie să mă duc la război. O fac pentru interesul meu şi al tău. Asta doar nu-i război ca toate războaiele, în care lupţi cu un duşman cinstit, de o seamă cu tine, pentru cucerirea unui teritoriu mai mare ori mai mic... ci-i un război cu un scop mult mai înalt. Un război cu toţi bolşevicii din afară şi dinăuntru. Un război sfînt, pentru că ne batem cu bolşevicii că să ne apărăm sfînta noastră proprietate, sfintele noastre drepturi de a ne bucura de tot ce am agonisit cu sudoarea frunţii, prin truda noastră de robi. Ca să pricepi mai bine, Niculino dragă, mă duc la război ca să-mi apăr căsuţa asta a mea de aici, de la Dobreşti şi de la Topoloveni... şi fotele şi iile tale frumoase, şi scaunele astea din sufragerie, şi farfuriile astea din bufet.. ştii împotriva cui? Împotriva toantei tale de Safta, care nu-i toantă de loc! Nu te înghite nici pe tine, nici pe mine şi aşteaptă numai momentul potrivit să ne pună mîna în gît. Şi ca ea, pîndesc milioane!... Milioane... să ne ia bunul nostru şi să-l împartă între ei, parcă ar fi al lor. Milioane de duşmani care azi trăiesc numai din mila ta şi a mea! Şi tu, Niculino dragă, ai vrea ca eu, numai de frică să nu te las văduvă, să stau deoparte şi să mă uit cum alţii se duc la război să ne ferească de sărăcie. Nu se poate, Niculino dragă! Nu

se poate !... Trebuie să mă duc la război ! O fac pentru ţară, o fac pentru mine, o fac pentru tine... şi n-o să mi se întîmple nimic ! În schimb, întreaga romînime, şi duşmani şi prieteni, o să vadă că Ilie Jugănaru nu-i un laş şi nu stă cu burta la soare, pe prispă, în timp ce alţii trec Prutul şi merg înainte. Trebuie s-o fac ! Dar cu condiţia s-o fac repede ! Să nu mi-o ia altul înainte. Să vezi ce răsunet o să aibă înscrierea mea ca voluntar în războiul pentru cauza sfîntă ! Ce ochi o să facă duşmanii mei ! Al dracului, Jugănaru ! o să-şi zică ei. Mai deştept decît toţi !... Acu, îmi dai uniforma?

Niculina înţelese şi nici nu mai crîcni. Se ridică, descuie dulapul, scoase uniforma şi i-o întinse lui Jugănaru:

— Na-ţi-o, Ilie şi s-o porţi sănătos !

În două minute, Niculina nu mai avea în faţa ei pe dragul, dar obişnuitul ei de toate zilele Ilie, în iţarii lui ţărăneşti şi surtucul lui orăşănesc, ci pe Ilie Jugănaru, maior în armata regelui Mihai.

— Ei, ce spui, Niculino? Îmi vine?

— Uită-te şi tu în oglindă să vezi dacă-ţi vine, că pe mine n-o să mă crezi ! făcu Niculina, care-l duse pe Ilie de mînă, în faţa oglinzii. Acu ce mai zici?

Ilie nu mai zise nimic. Sub uniforma lui de maior, simţea că începe să bată o inimă de vechi şi încercat militar. Aproape să-i pară rău că războiul cu bolşevicii nu va fi decît o plimbare oarecare şi nu o încăierare serioasă, cu puşti, cu mitraliere, cu avioane, din care el să iasă încă o dată erou. Dar, gîndi el, dacă fie cu puşti, fie fără, va ieşi în tot cazul erou, mai bine fără.

Radios, Jugănaru se mai suci de cîteva ori în faţa oglinzii, apoi o luă pe Niculina de braţ:

— Şi acuma haide la fotograf !

Şi se fotografie, singur, din cap pînă în picioare, pe de-a întregul, aşa cum era: vicepreşedintele partidului naţional-ţărănist, maiorul Ilie Jugănaru din Regimentul 30 Infanterie Cîmpulung, decorat cu ordinul Mihai Viteazu.

După aceea, începu Jugănaru să aştepte răspunsul la telegramă. Ce a făcut voluntarul *in spe* Ilie Jugănaru ca să-şi mai potolească înfrigurarea, nici el n-ar fi putut

povesti. Noaptea se perpeli în așternut, chinuit de visuri treze, unele bune, altele ceva mai îndoielnice, dar toate de natură eroică — și așteptă cu nerăbdare să se facă ziuă. Dimineața putea suporta așteptarea ceva mai ușor. Nu răsfoi dicționarele — dicționarele, oricît de interesante ar fi fost, nu-i mai puteau reține atenția în clipe atît de hotărîtoare pentru destinele neamului — dar le șterse de praf. Își făcu de lucru în livadă, unde culese cu grijă vișinile răscoapte, căzute pe jos. Întări cu un par zăplazul din dos al grădinii. Stropi florile. Goni pisicile care se țineau de orătănii. Și între timp, intra mereu în bucătărie să ridice capacele de pe oalele care fierbeau, ca să vadă ce este înăuntru. Coana Niculina se uita cu coada ochiului la el — și zîmbea îngăduitoare, ca o mamă la băiețașul ei neastîmpărat. Îl înțelegea! Vai, cum îl înțelegea Niculina pe Ilie al ei! Și cît de mult împărtășea ea nerăbdarea lui Ilie al ei, tocmai pentru că-l înțelegea cum nu-l înțelegea nimeni.

Așa, au trecut amîndoi dimineața, el înfrigurat, ea înfrigurată, pînă cam pe la ora unu, cînd se auzi glasul familiar al poștarului:

— Domnul Jugănaru! O telegramă!

Amîndoi, el cu o mătură în mînă, ea cu lingura mare, se repeziră, dintr-o dată, la poartă, înșfăcară, dintr-o dată, hîrtia, dintr-o dată o citiră și dintr-o dată se uitară unul în ochii celuilalt, cu atîta necaz și durere, încît, dintr-o dată, le veniră lacrimile în ochi. Telegrama venea de la Marele Cartier General. Deocamdată — îi comunica Marele Cartier General lui Jugănaru — nu i se poate rezolva favorabil edificatoarea lui cerere. Cînd va fi necesar să se mobilizeze toate rezervele națiunii... dar numai atunci...

— Mersi! își vărsă Jugănaru năduful cînd ajunse în biroul lui, printre dicționare. Atunci nu mai trebuie. Atunci n-o să mai merg eu. Pînă atunci o să mi-o ia alții înainte. Și dacă o fi să se ajungă la mobilizarea tuturor forțelor națiunii, o să fie rău. Și la rău nu mă înghesui. Auzi, Niculino, la rău nu mă înghesui!

— Și nici să nu te înghesui! îi porunci Niculina.

— Nu-ți fie frică, Niculino! răcni Jugănaru, cu

desperare. La înghesuială nimeni n-o să țină seama de înalta semnificație a gestului meu. Eu vreau să fiu voluntar, nu mobilizat ! Voluntar !

Crucea de martir pe care o ducea în spinare devenea şi mai grea. Să fie jignit în tot ce are el mai sacru: dragostea de tron şi de țară ! Să vrea să meargă de bună voie să dea piept cu duşmanii şi să i se trîntească uşa-n nas !

— Este o neruşinare ! continuă să spună Ilie Jugănaru. Galonații ăia de la Marele Cartier cred că-şi pot permite orice cu un civil ! Dar eu nu sînt civil, Niculino ! Eu sînt ofițer ! Sînt maior ! Sînt erou de război !

— Du-te la Dacu ! îl sfătui Niculina.

Jugănaru se gîndea în acel moment la Valentina. Dar biata Niculina nu ştia de Valentina ! Ei îi spusese că statul-major l-a înaintat în grad din proprie inițiativă, pentru meritele lui personale. Dar nici aşa, nu-l trăgea inima să se mai ducă la femeia aceasta. Prea îl umilise, ca să mai alerge la ea după o nouă umilință. Şi apoi nu era cazul. Atunci era vorba de o problemă pur tehnică: avansarea lui la gradul de maior, în care Dacu nu ar fi avut ce căuta. Pe cînd aici e vorba de însăşi demnitatea partidului. Ce vrea Jugănaru? Vreo favoare? Vreun avantaj personal? Dimpotrivă ! Jugănaru nu vrea decît să-şi sacrifice cît mai urgent viața pentru țară şi neam. Şi cînd zici Jugănaru, zici partidul național-țărănist ! Deci, partidul național-țărănist cere să-şi sacrifice viața iar cei de la Marele Cartier General îl resping. Va putea tolera Dacu această insultă?

A doua zi, Jugănaru era la Bucureşti, în fața lui Dacu.

— Domnule Dacu, este ceva nemaipomenit. Am cerut să fiu primit voluntar şi m-au respins.

— Ştiu ! făcu Dacu.

Ştia ! Pe toate le ştia ! Probabil, Belciug !... Nu probabil ! Sigur !

— Şi ce părere ai, domnule Dacu?

— M-am gîndit ! Voi face un memoriu !

— Nu, domnule Dacu ! Nu sînt pentru un memoriu ! O astfel de procedură cere prea mult timp. Şi prea mult timp n-avem. Pînă în cîteva zile, armata germano-romînă intră în Moscova. Dacă ne mulțumim cu un

memoriu, pierdem trenul, domnule Dacu. Se cere o intervenție energică. Este în joc partidul. Primul voluntar de război trebuie să fie un național-țărănist, domnule Dacu!... Neapărat un național-țărănist!

— Da! recunoscu Dacu. Voi face un memoriu.

Deprimat și scîrbit de această intransigență a șefului său, Jugănaru, care nu putea îndura ideea de a vedea compromisă demnitatea partidului său, hotărî să-și calce pe inimă și să vorbească din nou cu Bălăuță, aghiotantul regelui Mihai.

— Generale, zise el lui Bălăuță, dacă doamna Valentina general Barză ar vrea...

Bălăuță, suflet neîntinat, îl privi profund nedumerit pe Jugănaru:

— De ce să nu vrea? Dacă-i plătești, vrea!... Să-i telefonez!

Și-i telefonă Valentinei chiar în fața lui Jugănaru:

— Valentino, iar a dat nenorocirea pe capul amicului meu Jugănaru!... A cerut să fie primit voluntar și ăia de la Marele Cartier General l-au refuzat!... Da!... Fă-l voluntar!... Dacă garantează?... Cine?... Un moment!... Auzi, domnule Jugănaru! Mă întreabă dacă și de data asta garantează inginerul Ciubucariu!... Da?... Auzi, Valentino?... Garantează!... Poate să treacă Jugănaru pe la tine?... Ce? Nu-i nevoie?... Se aprobă și așa?... Bine!... Așadar, pe mîine!... Te pup!

O lăsă pe Valentina și-i spuse lui Jugănaru:

— Auzi că-i în regulă! Pînă mîine se aranjează!... Vezi-ți de treabă în liniște!... Cum mă cheamă, te anunț!

Dar Bălăuță nu-l chemă la telefon nici a doua zi, nici a treia zi, nici a șaptea zi, nici a treizecea zi... și vremea trecea, și Jugănaru ardea... și de cîte ori îl chema pe Bălăuță, Bălăuță, optimist, îi răspundea:

— E ca și gata!... E chestie de ore!

Chestie de ore! Ca și cu Moscova! Azi-mîine, ăia intră în Moscova și el încă nu-i voluntar de război...

Într-o bună zi, totuși, Jugănaru primi vizita lui Bălăuță:

— Domnule Jugănaru, s-a făcut şi nu s-a făcut. Valentina s-a dat peste cap şi cu chiu cu vai a obţinut să fii mobilizat.

Sleit de aceste săptămîni de încordare, Jugănaru se clătină sub greutatea loviturii.

— Nu voluntar? Mobilizat?

— Mobilizat!

— Nici doamna Valentina general Barză Andrei n-a izbutit?

— N-a izbutit!

— Dar cum se poate, generale, ca nici doamna Valentina general Barză Andrei să nu izbutească!

— Au fost forţe mai mari decît ea!

— Cine? Nemţii?

— Nu! Dacu!

— Dacu? răcni Jugănaru.

— Da, domnule Jugănaru! Dacu! Acelaşi Dacu, care s-a dat peste cap să nu fii primit voluntar!

— Dacu?

— Dacu!

— De ce?

— De ce? Uite de ce, dar te rog să nu afle nimeni că o ştii de la mine!... Mi-a povestit-o regele, care o ştie de la Ică. Din primul moment, Dacu, informat de Belciug că ai cerut să te înscrii voluntar, l-a rugat pe Ică să intervină la Marele Cartier General să nu te accepte.

— De ce?

— Zicea că partidul nu poate admite ca dumneata să-ţi rişti viaţa în război, pentru că ţara mai are nevoie de dumneata.

Jugănaru nu mai vorbea. Mugea:

— Dar dacă n-a vrut să-mi dea voie să fiu voluntar, de frică să nu fiu ucis, de ce trebuie să fiu mobilizat. Riscul nu este acelaşi?

Bălăuţă rîse:

— Dacu a cerut lui Ică să fii mobilizat pentru că, zicea el, nu mai putea răbda să te vadă în ce chinuri morale te zbaţi la gîndul că alţii mor pe front, departe de ţară, în timp ce dumneata, erou de război, stai aici fără să fii de nici un folos... şi apoi, nu mai putea rezista insistenţelor dumitale de a fi trimis neapărat

la război, spre a apăra prin aceasta onoarea partidului.

Scîrnăvia! își zise Jugănaru. Cutra asta bătrînă! N-a vrut să fiu primit voluntar, ca să nu capăt, într-o campanie scurtă și lipsită de risc, un prestigiu care ar putea să-l întunece în ochii partidului. Dar acuma, cînd războiul se prelungește și cînd riscurile au crescut, vrea să fiu mobilizat ca oricare alt anonim, cu speranța că doar-doar o să mor pe front, ca după aceea să se poată el lăuda cu sacricifiul adus de partid pentru cauza sfîntă, ca și cum ar fi murit el, nu eu.

— Dar acuma nu mai vreau eu! strigă el, indignat, lui Bălăuță. Eu am cerut să fiu voluntar. Mă gîndeam să servesc ca exemplu. Dar nu vreau să fiu mobilizat. Oricine poate fi mobilizat! Dar eu, generale, eu... eu sînt șef de partid. Eu nu pot fi trimis pe front, la un loc cu masa necunoscuților. Dacă ei nu m-au vrut voluntar, eu nu vreau să fiu mobilizat! Am treburi mult mai importante aici, decît să mor acolo pe front, fără să ajut cu nimic la victorie. Cu un soldat în plus sau în minus, rezultatul va rămîne același. Așa că nu vreau să fiu mobilizat.

Și cînd zicea că nu vrea, știa el, Jugănaru, ce zice. Să faci o plimbare de cîteva zile pînă la Moscova, da! Pleci, vii, ai isprăvit — și lumea te aclamă. Dar de atunci au trecut de cîteva ori zece zile și Moscova tot n-a căzut. Gluma se îngroașă. Plimbarea s-a transformat în război. Și atunci care-i isprava? În loc să se vadă voluntar într-un război scurt, e mobilizat într-un război lung, care cine știe cît o să țină. Cel puțin să nu se fi angajat față de Niculina că n-o va lăsa văduvă. Dar s-a angajat. I-a jurat! Niculino, jur că nu te las văduvă! Acu, ce se face cu jurămîntul!... Dar dacă moare pe front, răpus de un glonte? Este inadmisibil. Nu așa ne-a fost vorba. Ori voluntar, ori nimic. Și azi, după cum văd că se lungesc lucrurile, se pare că e mult mai bine nimic... De altminteri, ce a vrut să facă, a făcut: toată lumea știe astăzi că Jugănaru a cerut să fie înscris voluntar! Că nu l-a primit, nu-i vina lui. Jugănaru a cerut! Dovada există! Prin urmare, nici voluntar, nici mobilizat!

— Nu vreau sub nici un cuvînt să fiu mobilizat! repetă Jugănaru. Trebuiau să-mi respecte cererea de la început. Dacă n-au vrut s-o respecte...

— Chestia-i simplă! răspunse Bălăuță. Ceri să fii demobilizat.

*

A cere să fii demobilizat e ușor. Dar cui să i-o ceri? Valentinei? Valentina nu va putea face nimic. Dacu-i mai tare decît Valentina. Marelui-Stat-Major? Marele-Stat-Major nu-i arată și nu-i va arăta nici cea mai mică bunăvoință. Era o problemă — și încă una mare de tot — căreia Jugănaru poate nu i-ar fi găsit soluția așa de ușor, dacă n-ar fi fost interesată și Niculina.

— Trebuie să stai de vorbă numai cu generalul! îi zise ea.

Jugănaru primi sugestia cu recunoștință, dar se ivea și aici o dificultate: unde să dai de general? Generalul e pe front.

— Du-te de-l caută pe front! hotărî Niculina.

Supus, Jugănaru alergă pe front, îl căută cu disperare pe general cîteva zile, pînă îl găsi, în sfîrșit.

— Domnule general, îmi pare rău, dar e vorba de demnitatea mea de om și de prestigiul amicilor mei politici. Am fost primul care am cerut înscrierea ca voluntar. Marele Cartier m-a refuzat. Am stăruit și, după o lună, am fost mobilizat. Accept cu plăcere să fiu mobilizat și să fiu trimis îndată pe front, ca să lupt alături de ceilalți. Voluntar sau mobilizat, îmi este indiferent!... Poți să mori pentru țară în luptă cu bolșevicii la fel de bine și ca voluntar și ca mobilizat. Chestiunea aceasta, însă, are un aspect principial. Cînd am cerut să fiu primit voluntar, noi mai luptam încă dincoace de Nistru. Astăzi, însă războiul s-a întins dincolo de Nistru. Ce căutăm dincolo de Nistru? Nu este un punct de vedere al meu personal. Este și domnul Dacu de acord și toți prietenii noștri. Ce căutăm noi dincolo de Nistru?

Generalului, om de principii, îi plăceau oamenii de principii, mai ales oamenii de principii ca acest Jugănaru, vice-

președintele celui mai puternic partid pe care se sprijină regimul renașterii și al războiului pentru cauza sfîntă.

— Domnule Jugănaru! îi răspunse el, pe un ton în care străbătea dorința de a-l lămuri pe acest om. Sîntem aliați cu nemții. Și trebuie să mergem cu ei pînă la urmă. Nu mi s-au pus și n-am pus condiții să luptăm pînă la Nistru sau pînă dincolo de Nistru. Dacă va fi nevoie, vom merge alături de aliații noștri pînă în Urali și pînă dincolo de Urali. Războiul este război pînă la victoria finală... Pe dumneata, însă, nu te rețiu!... Îmi pare rău că ne părăsești, dar îți respect principiile și te voi demobiliza imediat.

După care, îl pofti la masă, la popota ofițerilor. Aici Jugănaru ridică paharul în cinstea Conducătorului:

— Domnilor, vorbesc în numele meu, în numele partidului meu, în numele țării. Nu găsim și nici nu există cuvinte prin care să ne putem exprima bucuria și mîndria că trupele noastre se află dincolo de Nistru. De asemenea, nu ne vom precupeți laudele pentru curajul Conducătorului nostru, care face război dincolo de Nistru spre a ne feri țara de bolșevism. Sub comanda lui, armata noastră va cîștiga tot ce vrea. Sabia lui Antonescu... geniul militar al lui Antonescu... voința de oțel a lui Antonescu...

Și vorbi și vorbi Jugănaru, cu elocința biciuită de entuziasmul lui de demobilizat, despre Antonescu, încît pînă și generalul se miră cît de frumos și de mult poate vorbi cineva despre el, fără să dea cel mai mic semn de oboseală. Drept mulțumire, după ce Jugănaru isprăvi, generalul se ridică și, în fața tuturor, îi scutură mîna:

— Domnule Jugănaru, mîine plec peste Nistru, în inspecție, pe front. Ne apropiem de Odesa. Ce ar fi să mă însoțești, ca să vorbești și ostașilor mei de-acolo?

Să-l însoțească pe Antonescu dincolo de Nistru? Dar cine n-ar vrea să cunoască ținuturile de dincolo de Nistru, despre care se vorbesc atîtea și atîtea! Nu! Prea este ispititoare invitația aceasta, pentru ca Jugănaru să nu vrea s-o accepte. Ar fi o lipsă de interes de două ori rușinoasă: pentru el, ca romîn vital interesat în stăpînirea acestor ținuturi de dincolo de Nistru — și ca vice-șef al celui mai puternic partid romînesc.

— Primesc cu plăcere!

Jugănaru trecu Nistrul cu generalul şi străbătu în maşină satele şi tîrgurile pe care niciodată n-ar fi avut norocul să le cunoască, dacă Hitler n-ar fi întreprins acest război sfînt! În primul rînd îi reţinură atenţia păsările! Nişte păsări mari — atît de mari — şi cu un penaj atît de orbitor, încît Jugănaru, uluit, îl întrebă pe general:

— Dar astea ce sînt?

— Găini, cocoşi, curcani! răspunse Antonescu. Ca la noi! Numai că au ieşit din crescătoriile sovietice.

Jugănaru nu se mai sătură să se uite la ele. Ochii lui sclipeau ca ai unui copil care jinduieşte după o bomboană. La ferma lui, asemenea păsări... ehei! la ferma lui...

Dar generalul parcă-l ghicise şi i-o luă înainte:

— Văd că-ţi plac, domnule Jugănaru. Îţi voi trimite acasă o colecţie. Voi pune să se aleagă cele mai frumoase exemplare! Sînt păsări de rasă! Au carnea excelentă! Şi sînt de o dimensiune anormală. Le plac mult şi marilor noştri aliaţi germani, care transportă în Germania cantităţi enorme de păsări, spre mulţumirea marelui nostru Führer.

Trecură mai departe cu maşina, ca Jugănaru să vadă livezi sovietice anormale, grîu anormal, cai anormali — şi, de fiecare dată, generalul îl linişti pe Jugănaru:

— Vei primi acasă tot ce doreşti! Am eu grijă. Păcat să rămînă aici. Trebuie să ştii că grîul, caii şi fructele astea anormale plac mult şi marilor noştri aliaţi germani, care transportă în Germania cantităţi enorme, spre mulţumirea marelui nostru Führer!

În drum, ajunseră din urmă un convoi: şiruri lungi, nesfîrşite de copii, femei, bătrîni, care abia se tîrau, sub baioneta jandarmilor şi cravaşa ofiţerilor călări.

— Dreepţi! se auzi un glas din capul coloanei.

Convoiul se opri, dar maşina trecu mai departe, în goană.

— Nişte jidani! răspunse generalul, la privirea întrebătoare a lui Jugănaru.

Trecură mai departe şi întîlniră alte convoaie, care de astă dată veneau în direcţie opusă: înspre Nistru. După uniformele lor zdrenţuite, Jugănaru putu să-i recunoască uşor: erau prizonieri sovietici. Imaginea lor se fixă în creierul lui Jugănaru ca un cui, care-l sîcîi pînă la sfîrşitul călătoriei. Auzise despre prizonierii sovietici! Mulţi dintre prietenii lui îşi luaseră asemenea prizonieri pe moşiile lor şi nu se mai săturau să vorbească despre ei — şi în ce termeni?... Numai în cuvinte de laudă. În comparaţie cu un prizonier sovietic, un muncitor agricol obişnuit este un tîlhar. În primul rînd, pentru prizonierul sovietic nu există ore de muncă. Cît îl pui să muncească, atîta munceşte. În al doilea rînd, prizonierul sovietic nu mănîncă. Nu ştie ce-i aia foame! Chiar dacă dai peste un prizonier — ceea ce se întîmplă foarte rar — care zice că-i e foame, să nu-l crezi! Minte! Prizonierul sovietic cere să-i dai de mîncare, numai aşa, ca să te silească să cheltuieşti bani de pomană cu el. Dar pentru că tu nu poţi fi nici atît de neghiob, nici atît de străin de interesele neamului, încît să-l hrăneşti tu însuţi pe cel mai mare duşman al tău, al ţării şi al omenirii întregi, nu-i dai nimic. Aşa că, prizonierii sovietici, din oricare punct de vedere i-ai lua, sînt grozav de avantajoşi.

Numai cu gîndul la prizonierii sovietici, ajunse Jugănaru, fără să bage de seamă, pe linia frontului, unde se auzea de departe bubuitul tunurilor — şi numai cu gîndul la prizonierii sovietici, vorbi Jugănaru, dincolo de Nistru, ofiţerilor şi soldaţilor, aşa cum i-a cerut generalul:

— Generalul Antonescu este omul providenţial. Dumnezeu ni l-a trimis! Ascultaţi-l orbeşte, pentru că ceea ce vă porunceşte el este gîndit cu mintea lui genială, care are în vedere numai binele nostru, binele neamului, binele ţării! Cuvintele lui sînt cuvintele celui-de-sus! Ordinele lui sînt ordinele celui-de-sus! Faptele lui sînt faptele celui-de-sus!

Cît de cald, cît de inimos poate vorbi acest Jugănaru cînd iubeşte o idee! îşi zise generalul. Şi iar îi strînse călduros mîna:

— Îţi mulţumesc, domnule Jugănaru, şi-ţi stau oricînd la dispoziţie!

Jugănaru găsi că ar fi momentul să scape de cuiul care i se înfipsese în cap:

— Domnule general, aş avea o rugăminte. Mi-ar place să mă întorc în ţară cu o amintire de pe front. Dacă se poate, daţi-mi şi mie nişte prizonieri, că aş avea mare nevoie de ei la Dobreşti, unde mulţi dintre oamenii mei au fost mobilizaţi.

— Cum să nu! Sînt excelenţi pentru muncă. Plac mult şi marilor noştri aliaţi germani, care transportă cîţi pot dintre ei în Germania, spre mulţumirea marelui nostru Führer! Cam cîţi ţi-ar trebui?

— Ştiu eu! făcu Jugănaru, nehotărît. Daţi-mi deocamdată o sută.

— Îţi trimit o sută! Îi vei primi o dată cu păsările!

De frică să nu-l uite generalul, Jugănaru îl întrebă:

— Cînd, domnule general?

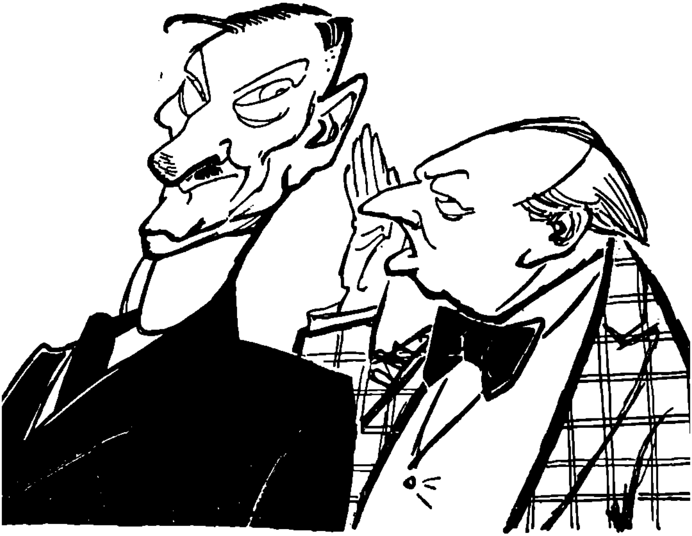
— Chiar astăzi!... Pînă ajungi dumneata la Dobreşti... tocmai bine!

Astfel, peste o săptămînă, după ce se înapoie din vizita lui de peste Nistru, Jugănaru avu bucuria să fie întîmpinat în pridvor de Niculina, care-i strigă, radioasă:

— Hai, Ilie, hai... că chiar acu mi s-a telefonat de la jandarmerie că ţi-au sosit prizonierii!

Şi Safta, toanta de Safta, care, în ultimile trei luni în afară de cele două farfurii a mai spart una, alergă la zăplaz să strige sătenilor curioşi să-l vadă pe stăpînul orezăriei, care venea de pe front:

— Hei, mă, oameni buni, boierul meu s-a întors din război cu prizonieri!

IV

Cumpănit cum era, Dacu n-a fost, la trecerea Prutului, de părerea celor care spuneau că Moscova va fi ocupată pînă în zece zile. Dar n-a fost nici de părerea celora care spuneau că Moscova va fi ocupată tocmai peste trei-patru luni. Dacu avea oroare de extreme. Nu admitea nici optimism extremist, nici pesimism extremist. Ca să nu cadă în păcat, Dacu socotea că este mult mai bine să nu facă nici un fel de pronostic care i-ar putea angaja vechea lui reputație de prooroc.

Tăcu, deci, Dacu și urmări trecerea Prutului, fără să se amestece în tactica și strategia Conducătorului. Prefera să-și închine energia și timpul, unor preocupări mult mai folositoare țării și neamului. Astfel, de la prima salvă de tun care răsună peste Prut, Dacu se și apucă să adune documente — adică să adauge la documentele strînse în vremurile de pace noi documente,

pe care i le oferea cu prisosinţă războiul. Nimeni nu era mai chemat să împlinească această operă grea — deşi nu era drept să i se spună grea, dacă se avea în vedere obiectul. Pentru munca aceasta, Dacu era dăruit de la dumnezeu cu mîini curate, cu gînduri curate, cu o inimă curată, cu cîteva zeci de clasoare, cu un creionaş, cu principiul care-l călăuzea în toate actele lui: « Să ne întoarcem la dumnezeu şi la morala creştină» — şi cu un carneţel. Carneţelul acela, fără de care ţara ar fi avut un Dacu incomplet, cum ar fi, de pildă, o statuie a lui Mihai Viteazul călare, dar fără cal sub şa. Carneţelul îi era lui Dacu indispensabil ca şi partidul, ca şi intransigenţa, ca şi pertractarea, ca şi Ardealul, ca şi nepoţii. De aceea, Dacu nu putea fi surprins în nici o împrejurare fără acest mic instrument de cugetare politică. Fie în haina lui de casă, fie în haina cu care ieşea în oraş, Dacu îşi avea la el carneţelul în care-şi nota, sumar, cu mîna lui curată, condus de inima lui curată, cîte un fapt, însoţit de cîte o schiţă de comentar, care avea să fie apoi pe larg dezvoltat pe hîrtia cea mai curată, spre a fi clasat într-un dosar. Dosare de război avea Dacu multe, cum avea şi dosare de pace, pentru că şi gîndurile lui erau tot atît de multe, pe cît de curate. Numai în felul acesta putea fi Dacu sigur că nu-i scapă nici unul din evenimentele istorice prin care trecea şi care se învîrteau în jurul uneia şi aceleiaşi probleme: pînă la Nistru, sau pînă dincolo de Nistru? Carneţelul lui, inima lui, notele lui, toate oglindeau preocuparea de zi şi de noapte a lui Dacu: pînă la Nistru, sau pînă dincolo de Nistru!

Personal, părerea lui era fixată de mult: sau pînă la Nistru, sau pînă dincolo de Nistru. Dar şi una şi cealaltă în acelaşi timp — el nu admitea. Oricine ar fi încercat să-l convingă să se abată de la linia lui s-ar fi izbit de universal temuta lui intransigenţă: sau pînă la Nistru, sau pînă dincolo de Nistru. Tocmeli nu puteau exista pentru Dacu: sau pînă la Nistru, sau pînă dincolo de Nistru.

Iar pentru ca istoria să nu vină mîine să-i reproşeze că s-a ferit să ia, în chestiunea războiului, vreo atitudine clară, Dacu îşi proclama crezul, *urbi et orbi:* sau pînă la Nistru, sau pînă dincolo de Nistru.

Nu putea fi, deci, de mirare că de îndată ce generalul a dat ordin armatelor lui să facă pasul hotărîtor peste Prut, Dacu, condus de spiritul lui tranşant, categoric şi intransigent, şi-a convocat în grabă amicii politici spre a le atrage atenţia că generalul este trimisul lui dumnezeu:

— Un om a venit trimis de dumnezeu să răzbune greşelile trecutului. Acesta este generalul Antonescu. Neamul întreg trebuie să se înşiruie ca un singur om în spatele lui. În aceste momente nu mai pot fi opinii separate. Nu putem saluta decît cu entuziasm actul de mare instinct naţional al generalului.

Dar mai mult decît atît Dacu n-a suflat un cuvînt. Doar un singur lucru a făcut. După ce prietenii lui au plecat, Dacu şi-a notat în carneţel: « Am spus ceea ce e bine ca ţara să ştie *deocamdată*. (Pe „deocamdată" Dacu îl sublinie de cîteva ori.) În fond, generalul a făcut ceea ce se cerea numai pentru moment: a ordonat oştirii romîne să treacă Prutul. Este necesar, deci, să mă pregătesc de putere. Cînd se va termina războiul şi generalul îşi va scoate uniforma de comandant suprem al armatei, spre a încerca să revină efectiv în fruntea guvernului, se va vedea că-i un prost, care habar n-are ce este aceea politică şi care, dacă ar continua să ne conducă, ar duce ţara de rîpă.»

Cu mîinile curate şi cu inima curată, continuă apoi să urmărească evoluţia războiului. În primele zile, lucrurile n-au mers peste Prut chiar aşa cum a fost prevăzut în planurile comandamentului german. Armatele germano-aliate trebuiau să ţină seama că au înaintea lor trupe sovietice care se retrăgeau prea încet — ceea ce nu era bine. Drept care, generalul, comandantul suprem al armatelor romîno-germane de sud, după o sugestie venită direct de la Hitler, recurse la singura stratagemă care putea grăbi victoria finală: porunci să fie masacraţi jidanii de la Iaşi. Era într-o zi de duminică. Soarele apusese şi lăsase întunericul să pună stăpînire pe toată această parte a planetei. Numai într-un singur colţ, întunericul trebui să se retragă, ruşinat de marea lui neputinţă: în pragul conştiinţei lui Dacu. Conştiinţa lui Dacu nu putea fi nici măcar adumbrită de forţele

fizice ale naturii, pentru că era independentă: se alimenta de la propria-i lumină. Aşadar, în seara acelei duminici, Dacu îşi revizuia activitatea desfăşurată în tot cursul zilei, de gura lui, de mintea lui, de sufletul lui, şi ajunse din nou la aceeaşi concluzie îmbucurătoare pe care destinul i-o rezervase, consecvent, de la naştere: bilanţul era excedentar. În cele paisprezece ore de cînd s-a dat jos din pat, Dacu făcuse mult mai mult decît s-ar fi putut cere cuiva spre a-şi putea spune, senin, că a slujit pe dumnezeu şi morala creştină. Senin, prin urmare, Dacu îşi sună menajera:

— Masa !

Figura mondială voia să mănînce. Slujind cu atîta hărnicie pe dumnezeu şi morala creştină pînă şi-n zi de duminică, i se făcuse foame. Nu pretindea nici Sfinxul că ar fi tot timpul înger. În anumite momente din zi, era şi el om, ca toţi oamenii. Dar nepotul Romulus nu înţelegea lucrurile aşa. Exact în momentul în care unchiul îşi ducea prima bucăţică de pîine la gură, nepotul Romulus irupse în cameră, vesel şi gălăgios:

— Unchiule, la Iaşi se petrec lucruri mari. Generalul a dat ordin să fie curăţaţi toţi jidanii. De dimineaţă pînă acum, poliţia şi armata, ajutate de nemţi, numai asta au făcut: au tras în jidani. Prin case, pe străzi, la chestură ! Şi acu mi se spune că cei care au scăpat cu viaţă sînt îngrămădiţi în vagoane plumbuite şi trimişi nimeni încă nu ştie încotro.

Dacu îşi privi mîinile. I se păru că de buricul arătătorului se lipise un fir de pîine, ceva mai mare decît un vîrf de ac. Încruntat, cu buzele strînse, Dacu se ridică, trecu în baie, îşi săpuni mîinile, le frecă zdravăn cu peria, le clăti de douăsprezece ori — de fiecare apostol o dată — şi numai după ce şi le şterse cu un prosop nou, reveni în odaie, calm, aproape bine dispus. Avea mîinile curate. Putea, deci, cu mîinile curate să-l cheme pe Ică la telefon:

— Domnule Ică, vreau să te văd imediat !

Cînd se văzură, Dacu întrebă:

— Ce este asta, domnule Ică?

Cu Dacu, Ică ştia că orice subtilităţi erau inutile. Cu Dacu, Ică înţelegea să discute, cum discută doi

oameni cinstiți între ei. Sincer, cu cărțile pe față, fără rezerve mintale.

— Domnule Dacu! vorbi Ică sincer. Era necesar. Treaba merge mai puțin iute decît am sperat. Și riscăm ca nația să fie decepționată. Ca să-i menținem optimismul, m-am gîndit că n-ar strica să-i dăm oarecare distracții. Și-apoi, sîntem convinși că, prin măsuri ca acelea de la Iași, facem războiul mai popular.

— Da, domnule Ică! zise Sfinxul cu simpatie. Ai dreptate, așa cum este astăzi sfînta zi de duminică. Tot ce ne poate chema la datoria față de dumnezeu și de morala creștină e binevenit.

Și cum se despărți de Ică, Dacu notă în carnețel: « Generalul a ucis cîțiva Siebenfloch și cîteva Rifcuțe. Este o dovadă că generalul stă prost. Trebuie să mă pregătesc de putere.»

Ceea ce și făcu: zi de zi continuă să se pregătească în carnețel de putere, în timp ce de pe front veneau comunicate tot mai strălucite. Trupele germano-romîne n-au intrat în zece zile în Moscova, dar în schimb au intrat în patru săptămîni în Chișinău, iar după alte cîteva zile, au atins Nistrul. Dacu își convocă de urgență amicii:

— Dragilor, am hotărît ca partidul național-țărănist, împreună cu întreaga opinie publică, să aprobe acțiunea militară întreprinsă contra Rusiei și să aclame cu însuflețire rezultatele obținute. Prin urmare, nu trebuie să facem nici o dificultate Conducătorului, care în orientarea lui în treburile interne și externe își arată hotărîrea de a ține seama de interesele țării, independent de oricare împrejurări politice.

Apoi notă: « Trebuie să mă pregătesc de putere. Armata noastră și cea germană au ajuns la Nistru. Pentru istoricul de mîine, trebuie să fac un memoriu care să rămînă ca document de nediscutat că sînt împotrivă. Trupele noastre n-au ce căuta dincolo de Nistru!... Deci, numai pînă la Nistru, sau numai pînă dincolo de Nistru!»

Redijă memoriul cu grija de a fi cît mai clar. Armatele germano-romîne, domnule general, zicea el în memoriu, au ajuns pînă la Nistru. Asta e cît se poate de bine,

domnule general, pentru că noi n-avem decît un singur drum de urmat: sau pînă la Nistru, sau pînă dincolo de Nistru. Educația mea, domnule general, mă împiedică să vorbesc pe ocolite. Eu, domnule general, am răsturnat tronuri și am desființat revoluții, pentru că-mi place să exprim numai ceea ce gîndesc, domnule general: sau pînă la Nistru, sau pînă dincolo de Nistru! Orice abatere de la acest principiu ar putea să aducă țării nenorocirile cele mai grave. Sau numai pînă la Nistru, sau numai pînă dincolo de Nistru.

După ce bătu memoriul la mașină, Dacu ceru generalului, care se afla pentru două zile în capitală, să stea de vorbă cu el.

— Te felicit, domnule general, pentru victoria dumitale fulgerătoare. Ai ajuns, mai repede decît m-aș fi așteptat, pînă la Nistru. Acum se pune problema, sau, ca să fiu mai exact, pun *eu* problema: ne oprim la Nistru, sau trecem dincolo de Nistru? Iată punctul meu de vedere: să nu treci dincolo de Nistru, întrucît noi am făcut războiul pentru a merge numai pînă la Nistru. Dar întrucît, dacă nu trecem dincolo de Nistru, am primejdui însăși existența noastră de stat, n-ar fi rău să treci dincolo de Nistru. Așadar: sau pînă la Nistru, sau pînă dincolo de Nistru. Ți-am adus un memoriu, domnule general. Poftim! Am căutat să-ți demonstrez de ce trebuie să mergem sau numai pînă la Nistru, sau pînă dincolo de Nistru. În această privință, îmi rezerv dreptul să fiu intransigent. Și dumneata mă vei înțelege, pentru că dumneata ești omul care conduce, și dumitale țara îți este recunoscătoare pentru eroismul cu care luptă generalii, ofițerii și soldații romîni. De aceea, partidul meu se și alătură țării să-ți mulțumească, dar, în același timp, își permite să-ți atragă atenția că noi n-avem de ales decît între două căi: sau pînă la Nistru, sau pînă dincolo de Nistru.

Plecă și-l lăsă pe general singur cu memoriul în mînă. Generalul analiză documentul pe toate fețele posibile, pînă se pătrunse de adîncul lui înțeles: armata romînă trebuie să se oprească la Nistru! Mai departe n-are voie să facă un pas, dacă nu vrea să dărîme tot

ce a clădit. Cele mai sfinte interese politice şi morale ale ţării cer ca armata romînă să nu treacă Nistrul. Pe de altă parte, însă, dacă nu trecem dincolo de Nistru, am pune în primejdie însăşi existenţa noastră de stat. De aceea, n-ar fi rău ca armata romînă să treacă dincolo de Nistru! Deci, generalul are de ales între două alternative, la fel de imperative: ori să nu treacă dincolo de Nistru, ori să treacă dincolo de Nistru.

În clipele acelea, se produse o coincidenţă foarte ciudată. Generalul primi de la Hitler o telegramă: Treci dincolo de Nistru! Nodul gordian era tăiat în chip fericit. Generalul nu mai avea nevoie să cugete. Dumnezeu îi poruncea să treacă dincolo de Nistru. Şi-l trecu. Dacu notă grabnic în carneţel: «Fără sfatul meu, generalul nu poate face o mişcare. Noroc că l-am sfătuit eu să treacă dincolo de Nistru, deşi ar fi trebuit să rămînă dincoace de Nistru. Dar dacă l-a trecut, fie! Eu trebuie să mă pregătesc de putere.»

Şi satisfăcut că autoritatea lui în politica ţării rămîne intactă, îl căută pe general, ca să-i declare:

— Te felicit că ai trecut Nistrul. Partidul meu aprobă fără nici o rezervă acţiunea militară întreprinsă de dumneata şi aclamă cu însufleţire rezultatele obţinute în această privinţă. Ţi-am adus, domnule general, şi un memoriu!

După ce Dacu plecă, generalul citi hîrtia, se frecă îndelung la ochi, de mirare, o citi din nou, puse energic mîna pe un dosar, îl cercetă înfrigurat şi, puţin cîte puţin, o lumină de satisfacţie angelică i se aşternu pe obraz. Aşadar, memoria lui de drac nu-l înşală. Memoriul pe care i l-a adus azi Dacu este ceea ce a bănuit el de la început: o copie cu indigo a memoriului pe care i l-a adus acum cîteva zile şi-n care-i spunea că trebuie să aleagă între două alternative la fel de imperative: sau pînă la Nistru, sau pînă dincolo de Nistru. Altminteri nu va putea ieşi victorios din toată combinaţia asta.

Între timp, Dacu deveni curios: ce-o fi oare ţinutul dintre Nistru şi Nipru atît de teribil, încît i se zice Transnistria? Întrebarea lui nimerea exact în momentul în care se zvonea că doctorul Bratu, vechiul şi — cu oarecare intermitenţe — nedezlipitul lui prieten doctorul Bratu, a devenit, de o bucată de vreme, un aprins transnistriolog.

Ca aripă stîngă a dreptei partidului, doctorul Bratu, inspirat de vechile şi incurabilele lui visuri democratice, făcea laborioase cercetări cu privire la drepturile, care vor fi, evident, incontestabile, ale partidului național-țărănist asupra ținuturilor ocupate de peste Nistru. Dacu îl chemă:

— Ce aud, doctore? Că ai făcut descoperiri care vor răsturna istoria țării?

— Da, domnule Dacu! Va fi o revoluție europeană!

— Să aud!

— Încă nu, domnule Dacu! Îmi mai trebuie un scurt răgaz ca să-mi pun lucrarea la punct.

Dacu acordă doctorului Bratu răgazul cerut şi urmări mai departe, pe hartă, frontul armatelor germano-romîne. Era la începutul lui octombrie. Ceaiul de tei începea a fi nelipsit pe masa lui Dacu, care, în mijlocul prietenilor săi, oficia cu deliciu:

— Ați văzut? Toate previziunile mele s-au adeverit. Ruşii nu pot lupta. N-au cu ce! N-au pentru ce! Cunoaşteți comunicatul de azi? Moscova cade... Şi numai după ce va cădea Moscova, se va vedea cîtă dreptate am avut cînd am strigat de atîția ani țării: Feriți-vă! Primejdia bolşevică e mare. Mult mai mare decît ne-o putem închipui! În sfîrşit, bine că sîntem aproape de țintă. O dată cu ocuparea Moscovei, vom rade pe bolşevici şi bolşevismul de pe fața pămîntului!

În acelaşi timp, Dietrich anunța la radio Berlin că Rusia, ca forță militară, nu mai există. Dar Moscova tot nu era ocupată. Dacu tăcea şi nota: « Sîntem în iarnă şi Moscova încă n-a fost ocupată. Trebuie să mă pregătesc de putere.»

Într-o zi totuşi, pe la mijlocul lui noiembrie, Ohăbiță veni, fericit, să-l anunțe pe Dacu:

— Domnule Dacu, a dat dumnezeu! Am intrat în faza finală a războiului. Nemții au început atacul împotriva Moscovei.

Dacu îşi închise carnețelul.

— Am aflat! zise el, cu un calm care-l dezamăgi complet pe Ohăbiță. Dar despre asta vom vorbi ceva mai tîrziu... Treci, te rog, după masă.

Dezumflat, Ohăbiță ieşi. Dacu îşi deschise carnețelul şi scrise un mic comentar: « Moscova este pe cale să

cadă. Tot ce am spus s-a adeverit. Primejdia bolşevică este mare. Mareşalul nostru este un idiot. Voi fi silit să iau eu însumi conducerea acestui război. Trebuie să mă pregătesc de putere.»

Isprăvi la timp, pentru că i se anunţă Bratu, care, cu vivacitatea lui de vechi tînăr şi neschimbat important factor politic al ţării, alergă de la uşă pînă la Dacu, fluturîndu-şi batista cu care-şi menţinea roşaţa de pe obraji la o temperatură nu mult peste cea ecuatorială:

— Domnule Dacu, ştiu tot ! Am problema în mînă. Transnistria este a noastră de aproape douăzeci şi cinci de mii de ani.

— Slavă domnului ! zise Dacu, scoţîndu-şi repede din buzunar carneţelul şi creionaşul. Ar fi vremea să ştim pînă unde se întind drepturile noastre: pînă la Nistru, sau pînă dincolo de Nistru ! Şi dacă mergem pînă dincolo de Nistru, de ce avem dreptul să mergem dincolo de Nistru !

— Domnule Dacu, răspunse Bratu, pe onoarea mea că putem merge dincolo de Nistru cît ne-or ţine picioarele şi tot n-ar fi de ajuns. Drepturile noastre sînt întinse departe-departe. Abia acum, cînd armatele generalului nostru pătrund adînc în stepele depărtărilor, sîntem datori să arătăm cît mai amănunţit ţării adevărul asupra drepturilor noastre. Să afle naţia adevărul, ca să cugete, să se înalţe şi să acţioneze. Prin virtuţi, prin vitejie, prin omenie, prin muncă şi curaj, să fim vrednici de marii noştri străbuni: dacii, tracii, sciţii, geţii şi ilirii !

— Trebuie neapărat, domnule Bratu ! zise Dacu, în timp ce-şi mîngîia vîrful creionului. Va fi un act de mare importanţă naţională.

— Este timp să se înţeleagă ! continuă Bratu. Noi nu ne tragem din Traian. Fenomenul Traian e un incident care s-a produs mult după aceea. Noi sîntem mai vechi decît romanii care s-au format din sîngele tuturor elementelor etnice italiene nearice: etrusci, liguri şi al elementelor arice: semniţi, sebini, latini şi ale orăşenilor din coloniile greceşti. În afară de Peninsula Balcanică, mai toată romînească, insulele mării Egee sînt romîneşti,

Macedonia e romînească, Serbia e romînească, Bosnia e romînească, Epirul e romînesc, litoralul adriatic al Dalmației e romînesc, Bulgaria e romînească. Va trebui să revizuim toate acestea, domnule Dacu, pentru că trebuie să se curme odată cu nedreptatea asta istorică. Este bine să se știe, înainte de a ajunge să încheiem pacea, că tot spațiul ocupat odinioară de daco-traco-iliro-sciți este romînesc și ne aparține istoricește nouă, romînilor!

— E mai mult decît interesant, domnule Bratu! făcu Dacu, învîrtindu-și nervos creionul, care părea că nu poate îndura să stea degeaba, fără a fi folosit. Țara îți va mulțumi din suflet, cînd va afla.

— O va afla, domnule Dacu, pentru că o să dau la iveală în curînd descoperirile mele. Nu de alta, dar, prin aceasta, vom tăia, o dată pentru totdeauna, nasul ungurilor. Pentru că, spune și dumneata, domnule Dacu: nu-i ridicol să se ridice cîte un magnat ungur să ne dovedească vechimea lor față de noi, boierimea romînă? Ei sînt în Europa numai de o mie de ani. Dacă în timp de un secol sînt trei generații, înseamnă că sînt, în total, de treizeci de generații în Europa. Și acuma, uită-te bine ce reprezintă aceasta: treizeci de oameni în șir, cîte cinci oameni pe metru, face un total de șase metri de unguri. În felul acesta, dacă ungurul pleacă de la groful de azi și se uită înapoi, poate vedea la cîțiva pași de el pe strămoșul crud mîncîndu-și carnea de sub șa, după vechiul lor obicei asiatic, pe care l-au păstrat și în Europa, pînă ce Otto cel Mare, împăratul Germaniei, i-a silit să treacă la creștinism și să se civilizeze. De atunci și pînă azi, ungurii au trăit din mila națiunii germane, pe care la ei acasă, drept recunoștință, au căutat s-o maghiarizeze.

Dacu ascultă și, deodată, își încreți fruntea și începu să-și facă note în carnet. Bratu, încurajat de faptul că a cucerit atenția șefului, adăugă:

— Domnule Dacu, sînt fapte și păreri pe care le port în mintea și în sufletul meu și aș fi vrut de mult să le fac cunoscute țării. Ceea ce ți-am spus aici le simt transcendental. Miile de străbuni, din miile de generații parcă-mi spun: De ce lași să fim batjocoriți? O dată

ce ai ajuns la cunoştinţa acestor fapte şi ai căpătat această convingere, fă-ţi datoria. Nu din orgoliu, nici din cine ştie ce alte scopuri spun toate astea, ci din intuiţie, din instinct şi pentru a-mi împlini o sacră datorie.

Dacu nota, dar asta nu-l împiedica de loc să fie pe deplin de acord cu Bratu că în momentele acestea — cînd armatele generalului merg înainte prin stepa ucraineană — e mult mai practic să nu te tragi din romani. A te trage azi din romani, cînd faci război în răsărit, ar fi contra intereselor neamului. Romanii n-au ajuns niciodată prin Ucraina. Sciţii, poate!... Deci, sciţii au rămas romîni şi romînii se trag din sciţi! Romînii, deci, au drepturi istorice asupra Rusiei Sovietice. Chestia-i tranşată. Romînii se trag din sciţi, îşi spuse Dacu, făcîndu-şi notele în carnet. Ar fi un prea mare lux pentru noi să ne dezicem de sciţi, în toiul acestei cruciade pentru cauza sfîntă, şi să ne lăudăm cu o origine romană, care nu ne aduce nici un folos.

— Sîntem, făcu Bratu mai departe, vechi, foarte vechi în teritoriile scitice şi avem cu ce ne mîndri. Am fost şi vom fi aici pînă la sfîrşitul veacurilor! Dorinţa mea este...

Dacu îşi ridică ochii de pe carneţel:

— Spune-mi, te rog, doctore, ce ştii despre chestia aia cu mobila de la Legaţia sovietică? Este adevărat că Ică şi mareşalul şi mareşăleasa sînt amestecaţi în afacerea asta?

Bratu, care poseda de la dumnezeu darul de a trece cu aceeaşi pasiune de la o problemă la alta, răspunse:

— Este adevărat, domnule Dacu! Au luat tot! Ca nişte spărgători ordinari! Au luat tot: mobilier, tablouri, covoare, argintărie, bibelouri...

— Şi ce au făcut cu ele? întrebă Dacu.

— Şi le-au împărţit între ei. O parte şi le-au luat mareşalul şi mareşăleasa. O parte i-au dat lui Killinger. O parte lui Ică. O parte, chipurile, Consiliului de Patronaj, dar, în realitate, coana Miţa le-a dat pe bani... Şi o parte, ciurucurile, pe la prieteni şi prietene...

— Ceva precis ştii?

— Pot să capăt pînă deseară date precise, domnule Dacu.

— Te rog !... Şi care spuneai că ar fi dorinţa dumitale?

Doctorul Bratu ar fi vrut să cunoască secretul acestui neobişnuit talent al lui Dacu de a ţine minte mai bine decît tine unde ai fost întrerupt, dar, dorinţa de a fi de folos cît mai repede ţării îl îndemnă să amîne acest studiu străin de politică pe altă dată şi continuă:

— Dorinţa mea, domnule Dacu, este să conving pe contemporanii mei, în primul rînd, că întinderea în spaţiu şi numărul romînilor de azi sînt mult mai mari decît cifrele pe care le dau geografia, politica şi istoria. În al doilea rînd, că limba dacă şi traco-ilirică nu mai sînt niştc limbi necunoscute, ci sînt însăşi limba şi sîngele nostru. În al treilea rînd, că moştenirea romană, deşi mare, nu-i nici mai veche, nici mai nobilă ca aceea a strămoşilor noştri. În al patrulea rînd...

— Iartă-mă, dragă doctore! îl întrerupse din nou Dacu, după ce-şi înnegrise încă o pagină din carnet. Dar cu efectele luate de la jidani ce s-a făcut?

Doctorul Bratu, care reprezenta în împrejurările cele mai grele aripa stîngă a dreptei partidului, nu întrebuinţa cuvîntul «jidani», ci numai «evrei».

— Domnule Dacu, răspunse el, chestiunea cu evreii stă aşa: Li s-au cerut paltoane, costume, rufe, cearceafuri, flanele... de toate. Dar pentru că au fost obligaţi să le aducă numai în stare bună, cei mai mulţi dintre evrei, de frică să nu li se găsească vreun cusur, s-au prezentat cu efectele absolut noi. Toate au încăput în mîna cucoanelor, care, după ce şi-au oprit o bună parte din ele pentru uzul lor personal sau al familiei lor, au distribuit restul amicilor lor, cu toate că mi se spune că au vîndut din ele cît au putut şi şi-au băgat banii în buzunar.

— Vrasăzică, ştii?

— Ştiu! Este perfect adevărat. Sînt nişte hoaţe. Ar trebui imediat arestate.

Dacu încercă să-l potolească:

— Stai, doctore, stai! Se va face tot ce trebuie să se facă la momentul oportun. Dar momentul oportun încă n-a sosit. Deocamdată aş vrea să ştiu ce e cu restau-

rantele şi cantinele populare ale Patronajului. Aud că s-ar fi angajat acolo bucătari şi cofetari de lux. Atît de bine se mănîncă acolo?

— Iată care-i situaţia, domnule Dacu! Cucoanele din comitet au angajat bucătari şi cofetari de lux, pentru ca să-şi poată organiza recepţii din fondurile Patronajului. Dar, cinstite cum sînt, cucoanele nu vor ca bugetul Patronajului să aibă de suferit şi au găsit o soluţie: taie din porţia de pîine şi ciorbă a săracilor care vin la cantină. Asta-i toată povestea.

— Şi este adevărat că mareşalul aprobă?

— Mareşalul aprobă cu ochii închişi tot ce face Ică şi Miţa.

— Cum îţi explici?

— Ce să-mi explic, domnule Dacu?

— Că mareşalul aprobă.

Doctorul Bratu se uită, candid, în ochii lui Dacu:

— De ce să n-aprobe, domnule Dacu?

Dacu se uită în ochii lui Bratu.

— Da! făcu el şi mai candid. De ce să n-aprobe? Dar cu stofele? Am auzit ceva despre nişte stofe. E vorba de celofibră?

— Nu, domnule Dacu! Mai întîi, se fac escrocherii nu numai cu stofă, ci şi cu pînză. Şi, în al doilea rînd, nu-i vorba de celofibră, ci de stofă şi pînză, adevărate. Pe piaţă nu există un milimetru de stofă sau pînză, dar cucoanele de la Patronaj vînd amicilor lor şi amicilor amicilor lor stofă sau pînză veritabilă de import, pe preţuri de economat.

— Şi atelierul de cizmărie al Patronajului?

— Încă o ticăloşie a cucoanelor. Atelierul ăsta lucrează numai pantofi pentru cucoane. Pentru copiii săraci nu este nici piele, nici timp. Pentru copiii săraci se aduc saboţi din Olanda.

— Şi mareşalul, desigur, aprobă!

— De ce să n-aprobe? Că doar nu aprobă în pagubă! Vorba aia sfîntă, domnule Dacu: pînă şi de la saboţii săracilor, dacă nu curge, pică! Şi să n-aprobe mareşalul?

— Într-adevăr! reflectă Dacu. Dar ce se întîmplă cu zahărul, cu untdelemnul, cu cafeaua, care sînt cumpărate de Patronaj pentru cantine?

— Acelaşi lucru ca şi cu toate celelalte. De ele au parte numai coana Miţa, coana Veturia, cucoanele şi prietenii lor !

— Şi ce zice mareşalul?

Doctorul Bratu îşi ridică sprîncenele a mirare:

— Mareşalul?

Dacu nu mai stărui. Notă ceva de zor în carneţel şi, fără să ridice capul, îl întrebă pe Bratu:

— Şi în al cincilea rînd?

— În al cincilea rînd, dorinţa mea ar fi să se ştie că sîntem unul din popoarele mari, componente ale Europei, aşa că e timpul să se înceteze cu umilinţa noastră...

— Dar instalaţiile alea de fabrici şi uzine sovietice, demontate şi aduse în ţară, în mîna cui încap?

— Tot în mîna unor pungaşi, domnule Dacu. Obişnuiţii oameni de afaceri ai lui Ică şi ai Miţei: bancherii, fabricanţii şi marii lor avocaţi.

— Ai putea să-mi dai ceva amănunte?

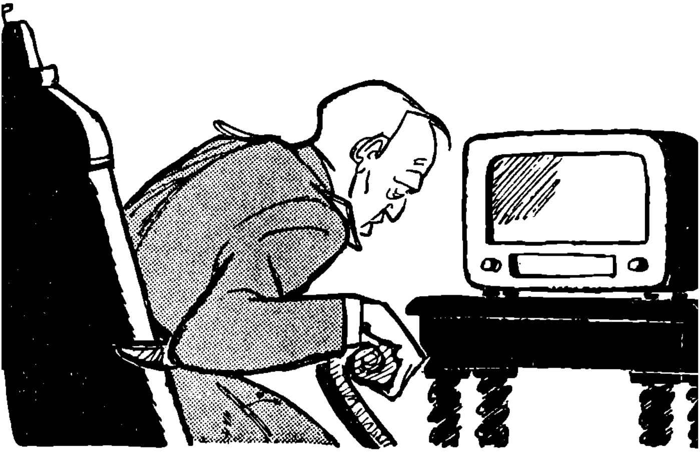
— Imediat, nu ! Dar pînă deseară vi le aduc.

— Te rog !

Bratu plecă şi Dacu notă: « Legionarii au fost un regim de pungaşi. Regimul Antonescu este un regim de pungaşi şi mai mari, agravat de femei hoaţe şi escroace. Se cere un regim de muncă şi cinste. Trebuie să mă pregătesc de putere. » Dacu era tulburat de datele istorice pe care i le adusese Bratu !... Sîntem transnistrieni !... Nu latini ! Nu romani !... Ci traci !... Iliri !... Sciţi !... Teritoriile de pînă la Bug ne aparţin nouă !... Toate maşinile, toate fabricile, toate grînele, toate minele, toate vitele, toate găinile de dincolo de Nistru sînt romîneşti şi ne aparţin nouă, naţional-ţărăniştilor... Dar dacă noi nu ne tragem din Traian, ci din sciţi şi iliri, ce se bagă cucoanele de la Patronaj în treburile Transnistriei? Ce drept au cucoanele să fure tot?... Şi covoare şi samovare şi bijuterii şi crătiţi şi piane şi mături, fără să ţină seama că adevărata ţară sîntem noi, naţional-ţărăniştii, partid de ţărani, în suman şi opinci, aşa cum am apucat de la strămoşul nostru Decebal, tatăl Daciei ardeleneşti !... Dar ce sînt cucoanele de la Patronaj? Transnistriene? De unde? De cînd?

Dacă damele acelea parfumate care dau ochii peste cap cum văd un bărbat... cîteva din ele au şi îndrăznit să-l întrebe pe Dacu la ce oră primeşte !... dacă asemenea femei neruşinate sînt transnistriene, iată, Dacu se dezice cu ruşine de originea lui daco-traco-scito-ilirică şi se retrage la Bădăcin ! Să se descurce ţara cum o putea ! El nu mai vrea să ştie de ea !... N-au decît aceste... aceste... chiar dacă l-ar trăsni cel-de-sus, i-ar fi ruşine să le spună pe numele lor adevărat... în sfîrşit, libere sînt aceste doamne să jecmănească tot şi să nu lase nimic partidului naţional-ţărănist, singurul care a luptat pentru întregirea neamului cu fraţii noştri daco-traco-iliro-sciţi dintre Marea Mediterană pînă la Marea Japoniei. Dar pentru ce îşi varsă sîngele sutele de mii de copii de-ai noştri, cei mai buni fii ai noştri, floarea ţării şi a naţiei? Ca să se îmbuibe toate... toate... în sfîrşit toate doamnele alea şi toţi... mă rog, toţi cavalerii lor? Dar partidul naţional-ţărănist? A murit partidul naţional-ţărănist?

Şi, înfrigurat, Dacu adăugă la comentar: « Nu voi permite ca teritoriile naţional-ţărăniste cucerite de trupele noastre să fie jefuite de oameni care n-au nimic sfînt în ei şi care nu-şi pot dovedi originea lor daco-traco-scito-ilirică. Moscova cade mîine, cel mult poimîine. Pînă atunci, va trebui să stau de vorbă cu Hitler. Mi-a făgăduit puterea. Să mi-o dea ! Azi e momentul !»

V

— Dacă n-ar fi fost Hitler! Ce s-ar fi ales de noi, dacă n-ar fi fost Hitler? Praful și pulberea s-ar fi ales de pe urma multlăudatei noastre civilizații europene.

Se înțelege că cel care perora așa nu putea fi decît Serafim Măruntelu.

— Mîntuirea noastră o datorăm lui Hitler și marelui Reich al Germaniei... Ce s-ar fi ales de noi toți dacă, în clipa aceea grozavă a loviturii pe care bolșevicii o pregăteau împotriva noastră, în fața zecilor de mii de care de asalt și sub puzderia zecilor de mii de avioane, Germania lui Adolf Hitler, unicul adversar capabil să pună stavilă năvalei bolșevice, ar fi lipsit de la întîlnire și am fi fost siliți să ieșim în întîmpinarea lor numai noi, cu puținele noastre brațe viteze!... Puneți-vă încă o dată întrebarea unde ne-am afla dacă n-ar fi

existat Germania lui Hitler? Ce s-ar fi întîmplat cu noi, dacă n-ar fi fost Hitler?

Dintre toţi cei care stăteau în jurul lui, cu paharele de şampanie în mînă, nu era unul să nu fie de acord cu Serafim Măruntelu. Ce s-ar fi făcut Europa, ce ne-am fi făcut noi, dacă n-ar fi fost pe lume, în ceasul primejdiei, un Hitler?

— Bravo, Măruntelule! Aşa e!... În sănătatea domnului Hitler şi a mareşalului nostru!

Şi băură. Băură iar — pentru că mai băuseră pînă acum de cîteva ori şi se pregăteau să mai bea pînă a doua zi dimineaţa. Ceasul era prea înălţător spre a nu fi cinstit cum se cuvine: căzuse Odesa. Şi Conducătorul venise pînă aici special de pe front, să ciocnească un pahar de şampanie cu cei mai buni fii ai ţării.

Ionescu-Ciurcheni, care era din grupul lui Serafim, ridică paharul mai sus decît toţi:

— Domnilor, într-adevăr, ce s-ar fi întîmplat cu noi dacă n-ar fi fost Hitler? Ce s-ar fi întîmplat, domnilor, dacă n-ar fi fost Hitler? Gîndiţi-vă bine!

— M-am gîndit! răspunse Precup la invitaţie. Dacă n-ar fi fost Hitler, ar fi fost rău!... Pentru că, să privim realitatea în faţă: ce s-ar fi întîmplat dacă n-ar fi fost Hitler?... Ce ne-am fi făcut fără...

O rumoare care venea din fundul sălii de recepţie îl întrerupse. Toată lumea se uită într-acolo, pînă ce, din gură în gură, află ce se întîmplă:

— Ică!... Vorbeşte Ică!

Toţi dădură năvală înspre masa la care Ică, primul-ministru al ţării, se adresa mareşalului, întrerupt la fiecare cuvînt de aplauzele adunării:

— Domnule mareşal, guvernul a ţinut să vă exprime azi, în această zi sfîntă de glorie, recunoştinţa pentru tot ce aţi făcut spre binele neamului romînesc. Avem conştiinţa, domnule mareşal, că neamul nostru se găsea, în ceasul cînd aţi luat răspunderea conducerii lui, în liman de prăbuşire...

Cum rosti ultimele patru cuvinte, mulţimea, înflăcărată, nici nu vru să mai audă restul şi se repezi să-l felicite nu pe mareşal, ci pe Ică:

— Domnule preşedinte, aţi fost colosal. « Liman de prăbuşire» este ceva rupt din sufletul nostru!... Liman de prăbuşire!... În cuvintele astea vibrează toată simţirea noastră românească...

Nicuşor Staicu îl trase pe doctorul Bratu la o parte:

— Trebuie să mulţumim lui dumnezeu că ne-a pus în capul ţării un mareşal genial şi un orator genial.

Într-un colţ al sălii, stăteau, aproape strînşi unul în altul, Killinger, mareşalul şi Ică, tustrei foarte bine dispuşi. Se părea, chiar, după o suficient de perceptibilă tremurătură a buzei de sus, că mareşalul ar avea anumite intenţii de a zîmbi. Motive erau. Pe front, treburile mergeau strălucit. După ultimele comunicate, campania din răsărit este ca şi încheiată.

— Aţi citit ce spune presa germană de azi? îl întrebă Ică pe Killinger. Armata germană este atît de aproape de Moscova, încît poate fi văzută cu binoclul.

Killinger rîse:

— Las' că o s-o vedem peste cîteva zile şi fără binoclu! Eu mi-am şi pregătit o ladă de şampanie franţuzească.

Şi cu un zîmbet şiret:

— Asta numai pentru mine!

Mareşalul aprobă solemn, în timp ce Ică rîse cu simpatie. Ică ţinea la Killinger ca la un frate.

— Killinger este un om!

Şi prin om, Ică înţelegea nu puterea, ci măreţia. Killinger era în ochii lui grandios. Ică, tocmai pentru că în simţirile lui, în ideile lui, în purtările lui, în vorbele lui era atît de stilat, se simţea mic, mic de tot faţă de acest om, care era tot ce poate fi mai opus stilului. Propriu-zis, Killinger nu era un duşman al stilului şi nu făcea nimic deliberat care ar putea contraria stilul, dar toate instinctele lui — şi parcă avea mai multe şi mai complicate şi mai nesăţioase decît oricare dintre toţi cei pe care Ică i-a cunoscut vreodată — se ciocneau de stil şi-l prefăceau în pulbere prin forţa lor nimicitoare şi prin sinceritatea lor, care nu se lăsau încătuşate de formă în nici o împrejurare: la masă, la tribună, în treburile lui diplomatice sau particulare. Făcea să-l fi auzit pe acest Killinger, cu cîteva zile în urmă, vorbind agenţilor săi germani convocaţi la ambasadă, spre a

mulţumi celui-de-sus pentru recolta îmbelşugată din anul acesta.

— Aud critici de pe buze germane, a zis Killinger, că romînii nu ne ajută îndestul. Este o ruşine! Dimpotrivă, glasul lor ar trebui să fie plin de laude la adresa mareşalului şi a întregii lui administraţii civile şi militare. Datorită mareşalului orice opoziţie a putut fi înăbuşită. Datorită lui, milioane de tone de petrol au fost scoase din adîncul pămîntului romînesc şi rafinate. Sute şi sute de vase au pornit pe Dunăre în sus. Mii de cisterne au transportat preţioasa esenţă pe front. Cinci mii de trenuri cu trupe şi material de război au fost îndrumate şi trecute prin ţară. Mii de tone de cereale, de porumb, de lemn de tot felul au fost furnizate şi transportate. Dacă s-au găsit pe ici-colo elemente duşmănoase care au încercat să împiedice ori să întîrzie toate aceste preţioase înfăptuiri, ele nu pot fi decît unelte comuniste, împotriva cărora am luat toate măsurile necesare spre a fi făcute inofensive.

După care, Killinger trecu la elogiul mareşalului, în termeni pe care, deşi îi folosea ori de cîte ori vorbea, fie între patru ochi, fie în public, aveau totdeauna un farmec inedit:

— El, marele mareşal, va avea grijă ca aceste jertfe să nu fie zadarnice. El, marele mareşal, va da un picior în cur tuturor celorlalţi pitici politici, adversari ai lui, şi-i va băga cu capul în propria lor oală de noapte, pentru că nu sînt decît nişte păduchioşi, nişte băloşi, nişte porci, nişte nespălaţi, nişte împuţiţi, nişte jidani, nişte vînduţi de-ai jidanilor, care vor să ne pună beţe în roate. Le-am mai spus de atîtea ori acestor răpănoşi şi greţoşi şi zdrenţăroşi să bage bine de seamă ce fac, că, de nu, o să le dau într-o bună zi una peste bot, încît o să le iasă ochii din cap şi o să li se înfunde urechile...

Cînd spunea toate acestea, Killinger era numai măreţie! Toţi vikingii străbuni îşi cereau prin el drepturile lor neglijate de veacuri. Un om!... Un teuton de rasă pură, sănătos, puternic, neatins de viermele rafinamentului bolnăvicios al plutocraţiei! De ce, dar, nu l-ar iubi şi Ică şi mareşalul, care nu pot uita un singur

moment cîtă recunoştinţă datorează ei acestui bun şi mare prieten al lor.

— Am pregătit şi noi cîte o ladă! zise Ică. Şi veţi bea şi din sticlele noastre!

— Ohohooo! replică tot atît de bine dispus reprezentantul diplomatic al celui de-al treilea Reich. Şi cum o să beau! N-o să vă las nici o singură sticlă!

Conversaţia continuă pe acelaşi ton agreabil încă două minute, cînd generalul Drojdieru se apropie de grup:

— Domnule mareşal, zise el, ungurii nu se astîmpără. Mai adineauri s-au apucat să anunţe la radio că Odesa a căzut fără lupte.

Mareşalul păli.

— Aţi auzit, excelenţă? întrebă el pe Killinger. Aliaţii noştri!... În loc să se bucure că am cucerit încă un centru bolşevic, îşi bat joc de noi! Aliaţi! Dacă aliaţii noştri gîndesc aşa despre noi, vă închipuiţi ce-şi pot permite inamicii!

Killinger împărtăşea revolta mareşalului.

— Este inadmisibil! făcu el. Trebuie să vă plîngeţi imediat Führerului! Numai Führerul poate să-i pună la punct!

— O să mă plîng! făcu mareşalul.

Fără nici un menajament pentru Ică şi Drojdieru, Killinger îl luă deoparte pe mareşal:

— Şi s-o faceţi cît mai repede! îi spuse el. Este sfatul unui prieten. Pentru că azi am mai primit şi eu o veste proastă. Brebu se pregăteşte să intre în ţară.

Urechile mareşalului începură să ţiuie:

— Brebu? Trăieşte?

— Trăieşte!

— Şi pe unde vrea să intre?

— Prin Ungaria!

— Dar pentru ce?

— Cum pentru ce, domnule mareşal? se miră Killinger. Doar o ştiţi ca şi mine: Brebu vrea să fie el conducător! Se plînge că i-aţi uzurpat locul!

— Şi ungurii îl ajută?

— Fireşte! răspunse Killinger. Îl ajută! Ungurii fac tot ce ar putea să vă strice! Tocmai voiam să vă

spun: ungurii au lansat zvonul că acuma, după ce ați intrat în Odesa, nu vreți să mergeți mai departe! Și nu-i binc, domnule mareșal! Nu-i bine! Ar mai putea să ajungă la urechile Führerului!

Mareșalul, al cărui chip împrumutase rînd pe rînd toate culorile, luă acuma o culoare de un cadaveric total:

— Și domnul Hitler este în stare să creadă o asemenea ticăloșie? zise el, scrîșnind din dinți, deși s-ar fi simțit ușurat să-și poată striga mînia, dacă n-ar fi fost împiedicat de prezența oaspeților, care se învîrteau încolo și încoace, numai la patru-cinci pași de el.

— Asta nu v-aș putea spune, domnule mareșal! îi răspunse Killinger. Știu numai ceea cc răspîndesc ungurii pe seama dumneavoastră!

— Dar mint! spumegă mareșalul. Ungurii mint ca-ntotdeauna, cu nerușinare. Nu-i adevărat că vreau să mă opresc la Odesa, excelență! Eu merg înainte. Pe cuvîntul meu de onoare! Merg înainte. Merg pînă la ultimul soldat. M-am aliat cu domnul Hitler spre a scăpa o dată pentru totdeauna Europa de primejdia bolșevică și înțeleg să fiu aliat pînă la victoria finală. Ungurii mint. Știți și dumneavoastră, excelență, că ungurii mint! Cum s-ar putea lua domnul Hitler după minciunile lor!

Killinger încercă să-l liniștească:

— Știu, domnule mareșal! Știu că sînteți singurul nostru aliat pe care Führerul meu poate conta. Sînt gata să depun mărturie... Cu toate acestea ar fi mai bine să stați de vorbă și cu Führerul meu. El vă stimează și vă înțelege! Stați de vorbă cu Führerul meu!

*

Între ziua victoriei și ziua în care Hitler îi fixase audiența, mareșalul spera să se vadă cu Mița. Dar cel-de-sus nu-i dădu voie. Telefonul, acest instrument care a fost inventat de satana dinadins să rupă mereu firul fericirii conjugale a Conducătorului, interveni și acum, tocmai de la Odesa.

— Domnule mareșal, comandamentul militar al Odesei a sărit în aer cu comandant cu tot.

— Cine a făcut asta?

— Partizanii bolşevici, domnule mareşal!

— Curăţaţi locul! strigă mareşalul. Curăţaţi locul bine. Veţi răspunde cu capul dacă nu curăţaţi cum trebuie locul!... Vin şi eu!... Dar vreau să găsesc curăţat locul.

La aeroportul din Odesa, generalul Christache îl întîmpină pe mareşal:

— S-a făcut, domnule mareşal! raportă el scurt.

— Curăţat? întrebă şi mai scurt mareşalul.

— Complet, domnule mareşal!

— Să văd!

Vizită gropile comune, în care erau aruncate mormane de bărbaţi, femei şi copii, cu trupurile străpunse de gloanţe.

— Cîţi sînt?

— Mii, domnule mareşal!

Vizită, la periferia Odesei, Dalnicul, unde găsi munţi de cadavre calcinate.

— Ce aţi făcut aici?

— I-am închis în barăci, i-am stropit cu benzină şi le-am dat foc!

— Cîţi au fost?

— Mii, domnule mareşal!

Trecu în inspecţie bulevardele Odesei şi, pentru că nu găsi un singur stîlp electric de care să nu fie atîrnat un copil, o femeie, un bărbat, cu care să-l poată prinde în culpă pe generalul Christache, se răsti la el, înverşunat:

— Cîţi spînzuraţi, generale?

— Mii, domnule mareşal!

— Şi dumneata eşti sigur că represiunea a fost destul de severă?

— A fost, domnule mareşal! Am curăţat zeci de mii... Cred că a fost destul de severă!

— Crezi! făcu mareşalul. Nu eşti sigur! Crezi! Şi-apoi, ce înţelegi dumneata prin « destul de severă »?... Îmi închipui cam cît de severă o fi, cînd ştiu că dumneavoastră, ăştia, pe care v-am pus aici, sînteţi miloşi cu duşmanii, mai decît cu neamul nostru romînesc!

— A fost foarte severă, domnule mareşal! apăsă generalul Christache. N-a scăpat unul!... Am stîrpit

pînă și copiii de țîță, domnule mareșal! Curățenia e curățenie!

Mareșalul mormăi:

— Mhmm! Da!... N-am încotro!... Trebuie să cred!

Apoi se răsti iar:

— Dar partizanii? Ce ai făcut cu partizanii?

— Au mai rămas ceva partizani prin catacombe! Dar le venim și lor de hac. N-o să scape unul viu din mîinile noastre!

— Spînzură-i pe toți!... Împușcă-i!... Aruncă-i în Marea Neagră, dar să nu mai aud de ei, generale, că te trag la răspundere! Să știi!

Aici, mareșalul se împiedică de ceva și fu cît pe ce să cadă:

— Ce-i asta? strigă el, furios.

Generalul Christache se uită și răspunse:

— Un hoit de copil!

— Și cum a ajuns aici, pe trotuar, ca să-mi rup gîtul?

Christache se uită în sus:

— S-a desprins frînghia de stîlp! răspunse el.

— Bravo, generale! strigă mareșalul, furios, deși în fond era mulțumit că i-a putut găsi, în sfîrșit, un cusur lui Christache. Nici măcar grija ca funiile să fie bine legate nu poți avea! Bravo!... Halal administrație!... Și dacă vă fac cea mai mică observație, vă supărați!... Bravo!

★

Hitler intră fioros, strînse mîna mareșalului cu multă căldură, redeveni fioros și urlă:

— Ce s-a întîmplat?

Obișnuit într-o anumită măsură cu mimica Führerului, mareșalul răspunse destul de curajos:

— Domnule Hitler, ungurii...

— Știu! răcni Hitler.

— Domnule Hitler, reluă mareșalul, ungurii vor să-mi răpească...

— Asta n-o știu!

— De aceea am şi venit la dumneavoastră să mă plîng de nedreptatea ce mi se face. Ungurii vor să-mi răpească tot ce poate fi mai scump unui militar: izbînda !

— Foarte rău ! vorbi Hitler, subit calm. În ce sens anume vor să vă răpească izbînda?

— Mai întîi, ungurii susţin că am cucerit Odesa fără lupte !

— Ceee? răcni Hitler. Am cucerit Odesa fără lupte? Asta înseamnă că insultă armata mea ! Cum am cucerit Odesa fără lupte?

— Aşa susţin ungurii, domnule Hitler !... În afară de aceasta, ungurii susţin că eu nu vreau şi nu pot să merg mai departe de Odesa, deoarece întîmpin dificultăţi chiar în rîndurile poporului romîn. Este o calomnie odioasă, domnule Hitler ! Dacă m-am angajat să merg alături de dumneavoastră pînă la înfrîngerea totală a bolşevicilor, merg ! Eu sînt mareşalul Antonescu !

— Ştiu ! confirmă Hitler, dar pe un ton atît de dulce — tonul dulce pe care numai Hitler reuşea să-l împrumute în marile împrejurări istorice — încît îl scăldă dintr-o dată pe mareşal într-o baie caldă şi întremătoare de optimism. Ştiu, domnule mareşal ! Dumneavoastră sînteţi singurul nostru aliat în care credem fără nici o rezervă. Dar, pentru ca ungurilor şi tuturor duşmanilor mei şi ai dumneavoastră să le piară pofta de a mai spune că poporul romîn nu este alături de noi, aş avea o propunere: să organizaţi repede un plebiscit. Să spună ţara dumneavoastră dacă este sau nu este de acord să vă urmeze pînă la urmă ! Şi cum nu este nici o îndoială că ţara va spune că este de acord, ungurii nu vor mai avea curajul să vă insulte ! Deci, un plebiscit ! Un plebiscit, imediat ! Trei-patru zile vă ajung ! Ştiu că aveţi şi experienţă şi poliţie destulă ca să organizaţi un plebiscit cu adevărat popular. Iar dacă va fi nevoie, faceţi apel la Killinger, care vă poate ajuta cu tot ce vă trebuie ca ţara să fie alături de dumneavoastră. În trei-patru zile, aşadar, veţi avea plebiscitul şi a doua zi ungurii nu vor mai scoate un cuvînt ! Garantez ! De altfel, voi repune foarte curînd pe tapet toată chestiunea Ardealului. Sau vă trebuie mai mult?

— Nu ! făcu, hotărît, mareşalul ! În trei-patru zile, domnule Hitler, voi avea plebiscitul ! Dar mi-e teamă că aş putea fi tulburat !

— Tulburat? răcni Hitler. De cine?

— De Brebu !

— Nu înţeleg, domnule mareşal ! Cum poate Brebu să vă tulbure plebiscitul? Explicaţi-mi !

— Am aflat că Brebu e liber şi că se pregăteşte să intre în Romînia, prin graniţa ungară !

Dar Hitler se şi aruncase asupra soneriei:

— Să vină Himmler !

Himmler intră:

— Da, mein Führer !

— Ce e cu Brebu?

— Nimic !

— Ce-i asta nimic? Domnul mareşal Antonescu mi se plînge că Brebu se pregăteşte să intre în Romînia prin Ungaria. Dacă Brebu se poate plimba unde vrea, înseamnă că-i liber, iar dacă-i liber înseamnă că-i viu. Cum se face că-i viu, Himmler? De atîtea ori ţi-am spus să-l împuşti !

— Îl voi împuşca, mein Führer !

Radios, Hitler se întoarse către Antonescu:

— Ce v-am spus? Brebu nu vă poate tulbura cu nimic. Brebu va fi împuşcat.

Dar mareşalul voia să aibă asigurări mai precise.

— Vă mulţumesc, domnule Hitler, zise el. Dar aş vrea să ştiu cînd va fi împuşcat.

— Auzi, Himmler, strigă Hitler, teribil de încruntat. Domnul mareşal are dreptate. Cînd va fi împuşcat Brebu?

— Poimîine dimineaţă la nouă !

— Perfect ! se declară Hitler satisfăcut. Aşa că, domnule mareşal, puteţi pleca înapoi la Bucureşti chiar azi, după-amiază, să vă organizaţi plebiscitul. Brebu va fi împuşcat ! La revedere, domnule mareşal... şi succes !

Cum se urcă mareşalul în maşină, Führerul îl chemă la el pe Ribbentrop:

— Ribbentrop, anunţă-l pe Horthy imediat că mareşalul organizează un plebiscit, sub pretextul că vrea

să-şi întrebe poporul dacă este de acord cu el asupra felului în care-şi conduce războiul. Spune-i lui Horthy să fie foarte atent: plebiscitul lui Antonescu este, de fapt, o demonstraţie împotriva ungurilor.

*

Urarea lui Hitler purtă noroc mareşalului. Plebiscitul avu un succes răsunător. La trei milioane patru sute patruzeci şi şase de mii opt sute optzeci şi nouă de voturi pentru alianţa cu Germania pînă la urmă, au fost contra numai şaizeci şi opt. Ceea ce, în primul moment, îl uimi peste măsură pe mareşal, care primise din partea lui Ică asigurări că vor fi împotrivă numai şaizeci şi şapte — şi bineînţeles, şaizeci şi şapte dintre cele mai primejdioase elemente subversive. Dar tot Ică veni să-i mărturisească, după plebiscit, mareşalului că s-a înşelat cu un vot, pentru că, din motive cu totul inexplicabile, n-a putut să prevadă că laolaltă cu cele şaizeci şi şapte de elemente subversive dintre cele mai primejdioase, va vota şi un foarte bătrîn pensionar, care s-a rătăcit la vot, crezînd că se face coadă la peşte. Mareşalul se declară mulţumit. Ţara-i cu el. Drept răsplată, mareşalul hotărî să se folosească de ziua pe care trebuia s-o mai petreacă la Bucureşti, în speranţa că o va putea întîlni, totuşi, pe Miţa — şi făcu inspecţie inopinată în piaţă. Piaţa era goală. Se cărau din ţinuturile ocupate vagoane peste vagoane cu alimente şi în piaţă nu se găsea un fir de mărar.

— Cum e posibil? îl întrebă el pe Ică.

— E criză, domnule mareşal! răspunse Ică. Nu s-a făcut nimic anul ăsta!

— Nici mălai?

— Nici mălai!

— Nici cartofi?

— Nici cartofi!

— Nici fasole?

— Nimic, domnule mareşal!

— Vrasăzică, făcu mareşalul către Ică, în drum spre prezidenţie, după cîte înţeleg, pe aici nu se găseşte nimic!

— Nimic, domnule mareşal!
— Curios!
— Foarte curios, domnule mareşal!
— De ce? Trebuie să fie o cauză. De ce?
— Desigur că este o cauză! făcu Ică. Şi o cauză gravă. Necinstea mare a unor cetăţeni care încă nu-şi dau seama de ceasurile grele prin care trece azi ţara. Să vă dau un caz care mi-a fost adus azi la cunoştinţă. Sînt şase inculpaţi, domnule mareşal! Pot să vă spun şi numele lor. Cinci bărbaţi: Gheorghe Stan, zis Neamţu, însoţitor de vagoane, Naie Vlădescu, fochist, Ion Predescu, mecanic, Ilie Ion, conducător, Zaharia Ionescu, controlor, care n-au lăsat-o pe femeia Anica Săftoiu din Teiuş să se urce în tren fără bilet, pînă nu le-a dat cîteva găini. Iată, domnule mareşal, de ce nu se găsesc pe piaţă găini!
Mareşalul îl învălui pe Ică într-o privire de dragoste şi admiraţie:
— Ascultă, Ică dragă! Tu ştii doar că eu am o memorie de drac! Dar o memorie ca asta a ta e ceva de speriat! Cu găinile, mă rog! Va trebui să iei îndată măsuri! Dar cum naiba ţii tu minte pe de rost atîtea nume, asta nu mai pot să înţeleg!

*

După o lungă existenţă, presărată de mari suferinţe — atît de mari cum n-a cunoscut nimeni pînă la el — mareşalul, care credea că a ajuns să înţeleagă totul, îşi mărturisea că a ajuns, dimpotrivă, să nu mai înţeleagă nimic. Pentru că, într-adevăr, nu mai era nimic de înţeles. Războiul se desfăşura în condiţii excelente. Tot frontul era în mişcare. Atacul împotriva Moscovei a fost reluat cu o vigoare irezistibilă. Pe drept cuvînt a putut declara Ribbentrop că « Rusia a încetat să mai existe»... Deci, nimic nu mai stătea în drumul victoriei finale şi apropiate... Dacă Moscova n-a fost cucerită înainte de căderea iernii, va fi cucerită în aceste prime zile de iarnă. Iarna nu este o problemă pentru armatele germane. Iarna a devenit o problemă grea pentru ruşi. De cîte ori trebuie s-o spună Berlinul, pentru ca romînii s-o înţeleagă: dacă iarna este o

problemă, ea nu poate fi decît pentru ruşi... De altfel, se şi poate vedea: în ciuda iernii, Moscova continuă a fi încercuită de armatele lui Hitler... Aşadar, curînd, foarte curînd, peste două zile, peste trei zile, peste cinci zile, Moscova trebuie să cadă.

Pînă aci, mareşalul înţelegea totul perfect, pentru că totul era logic. Mareşalul se declara dezarmat numai cînd lucrurile călcau peste logică, aşa cum se întîmplă acum.

Dacă toate eforturile de pe front, îşi zicea mareşalul, tind spre o cît mai grabnică ocupare a Moscovei, pentru că Moscova este cheia rezistenţei sovietice, de ce, tocmai cînd Moscova este atît de aproape, încît nici nu-ţi mai trebuie un binoclu bun, ci îţi ajunge şi unul de calitate inferioară ca să-i vezi bulevardele, Goebbels spune Germaniei:

— Mai importantă decît întrebarea: *cînd* se termină acest război, este întrebarea: *cum* se termină ! Dacă îl *cîştigăm*, atunci totul este cîştigat. Dacă-l *pierdem*, totul este pierdut !

Mareşalul îşi frecă fruntea zdravăn, poate-poate va izbuti să işte, colo, înăuntru, vreo scînteie care l-ar putea lumina, dar, obosit repede, spuse aghiotantului său, care se afla aproape de el, lîngă aparatul de radio:

— Ce vorbe sînt astea, Enăchescule? Cînd... cum... cîştigăm... pierdem !... Ce-i asta: cînd?... Imediat!... Moscova se clatină. Ce-i aia: cum? Bine!... Cum altfel îşi poate închipui Goebbels că se termină războiul? Bine!... Ce-i aia: cîştigăm, pierdem?... Mai e vreo îndoială? Războiul îl cîştigăm!... Tu ce spui, Enăchescule?

— Nici eu nu înţeleg, domnule mareşal! Fireşte că-l cîştigăm !

— Nu-i aşa? făcu mareşalul. Să fim la doi paşi de Moscova şi să ne mai punem asemenea întrebări care pot arunca panica în oameni: Cum? Cînd? Cîştigăm? Pierdem? Să mă ierţi, Enăchescule dragă, dar oricît de deştept se spune că aş fi, mă declar prost ! Nu înţeleg !

S-ar fi lăsat mareşalul şi după acest schimb de idei cu Enăchescu pradă gîndurilor triste că la vîrsta lui nu-i decît un prost ca toţi proştii, dacă n-ar fi fost ocupat

să urmărească încăierarea armatelor germano-romîne cu inamicul în Crimeea. Dar soarta vru ca, peste cîteva zile, exact în ziua cînd trupele germane ocupau localitățile Tikvin și Kursk, mareșalul să fie împins iar în fața aparatului de radio și să audă glasul șefului său, Hitler. Vorbea Hitler lucruri ciudate și la fel de neînțelese ca și cele pe care mareșalul le auzise din gura lui Goebbels. Nu era o limbă clară, pe măsura obișnuită a omului care trăiește în plină realitate, ci un fel de păsărească, din care mareșalul încerca, desperat, să se descurce, dar nu izbutea.

— Scopul luptei noastre din răsărit, zicea Hitler, a fost de a nimici forțele inamice și de a ocupa centrele de înarmare și de alimentație ale adversarului. Ar fi de prisos să vă mai dau asigurări că chestiunile de *prestigiu nu joacă aici nici un rol*!

— Ce spui, Enăchescule? făcu mareșalul. Auzi! A termina războiul înainte de a cădea zăpada a devenit deodată o simplă chestiune de prestigiu! Îți place, Enăchescule?... Parcă ar fi vorba aici de prestigiu!... E vorba de iarnă, Enăchescule! Ne apucă iarna!

— Tare mă tem că ne apucă, domnule mareșal! reflectă Enăchescu.

Mareșalul își șterse fruntea, care începea să-i transpire, și se plecă din nou spre aparat, să audă ce mai spune Führerul lui:

— În fața Leningradului ne-am aflat în ofensivă exact cît a trebuit pentru a încercui orașul. Astăzi sîntem, în acest sector, în defensivă.

Mareșalul clătină din cap, jalnic:

— Poftim!... Acu ne-am pus pe defensivă!

Dar Hitler nu știa că mareșalul îl urmărește și continuă:

— Inamicul trebuie să atace el întîi... Eu nu voi jertfi nici un om mai mult decît este strict necesar! Dacă ar exista cineva care să fie în măsură să elibereze Leningradul din încercuire, aș da ordin ca orașul să fie luat cu asalt și aș rupe rezistența. Căci acela care a plecat de la frontiera Prusiei Orientale și a înaintat pînă la zece kilometri de Leningrad ar putea foarte

bine să mai străbată şi ultimii zece kilometri, pînă în centrul oraşului.

— Păi de ce nu-i străbate? sări mareşalul, care, deşi n-avea obiceiul să înjure, ar fi înjurat cu dragă inimă în clipa aceasta. Tu-nţelegi ceva, Enăchescule? E la zece kilometri de Leningrad, zice că poate să străbată uşor aceşti zece kilometri pînă în centrul oraşului, dar ţine armata în defensivă şi aşteaptă un atac din partea armatei ruseşti!

— Eu cred, domnule mareşal, făcu Enăchescu, că o defensivă mai lungă la Leningrad îl va costa pe domnul Hitler mai mulţi soldaţi decît o ofensivă imediată! E doar vorba numai de zece kilometri!

— Apoi ăsta mi-e necazul: e vorba numai de zece kilometri! Ce mai aşteaptă?

Dar aici Hitler îi astupă gura:

— Dacă ne-ar întreba cineva de ce nu înaintăm acum, am putea răspunde: pentru că plouă, pentru că ninge, sau pentru că liniile de transport nu sînt gata... Dar asta-i treaba noastră! Nu faimoşii strategi ai plutocraţiei masone vor hotărî cadenţa înaintării noastre, cum nu englezii au hotărît cadenţa retragerii lor. Hotărîm noi singuri!

Mareşalul şi aghiotantul se uitară, jenaţi, unul la altul, apoi întoarseră iar urechea spre aparat.

— Voi rezuma acum succesele obţinute pînă în prezent în această campanie! zicea Hitler mai departe. Numărul prizonierilor sovietici se ridică aproximativ la trei milioane şase sute de mii. Dacă s-ar găsi vreun imbecil să spună că acest lucru n-a fost confirmat, îi voi răspunde: Cînd un lucru a fost numărat de militari germani, ştiu precis că cifra este exactă.

Tulburat, Enăchescu zise:

— Asta, cred că nimeni pe lume n-ar îndrăzni să conteste.

Mai puţin tulburat, Hitler îşi continuă bilanţul:

— Calculînd pe baza situaţiei din marele război, numărul de trei milioane şase sute de mii de prizonieri corespunde unei cifre cel puţin egale de morţi. Presupunînd apoi că în Rusia, ca şi la noi, un mort corespunde cu trei sau patru răniţi, rezultă că ruşii au pierdut pînă

acum, în total, cel puţin opt pînă la zece milioane de soldaţi, număr în care nu intră cei uşor răniţi şi care se pot vindeca.

— Colosal ! făcu Enăchescu.

Dar nici mareşalul, deşi om călit în războaie, nu părea mai puţin impresionat.

— Asta nici măcar în cinci luni de război, zise el. E mai frumos decît m-aş fi putut aştepta !

Nu mai comentă, pentru că nu-i dădea voie Hitler, care spunea:

— Nu există în lume nici o armată care să-şi poată reveni dintr-un asemenea dezastru ! Nici chiar armata rusă !

— Armata rusă mai puţin ca oricare ! făcu mareşalul, ceva mai înviorat.

Totuşi Hitler nu terminase. Vorbea ! Hitler vorbea şi mareşalul asculta. Asculta şi asculta, pentru ca deodată Hitler să-i dea o lovitură atît de sălbatică, încît mareşalul crezu că i se sparge tidva în fărîme.

— Orice este posibil, strigă Hitler, în afară de o capitulare a Germaniei. Dacă duşmanii noştri afirmă că lupta va dura pînă în 1942, ei bine !... să dureze cît vor voi ! Ultimul batalion pe acest cîmp de bătălie va fi un batalion german. Aşadar, duşmanii noştri s-o ştie: orice este posibil, în afară de o capitulare a Germaniei !... « Generalul Vreme » a trecut definitiv de partea Germaniei, care este pregătită pentru un război de durată, pînă la victoria finală !... Dar nu capitulare ! Orice este posibil, în afară de o capitulare a Germaniei !

— Enăchescule ! zbieră mareşalul.

Dar nu găsi cuvinte să-şi exprime ceva mai mult decît dezolarea: groaza !... Groaza că nu mai înţelege nimic ! În definitiv nu-i atît de bătrîn, încît să nu mai înţeleagă nimic. Şi nici nebun nu e, să nu ştie pe ce lume se află ! Încă nu i-a spus nimeni că ar fi măcar pe de departe nebun ! Prin urmare, nici bătrîn căzut în copilărie, nici nebun — şi totuşi nu înţelege nimic !... Iar i se vorbeşte pe limba aceea scrîntită, care n-are nici cap, nici coadă, făcută parcă anume să-l îngroape de viu. Moscova înconjurată din toate părţile... că nici binoclu nu-ţi mai trebuie s-o vezi... Leningradul

la doi paşi de tine... Crimeea cucerită... Rostovul pe Don gata să cadă... zece milioane de soldaţi sovietici, prizonieri, morţi, grav răniţi scoşi din luptă definitiv... armata germană complet liberă pe mişcările ei şi singură stăpînă să decidă cînd şi unde trebuie să ia ofensiva... şi Hitler, care vorbeşte de capitulare!... Orice este posibil, în afară de o capitulare a Germaniei! Dar cui îi poate trece prin minte să vorbească de o capitulare a Germaniei, cînd Germania, de fapt, a şi terminat, victorios, campania din răsărit?... Cine i-a pomenit lui Hitler de capitulare? Ce i-a venit lui Hitler să se folosească de acest cuvînt înspăimîntător: « capitulare », cînd cei care ar fi cazul să capituleze — şi vor capitula peste o zi-două! — ar fi ruşii, nicidecum Hitler? Şi-apoi, ce e cu ultimul batalion german? Pierderi sîngeroase, ireparabile şi insuportabile au suferit ruşii, nu armata lui Hitler. Cei care au numărat pierderile ruşilor sînt ofiţerii germani. Şi atîta e de ajuns: ofiţerii germani ştiu să numere bine! În comparaţie cu ruşii, armata lui Hitler n-a pierdut aproape nimic! De ce, dar, acuma, cînd războiul e terminat şi cînd armata sovietică aproape că nu mai există, Hitler spune că ultimul batalion care va rămîne pe cîmpul de luptă va fi un batalion german?... Cînd să mai fie redusă armata germană la ultimul batalion, de vreme ce războiul se poate considera ca şi încheiat şi Rusia, cum bine a zis Dietrich, « Rusia ca factor militar nu mai contează », sau cum şi mai bine a zis Ribbentrop: « Rusia a încetat să mai existe »! Ultimul batalion! De unde ultimul batalion, cînd, azi, în ceasul victoriei apropiate, armata lui Hitler este intactă?

— Enăchescule! strigă mareşalul, care ar fi vrut să se stăpînească, dar era peste puterile lui. Poate eşti mai treaz decît mine, Enăchescule! Sîntem în pragul victoriei, şi Führerul vorbeşte de un război de durată! Ce o mai fi asta, Enăchescule? Război de durată! De unde război de durată, cînd noi intrăm mîine în Moscova!

Enăchescu, care era şi el frămîntat de cuvintele ermetice ale lui Hitler: « capitulare », « ultimul batalion », « război de durată », răspunse:

— Domnule mareşal, vă rog să mă iertaţi, deşi sînt vechi ofiţer... mă cunoaşteţi, doar, de cînd eram sub ordinele dumneavoastră, la regiment... dar...

— Ei, făcu nerăbdător mareşalul. Ce vrei să spui? Că nu pricepi?

— Exact, domnule mareşal!

— Ba bine că nu! făcu mareşalul, care-şi luă capul între mîini. Dacă nu pricep eu, care sînt mareşal, eu, care sînt comandantul suprem al armatelor romîno-germane de pe frontul de sud, cum să pricepi tu, care nu eşti decît aghiotantul meu!

VI

În vară, cînd generalul dăduse vestitul lui ordin către ostași: Treceți Prutul! — Stănică Popescu și-a zis:

— Bună idee! Așa, o să mă mai pot răcori și eu nițeluș!

Era încîntat Stănică Popescu. Pasămite, ordinul generalului pica într-o zi de duminică — și duminica aceea pica într-o duminică de iunie — și iunie acela pica într-un iunie fierbinte cum nu s-a mai pomenit iunie de cine știe cîți ani. Cum dar să nu fi văzut Stănică Popescu în trecerea Prutului o recreație binevenită, după o săptămînă plină de griji și de necazuri pe la gazetă!

Și a trecut Prutul Stănică Popescu, și atît de mult i-a plăcut, încît, a doua zi dimineața, cînd amicii lui — și avea mulți! — l-au întrebat:

— Cum ai trecut Prutul, coane?

— Ca rața, băieți! le-a răspuns Stănică, bine dispus după un asemenea *week-end*. Nici talpa nu mi-am udat-o!

Pînă și dușmanii lui — și avea mulți! — au recunoscut că Stănică Popescu a trecut Prutul în mod strălucit, ba i-au și exagerat eroismul:

— Stănică Popescu-i modest! au strigat ei. El zice că a trecut Prutul ca rața. Nu-i adevărat. Nu ca rața, ci ca peștele a trecut Prutul!

Dar, ca-ntotdeauna cînd opiniile asupra aceluiași fapt sînt contradictorii, adevărul era la mijloc. Stănică n-a trecut Prutul doar ca rața și nici doar ca peștele, ci ușor ca rața și iute ca peștele. Prin urmare nici ud, nici uscat. O coincidență destul de absurdă a vrut ca directorul « Globului» să nu iasă ud pînă la piele din afacerea asta, dar nici cu desăvîrșire uscat să nu scape. De vină a fost generalul, care, după ce a poruncit oastei lui să treacă Prutul, a dat poruncă și către nația întreagă:

— Ca închinare în fața marii hotărîri, toată lumea să îngenunche pentru un moment la orele unsprezece înainte de amiază, oriunde și în orice situație sau poziție s-ar afla.

— Sună ca porunca de la 6 septembrie! comentă Segălică.

Dar Stănică, tîrît de atîtea evenimente și emoții, nu dădu o prea mare atenție faptului. Astfel că, fără nici un gînd dușmănos pentru durerile neamului, dar nevoit să țină, totuși, seama de oarecare dureri personale, Stănică se duse la umblătoare cu propria lui gazetă în mînă. Mai mare încredere în opinia publică nu se putea cere omului care slujea de atîtea decenii și cu atîta jertfă de sine opinia publică. Era ora unsprezece aproape fix. Fix — dar nu din întîmplare. De peste douăzeci de ani, Stănică nu putea despărți locul de ora aceasta. Îi intrase obiceiul în sînge. Cu aceeași punctualitate — mai bine am zice: cu aceeași religiozitate — cu care alții, mai puțini conștienți de împrejurările grele prin care țara trece de veacuri, veneau cam pe la unsprezece la bodegă să-și ia aperitivul, apărea și Stănică la umblătoare, spre a căpăta puteri noi de luptă.

Şi aşa l-a găsit istoria pe Stănică Popescu la orele unsprezece: în plin ritual. De aceea, cînd a început să străbată prin ferestruică dangătul clopotelor care chemau lumea să îngenunche în semn de închinare, Stănică Popescu, mai întîi surprins, îşi aminti îndată, alarmat, că azi, ora unsprezece trebuie să fie pentru el de două ori sfîntă — şi, în conformitate cu ordinul dat de general, nu mai ţinu seama de situaţie sau de poziţia în care se afla. Ca fulgerul sări jos de pe tron şi, cu bretelele lăsate, se aşeză în genunchi, îşi împreună mîinile în semn de închinare, îşi îndreptă privirea spre cer, şi... şi dădu cu ochii de lanţ. În acea clipă, Stănică Popescu, îngrozit, auzi glasul mustrător al celui-de-sus:

— Stănică, Stănică !

Stănică se ruşină şi, cum putu, cum nu putu, se ridică, trase de lanţ cu evlavie şi îngenunchie iar, ca să-şi termine închinarea.

Dar cînd isprăvi şi-şi coborî ochii spre realitate, începu să scuipe şi să înjure, de se cutremură tronul:

— Ptiu ! Trăsni-l-ar maica domnului de ghineral !... Uite ce am păţit din pricina lui !... Acu şi-a găsit !... La unsprezece ! Taman la ora mea !... Altă oră nu i-a dat mîna !... Noroacele mele !... Ptiu... m-aş în noroacele mele !

De aceea e drept să se spună că Stănică Popescu a trecut Prutul uşor ca raţa şi iute ca peştele, aşa că nu putu ieşi din afacerea asta nici ud pînă la piele, dar nici prea uscat.

Cu toate astea, după o jumătate de oră supărarea-i trecu. Între Stănică şi general nu putea fi supărare să ţină mai mult de o jumătate de oră. Între ei doi nu erau legături vremelnice, ca între nişte oameni de rînd, ci de intensitate şi durată, istorice. Stănică Popescu s-ar fi socotit el însuşi drept cel din urmă trădător, dacă l-ar fi părăsit pe general la această răscruce de veac, cînd frontul are nevoie de contopirea tuturor forţelor conştiente ale neamului, în interesul cauzei sfinte. De o contopire integrală depindea nu victoria finală — victoria finală era sigură ! — ci altceva mult mai important: cinstea şi înţeleapta folosinţă a acestei victorii. Or, la contopire, primul care răspundea, cu

onoare, era Stănică Popescu. Un contopit prin definiție, acest Stănică Popescu! El și frontul, frontul și el! Toată simțirea lui îi spunea că frontul este o prelungire morală și materială a « Globului», iar « Globul» o prelungire materială și morală a frontului.

Era, dar, foarte explicabil faptul că, în timp ce, colo, pe frontul de răsărit, se zguduie cerul și pămîntul de zbîrnîitul avioanelor și de bubuitul tunurilor, clădirea « Globului» să se zguduie de zbîrnîitul condeielor și de bubuitul comenzilor cu care-și arunca în luptă Stănică Popescu armata lui de redactori:

— Ce stați, bă, golanilor? Ai noștri, sireacii, mor colea pe front să doboare pe bolșevici... și voi îmi veniți aici beți ca porcii? De aia v-am mobilizat pe loc, bă, janghinoșilor? De aia rup bucățica de pîine de la gura copiilor mei, să vă îndop pe voi, hai? Ca să-mi umpleți redacția de păduchi, fără să faceți nimic? Băăăă, ăsta-i război sfînt, bă! Bă, aici e vorba de bolșevici, bă!... Că dacă n-o să ne vărsăm sîngele, acuma, cînd luptăm să mîntuim țara de bolșevici, cînd o să ni-l mai vărsăm, bă?... Cînd o să ajungem pe dric, bă, împuțiților? În loc să-mi pupați mîna că v-am scos din pușcărie pentru toate potlogăriile voastre și vă las să muriți aici pentru țară, voi, de beți ce sînteți, țineți tocul pe dos, potlogarilor! Păi cum, bă? Așa v-am învățat eu să mi-i scuturați pe dușmani, băăăăă?... De aia răgușesc eu să vă învăț ce e bolșevic și cine e bolșevic și cum poți să dai la cap bolșevicului, băăăă!... Băăăăă, treziți-vă, băăăă și băgați-vă mințile în cap! Aici, în redacție la mine, pe care cum îl mai prind că nu luptă pînă la ultima picătură de sînge pentru izbînda cauzei sfinte, îl pun să-și sape singur mormîntul! În lagăr îl bag!... Să nu ziceți apoi că nu v-am zis, bă... Lagărul vă mănîncă pe toți, bă, nespălaților!... Să curățați latrinele, bă!... Aia-i de voi!... Nu să-ndrumați neamul, 'tu-vă-n paștile mumii voastre de neam!

Și la fiecare cinci minute, Stănică începea să zbiere la Ghiora, zis Segălică, feciorul popei Ghiora:

— Mă Segălică, unde mi te ascunzi, Segălică? De ce n-ai grijă să-și vadă răpănoșii ăștia de treabă, Segălică?... Păi se poate!... Stănică Popescu să fie prăjit

de niştc pungaşi de buzunare ca ăştia!... Cum aşa, mă Segălică?... Ce eşti tu, mă! Avocat, sau rahat?... Păi dacă eşti avocat, ştii ce-i asta? Sabotaj, mă!... Sabotaj curat, mă!... Şi dai tu voie unor caramangii să-l saboteze pe un ditai Stănică Popescu?... Se poate, bă, Segălică?

Fremăta Stănică! Ardea! Fierbea! Clocotea! Războiul! Să-i saboteze cineva războiul! Războiul lui! Păi al cui e războiul, mă, păduchioşilor, dacă nu e războiul lui Stănică Popescu?... Al lu' tata?... Nu războiul lui Stănică Popescu? Nu lupta *lui* pentru eliberarea neamului de sub călcîiul bolşevic?

Aşa vedea lucrurile Stănică Popescu: războiul acesta i l-a dat dumnezeu ca o răsplată pur personală pentru toate jertfele aduse de el pînă acum pe altarul cauzei care-i era sfîntă încă din frageda copilărie.

Numai că, în fundul inimii, ceva îl rodea: răsplata era răsplată! Şi o primea cum era: ca răsplată dumnezeiască. Dar dacă dumnezeu este ăla care s-a hotărît să-l răsplătească, de ce e atît de zgîrcit? I-a dat război ăl-de-sus? Să-i dea dumnezeu sănătate ălui-de-sus!... Dar de ce ăl-de-sus îi scoate mereu sufletul: victorie!... victorie!... A zis: război — să fie război! Nu la fiecare sfert de oră să-i zică: victorie!... Ce vorbă-i asta: victorie? Nu pricepea Stănică ce-i aia victorie!

Adică, de ştiut, ştia Stănică ce se cheamă victorie! O viaţă întreagă numai în victorii a dus-o! Dar victoria asta îi suna în urechi a pungăşie curată! Parcă i-ar fi băgat cineva mîna-n buzunar şi i-ar fi şterpelit războiul, bunul, frumosul, scumpul lui război pentru cauza sfîntă. Barem la început, Stănică era sigur că face o congestie. Mii de avioane sovietice, mii de tancuri sovietice, milioane de soldaţi prizonieri, morţi, răniţi. Numai despre de-alde astea afla Stănică din comunicatele germane — că-i venea să iasă în stradă şi să zbiere:

— Săriţi, fraţilor! Ajutor! Inamicu-i pierdut! Inamicu-i desfiinţat! Ajutor! Săriţi! N-o să mai avem cu cine lupta! Ajutaţi-l pe inamic, că se duce dracului tot războiul nostru pentru cauza sfîntă!

Dar, pentru că era un cetăţean care ştie să facă faţă tuturor suferinţelor cu demnitate, s-a mulţumit să se

ducă numai pînă la Ică. Ică îl cunoştea bine! Cu Ică a luptat la Arenele romane contra ungurilor. Ică e singurul om care-l poate înţelege.

— Ce se aude, coane Ică? Am ajuns, sau n-am ajuns la Moscova aia?

— Încă nu, coane Stănică! Mai e!... Ţară mare!... Drum lung!... Strică şoselele-n retragere!... Strică liniile de cale ferată!... Ce să-i faci, coane Stănică!... Nişte sălbatici!

Stănică oftă:

— Aşa e, coane Ică! Vorba mea: dacă n-ar fi fost bolşevicii ăştia nişte sălbatici şi ar fi lăsat şi ei drumuri mai bune, am fi fost gata cu ei de la început!... Şi ce părere ai, coane Ică?... Mai avem de aşteptat mult, coane Ică?

Ică se uită la Stănică, Stănică se uită la Ică, apoi Ică îi spuse lui Stănică:

— Poate mai avem, poate nu mai avem! Ce să te mai învăţ eu pe dumneata, coane Stănică! Parcă n-ai şti singur? dumnezeu e mare şi bun... Şi dacă vrea dumnezeu, mai avem mult — şi dacă vrea dumnezeu, mai avem puţin! Cum o vrea dumnezeu, aşa o să fie!

Lămurit dar nu prea, Stănică începu din ziua aceea să se ţină de capul lui dumnezeu:

— Doamne, dumnezeule, te rog în genunchi, aibi milă de bătrîneţele mele şi de familia mea numeroasă! Martor îmi eşti numai tu, doamne, că-i iubesc pe bolşevici, cum îmi iubesc junghiurile care mă ţin, ţine-l-ar să-l ţină pe ţiganul ăla de Serafim Mărunţelu, care-mi scurtează viaţa cu hoţiile lui. Dar nici ca să-i văd pe bolşevici scoşi din Moscova, aşa, peste noapte, nu-i sănătos, doamne!... Am şi eu nevoile şi necazurile mele ca oricare altul şi n-aş vrea să mă prindă Moscova pe nepusă masă... Aşa că, rogu-te, doamne, mai ţine-l pe Hitler în loc şi fă-l să ajungă la Moscova cînd ţi-oi spune eu! Crede-mă pe mine, doamne, că-s om bătrîn: nu-i nici o grabă!... Graba-mi strică treaba! Să fiu al naibii, doamne, dacă nu-i aşa cum îţi zic.

Dumnezeu l-a ascultat, dar numai cu o singură ureche, pentru că, după o lună de la trecerea Prutului, Segălică i-a adus o veste care ar fi putut zdrobi şi un elefant:

— Coane, e de rău ! Sîntem la doi paşi de Moscova !... Artileria lui Hitler bombardează Moscova... Ascultă aici: « Bombardarea Moscovei continuă cu intensitate... În afară de Kremlin au fost avariate numeroase cartiere de importanţă militară... Se subliniază în legătură cu aceasta că moralul trupelor de aviaţie şi antiaeriene sovietice a fost zdruncinat. Populaţia civilă şi-a pierdut complet încrederea în armata bolşevică»... Stai, coane, nu leşina, că încă n-am isprăvit... « Căderea Moscovei va însemna desfiinţarea bolşevismului în Europa şi sfîrşitul acestui război epocal, după care pacificarea continentului va fi organizată pentru instaurarea noii ordini europene. Sfîrşitul acestei săptămîni va fi o dată istorică: va fi sfîrşitul bolşevismului»...

— Ah ! făcu Stănică în agonie.

— Ce faci, coane ! sări Segălică să-l scuture, ca să-şi revină în fire. Nu ţi-o mai pune atîta la inimă, coane ! Nu-i nici o nenorocire ! Dacă s-o isprăvi cu războiul ăsta, ne trimite ăl-de-sus alt război şi ne scoatem pîrleala, coane Stănică.

— Asta s-o crezi tu ! făcu Stănică, abia respirînd. Alt război nu mai pap ! Sînt prea bătrîn să mai apuc încă un război ! Mai bine mor de pe acum, Segălică !

— Fugi, coanc ! făcu Segălică. Vorbeşti cu păcat. Asta se cheamă să nu crezi în mila celui-de-sus !

Vorbele astea înţelepte îl rechemară la viaţă pe directorul « Globului», dar dumnezeu, în marea lui milă, tot nu-l scuti în viitor de necazuri. Cîteva zile după aceea, Segălică veni iar cu un D.N.B. amărît:

— Auzi, coane, ce spun nemţii ăştia *ai dumitale!* zise Segălică, apăsînd pe *ai dumitale*, cu răutate. « Cercurile militare germane sînt de părere că punctul culminant al marilor lupte decisive a fost depăşit !»

— Hait ! sări, ca fript, Stănică. Şi tu mai ai obrazul să-mi vorbeşti de mila ălui-de-sus !

Segălică însă nici nu-l auzi pe conu Stănică şi citi mai departe:

— « Fără a putea preciza cînd vom începe ultima fază a luptei, se poate constata de pe acum cît de mult au pierdut sovietele posibilitatea de a opri armata germană să-şi atingă ţelurile propuse. »

— Asta-i bun ! făcu Stănică ceva mai liniştit. Vasăzică mai e vorba de o ultimă fază. Şi nu se ştie cînd va începe ultima fază ! Bun ! Asta-i bun ! Fiecare zi în plus e o zi cîştigată !

— Aşa e, coane Stănică ! Şi fiecare zi cîştigată e zi de cîştig ! Ei, coane? Acuma crezi în mila celui-de-sus?

— Încerc ! făcu Stănică. Încerc !... Zi-i mai departe !

— Zic ! răspunse Segălică. « Aruncarea în foc a noilor rezerve ale sovietelor şi rezistenţa încă înverşunată a noii armate nu pot totuşi să ascundă faptul că frontul sovietic este de pe acum rupt în mai multe locuri, că s-au creat spărturi uriaşe în frontul defensiv al duşmanului şi că sovietele încep să resimtă pierderile continue de material de război.»

— Aşaaaa ! făcu directorul « Globului», care îşi lipi spatele, voluptuos, de fotoliu. Abia încep să *resimtă!*... Încep !... După cinci săptămîni abia încep să resimtă?... Păi dacă-i aşa, să fim sănătoşi ! Dacă ăia abia încep să resimtă, pot şi eu abia să încep să cred în mila lui dumnezeu !

Şi toată dimineaţa aceea, Stănică nu mai primi pe nimeni în audienţă. Dar nu pentru că voia să scrie şi el un articol, cu mîinile lui, despre drepturile lui sfinte din răsărit, ci ca să poată sta singur, închis în biroul lui şi să-şi admire gazeta. Se ţinea, să nu-i fie de deochi, norocul de ea. În plin sezon mort, în vară, cînd de obicei nu sînt subiecte, gazeta lui era plină de viaţă. Trăia !... Avea pagini pe care orice gazetă din lume i le-ar fi putut pizmui !... Una-n special, care scotea lumea din minţi ! Toată noaptea cititorii nu închideau ochii şi aşteptau cu nerăbdare să se facă odată ziuă, ca să poată pune mîna pe un exemplar din « Globul» şi să se arunce asupra paginii lui senzaţionale, cea mai atractivă şi cea mai vie pagină din presa lumii întregi. Plină de cruci ! De sus pînă jos, cruci ! Cruci adevărat creştineşti ! Şi sub crucile astea, nume adevărat romîneşti: Ionescu, Popescu, Cristescu, Stănescu !... Şi, sub numele astea, cifre care indicau vîrsta: douăzeci şi unu de ani, douăzeci şi doi de ani, douăzeci şi cinci de ani !... Floarea ţării ! Mîndria ţării ! Viitorul ţării !... Toţi eroi ! Toţi căzuţi pe front pentru cauza sfîntă ! Toţi trecuţi, pe

dric, pe la ghişeele lui ! Nici unul n-a putut fi îngropat fără chitanţă în regulă de la Stănică Popescu ! Cinci sute de lei, opt sute de lei, o mie de lei ! După grad ! Un soldat prost, mai ieftin, un subofiţer, mai scump, un ofiţer, şi mai scump ! Şi fără nici o reducere. Fără nici o tocmeală ! Nu se cade să te tocmeşti pentru morţi ! Ar plînge morţii pe lumea cealaltă. Ar fi să pîngăreşti memoria acestor copii, răpuşi pe front ! Floarea ţării ! Mîndria ţării ! Viitorul ţării ! Fiecare a cîte cinci sute de lei, opt sute de lei, o mie de lei ! Morţi frumoşi ! Morţi care au ştiut de ce trebuie să moară ! Moscova ? Lasă Moscova ! Moscova mai poate aştepta. Nouă ne trebuie eroi ! Cinci sute de lei, opt sute de lei, o mie de lei ! Măcar de ar mai ţine vreo patru-cinci ani ! În patru-cinci ani, ţara va fi oţelită de războiul acesta al crucii şi va putea înfrunta cu uşurinţă toate năvălirile barbare din viitor şi Stănică Popescu şi-ar putea aranja cea mai grozavă tipografie din sud-estul european, cu cîteva blocuri pe lîngă ea... şi să-i vedem după aceea pe bolşevici dacă ar mai îndrăzni să ridice capul vreodată ! Patru-cinci ani ! Nu, aşa, deodată, buzna în Moscova ! Dacă intră ăştia în Moscova, Stănică-şi poate îngropa cimitirul !... Cimitirul lui drag ! Cimitirul lui creştinesc ! Cimitirul lui curat romînesc ! Cinci sute de lei, opt sute de lei, o mie de lei ! Popescu, Ionescu, Stănescu ! Ţi se umflă pieptul de mîndrie : Popescu, Ionescu, Stănescu ! Numai romîni get-beget ! Toţi la un loc ! Luptînd vitejeşte, cu chitanţa de plată pentru anunţul lor funerar, cot la cot şi-n paradis, aşa cum au luptat şi pe front ! Fără nici un amestec de venetici ! Veneticii n-au ce căuta într-un cimitir curat romînesc ! Afară cu jidanii din cimitirul lui romînesc !

Ca în atîtea alte puncte de vedere, Stănică Popescu era, şi din acest punct de vedere, intransigent. Romînii cu romînii şi jidanii cu jidanii ! Prin aceasta, însă, el nu înţelegea să-i alunge pe morţii jidani de la ghişeele lui ! Ar fi cea mai mare prostie ! Destul a suferit Stănică, în primele zile ale războiului, că i-au scăpat printre degete zece mii de jidani de la Iaşi, fără anunţ mortuar. Aşa a cerut generalul: că pentru a uşura trecerea Prutului, trebuie curăţat terenul la Iaşi ! Şi au fost curăţaţi

zece mii de paşaportari! Dar generalul nu s-a întrebat: Şi Stănică?... Ce-i intră în buzunar lui Stănică din curăţirea aceasta a terenului, fără nici o ordine, fără nici o sistemă, care să fi dat morţilor putinţa de a defila, organizat, prin faţa ghişeelor « Globului»? Nimic! Din prostia generalului, s-au irosit de pomană mii şi mii de morţi jidani, fără ca Stănică Popescu să se fi ales cu ceva!... Şi n-au fost numai morţii paşaportari!... Ci sute şi sute de mii de alţi morţi pe veci, fără nici un folos. Pentru că, o dată dezlănţuită, gîndirea lui Stănică mergea departe, foarte departe. În măreaţa lui viziune despre drepturile pe care le avea asupra tuturor morţilor din lume, Stănică se gîndea şi la atîţia morţi din armata sovietică, şi la atîţia morţi din populaţia civilă sovietică! Ce s-a făcut cu ei?... Unde sînt? Cine i-a îngropat? Cine le-a dat chitanţă că sînt regretaţi? Unde sînt banii pe toate anunţurile lor funerare, care n-au trecut pe la ghişeele lui? Dumnezeule! Să-i fi avut el în mînă pe toţi morţii ăştia!... Dar să nu mai vorbim! Înţelegea Stănică şi singur că, aşa cum este orînduită azi lumea, astea sînt visuri! Cu paşaportarii lui jidani, însă, nu mai e vis. Asupra paşaportarilor lui are drepturi imprescriptibile! Morţii jidani aparţin de la naştere lui Stănică Popescu, ca şi morţii romîni. Şi toţi cei care nu sînt împiedicaţi de vreo măgărie a generalului, să vină în ordine la el — şi-şi vor primi chitanţa cu toate onorurile. Numai să n-aibă pretenţia să se bage printre morţii romîni! Asta nu! Morţii romîni cu morţii romîni şi morţii jidani cu morţii jidani.

— Just, Segălică?

— Just, coane!

★

Din dimineaţa aceea cînd află că sovieticii abia încep să resimtă pierderile de materiale de război, inima şi mintea lui Stănică luară, încetul cu încetul, un curs nou. De azi înainte Stănică a hotărît să nu se mai supere de cele ce se întîmplă pe front. Moscova, ne-Moscova, treaba nemţilor şi a ghineralului pe front. Frontul lor e pe front. Dar frontul lui Stănică este aici, în spatele

frontului. Şi liber e Stănică să lupte pentru victoria finală pe propriile lui căi.

Cu credinţa în mila celui-de-sus, aşadar, Stănică îşi reluă lupta lui de toate zilele pentru victoria finală. Îşi cerceta mica publicitate, care zi de zi îşi bătea propriul ei record; îşi săpunea redactorii, care stau şi-şi culeg păduchii de sub guler, în loc să sufere pentru cauza sfîntă — şi primea în audienţă zeci de solicitatori, dintre care, cei mai remarcabili prin poziţia lor socială strălucită, prin rolul lor excepţional în aşezarea noii ordini europene şi prin aptitudinea lor fantastică de a-şi plasa fotografiile la gazetă, erau ofiţerii — şi dintre ofiţeri, generalii. Generalul Sărăntocu, de pildă. Vestit pentru fraudele lui de la Ministerul de Război sub Carol II şi pentru apriga lui credinţă antibolşevică.

— Dragă Stănică, aibi grijă de mine! se ruga Sărăntocu de Stănică Popescu. Uite, ţi-am adus o fotografie de a mea! Cea mai nouă! N-ar strica s-o bagi din cînd în cînd la gazetă... să zicem o dată la o săptămînă-două... ca să-şi mai aducă lumea aminte de mine... pentru că cine ştie dacă n-o să-mi rămînă ciolanele pe acolo unde plec...

— Da unde pleci, Sărăntocule? întreba Stănică, mişcat de lacrimile care sclipeau în colţul ochilor lui Sărăntocu.

— Păi unde să plec? răspundea generalul Sărăntocu. Acolo unde-i mai greu, acolo plec!

— Da unde, Sărăntocule?

— La Cernăuţi, nene Stane! Că la Cernăuţi, zice generalul, îi trebuie o mînă de fier!

Lui Stănică Popescu îi lăsa gura apă. La Cernăuţi! Ce baftă pe pungaşu ăsta de Sărăntocu! La Cernăuţi! Vlaşca şi Teleormanul! Acolo unde-i mai greu! Ba bine că nu! Cernăuţi! Ce mai tîrg! Plin de jidani! Numai să poţi căra de acolo atîtea cîte ai de cărat! La Cernăuţi! Asta-i isprava nevesti-si, Nana Florescu, zis Mackensen, mare ştăboaică la Patronaj. Ea l-a făcut general, ea îl trimite la Cernăuţi!... Ian te uită cine pleacă la Cernăuţi! În loc să zacă în puşcărie pentru toate hoţiile lui din trecut, îl trimite la Cernăuţi! Cernăuţi, neică! Ştii ce-i aia Cernăuţi?... Şi un găinar şi un incapabil ca Sărăntocu să cadă peste un chilipir ca ăsta!

— Mă, să fie ! zicea Stănică, fluierînd cu admirație. La Cernăuți ! Loc delicat, Sărăntocule ! Plin de primejdii ! Știe el ghineralul pe cine trimite ! Acolo-i trebuie numai un om cinstit și energic ca Sărăntocu ! Și dacă mori pentru patrie la Cernăuți, nu-ți pare rău ! Cel puțin știi pentru ce mori !

Lua fotografia din mîna lui Sărăntocu, se uita lung la ea, îl cerceta apoi pe Sărăntocu, îl compara cu fotografia și rupea fotografia în bucăți:

— Este o rușine ! striga el, cu indignarea pe care o adopta numai în momentele sfinte. Ăla care ți-a făcut poza asta merită să fie împușcat ! Te-a pocit, neică, te-a pocit ! Dacă ți-o pun așa la gazetă, te fac de rîs și pe dumneata și pe mine !

Și suna:

— Să vină fotograful îndată !

Și către general:

— Să-ți facem noi o fotografie cum știm noi. Să zici că-i fotografie ! O fotografie *à la «Globu»*... Să-ți sară în ochi ! Uite că ne-a venit și fotografu ! Ascultă, mă, nenorocitule ! Îl vezi pe dumnealui ? Dumnealui e generalul Sărăntocu ! Mînia lui dumnezeu ! Viu să mi-l scoți ! Viu !... Că dacă nu mi-l scoți viu, nu mai ieși viu din mîinile mele ! Bun !... S-a făcut !... Ieși afară !

Și apoi, iar către general:

— Sărăntocule ! Te invidiez, Sărăntocule, pentru fotografie ! O să iasă ceva fain, cum n-ai văzut fain de cînd ești ! Pleacă sănătos și fii liniștit ! Va apare la locul cel mai de cinste !... Numai adu-ți și dumneata aminte de mine cu cîte o carte poștală ilustrată de pe acolo ! Poți să-mi scrii cît de des, că de supărat, nu mă supăr ! În gazeta mea, sînt liber să-ți pun fotografia de cîte ori vreau... numai, vorba romînului: să nu fie în vînt !

— N-o să fie, Stănică, n-o să fie ! îl asigura generalul, cu recunoștință.

Ieșea Sărăntocu, intra generalul Zbîrlogeanu, zis « ăl cu nepoata», vestit pentru comisioanele pe care le încasa de la fabricile străine de avioane sub Carol II și pentru apriga lui credință antibolșevică.

— Ce mai veste-poveste, Zbîrlogenică dragă ? îl lua Stănică amical.

— O fotografie! zicca Zbîrlogeanu. O fotografie mică, miticuță. Nu-ți ia cine știe ce loc, dragă Stănică. Un rahat!... Măcar cu atîta să mă aleg și eu din războiul ăsta! Că eu, unde plec...

— Și tu? făcea Stănică, plin de admirație. Te duci și tu să mori pentru patrie? Frumos, foarte frumos! Așa trebuie să facem cu toții: să murim pentru patrie! Nimic mai frumos decît să mori pentru patrie! Și unde te duci, Zbîrlogenică maică, să mori pentru patrie?

— La Chișinău, dragă! Că la Chișinău trebuie o mînă de fier!

Lui Stănică Popescu îi lăsa gura apă. La Chișinău! Ce baftă pe găinaru ăsta de Zbîrlogeanu!... Asta i-a aranjat-o, desigur, nepoată-sa, care, deși mică în vîrstă, e mare în autoritate la Patronaj, unde, pe lîngă farmecul ei juvenil, care înveselea această înlăcrimată instituție de concentrare și alinare a suferințelor neamului, aducea prestigiul unor relații pe cît de întinse, pe atît de strînse cu ofițerii germani. Ea mi-l trimite pe unchiu-său, Zbîrlogeanu, la Chișinău! Păi da! Decît la pușcărie, unde-și avea locul de mult pregătit, e ceva mai bine la Chișinău! Ian te uită la el, mutră de Chișinău!... Chișinău!... Vlașca și Teleormanul! Și un găinar și un incapabil ca ăsta...

— Mă, să fie! zicea Stănică, fluierînd prelung. La Chișinău! Loc delicat! Plin de primejdii! Știe el ghineralu pe cine alege! Acolo-i trebuie numai un om cinstit și energic ca Zbîrlogeanu!

Și-i lua fotografia și chema fotograful și generalul pleca fericit, risipindu-se în angajamente solemne că-i va trimite de acolo, cît mai des cu putință, cărți poștale ilustrate.

După el, intra, să zicem, generalul Christache, vestit pentru incendierea unor depozite militare administrate de el sub Carol II — și pentru apriga lui credință antibolșevică. Unde-l trimite ghineralul pe generalul Christache să moară pentru patrie, departe de patrie? Tocmai dincolo de Nistru! Să facă ordine printre bolșevici! Și iar apărea fotograful, și iar urma scena dureroasă a despărțirii:

— Frate Christache! Las'pe mine!... O să iasă o mîndrețe! Da mai adu-mi și dumneata aminte, nu chiar din an în paști, ci mai des, cu cîte o carte poștală ilus-

trată, să văd şi eu cum arată sălbăticia aia de acolo unde şi-a găsit ghineralu să te trimită. Aud nişte lucruri de mi se face păru măciucă, frate Christache ! Cică ar avea asiaticii ăia nişte covoare lungi şi late, de te apucă ameţeala ! Ce fac nişte sălbatici ca bolşevicii cu asemenea covoare? Şi nişte fabrici de conserve ! Şi vite ! Şi păsări ! Ce fac nişte asiatici care mor de foame cu bogăţiile astea? Aşa că, pleacă sănătos şi scrie-mi mai des ! Că eu, de fotografia ta o să am grijă ca de ochii din cap ! Eu sînt Stănică Popescu ! Şi vreau să văd în tine pe vechiul meu amic generalul Christache Ionel, nu un duşman !

Şi aşa trecură pe la Stănică Popescu şi generalul Pasăre Nicu, fost colonel din jandarmerie, făcut general de Zambila Cărăuşu, zis Piuliţa, cea cu şapte clase de liceu, cu care a rămas bun prieten de cînd a întîlnit-o odată pe scara din dos a palatului, unde avea intrare şi ieşire la regele Carol II — şi care azi e mare ştăboaică la Patronaj. Şi generalul Hărtănoiu Lisandru, ridicat recent la gradul de general de administraţie de către Puica Smărăndescu, fost miss Romînia, care, nefiind măritată, lupta la Patronaj ca domnişoară. Şi fostul colonel Văduvu Tase, făcut general de Adriana Elefterie, care tot nemăritată a rămas, aşa că vrînd-nevrînd, trebuia şi ea să lupte la Patronaj ca domnişoară. Şi a mai trecut pe la Stănică şi generalul Barză Andrei, pe care ghineralu, devenit între timp mareşal, l-a scos din guvern şi l-a trimis şi pe el peste Nistru să facă ordine printre bolşevici, în spatele frontului. Cu Barză ca fost factor politic, Stănică a avut o discuţie mai lungă în jurul fotografiei.

— Şi ce vrei, Barză dragă? Să intri în Moscova? Intră ! Nu zice nimeni nimic ! Dar să intri ca gospodarul, cu socoteală, încet-încetişor... că doar trebuie să aibi grijă de ţară, de neam, de familia ta, de prietenii tăi, că de-aia eşti pus acolo: să fereşti ţara de bolşevism... şi numai după ce ţi-ai făcut faţă de toţi datoria, poftim ! Intră în Moscova ! Drumul ţi-e liber ! Nimeni nu te opreşte ! Moscova te aşteaptă ! Intră ! Ar trebui să fii prost să nu intri. Dar nu aşa, ca nerodul ! Moscova !... Auzi, neică !... Moscova !... Zi şi tu, nene Barză: nu-i aşa? Ori poate greşesc?

Se putea citi în privirea lui Barză Andrei că vorbele lui Stănică Popescu nu se pierdeau în gol. La fel gîndea şi Barză Andrei. Cum cade Moscova, el îşi poate lua rămas bun de la viaţă. Nu va mai putea aduce un ban Valentinei. Că Valentina doar i-a dat ordin:

— Mie să-mi aduci bani! Din pămînt, din piatră seacă, să-mi scoţi bani! Eu am nevoie de bani, nu de Moscova! Moscova să şi-o ia ghineralul! Mie să-mi aduci bani! Bani, auzi? Că de nu-mi aduci bani, te zvîrl de pe scări! N-o să ajungi tu să muncesc pentru tine, să te întreţin! Am pe cine îngriji, nu pe un babalîc nenorocit ca tine! Bani, că-ţi scot ochii! Bani!

Şi s-a uitat Barză la ea şi l-a apucat frica. În furia ei, Valentina părea şi mai frumoasă. Dar nu mai era Valentina aceea gingaşă şi parfumată, ci o leoaică dezlănţuită, gata să-l înghită de viu.

— O să-ţi aduc, Valentino scumpă! încercă el s-o îmblînzească.

— Te rog să nu-mi miorlăi! zbieră Valentina. Nu c-o să-mi aduci! Să-mi aduci!... De asta te trimit peste Nistru: să-mi aduci! Pradă, omoară, fă ce ştii, mie să-mi aduci bani! Bani să te faci!... Bani!

I-a luat Stănică şi lui Văduvu Tase fotografia şi apoi l-a primit şi pe fostul colonel Gîrleanu Vasile din aviaţie, făcut general de verişoară-sa de a doua, Veturia Traian Săpunaru, marea văduvă a naţiei. Şi cu ăsta a încercat Stănică o discuţie mai largă asupra perspectivelor războiului.

— Ia zi-mi, Vasilică neică! Tu doar eşti meşter în aviaţie!... După comunicatele noastre şi alea nemţeşti, noi am doborît pînă acuma vreo şaptezeci şi cinci de mii de avioane sovietice!... Cîte or mai fi avînd sovieticii ăia?

— Nici unul! i-a răspuns scurt Gîrleanu.

Dacă nu l-ar fi ştiut pe Gîrleanu om bine intenţionat, i-ar fi rupt fotografia şi l-ar fi dat afară. Dar aşa, l-a iertat! Ce să-i fi făcut? Nu era vina lui!

★

Cu chiu, cu vai, a împins Stănică Popescu războiul pînă cam pe la începutul lui octombrie, cînd, întîmplător, se întîlni cu generalul Drojdieru care îl informă:

— Coane, află că soarta sovieticilor e definitiv pecetluită. Moscova-i a noastră !

— Ce? făcu Stănică, galben ca ceara. Gata? Moscova-i a noastră?

— A noastră, coane ! Telegramă de la Berlin ! Armata germană e la douăzeci și trei de kilometri de Moscova ! Cu un binoclu bun, generalii nemți pot vedea pe bolșevici cum se plimbă pe bulevardele Moscovei.

Năucit, Stănică nu mai avu putere să răspundă decît cu un murmur, pe care Drojdieru era liber să-l interpreteze cum vrea.

— Ei, cum? Moscova, cu un binoclu?

Astăzi, închipuirea lui îl trăda și refuza să meargă atît de departe. Moscova, cu un binoclu bun !... Dacă ai un binoclu bun, poți să-i vezi pe bolșevici cum se plimbă pe bulevardele Moscovei... Este îngrozitor ! Ți se încrețește pielea numai la gîndul că poți vedea la doi pași de tine Moscova, cu un binoclu bun ! Este înspăimîntător ! Drojdieru are dreptate ! Moscova-i a noastră ! La douăzeci și trei de kilometri de Moscova, e ca și cum ai fi pus piciorul în Moscova ! Tragi cu tunul în ea și intri ! De mirare chiar că încă n-au intrat și stau de se uită numai cu binoclul la ea ! Ce mai așteaptă Hitler ! De ce nu-i dă Hitler cu ciomagul în cap lui Stănică — și să se isprăvească odată !... Să intre în Moscova !... De ce mai lungește Hitler suferința bietului Stănică ! La urma urmei, cu cît i-o mai poate lungi? Cu încă o zi-două ! Păi nu-i răutate curată din partea lui Hitler să chinuie de pomană măcar cinci minute pe un biet om care a făcut și el cîte ceva pentru această nefericită cauză sfîntă?

Se pare că Hitler a prins de departe gemetul lui Stănică Popescu și, impresionat, ca să-i scurteze agonia, dădu ordin să se pornească imediat ofensiva împotriva Moscovei.

Se nimerea că tocmai atunci să se afle la Stănică, în audiență, Zamfir Vasilescu, cunoscutul romancier și văr primar cu Ică, vicepreședintele de consiliu cu puteri de președinte. Zamfir venise la « Globul» cu o notă (și o fotografie) prin care anunța apropiata apariție a noului său roman: « Cu iubita în stepa rusească». Era

o povestire zguduitoare, al cărei erou principal era un ofițer romîn de aviație din Severin, decorat cu Crucea de fier germană, care, într-o expediție de noapte în spatele frontului rusesc, s-a dat jos cu parașuta și a căzut într-un lan de grîu din Ucraina. Era noaptea cam pe la unu ! Și iată ce se poate întîmpla într-un război făcut cu credință pentru cauza sfîntă: cînd aviatorul severinean crezu că-i pierdut, văzu deodată, în fața lui, în lanul de grîu, o prea frumoasă fată, cu aparență bolșevică, dar cu suflet romînesc. « Cum te cheamă ?» a întrebat-o el. « Tatiana !» a răspuns ea.« Și mai cum ?» a întrebat-o el. « Popescu !» a răspuns ea. Vorbele deveneau de prisos. Se regăsiseră. Și-și căzură în brațe, fericiți că, în grîul ăsta ucrainean, un tînăr romîn și o tînără romîncă s-au salvat unul pe altul: ea pe el din inevitabila gheară bolșevică, și el pe ea de sub secularul călcîi bolșevic. Ținîndu-se de mînă, cei doi copii nevinovați au stat în lan pînă-n zori, povestindu-și cu entuziasm drăgălaș actele de vitejie ale strămoșilor lor. Aici se oprea romanul: « Cu iubita în stepa rusească»... Mai departe nici nu era nevoie să meargă. Cititorul trebuia să rămînă pe gînduri. Or, tocmai aceasta era noua concepție despre literatură a romancierului și vărului primar al lui Ică, Zamfir Vasilescu: ca cititorul, după ce termină cartea, să rămînă pe gînduri.

Cînd marele romancier află, în cabinetul lui Stănică Popescu, despre ofensivă, îl întrebă pe directorul « Globului»:

— A cîta ofensivă contra rușilor crezi că e asta, din iunie pînă acum?

— Am eu alte griji decît să țin socoteală de ofensive ! făcu Stănică, morocănos.

— A patra ! îl lămuri, mîndru, Zamfir Vasilescu.

— Mda ! șuieră Stănică, prin proteză. Au de unde !

Ieșirea lui Stănică îl indispuse pe Segălică.

— Ce-i asta, coane ! îi zise el, după ce Vasilescu plecă. Ai pierdut încrederea în mila lui dumnezeu?

Mila lui dumnezeu ! Unde a văzut Segălică mila lui dumnezeu, cînd ăia, după ce s-au uitat de departe la Moscova, cu binoclul, au pornit și ofensiva, ca s-o ocupe. Mila lui dumnezeu !... Ce să mai creadă în mila

lui dumnezeu, cînd, după două zile, comentatorul neamț al lui Hitler, doctorul Dietrich, șeful presei germane, răcnea la radio Berlin: « Rusia ca factor militar nu mai contează !» Mila lui dumnezeu, cînd D.N.B. telegrafia: « De la izvoarele fluviului Volga pînă la marea de Azov, resturile armatei sovietice se retrag în dezordine... Distrugerea armatelor din sectorul Briansk echivalează cu terminarea campaniei din Rusia... Führerul a lansat o proclamație secretă către armatele germane în noaptea de 1 spre 2 octombrie prin care le anunța moartea bolșevismului... Întregul front sovietic s-a prăbușit ! Rezultatele de astăzi sînt urmarea unui plan strategic elaborat de Hitler !» Mila lui dumnezeu ! Dar unde ți-e mila, neică dumnezeule, dacă nu ții seama de cauza sfîntă ! Fără nici o durere pentru nevoile neamului faci harcea-parcea din frontul sovietic ! Asta ți-e mila? Decît așa milă, mă las păgubaș !

De altfel, Stănică se și obișnuise cu gîndul că orice speranță în mila lui dumnezeu nu-și are rost. Stănică optimistul se transformase într-un Stănică resemnatul. Și dacă în sufletul lui mai pîlpîia o palidă, aproape imperceptibilă speranță în mila celui-de-sus, Berlinul i-o stinse și pe aceea: « Opinia publică germană trăiește intens sub impresia produsă de declarațiile domnului Dietrich, deoarece știrile date de domnia-sa asigură pe toată lumea că, din punct de vedere stategic, campania din Rusia a fost cîștigată înainte de a cădea zăpada... A început ofensiva care trebuie să încheie campania din est, înainte de a sosi iarna... » Înainte de a cădea zăpada ! Înainte de a sosi iarna !... Tot vorbe frumoase, parcă dinadins născocite spre a-ți întări credința în mila celui-de-sus. Înainte de a cădea zăpada ! Înainte de a sosi iarna ! Și nimeni să nu-l întrebe și pe Stănică:

— Dar dumneata, coane, ce părere ai? Chiar face să ne omorîm așa, să luăm Moscova înainte de iarnă? Și dacă o s-o luăm la vară, ce se întîmplă? Moare cineva?

Nimeni nu voia să știe ce gîndește conu Stănică despre chestia Moscovei. Și mai puțin ca oricare altul — Hitler ! Hitler, într-adevăr, nu voia să știe nimic... Hitler ținea seama numai de ale lui: a dat ordin ca Moscova să fie luată înainte de cade zăpada? A dat ! Și va

fi luată? Dar bineînțeles că va fi!... Nici nu încape îndoială. Mereu Berlinul anunță omenirea că Moscova va fi ocupată în curînd. « Situația Moscovei este precară, dat fiind că luptele se dau acum în liniile de apărare ale zonei exterioare a Moscovei.» Peste cîteva zile: « Generalul Iarnă va fi aliatul trupelor germane, nu sovietice. Bătălia din jurul Moscovei se desfășoară în așa fel, încît situația armatelor sovietice devine desperată.» Peste alte cîteva zile: « Iarna a devenit o problemă deosebit de grea pentru ruși».

Mila lui dumnezeu! Ce milă a lui dumnezeu, cînd chestia era lămurită. Moscova cade. Rușii nici material de război n-au, nici armată n-au, nici la frig nu rezistă! E vai de capul lor! Nu sînt obișnuiți cu frigul!... Și oricît era de amărît Stănică, tot își dădea seama că cel mai mare învățător e războiul. Cîte lucruri n-ar rămîne ascunse, dacă n-ar fi războiul!... Așa cum se întîmplă cu frigul. Cine și-ar fi închipuit vreodată că rușii cad ca muștele la frig și că iarna devine pentru ei o problemă. De asta nici Moscova nu poate ține. Încă o zi, încă două... și Moscova cade! Cade Moscova, și Stănică mai poate supraviețui catastrofei! Îi era, pur și simplu, rușine!... Mai rău decît atît: era îngrijorat. Probabil că nu mai e un cetățean conștient! Probabil că nu mai simte durerile neamului! Probabil că nu-și mai cunoaște interesele!

— Coane, grozăvie! tună la această răscruce de veac a meditațiilor lui, glasul lui Segălică.

Stănică tresări:

— Ce, mă, ai înnebunit? strigă el la Segălică. Ce-mi intri așa, să-mi sară inima din loc?

— N-am înnebunit, coane! strigă fiul popei Ghiora. Mila lui dumnezeu, coane! Crede în mila lui dumnezeu! Armata roșie a luat ofensiva în fața Moscovei.

Stănică mai-mai să cadă grămadă:

— Cum, mă? Rușii au luat ofensiva?

— Așa cum auzi!

— Prostii, mă! strigă Stănică, în vinele căruia sîngele începu să circule mai cald și mai iute. Minciuni bolșevice! Rușii... ofensivă! N-au cu ce! Or fi niște grupuri dezorganizate de-ale lor. Nemții nici n-o să aibă ce

face cu ele. Dacă n-o să auzi pînă deseară că ofensiva bolşevică a şi fost lichidată, să mă scuipi între ochi!

— Dar ia lasă-mă-n pace, coane! protestă Segălică. Dacă-ţi zic ofensivă, este ofensivă!

— Unde, mă, ofensivă? continuă Stănică să fie sceptic, deşi presimţea că vestea este adevărată.

— Unde ţi-am spus: în faţa Moscovei.

— Şi nemţii? Nemţii ce zic?

— Asta întreabă-i şi dumneata!

Stănică nu-şi mai găsi locul nici pe scaun, nici în toată încăperea.

— Să-i întreb! făcu el cu veselie înverşunată. Ba să-i mai întrebe şi dracu! Numai să fie adevărat!

— Adevărat, coane, că urlă oraşul! Mila lui dumnezeu, coane Stănică!

— Ba bine că nu! Păi cum se poate, Segălică dragă? Aşa merge? Nici una, nici două, să-ţi pierzi credinţa în dumnezeu?... Dumnezeu e mare, mă Segălică!... Şi bun!... Şi drept!... Mi-a auzit ruga şi a înţeles!... Stănică nu vrea ca Hitler să intre înainte de vreme în Moscova!... Stănică are un biet sufleţel care ar suferi crunt dacă Hitler îi calcă în picioare interesele!... Şi dacă-i aşa, ia să-l mai ţin pe Hitler cîtăva vreme departe de Moscova!... Are loc destul să se bată cu bolşevicii în lungul şi-n latul Rusiei!... Ce să caute el de pe acuma în Moscova!... Războiul de aia-i război: să ţină!... Că altminteri e păcat de deranj... Aşa că ia să-l mai prelungesc niţeluş, cu vreun an, doi, cinci şi dacă vrea Stănică, fie şi zece!... Merită Stănică al meu sacrificiul ăsta... Hei? Ce spui, Segălică dragă? Merită, sau nu merită măcar atîta Stănică în ochii lui dumnezeu?

Şi de bucurie, Stănică dădu curs instinctelor lui profesionale:

— Mă Segălică, ce ar fi să-i ardem o ediţie specială?

La care, amîndoi începură să rîdă cu lacrimi şi să se învîrte ca nişte tinerei neastîmpăraţi prin odaie.

★

Era cam pe sub seară. Stănică îşi cerceta, cu noi speranţe în suflet, cimitirul eroilor săi din gazeta ce avea să apară mîine — şi-şi zicea că, de alaltăieri, de

cînd fiul popei Ghiora i-a redat credința în mila celui-de-sus, a început să-i fie foame la ore nepotrivite ! Se gîndi că ar fi totuși bine să-și ceară de la bufet o bucățică de pîine cu brînză, dar, în clipa supremă, dumnezeu îl opri de la această risipă necugetată, prin unealta lui pămîntească, Ghiora, care intră valvîrtej în birou, abia răsuflînd:

— Coane, ordin de la Hitler: ofensiva de pe frontul rusesc a fost suspendată.

Erau momente cînd Stănică nu putea pricepe mare lucru dacă i se spunea ceva o singură dată.

— Care ofensivă, mă?

— Ofensiva germană !

— Contra cui?

— Contra rușilor.

— Unde... contra rușilor?

— Pe tot frontul !

— Și zici că a fost suspendată?

— Suspendată, coane, suspendată !... Suspendată !... Suspendată ! De cîte ori vrei să-ți spun: suspendată din ordinul personal al lui Hitler.

— Și rușii?

— Ce ai cu rușii? Rușii merg înainte.

— Și nemții?

— Aoleo, coane ! Ce-i cu dumneata? Atîta lucru nu cunoști, coane? Dacă o armată merge înainte, armata inamică merge înapoi. De la legea asta, nimeni încă nu s-a abătut pînă acum. Asta e ! Dacă rușii merg înainte, nemții dau înapoi !

— Cum s-ar zice... nemții...

— Da, coane ! Nemții... nemții dumitale se retrag !

Era ceva atît de nou și de neașteptat, încît Stănică nu știu încotro s-o apuce. Încremenit locului, își întorcea numai capul încolo și încoace, ca omul care caută ușa și n-o nimerește. Dar cînd o găsi, explodă într-un hohot de rîs prelung și neverosimil de ascuțit pentru un om gras ca el.

— Nemții mei se retrag?... Păi cum, mă?... Nu era vorba să intre în Moscova înainte de începe iarna?

— Da ! zîmbi Segălică. Și ce vrei să spui, coane? Că iarna a început?

— Şi tu ce vrei să spui? făcu Stănică, roşu de optimism. Că nemții au intrat?

— N-au intrat! răspunse, candid, Segălică. Din contra! Dar să nu uiți, coane, că nici iarna n-a început.

Şi numai acuma începu să rîdă și Segălică, solidar cu Stănică. Dar cînd se potoliră amîndoi — şi se potoliră repede, pentru că amîndoi erau animați de acelaşi simț al datoriei față de țară — Stănică bătu, hotărît, cu palma în masă:

— Gata! De azi înainte, urc tariful la anunțurile mortuare cu treizeci la sută.

Segălică aprobă:

— Bine faci, coane, că-l urci înainte de cade zăpada!

★

Cam la aceeaşi oră, Dacu primea un telefon de la Belciug:

— Domnule Dacu, armata sovietică a luat ofensiva în fața Moscovei!

Din principiu duşman al oricărei glume care nu avea ca eroi pe Leberwurscht şi pe Siebenfloch, Dacu respinse cu indignare gluma lui Belciug.

— Ce-i asta? strigă el. Acum două săptămîni Rusia a încetat să mai existe şi, după două săptămîni de cînd a încetat să mai existe, ia ofensiva în fața Moscovei?

— Este de neînțeles, domnule Dacu! răspunse Belciug, care părea serios. Dar este adevărul adevărat. Ruşii înaintează, şi nemții dau înapoi!

Dacu nu mai încercă să schimbe cursul evenimentelor. Se mulțumi să închidă telefonul şi să-şi deschidă carnețelul. « Nemții dau înapoi. Trebuie să mă pregătesc de putere.»

Două zile de pertractări cu sine însuşi trecură ca un vis, din care-l trezi iar Belciug:

— Domnule Dacu, Hitler a dat ordin ca ofensiva de pe întreg frontul de răsărit să fie suspendată.

Dacu îşi fixă în vid o privire oarecum aburită, dar după cîteva secunde văzu din nou limpede. « Trebuie să mă pregătesc de putere! notă el în carnețel. Este urgentă nevoie să mă pun în legătură cu domnul Churchi*ll*.»

Opt zile de pertractări cu sine însuşi trecură pentru el ca un vis, din care-l trezi iar Belciug:

— Domnule Dacu, nemţii au fost împinşi din faţa Moscovei la o sută de kilometri înapoi.

Dacu notă: « Urgent ! Trebuie să mă pun în legătură cu englezii. Trebuie să mă pregătesc de putere.»

Încă şapte zile de pertractări cu sine însuşi trecură ca un vis, din care-l trezi tot Belciug:

— Domnule Dacu, comandantul suprem al armatei germane, von Brautschisch, a fost înlăturat pentru că încă n-a izbutit, deşi s-a făcut iarnă, să intre în Moscova.

— Şi cine vine în locul lui? întrebă Dacu.

— Hitler !

Dacu notă cu litere mari: « ARHIURGENT ! Trebuie să mă pun în legătură cu englezii. Trebuie să mă pregătesc de putere !»

După care se înfipse cît mai adînc în fotoliu spre a începe mai urgent pertractările cu sine însuşi, dar n-avu parte nici de această bucurie, deoarece i se anunţă Nicuşor Staicu, care era aripa dreaptă a stîngii partidului.

— Cum vă place, domnule Dacu? începu Nicuşor. Ruşii îi bat de-i smintesc pe nemţi, şi ai noştri n-au altă grijă decît să interzică evreilor să ţină servitoare creştine !

Dacu sări în aer, smuls parcă de o mînă nevăzută de pe scaun:

— Cînd s-a întîmplat asta? întrebă el.

— Acu, dimineaţa ! A apărut în toate ziarele.

Înfigîndu-şi ambele arătătoare în guler, Dacu, rănit în tot ce avea el mai sfînt: democraţia, începu să alerge desperat prin odaie:

— Dar ce are mareşalul cu bieţii evrei!... Ce i-au făcut bieţii evrei!... Dacă von Brautschisch este un incapabil, n-au voie bieţii evrei să ţină servitoare creştine?

Sosiră între timp şi Ohăbiţă şi nepoţii Romulus şi Zaharia şi doctorul Bratu, toţi alarmaţi de veştile care veneau de pe front.

— Este un dezastru ! se văietă Ohăbiţă.

— O nenorocire ! plînseră amîndoi nepoţii într-un glas.

— Sîntem pierduți! strigă doctorul Bratu, de o paloare care putea îngrijora pe prietenii lui mai mult decît pierderea Moscovei.

În mijlocul atîtor dureri, Dacu lupta să ia o atitudine istorică însoțită de cuvinte istorice, care să rămînă ca un îndreptar pentru generațiile viitoare. Cînd găsi ce-i trebuia, izbucni:

— Ați văzut, dragilor, ce pățesc cei care vor să fie oameni politici, fără să știe ce este politica?... Moscova i-a trebuit mareșalului!... Cel puțin să nu-i fi atras eu atenția: Numai pînă la Nistru! Nu dincolo de Nistru!... Dar de cîte ori nu i-am arătat și oral, și-n scris: Numai pînă la Nistru! Nu dincolo de Nistru! Numai pînă la Nistru!... Dar el, prost și îngîmfat, a vrut numai dincolo de Nistru. Îi părea rău că regele Carol n-a aruncat cu totul țara în prăpastie! Voia să-i mai dea și el un picior!

— Și ce facem, domnule Dacu? întrebă Ohăbiță.

— Dumneavoastră nu faceți nimic! Tot ce trebuie făcut voi face *eu!*

— Ce, unchiule? întrebă Romulus cu nevinovăție.

Superb în mînia lui, Dacu răspunse pe un ton cutremurător:

— Un memoriu!

Și din ochii lui țîșniră atîtea scîntei, încît doctorul Bratu, inflamabil cum era, se dădu cu cîțiva pași înapoi. Îl salvase de la incendiu prea bine cunoscutul lui instinct de conservare.

VII

— Am să te trimit pe front ca pe un măgar, măgarule !

Cea care țipa era Mița. De cîtăva vreme răzbea, la intervale tot mai scurte, prin ușa biroului în care lucra, glasul ei ascuțit:

— Am să te trimit pe front ca pe un măgar, măgarule !

Era foarte nervoasă Mița în zilele acestea din urmă. După lungi tratative prin curieri militari, telegrame, telefoane, Mița a căzut de acord cu soțul ei, mareșalul: se va vedea cu el în seara de revelion.

— De revelion, a fost ultimul ei cuvînt, îmi fac timp și vom fi împreună. Las totul baltă în seara de revelion și vin mai devreme acasă. Ți-o jur pe fericirea și pe viitorul nostru !

Dar imediat după aceea, Mița se îngrozi. A mers prea departe cu angajamentul. Tocmai în seara de revelion, cînd poate va avea și ea un moment liber...

să se vadă cu propriul ei soț! Țara e în război și lui îi arde de întîlniri!... Ridicol! Absurd! Revoltător! Dar, din nefericire, inevitabil! A scăpat un cuvînt și nu-l mai poate lua înapoi! Oricît ar vrea, dar nu mai e nimic de făcut!

Iată, dar, de ce era Mița atît de nervoasă în zilele acestea dintre crăciun și Anul nou — și de ce zbura Mița, cu mașina, încolo și încoace, ca o nălucă. Cît era ziua de mare, numai mașina Miței vedeai în oraș, și cît era ziua de mare, toate forțele organizate ale statului: armata, poliția, siguranța, numai ordine făceau pe traseul doamnei Mița mareșal Antonescu, nu de teamă că doamna Mița mareșal Antonescu ar putea călca bărbați, femei, copii, care n-aveau nici o vină în supărările Miței, ci de grijă ca doamna Mița mareșal Antonescu să aibă drumul liber, altminteri devine și mai nervoasă. Nervoasă! Dar cum să nu fie? Altă femeie în locul ei nu s-ar fi mulțumit să fie numai nervoasă, ci și-ar fi pierdut mințile cu totul! Să ai înaintea ta numai șapte zile pînă să-ți vezi bărbatul care ți se întoarce glorios de pe front! Numai șapte zile, cînd ești prima doamnă a țării și cea mai împovărată doamnă a țării de grijile și nevoile obștești! Nu pentru că era mama răniților. Au mai fost pînă la ea două istorice mame ale răniților. Pe una o chema Elisabeta. Era soția lui Carol I. Pe a doua o chema Maria. Era soția lui Ferdinand I. Amîndouă, regine cu coroane în regulă, pe cap. Dar Maria II, sau Mița, deși nu purta pe cap nici o coroană, nu se lăsa bătută nici măcar cu un pachet de tutun de celelalte două regine în opera ei de alinare a durerilor. Ca și regalele ei predecesoare, Mița venea pe la spitale, în inspecție, cu farmecul ei, cu țigările și bomboanele ei, să-și asigure răniții că nu se va despărți de ei pînă la moarte. Și uneori se ținea de cuvînt imediat, pentru că se găseau răniți care mureau sub ochii ei exact cînd ea le întindea darul menit să le redea puterea morală și fizică: cinci acadele de toate culorile. Mulți alții mureau ceva mai tîrziu. Dar mureau. Trebuiau să moară. Li se citea moartea în ochi. Dar și în ochii Miței se putea citi o milă publică nemărginită. Se gîndea biata prima doamnă în stat că acești răniți

— mai toţi tineri — vor muri dacă nu pînă deseară, cel mai tîrziu pînă în cîteva zile şi durerea ar fi doborît-o, dacă inima ei de mamă a răniţilor nu i-ar fi şoptit la ureche: Fii tare ! Nu despera ! După ce mor ăştia, vin alţii în loc !

Miţa, vitează, se ţinea tare şi, ca să nu-şi trădeze chinurile ei sufleteşti faţă de bieţii răniţi muribunzi, îşi organiza intrări şi ieşiri triumfale. Sprintenă, elegantă, parfumată, sub pălăriuţa ei înclinată cochet pe o sprînceană şi trăgînd după ea — cu Joy în braţe şi Bébé la îndemînă — o lungă suită de doamne, de medici, de secretari, de ofiţeri. Miţa zbura din spital în spital şi, ca mamă a răniţilor romîni şi germani, vorbea peste tot franţuzeşte. Dar, ca mamă a răniţilor, Miţa împlinea prin aceasta numai o mică, neînsemnată părticică din rolul care-i revenea, la această răscruce de veac, în istoria ţării. Dacă armata era prima putere în stat, Miţa era puterea a doua, deşi dacă te uitai bine, puteai spune că ambele puteri se egalau. Miţa, totuşi, n-avea pretenţia să fie o concurentă a armatei. Fiecare din cele două puteri îşi avea atribuţii precise. Armata, pe front, Miţa în spatele frontului. Armata să fie temută şi Miţa iubită. Era singura ei aspiraţie: să fie iubită de ţară, pentru tot binele pe care i-l face — dar să fie iubită discret. Discreţia era mania Miţei. Evident că există discreţie şi discreţie. Deseori o discreţie nu se aseamănă cu cealaltă. Cazul Miţei era concludent. Trăind din micuţa ei tinereţe o viaţă al cărei curs fericit era condiţionat de cea mai mare discreţie, Miţa punea şi astăzi un preţ deosebit pe discreţie. Dar în dragostea pe care o cerea neamului, Miţa dădea acestei discreţii o interpretare la înălţimea împrejurărilor. De sus, din vîrful piramidei sociale în care a fost plasată de dumnezeu, Miţa presimţise, de pildă, în vară, nu mult după trecerea Prutului, că de Sfînta Maria, cînd va fi ziua ei onomastică — prima ei onomastică de cînd era conducătoare şi salvatoare — ţara o va acoperi cu telegrame şi flori. Ceea ce Miţa considera ca o indiscreţie indecentă şi ofensatoare la adresa cauzei sfinte, în aceste înalte momente de reculegere pe care le trăim astăzi, noi, cei din spatele frontului, în timp ce, acolo, în răsărit,

scumpii noştri copii îşi varsă ultima lor picătură de sînge spre a putea trăi într-o nouă Europă. Deci, ce făcu Miţa?

Îl chemă pe Bébé, subsecretarul ei la propagandă:

— Bebeluş dragă, ştii că mie-mi place discreţia. Vezi, te rog să apară azi, la loc de frunte, în toate ziarele, precum că eu, Maria Antonescu, rog ţara ca de Sfînta Maria, în loc să-mi trimită flori şi telegrame, să verse contravaloarea în bani gheaţă la Casa Consiliului de Patronaj.

Actul de discreţie al Miţei a fost semnalul unui potop de donaţiuni. În bani gheaţă, se înţelege. Legiuni nesfîrşite de inşi care-şi aveau şi ei cîte un sfînt sau un sub-sfînt căruia să i se închine ca să se poată înfrupta şi ei din suferinţele neamului găsiră de Sfînta Maria calea directă spre inima sfintei Maria cea Miţa. Şi din acel moment, descoperiră sfintei Maria a Patronajului nenumărate onomastici, aniversări şi minuni, tăinuite pînă atunci în dosul tuturor foiţelor de calendar. Dar oamenii, ca să fie mai siguri că minunea nu va întîrzia să se producă, refuzau să-şi lase donaţiunile în bani gheaţă la Casa Consiliului de Patronaj, ci pretindeau s-o verse direct în mîna sfintei Miţa conducătoarea. E mai sigur! Iar Miţa, mama milei, răspundea cu milă la toate aşteptările de la care ea avea ceva de aşteptat. Mila o robea şi o orbea. Mila îi tăia orice putere de rezistenţă. Mila o împiedica să zică: nu! cînd inima-i zicea: da!

— Sînt slabă de înger, Bebeluş dragă! îi zicea ea lui Bébé. Nu pot zice: nu! În faţa durerilor neamului mă pierd. Ochii mi se împăienjenesc, inima începe să-mi bată, un nod mi se aşază în gît... simt că mă înec... şi tot ce pot să fac în acele momente este să zic: da! Parcă e mai uşor şi la pronunţie da, decît nu! Încearcă! Zi: nu!... Vezi că ţi-e greu?... Dar ia zi: da!... Ai văzut?

Totuşi, în împrejurările în care emotivitatea ei era pusă la grea încercare, Miţa mai ştia să rostească un cuvînt: cît? Numai că, dintr-o delicateţe înnăscută, nu-l rostea niciodată înaintea lui «da», ci numai după. «Da» şi «cît»!... La urma urmei, unde zici «da», poţi zice şi «cît»! Nu ţi se cere un efort prea mare în plus. Şi chiar dacă ţi s-ar cere, poţi să refuzi?...

Să refuzi? Dar unde ţi-e mila? Ce faci cu mila, doamnă? Cu mila faţă de toţi cei părăsiţi de soartă şi pe care desperarea îi îndrumă spre tine, ca spre singura şi ultima lor scăpare de la înec.

— Doamnă, o mică aprobare! O autorizaţie! O nimica toată!

Omul se prezenta totdeauna respectuos şi modest:

— O mică aprobare, doamnă! O autorizaţie! O nimica toată!

Aprobarea era mică, dar mare era tristeţea Miţei mareşal Antonescu! Cîte dureri sfîşia inima acestui neam de năpăstuiţi! O mică aprobare! O nimica toată! Dacă ar fi una! Dar erau zeci, erau sute! Şi de cînd Miţa nu mai era Maria general Antonescu, ci Maria mareşal Antonescu, durerile parcă s-au înmulţit şi au devenit şi mai diverse! Iată-l, de pildă, pe omul acesta care se află acuma în faţa doamnei Maria mareşal Antonescu. E înalt. Spătos. Cu mustaţa à la Hitler. Cu un început de chelie. Cu aer energic. Cu ochi mici, dar albaştri. Şi umil! Umil! Dacă n-ar fi avut norocul să aibă umeri atît de puternici, desigur că umilinţa seculară a naţiei l-ar fi frînt în două. Dar aşa, rezista. Suporta umilinţa, cu speranţa în victoria cauzei sfinte.

— Doamnă, o mică aprobare! O autorizaţie! O nimica toată!

Spre a-şi înfrînge mila care o copleşea, Miţa ridica glasul de la început:

— Ci hai, domnule, odată! N-o mai întinde atîta! Despre ce este vorba?

— Să vă spun, doamnă! M-am hotărît să mă stabilesc la Odesa. E nevoie de romîni la Odesa. Aşa mi s-a spus! Să vină cît mai mulţi romîni adevăraţi la Odesa, ca să nu rămînă urmă de bolşevic! Şi eu, de! ca omul, curios, m-am dus să văd cam cu ce aş putea fi de folos! Şi am văzut! De folos aş putea fi cu multe, că mari sînt lipsurile acolo, doamnă! Mari de tot! Dar mai mult decît toate, lipsesc acolo... doamnă, să mă iertaţi... că tot spre bucuria şi sănătatea omului e... dar vă rog să mă iertaţi, că eu nu vreau decît treabă cinstită... că nu sînt de ieri, de alaltăieri, în meseria asta... mă cunoaşte o lume întreagă şi nimeni nu se

poate plînge că i-aş fi luat vreun ban de pomană ! Eu, doamnă... trebuie să ştiţi că...

Dacă omul ar mai fi continuat mult aşa, Miţa ar fi izbucnit în hohote de plîns, atît de mult o impresiona durerea acestui om care voia să spună ceva şi nu îndrăznea. Dar Miţa, cu voinţa ei oţelită, trecu peste acest moment greu, izbind cu mînuţa ei în masă:

— Ascultă, domnule ! strigă ea. Dumneata ai venit să-ţi baţi joc de mine? Crezi că numai dumneata eşti pe lume? Atîţia oameni stau afară şi-şi aşteaptă rîndul, şi dumneata mă ţii cu cai verzi pe pereţi ! Ţara e-n război ! Fiecare secundă pierdută în zadar nu poate folosi decît duşmanului ! Dar dumneata încă n-ai aflat asta ! Mai bine, vino la chestie ! Spune ce vrei ! Pe scurt ! O autorizaţie de bordel? Două zici?... Bine ! Spune aşa: vreau să deschid la Odesa două bordeluri ! Acuma ştiu ! Dar e greu ! Foarte greu ! Eşti al cincilea pe ziua de azi şi cred că se mai află destui şi printre cei care aşteaptă afară ! Ce garanţii ai? Generalul Christache? Ai vreo scrisoare? S-o văd ! Da ! Bun ! Se face ! Condiţiile cred că le cunoşti: jumătate din încasări merg la Patronaj ! Ţara are nevoie de bani. Trăim vremuri mari, vremuri grele ! Sînt lacrimi multe de uscat ! Soldaţii noştri mor pe front pentru cauza sfîntă şi lasă în urma lor mame, soţii, surori, copii ! Deci cincizeci la sută !... Controlor voi fi numai eu ! Banii îi voi primi eu ! Îmi vei da chitanţă cîţi bani mi-ai dat ! Scurt ! Uite aprobarea !

Scria rezoluţia în colţul petiţiei, o iscălea, punea stampila, suna şi înmîna secretarei hîrtia:

— Înregistreaz-o urgent !

Dar necazuri de acestea erau multe. Tot felul de amărîţi băteau la uşa ei, fiecare cu cîte o durere. Unul simţea că moare dacă doamna mareşal nu-i dă voie să fie furnizorul Patronajului pentru indiferent ce mărfuri sau materiale, începînd cu autocamioane şi sfîrşind cu sticle goale de bere. Altul nu voia decît concesia construirii cîtorva blocuri, ori sarcina de a trata cumpărări de case, de stofe, de alimente, pentru Patronaj. Un al treilea cerea doamnei mareşal voie să tipărească, pe propria lui cheltuială, cîteva zeci de mii de portrete

ale domnului mareşal, iar din banii încasaţi să dea 60% cui va zice doamna mareşal Antonescu.

Cu unii se înţelegea mai greu, cu alţii mai uşor, dar în cele din urmă se înţelegea cu toţi. Se înţelegea şi cu miniştrii bărbatului ei, care erau şi miniştrii ei. Se înţelegea şi cu marii fabricanţi şi cămătari, care erau fabricanţii şi cămătarii războiului ei. Se înţelegea şi cu toate doamnele şi domnişoarele care munceau şi ele cu atîta dezinteres în distribuirea milei, în mod rezonabil, tuturor nefericiţilor care băteau la uşa inimii lor simţitoare. Cu toată lumea se înţelegea. Cu un singur om nu se înţelegea: cu Bébé. Era marea suferinţă a Miţei. Tocmai acum, cînd copiii noştri îşi dau sîngele, colo, prin stepele Ucrainei, ca să asigure fericirea omenirii, Bébé o făcea nefericită. Era niţeluş cam nebunatic. Se uita după femei! S-o luăm, să zicem, pe Adriana.

— Ce ai tu să te uiţi la Adriana? îi striga ea lui Bébé, pe care îndată începeau să-l treacă sudori reci şi calde.

— Dar nu m-am uitat! bîlbîia el.

— Cum nu te-ai uitat, cînd eu te-am văzut? ţipa ea şi mai tare. Aseară, la teatru, zgîiai ochii la ea, parcă n-ai mai văzut femeie de cînd te-ai născut. Ce ai văzut la ea? Ce e de capul ei! Cum nu ţi-e ruşine ţie, om în toată firea, să te uiţi după o fată bătrînă?

Bébé, pe care dumnezeu l-a făcut după cunoscuta lui metodă de a înzestra pe unul cu prea multe într-un sens şi de a-l sărăci cu totul în alt sens, avea, precum se ştie, un cap grozav de frumos. În schimb, înăuntrul acestui cap, puteai să te alegi cu o pneumonie, atît de cumplit bătea vîntul. De aceea, la observaţiile Miţei, sărmanul Bébé răspundea cu cea mai perfectă bună-credinţă:

— Dar Adriana nu-i de loc fată bătrînă!

La care, Miţa nu mai vedea nimic alta în mintea ei decît o uriaşă insultă, într-o hidoasă formă materială, care-i rînjea provocător în obraz. Şi atunci, venea criza. Zbiera! Doamna mareşal, în picioare, roşie ca focul, cu ochii aiuriţi, zbiera:

— Am să te trimit pe front ca pe un măgar, măgarule!

Bébé, deodată mic, mititel, ca un copil prins că a spart o farfurie, miorlăia:

— Mițule, greșești! N-am crezut ce-ai crezut! Am crezut altceva. Mițule, nu te supăra! Îți jur! Dacă iubesc pe cineva ești tu, Mițițico scumpă!

Dar Mița era încă în criză și urla:

— Să n-aud nici o vorbă! Ești un nemernic și un ingrat! Te-am făcut om și tu te porți ca un porc! Ești un măgar! Și am să te trimit pe front ca pe un măgar, măgarule!

Aici, însă, Bébé dovedea ce milos e dumnezeu cu oițele lui. Dacă nu vrea să le dea minte, le dă viclenie. Bébé se conforma acestei legi divine și răspundea Miței:

— Cum se poate, Mițișor dragă! Eu să plec pe front și să te las pe tine singură aici? Mai bine mă-mpușc.

Ca prin farmec, Mița trecea de la furie la lacrimi, ceea ce era pentru Bébé un indiciu că a sosit momentul să acționeze. Alarmat, sărea la Mița, o lua în brațe și-i acoperea obrazul, umerii, mîinile cu fierbinți sărutări, în timp ce-i șoptea dulci cuvinte de amor:

— Să fie al dracului ăla care a adus-o pe Adriana la Patronaj, că numai de necazuri am parte din pricina ei! Dar îți jur, Mițișor dragă, că nu-i mai vorbesc! Cîine să fie cine o mai sta de vorbă cu ea.

O zi-două lucrurile mergeau de minune. Apoi începea o nouă poveste: Lizica Zbîrlogeanu. Și iar se cutremura pămîntul de strigătele desperate ale Miței:

— Am să te trimit pe front ca pe un măgar, măgarule!

După Lizica apărea pe scenă tînăra Lili Căruceru, o foarte blondă luptătoare pe cîmpul binefacerii publice. Îndată îi lua locul domnișoara Margot Scoabă, nepoata de sînge a generalului Pletosu Costache, ministrul. Veneau apoi la rînd Francisca Mălai și Norma Popescu și Ofelia Crețu și altele și altele... că nu era una dintre doamnele oricît de bătrîne și dintre domnișoarele oricît de ocupate care să scape de gelozia celei mai miloase femei pe care o avea țara în acele zile hotărîtoare pentru victoria cauzei comune. Ca o leoaică flămîndă se lupta Mița să și-l păstreze pe frumosul Bébé spre folosința ei personală și exclusivă.

— Am să te trimit pe front ca pe un măgar, măgarule!

Totuşi, cel puţin pînă acum şapte zile, nervozitatea Miţei avea un substrat plauzibil: gelozia. Atîta lucru înţelegea şi Bébé. Miţişoara lui era foarte geloasă. De aceea, tăcea şi înghiţea. Nu întreba, nu protesta, nu cerea explicaţii, ci stătea cuminte la minister, unde conducea opinia publică, adică unde aştepta telefoanele Miţei. Erau telefoane sigure şi ore aproape fixe.

— Alo, Bébé? Te rog să pofteşti pînă la mine.

În cinci minute, Bébé era la faţa locului şi scenele se repetau: ţipete de o parte, tăcere umilă, foarte pocăită, de cealaltă parte — şi, la urmă, sărutări calde de ambele părţi.

Dar de o vreme încoace pînă şi Bébé se mira. Că era Miţa nervoasă, Bébé accepta. Dar atît de nervoasă cum era în zilele din urmă, asta începea să-i pară ciudat pînă şi lui. Ce are Miţa că-i atît de nervoasă? Toată ziua îl chema la ea şi, fără nici o Franciscă la mijloc, fără nici o Margot, aşa, din senin, se apuca să zbiere la el:

— Am să te trimit pe front ca pe un măgar, măgarule!

Ce o fi cu Miţa? Ar fi vrut s-o întrebe. Dar face? Pînă acum a lăsat-o să strige şi-i părea bine, pentru că strigătele ei, departe de a-i pune situaţia în primejdie, i-o întăreau. Să strige, să zbiere, să urle! Nu-i rău de loc. Rău o să fie cînd ea n-o să mai poată striga, pentru că, de atîtea strigăte, o să cadă bolnavă la pat. Miţa bolnavă, la pat. Ce interes are Bébé să-i fie Miţa bolnavă?... Nu zău!... Ce interes are?... Miţa bolnavă!... Şi poate că o să şi moară!... Miţa să moară... şi el!... El pe seama cui rămîne? Cine o să aibă grijă de el? Dacă ea o să moară, cine...

Şi Bébé se tot gîndi şi se gîndi, pînă, totuşi, se hotărî. Va trebui s-o întrebe. Astfel că azi la prînz, cînd Miţa îi făcu scena reglementară şi-i strigă, drept concluzie:

— Am să te trimit pe front, măgarule, ca pe un măgar!

Bébé ridică la ea un ochi — un singur ochi — şi o întrebă cu glasul lui dulce:

— Miţişor dragă, de ce eşti atît de nervoasă?

Parcă numai atîta aştepta Miţa, ca să se arunce în braţele lui Bébé şi să-l inunde cu un torent de lacrimi amare.

— Sînt nenorocită, Bebeluş dragă! Ne-no-ro-ci-tă! Am cedat soţului meu!

— Cum? strigă Bébé, care se întreba dacă e cazul să facă şi el o scenă de gelozie.

— Da! I-am făgăduit că în seara de Anul nou mă voi întîlni cu el! Înţelegi, Bebeluş, catastrofa! În sfînta seară de Anul nou, cînd eu visam să fim singuri, eu şi cu tine, să-mi pice pe cap dumnealui.

Ochii lui Bébé sclipiră — şi sclipiră, cum? — o singură secundă, pentru ca îndată să strige şi el, teribil de indignat:

— Auzi, obrăznicie! Şi tu-i dai voie! Mă mir, dragă Miţo, din partea ta! Să ştii că mă mir foarte mult! Asta înseamnă că nu mă iubeşti!

*

Stătea mareşalul, în ajun de Anul nou, la fereastră şi o aştepta. Cum a sosit în Capitală, i-a telefonat, şi Miţa s-a grăbit să-i răspundă:

— Vin, Ioane! Mai am ceva de isprăvit şi în cinci minute am plecat. Pa!

N-o mai văzuse de mult, decît doar în fugă, pe la diferite sărbători. Şi de cîte ori o vedea, îi spunea:

— Miţo! Tu nici nu ştii ce-i aia război! Ce încordare îţi cere un război!

Şi Miţa totdeauna se supăra:

— Ia mai lasă-mă în pace cu războiul tău! Nici una, nici două, îmi scoţi ochii cu războiul! Numai cu războiul tău mă pisezi! De egoist ce eşti, de aia! De ce nu mă întrebi mai bine ce griji am eu cu Patronajul! Cîtă încordare îmi cere mie Patronajul! Şi ce muncă! Dacă ai şti cîtă durere de cap am cu Patronajul, ţi-ar fi ruşine să-mi tot baţi capul cu războiul ăla al tău!

— Miţo! încerca să-i argumenteze generalul. Dar războiul e război. Războiul este astăzi prima problemă în stat!

— Nu zău! făcu Miţa, cu dispreţ. Prima problemă! Dacă vrei să ştii, prima problemă e Patronajul! Război fără Patronaj nu se poate! Dar Patronaj fără război se poate!

Aşa-i contraargumenta Miţa, care, după ce-i spunea ce avea de spus, îi întorcea spatele fără să se mai uite la el.

Şi totuşi astăzi mareşalul voia s-o vadă mai mult ca oricînd. Avea supărări! Mari supărări. De trei săptămîni numai în ceaţă plutea! Trei săptămîni!... Acum trei săptămîni!... Dacă ar fi fost poet, mareşalul ar fi cîntat viaţa şi miracolele ei luminoase de pînă acum trei săptămîni! Dacă ar fi fost omul să poată zîmbi, ar fi zîmbit cu melancolie duioasă, ca la evocarea unor prea frumoase amintiri. Dar mareşalul nu era nici poet, nici darul de a zîmbi nu-l avea. Şi totuşi, cîtă nevoie simţea să zîmbească! Dacă nu duios pentru trecut, cel puţin amar pentru prezent!... Prezentul... trecutul! Cîte milenii despart prezentul de trecut! Nici un mileniu! Nici un secol! Nici o lună! Ci numai trei săptămîni! Pînă acum trei săptămîni, Rusia încetase să mai existe! Cu un binoclu oarecare, puteai să vezi Moscova! Moscova!... Azi-mîine, Moscova cade!... Ar fi fost şi timpul, pentru că trecuse de mult termenul fixat la trecerea Prutului! Moscova! Pînă în zece zile ne plimbăm pe bulevardele Moscovei! Pînă în zece zile intrăm în Rusia ca-n brînză! În primăvara trecută, Ribbentrop era să-l mănînce de viu cînd a îndrăznit să-şi exprime părerea că Rusia nu va putea fi lichidată decît în trei luni. Atîta va trebui să ţină războiul contra Rusiei: trei luni.

— Nu-i adevărat! i-a răspuns Ribbentrop cu brutalitate. Ne ajung opt săptămîni. Pînă în opt săptămîni n-avem ce face cu Rusia. Opt săptămîni!

Zece zile! Opt săptămîni! Rusia a încetat să mai existe! Cu un binoclu bun poţi vedea Moscova! Pînă acum trei săptămîni! Cîte nu s-au spus pînă acum trei săptămîni! Cît de senină era viaţa pînă acum trei săptămîni! Şi brusc, fără ca nimic s-o fi prevestit, s-a învăluit pămîntul în ceaţă. Armata sovietică a luat ofensiva. Unde? Exact în faţa Moscovei, care trebuia azi-mîine să cadă! Armata sovietică, decimată, dezarmată, desfiinţată, alungată, risipită, nimicită lua ofensiva în faţa aceleiaşi Moscove, pe care numai cu o zi înainte puteai s-o vezi cu binoclul.

Din acea clipă, ceaţa a devenit tot mai deasă. Ofensiva germană oprită pe tot frontul de est... Brautschisch

înlăturat... Hitler, comandant suprem al armatei germane... și trupele germane aruncate de ruși înapoi la o sută de kilometri de Moscova... Și Mița care nu mai vine!... Ce-o fi cu Mița că întîrzie?

În acest moment, însă, Mița urca scările... ajunse la ușă... o deschise și iat-o pe Mița!

— În sfîrșit! făcu mareșalul. Nu mai știam ce-i cu tine. De unde vii atît de tîrziu?

Mița își zvîrli poșeta și mănușile pe un scaun și, repezită, îi răspunse:

— Foarte frumos din partea ta, Ioane! Foarte frumos! Nici n-am intrat bine pe ușă și ai și început cu reproșurile!... Auzi cum vorbește. De ce am venit așa de tîrziu! Păi sigur! Ție ce-ți pasă! Tu stai acolo pe front și nici capul nu te doare! Dar să te întrebi ce fac în tot timpul ăsta eu, care-ți sînt soție, asta nu!

— Mițo!... Mițule!

— Lasă-mă în pace cu maimuțărelile astea! Mă dezguști! Eu stau și muncesc zi și noapte pentru ca tu să ai cu ce să te lauzi... și tu...

— Mițo! o imploră mareșalul pe Mița. Iartă-mă. N-am vrut să te supăr! M-am gîndit la sănătatea ta! La viața ta!

— Ce sănătate, ce viață te-a găsit tocmai acum! strigă Mița, din ai cărei ochi țîșneau flăcări. Mor copiii noștri pe front și tu ai grijă numai de sănătatea nevesti-ti! Parcă numai ea ar exista pe lume! Eu n-am timp să-mi pun capul pe pernă pentru cinci minute, de atîta muncă... și el numai de nevastă-sa-mi vorbește! Atîta egoism n-am mai văzut de cînd sînt! Parcă ar fi un bătrîn din ăia care...

— Mițo! Dar ce s-a întîmplat că azi ai mai multă treabă ca oricînd?

Candoarea acestui mareșal o dinamită pe Mița, care sări în aer:

— M-aș fi mirat să nu-mi pui o întrebare atît de idioată! De unde să știi, săracu de tine, ce s-a întîmplat, dacă tu în viața ta n-ai pus mîna pe o gazetă!

— Mițo! Dar...

— Să taci! răcni Mița. Mai bine să taci! Dacă Hitler ar afla că tu, aliatul lui, nici nu i-ai citit apelul...

— Mițo ! Care apel ? Spune-mi !

— Apelul, Ioane ! Apelul lui Hitler, pentru îmbrăcămintea de iarnă !

Mareșalul se trezi iar în ceață. Dacă în aceste trei săptămîni din urmă ceva l-a împins pînă la extrema limită a desperării, a fost nu atît ofensiva rusească, nici trecerea în defensivă a armatei lui Hitler, nici înlăturarea lui Brautschisch, nici refularea trupelor germane din fața Moscovei, la o sută de kilometri înapoi, ci apelul lui Hitler la îmbrăcăminte caldă pentru soldați. Îmbrăcăminte caldă pentru soldați, adică prelungirea războiului în Rusia pe tot timpul iernii ! Munții de flanele și ciorapi de lînă care trebuie procurați pentru armatele germano-romîne dădeau mareșalului, mai mult decît toate, o senzație zdrobitoare a dezastrului.

— Cunosc apelul, Mițo ! zise, trist, mareșalul. Este o nenorocire ! Credeam că vom isprăvi cu Rusia în trei luni... și n-am isprăvit nici în șase !

Mița, care se calmase între timp și se așezase în fața oglinzii să-și scoată pălăriuța, întoarse capul spre mareșal :

— Ce vorbești, dragă ? De șase luni sîntem în război ? Vai, ce repede trece vremea !

VIII

Azi dimineață Gogu Elefterie se bărbierea. Terminase cu un obraz și se pregătea să atace pe al doilea, cînd un îndemn lăuntric, de neînțeles, îl împinse să-și cerceteze chipul cu ceva mai multă atenție ca de obicei.

Se examină, deci, Gogu, îndelung, în oglindă, și cele ce constată produseră asupra lui un efect atît de distrugător, încît, deprimat, se întrebă dacă face să-și mai bărbierească și celălalt obraz!... Pentru că ce rost ar avea să se mai bărbierească, dacă viața lui e sfîrșită! Cu părul cărunt, cu poșete mari și vinete sub ochi, cu două cute adînci la colțurile gurii, cu o fostă mică gușă, care acum atîrna ca o mică pungă deșartă și mototolită, Gogu Elefterie din oglindă nu mai era nici umbra aceluia care a fost Gogu Elefterie de altădată! Un ratat! Un profesor universitar ratat, un om politic ratat și un tată ratat! Asta era mai grav decît toate:

un tată ratat ! De peste douăzeci de ani luptă s-o mărite pe fetița lui dragă, Adriana, și nici pînă astăzi n-a putut face nimic pentru ea ! Adriana tot nemăritată a rămas ! Sufletul lui, ochii lui din cap, mîndria vieții lui, micuța lui Adriana, nemăritată ! Și să zici că ar fi fost un tată care să fi lăsat la voia întîmplării fericirea Adrianei ! Dar n-a fost așa ! Gogu a luptat pentru ea ! De peste douăzeci de ani a luptat ! De aventura cu Take, Gogu preferă să nu mai vorbească. Să-i fie rușine lui Take, acolo unde se află, în iad ! Take l-ar fi putut face ministru măcar pentru cinci zile, patru zile, trei zile, pentru o zi... și nu l-a făcut ! A cheltuit Gogu bani, o grămadă, să-și facă tot felul de costume, sigur că Take o să-și aducă aminte de el, dar Take, măgar, cum a fost totdeauna... și-i era, chipurile, prieten ! În sfîrșit, ducă-se dracului !... Dar lupta cea mare a lui Gogu a început pe la 22, cu bandajul ! Cine n-a auzit pe vremea aia de bandajul lui Gogu ! Cel puțin, Gogu nici în mormînt n-o să uite bandajul ! Era cel mai frumos bandaj pe care l-a văzut țara romînească vreodată, pînă acum două decenii, cînd era la putere conu Ionel ! I-l făcuse însuși cumnatu-său, doctorul Mihăiescu, independentul. Încă un metru de tifon și încă un metru de tifon ! Nici prin minte nu i-a trecut lui Gogu să facă economie ! Pune, cumnate, și un balot de tifon dacă trebuie ! Să vadă regele și conu Ionel cît de rău m-au lovit bolșevicii !

Ei și?... Ce s-a ales din toate sacrificiile lui? Nimic ! Cînd l-au văzut ăia la Clubul liberal cu brațul lui atît de copios bandajat că părea mai gros decît un trunchi de stejar, și-au bătut joc de el ! Barem conu Vintilă a fost mai crud decît toți. « Nu-mi place acest Gogu Elefterie ! i-a spus el conului Alecu. E prea risipitor !» Risipitor, el care a crezut că liberalii vor prețui bandajul cu atît mai mult cu cît, prin dimensiunile lui gigantice, va putea demonstra cît de gigantică este primejdia roșie care amenință tronul și dinastia. Dar s-a înșelat ! Uitase de Vintilă, care, de zgîrcit ce era, se îmbrăca numai cu hainele lepădate de frate-său mai mare, Ionel. Un grețos și un imbecil care nu-și cunoaște interesele partidului ! Dar ce să te miri ! Pe atunci era în țară domnia bunului-plac. Pe atunci, se învîrteau în

jurul palatului și al partidului liberal numai lichelele și profitorii. Niște tîlhari! La ce te poți aștepta de la niște tîlhari! Și s-a dus Gogu Elefterie acasă și, plin de dezgust, și-a smuls de pe mînă cele cîteva kilograme de bandaj. Nu-i mai trebuie bandaj! Nu-i mai trebuie recunoștința partidului național-liberal! Nu-i mai trebuie nimic... Păcat de tifon, păcat de timpul pierdut, păcat de sentimentele lui monarhice, păcat de elanurile lui național-liberale! Astea toate și le-a zis Gogu Elefterie în primele lui momente de supărare. Îndată, însă, conștiința s-a apucat să-l scuture zdravăn: Ce faci, Gogule? Și Adriana? Uiți de Adriana? O lași pe Adriana nemăritată?

Și de atunci conștiința nu i-a mai dat pace lui Gogu un moment: Adriana și Adriana! De asta, tot ce a făcut în ăști douăzeci de ani de cînd a pățit ce a pățit cu bandajul, numai pentru Adriana a făcut. Nu i s-a părut niciodată vreun sacrificiu prea mare, dacă prin el ar putea ajunge s-o vadă măritată cum trebuie pe micuța lui Adriana. Pentru micuța lui Adriana a acceptat să fie deputat nețist, apoi deputat țărănist, apoi senator liberal și deputat legionar și senator al regelui Carol II sub dictatură! Pentru micuța lui Adriana se ducea oriunde îl chema datoria către tron și dinastie, ca să vadă țara cum știe Gogu Elefterie să se jertfească pe altarul intereselor neamului. Dar țara, ce i-a dat țara în schimb? Uită-te ce i-a dat țara! Micuța lui Adriana tot nemăritată a rămas!... Și stai! Gogu nu s-a oprit cu sacrificiile aici! Cu toate că țara n-a vrut să-i dea nimic, Gogu Elefterie a fost printre cei dintîi care și-au pus cămașa verde cînd au venit la putere cămășile verzi! Și? S-au purtat ăștia, oare, mai frumos decît ăilalți? Aș! Mai mult ca să-și rîdă de el, i-au dat un post de comisar de romînizare! Poftim de o mărită pe Adriana, cînd ea nu-i decît fata unui comisar de romînizare. Adriana Elefterie, fiica lui Gogu Elefterie, comisar de romînizare la hala de păduchi! Frumos titlu pentru o căsătorie demnă de copilița unui Gogu Elefterie!... Era nenorocit Gogu!... Fiert!... Mort!... Pînă au căzut legionarii și a venit noul regim: ăsta de astăzi! Regimul lui Antonescu. Un nou regim... noi speranțe! Noi

speranţe, dar şi noi sacrificii ! Era vorba de Adriana !... Micuţa lui Adriana. Deci, fără cea mai mică şovăire şi cu cel mai mare curaj, Gogu Elefterie îşi scoase cămaşa şi o ascunse în beci. Era printre primii ! Şi tot printre primii şi cu acelaşi curaj, Gogu jură credinţă pînă la moarte, Conducătorului ! Trebuia !... N-o putea lăsa pe Adriana nemăritată ! Şi Conducătorul? Cu ce a răspuns Conducătorul?

Gogu Elefterie se uită în oglindă şi oglinda-i spunea cu ce a răspuns Conducătorul: cu părul ăsta cărunt, cu poşetele astea mari de sub ochi, cu brazdele astea adînci de la colţurile gurii ! Cu asta i-a răspuns Conducătorul, care a şi uitat că există în ţara asta un Gogu Elefterie, acel Gogu Elefterie care a sărit primul să-l ajute în opera de potolire şi refacere a ţării jefuite şi ruinate de ruşinosul regim naţional-legionar !... Or, dacă a uitat Conducătorul de el, cum s-o mai mărite pe Adriana? Şi dacă n-o mai mărită pe Adriana, la ce bun să se mai bărbierească? Ce-i trebuie unui om bătrîn şi uitat de lume să se bărbierească? Mai bine ducă-se dracului toate ! O să se închidă în casă, n-o să mai mănînce şi n-o să mai bea şi o să-şi aştepte moartea, cu conştiinţa împăcată că tot ce-a putut face pentru ţară a făcut, numai să-şi vadă fata măritată !

Dar, cu ochii în oglindă, Gogu constată că hotărîrea lui de a se resemna pentru totdeauna este de la început împiedicată de un grav neajuns: era numai pe jumătate bărbierit. Şi se întrebă: Cum încep noua mea viaţă, care trebuie să mă ducă la moarte? Numai cu o jumătate de barbă?

Situaţia i se păru atît de absurdă, încît îndată puse din nou în mişcare periuţa de ras — şi, după ce dădu cu clăbuc proaspăt peste săpunul care se uscase între timp, începu să-şi bărbierească şi restul. Dar, precum oricui i se poate întîmpla, pe măsura în care i se dezvăluia sub tăişul maşinii şi celălalt obraz, lui Gogu i se păru că nici poşetele de sub ochi nu mai sînt aşa de mari pe cît păruseră mai înainte, nici părul atît de cărunt, nici zbîrciturile atît de adînci şi că, în linii generale, nu este el chiar atît de bătrîn, încît să-şi poată lua dreptul de a renunţa la viaţă şi de a o lăsa pe Adriana singură

pe lume, nemăritată. Izbit în obrazul lui proaspăt ras de această revelație atît de palpabilă și de evidentă, Gogu se trezi fredonînd, cu scurte întreruperi din pricina prosopului cu care se ștergea, o arie din «Văduva veselă» ... Se săvîrșise o minune !... Bătrînul Gogu, încărunțitul, zbîrcitul, pesimistul Gogu redevenise, în contactul cu lama de ras, Gogu de altădată, combativul, ingeniosul, optimistul profesor de drept Gogu, cu mintea vioaie și agilă, dispus la noi sacrificii spre binele tronului și al scumpei lui fetițe Adriana...

Sacrificii... sacrificii! Dar ce sacrificii? Pe ce tărîm încă n-a făcut pînă acum sacrificii Gogu Elefterie și, mai cu seamă, pe ce tărîm sacrificiile lui ar putea atrage asupra lui simpatia și bunăvoința mareșalului? Gogu își punea o problemă care, din capul locului, părea fără răspuns. Mareșalul să se uite la el! Are atîtea treburi acest mareșal și atîția se înghesuie în jurul lui! Toți niște escroci și niște șnapani! Toți foști legionari, care pînă la rebeliune i se închinau lui Brebu, pentru că-l credeau stăpînul de mîine. Cu ăștia trebuie să lupte un Gogu Elefterie!... Cu niște indivizi cu care nici nu poți lupta. În orice caz, nu poți lupta cu mijloace obișnuite. Va trebui, așadar, Gogu să făptuiască ceva mare, ceva nou, ceva neobișnuit, ceva care să-l silească... da! să-l silească pe mareșal să-și facă reproșuri: Cum de n-am știut că există în țara romînească un Gogu Elefterie ? Să-mi fie rușine! Ia să-l chem pe acest Gogu la mine și să-l întreb cam ce-l doare! De pe acum sînt hotărît să-i satisfac toate dorințele. Pentru că orice mi-ar cere e nimic față de ce se cuvine unui Gogu! Cu aur să-l cîntărești și tot n-ar fi de ajuns!

Peste un ceas, un om, în palton îmblănit și în șoșoni, pășea îndrăzneț în zăpadă, în ciuda viscolului care sufla mînios și mătura tot ce întîlnea în cale. Era Gogu Elefterie, care mergea drept la țintă: spre magazinele de galanterie de pe Calea Victoriei.

— O pereche de mănuși!

— Ce număr purtați?

— A, nu-i pentru mine... Dați-mi numărul cel mai mare... Dar să fie bune!... Cele mai bune!

I se puseră sub ochi, pe tejghea, mănuşi de toate mărimile, de toate culorile, de toate calităţile: mănuşi de bumbac, mănuşi de lînă, mănuşi de piele. Nimic nu-i plăcea. Nimic nu era destul de frumos şi de scump pentru el. Colindă pînă la prînz, prin toate magazinele — şi pretutindeni, Gogu ridica acelaşi protest:

— Ce naiba, domnule! Mănuşi de Suedia nu mai aveţi?

În ultimul sfert de ceas, însă, găsi ce căuta: o pereche de mănuşi mari, cele mai mari, fabricate din cea mai autentică piele de Suedia. Se vedea după preţ. Dar Gogu nu se tocmi. Cît îi ceru negustorul atîta-i dădu. Apoi, ieşi vesel în stradă... şi o luă... încotro? Înspre facultate? Dar ce să caute la facultate un profesor de drept, la ora aceasta, cînd copiii noştri mor pe front pentru cauza sfîntă?... Poate acasă? Acasă, cu atît mai puţin! Ce să caute Gogu Elefterie acasă la ora aceasta cînd copiii noştri... Atunci, încotro se îndrepta Gogu Elefterie, cu paşi atît de siguri şi atît de hotărîţi?

Înspre prefectura de poliţie. Iar cînd ajunse la prefectură, cu aceiaşi paşi siguri urcă scările pînă la uşa domnului prefect.

— Sînt Gogu Elefterie! Vreau să vorbeasc cu domnul prefect.

Glasul lui, blana lui, întreaga lui atitudine de domn impuseră uşierului:

— Un moment, vă rog!

Şi peste un moment, Gogu se afla în faţa prefectului, care se ridică să-i strîngă mîna respectuos:

— Domnule profesor... dumneavoastră, aici?

Gogu răspunse la strîngerea de mînă cu aceeaşi căldură. Îl cunoştea pe prefect. Azi era general. Dar cu douăzeci de ani în urmă fusese încă student la facultatea de drept, unde muncea mult pentru Siguranţa generală a statului şi pentru fericirea neamului. Putea, deci, Gogu vorbi prefectului cu toată autoritatea acestui trecut care-i lega pe amîndoi de aceleaşi interese superioare ale ţării.

— Creţescule, dragă! îi răspunse el, degajat, prefectului. Trebuie să te deranjez pentru o mică chestiune!

— Dar nu-i nici un deranj, domnule profesor! Îmi face plăcere și onoare! Dar mai întîi, vă rog, luați loc! Dați-mi voie!

Și după ce-l eliberă, respectuos, pe Gogu Elefterie de blană, îi împinse fotoliul mai aproape de birou.

— Poftim, domnule profesor! Și acum vă rog să-mi spuneți ce vi s-a întîmplat?

— Nimic deosebit, dragă Crețescule! zise Gogu Elefterie pe tonul cu care ar fi relatat un fapt mărunt oarecare. Aseară am fost la restaurant, la Athénée... și, cînd să plec, găsesc pe jos, la doi pași de mine, o pereche de mănuși nou-nouțe... Uită-te la ele! Parcă atunci ar fi fost luate de la magazin, că nu-s purtate nici măcar o singură dată. Sînt bărbătești. Și ce piele! Piele de Suedia. Cele mai scumpe. Și eu ce mi-am zis: Ia să mă duc la amicul Crețescu, să mă ajute să găsesc păgubașul! Că-i păcat! Mănușile astea fac o avere. Și omul o fi muncit pentru ele. De asta am venit: să te rog să faci cele cuvenite, așa cum se obișnuiește în asemenea cazuri. Și prin cercetări și pe calea presei!

Se aplecă spre prefect și, cu glasul ceva mai puțin rece, adăugă:

— Cred că prin presă e calea cea mai sigură și cea mai rapidă! E iarnă! Omul nu poate fi lăsat fără mănuși! Cheamă presa și...

— Bine, domnule profesor! zise prefectul, dornic, ca și Gogu, să fie de folos păgubașului. Vom face tot ce se poate. Lăsați mănușile aici!

Dar ca pișcat, Gogu smulse mănușile din mîna prefectului.

— A, nu! făcu el. Vreau să i le restitui eu personal. Nu de alta, dar ca să-i fac, cu ocazia asta, nițică morală. Cum poți fi atît de neprevăzător, domnule, față de bunul dumitale! Un cetățean conștient, domnule, trebuie să-și păstreze proprietatea ca ochii din cap!... Dar dumneata ce faci, domnule?... Îți bați joc de tot ce ai agonisit prin sudoarea frunții dumitale și mai dai de lucru și altora, care au ceva mai bun de făcut pentru țară decît să te caute... și așa mai departe! Fără o urecheală zdravănă, dragă Crețescule, nu-l las! Nu-i voie! Noi, care sîntem cineva în țara aceasta, trebuie

să facem educația acestor cetățeni care nu știu ce înseamnă respect. Nu respectă nimic! După ce că nu respectă pe alții, nici măcar pe ei nu se respectă. Așa că, te rog, Crețescule dragă, cheamă presa și dă-i un comunicat precum că s-a găsit o pereche de mănuși bărbătești, din piele de Suedia, în stare absolut nouă. Păgubașul să se adreseze domnului profesor universitar Gogu Elefterie, strada cutare, numărul cutare!... Uite aici, o carte de vizită cu adresa exactă!

Prefectul luă cartea de vizită, o puse cu toată grija pe masă și-i răspunse lui Gogu:

— Domnule profesor, vă rog să aveți toată încrederea. Mîine veți găsi anunțul în presă.

Afară, viscolul se întețise. Dar cine să-l simtă? Gogu Elefterie? Ei, aș! Gogu Elefterie, în drum spre casă, avea altă treabă: voia să-și aducă aminte de aria aceea din opereta « Suzana »!... Cum naiba începea?... Trala — lala!... Aiurea!... Tralalalalala!... Imposibil!... Și parcă vedea și scena... Tra — la — lala! Ptiu!... Și nu ți-ar fi necaz, dacă nu ți-ar bîzîi ceva în cap care aduce a... a dracu s-o ia!

Și Gogu Elefterie, furios, se refugie într-o arie din « Vînzătorul de păsări ». Pe aia o știa!

★

Pe viscol, călătoria a fost foarte grea. La un moment dat, pilotul îl întrebă pe mareșal dacă n-ar fi mai bine să se întoarcă din drum. Dar mareșalul se opuse. Hitler îl aștepta. Îl chemase urgent. Și mareșalul nu voia să întîrzie.

Hitler îl primi ca pe un vechi prieten. Nu mai țipa la el. Nu-și mai rostogolea ochii, ca niște bile, cînd voia să-i dea un argument care nu poate îngădui replică. Era un alt Hitler. Calm. Poate nițel obosit. Dar cordial. Aproape duios.

— Domnule mareșal, spuse el oaspetelui său, v-am chemat, pentru că ceea ce aveam să vă spun nu suportă amînare. Victoria noastră este aproape. Numai să vină primăvara și rușii vor fi bătuți definitiv!

Mareșalul păli. Iar nu are Führerul încredere în el. Iar se teme Führerul ca el să nu dezerteze de la postul lui de aliat.

— Domnule Hitler! răspunse el, cu glas tare şi răspicat. Oricît va trebui să dureze războiul acesta, eu şi ţara mea rămînem nedezlipiţi alături de dumneavoastră! Cu atît mai fericit sînt cînd aflu că vom sfîrşi definitiv cu armata rusească în primăvară!

— Definitiv, domnule mareşal, definitiv! îl asigură Hitler. În primăvară, vom avea pe ruşi la picioarele noastre!... Este sigur, domnule mareşal! Pregătim arme noi! Arme irezistibile! La momentul oportun, vă vom pune în curent! Sînteţi cel mai bun aliat al nostru... şi celui mai bun aliat al nostru nu-i putem ascunde nimic!

— Vă mulţumesc, domnule Hitler, pentru încrederea ce mi-o arătaţi. Vă asigur că voi face tot ce-mi dictează conştiinţa mea de soldat, ca s-o merit!

— Nici nu mă îndoiesc, domnule mareşal! Nici nu mă îndoiesc! De altfel, sacrificiile ce ni se cer pînă la victoria finală vor fi din ce în ce mai mici, mulţumită inamicului...

Goebbels, care citi nedumerirea pe obrazul mareşalului, interveni:

— Da, domnule mareşal! Inamicul comite azi o greşeală pe care în primăvară o va plăti scump: înaintează! Dar n-are încotro: trebuie să înainteze. Condiţiile în care se află îl silesc să arunce în foc toate forţele militare şi să înainteze. Dar la ce-i foloseşte înaintarea? Ocupă numai spaţiile lăsate în urmă de către armatele noastre care se retrag în ordinea cea mai perfectă.

— Să înainteze, dacă-i place! îl întrerupse Hitler. Înaintarea inamicului ne dă răgaz să ne pregătim pentru ofensiva hotărîtoare de primăvară! Timpul este cel mai preţios lucru în război. Şi timpul lucrează în favoarea noastră, nu contra noastră! La primăvară se va vedea! Poporul meu crede cu tărie în victorie şi la primăvară o va avea! Vom avea o primăvară veselă, domnule mareşal! Himmler!

— Da, mein Führer!

— Arată domnului mareşal fotografia!

Himmler prezentă mareşalului o fotografie.

— Priviţi, vă rog, atent, domnule mareşal! Îl recunoaşteţi?

Mareşalul se uită şi văzu un om întins pe jos, cu braţele în lături, cu gura căscată. Pe pămînt, lîngă cl, o pată mare. Probabil, sîngele care-i cursese din răni.

— Brebu ! strigă mareşalul, zguduit.

— Da ! zise Hitler. Brebu ! A încercat să fugă din lagăr şi a fost împuşcat. Am dat ordin strict: dacă încearcă să fugă, trageţi în el. Ce spuneţi acum, domnule mareşal? Sînteţi mulţumit?

Întrebarea era de prisos. Toată fiinţa lui Antonescu vibra de fericire.

— În sfîrşit ! zise el. Şi-a primit pedeapsa !

— Trebuia ! făcu Hitler. Nu putem tolera nimănui să tulbure pe un mareşal Antonescu... Goering ! Parcă aveai ceva să-i spui domnului mareşal !

Toate vizitele se terminau, inevitabil, cu Goering: totdeauna, Goering avea să-i spună ceva mareşalului. Dar azi, mareşalul era atît de mulţumit, încît aproape că nici n-auzi ce-i spune Goering:

— Domnule mareşal, ne veţi da anul acesta întreaga recoltă de orez din Dobrogea şi din judeţul Brăila.

— Cu cea mai mare plăcere !

— Veţi acórda societăţii Solagra monopolul plantelor oleaginoase pentru exportul din Romînia.

— Cu cea mai mare plăcere !

— Ne veţi da monopolul pentru colectarea cerealelor leguminoase, a seminţelor şi furajelor şi pentru exportul lor din Romînia.

— Cu cea mai mare plăcere !

A fost o întrevedere scurtă dar rodnică. Niciodată n-a plecat mareşalul cu sufletul mai înălţat de la Hitler, ca după vizita aceasta. Brebu mort ! Altă lume, alte perspective !... Cu Brebu mort, am victoria în mînă ! îşi zise mareşalul în avion. Cu un Brebu mort, de care să nu mă mai tem că vrea să-mi smulgă puterea, nici nu mai am nevoie de armele noi ale Führerului ! Pot să înving pe ruşi şi cu pumnul ! Să nu-mi mai fie teamă de Brebu?... Dar răstorn munţii, dacă nu mai atîrnă deasupra capului meu primejdia că Brebu ar putea năvăli pe neaşteptate în ţară, să mă dea jos ! Brebu mort ! Duşmanul meu de moarte mort ! Dumnezeule doamne ! E atît de frumos, încît, dacă nu mi-ar fi arătat însuşi

Hitler fotografia, nici n-aş avea curajul s-o cred! Brebu mort!

Cînta sufletul mareşalului, sălta, chiuia sufletul mareşalului la gîndul că Brebu e mort! Cu Brebu mort, va putea trăi, în sfîrşit!

Atîta sete de viaţă şi de acţiune îi dădea moartea lui Brebu, încît nesfîrşit i se păru mareşalului drumul înapoi, pînă în ţară, şi parcă şi mai nesfîrşit drumul de la aerodrom pînă la prezidenţie, unde fuseseră convocaţi din timp toţi membrii guvernului.

— Domnilor, zise el miniştrilor săi, am fost la Berlin, unde am stat îndelung de vorbă cu domnul Hitler. Şi am satisfacţia să vă anunţ că domnul Hitler m-a autorizat să vă spun că victoria e sigură. Cum vine primăvara, luăm din nou ofensiva, care se va termina repede cu victoria noastră. În acest scop, domnul Hitler pregăteşte arme noi. Întrucît sînt arme secrete, vă rog să mă iertaţi dacă n-o să vă spun despre ce este vorba. Puteţi fi siguri, însă, că vor fi o surpriză pentru inamic. De astădată, ruşii nu vor mai putea scăpa de o nimicire totală. Mi s-au făcut demonstraţii cu armele acestea, aşa că vă vorbesc în cunoştinţă de cauză. Sfîrşitul Rusiei bolşevice se apropie!... Domnule Ică, de cîte ori pe săptămînă mănîncă mămăligă populaţia noastră?

— De trei ori, domnule mareşal!

— Va mînca de cinci ori de azi înainte! zise mareşalul cu o energie de care era el însuşi mirat. Are cineva să-mi facă vreo comunicare?

Ministrul de interne, generalul Drojdieru Alecu, vorbi:

— Domnule mareşal, de cînd cu iarna asta nenorocită, muncitorii noştri au prins curaj. La Petroşani sînt douăsprezece mii de muncitori... şi toţi ne fac numai necazuri. Nimic nu le place. Nu le place mîncarea. Nu le place munca. Nu le place salariul pe care-l primesc. Şi sabotează cît pot producţia.

— Şi n-ai pus mitraliera pe ei! făcu mareşalul, mai mult mirat, decît furios.

— Am pus, domnule mareşal! Dar tot nu se învaţă minte.

— Împuşcă-i! strigă mareşalul, care abia acum cuprinse gravitatea celor ce se petrec la Petroşani.

— Împuşc, domnule mareşal!

— Probabil că nu împuşti destul! Umbli cu milă! Eşti milos, generale! Vrei să pierdem războiul, generale! Şi doar ne-am înţeles, nu? Cine mormăie să fie împuşcat. Cine strîmbă din nas să fie împuşcat! Fără milă şi fără judecată! Dar se vede că degeaba vorbesc!... Eu spun una, dumneata faci alta! Eu ordon să-i împuşti, şi dumneata faci filantropie cu ei!

Drojdieru primea cu durere observaţiile acestea, pentru că în inima lui ştia că mareşalul se înşală.

— Domnule mareşal, îmi pare rău că mă nedreptăţiţi! Doar ştiţi foarte bine că sînt împotriva oricărei mile. Pentru mine, un om milos este un duşman al ţării. Şi un duşman al ţării trebuie împuşcat. Cînd ţara e în joc, nu cunosc mila! Şi martor mi-e dumnezeu că vă spun adevărul! Împuşc cît pot! Dar sînt prea mulţi, domnule mareşal! Nu isprăvesc cu unii şi încep alţii!... Pînă şi ucenicii de la Anina...

— Ce-i cu ucenicii de la Anina?

— Nu mai vor să intre la lucru, pentru că li se dă numai mămăligă în loc de pîine.

— Şi dumneata ce ai făcut, generale?

— Ceea ce-mi dictează bunul simţ, domnule mareşal! Am dat ordin ca de aci înainte, dacă ucenicii nu vor mămăligă, să li se dea de mîncare numai mămăligă, fără nimic altceva decît mămăligă!

— Bravo! Aşa! Să simtă nemernicii ăştia că mareşalul are un pumn care loveşte fără cruţare pe oricine se pune în calea năzuinţelor neamului! Fără milă, Drojdierule, fără milă! Din pricina milei ţara s-ar fi prăbuşit în prăpastie, dacă n-aş fi sărit eu s-o salvez... Şi acu, ce spun haimanalele de la Anina?

— Mormăie, domnule mareşal! făcu ruşinat Drojdieru.

— Tot mormăie? răcni mareşalul. Îndrăznesc să mormăie şi acuma? Eu nu te înţeleg, Drojdierule! Ei mormăie, şi tu mi te vaieţi! În loc să pui mitraliera pe ei...

— Pun, domnule mareşal! răspunse grăbit Drojdieru. Pun! Cum să nu pun!

— Şi comuniştii? Cum stăm cu comuniştii?

— Cu comuniştii stăm bine, domnule mareşal! zise Drojdieru. Să n-aveţi nici o grijă de comunişti, domnule

mareşal ! Care nu-i mort e închis ! Şi care-i închis nu scapă cu viaţă ! Să n-aveţi nici o grijă de comunişti ! Aproape că nici nu mai există !

★

Doamna mareşal primea încă de la cinci după amiază flori şi felicitări de onomastica soţului ei. Oaspeţii intrau cu obrajii arşi de ger, cu ochii plini de lacrimi, cu blănurile sau paltoanele acoperite de pudra cristalină a unei zăpezi îngheţate — şi, înainte de a da bună ziua, exclamau din toată inima, ca şi cum ar fi scăpat de o muncă peste puterile lor:

— Uf !

Apoi, în timp ce slujnicele le scoteau şoşònii, oaspeţii spuneau cu multă compătimire:

— Ce s-or fi făcînd acuma bieţii noştri soldaţi de pe front !

Nici unul din invitaţi nu uita pe bieţii soldaţi de pe front. Cu toate că în saloanele doamnei mareşal se puteau dezgheţa repede, toţi se gîndeau la bieţii soldaţi care luptă cu bolşevicii pe o asemenea vreme « imposibilă ».

— Este o vreme imposibilă ! ziceau ei. Absolut imposibilă !

În special doamnele găseau că este o vreme imposibilă.

— Este o vreme imposibilă ! Noroc că am astrahanul ăsta !

Era, într-adevăr, o fericită coincidenţă ca, exact în iarna aceasta « imposibilă », să se poarte mult blănurile de astrahan. La toate ceaiurile organizate spre a încălzi inima neamului în primejdie să îngheţe într-un sezon atît de cumplit, prima temă pe care o dezbăteau doamnele şi domnişoarele din înalta elită a ţării erau blănurile de astrahan. Ori de cîte ori se întîlneau la reuniunile acestea — şi se întîlneau des — doamnele şi domnişoarele mai întîi şi întîi îşi pipăiau reciproc blănurile şi pentru că, toate, erau foarte bune prietene între ele, nu-şi mai dădeau osteneala să-şi ascundă invidia:

— Grozav, dragă !... Dar ştii că ai un astrahan, adevărat astrahan din ţara astrahanelor !

Pînă în cele din urmă, trebuiră să admită că fiecare din ele purta un astrahan, adevărat astrahan din ţara

astrahanelor. Era încă o nobilă înfăptuire a mareșalului în lupta lui pentru restabilirea nației în drepturile ei: nici o doamnă sau domnișoară să nu mai poarte blană din imitație de astrahan, ci numai din astrahan adevărat din țara astrahanelor.

De executarea acestui ordin răspundeau, în primul rînd, toți cei care purtau pe umerii lor sarcina grea a treselor de toate gradele, în frunte cu generalii. Acești bravi gradați, animați de conștiința că luptă pentru viitorul soțiilor și fetelor — fie ale lor, fie ale prietenilor lor, era indiferent, numai, cum zicea mareșalul, « curate » să fie ! — capturau de la inamic oricîte astrahane găseau. Se înțelege că, în bătălia aceasta aprigă pentru cauza sfîntă, gradații neamului, în cap cu generalii, dornici de a ajunge cît mai degrabă la victoria finală, aveau mult de furcă cu ofițerii germani, cu care-și disputau prada. Și evident că, în fierbințeala discuțiilor cu ofițerii germani, nu puteau alege astrahanele chiar-chiar pe măsura femeilor în cauză. Dar nici să lase astrahanele pe mîna inamicului, nu-i răbda inima. Atîta ar mai lipsi ! Zici că faci război împotriva bolșevicilor — și cînd colo, să nici nu te atingi de astrahanele lor. Tocmai de astrahanele lor, de care duc atîta lipsă sărmanele noastre femei !

Condus, așadar, de aceste considerente, fiecare dintre cei cu trese lupta să apuce cîte un astrahan, sau două, sau trei — fără să țină seama de măsură. Bunul lor simț, însă, le dicta să cucerească astrahane pe măsuri cît mai mari. Aveau o intuiție de care puteau fi, pe drept cuvînt, mîndri. Ceva le spunea că dintr-un astrahan mic nu poți face unul mai mare, pe cînd dintr-unul mare poți face unul mai mic.

Dar o socoteală, oricît de bună ar fi, nu poate fi bună în absolut toate împrejurările. Femeile, binecuvîntate de dumnezeu cu cîte un soț ori un amic care s-a arătat vrednic să cucerească de la dușmani cîte un astrahan-două încă în ofensiva din vară și toamnă, au mai putut să-și ajusteze blana după exigențele taliei. Dar nu toate femeile au avut o asemenea șansă. Multe, cele mai multe, au reintrat în drepturile lor, adică și-au căpătat astrahanul, după ce vremea a început să se strice. Era rău ! Mai rău nici că se putea. Să fie viscol, să

ai astrahan şi să nu-l poţi îmbrăca, pentru că-ţi vine mult prea peste măsură — mai bine să mori! Să-l duci la croitor să ţi-l aranjeze? Cînd? în toiul gerului şi al viscolului? Şi ce o să se întîmple? O să-ţi plîngă croitorul de milă că n-ai astrahan — şi o să ţi-l facă într-o zi? Care-i croitorul ăla atît de dibaci să-ţi răscroiască un astrahan într-o zi?... Mai întîi, nu-i treabă de o zi. După aia, nu eşti tu singura pe care a lovit-o nenorocirea, ci mai sînt şi altele, atîtea, care fac coadă la croitor! Şi pînă să-ţi vină rîndul, a trecut iarna! Bună afacere! Să fie o iarnă cum n-a mai fost iarnă de mult, să ai astrahan şi să-l ţii în dulap! Nebunie curată! Mai rău decît nebunie: crimă.

Or, femeile nu erau nici nebune, nici criminale. N-aveau nevoie să fie, pentru că aveau un dumnezeu care le ocrotea: dumnezeul femeilor. Şi dumnezeu a zis uneia: Ia-ţi astrahanul şi poartă-l încins cu un şnur! Şi a fost de ajuns ca una — una singură — să iasă în stradă cu un astrahan imens, dar încins cu un şnur de perdea, sau, pur şi simplu, cu o sfoară, pentru ca moda să fie lansată. Din acea zi de iarnă a anului 1941—1942, la piaţă după cumpărături, pe bulevarde după aer, în localuri după ceva reconfortant, apărură atîtea astrahane cu şnur, încît astrahanele fără şnur aproape că nu mai puteau fi remarcate, atît de puţine erau.

Bineînţeles, printre amicele doamnei mareşal nu se găsea nici una cu şnur. Toate aveau ca soţi sau amici eroi de elită: generali, colonei, miniştri, care încă din vară, de la trecerea Nistrului, s-au gîndit cu groază la cîte chinuri vor trebui să îndure iarna femeile lor, dacă nu vor fi prevăzute din timp cel puţin cu cîte un astrahan, pe măsura taliei şi rangului lor social.

De aceea, făcu mare senzaţie în saloanele doamnei mareşal zvonul care năvăli dinspre vestiar:

— Mimi a venit cu un şnur!

Mimi cu şnur! Mimi Pantof general Conaşu Ion, cu şnur! Ce-o fi cu ea?... Şi, ca la un semnal, toate doamnele şi domnişoarele dădură buzna într-acolo, să vadă grozăvia.

— Ce-i, Mimi dragă? o luă cu precauţie doamna Fifi Diaconescu, zis Pantalon, general Pletosu Costache, membru în guvern. Ce ţi s-a întîmplat? Tocmai tu?

— Păi de ce nu? rîse Mimi. Pe frigul ăsta?

Şi foarte veselă, îşi dezlegă şnurul şi lăsă o ordonanţă să-i scoată astrahanul. Dar cînd i-l scoase, cucoanele făcură un pas înapoi:

— Aşaaa?

La care, Mimi rîse iar:

— Ei? Mai aveţi vreo pretenţie şi acuma?

Toate tăcură. Nu mai aveau nici o pretenţie. Sub astrahanul cu şnur, Mimi purta un astrahan croit pe măsură:

— E al patrulea! preciză Mimi.

— Să-l porţi sănătoasă şi să-ţi dea dumnezeu şi pe al zecelea! făcu, inimoasă, miss Kilometru.

Incidentul era închis, spre mulţumirea şi invidia tuturor doamnelor, astfel că reuniunea îşi putu relua antrenul de la punctul în care fusese întreruptă. Cea mai activă era, bineînţeles, doamna mareşal, care se plimba sprintenă printre oaspeţi şi împărţea zîmbete. Mieluşica Piţigoi general Vrăbioiu Gligore se aplecă spre Valentina:

— Uită-te la ea cum umblă! Parcă ar fi împiedicată!

Valentina general Barză Andrei îi răspunse cu aceeaşi discreţie:

— Îi lipseşte pălăriuţa! De-aia umblă aşa! Fără pălăriuţă îşi pierde echilibrul.

— Aşa e! aprobă Fifi Pantalon. Bată-te să te bată! Că jmecheră mai eşti! Pe toate le vezi...

Dar tustrele tăcură, pentru că aproape de ele se vorbea despre Moscova.

— Auzi, dragă! făcu Margot Pivniceru, fosta sfetnică de suflet a lui Ică şi actualmente detaşată cu acelaşi serviciu pe lîngă generalul Hărtănoiu. Cică nu se mai intră în Moscova.

— Păi de ce, dragă? întrebă, cu obişnuita ei nevinovăţie, Lenuţa Lăpticel.

— E iarnă, drăguţo! o lămuri Lola Hulubaş. Şi-i frig! Aşa că nemţii s-au retras la o sută de kilometri de Moscova.

Dar Lenuţa Lăpticel rămînea mereu nevinovată:

— Şi cum? Cu o sută de kilometri înapoi e mai cald?

Lola Hulubaş, care, ca nepoată a lui Drojdieru, era versată în ale tacticei şi strategiei, îi zîmbi, tolerantă:

— Nu, dragă, astea nu-s chestiuni pentru tine. Astea-s numai pentru bărbați.

Valentina rîse, cu rîsul ei parfumat:

— Dar noi pentru cine sîntem? Nu pentru bărbați?

Rîseră cu toții și cu toate de glumă — și societatea risca să intre repede în atmosferă, dacă nu apărea în acest moment Bébé Brașoveanu. Aducea o veste pe care ținea s-o comunice mai întîi doamnei mareșal, la ureche. Doamna mareșal la început păru nedumerită, apoi se arătă uimită, pentru ca în cele din urmă să strige, entuziasmată:

— Nu! Lasă-mă!... Ce vorbești!

În acest timp, toți ochii erau îndreptați spre Mița și Bébé. Așa că Mița nu avu nici o dificultate să se facă auzită:

— Ceva nemaipomenit, dragii mei! Nemaipomenit! Bébé a primit de la prefectură pentru propagandă un comunicat senzațional. Cineva a găsit la Athénée o pereche de mănuși nou-nouțe din piele de Suedia și s-a adresat prefecturii să-l ajute să dea de urma păgubașului!

— Extraordinar! făcu Măruntelu, care stătea pînă acum discret, într-un colț, dezbătînd probleme de înălțare morală a neamului, cu Adriana. Dar cine este omul ăsta?

Da! Cine e? Toată asistența se asocie la întrebarea lui Măruntelu: cine este omul acesta, atît de cinstit încît să găsească o pereche de mănuși nou-nouțe din piele de Suedia și să vrea să le dea înapoi păgubașului din proprie inițiativă?

— Să vă spun și cine? zise doamna mareșal. Este profesorul Gogu Elefterie, tatăl iubitei noastre prietene Adriana Elefterie.

Plastronul lui Măruntelu țîșni de sub jiletcă și îndată după plastron țîșni și Măruntelu, care aplaudă zgomotos:

— Bravo! Bravo... Domnișoară Adriana, felicitările mele! Aveți un tată care merită recunoștința întregii țări!

Degeaba încercă el să-i mai spună ceva Adrianei. Micuța, literalmente asaltată de adunare, se pierdu printre atîtea mîini cîte se întindeau care mai de care s-o felicite. În cele din urmă, totuși, Serafim izbuti să-i înlăture pe ceilalți și să ia cuvîntul:

— Doamnelor, domnişoarelor şi domnilor! Trăim vremuri mari, vremuri noi!... Un om a găsit o pereche de mănuşi nou-nouţe. Sub regimul ticălos al lui Carol II şi al camarilei lui de escroci, dacă un om ar fi găsit o pereche de mănuşi nou-nouţe, fără îndoială că şi le-ar fi băgat prompt în buzunar şi nimeni n-ar fi ştiut ce s-a întîmplat cu ele. Sub regimul ticălos al lui Carol II, sărmanul păgubaş, care cine ştie cît a muncit ca să-şi poată cumpăra aceste mănuşi din piele de Suedia, ar fi rămas pe veci fără mănuşi şi pe fruntea naţiei noastre s-ar fi înscris încă un stigmat infamant. Aşa s-ar fi întîmplat sub regimul lui Carol II, cînd trăiai numai printre pungaşi şi cînd munca era o ruşine, ordinea era o ruşine, cinstea era o ruşine. Azi, însă, mulţumită mareşalului Antonescu, salvatorul, trăim alt regim. Azi, munca, ordinea, cinstea nu mai sînt un simplu vis al mareşalului, ci o realitate. Muncă, ordine, cinste!... Iată sub ce semn trăim! Muncă, ordine, cinste! Un om a găsit o pereche de mănuşi nou-nouţe şi vrea să le dea înapoi! Asta înseamnă că putem dormi liniştiţi. Că putem desfiinţa broaştele şi putem arunca cheile. Nu mai trebuie să ne temem de hoţi. Hoţii au pierit. Datorită salvatorului nostru, mareşalul Antonescu, trăim astăzi zile care nu-şi găsesc precedent decît în legendele lui Vlad Ţepeş şi în ţările de înaltă civilizaţie, ca Germania lui Hitler şi ţările scandinave. Domnişoară Elefterie, încă o dată, felicitările mele! Aveţi un tată de care puteţi fi mîndră, aşa cum sîntem cu toţii mîndri de dumneata! Dacă a mai fost pentru cineva o nedumerire de unde s-au putut îngrămădi atîtea virtuţi într-o singură fiinţă: în domnişoara Adriana Elefterie, acum problema e dezlegată. Dintr-un tată cinstit ca Gogu Elefterie nu putea să iasă decît o fiică cinstită ca Adriana Elefterie! Pentru că, precum ştiţi cu toţii, mărul nu cade departe de pom! Bravo, domnişoară Adriana... şi să ne trăieşti!

Ameţită şi roşie ca focul de succesul neaşteptat al tatălui ei, Adriana abia putu să îngaime:

— Sînt... sînt...

Dar Serafim nu mai află ce vrea Adriana să spună că ar fi, pentru că cineva îl trase deoparte şi-l întrebă:

— De unde ai rănile astea de pe obraz, Serafime?
— A, tu erai, Leahule? De unde vrei să le am? Vin de pe front!
Nu se lăuda. Venea de pe front. Își pusese Măruntelu la braț o banderolă cu inițialele P.P. ale presei și propagandei și se urcase în trenul special «Patria», organizat de Ministerul Propagandei pentru toți reprezentanții opiniei publice, poftiți să viziteze Crimeea și să cînte frumusețile ei. În tren, toate au mers strună. Mîncare era, încredere în victoria finală era — toate condițiile favorabile erau, deci, întrunite pentru ca bateriile inamice de șampanie la gheață să cadă ca muștele, una după alta. Dar cum ajunseră P.P.-iștii în linia frontului, treaba se strică fulgerător. Ca din pămînt, le ieși inamicul înainte:
— Ce căutați, bă, păduchioșilor, pe aici? le strigă unul.
Vorbea, bolșevicul dracului, oltenește!
— Păi!... încercă Rică Precup să le explice.
— Care păi, bă! sări un altul la ei. Ce păi?... Ați venit să beliți ochii de departe, cum ne fac terci bombele rusești, golanilor?
Ăsta vorbea muntenește! Și a mai sărit unul care vorbea moldovenește și altul care vorbea ardelenește, pînă s-au adunat în jurul lor inamici din toate provinciile daco-romane... și toți răi! Mamă, ce răi! Că numai în cap îi loveau. Cu palmele, cu pumnii, ba unul l-a lovit pe Serafim și cu o gamelă. Și încă peste ureche! Și-s romîni! Cică-s romîni! Și soldați! Soldați romîni! Soldați romîni... și să dea în el, în Serafim Măruntelu, ca într-un sac cu fasole.
Serafim a căutat să-și apere capul cum a putut, cu ambele mîini.
— Ce aveți, fraților, cu mine? țipa el speriat. Ce rău v-am făcut?... Că doar sînt și eu romîn ca și voi... Și am venit aici, ca la niște frați să mă bucur de vitejiile voastre.
— Ba să se mai bucure și mă-ta! i-au răspuns în cor bolșevicii, care prea multe nu puteau să-i răspundă, de atîta treabă cîtă aveau să-l dea în tărbacă pe el și pe Nicu Precup și pe Ionescu-Ciurcheni și pe Sănducu

şi pe Nelu Pedicuristu şi pe atîţia alţi mîndri P.P.-işti, care veniseră aici, înarmaţi cu cîte un Zeiss veritabil pe umăr, ca nişte fraţi la nişte fraţi, să se fotografieze împreună. Dar, ca prin vis, Serafim îşi aminteşte că tot s-a găsit unul să-i răcnească în urechi:

— Bucură-te, neică... şi să-ţi ajute ăl-de-sus numai de bucurii de astea să ai parte, că şi noi ne bucurăm cînd punem mîna pe aici pe cîte un găinar ca tine. Ai venit să te fotografiezi, hai?... Na fotografie!

Şi poc! una în scăfîrlie, parcă l-ar fi atins cu un baros, că Serafim Mărunţelu a văzut numai în clipa aceea atîtea stele verzi cîte n-a văzut în tot trecutul lui de îndrumător al opiniei publice.

— Îţi place fotografia? i-a răcnit iar ăla. Ia-o şi du-te de-o arată la Bucureşti golanilor tăi, să ştie şi ei ce-i aia război!

Cum a scăpat viu din mîinile inamicului se minuna şi Mărunţelu. Nici nu i-a venit a crede că mai trăieşte, cînd s-a văzut iar în tren. La fel se minunau şi ceilalţi bravi P.P.-işti care, în timp ce-şi pansau rănile căpătate în războiul cu bolşevicii ăia, se întrebau între ei:

— Mă, ce i-o fi apucat că s-au dat aşa la noi, ca nişte turbaţi?

La început nu ştiau ce să-şi răspundă. Dar cînd trenul lăsă în urmă frontul cu vreo trei sute de kilometri, Ionescu-Ciurcheni făcu, dus pe gînduri:

— Te pomeneşti că nu le-o fi făcînd plăcere războiul!

Dar Serafim, care, sub bandajele lui, era plin de avînturi eroice, îi tăie vorba:

— Nu se poate să nu le placă războiul! Exclus!... Războiul e sfînt! Şi cine are o simţire cu adevărat romînească trebuie să i se închine cu evlavie!

Dar ceva îi spunea că parcă tot e mai bine în tren spre Bucureşti decît spre Crimeea. O fi frumoasă Crimeea. Serafim nu zice nu. Dar nici da. Pentru că nu l-au lăsat inamicii s-o vadă. Şi cît de mult ar fi vrut să se uite la ea! Măcar pentru un ceas. Măcar pentru cîteva minute, cît i-ar fi trebuit să se fotografieze şi el pe o cămilă, cum s-au fotografiat toţi. Chiar ieri i-a arătat Bébé un album cu toţi capii politici ai ţării, călări pe cămile în Crimeea! Jugănaru călare pe o cămilă... George

Viziru călare... şi Ică şi nepoţii lui Dacu... şi doctorul Sarailie. Poftim!... Pînă şi potlogarul ăsta de doctor Sarailie a izbutit să-şi facă nu ştiu cîte fotografii, ba pe cămilă, ba în dreapta cămilei, ba în stînga cămilei, ba în faţa cămilei, ba în coada cămilei... mama lui de Sarailie, cu fotografiile lui de şnapan! Toţi şi-au făcut. Numai el, Serafim Mărunţelu, tocmai el, să nu mai poată apuca să se fotografieze!... S-au plictisit bolşevicii de atîţia fotografi şi de atîtea fotografii. Şi ce se mai pregătise Mărunţelu pentru momentul acela! Îşi luase în valiză şi uniforma lui de militar din războiul trecut şi decretul semnat de regele Ferdinand precum că-i erou şi mantia lui de cavaler al ordinului Mihai Viteazu. Cu mantia asta, călare pe cămilă şi cu decretul în mînă făcut sul în loc de buzdugan, ar fi fost de un efect fantastic. Dar ce să se mai gîndească Serafim la ce ar fi fost!... Ar fi fost fericit, desigur, Serafim, să se fi fotografiat în Crimeea. Dar se simte parcă mult mai fericit că a putut scăpa din Crimeea numai cu vînătăi şi zgîrieturi, dar cu mîna şi cu inima în perfectă stare să recepţioneze imperativele neamului. Cu soldaţii care l-au jumulit în halul ăsta Serafim n-are nimic. Cu toate că soldaţii l-au chelfănit mai rău ca pe un hoţ de cai, Serafim nu poate să uite că şi ei împlinesc, ca şi el, un rol important în lupta pentru cauza sfîntă: ei pe front, el aici. Ei cu arma, el cu tocul! Ei să moară acolo pentru noua ordine europeană, el să cînte aici victoria finală.

— Şi ce se mai aude pe front, Serafime? îl întrebă Leahu, care cam auzise ceva despre felul cum au fost primiţi gazetarii, în Crimeea, de către soldaţi.

— E bine! răspunse Mărunţelu, cu glas tare, ca să poată fi auzit cît mai departe. Merge excelent! Bolşevicii îşi închipuie că iarna va ţine o veşnicie. Dar şi acest vis va fi spulberat. Vînturile primăverii nu vor topi numai zăpezile, ci vor împrăştia şi această iluzie: armata rusească... Vorbesc azi unii de o victorie rusească, încurajaţi de viscole şi de zăpada care cade cu nemiluita. Să-i auzim cum vor vorbi la sfîrşitul lui mai.

— Crezi că-n luna mai vom isprăvi cu ei? întrebă Adriana, care se afla iar lîngă el.

— Domnişoară, cum vine primăvara, intrăm în ruşi ca în brînză.

Primăvara! Un fior voluptuos străbătu inimile tuturor doamnelor. Deşi au astrahane, dar iarna tot iarnă rămîne! Un anotimp neplăcut. Vînt, frig, zăpadă, umezeală! Parcă te trage mai mult să stai pe acasă. Pe cînd primăvara... Victoria în primăvară e cu totul altceva! În primăvară, poţi să te bucuri de victorie, din plin. În primăvară poţi asista la parada victoriei, în taior! E un vis! Victoria în taior, dacă ţi-e croit bine... doamne! Ce poate fi mai frumos! Sau poate va fi cazul să asiste chiar şi în talie. Va fi şi mai bine! Victoria în talie... este... dar ce nu este victoria în talie!

Şi îndată, doamnele, ajutate de domni, în cea mai mare parte experţi în materie, începură să vorbească despre taioarele şi rochiile cu care vor trebui să întîmpine victoria.

— Să nu uităm de pălăriuţe! strecură cu subtil venin Valentina, care se uită pieziş spre colţul în care doamna mareşal stătea de vorbă cu un tînăr zvelt, frumos, înalt, aproape cît Bébé de înalt, dar celor mai mulţi din asistenţă necunoscut.

— Cine-i ăsta? întrebă Mimi pe Valentina.

— Unul din gardienii ei publici! răspunse Valentina, fulgerînd graţios pe rivala ei, conducătoarea.

— Mi-am închipuit! făcu Mimi care şopti ceva Lenuţei Lăpticel.

— Adevărat? întrebă Lenuţa, cu o uimire minunat potrivită ochilor ei mari şi de o strălucire încă naturală.

— Ei, nu! Că o să te mint!

Desigur că Mimi n-o minţea pe Lenuţa Lăpticel. Tot ce i-a spus era adevărat. De cîteva zile, Miţa era copleşită de griji noi. Angaja gardieni publici. Nu ca şefă a Patronajului, ci din mila ei personală, combinată cu interesele superioare ale statului. Nu era doamnă sau domnişoară din Patronaj să n-aibă la sufletul ei un fiu, un frate, un nepot, un verişor, un prieten cu înclinaţii fenomenale pentru funcţia de gardian public.

— Închipuieşte-ţi, Miţo dragă, băiatul e prea bine crescut şi prea sensibil spre a fi trimis pe front. Cu educaţia pe care acest băiat o are de acasă... să-l auzi,

dragă, vorbind franțuzește sau englezește, te-ai cruci... că doar a avut guvernantă de mic... cu o educație ca asta, îți dai seama, dragă Mițo, că băiatul n-ar putea suporta nici murdăria aia de pe front, nici gălăgia, nici societatea. Ah, societatea de pe front, dumnezeu să mă ierte! Ar fi pentru el un chin insuportabil! S-ar sinucide! Parol! Nu-l cunoști!... Baie de două ori pe zi... și îngrijirea... și lumea în care trăiește aici, printre noi! Poți să compari? De ce, dar, să fie trimis tocmai unul ca el pe front? Slavă domnului, încă n-am ajuns atît de rău să fim nevoiți să jertfim pentru bolșevicii ăia tot ce avem mai bun dintre noi. Are țara destui țărani și bolșevici de ăia, de pe la fabrici, care se pot tăvăli prin șanțuri, fără să simtă măcar că viața li s-a schimbat cu ceva. Lor nu le faci nici un rău, dacă-i trimiți pe front. Dar cu Georgel ar fi o nenorocire!... De aia, te rog, Mițo, bagă-l la prefectură gardian public. Va fi bine și pentru el și pentru țară. Mai mult pentru țară! Crede-mă, dragă Mițo, că alta va fi ordinea publică aici, cînd vom avea gardieni prezentabili, eleganți, învățați. Și apoi, gîndește-te ce impresie ar face unui străin să dea peste niște sergenți de stradă care știu franțuzește și englezește și nemțește! Zău, vezi, Mițo, fă-l gardian public. Numai un lucru te rog: să fie pus mai la centru! Pe Calea Victoriei, pe bulevardul Elisabeta, pe bulevardul Pake... vezi și tu unde-i lume mai de soi, nu la mahala, printre țigani, unde i s-ar mai putea întîmpla ceva bietului băiat! Te rog...

Și Mița, care nu putea refuza pe prietenele ei, nu putea refuza nici pe prietenele prietenelor ei, care veneau la ea cu același argument judicios.

— De ce tocmai Georgel al meu, doamnă mareșal? Sînt în țară atîtea milioane de nespălați, doamnă mareșal. De ce să nu fie trimiși ei? Dacă de-alde ăștia o să moară pe front, doamnă mareșal, n-o să fie cine știe ce pagubă, pentru că tot n-are cine să-i plîngă. Pe cînd dacă i se întîmplă ceva lui Georgel... cine o să ne păzească de bolșevici?

Scena care urma era atît de sfîșietoare, încît doamna mareșal, zguduită, nu mai putea rezista să accepte un mic cadou:

— Știți, pentru bieții orfani de la Patronaj!

Mița o făcea spre binele ordinei publice care putea să adauge la lista din ce în ce mai lungă de georgeli gardieni publici care știu franțuzește încă un georgel!

Mielușica Pițigoi, care prinsese ceva din schimbul de răutăți dintre Mimi și Valentina, după ce se uită lung la tînărul Georgel care stătea de vorbă cu Mița, se adresă Valentinei:

— Dragă, nu știu ce găsești rău în asta! Eu nu sînt de părerea ta. Ieri, de pildă, cînd să trec prin piața Universității, văd în colț un gardian. Unul din ăștia, noii... O bomboană de băiat. Vedeai că-i de neam! Elegant, cu mănuși albe, cu o manta strașnică! Și deodată mi se opresc în fața lui două tinerele nostime... și ce să vezi, dragă? Sergentul ăsta de stradă își duce mai întîi mîna la chipiu, apoi se apleacă și le pupă mîna. Și în timpul ăsta, vîntul sufla, sufla al naibii, cum suflă și acum. Eu, curioasă, chipurile fără să mă uit la ei, trag cu urechea să le aud conversația! Și în ce limbă crezi că-și vorbeau?... În englezește!

— Și tu te-ai simțit fericită! o înțepă Valentina, cu ochii ei răi și frumoși. Ba bine că nu! S-a trezit Malta în tine! Ei, bine, dragă, te rog să mă ierți, dar eu n-am fost la Malta.

Aici însă interveni și miss Kilometru.

— Nu zău, Valentino! Nu te înțeleg! La tot ce face Mița, trebuie să găsești un cusur. Ce strică sergenții ăștia noi? Ba eu, din contră, găsesc că-i foarte bine. Ne-am civilizat, cum s-ar zice. Sergenți tineri, chipeși, culți, pupînd mîna cuconițelor... nu ca mîrlanii ăia de pînă acum care te îmbrînceau și te insultau!

— Pe tine, poate!... Nu pe mine! îi replică, dîrză, Valentina. Pe mine nu m-a îmbrîncit nimeni. Eu nu sînt miss Kilometru. Eu sînt o doamnă!... S-o știi! Ca altă dată să nu mi te mai amesteci în ciorbă cînd nu te întreabă nimeni!

Miss Kilometru nu mai era de mult în anii ei combativi, cînd la o vorbă putea să răspundă cu două. Deci, renunță. Dar o duru mult cînd o auzi pe prietena ei Nana Mackensen dînd Valentinei apă la moară.

— Dacă vrei să ştii, dragă, Valentina are dreptate. Ce tot angajează Miţa atîţia sergenţi noi! N-avem din ăi vechi destui? Sau ce o fi vrînd Miţa? Să avem mai mulţi gardieni publici decît borfaşi?

— Ba nu-i aşa? făcu Mimi. Că pe ăia vechi, Miţa îi trimite pe front.

Cearta pe şoptite, pentru adevăr, între prietenele şi colaboratoarele Miţei ar mai fi continuat, dacă nu s-ar fi anunţat că a sosit mareşalul. Toţi ochii se îndreptară spre uşă. Iar cînd Conducătorul apăru, însoţit de Ică şi de ceilalţi miniştri, întreaga adunare începu, furtunos, să-l aclame:

— Trăiască domnul mareşal!... Ura!... Trăiască! La mulţi ani!... Mulţi ani trăiască! Mulţi ani trăiască!... Laaaa muuuulţi ani!

Deşi cu sufletul răscolit de demonstraţia de dragoste a prietenilor săi, mareşalul răspunse, cu voce fermă de militar:

— Doamnelor şi domnilor, vă mulţumesc în numele armatei. Uralele acestea nu le pot primi pentru mine. Ele se cuvin bravilor noştri ostaşi de pe front, căci al lor este meritul dacă noi putem sta aici, veseli, la un pahar de vin!

Cînd societatea, mulţumită bravilor ostaşi de pe front, ajunse veselă la al cincilea pahar de vin, se anunţă o delegaţie a blocului generaţiei de la 22, care ţinea cu orice preţ să-l felicite personal pe Conducător.

— Să poftească! zise mareşalul, într-o dispoziţie excelentă.

Erau vreo cinci bărbaţi, cam în jurul vîrstei de patruzeci de ani, care, intimidaţi de mulţimea oaspeţilor, abia îndrăzniră să treacă pragul. Mareşalul, ospitalier, se ridică el însuşi să le iasă înainte:

— Poftiţi, domnilor, poftiţi! le zise el. Nu vă jenaţi. Nici unul dintre noi nu e legionar.

Generaţia de la 22 păşi mai îndrăzneaţă pînă în mijlocul salonului, unde se opri. Acuma, asistenţa putea să-i vadă mai bine. Erau figuri cunoscute de atleţi în lumea intelectualilor şi de intelectuali în lumea atleţilor, în afară de unul, singurul, care, deşi mai firav, era cunoscut atît în lumea intelectualilor, cît şi în cea

a atleţilor, ca avînd, în afară de doctorul Bratu şi Zdrelea, obrazul cel mai constant purpuriu din ţara romînească. Îl chema Tase şi era fiul lui Caţă Coroiatu, vechiul şi mereu tînărul profesor de dragoste de neam, Caţă Coroiatu de la Iaşi. Apariţia lui Tase stîrni în asistenţă un viu interes, mai ales pentru cartonul, cam de mărimea unui metru pe un metru şi zece, pe care-l ţinea, cu o uimitoare mîndrie şi siguranţă de sine, în mînă. După o scurtă consfătuire, mai mult prin semne cu ceilalţi membri ai delegaţiei, Tase făcu doi paşi spre mareşal, îşi sprijini cartonul vertical de picior, şi-şi duse la ochi o hîrtie, după care citi:

— Domnului mareşal Ion Antonescu, Conducător al statului romîn, reîntregitor de ţară şi dezrobitor de neam, apărător al fiinţei noastre naţionale şi credinţei strămoşeşti, ziditor de ţară şi deschizător de drumuri noi, ctitor al veşniciei neamului romînesc de pretutindeni şi îndrumător al lui pe căile drepte ale destinului european, comandant de căpetenie al oştilor viteze, care au înscris cu sîngele lor hotarul răsăritean al ţării, Părintele Patriei noastre — generaţia naţionalistă de la 1922, însufleţită de cele mai curate sentimente, îi face de ziua numelui cele mai calde urări de viaţă lungă, fericire şi glorioasă conducere şi îl roagă să primească mărturia neţărmuritului ei devotament, legîndu-se în faţa lui dumnezeu şi a neamului de a face zid de granit în jurul întregitorului şi de a nu precupeţi nici o jertfă pentru realizarea drepturilor romînilor de pretutindeni şi de totdeauna!... Dumnezeu să ocrotească pe rege, Conducător, neamul şi ţara.

Se opri să răsufle şi adăugă:

— Noi, personal, nu cerem nimic!

După care se apropie de mareşal şi-i întinse cartonul:

— Domnule mareşal, fotografia generaţiei de foc de la 22, aşa cum a fost. V-o dăruim ca un omagiu pentru trecutul nostru şi pentru lupta dumneavoastră pentru contra legionarilor!

Mareşalul luă cartonul şi-i răspunse:

— Domnule Coroiatu, sînt mişcat! Ştiu cine eşti. Eşti fiul lui Caţă Coroiatu, cel mai mare profesor al neamului, vechiul şi bunul meu prieten Caţă, căruia-i

datoresc multe şi de neuitat. Şi mai ştiu ceva: nici dumneata, nici bravii dumitale prieteni de la 22 nu cereţi nimic! Dar mareşalul nu aşteaptă ca voi, cei de la 22, să cereţi. Mareşalul vă va da, fără să cereţi. Fiecare din voi va fi pus la locul pe care-l merită, în lupta pentru dezrobirea neamului. Dar pînă atunci, vă rog să ciocniţi cu noi un pahar de vin!

— Şi două, domnule mareşal! făcu atît de spontan Tase, încît toată lumea recunoscu că fiului lui Caţă Coroiatu îi este, într-adevăr, sete. Şi toţi, săritori, îi întinseră cîte un pahar. Iar Tase, mai săritor încă, le bău pe toate, apoi întinse şi paharul lui, către mareşal:

— În sănătatea celui care a fost, este şi va fi conducătorul nostru şi de la care noi, personal, nu cerem nimic!

Mareşalul, încîntat, îi spuse lui Ică:

— Un om cinstit şi stăruitor! Numai asemenea oameni ne-ar trebui!

Miţa, care şedea în dreapta mareşalului, spuse bărbatului ei:

— Apropo de oameni cinstiţi! Ai aflat ce a făcut Gogu Elefterie azi-dimineaţă?

— Cînd să fi aflat, dragă? răspunse mareşalul. Azi-dimineaţă mai eram la Hitler în vizită!

— Atunci stai să-ţi spun! Gogu Elefterie a găsit o pereche de mănuşi nou-nouţe din piele de Suedia şi acuma aleargă după păgubaş, să i le dea înapoi!

Mareşalul era sceptic.

— Încă o poveste!

Miţa se supără:

— Auzi, domnule Ică! zise ea lui Ică, peste umărul soţului ei, mareşalul. Nu-i vine a crede! Spune-i şi dumneata!

— Este perfect exact, domnule mareşal! confirmă Ică. Gogu Elefterie s-a dus azi, pe viscol, la prefectură să ceară prefectului sprijin să-l găsească pe păgubaş. Este vîlvă mare în oraş şi mîine dimineaţa, cînd vor apare gazetele, va afla ţara întreagă. Trăim vremuri noi, domnule mareşal. Şi asta, numai mulţumită lui dumnezeu, care ne-a dat, în cel mai greu moment al istoriei noastre, un mareşal Ion Antonescu! Dacă n-ar

fi venit mareşalul să impună ţării principiile sale de muncă, ordine şi cinste, ţara ar mai fi continuat să trăiască sub regimul de desfrîu şi necinste al lui Carol II. Dar azi, s-a isprăvit. Azi s-a isprăvit cu hoţii, domnule mareşal ! Azi au început să le ia locul oamenii cinstiţi... Mă iertaţi, domnule mareşal ! Văd că prefectul se uită mereu încoace. Probabil că are să-mi spună ceva. Îmi daţi voie?

Dar mareşalul era prea bine dispus să se ţină strict de protocol.

— Cheamă-l aici ! Să aud şi eu ce vrea să-ţi spună.

Ce sfînt excepţional, sfîntul Ion ! gîndi mareşalul. Pe toate mi le dă dintr-o dată ! Brebu mort... Miţa acasă... onomastică... oameni cinstiţi... Şi ce oameni cinstiţi !... Să găsească o pereche de mănuşi nou-nouţe şi să vrea să le dea înapoi ! Va trebui să fac ceva pentru acest Gogu Elefterie ! Un profesor universitar distins. Tatăl domnişoarei Adriana. Şi un om atît de cinstit ! Cum de l-am ţinut atîta vreme deoparte şi nu i-am încredinţat un loc de răspundere ! Să zicem la Ministerul Instrucţiei Publice? Cel puţin ca subsecretar de stat. Este drept că m-au asaltat atîţia, şi chemaţi şi nechemaţi, încît am uitat cu totul de Gogu Elefterie. Dar acuma...

— Ce s-a întîmplat, domnule prefect? întrebă Ică.

Prefectul se uită împrejur şi se apleca spre mareşal şi spre Ică:

— Mă iertaţi ! Dacă s-ar putea... aici ne aude lumea... şi...

După aerul jenat al prefectului, mareşalul înţelese că ceva nu este în ordine.

— Ică, zise el, hai dincolo să auzim ce secrete are dumnealui să ne spună !

În camera alăturată, prefectul vorbi:

— Domnule mareşal, îl cunosc pe domnul Gogu Elefterie. Mi-a fost profesor la facultate. Este un om cinstit şi un adevărat iubitor de neam. Dar în chestia cu mănuşile, domnule mareşal... am rezerve...

— Ce rezerve? făcu Ică, pe neaşteptate nervos.

— În primul rînd, zise prefectul, domnul Gogu Elefterie n-a vrut nici în ruptul capului să lase mănuşile

la prefectură! De ce, domnule mareşal şi domnule preşedinte? Şi doar l-am rugat! Dar domnul Elefterie, nu!... Domnul Elefterie ţine să vină păgubaşul la el. Ca să-i facă morală!... De aia, domnule mareşal şi domnule preşedinte, domnul Gogu Elefterie a stăruit să dau la toate gazetele un comunicat în care să-i apară numele şi adresa, exacte.

— Şi de asta ai dumneata rezerve? se răsti Ică la prefect. Dar ce ai fi vrut să facă domnul Elefterie ca să nu ai rezerve? Doar omul ţi-a explicat de ce vrea ca păgubaşul să vină la el: ca să-i facă morală... Şi-i foarte bine aşa, pentru că cine ai vrea să facă morală cetăţenilor, dacă nu un profesor? Ce te miri că ţi-a cerut să-i dai adresa exactă în gazetă? Dar cum ai fi vrut dumneata? Să nu fie exactă? Ca să inducem în eroare pe păgubaş?

Prefectul, roşu pînă în vîrful urechilor, nu îndrăzni să-l întrerupă pe Ică, dar, cînd Ică isprăvi, îi întinse o hîrtie:

— Citiţi aici, domnule preşedinte! Asta am găsit-o pe jos, la mine, în birou, după ce a plecat domnul profesor. Îi căzuse, probabil, din buzunarul paltonului!

Ică citi şi după felul cum i se întinseră degetele, păru că vrea să strîngă hîrtia în pumn.

— Ce-i asta, Ică? întrebă, curios, mareşalul.

Vizibil nemulţumit, Ică întinse mareşalului hîrtia:

— Poftim, domnule mareşal! Negustorul, o dată cu mănuşile, i-a băgat în pachet şi o factură!

Mareşalul nici nu vru să mai asculte. Furios, făcu scurt stînga împrejur şi ieşi din odaie, lăsîndu-l pe prefect numai cu Ică.

— Idiotule! îi strigă Ică prefectului. Ce te-ai apucat să trăncăneşti în faţa mareşalului? De ce nu mi-ai spus-o numai mie? Acu ştii ce ispravă ai făcut? L-ai indispus pe domnul mareşal! Tocmai azi, în zi de sfîntul Ion! Şi el, care se bucura că a dat peste un om cinstit!

Prefectul, numai că n-avea lacrimi în ochi.

— Mă iertaţi, domnule preşedinte! N-am vrut. Dar dacă m-aţi chemat să vorbesc faţă de domnul mareşal, am vorbit! Credeam că fac bine dacă-i spun adevărul!

— Eşti un idiot ! îi strigă iar Ică. Desigur că e bine să spui adevărul. Dar nu să spui idioţii !

Şi ieşi, trîntind uşa după el, spre a-şi relua locul alături de mareşal, care, cum îl văzu, îi şuieră printre dinţi, mînios:

— Un asemenea măgar ar trebui arestat !

— M-am gîndit, domnule mareşal ! Îl voi destitui imediat din serviciu şi-l voi aresta.

— Pe cine să arestezi ? întrebă mareşalul, care bănuia o confuzie.

— Pe prefect !

— Ce prefect, Ică ? Ce ai cu prefectul ? Mă gîndeam la escrocul ăla de Gogu Elefterie.

Lui Ică, însă, îi făceau oroare mijloacele prea violente. Gogu Elefterie îi este, în primul rînd, coleg de învăţămînt. În afară de aceasta, Gogu Elefterie este tatăl Adrianei. Or, deşi între el şi Adriana legăturile erau rupte de mult, îi păstra încă sentimente pe care e bine ca omul, pentru orice eventualitate, să nu le îngroape definitiv.

— Nu cred, domnule mareşal, că ar fi util să dăm acestei afaceri proporţiile unui scandal public. În definitiv, Gogu Elefterie n-a făcut nici o crimă, ci numai o prostie, care n-a putut strica nimănui !

— Prostie ! replică, încruntat, mareşalul. Dar este înşelăciune ordinară.

— Domnule mareşal, cum puteţi vorbi de înşelăciune, cînd pe dumneavoastră nu v-a putut înşela !

Ah, Ică ! Acest Ică !... Totdeauna, găseşte Ică argumentul just şi irefutabil. De vreme ce pe mareşalul Antonescu n-a izbutit să-l înşele, nu mai poate fi vorba de înşelăciune.

— Să mă înşele pe mine ? făcu mareşalul. Asta-i mai greu. Totuşi, o învăţătură de minte se cuvine acestui... acestui...

— Spuneţi-i prost, domnule mareşal ! îl încurajă Ică pe mareşal.

— Că e un prost, nici nu se discută ! răspunse mareşalul. Dar dacă-i un prost, ăsta nu-i un motiv să nu fie tras de urechi. În primul rînd, cred că ai şi dat dispoziţie să nu mai apară comunicatul în gazetă !

— Domnule mareşal, răspunse Ică, nu cred că ar fi nimerit. Dimpotrivă ! Ţara are nevoie de un exemplu. Şi dacă profesorul Gogu Elefterie ni-l oferă, e bine să ne folosim de el, chiar dacă nu-i sută la sută autentic. Trebuie să recunoaşteţi, domnule mareşal, că inspiraţia aparţine domnului profesor Elefterie.

Şi iar i se sfîşie mareşalului inima din pricina marelui său beteşug: nu putea rîde. Totuşi, cu obrazul ceva mai destins, zise:

— Eşti grozav, Ică ! Acu ai vrea să-i mai şi mulţumesc ! Nu ! Accept să apară comunicatul, dar Gogu Elefterie trebuie să primească o lecţie care să-i taie cheful să-şi mai bată joc de mareşalul Antonescu !

— Aveţi toată dreptatea, domnule mareşal ! făcu Ică, supus. Toată dreptatea ! Dar vă rog să lăsaţi asta în grija mea ! Dacă o mai face Gogu Elefterie şi altă dată o asemenea prostie, să nu-mi spuneţi pe nume, domnule mareşal !

★

Telefonul zbîrnîi tocmai cînd Gogu Elefterie, abia trezit din somn, se pregătea să intre în baie.

— Alo, domnul profesor Elefterie?... Aici prezidenţia ! Domnul preşedinte al consiliului de miniştri vă roagă să vă prezentaţi cu mănuşile azi dimineaţa la zece, la cabinetul dumisale...

Cine ar putea descrie ce a gîndit, ce a simţit, ce a făcut Gogu Elefterie pînă s-a făcut ora zece? Nimeni, pentru că nici el singur n-a mai ştiut ce a simţit, ce a gîndit, ce a făcut din clipa în care a primit telefonul, pînă a pătruns în biroul lui Ică. Aici, Gogu Elefterie se întrebă, speriat, dacă nu cumva şi-a pierdut minţile. Pentru că ceea ce vedea întrecea cu mult ceea ce se putea numi realitate. Biroul somptuos al lui Ică era plin de lume. Şi ce lume !... Pe cît îi permitea emoţia, Gogu îşi dădu seama că sub costumele civile de gală şi sub sclipitoarele uniforme militare se aflau toţi membrii guvernului, toate personalităţile de frunte din magistratură, toţi profesorii universitari — precum şi un mare număr de ofiţeri superiori, printre care, pînă şi generalul Bălăuţă, aghiotantul regelui.

Cînd Gogu Elefterie intră, toţi cei de faţă se dădură deoparte, într-o tăcere adîncă şi respectuoasă, ca să-i lase drum liber spre preşedintele consiliului, care-l aştepta în picioare, în spatele biroului. Cu glasul răguşit de emoţie, Gogu întinse lui Ică un pacheţel:

— Aci sînt mănuşile, domnule preşedinte!

Ică îi zîmbi cu cea mai părintească bunăvoinţă şi vorbi spre a fi bine auzit de întreaga adunare:

— Domnule profesor! Ne-am adunat aici cei mai de seamă reprezentanţi ai neamului, spre a vă arăta că am luat cunoştinţă, din ziarele de azi-dimineaţă, de fapta dumneavoastră şi a vă exprima marea noastră admiraţie şi marea noastră recunoştinţă. Admiraţie, domnule Elefterie, pentru cinstea dumneavoastră, aş zice, mitologică, şi recunoştinţă, deoarece sîntem siguri că toţi cetăţenii acestei ţări se vor grăbi să vă ia ca îndreptar în viaţa lor publică şi particulară. Mareşalul a zis: cinste!... şi cinste s-a făcut, domnule profesor! Pe de altă parte, domnule profesor, trebuie să vă anunţ că poliţia, cu toate investigaţiile ei, n-a putut găsi pe păgubaş şi nici păgubaşul n-a răspuns la apelul dumneavoastră!... Or, după legile acestei ţări, condusă cu atîta înţelepciune de mareşalul Antonescu, un lucru nereclamat aparţine de drept celui care l-a găsit! Aşa că, domnule profesor, am bucuria nemărginită să vă înmînez, în numele ţării, mănuşile pe care le-aţi găsit.

Ică se opri, luă de pe masă mănuşile şi i le întinse lui Gogu Elefterie.

— Poftim, domnule profesor! De azi înainte, sînt ale dumneavoastră!... Să le purtaţi sănătos, spre cinstea şi gloria dumneavoastră, a familiei dumneavoastră, dar şi a ţării şi a neamului nostru.

Două minute mai tîrziu, după ce adunarea se risipi, Ică, nervos ca şi ieri, îl chemă pe prefect:

— Să mi-l arestezi îndată pe negustor!

IX

Viscolea şi geruia, dar zambilele şi hortensiile presărate peste tot — pe estrada, pe pereţii, sub cupola Ateneului — anunţau, la acest năprasnic sfîrşit de ianuarie, că primăvara mult aşteptată a sosit. Naţia era fericită. Aceasta se putea citi în ochii tuturor celor adunaţi aici să participe la dezlănţuirea ofensivei care avea să ducă la victoria finală. Semnalul îl dăduse Italia — şi toate forţele conştiente ale ţării răspunseră la chemare, cu deosebită însufleţire. Telefoanele se încrucişaseră şi zbîrnîiseră zi şi noapte:

— Dragă, să nu cumva să întîrzii! Sîntem aliaţii Italiei, şi dacă Italia organizează la noi o expoziţie a modei italiene de primăvară, tu nu poţi lipsi. Ar fi să jigneşti Italia.

— Eu, să jignesc Italia? Dacă spui asta, înseamnă că mă jigneşti pe mine.

Astfel, nu s-a găsit o singură doamnă şi un singur domn cu înaltă răspundere în stat să lipsească de la această expoziţie de primăvară a institutului de mode din Torino, care, prin numărul, eleganţa şi voioşia distinşilor oaspeţi, căpăta de la început caracterul unei foarte calde demonstraţii a frăţiei de arme italo-romîne.

În lojă, alături de doamna mareşal, strălucea chipul tînăr şi radios al lui Ică. Dacă ar fi fost după cîtă muncă îi cerea ţara, Ică n-ar fi avut timp să vină aici. Toată lumea ştia că, întocmai ca şi Conducătorul, Ică muncea cîte douăzeci de ore pe zi, dacă nu şi mai mult. Numai cît timp îi răpeau audienţele! Şi consiliile de miniştri. Şi consiliile de organizare administrativă. Şi planurile agricole. Şi aprovizionarea. Şi organizarea producţiei. Unde mai pui conferinţele cu reprezentanţii marii finanţe şi industrii, cu corpurile profesionale, cu doamnele şi domnişoarele de la Patronaj, cu Killinger! Dar politica externă! Dar propaganda! Dar consfătuirile cu prefecţii! Cea mai mare parte din energie, Ică şi-o consuma în munca aceasta cu prefecţii, care-l ajutau să menţină ordinea publică, să ferească ţara de otrava ideilor anarhice, să întărească prestigiul tronului şi dinastiei — adică să aresteze, să ancheteze şi să facă scăpat de sub escortă tot ce putea fi numit bolşevic, sau suspect de bolşevism.

Cu toate astea, ţara mai avea pretenţii la Ică. Ţara-i cerea nu numai fapte, ci vorbe. Dar Ică tăcea. Şi ţara era din ce în ce mai nemulţumită. Nu o dată i s-a atras lui Ică atenţia asupra marilor îngrijorări pe care le isca el la Capşa, prin tăcerea lui din ultima vreme. Cel mai fidel interpret al sentimentelor Capşei era, fără îndoială, amicul Sotir. Între două fripturi — din fripturile acelea pe care apuca să le consume între două vizite, din vizitele acelea tot mai frecvente pe care le făcea dragilor lui nepoţi din Olteniţa — Sotir asculta durerile Capşei, apoi venea să-şi deşarte sacul la picioarele lui Ică, fără nici o denaturare esenţială.

— Coane Ică, e panică mare în ţară. Prea taci, coane Ică! Şi ţara zice că-i semn prost! Dacă armatele noastre şi alea nemţeşti sînt în retragere, nu-i nimic grav! Se întîmplă! O armată în retragere nu-i musai o armată bătută. Dar ca dumneata să nu mai pomeneşti de cîteva

luni o singură dată de catapeteasmă, asta-i sfîrşitul pămîntului! Catastrofă curată. Ni s-a dus dracului toată afacerea. Înfrîngerea noastră e definitivă. Aşa zice Capşa! D-aia, zic, coane Ică, fă ceva pentru ţară, să fie mai veselă! Ţara vrea vorbe, nu fapte, coane! Fie-ţi milă de ţară, coane... şi dă-i niscaiva vorbe!

Ică se uită la Sotir pieziş dar nu supărat şi-l întrebă:

— Ce vorbe să-i dau, dragă Sotir?

Dar Sotir nu se uita pieziş la Ică, ci drept în ochi şi-i zîmbea galeş:

— Lasă, coane, că doar n-o să te învăţ eu ce vorbe să-i dai! Ai matale vorbe destule!

La zîmbetul lui Sotir, Ică răspundea şi el cu un zîmbet:

—Vorbe? zicea el. Dragă Sotire, cine ştie mai bine ca tine că azi nu-i timp de vorbe, ci de fapte! Fapte, nene Sotir! Poimîine pleci iar la Olteniţa să vezi ce-ţi fac nepoţii! Fapte! Nu-i timp de pierdut! Fapte, nu vorbe!

Pe scurt, Ică n-avea timp de pierdut cu vorbe. El îşi cerea şi cerea altora fapte. Numai fapte. Or, dacă s-ar fi condus după programul lui încărcat numai de fapte, Ică n-ar fi avut timp nici cînd să mănînce, nici să doarmă, necum să ia parte la recepţii, parăzi şi festivităţi — şi cu atît mai puţin la expoziţii de mode. Dar, fiindcă era un tînăr dinamic, expeditiv şi organizat, Ică izbutea să fie la toate prezent şi optimist, cum era şi la expoziţia de astăzi. Ba, astăzi părea şi mai optimist ca-n tot cursul iernii, pentru că ceea ce auzise cu un ceas mai înainte, la radio, din gura lui Hitler, îi întărise încrederea în victoria finală. Hitler, da! Cu Hitler e altceva. Hitler are timp berechet şi de catapetesme! Mai ales de cînd a luat comanda supremă a armatelor lui, sau, cum zice Goebbels, de cînd, « din propria sa voinţă de răspundere şi dintr-o pornire interioară a hotărît să fie propriul său general», Hitler are şi mai mult timp decît înainte să vorbească şi despre catapetesme şi despre prăvale şi despre stînci de istorie şi despre pluguri de jertfă, despre toate, pînă şi despre Dantzig! De necrezut cît timp are Hitler, dacă de Anul nou, în urmă cu o lună, pînă şi despre Dantzig şi-a găsit să vorbească. Dantzig! De doi ani şi jumătate,

nu s-a mai auzit de Dantzig nimic. Credea lumea că-i mort și îngropat. Dar Hitler, care, ca șef suprem al armatelor de pe frontul de răsărit, dispune de atîta timp, încît n-are ce face cu el, s-a apucat să-i dezgroape osemintele de sub zăpadă! Dantzigul! Dantzigul a fost ultima mare revendicare teritorială în Europa. Am cerut să mi se dea Dantzigul. Dacă mi se dă Dantzigul, nu voi mai avea nici o pretenție. Dar nu mi s-a dat! Și dacă nu mi s-a dat, mi l-am luat singur! Au vrut cu tot dinadinsul război și le-am dat război!

— Ceea ce au săvîrșit germanii în primul an al acestui război, a spus Hitler, este unic și neîntrecut. A fost anul celor mai mari victorii din istoria omenirii. Și acuma, războiul acesta trece încetul cu încetul la războiul de poziții! Dar la primăvară va suna ceasul spre a relua lupta, pentru desăvîrșirea celor începute!

Hitler avea timp. Cerul era negru, armatele sovietice înaintau, armatele naziste își căutau cît mai îndărăt poziții de defensivă, dar Hitler se ținea de catapetesme pînă și în comunicatele lui, în care folosea o terminologie încă necunoscută în istoria războaielor lui Hitler: « Lupte de apărare»... « operațiuni de rectificare»... « linia germană de iarnă»... « înțelepte retrageri strategice»... « retrageri voluntare»... « scurtări de front»... « orașe sovietice lăsate în afara zonei de apărare germane»... Ică, deși n-avea timp, citea comunicatele lui Hitler și, de cîte ori venea Sotir la el, îi împărtășea gîndurile.

— Ce zici, Sotire? Suflă un vînt nou în stilul de luptă al bravei armate a lui Hitler. A uitat de mult domnul Hitler să vorbească de o victorie rapidă.

— Las' să fie sănătoși nepoții de la Oltenița, coane Ică! Da eu, coane, știi ce ți-aș spune? Că tare mă tem să nu ne trezim cu o înfrîngere rapidă.

Ică se uita la el urît și-l repezea:

— Pușchia pe limbă-ți!

Ică era îngrozit. Ideea unei înfrîngeri rapide a lui Hitler era pentru el tot atît de catastrofală ca și cea a unei victorii rapide. Consecvent cu concepția lui personală asupra acestui război, el vedea lucrurile așa: nici înainte, nici înapoi. Armatele lui Hitler dacă au

ajuns pînă în fața Moscovei și acum se retrag... să înainteze la primăvară iar pînă în fața Moscovei și la toamnă iar să se retragă, pentru ca în primăvara viitoare iar să înainteze și iar să se retragă, și așa mai departe, pînă le-o spune Ică: Acu, puteți intra și în Moscova. Din partea mea sînteți liberi să faceți ce vreți cu bolșevicii. Sînt cu trup și suflet alături de voi... Nu mă bag! Eu, treburile de pe aici mi le-am isprăvit. Nepoții de la Oltenița mă așteaptă cu brațele deschise în beciurile băncilor de la Geneva. Cît îmi trebuie pentru cei patruzeci și unu de ani buni, am!... Dar pînă o să vă pot vorbi eu așa, stați cuminți! Vă rog! Nu-mi scoateți sufletul! N-aș vrea să aud nici de victorii prea mari, nici de înfrîngeri prea mari. Sînt un tînăr dinamic, care mai are de trăit încă patruzeci și unu de ani. Nu mă condamnați să mor înainte de vreme!

Cu o asemenea imagine asupra unei ideale desfășurări a războiului, desigur că vorbele amicului Sotir nu făceau decît să-i aducă lui Ică aminte că Hitler, în comunicatele lui, nu vorbea numai despre înțeleptele retrageri strategice ale armatei germane, dar și despre «numeroasele și înverșunatele atacuri sovietice», despre «presiunea foarte puternică a unităților sovietice», despre «numeroasele trupe noi sovietice», și Ică nu știa cum să primească veștile astea originale, care veneau de la însuși Führerul direct: cu bucurie, sau cu amărăciune! Ca să nu exagereze în nici un fel, Ică le primea numai cu melancolie... «Numeroase noi trupe sovietice»... cînd armata sovietică a fost nimicită încă din vară! «Presiunea foarte puternică a unor unități sovietice»... cînd Rusia ca factor militar nu mai există de mult! «Numeroase și înverșunate atacuri sovietice»... cînd resturile a ceea ce se numea odată armata sovietică se retrag în debandadă de peste șase luni!

— Sotire! îi adăuga el lui Sotir, pe un ton de blîndă amenințare. Să nu te mai prind că vorbești așa, că mă supăr!

De supărat, nu se supăra. Cum să se supere pe singurul lui prieten, Sotir! Dar neliniștit era. Și dacă înțeleptele retrageri strategice germane devin prea înțelepte? se întreba el. Și dacă presiunea foarte puternică a armatelor sovietice ajunge și mai puternică?

Azi, însă, Hitler, la a noua aniversare a regimului său, a rostit cuvinte care l-au mai liniştit oarecum pe Ică:

— Pot să vă dau următoarea asigurare, azi, 30 ianuarie: cum se va termina acest an, nu ştiu. Dacă în acest an se va termina războiul, nu ştiu. Dar un lucru ştiu: oriunde se va ivi duşmanul, îl vom bate şi anul acesta, tot aşa cum l-am bătut şi pînă acum. Va fi din nou un an de mari victorii. Avem în faţa noastră un inamic care poate să ne fie superior ca număr. Dar în primăvară vom fi egali în număr cu el. În ce priveşte armele, îl vom învinge din nou cu armele, aşa cum l-am mai învins.

Ică se înveseli. Nu pentru că Hitler, care acum o jumătate de an zicea că armata sovietică a fost pulverizată, comunică lumii că aceeaşi armată sovietică este superioară ca număr armatelor lui. Ci pentru că Hitler zice că este convins că-şi va bate duşmanul, dar că nu ştie dacă războiul se va termina anul acesta. Deci, din partea lui Hitler, Ică poate dormi liniştit. Hitler ştie că războiul nu se va termina anul acesta.

De aceea, Ică părea, azi, la expoziţia de mode, atît de bine dispus. Din fotoliul lui de lîngă doamna mareşal şi împreună cu doamna mareşal răspundea la saluturile adunării cu zîmbete largi, generoase, cărora trebui să le pună, cu regret, capăt cînd sună gongul. Înconjuraţi de dragostea şi admiraţia întregii ţări, doamna mareşal şi Ică îşi îndreptară ochii spre estradă. Ofensiva de primăvară putea să înceapă. Ică şi doamna mareşal erau gata.

Acţiunea militară porni printr-un bombardament de artilerie muzicală, ceea ce uşură Miţei să înainteze în lumea gîndurilor ei. Din totdeauna, muzica i-a deschis drumul spre cifre. Azi, însă, muzica se întrecu pe sine. Mai repede decît s-ar fi aşteptat, Miţa află, dintr-o adunare şi o înmulţire destul de dificile, cam cît i-ar putea ieşi net, lunar, dacă ar face din Lăptăria Centrală o Regie publică a laptelui. Apoi, cu nevoia de a face bine pe deplin satisfăcută, Miţa putu urmări, atentă, defilarea de pe estradă. Fete, prinse în fasciile de raze variat colorate ale reflectoarelor, prezentau înaltei adunări modelele cu care Mussolini luase hotărîrea să înfrîngă ultima rezistenţă a sovieticilor. Dar de la început, Miţa

nu mai văzu rochiile, taioarele, pardesiile care aveau să facă praf pe inamic, ci fetele. Şi era tare supărată! O supărau fetele acestea. Bărbaţii, nesimţiţi cum îi ştim, le găsesc, probabil, şi frumoase şi graţioase. Ce găsesc bărbaţii frumos şi graţios la ele, asta o ştiu numai ei. Miţa, însă, oricîtă bunăvoinţă ar avea să înţeleagă, nu putea. Şi doar Miţa nu este o femeie proastă! Tot ce vrei poţi să spui despre Miţa, numai nu că ar fi proastă! Totuşi, asta, Miţa nu este în stare să înţeleagă! De ce să se spună despre fiinţele astea... «fiinţe», că alt nume nici nu face să le dai!... că sînt frumoase, dacă nu sînt! De unde să fie frumoase nişte nenorocite care, dumnezeu ştie dacă au măcar o bucată de pîine neagră la masă!... Şi graţioase!... De unde, dumnezeu să mă ierte, graţie la nişte sărăcii care n-au avut de la cine să înveţe acasă cum să se ţină în societate! Este adevărat că nu-i vina lor. De vină e că sînt de neam prost, unde nu se ştie ce-i aia educaţie. Vrasăzică, nici frumoase nu sînt... şi graţioase, cu atît mai puţin! Altceva, însă, e cu nenorocitele astea: sînt tinere! Şi asta o supără pe Miţa: că sînt tinere. Obraznic de tinere! Ce fel de dumnezeu e pe lumea asta, dacă poate da unor manechine ca astea, care nu merită decît mila... şi în chestie de milă, Miţa ar fi oricînd gata să le dea cîte un bon la una din cantinele ei... vrasăzică, ce fel de om e dumnezeu ăsta care poate da unor nemîncate ca astea, pe care nu le aşteaptă nici un fel de viitor, atîta tinereţe, cu care nu ştiu ce au de făcut, în loc să-i fi dat ei, doamnei mareşal, o tinereţe mai lungă, pe care ea, femeie atît de suspusă şi atît de bogată, n-ar fi irosit-o în zadar! De necaz, Miţa îşi muşcă buzele pînă la sînge. Se uita cu dezgust la amărîtele alea de pe estradă şi-şi zicea că pe lumea asta nu-i dreptate de loc. Dar de loc!... Oricîte mulţumiri sufleteşti i-ar da transformarea Lăptăriei Centrale în Regie publică a laptelui, tinereţea ei de altădată nu se mai poate întoarce. Conflictele ei cu Bébé îşi au semnificaţia lor. Bébé devine din ce în ce mai măgar! În cele din urmă, va trebui să-l trimită pe front, pentru că ea simte că Bébé o înşală. Şi decît s-o înşele, mai bine să moară pe front, cum mor atîţia viteji pentru cauza sfîntă!

Era, deci, tare supărată Mița din pricina acestei ofensive de primăvară — și gîndurile ei erau foarte departe de ceea ce se petrecea aici, pe cîmpul de luptă. Cînta orchestra, dar cine ai vrea s-o asculte? Mița? Nu!... Se perindau modelele, dar cine să se uite la ele? Mița? Nu! Plutea în atmosferă atîta optimism înfășurat în balsamul florilor, dar cine să-l simtă? Mița? Nu!... Nu Mița!... Mița era tristă și fără speranță! Deși în plină ascensiune spre gloria totală și necontestată, conducătoarea era tristă și fără speranță. Ce să mai spere? Ce ar mai putea ea să spere?

— Doamnă!

Mița tresări.

— Ce este, domnule Ică? șopti ea lui Ică.

— Doamnă, acest taior parcă-i croit pentru dumneavoastră. V-ar sta de minune.

Electrizată, Mița șopti:

— Crezi? În acest caz, îl rețin!

Și-și scoase febril din poșetă carnețelul și creionașul, dar Ică o împiedică:

— Lăsați, doamnă mareșal! Notez eu. Și rochia asta de dineu. Veți fi fascinantă, doamnă mareșal! Nici nu vă mai cer voie. Am și notat-o.

Mița, care întinerise subit, îi atinse ușor dosul palmei, cu mîna:

— O, îți mulțumesc, domnule Ică! Îmi faci un mare serviciu!

— Dar nu-i așa, doamnă! Nu vă fac dumneavoastră personal un serviciu. Ci țării. Este de datoria mea să veghez ca prima și cea mai frumoasă doamnă a țării să aibă garderoba cea mai aleasă. Uitați-vă, doamnă mareșal, la rochia aia colantă! Vă văd de pe acum. Veți fi răpitoare. Am înscris-o!

— O, Ică! roși Mița. Devii primejdios!

— Mă iertați, doamnă, primejdia este un cuvînt pe care-l resping. Tot ce este frumos, admir! Tot ce admir, iubesc! Tot ce iubesc, respect! După umila mea părere, cea mai frumoasă și admirată doamnă a țării trebuie să fie și cea mai iubită doamnă a țării. Și, bineînțeles, trebuie să fie și cea mai respectată. Sînt prin aceasta primejdios?

Mița i se uită lung în ochi și cu un zîmbet indefinisabil, desprins din panoplia zîmbetelor ei indefinisabile, care înregistraseră altădată atîtea succese răsunătoare, îi răspunse:

— Știu eu? Depinde ce înțelegi prin respect!

★

Tu, străin, dacă ai fi stat comod în fotoliu, într-un colț și n-ai fi făcut altceva decît să te uiți cum Ică discută, poruncește, strigă, semnează, ore după ore, fără să se ridice un moment de pe scaun, ai fi obosit. Ică, însă, nu! Ică nu obosea. Ică nu simțea nevoie de odihnă. Muncea dintr-un răsuflu, cu toate că, din cînd în cînd, făcea scurte întreruperi. Aparent puteai crede că pauzele acestea ar fi pentru Ică o destindere. Te-ai fi înșelat. Nu erau pentru el o destindere, ci un plus de încordare. Ică nu se oprea să-și aprindă o țigară, să bea o cafea, ori să admire fotografiile primite de la iubiții lui prieteni, pe chipul cărora citeai fericirea că, după atîtea lungi și mari suferințe, Conducătorul i-a repus în drepturile lor istorice de a putea sta călări pe cămile în Crimeea. Nu pentru aceste treburi, desigur plăcute și poate chiar utile, dar nu de primă importanță, se întrerupea Ică. Ci pentru a se uita în calendar.

Și ce vedea Ică în calendar? Că e sfîrșit de martie. Deci, primăvara a sosit! Dar, cum ridica ochii de pe calendar și se uita pe fereastră, Ică își zicea că unul din doi se înșală: sau cel-de-sus, sau calendarul. Că e martie în calendar, se vede! Pe treizeci și una de foițe scrie în litere de o șchioapă: martie! Dar afară, ne aflăm încă în ianuarie. Cerul continuă să reverse din cazanul lui negru găleți de fulgi albi, care nu pot ajunge la pămînt înainte de a fi prinși în vîrtej și pulverizați bine de malaxoarele unui viscol neobosit ca și Ică. Și totuși, e iarnă!

Dar aceste mici dispute între forțele divine și cele calendaristice nu țineau în mintea lui Ică decît foarte puțin — zece-cincisprezece minute — pentru că chestiuni mult mai mari își așteptau rîndul. Azi, prima problemă care i s-a pus a fost cea a lagărului din Tîrgu-Jiu. Aproape nu era zi să nu i se aducă la cunoștință noi acte de sabotaj sau de propagandă comunistă contra

războiului şi a regimului — şi mai toate rapoartele ajungeau la concluzia că instigaţiile acestea subversive pornesc de unde te poţi aştepta mai puţin: chiar din închisorile şi din lagărele de deţinuţi politici. Mai des pomenit decît toate era lagărul din Tîrgu-Jiu. De aceea îl convocase astăzi pe colonelul Bădoiu, comandantul acestei şcoli de reeducare a duşmanilor noii ordini europene.

— Ce se întîmplă la dumneata, colonele? îl întrebă Ică. Mi se pare că ceva nu-i în regulă, pe acolo ! Spune drept !

Încovoiat de amărăciune, colonelul Bădoiu răspunse:

— Am mari greutăţi, domnule preşedinte ! O să mă oftigesc, domnule preşedinte ! Comuniştii mă fac să-mi scuip plămînii de atîtea necazuri cîte îmi fac !

— Şi dumneata, pentru ce eşti pus acolo? Să stai să te uiţi?

— Dar ce să le fac, domnule preşedinte? se jelui Bădoiu, frîngîndu-şi mîinile de desperare. Mereu le vorbesc: De ce nu staţi cuminţi, mă, oameni buni? Vreţi să mă nenorociţi? Statul m-a pus aici să am grijă de voi... şi voi, parcă dinadins, vă faceţi de cap ! Ce aveţi cu mine, mă, oameni buni? Vreţi să fiu tras la răspundere pentru toate copilăriile voastre? Vreţi să înfund puşcăria, numai ca să vă fac vouă plăcere? Vreţi să mă scoată bolşevic şi pe mine? Cu ce am păcătuit, mă, oameni buni, să mă trezesc bolşevic? Am nevastă, am copii... de ce să zică mai-marii mei despre mine că am ajuns bolşevic? Eu, bolşevic, mă, oameni buni? Dar cînd m-aţi văzut bolşevic, mă, oameni buni?

Revoltat, Ică bătu cu pumnul în masă.

— Halal şef de lagăr ! strigă el. Şi te mai lauzi ! Ce-i asta pe dumneata, colonele? Aşa vorbeşti dumneata cu bolşevicii? În loc să zbieri la ei, miorlăi? În loc să simtă în dumneata o mînă de fier, te rogi de ei, ca un milog? Ce te milogeşti la ei, colonele? Dar bătaie nu există?

— Îi bat, domnule preşedinte ! Îi bat de-i zvînt.

— Şi?

— Nimic ! N-au un pic de milă de mine. Tot ei cu gălăgia !

— Gălăgie? Desigur ! Dacă te porţi cu ei aşa cum te porţi, cum ai vrea să nu-şi bată joc de dumneata !

Ia încearcă să le rupi ciolanele cu reteveiul, să vezi cum le astupi gura!

— Le rup ciolanele, domnule preşedinte! Nu numai cu reteveiul, dar şi cu ranga de fier! Că s-a umplut spitalul de ei.

— Şi?

— Nimic, domnule preşedinte! Parcă nu-s oameni! Parcă-s dracu, aşa-s de răi şi de sălbatici!

— Vezi! Dacă-ţi spun că nu ştii ce trebuie să faci, te superi! Numai mila-i de dumneata, colonele! Şi eu n-am nevoie de oameni miloşi, colonele! S-o ştii! Principiul meu este: fără milă!... Am spus-o de atîtea ori şi o repet: fără milă! Dar dumneata, parcă nici n-auzi ce spun! Ţara e în primejdie, şi dumitale ţi se moaie inima de mila celor mai răi duşmani ai ordinii şi siguranţei noastre. Vasăzică rapoartele pe care le primesc de la Tîrgu-Jiu spun adevărul. Ăia se cheamă că stau închişi, sub paza armatei... dar nimeni nu-i împiedică, chiar sub ochii dumitale, să se organizeze, fără să se teamă de nimic, parcă ar fi ei stăpîni pe lagăr, nu dumneata. Şi în loc să le pui mîna în gît, verşi lacrimi de milă!

— Nu mi-e milă de loc, domnule preşedinte! Mă port cu ei aşa cum ziceţi dumneavoastră: fără milă! Sănătos, bolnav, fiecare trebuie să spargă pietre pe valea Jiului! Cu febră de 40 de grade îi trimit la muncă, domnule preşedinte! Ploaie, viscol, zăpadă... nu vreau să ştiu! Pentru bolşevici nu trebuie să existe vreme bună sau rea! Nici de mîncare nu le dau peste măsură, domnule preşedinte. Fiertură de urzici să mănînce. Asta le dau!... Şi nici în somn nu-i las în pace. Cum văd că aţipesc, dau peste ei. Să doarmă acasă, domnule preşedinte, nu în lagărul ţinut pe cheltuiala statului. În lagăr să fie treji şi cuviincioşi, domnule preşedinte! Aşa-i muştruluiesc, domnule preşedinte. Zi şi noapte îi muştruluiesc... că nu le dau răgaz nici să răsufle.

— Văd! N-au timp să răsufle, dar au timp berechet să stea la taifas despre ale lor şi să dea foc ţării chiar sub ochii dumitale. E bine aşa, colonele?

— Nu e bine, domnule preşedinte, dar credeţi-mă, domnule preşedinte, că le fac tot ce este posibil ca să-şi

bage minţile în cap. Mă, treziţi-vă! zic. Aici e lagăr! zic. De aici nu mai ieşiţi decît cu picioarele înainte!

— Şi?

— Nimic, domnule preşedinte! Ei îşi fac mendrele, ca şi cum aş vorbi la pereţi! Mă, oameni buni! le zic. Ce vreţi? Să-mi iau cîmpii de răul vostru? Să-mi trag un glonte în cap? De ce n-aveţi milă de mine, mă, oameni buni! Ce rău v-am făcut, că ţineţi atîta să mă nenorociţi?

— Şi?

— Nimic, domnule preşedinte!

Urechile lui Ică nu mai puteau suporta glasul umil al colonelului Bădoiu.

— Ajunge! strigă el. Mi-e şi ruşine să te ascult. Eu îţi zic: fără milă!... şi dumneata îmi vorbeşti numai de milă! M-am săturat. Îţi atrag atenţia pentru ultima oară: dacă mai aflu că lagărul dumitale e sat fără cîini şi că bolşevicii se plimbă liberi pe acolo ca pe maidan, să ştii că te trag la răspundere!

După colonelul Bădoiu, Ică îl primi în audienţă de lucru pe Radu Pandele.

Radu Pandele era în istoria oficială a noii ordini europene un nume nou. În tot cazul mult mai nou decît în istoria neoficială, unde figura mai de mult ca unul din cele mai fine timpane şi ca una din mîinile cele mai iuţi şi mai lungi ale serviciului de spionaj naţional-socialist german, în special pe tărîmul economic. Ca înaltă preţuire a talentelor lui de a trage cu urechea fără a se face simţit şi de a descuia uşi şi sertare fără a lăsa urme, marele Führer îl numise ca reprezentant al evreilor din Romînia, faţă de Reich. Cînd Ică şi Pandele s-au cunoscut, de la prima strîngere de mînă şi-au spus tot. În afară chiar de interesele noii ordini europene, Ică şi Pandele s-au simţit, dintr-o dată, trup şi suflet, prin afinităţi şi mai irezistibile: interesele neamului.

— Bani! a zis Ică.

— Bani! a zis Pandele.

După acest jurămînt de sînge, nimic nu-i mai putea despărţi. Fiecare din ei putea gîndi valabil pentru amîndoi: fraţi întru simţire, frăţeşte se împărţeau. Iar, pentru că, într-o asemenea fraternă contopire de aspiraţii, n-aveau

cum să se ivească incidente care să dea loc la vreo divergență oarecare, întrevederile dintre Ică și Radu erau cele mai scurte din lume:

— Bună ziua, Ică! zicea Radu. Bani!

— Bună ziua, Radule! zicea Ică. Bani!

Restul intra în domeniul tehnicii pure.

Așa se desfășură și întrevederea de azi:

— Bună ziua, Ică! Bani!

— Bună ziua, Radule! Bani!

Radu plecă și locul lui în fotoliul din fața biroului lui Ică îl luă Colăceru.

Profesor de drept administrativ, Colăceru se aliniase noii ordini europene, la braț cu o aviatoare. O chema Sanda Burlan și se născuse cu remarcabile daruri aviatice, nu numai de ordin profesional, ci și temperamental. Știind să zboare ca ne-alta pînă în cele mai înalte sfere ofițerești, aviatoarea putu să-și asigure atîtea recunoștințe, încît amicul ei Colăceru se trezi, de la trecerea Nistrului, guvernator al teritoriilor ocupate. Au trecut de atunci șase luni. De șase luni Colăceru își risipea competența sa în ale dreptului administrativ, dar în loc să aibă mulțumirea de a vedea cum, sub mîinile lui, munca înaintează, trebui să constate cu spaimă că este condamnat să retrăiască tragedia meșterului Manole. Sovieticii ăia au adus ținuturile de peste Nistru într-un asemenea hal de sălbăticie, încît nici pînă astăzi n-a izbutit Colăceru să repună nația în toate drepturile ei. De șase luni trimite necontenit de acolo în țară celor în drept: vite, tractoare, fabrici, blănuri, păsări, covoare, piane etc., etc., care, pe baza descoperirilor doctorului Bratu, au aparținut — încă în urmă cu secole — fie societății de Patronaj, după cum susțineau unii, fie partidului național-țărănist, după cum susțineau alții — și, cînd credea că s-a isprăvit, Colăceru descoperea mereu, uitate de nemți, alte covoare, alte piane, alte găini, alte tractoare și trebuia să-și ia toată munca, din nou, de la capăt. Lui Colăceru îi venea să creadă în vrăji. Era sigur că l-a blestemat cineva. Și era desperat.

— E treabă grea, domnule președinte! începu el să se scuze față de Ică. Mi-ați dat ordin și dumneavoastră și domnul mareșal să curăț locul și să-l organizez pe baze

mai europene. Dar cum să-l curăţ, domnule preşedinte, dacă am atîta de curăţat! Numai Odesa aia cît îmi dă de lucru!

Ică îl asculta pe Colăceru cu bunăvoinţă. Îi plăcea acest om, nu numai pentru că muncea cu devotament pentru sfînta cauză a noii ordini europene, dar pentru că eforturile lui erau meticuloase pînă la pedanterie. Un ac cu gămălie nu-i scăpa. Un fir de pai. Nimic!... Îi vorbea Colăceru de Odesa. Dar tocmai felul cum înţelegea Colăceru să cureţe Odesa de orice urmă lăsată de bolşevici este un exemplu tipic al admirabilei lui opere de curăţire pe care o desfăşoară în întreaga regiune ocupată, la această răscruce de veac. La Odesa a curăţat toate muzeele — şi a trimis tablourile, sculpturile şi obiectele de artă în ţară, cui ştie să preţuiască un tablou, o sculptură, un obiect de artă. La Odesa a curăţat toate bibliotecile — şi a trimis cărţile şi documentele în ţară. La Odesa a curăţat toate liniile de tramvai şi autobuze, şi a trimis tramvaiele şi autobuzele în ţară. La Odesa, Colăceru a curăţat pînă şi cimitirele — şi a trimis toate lespezile de marmură în ţară. Dar cîte n-a făcut Colăceru la Odesa — şi cîte n-a făcut Colăceru în toate celelalte oraşe din ţinuturile de pînă la Bug, la această răscruce de veac, spre binele ţării! Şi să-şi mai ceară scuze Colăceru? Dar nu se poate. Este absurd! Nu se poate! Ică se simţea umilit şi oarecum jignit. Atît de rău, de ingrat şi de prost îl crede Colăceru pe el?

— Dar ştiu, dragă domnule Colăceru! îi răspunde el cald. Şi ştie şi Conducătorul! Toată lumea ştie ce faci dumneata acolo, unde te afli, şi toată lumea ştie ce drepturi mari ţi-ai asigurat la recunoştinţa tronului şi a naţiei!... Altceva aş fi vrut să ştiu, domnule Colăceru! Cum funcţionează pretoratele şi curţile marţiale?

— Merg, domnule preşedinte, cum trebuie să meargă orice instituţie pusă în slujba intereselor neamului!

— Adică?

— Merg peste toate aşteptările noastre! Nu mai îndrăzneşte om în tot guvernămîntul să ridice capul! Dacă n-am avea necazuri cu partizanii... dar cu partizanii, domnule preşedinte, este alt capitol...

— Cred şi eu! făcu Ică.

— Dacă nu ne-ar da atîta bătaie de cap partizanii, domnule preşedinte, azi ar fi la mine un adevărat rai! Şi asta datorită numai pretoratelor şi curţilor marţiale pe care aţi avut bunăvoinţa să le instituiţi acolo — şi care funcţionează exclusiv după principiul dumneavoastră: fără forme, fără judecată, fără milă, fără considerente sentimentale! Sînt cuvinte sfinte! Fără milă şi fără considerente sentimentale, domnule preşedinte. Mai bine-i spînzurăm şi-i împuşcăm pe toţi, pînă la unul, decît să le mai dăm voie să ne rîdă în nas... Fără forme şi fără milă, domnule preşedinte! Aşa cum ne-aţi învăţat! Să n-aveţi nici o grijă!

— N-am! îi răspunse Ică, scurt, dar convins.

Lui Colăceru îi urmă nuvelistul Rică Precup, directorul ziarului de atitudine: « Întărirea neamului».

— Domnule preşedinte, să trăiţi! făcu Rică Precup, care nu aşteptă să fie poftit, ci-şi luă singur locul în fotoliu. Am o rugăminte mare la dumneavoastră: să-mi faceţi o declaraţie cu privire la justiţia domnului mareşal!... Se poate?

Pentru presă Ică avea o stimă pe cît de nedezminţită, pe atît de crescîndă. Ică ştia că presa este exigentă ca o femeie alintată: cu cît îi dai mai mult, cu atît îţi cere mai mult. Dar cu cît îţi cere mai mult, cu atît îi poţi şi tu pretinde mai mult. Presa cerea, Ică dădea — Ică cerea, presa dădea — şi aşa mai departe. Şi nu exista contabil atît de expert să poată stabili cu zecimea de sfanţ cine era mai cîştigat din acest necontenit schimb de sentimente fierbinţi. Dar, în raporturile dintre oamenii cinstiţi, se înţelege că nu cîştigul contează, ci dragostea. Şi că se iubeau reciproc, ar fi putut s-o constate şi-un orb, mai întîi, după tonul pasionat cu care în acest moment Precup îl rugă pe Ică să-l satisfacă şi după solicitudinea spontană cu care Ică îl satisfăcu:

— Cum să nu? Scrie!... Scrii?... Atunci scrie! A vorbi despre concepţia Conducătorului nostru asupra justiţiei, înseamnează a nu oglindi întreg şi sincer poziţia Conducătorului în faţa dreptăţii. Conducătorul nu gîndeşte dreptatea, ci o simte. Pentru mulţi, justiţia înseamnează legi, judecătorii, tribunale, vorbe, sentinţe. Pentru

Conducător justiţia este cu totul altceva. Conducătorul a suferit pentru dreptate. De aceea, pentru Conducător, justiţia nu este legea, ci dreptatea. El vrea dreptate nu numai pentru cei liberi, pentru cei neînchişi, ci şi pentru cei închişi în formele reci ale justiţiei: în închisori. Deţinutul, zice Conducătorul, nu poate fi tratat ca un animal. Deţinutul, dacă nu-i comunist, este un om... Şi mai presus de toate, un romîn!... Ai scris? ... Bun!... Treci, te rog, pe la Bébé!... Îi telefonez îndată!

Precup împături declaraţia încă udă de cerneală şi se ridică, radios. Concepţia mareşalului despre justiţie îi dădea speranţe într-un viitor fericit. De ce n-ar fi sperat? Dacă mareşalul are grijă ca pînă şi cel închis să nu fie tratat ca un animal, pentru că, dacă nu-i comunist, este om şi, mai presus de toate, romîn, cîtă grijă trebuie să aibă mareşalul de un Rică Precup, care este om, este romîn, nu este comunist, nu este închis şi nu este animal, deci, nu se hrăneşte cu borhot, sau cu coji de cartofi, ci cu mîncăruri mai substanţiale, care să-i dea acea forţă morală indispensabilă spre a putea ţine piept duşmanului iarna şi spre a-l putea nimici definitiv la primăvară. Cît despre Ică — Precup gîndea numai bine! Cu Ică, Precup trecea din zona speranţelor abstracte, în cea a certitudinilor palpabile. Ică este un gentleman. Dacă zice că-i telefonează lui Bébé, îndată, la propagandă, îi va telefona. Precup se putea duce la Bébé fără grijă. Nu-l aştepta nici o surpriză în minus. Mai curînd putea crede într-o surpriză în plusuri. Ică, în dragostea lui pentru opinia publică, era capabil de gesturile cel mai neaşteptate.

— Vă mulţumesc, domnule preşedinte! zise Precup, care, socotind, însă, că ar fi cazul să fie ceva mai cordial cu acest vicepreşedinte de consiliu cu puteri de preşedinte, adăugă: Să trăiţi! Respectele mele!

Şi ieşi din birou, precipitat, tocmai bine ca să-l lase pe Ică singur, să răspundă la telefon:

— Alo?... Da?... Ne-am înţeles, excelenţă!... Pînă într-un sfert de oră sînt la dumneavoastră.

Îl chema Killinger la ambasadă. Avea să-i facă o comunicare de extremă importanţă — şi-l roagă să pof-

tească la el pînă într-o jumătate de oră. Pentru Ică, însă, e prea mult o jumătate de oră. De ce să-l aştepte Killinger o jumătate de oră, cînd lui Ică nu-i trebuie decît un sfert de oră!

În acest sfert de oră, însă, mii de gînduri îi trecură lui Ică prin minte. O comunicare extrem de importantă! Extrem de importantă, probabil că este. Killinger nu-i un copil să exagereze. Întrebarea e: dacă această comunicare este extrem de importantă, este şi extrem de bună, sau rea? După atîtea şi atîtea schimbări operate de Hitler de la ofensiva sovietică din faţa Moscovei încoace, cine ştie dacă nu mi-a venit rîndul şi mie! îşi zicea Ică. Poate a primit Killinger ordin să mă alunge de la prezidenţie!... Totuşi, ce i-o fi venit lui Hitler să se debaraseze de mine acum, cînd primăvara a sosit? Nu-mi prea vine a crede! Sau, poate că tocmai acum, cînd ofensiva de primăvară trebuie să înceapă, Hitler vrea să pună în locul meu un om sigur! Dar a găsit Hitler un om mai sigur ca mine? Imposibil! Un om mai sigur ca mine Hitler nu va găsi. În definitiv, ce-mi poate reproşa Hitler? Ce mi-a cerut şi eu n-am vrut să-i dau! Şi-apoi mareşalul! Refuz să-mi închipui că mareşalul ar accepta să fiu dat în lături! Nu numai pentru că are atîta nevoie de mine, dar pentru că nu i-ar permite orgoliul să accepte insulta de a i se lua singurul lui om de încredere, sub pretextul că n-ar fi om de încredere! Deci, comunicarea extrem de importantă a lui Killinger nu poate fi extrem de rea! Pare mult mai probabil că este extrem de bună! Extrem de bună! Ce?... Nu cumva Hitler s-a hotărît să-mi acorde cea mai înaltă a lui decoraţie: Frunzele de stejar cu spade la crucea de cavaler al crucii de fier?... Visuri! N-am nici măcar crucea de fier şi cu atît mai puţin crucea de cavaler al crucii de fier, aşa că de unde şi pînă unde frunzele de stejar cu spade la crucea de cavaler al crucii de fier? Vrasăzică, nici extrem de bună nu poate fi comunicarea lui Killinger! Nici extrem de bună, nici extrem de rea... şi cu toate astea este extrem de importantă? Dar atunci, de ce este extrem de importantă?

Killinger nu-l lăsă mai mult de un minut pradă acestei întrebări. Cum îi strînse mîna, intră în subiect:

— Domnule preşedinte, Führerul meu m-a însărcinat să vă comunic că este profund nemulţumit de felul cum se combate aici bolşevismul!

Ică se clătină sub lovitura pe care i-o dădea Killinger. Prin urmare, aceasta este comunicarea aceea importantă! Că-i importantă, este importantă!... Cu adevărat importantă. Extrem de importantă! Hitler e nemulţumit! Tocmai de ceea ce se temea Ică mai mult trebuia să i se întîmple. Congestionat şi confuz, Ică răspunse:

— Îmi pare nespus de rău că l-am putut supăra cu ceva pe domnul Hitler. Eu ştiu, excelenţă, că în toată munca mea nu am decît o singură ţintă: să stîrpesc pe bolşevici şi bolşevismul. Toţi oamenii mei ştiu că în întreaga lor activitate nu trebuie să aibă decît o singură ţintă: să stîrpească pe bolşevici şi bolşevismul. Dacă m-aţi întreba ce n-am făcut spre a-i face pe bolşevici să simtă că aici nu mai e loc de ei, vă mărturisesc sincer, excelenţă, că n-aş putea să vă dau nici un răspuns, pentru că după cîte îmi spune conştiinţa am făcut tot. La orice mişcare de-a lor, muncitorii, bolşevici sau nebolşevici, îşi dau repede seama că ţara romînească are azi un stăpîn. Mă ţin ca umbra de ei, excelenţă. Îi frige spinarea pe toţi. Fiecare din ei ştie că nu poate face un pas fără ca eu să aflu îndată. Cred că pînă şi în vis le tremură pielea de frica mea, excelenţă. Cînd e vorba de bolşevici, nu uit nimic, excelenţă. Nimic! Sînt gata să jur, excelenţă! Nimic!

— Se poate! făcu Killinger, îngăduitor. Dar Führerul meu îmi dă un fapt concret, care nu poate fi contestat, domnule preşedinte.

— Ce fapt, excelenţă?

— Şepcile! răspunse Killinger. Führerul meu mă întreabă cum este posibil ca dumneavoastră, pe de o parte să duceţi războiul împotriva bolşevicilor, iar pe de altă parte să permiteţi portul şepcilor!

Dacă în acea clipă Ică nu şi-ar fi amintit, ca printr-un miracol, că mai are de trăit patruzeci de ani, desigur că s-ar fi prăbuşit mort la pămînt, atît de ucigătoare era întrebarea pusă de Hitler. Într-adevăr, cum este posibil ca, în timp ce colo, pe front, duci războiul contra Rusiei bolşevice, ţie să nici nu-ţi pese că aici, oricine

vrea e liber să-şi pună o şapcă pe cap. Dar ce este o şapcă? Un semn bolşevic. Cine e bolşevic poartă şapcă. Cine poartă şapcă e bolşevic. De aia, în Rusia bolşevică, toată lumea poartă şapcă — pentru că acolo sînt toţi bolşevici. Prin urmare, eu, viceconducătorul statului, dacă las aici pe oricine să umble cu şapcă — deşi ştiu că acela nu poate fi decît un bolşevic, care-şi foloseşte şapca lui bolşevică numai ca mijloc de propagandă — înseamnă că încurajez pe bolşevici să-şi facă, făţiş, propaganda lor bolşevică şi că toate celelalte măsuri pe care le iau împotriva lor nu fac nici două parale. Frumos, nu? Eu, viceconducătorul statului, pe de o parte, cum zice Hitler, trimit pe front sute de mii de oameni să combată pe bolşevicii ruşi, iar pe de alta, aici, îndărătul frontului, îi ajut pe bolşevicii romîni... Şi să te mai miri că Hitler se supără. Dacă se mulţumeşte să se supere numai, Hitler este un înger!

Ca un hoţ prins asupra faptului, Ică, lipsit de orice argumente cu care să-şi poată scuza crima, răspunse cu glasul tăiat de ruşine:

— Excelenţă, voi semna chiar azi un decret prin care portul şepcilor va fi interzis.

— Foarte bine, domnule preşedinte! îi răspunse Killinger care, departe de a stărui, adăugă: Sînt convins că şi Führerul meu va fi mulţumit!

Ică era fericit. A scăpat. Acuma putea îndrăzni, pentru sufletul lui, să se scuze:

— Excelenţă, recunosc că faptul mi-a scăpat din vedere. Altă dată...

Killinger nici nu-i dădu voie să continue.

— O, domnule preşedinte! Lăsaţi! Se întîmplă. Oameni sîntem!... De altfel, nu despre asta e vorba. Führerul m-a însărcinat să vă fac o comunicare mult mai importantă.

Ică înlemni. Comunicarea aceea extrem de importantă, abia vine?

— Vă rog, excelenţă!

Killinger vorbi cu aerul solemn pe care-l reclama comunicarea:

— Führerul meu ţine să vă informeze că regimul mareşalului Antonescu este un regim de dreptate!

Ică asculta și nu-i venea să creadă ce aude. Acest Killinger l-a chemat urgent aici ca să-și bată joc de el. Auzi ce-și poate permite acest bădăran scîrbos! Să-l cheme de urgență la el, ca să-i spună că regimul lui Antonescu este un regim de dreptate. Auzi ce comunicare importantă! Și cui își găsește să-i facă această comunicare extrem de importantă! Lui Ică! Lui Ică, autorul și tehnicianul justiției mareșalului Ion Antonescu!

Dar Killinger, care nu venise aici să afle ce se petrece în sufletul lui Ică, își continuă comunicarea:

— De aceea, Führerul cere să se facă dreptate lui Schnitt!

Acuma Ică se dumiri. Comunicarea era, într-adevăr, extrem de importantă. Prin Belciug, Ică aflase că undeva, în Elveția, capitaliștii englezi și germani, deși în război, duc tratative, în spiritul cel mai amical cu putință, spre a se pune de acord asupra unor probleme în care erau toți interesați în măsură egală. Se pare că una din aceste probleme a fost Schnitt.

— Prin urmare!... încearcă Ică să comenteze faptul.

— Prin urmare, îl întrerupse Killinger, trebuie să revizuiți imediat procesul lui Schnitt, așa cum dictează principiile adevăratei justiții.

— Excelență! făcu Ică. Numai așa cum dictează principiile adevăratei justiții. Concepția despre justiție a Conducătorului nostru...

— ... este și concepția Führerului meu! îl întrerupse din nou Killinger. Să nu uităm, zice Führerul meu, că Schnitt este o victimă a lui Carol II. Or, noi ne războim cu bolșevicii, nu cu victimele lui Carol II.

— Este adevărat! reuși în sfîrșit și Ică să-și spună părerea. Ar fi un nonsens ca să ducem în același timp războiul și cu bolșevicii și cu victimele lui Carol II. Victimele lui Carol II sînt alături de noi, nu contra noastră!

— Este ceea ce gîndește și Führerul meu! Să lupți cu bolșevicii și să-l ții pe Schnitt închis, ar fi o contradicție pe care Führerul meu n-o poate admite... Pe un Schnitt, domnule președinte, să-l ții închis! Pe un

Schnitt ! Este intolerabil ! Asemenea nedreptate lezează spiritul de justiție al Führerului meu ! Că Schnitt e jidan? Ce are aface ! Dacă Schnitt are dreptate, Führerul înțelege să i se facă dreptate, măcar că-i jidan. Nu uitați, domnule președinte, că Schnitt este unul din cei mai mari industriași pe care i-a avut țara dumneavoastră vreodată. Schnitt a dat pînă acum numeroase dovezi că luptă alături de noi pentru sfînta cauză comună. Schnitt, așadar, nu este un jidan oarecare, ci un Werthvollejude !

Lui Ică îi sclipiră ochii de satisfacție: intuiția lui nu l-a înșelat. De mult îl bănuia pe Schnitt un Werthvollejude. Și Ică se bucura din toată inima că, în cele din urmă, dreptatea a ieșit la iveală. Schnitt este un Werthvollejude, care poate sta, netulburat, alături de cei trei frați Haimovici: Șmil, Leib și Moișe, decretați și ei Werthvollejude, pentru sacrificiile pe care le fac în războiul din răsărit, jucînd, seară de seară, pocher cu trimisul extraordinar al lui Hitler, domnul baron Manfred von Killinger.

— Excelență, răspunse Ică lui Killinger, sînt fericit să-l pot servi pe domnul Hitler, redînd societății pe un Werthvollejude ca Schnitt.

— Nici nu mă îndoiesc ! făcu Killinger.

Ică se ridică.

— Mă iertați, domnule președinte ! făcu Killinger, care nici nu se urni din loc. Trebuie să vă mai fac o comunicare. Führerul meu nu este mulțumit de felul cum rezolvați dumneavoastră problema jidanilor.

Iar e nemulțumit Hitler ! se înfioră Ică. Ce s-a mai întîmplat că nu-i mulțumit? Ceva mai sigur de el în problema aceasta decît în cea a șepcilor, Ică încercă să protesteze.

— Cu ce am greșit, excelență? Ce principii am călcat, excelență? Ce măsuri dictate de interesele războiului n-am luat împotriva jidanilor? Ce legi rasiale n-am aplicat?

— Legea acadelelor ! răspunse Killinger, cu severitate.

Să-l fi picat cu ceară și Ică tot n-ar fi înțeles ce este cu legea asta a acadelelor.

— Legea acadelelor? întrebă el mirat.

— Da, domnule președinte! făcu Killinger, care, la severitatea oficială, adăugă și o nuanță personală de milă ironică. Legea acadelelor!

— Dar nu știu nimic! se apără, desperat, Ică.

Mișcat, Killinger trecu de la accentul lui aspru, la unul extrem de duios:

— Vedeți! Nici nu știți ce este legea acadelelor. Și totuși, legea aceasta se aplică în Cehoslovacia de cîteva luni.

Ică se zbătu ca pe ace:

— Dar, vă rog, excelență, spuneți-mi și mie, ce este legea aceasta?

— Prin legea acadelelor, răspunse Killinger, se interzice jidanilor dreptul de a cumpăra și de a mînca acadele!

Ică scoase un prelung oftat de ușurare:

— Numai atît, excelență? Dar e foarte simplu! De mîine, oricare jidan va încerca să cumpere acadele sau oricare romîn va vinde jidanilor acadele va fi arestat și condamnat la moarte. E bine?

— Ce întrebare? răspunse Killinger, satisfăcut. Sînt convins că și Führerul meu va fi mulțumit! Apropo! Führerul meu va rosti mîine un mare discurs. Führerul meu mă însărcinează să vă previn că se va adresa națiunii germane și tuturor țărilor aliate spre a le cere să colecteze îmbrăcăminte călduroasă pentru campania din iarna viitoare.

Vesel, sîngele începu să alerge sprinten în vinele tînărului atît de dornic de viață, care stătea în fața lui Killinger. Viscolul izbea pumni de zăpadă în ferestre, dar peste inima încălzită a lui Ică adia boarea dulce a primăverii! Prima campanie de iarnă încă nici nu-i terminată și Hitler se pregătește să adune ciorapi și flanele pentru a doua campanie. Vuiește viscolul, smintit și luptă să smulgă din văzduh munți peste munți de zăpadă, doar-doar o putea să îngroape sub ei primăvara, dar se zbate în zadar: primăvara a sosit! Hitler începe să adune ciorapi pentru campania de peste un an. Zăpada din anul acesta mai este încă imaculată, vie și în plin dinamism, dar Hitler se și gîndește la zăpada de anul viitor!... Un an!... Un an întreg sigur!... O primăvară întreagă... o vară întreagă... o toamnă

întreagă... şi încă o iarnă întreagă!... Viscolul de afară este, pur şi simplu, ridicol. Suflă ca un turbat şi nici nu ştie că primăvara a sosit. Hitler umblă după flanele, dar nici el nu ştie că primăvara a sosit.

— Şi Führerul meu, îl auzi Ică pe Killinger mai mult ca prin vis, speră că guvernul dumneavoastră, domnule preşedinte, îşi va da toată osteneala spre a asigura acestei colecte un succes desăvîrşit.

— Garantez cu viaţa mea, excelenţă! strigă Ică, entuziasmat.

Tonul cu care Ică-i răspunse, nu scăpă lui Killinger.

— Domnule preşedinte! zise el, scuturînd energic mîna viceconducătorului. Voi informa pe Führerul meu că, în afară de Conducător, dumneavoastră sînteţi singurul om din ţara aceasta în care se poate avea o încredere nelimitată.

*

Cum ajunse la prezidenţie, Ică intră ca o furtună în birou şi-l chemă pe directorul de cabinet:

— Să mi-l cauţi pe Colăceru! Din pămînt, din iarbă verde, să mi-l aduci! Pune toată poliţia să-l caute... pune Siguranţa... pune pe dracu... fă ce vrei... dar într-un sfert de ceas să-l văd pe Colăceru aici.

Sfertul de ceas i se păru lui Ică un veac. Noroc că, în starea lui de agitaţie, îi revenea mereu în minte aceeaşi problemă: Killinger l-a chemat la el, să-i facă o comunicare extrem de importantă şi în loc de o singură comunicare i-a făcut patru! Şi toate importante! Dar care este comunicarea aceea de extremă importanţă? Chestia şepcilor? Chestia acadelelor? Chestia Schnitt? Chestia ciorapilor? Dacă ar fi după mine, aş da dracului toate chestiile celelalte, pentru că singura şi cu adevărat extrem de importantă este chestia ciorapilor! Dar după Hitler? Care o fi chestia cea mai importantă din toate?

— Domnule preşedinte, m-aţi chemat?

Ică se repezi în întîmpinarea lui Colăceru cu braţele întinse, fericit, parcă nu l-ar mai fi văzut de ani:

— Colăcerule! să trăieşti, Colăcerule! Bine că am dat de dumneata! Colăcerule! Notează bine ce-ţi

spun: să pregătești exploatarea ținuturilor ocupate, pentru două milioane de ani! Să nu-mi spui apoi că nu ți-am spus: două milioane de ani! Ai înțeles? Două milioane de ani!

Cu un zîmbet modest, dar cu un glas care reflecta oarecare încredere în propriile lui forțe administrative, Colăceru răspunse:

— Vă mulțumesc, domnule președinte, că aveți milă de mine! Așa mai zic și eu... Două milioane de ani este un termen ceva mai uman. Pînă în două milioane de ani cred că mi-aș putea lua răspunderea să fac nițică ordine pe acolo.

X

În jurul unei mesuțe rotunde, Ică și mareșalul dezbăteau de trei ore — în loc de o oră, cum își propuseseră la început — tot felul de probleme de stat, într-o atmosferă calmă, pe un ton egal, cuminte, fără ciocniri, pătrunși fiecare de o totală încredere în sine, de o mare încredere unul în celălalt și de o apreciabilă încredere în viitor. Astfel că, deși dorința mareșalului, care sosise în zori, din răsărit, a fost să facă numai un mic tur de orizont asupra situației, micul tur se făcu mare, dar, în schimb, ducea la o concluzie, întemeiată pe fapte evidente: primăvara a sosit. Bucuroși amîndoi, își încheiară optimiști turul, după care mareșalul întrebă:

— Cît mai avem?

Ică se uită la ceas:

— I-am convocat pentru ora opt dimineața. Mai avem douăzeci de minute.

Mulțumit că mai aveau răgaz de destindere înainte de a începe ședința micului cabinet de război, mare-

şalul începu să-i povestească lui Ică întîmplări de pe front.

— Ică, îţi aminteşti, în iarna trecută, cînd am făcut amîndoi inspecţie la Obor! Am stat acolo de vorbă cu unul, un lemnar... fost plutonier... nu ţii minte? Aşa! Ştii unde l-am întîlnit? Tocmai la Taganrog! Cum l-am zărit, l-am recunoscut. Numai că am uitat cum îl cheamă! Mă gîndeam să-l întreb, dar m-am ţinut bine. Ştiam că am o memorie de drac şi că n-o să mă facă de ruşine în faţa unui plutonier! Şi ce să-ţi spun, dragă Ică! Cum m-am uitat ceva mai bine la el, mi-am amintit: « Chiţulescule! Cum ai ajuns, Chiţulescule, aici? Te-ai lăsat de negustorie?»... « M-am lăsat, să trăiţi, domnule mareşal! Dacă ţara mă cheamă!»... « Da bolşevici ai ucis?»... « Am ucis, să trăiţi, domnule mareşal!» « Cîţi?»... « Cît păr în cap, să trăiţi, domnule mareşal! Şi bărbaţi şi femei şi copii, să trăiţi, domnule mareşal, că mi s-a dus vestea de jur împrejur»... « Adevărat?» întreb eu pe căpitan. « Adevărat!»... « Şi cum, căpitane? Pe un viteaz ca ăsta mi-l ţineţi tot plutonier? Este o ruşine!... Plutonier Chiţulescu Ion! De azi înainte eşti sublocotenent Chiţulescu Ion! Să vadă ţara că mareşalul Antonescu ştie să-şi răsplătească eroii!»

— Este emoţionant, domnule mareşal! zise Ică. Voi da imediat ordin presei să...

Apariţia inopinată a lui Drojdieru îi curmă, însă, nemilos, gîndurile bune.

— Mă iertaţi că vă întrerup! zise el. Am vrut să ştiu dacă vreunul din dumneavoastră a aflat că în ziarele din Budapesta de azi-dimineaţă a apărut o declaraţie a domnului von Ribbentrop.

Mareşalul presimţi ceva rău.

— Ci spune odată! făcu el, nervos. Ce declaraţie?

— Că ungurilor trebuie să li se facă dreptate!

Mareşalul amuţi, ca trăsnit. Numai Ică avu destul sînge rece să strige:

— Iar?

*

Cinci minute mai tîrziu, mareşalul, complet refăcut graţie excepţionalei lui vitalităţi, deschise şedinţa micului

său cabinet de război cu o expunere asupra celor ce se petreceau în Crimeea, de unde venea:

— Domnilor, a sosit primăvara! În curînd vom relua ofensiva!

Este poate cel mai scurt raport din istoria universală a războaielor! gîndi Ică. Dar în el se oglindește situația reală a frontului. A sosit primăvara! De la ofensiva sovietică din fața Moscovei pînă acum, este prima veste îmbucurătoare din tot timpul acestei ierni nesfîrșite — nesfîrșite și cumplit de obositoare. A sosit primăvara! Poate, o dată cu primăvara, armata va începe să înțeleagă mai bine că pe front se durează, cu sîngele ei, o Romînie europeană pe două milioane de ani. Poate că, o dată cu primăvara, trupele își vor aminti iar ce este disciplina. Poate că, o dată cu primăvara, va descrește numărul soldaților și ofițerilor care trec la inamic... Și poate că și aici, în țară, o dată cu primăvara, muncitorii își vor băga mințile în cap și-l vor lăsa pe Ică să doarmă, cum, din păcate, n-a mai putut să doarmă de mult. Nu-i nici o lună de cînd la Oravița și la Lugoj muncitorii au rupt steagurile germane. La Reșița, muncitorii au mers și mai departe: n-au lăsat pe național-socialiștii germani să-și țină o întrunire. Cît despre bolșevicii din capitală, pe Ică îl trec sudorile și acum, cînd își amintește ce și-au putut permite bolșevicii din capitală: au spart geamurile Legației germane... Dar primăvara a sosit! O dată cu primăvara, vor lua sfîrșit, desigur, și toate neplăcerile acestea. Pentru că este fapt stabilit: cum vine primăvara, va începe ofensiva. Hitler a hotărît. Și dacă Hitler a hotărît așa — așa se va întîmpla: în curînd armatele nazisto-aliate vor relua ofensiva.

În alte vremuri și împrejurări, Ică s-ar fi mărginit, probabil, să răspundă mareșalului cu o frază oarecare de mulțumire și ar fi trecut imediat la celălalt punct de pe ordinea de zi. Dar de cînd era încadrat în noua ordine europeană, se dezvoltase în el atîta spirit plebiscitar, încît, de îndată ce mareșalul își termină lapidar concludenta lui dare de seamă, Ică se întoarse către ceilalți membri ai micului cabinet de război — generalii Plopeanu și Drojdieru:

— Domnilor, aţi ascultat raportul Conducătorului nostru. Sînteţi de acord cu el?

— Da! răspunseră în cor cei doi miniştri.

Ică se ridică şi se adresă mareşalului:

— Domnule mareşal, în numele întregului guvern, noi, membrii micului cabinet de război, ne declarăm întru totul de acord asupra celor comunicate de dumneavoastră într-un stil atît de clar şi atît de concis cum numai un militar genial ca dumneavoastră poate vorbi. În numele întregului guvern şi al întregii ţări, daţi-mi voie să vă mulţumim pentru veştile bune pe care ni le aduceţi din partea bravilor noştri ostaşi de sub geniala dumneavoastră conducere — şi să vă exprimăm nemărginita noastră încredere că, o dată cu primăvara, veţi duce brava noastră oştire, de sub geniala dumneavoastră conducere, la victoria finală!

Întreg micul cabinet de război sublinie cu aplauze deplinul lui asentiment la cele declarate de Ică în numele ţării.

Mareşalul îşi îmbrăţişă sfetnicii cu o privire caldă, de părinte fericit că pronia l-a binecuvîntat cu nişte copii atît de reuşiţi ca Ică, Plopeanu şi Drojdieru. Între membrii micului său cabinet de război, mareşalul îşi refăcea forţele sleite în trepidaţia necontenită a frontului. De cîte ori se afla în mijlocul lor, îşi amintea de Brebu, de Viculescu, de Prszjinsky şi-l trecea un fior de groază. Tot un guvern al lui era şi acela. Dar ce fel de guvern! O adunătură de haimanale, care au crezut că un Ion Antonescu ar putea să fie o simplă păpuşă în mîinile lor. Ei să-l joace pe degete pe un Ion Antonescu! Ei să se folosească de prestigiul unui Ion Antonescu spre a putea pune, mai uşor şi mai repede, stăpînire pe ţară şi apoi, să-i dea cu piciorul. Cui? Unui Ion Antonescu! Ei, nişte stîrpituri care n-au făcut nimic pentru ţară să-i smulgă unui Ion Antonescu puterea din mînă... Dar, slavă domnului! Visul rău a trecut. Brebu e mort. Primăvara a sosit. Şi după ea, va veni şi ofensiva. Ofensiva cea mare, care va înfrînge pe veci Rusia sovietică. Dar, dacă toate acestea se datoresc mareşalului Antonescu, mareşalul Antonescu e dispus să atribuie o parte din merite şi sfetnicilor săi, pe care numai bunul dumne-

zeu, în marea lui înţelepciune, i-a putut alege dintre aleşi, spre a-i pune la dispoziţia mareşalului Antonescu în ceasurile cele mai grele pentru destinele neamului!... Ei nu mai sînt nişte tîlhari şi derbedei şi perfizi şi ingraţi ca un Viculescu, un Prszjinsky sau răposatul Brebu. Lor nu trebuie să le predice iniţiativa. Au iniţiativă. Nici exemplul personal. În toate împrejurările, ei, cei dintîi, dau exemplu. Nici conştiinţa răspunderii. O au! La orice act al lor, ei adaogă totdeauna, curajos: Pe răspunderea mea!... Cum, dar, să n-ai succese atît de răsunătoare în munca de renaştere a ţării, cînd eşti ajutat de asemenea oameni!

— Domnilor, răspunse el la cuvintele lui Ică, victoria finală este sigură. Toate măsurile sînt luate. Iarna a trecut.

Ică se uită pe fereastră şi, înviorat de zăpada care cădea cu nemiluita, îl completă pe mareşal:

— Este un fapt incontestabil, care desigur că nu convine de loc inamicilor noştri. Am ieşit teferi şi mai tari ca oricînd din iarna aceasta care a fost, cum a spus marele Führer al marelui Reich, « cea mai grea din Europa centrală şi orientală din ultimii o sută patruzeci de ani şi care a căzut cu săptămîni înainte decît ar fi crezut ştiinţa sau experienţa vremurilor».

Ică vorbea cu convingere, deşi gîndea cu întrebări. Multe şi de nepătruns sînt tainele celui-de-sus! De ce, adică, a permis dumnezeu ca iarna să cadă înainte de vreme numai pentru germani, nu şi pentru ruşi? Dacă ştiinţa germană, cea mai desăvîrşită din lume, n-a putut prevede o iarnă atît de timpurie şi grea, cu atît mai puţin puteau s-o prevadă bolşevicii, care n-au nici un fel de ştiinţă. Şi totuşi, de ce au trebuit să sufere numai nemţii, care sînt atît de bine pregătiţi şi n-au avut de suferit şi ruşii? N-a asigurat Goebbels, încă din toamnă, omenirea că iarna va fi duşmanul ruşilor, nu al germanilor? De ce, dar, dumnezeule doamne, armata germană, care era sigură că generalul Iarnă este cu ea, s-a retras... şi nu s-au retras bolşevicii, care, dimpotrivă, au mers înainte?

— Despre iarnă, să nu mai vorbim! zise mareşalul, destul de plictisit.

Dar Ică era nu numai viceconducător, ci şi ministru de externe şi ministru al propagandei. De aceea răspunse:

— Domnule mareşal, cred că nu-i rău să fim recunoscători iernii. Ea ne-a stat împotrivă numai în aparenţă. În fond, ne-a fost de mare folos. Ne-a ajutat să cîştigăm timp. Dacă domnul Goebbels susţine că generalul Timp e cu noi, are perfectă dreptate. Este drept că pe front am fost obligaţi să ne oprim înaintarea, sau chiar să ne retragem pe alocuri, dar îndărătul frontului ne-am putut pregăti pentru ofensiva de primăvară care va fi zdrobitoare. Deci, generalul Timp e cu noi. Şi asta trebuie s-o repetăm ţării, tocmai în vederea ofensivei de primăvară.

Mareşalul avea — imprecis, dar avea — sentimentul că trăieşte un moment paradoxal: Ică, fiul lui adoptiv Ică, şeful guvernului celor din spatele frontului, se străduia să-l convingă pe el, Conducătorul, că iarna a fost cel mai preţios aliat al oştilor germano-romîne care luptă pe front, ca şi cum el n-ar şti acest lucru. Iarna a fost grea, a fost nimicitoare, dar ne-a fost de mare folos, pentru pregătirea ofensivei de primăvară. Asta se va vedea în curînd. Primăvara a sosit. Peste puţin, va trebui să înceapă ofensiva. În vederea ofensivei, se vor cere naţiei noi sacrificii. Pentru ca naţia să facă aceste sacrificii cu inima ceva mai uşoară, va trebui să-şi recapete încrederea în victoria finală! Ca şi în vara trecută, naţia trebuie exaltată la ideea că în zece zile vom isprăvi cu Rusia! Că-n zece zile ne vom plimba pe bulevardele Moscovei! Că în zece zile nici amintirea a ceea ce a fost Rusia sovietică nu va rămîne! E bine, deci, ca naţia să creadă că retragerile germane de pînă acum au fost pregătite de Hitler în mod deliberat încă din vara trecută, înainte de a începe războiul şi că generalul Iarnă, cu care propaganda germană îi ameninţa în toamnă pe ruşi, a fost născocit anume de Goebbels ca să-i sperie pe ruşi că vor fi bătuţi încă în iarnă, dar că de fapt, Hitler nici nu s-a gîndit să-i învingă în iarnă, ci tocmai în primăvară. Aşadar adevăratul, singurul, irezistibilul aliat care va duce trupele germano-romîne la victoria finală din primă-

vară este generalul Timp, de sub comanda supremă a lui Hitler. Deci, tot Ică are dreptate !

— Dacă privim lucrurile aşa, răspunse mareşalul, care, totuşi, nu se îndura să cedeze complet argumentației lui Ică, desigur că putem fi recunoscători iernii. Numai iarna care a trecut ne dă putința să zdrobim inamicul în primăvara care a sosit !

— Domnule mareşal, zise generalul Drojdieru, ministrul de interne, vreau să vă comunic că în vederea ofensivei dc primăvară, procedăm cu toată energia la curăţirea terenului din spatele frontului de bolşevici.

Aseară, Ică avusese o dispută aprinsă cu Lola Hulubaş, nepoata lui Drojdieru. Lola trebuia să vină la el ieri după amiază la cinci, oră consacrată de veacuri şedinţelor de Patronaj, în care, de veacuri, se duc discuţii asupra celor mai radicale mijloace de ajutorare a văduvelor şi orfanelor — dar Lola n-a venit. Ică a aşteptat-o pînă la cinci şi un sfert, pînă la cinci jumătate, pînă la şase, dar Lola n-a venit. Vărsînd foc pe nări, Ică plecă la prezidenţie şi între două iscălituri, sau două audienţe, chemă Patronajul la telefon:

— Lola nu-i acolo?

— Nu-i !

— Dar unde e?

— Nu se ştie !

Tocmai seara la nouă a dat de ea.

— Lola?

— Da, eu !

— Unde ai fost?

— La croitoreasă !

Şi Ică răspunse cu clasicul cuvînt pe care-l găsim, de la Adam şi Eva, în toate romanele de dragoste care încep cu o floare şi sfîrşesc cu o sticluţă de vitriol:

— Minţi !

— Ică, te rog...

— Minţi ! repetă vicepreşedintele statului cu puteri de preşedinte. Minţi ca o...

— Ică, să-mi sară ochii dacă n-am fost la croitoreasă !

— Nu vreau să ştiu de nimic ! Ai fost şi eşti o tîrfă şi n-am să ţi-o iert ! Ai să mi-o plăteşti cu vîrf şi îndesat.

— Ică, vin acuma la tine să-ți explic!
— Explică-i-o ăluia cu care ai fost! Mie n-ai ce să-mi explici! Am isprăvit!
— Ică, iartă-mă!... A fost o neînțelegere!
— N-a fost nici o neînțelegere!
— Ică!
— Te rog să nu-mi mai spui Ică! Nu sînt de seama ta și nu vreau să mai am de-a face cu tine!
— Ică!
— Hai s...!
Și trînti Lolei Hulubaș telefonul în nas. Cu ea isprăvise. Dar îi făgăduise că i-o va plăti. Și pentru că era om de lume, ținu să-și respecte făgăduiala. Astfel că acum, cînd Drojdieru aduse în discuție în fața mareșalului, în mod inevitabil, chestiunea bolșevicilor din spatele frontului, Ică îl întrerupse:
— Domnule mareșal, ceea ce spune colegul nostru, domnul general Drojdieru, este foarte adevărat și îmbucurător pentru noi toți care avem răspunderea liniștii și ordinii. L-am ruga numai să ne explice cum poate circula prin mîinile tuturor muncitorilor din fabrici documentul acesta...
Și flutură sub ochii lui Drojdieru un caiet. Drojdieru vru să-l ia, dar Ică își retrase repede mîna:
— Pardon! E pentru domnul mareșal!
— Ce-i asta? întrebă mareșalul.
— O rezoluție a Comitetului Central al Partidului Comunist din Romînia. Îmi dați voie să v-o citesc, domnule mareșal?
— Te rog!
Cu o privire chiorîșă spre Drojdieru, Ică începu să citească:
— « Germania nu plătește exportul Romîniei, nici în bani, nici în mărfuri»... « Banca Reichului datorează Băncii Naționale peste treizeci și patru de miliarde de lei»... « Întreaga producție industrială și agricolă e blocată pentru războiul lui Hitler...»
Uluit de îndrăzneala bolșevicilor, mareșalul uită că se află numai între copiii lui și începu să zbiere la Drojdieru, cum zbiera acum un an la Viculescu:

— Drojdierule, ce faci, Drojdierule! Lași pe toți bolșevicii ăștia să insulte pe marii noștri aliați? Ce ai de gînd, Drojdierule, ce ai de gînd?

— Voi aresta imediat pe autori!

— N-ajunge, Drojdierule! Ce să-i arestezi? Spînzură-i, Drojdierule, împușcă-i! Nu vezi ce obraznici sînt! Împușcă-i!

Cu un mic rînjet de satisfacție pe care-l putea camufla numai pentru că ținea ochii în jos, Ică întrebă:

— Să mai citesc, domnule mareșal?

— Citește! porunci mareșalul. Desigur că să citești! Mie nu-mi place să mi se ascundă nimic! Aștept!

— «În interesul războiului lui Hitler — continuă Ică — guvernul Antonescu a răpit pîinea zilnică a poporului romîn»... «În provincie a dispărut de mult pîinea, iar mălaiul a devenit un articol de lux.»

— Îi auzi cum vorbesc, Drojdierule? răcni mareșalul. Auzi, sau n-auzi? Și tu-mi zici nu știu ce de arestări! Nu-mi trebuie arestări! Să mi-i împuști imediat! Să mai aibă și altă dată nerușinarea să-mi dea lecții cum să administrez țara! Țara mea!... Ei! *Ei* să-mi dea *mie* lecții! Mie!... Împușcă-i! Să aud mîine că i-ai împușcat!... Continuă, Ică!

— «Cu baionetele și mitralierele în spate, amenințați cu carceră și Curtea Marțială, muncitorii, lihniți de foame lucrează cîte douăsprezece pînă la șaisprezece ore pe zi în baza legii muncii în timp de război.» «Antonescu a început să vîndă lui Hitler ca pe niște sclavi muncitori tineri și ucenici romîni pentru producția de război din Germania.» «Trădătorii de la cîrma țării au sărăcit și distrus gospodăriile țărănești pentru războiul lui Hitler.»

— Este culmea! izbi mareșalul cu cravașa în masă. Și tu, Drojdierule, habar n-ai ce se petrece în țară!... Bolșevicii zburdă, și tu abia te apuci să-mi făgăduiești că o să-i arestezi! Asta-i treabă, Drojdierule?

— Îi voi împușca, domnule mareșal! N-aveți nici o grijă!

— Cînd?

— Pun azi toată poliția și jandarmeria pe ei, domnule mareșal! Pînă în două-trei zile...

— Ce două-trei zile ! răcni mareşalul. Pînă în două-trei zile ei pot arunca ţara în aer ! Azi să mi-i prinzi, azi să mi-i împuşti ! Să n-aud că nu i-ai găsit ! Nu există ! Chiar dacă s-ar ascunde în gaură de şarpe, tot trebuie să pui mîna pe ei pînă desearǎ !

Şi către Icǎ:

— Mai au?

— Da, domnule mareşal ! Partea gravă abia începe de aici !

— Te ascult !

Cu o diabolică lucire în ochi, Icǎ citi lacom:

— « Fiara hitleristă Antonescu a pîngărit armata romînă, poporul romîn, şi l-a acoperit de ruşine în faţa omenirii şi a istoriei. Antonescu şi cîinii lui hitlerişti au dat ordin soldaţilor romîni să ucidă, să jefuiască şi să violeze la fel ca şi hoardele canibalice ale lui Hitler. Sub comanda banditului Antonescu au fost omorîţi cei mai buni fii ai Bucovinei şi Basarabiei, au fost masacraţi evreii, bărbaţi şi femei, bătrîni şi copii... El, personal, a poruncit soldaţilor romîni să jefuiască şi să masacreze populaţia paşnică, fără apărare, în Moldova, Ucraina şi Crimeea. Sub comanda acestui călău hitlerist, soldaţii romîni au masacrat numai la Odesa, într-o singură baie de sînge, opt mii de femei, bătrîni şi copii. Nici un fapt canibalic nu va rămîne nerăzbunat. Pe toţi soldaţii, prefăcuţi în tîlhari şi asasini de către sîngerosul Antonescu, îi aşteaptă moartea sigură în Moldova, Ucraina şi Crimeea.»... « Prizonierii sovietici, care au luptat pentru libertatea poporului romîn împotriva cotropitorilor fascişti, sînt dezbrăcaţi, torturaţi şi puşi la munci istovitoare, fără mîncare şi adăpost, fără îngrijire medicală. Bolnavii şi cei care îndrăznesc să protesteze împotriva tratamentului canibalic sînt împuşcaţi pe loc.»

Icǎ se opri şi rămase cu ochii înfipţi în hîrtie, dar cu urechile ciulite, ca să audă izbucnirea de revoltă a mareşalului. Sărmanul Drojdieru ! Nici nu se aştepta ! În ce situaţie se află ! Va fi vai de capul lui ! Lui Icǎ aproape că-i părea rău ! Am mers prea departe ! îşi zise el. În definitiv, ce mi-a făcut Lola? Că m-a minţit ! Dar cîte nu m-au minţit ! Aşa sînt femeile ! Mint ! Dacă n-ar

minţi, n-ar fi femei! Şi pentru o femeie... mai mult o fetiţă neisprăvită decît o femeie... să bag în belea pe un general Drojdieru, mîna de fier de la interne! Am fost prea pripit. Dar, pripit sau nu, e prea tîrziu să mai dau înapoi! Acuma, să vedem ce spune mareşalul!... Numai că mareşalul nu spune nimic! Ce-o fi cu el? Aştept să zbiere la Drojdieru, dar el nu scoate o vorbă! Ce i s-o fi întîmplat?

Intrigat, Ică îşi ridică ochii spre mareşal, dar, ceea ce văzu şi auzi în acea clipă îi goni tot sîngele din vine înspre inimă. Mareşalul îşi trecu mîna peste frunte şi peste ochi şi începu, desperat, să răcnească:

— Nu-i adevărat! N-am ucis pe nimeni! În casa mea n-am ucis niciodată un pui de găină!

Răcnea mareşalul, dar mai mult gemea de durere, pentru că nici o putere din lume nu i-ar fi putut dovedi că ar denatura adevărul: în casa lui n-a ucis niciodată un pui de găină. Auzea, în tumultul gîndurilor care i se învălmăşeau în minte, îngrozite, înspre o ţintă nedefinită, un glas de copil că-l întreabă:

— Mareşale, de ce ai ucis prin lagăre atîţia antifascişti?

Dar conştiinţa lui curată şi îngrozită de această nedreaptă acuzaţie îşi răcnea răspunsul:

— Nu-i adevărat! În casa mea n-am ucis niciodată un pui de găină!

— Mareşale, de ce ai schingiuit prin închisori atîţia muncitori care s-au ridicat împotriva războiului?

— Nu-i adevărat! În casa mea n-am ucis niciodată un pui de găină!

— Mareşale, de ce ai schingiuit şi ai ucis atîţia prizonieri sovietici?

— Nu-i adevărat! În casa mea n-am ucis niciodată un pui de găină!

— Mareşale, de ce ai ordonat peste tot atîtea pogromuri?

— Nu-i adevărat! În viaţa mea n-am ucis un pui de găină!

Întreg micul cabinet de război asculta mut, cu spinarea îndoită şi străbătută de fiori reci, cum mareşalul, care începuse prin a zbiera, nu mai făcea decît să murmure din ce în ce mai nedesluşit:

— Nu-i adevărat! În casa mea n-am ucis un pui de găină!

Cel mai alarmat dintre cei trei membri ai micului cabinet de război era Ică. Vroise la început să se răzbune pe Lola — şi-n loc să-i facă rău unchiului ei, Drojdieru, îi făcuse rău mareşalului. Stupefiat de efectele dezastruoase ale nenorocitei lui idile cu Lola asupra sărmanului Conducător, Ică nu îndrăzni să deschidă gura, decît numai după ce văzu că mareşalul se linişti:

— Să mai continuu, domnule mareşal?

Ică-şi dădea singur seama cît de absurd sună o asemenea întrebare. Ce rost ar avea să citească mai departe literatura aceasta comunistă? Cui i-ar putea face plăcere? Lui, nu! A crezut un moment, dar acum i-a trecut. Mareşalului? Cu atît mai puţin!

Dar Ică se înşelă încă o dată. Tocmai pentru că injuriile acestea bolşevice îl făceau să sufere atîta, mareşalul, omul care a suferit în ţara aceasta mai mult decît oricare altul, vroia să mai sufere.

— Continuă, Ică!

Supus, Ică citi:

— « Poporul romîn începe să treacă la luptă împotriva tiraniei hitleriste, împotriva regimului său militaro-hitlerist şi războiului banditesc. Forţele patriotice se bazează pe toate clasele naţiunii, pe întregul popor subjugat. Înfrîngerile grave ale armatei hitleriste, lupta eroică a glorioasei Armate Roşii, formarea blocului mondial de luptă al tuturor ţărilor democratice şi al popoarelor iubitoare de libertate întăresc rezistenţa poporului romîn şi grăbesc crearea frontului său unic, patriotic, pentru lupta hotărîtoare... Partidul Comunist din Romînia, avangarda poporului muncitor, este duşmanul cel mai hotărît al ocupanţilor hitlerişti şi al bandei de trădători în frunte cu Antonescu. Numai partidul nostru duce luptă activă împotriva călăilor fascişti ai poporului romîn, aruncat în războiul criminal antisovietic... Prima şi cea mai urgentă sarcină a partidului nostru constă în împiedicarea planului criminal al lui Hitler şi slugii sale Antonescu de a nimici poporul romîn prin aruncarea tuturor romînilor valizi în războiul pentru salvarea hoardelor bestiale hitleriste, care au suferit şi

suferă înfrîngeri catastrofale pe frontul de răsărit. Comuniştii trebuie să lămurească toate păturile sociale ale poporului despre nebunia continuării războiului pentru salvarea tiraniei hitleriste împotriva întregii omeniri progresiste, în fruntea căreia este măreaţa şi puternica Uniune Sovietică, cea mai mare putere continentală...»

— Ajunge! răcni mareşalul, cu o forţă nebănuită la un om care numai cu două minute înainte părea iremediabil sfîrşit. Domnilor, ofensiva de primăvară bate la uşă şi noi să lăsăm liberi pe bolşevici să ne rîdă în nas?... Dumneavoastră ce credeţi, domnilor? Este permis acest lucru? Mareşalul Antonescu zice că nu este permis! Mareşalul Antonescu e mai bătrîn decît voi! Eu cunosc problema cum n-o cunoaşte nimeni pe lume. Am studiat în Franţa, în Anglia, în Belgia... aşa că, te rog, Drojdierule dragă, să cureţi terenul înainte de începe ofensiva de primăvară!... Te rog! N-aş vrea să aflu că în ţară la noi se mai pot scrie asemenea ticăloşii! Mareşalul Antonescu îţi ordonă! Fără milă şi fără menajamente, Drojdierule dragă! Trebuie să se isprăvească o dată cu ei şi cu propaganda lor anarhică, Drojdierule dragă!

Mareşalul se ridică. Era calm. Se ridică şi Ică. Dar era furios. Din toată afacerea asta cu Lola, cine se alege cu paguba? El! Bolşevicii îi poartă sîmbetele! Lola-l înşală. Lui Drojdieru nu i se întîmplă nimic... şi numai el iese cu mîinile goale, fără mulţumirile Conducătorului, fără a-şi potoli setea de răzbunare... şi fără Lola! Este şi nedrept, şi ridicol! Indignat, Ică, de îndată ce ieşi în urma Conducătorului pe uşă, îşi ceru scuze pentru un minut şi se repezi în cabinetul lui, la telefon:

— Lola?

— Eu! Cine-i acolo?

— Nu mă mai recunoşti? Eu! Ică! Ică al tău!

— Care Ică?

— Ce? Ai înnebunit, Lola? Ică!... Ică al tău. Cîţi Ică ai?

— Am avut unul! Şi acuma n-am pe nimeni! Nu cunosc nici un Ică şi te rog, domnule, să fii bun şi să mă laşi în pace!

— Hai, Lola, nu-mi mai fă mizerii ! Am fost nervos ! Iartă-mă !

— Să te iert ? începu Lola să plîngă la celălalt capăt al firului. După ce mă insulţi ! Să-mi dau viaţa pentru tine, da ! Dar să mă duc şi eu o dată la croitoreasă... Nu te iert ! Pe cineva care m-a făcut mincinoasă nu-l pot ierta !

— Nu te mai fac, Lola !

— Da ! Nu mă mai faci ! Ca mîine să începi iar !

— Jur că n-o să te mai fac.

— Juri ?

— Jur !

— Şi ce vrei, Ică dragă ?

— Să vii la mine, poimîine după masă, la cinci.

— Pot să viu şi mîine, Icuşorule scump !

— Nu ! Mîine la cinci ţin o conferinţă la Facultatea de drept ! Vino poimîine ! Dar te rog, Lola dragă : cinci, să fie cinci !

— Vezi ! izbucni iar în plîns Lola. Nici nu ne-am împăcat bine şi ai şi început cu ale tale !

★

Ică vorbea, se auzea, se ştia urmărit cu interes pasionat, dar, mai mult ca oricînd în cariera lui de orator, îşi agita mîinile, torsul, capul, fără astîmpăr, parcă l-ar fi pişcat vreun purice în spate, sub guler, sub mîneci. Era vădit pentru întreaga asistenţă că ceva îl supără.

Şi-l supăra. De un an şi jumătate, de cînd a ajuns vicecapul statului, Ică se lupta să afle cum de izbuteşte Mussolini, sau ginerele său Ciano, să ţină la tribună, în acelaşi timp şi pieptul înainte şi bărbia înainte — şi tot n-a aflat. De nenumărate ori Ică a încercat să facă la fel şi a eşuat în chip lamentabil. De cîte ori scotea bărbia înainte, pieptul i se trăgea înapoi, automat. Şi viceversa : de cîte ori îşi scotea pieptul înainte, i se trăgea bărbia înapoi. Ceea ce pe Ică îl amăra cumplit. Pentru că, de fapt, ce era jocul de-a bărbia al Ducelui sau al ginerelui Ciano ? Vreun tic nervos, lipsit de orice semnificaţie politică ? Nu ! Ci reflexul unui nemărginit optimism şi al unei totale încrederi în puterea lor pulverizantă. Era ceea ce ar fi vrut şi Ică de atîta vreme să

poată exprima, dar niciodată în chip atît de arzător ca în zilele acestea din urmă, cînd nemărginitul lui optimism devenise, dacă se poate, și mai nemărginit și încrederea totală în puterea lui pulverizantă devenise și mai totală. De aceea, Ică se zbuciuma azi la tribună mai mult ca altă dată: ar fi vrut să comunice țării, prin elementara, irezistibila putere de sugestie a bărbiei, că după o tăcere de luni, toată inspirația lui catapetesmenală i-a revenit și că este gata să se afirme, fără oprire, pînă la victoria finală. Ar fi vrut, dar nu știa cum. Trucul lui Mussolini și al lui Ciano rămînea un truc al lui Mussolini și al lui Ciano. Un brevet secret de familie, cu desăvîrșire inaccesibil lui Ică. Totuși, Ică era Ică: primul tribun al renașterii. Așa că, deși preocupat mai mult de bărbie, știu să dea la iveală, prin cele mai frumoase cuvinte, tot ce era mai curat în inima lui:

— Noi nu sîntem un popor care scrim istorie prin gălăgie... Noi nu credem în misiuni de vorbe... Numai în ceasurile de răscruce sau în popasurile de înnoire noi știm să ne regăsim sufletul care să ne ridice pe stînci de istorie... Misiunea noastră de popor de margine ne-au zidit-o romanii, atunci cînd au întemeiat cetățile din arcul carpatic, pînă la poalele Mării Negre, pentru ca aici să se sfîrșească lumea!

— E superb! șopti Mița către Veturia.

— Parcă-l văd pe răposatul Traian, dumnezeu să-l ierte! răspunse privighetoarea Ardealului, cu un gînd pios pentru soțul ei, cîntărețul Ardealului. La fel de inspirat.

Jignită de comparație, Mița aruncă Veturiei o săgeată gingașă, dar ascuțită:

— Și unde mai pui că e tînăr!

La cuvintele acestea, Veturia se întunecă brusc.

— Te-ai supărat? o întrebă Mița, cuprinsă de remușcări.

— Lasă prostiile, Mițo! o liniști Veturia. Mi-am amintit de mezelărie... Trebuia să discutăm de mezelărie și am uitat și eu și tu de afacerea asta.

Fu rîndul Miței să se întunece.

— Ah! zise ea. Și trebuie să le dăm azi răspunsul.

Dar glasul de la tribună o rechemă la preocupări mult mai înalte.

— Afirm, fără nici o clipă de modestie simulată, că noi avem conştiinţa că, în faţa istoriei, ducem dincolo de Nistru o luptă anonimă şi colectivă, şi că marea misiune de prăvălire a bolşevismului este marea misiune a poporului german şi a lui Adolf Hitler. Dar aceasta nu înseamnează, în ceasul cînd în miezul Europei, din neamul cel mai mare, s-a ridicat un apărător al civilizaţiei europene, care luptă pentru apărarea noastră în contra tiraniei întunericului, că noi nu avem datoria de a sluji acest crez, care este şi crezul nostru...

— Vai, ce superb e! şopti, pierdută, Lizica Zbîrlogeanu, cu capul aproape sprijinit cu totul pe umărul domnişoarei Adriana Elefterie.

— Este! aprobă, poate prea scurt, fiica lui Gogu Elefterie.

Ică făcu un efort supraunman să-l ajungă cu bărbia pe Mussolini, dar nu se alese decît cu un val suplimentar de sînge în obrazul lui deja încălzit — şi continuă cu propriile lui mijloace:

— Noi nu jucăm pe toate tablourile internaţionale. Noi jucăm pe onoarea şi dreptatea Europei de mîine. Sînt fericit că mareşalul mi-a încredinţat conducerea acestei ţări şi că în lipsa lui apasă asupra mea răspunderea mîndriei naţionale. Noi nu sîntem popor de sclavi şi nu suferim să fim conduşi...

Cînd coborî, Ică auzi numai cuvinte de admiraţie:

— Vai, ce cravată superbă aveţi, domnule preşedinte!

Toată adunarea era unanimă: cravata domnului preşedinte este superbă. Nu era un elogiu furat, ci unul cîştigat prin muncă cinstită. Nici unul din duşmanii lui cei mai răi nu s-ar fi încumetat să nege că Ică ar purta o cravată superbă. Culori vii şi tari, îmbinate numai cu culori vii şi tari, se adunaseră pe un cîmp kaki, viu şi tare, să-l proclame pe Ică, stăpînul cravatei, drept cel mai neînduplecat optimist al noii Europe.

În mijlocul prietenelor ei de inimă bună, doamna mareşal Miţa se apropie şi ea de Ică, să-l felicite.

— Domnule Ică, îi zise ea, emoţionată, este atît de frumoasă cravata asta a dumitale, încît îţi vine s-o mănînci!

Ică se înclină adînc:

— Doamnă, este cravata primăverii!

★

. De cîteva ore, era la ambasada germană un du-te-vino neîncetat. Nu era ceva neobişnuit. Aniversările, comemorările şi sărbătorile naţional-socialiste erau atît de numeroase, încît saloanele de recepţie ale ambasadei germane nu se goleau decît aşa cum se golesc sălile de cinema: pentru o foarte scurtă aerisire. Nici unul din înalţii oaspeţi — este de la sine înţeles că toţi oaspeţii ambasadei germane erau obligatoriu, deci inevitabil, foarte înalţi — nu ştia mai niciodată ce se aniversează, ori ce se comemorează, ori ce se sărbătoreşte, dar nici nu se găsea careva prea curios printre ei să afle ce caută aici. Erau cu toţii convinşi că dacă ei nu ştiu despre ce este vorba, o ştie Killinger cu siguranţă. Şi în această privinţă erau liniştiţi şi liniştiţi aşteptau şi acum ca Killinger să-şi strîngă bine pumnii, spre a putea deschide bine gura.

Killinger îşi strînse, aşadar, pumnii şi cu ochii îndreptaţi spre mareşal şi Ică, îşi deschise gura:

— Domnilor, mi s-a reproşat o dată că mă amestec în treburile interne ale Romîniei. Nu-i adevărat! Cînd la conducerea Romîniei stă un om ca mareşalul Antonescu, nu mai este nevoie să mă îngrijesc de bunul mers al treburilor poporului romîn, deoarece el poate face acest lucru mai bine ca mine.

Mareşalul roşi pînă în vîrful urechilor ca un şcolar modest lăudat în faţa întregii clase — şi-şi căută de zor, cu privirea, vîrful pantofilor. Crezuse o vreme că nimeni nu se poate măsura cu Fabricius în dovezile de prietenie sinceră. Crezuse o vreme că nimeni nu ştie să-l preţuiască după adevăratele lui merite mai bine ca Fabricius şi că nimeni nu şi-a ilustrat mai bine stima şi admiraţia faţă de el, prin acte de prietenie mai sinceră şi mai necondiţionată decît acest Fabricius. Şi iată că s-a înşelat. S-a găsit cineva care-l întrece pe Fabricius cu mult: baronul Manfred von Killinger. Killinger, ministrul extraordinar al Führerului în Romînia, declară că e pe deplin mulţumit că nu mai trebuie să aibă grijă de soarta ţării romîneşti. Şi-a găsit un romîn demn să

conducă, în locul lui, Romînia: mareşalul Antonescu. Killinger are toată încrederea în mareşalul Antonescu. De aci înainte, mareşalul Antonescu va fi cel care va avea grijă de bunul mers al treburilor poporului romîn! Şi Killinger este sigur că Antonescu va conduce ţara tot aşa de bine ca şi el, dacă nu chiar şi mai bine. Însuşi Killinger o spune! Cu glas tare! Să audă întreg neamul romînesc. Or, Fabricius n-a mers cu prietenia niciodată pînă aici. Îl ajuta din răsputeri, îl sfătuia, îl încuraja, îi recunoştea geniul lui de militar şi de om de stat, dar numai între patru ochi!... Ca s-o ştie numai el. Pe cînd Killinger...

— Mareşalul, continuă Killinger, are nevoie, în aceste împrejurări grele, de bărbaţi care nu se gîndesc la ei, care nu vor să cîştige nimic de pe urma războiului, ci să-şi facă datoria, aşa cum şi-o face şi el. Pe scurt, el are nevoie de bărbaţi, nu de flecari, are nevoie de bărbaţi cinstiţi, nu de gheşeftari. Mareşalul are nevoie de bărbaţi, care să fie în această clipă cu el. Şi, în această direcţie, el se poate bizui pe noi, germanii din Reich!

În drum spre bufet, Mimi Pantof o zări la doi paşi de ea pe Adriana Elefterie şi o strigă:

— Adriana! Adriana!

Mimi avea nevoie de lămuriri. Deşi a intrat în axă de optsprezece luni, Mimi n-a reţinut din toată limba lui Hitler decît un singur substantiv demn de atenţie: Mann — bărbat — şi pluralul lui: Männer — bărbaţi. Aşa că, acuma, cînd îl auzi repetînd pe Killinger mereu cuvîntul ăsta: Männer, Männer, o întrebă în şoaptă pe Adriana Elefterie:

— Ce tot zice borţosul ăsta, dragă: «Mănner»... «Mănner»?

Adriana, fată cultă, care-şi făcuse liceul la maici, îi răspunse:

— Zice că mareşalul are nevoie de bărbaţi!

Mimi holbă nişte ochi, mai întîi uluiţi, apoi îngroziţi, apoi scîrbiţi:

— Ptiu! scuipă ea, fireşte, discret, la urechea Adrianei. Şi nu-i este ruşine?

— De loc! răspunse Adriana. Ba Killinger îi mai şi pune la dispoziţie bărbaţii lui din Reich!

— Ei, dă-mă dracului, maică!... Îţi baţi joc de mine!

— Dc ce să-mi bat joc de dumneata, tanti, dacă aşa a spus!

— De colo, de la tribună?

— Da, tanti, de la tribună!... Ce să-ţi fac, tanti, dacă nu ştii nemţeşte!

— Vrasăzică, vorba romînului: oficial?

— Oficial, tanti!

— Pe faţă?

— Pe faţă!

— Şi ce o să se întîmple cu noi, fată dragă! făcu Mimi, care uită de scîrbă şi se lăsă cuprinsă de panică. Tu te-ai gîndit?

Dar în clipa aceasta, un ofiţer german se apropie de Adriana şi o trase atît de grăbit după el, încît biata fată abia avu timp să strige, rîzînd, către Mimi:

—Nu m-am gîndit, tanti, dar o să mai mă gîndesc... şi-ţi spun.

În jurul bufetului, înalţii oaspeţi nu comentară discursul lui Killinger, ci bufetul în sine, care era totdeauna bine asortat. Astă-seară, însă, bufetul era o surpriză. Vitrine mari, mese lungi, farfurii şi platouri fără număr erau încărcate cu tot felul de mîncăruri după aspect cunoscute, alături de mîncăruri bănuite, sau mîncăruri, unele care păreau cunoscute, altele numai bănuite, cele mai multe cu desăvîrşire străine, dar toate, sub o prezentare decorativă orbitoare.

— Este bufet pur german! spuse, mîndru, domnul von Kuttler, ataşatul de presă german, grupului de gazetari care-l înconjura. Este opera maestrului Hans Heck.

— Cine este maestrul Heck, domnule von Kuttler?

— Hans Heck este înalt comisar al Reichului, pentru valorificarea materialului de rebut. El este inventatorul gulerului de război din hîrtie!

Probabil că von Kuttler vorbise pe un ton prea entuziast să nu atragă atenţia şi altor oaspeţi, care se găseau pe aproape, deoarece îndată grupul ziariştilor se mări şi cu alţi luptători de ambele sexe pentru cauza sfîntă.

— Heck este inventatorul gulerului de război de hîrtie? se informă romancierul Zamfir Vasilescu.

— Heck! răspunse von Kuttler. Heck fabrică tot ce vreţi din hîrtie. Piele din hîrtie... lînă din hîrtie... cauciuc din hîrtie... salamuri din legume, dar legumele sînt tot din hîrtie... Cremă de ghete din hîrtie... Lumînări din oase, dar şi oasele sînt din hîrtie... Brînza din lapte, dar laptele este extras din ipsos, care este şi el din hîrtie...

— Este colosal! făcu Mărunţelu. Numai geniul naţional-socialist putea produce pe acest Heck.

— Este nemaipomenit! se adăogă la glasul lui Mărunţelu glasul admirativ al domnişoarei Lizica Zbîrlogeanu.

Von Kuttler îşi întoarse privirea spre ea şi spre celelalte doamne şi domnişoare care-l ascultau:

— Da! Şi în special, pe dumneavoastră, femeile, ar trebui să vă intereseze invenţiile culinare ale lui Heck, şi în special prăjiturile. Heck are pînă astăzi o sută patruzeci şi trei de reţete de prăjituri fără unt, fără ouă şi fără făină.

— Nu se poate! strigă miss Kilometru, sceptică dar admirativă. Unde s-a mai văzut prăjituri fără unt, fără ouă, fără făină...

— Ba s-a văzut, doamnă! zîmbi von Kuttler, amabil. La drept vorbind, Heck pune şi unt. Dar untul este extras din cărbuni, şi cărbunii sînt tot din hîrtie. Pune şi gălbenuş şi albuş de ouă, care sînt extrase din gelatină de copită de cal, dar şi copitele de cal sînt tot din hîrtie. Pune şi făină, dar făina este extrasă din rumeguş de lemn, şi lemnul e tot din hîrtie!... Toate au la bază numai hîrtie! Dar toate sînt nutritive şi foarte bune la gust!

Ispitiţi, oaspeţii, în frunte cu Mărunţelu, luară cu asalt prăjiturile. Numai von Kuttler rămase pe loc şi se uita, cu plăcere, cum toţi îşi înfig, lacom, dinţii în produsele lui Heck. Dar peste un minut, von Kuttler îl văzu pe Mărunţelu cum se apropie de el, ştergîndu-şi furios şi dezgustat gura cu batista.

— Domnule von Kuttler! îi spuse el, confidenţial. Să ştii că Hans Heck ăsta este un farsor. Eu credeam

că face prăjituri din hîrtie de scris şi cînd colo văd că le face din hîrtie igienică !

*

Viscolul nu mai sufla de aseară, şi dimineaţa, nămeţii adunaţi peste noapte sclipeau, îngheţaţi, ca nişte cristale, sub razele unui soare cu dinţi, care urca maiestuos pe cerul albastru, mîndru că a înfrînt încă o dată vitregiile iernii. Termometrul nu arăta decît minus douăzeci şi unu. Era primăvară !

Dacu, însă, era prea adîncit în treburile lui ca să poată vedea ce se petrece afară. Îşi făcuse rugăciunea de dimineaţă, făgăduise celui-de-sus, ca în toate dimineţile, că se va întoarce la dumnezeu şi la morala creştină — şi acuma lucra. Cu carneţelul deschis pe masă în faţa lui, Dacu transcria caligrafic, pe o foaie curată, tot ce putuse culege aseară cu privire la cele mai noi fapte ale regelui Mihai. Din toate reieşea că aerul de la Săvărşin — deşi domeniul acesta se afla tot în regiune de şes ca şi Bucureştii — făcea foarte bine tînărului rege, care creştea cu o repeziciune miraculoasă şi continua a fi un model de cuminţenie regală. Fără cea mai mică obiecţie, fiul lui Carol II iscălea tot ce-i puneau sub ochi Ică sau Killinger, care veneau foarte des la Săvărşin să vîneze, împreună cu el, lupi, vulpi, porumbei, urşi, elefanţi, raţe sălbatice şi alte asemenea primejdioase păsări şi animale împăiate — şi nu pretindea de la ei nimic peste măsura puterilor lui. Numai că, în pofida fragedei lui tinereţi, puterile lui erau de nemăsurat. Dar, oricine ar fi vrut să ţină seama de faptul că Mihai nu era numai un băiat oarecare, ci fiu şi nepoţel de rege, ar fi constatat de la primele cifre că acest tînăr de aproape douăzeci şi unu de ani era îngrijorător de timid şi modest. De aceea, rămînea mai totdeauna flămînd. De foame ce-i era, ar fi înghiţit, săracul Mihai, pînă şi praful de pe şosele. Cel puţin aşa susţineau cei care trăiau în intimitatea lui Mihăiţă.

— Îl vedeţi ! spuneau ei. Dacă Mihăiţă al nostru ar fi lăsat să mănînce, ca tat-său, după foame, numai timp de zece ani, n-ai mai găsi în toată ţara romînească nici un fir de iarbă verde.

Oamenii aceştia nu spuneau decît ceea ce vedeau. Mihai era un băietan voinicuţ, care, dintr-o singură îmbucătură putea înghiţi cincisprezece fete şi un vagon de acţiuni. Nu pe rînd, ci ambele feluri deodată, pentru că unul dădea gust celuilalt, cum dă brînza gust mămăligii. Şi despre acest flăcăiandru, chinuit de o foame neîntreruptă, aflase Dacu aseară că a primit, peste obişnuita lui porţie de la cazan, un mic supliment de alimente în acţiuni de ale întreprinderilor germane: « Deutsche Bank», « Reichskredit Geselschaft», « Kontinental Gumiverein», « I. G. Farbenindustrie» şi altele.

Atent, Dacu transcrise lista pînă la cifrele cele mai mici şi cînd încheie, îşi zise: « Ne-am îndepărtat de dumnezeu şi de morala creştină, de asta am pierdut totul. Să ne întoarcem la dumnezeu şi la morala creştină.»

După aceasta, întinse mîna spre perforator, găuri hîrtia, reglementar, la doi centimetri de marginea albă, se ridică, scoase, din dulapul la care umbla numai cînd era singur, un dosar pe care scria: « Fiul», introduse hîrtia cu grijă în cîrlige, închise dosarul şi îl puse la loc, în dulap, printre celelalte dosare în care erau consemnate numele şi actele de seamă ale tuturor celor care au jucat sau jucau vreun rol cît de mic în viaţa lui particulară, ca şi în politica generală a ţării, începînd cu regele Ferdinand şi sfîrşind cu bătrîna lui menajeră, care de peste treizeci de ani, încă sub robia habsburgică, îi prepara istoricul lui ceai de tei. Nimic nu scăpa ochiului vigilent al acestei figuri mondiale, care era cenzorul lui dumnezeu pe pămînt, nimic nu se petrecea fără a fi consemnat în toate hîrtiile acestea, care, de fapt, nu erau decît conştiinţa lui transpusă, negru pe alb, pentru viitorime. Cea mai mică afacere cu nemţii, cel mai nevinovat act filantropic al vreunei doamne sau domnişoare din Patronaj, cel mai mic transport de găini sau piane de dincolo de Nistru, cea mai modestă cravată a lui Ică îşi găsea locul în dulapul acesta, care era sfîntasfintelor credinţei naţional-ţărăniste a lui Dacu.

În acel moment, Dacu auzi frîna unei maşini scrîşnind în faţa casei lui. Curios, se apropie de fereastră şi la început nu văzu, în colţ, decît automobilul serviciului secret, plin de agenţi, care, din ordinul poliţiei germane,

îl păzeau pe şeful naţional-ţărăniştilor să nu i se întîmple nimic neplăcut. Dar cînd vru să se aplece ca să vadă mai bine, auzi soneria. Peste un minut, menajera intră:

— Domnul mareşal!

Dacu nu ştia ce să creadă. Mareşalul la el.! De obicei, sau îşi comunicau prin Ică, Belciug, Jugănaru şi alţi oameni de încredere, păreri şi informaţii, sau îl poftea mareşalul la vila lui din Snagov. Dar să vină de-a dreptul, aşa, fără să-l fi anunţat cel puţin!

— Ce surpriză! îl întîmpină Dacu pe mareşal, cu mîna întinsă.

— Domnule Dacu, zise mareşalul, am nevoie de sfatul dumitale.

— Domnule mareşal, sînt gata să te ajut!

— Ai auzit probabil, domnule Dacu, ce a declarat alaltăseară von Ribbentrop la Budapesta: că ungurilor trebuie să li se facă dreptate!

— Am auzit! zise Dacu, fără nici o intonaţie deosebită în glas.

— Da, domnule Dacu. Dar n-ai auzit altceva: că ieri, îndată după declaraţia aceasta, Ribbentrop mi-a trimis vorbă printr-un funcţionar al lui de la Berlin, unul Dornberg, că vrea să-i dau ordinul Carol I.

Dar, spre mirarea mareşalului, Dacu continua să se uite la el calm, senin, fără a schiţa cel mai mic gest de indignare.

— Şi ce ai hotărît? îl întrebă Dacu pe mareşal.

— N-am hotărît nimic! răspunse mareşalul. De asta am şi vrut să te văd... I-am comunicat numai, prin acel Dornberg, că am luat act de dorinţa lui. Ce trebuie să fac, domnule Dacu? Să-l decorez pentru că asmute împotriva noastră pe unguri?

Dacu îşi împreună mîinile şi închise ochii pe jumătate.

— Dar cu frontul ce se aude? întrebă el. Cum stau lucrurile pe acolo?

Mareşalul, nu prea încîntat de întrebare, îi răspunse evaziv:

— Să vedem!... La primăvară!

— La primăvară? făcu Dacu, dezgustat.

Nu-l dezgustase răspunsul lui Antonescu, ci imaginea sinistră pe care i-o evoca acest cuvînt imoral: primă-

vara ! De mic, Dacu se ruşina cînd i se vorbea de primăvară. De mic, Dacu întorcea primăverii spatele, cu toată revolta inimii lui pure, care se scălda, fără întrerupere, în baia dezinfectantă a moralei creştine. Trecea pe lîngă salcîmii înfloriţi, dar îşi ducea batista la nas, pentru că-i era silă să aspire parfumul lor indecent, născocit de Satana să ducă pe copiii nevinovaţi în ispită. Trecea pe lîngă perechile îmbrăţişate şi numai el ştia cîtă putere de voinţă îi trebuia ca să nu cheme îndată poliţia să pună lucrurile în ordine. Dintre toate cele patru anotimpuri, primăvara i s-a părut lui Dacu drept cel mai neruşinat. Şi iată că cel-de-sus vrea ca tocmai acum, cînd este vorba de însăşi viaţa tronului şi a naţiei, pînă şi un om atît de cumpătat ca mareşalul să-şi pună speranţa în primăvară. În marca lui bunătate, atotputernicul ştie să pedepsească omenirea pe unde a păcătuit. Omenirea s-a îndepărtat de la dumnezeu şi de la morala creştină şi a crezut că are drept să se bucure de acest dezmăţ al naturii, căreia i se mai zice şi primăvară ! Vreţi primăvară !... Oftaţi după ea !... Puneţi-vă toată nădejdea în ea !... Dar să ştiţi: pînă n-o să vă întoarceţi la dumnezeu şi la morala creştină, primăvara tot blestemată rămîne de mine !

Mareşalului îi sună destul de neplăcut la ureche accentul pe care-l punea Dacu pè primăvară şi-şi zise că Sfinxul îl ia peste picior. Dar de ce? Asta n-o mai înţelegea mareşalul. De cînd este el Conducător, singurul şi nestingheritul Conducător al ţării şi al neamului, oamenii lui Dacu o duc cum nu se poate mai bine. Nu e vorba de Jugănaru ! Jugănaru este un fruntaş între fruntaşi, cu merite deosebite în istoria renaşterii ! De la trecerea Prutului, Jugănaru şi-a instalat la Dobreşti şi o fabrică de ţesătorie. Nu e vorba nici de atîţia oameni mai de seamă ai lui Dacu ! Unde este vreo slujbă grasă, unde este vreun loc liber în cîte un consiliu de administraţie demn de interes, acolo îi numeşte !... Dar de ceilalţi mai mititei, care fură ca nişte fruntaşi, în stil mare, pentru că ştiu că-i apără Dacu. De cîte ori nu se roagă Dacu de el:

— Domnule mareşal, lasă-l în pace pe Cristescu (sau pe Popescu, sau pe Ionescu) ! E băiat cinstit. E romîn !

E devotat cauzei sfinte. N-a furat. Nici nu este în stare să fure. Pe cuvîntul meu de onoare că nu știe să fure. Eu, Dacu, garantez pentru el!

Garanta Dacu! Dacu garanta că n-a furat Costică! N-a furat nici Mitică! Nici Petrică! Nici Ionică! Toţi sînt cinstiţi. Nu sînt nici două săptămîni de cînd Dacu s-a folosit de prezenţa mareşalului în capitală ca să garanteze pentru nişte indivizi care au furat optzeci de milioane de lei dintr-un fond destinat propagandei în Ardealul de Nord. Pungaşii îşi băgaseră în buzunar toţi gologanii fără să cheltuiască pentru propagandă o para, dar mareşalul nu le-a dat nici o zi închisoare. Dacu a garantat. Dacu garanta. Dacu va garanta!... Şi mareşalul nu i-a pus niciodată cuvîntul la îndoială. Atunci, de ce-şi bate joc de el? De ce-şi bate joc de primăvară? Oare Dacu şi-a pierdut credinţa în victorie? Nu se poate! Dacu este un bun romîn şi un bun prieten! Aşadar, de ce tonul ăsta? Ceva trebuie să fie!

— Primăvara, domnule Dacu, zise mareşalul, nu este atît de departe. În curînd vom putea începe ofensiva. Şi după ofensivă va urma pacea. Şi n-aş vrea ca pacea să ne găsească nepregătiţi. N-aş vrea, domnule Dacu... şi sînt sigur că nici dumneata n-ai vrea ca ungurii să fie primii pe lista lui Hitler, cînd în războiul acesta cei care sîngerează nu sînt ungurii, ci noi! Şi dacă-l decorăm pe Ribbentrop, Ribbentrop va crede că sîntem de acord cu el că ungurii au dreptate şi că ungurilor trebuie să li se facă dreptate. De asta te întreb, domnule Dacu: Ce crezi că trebuie să fac? Să-l decorez pe Ribbentrop, ori să nu-l decorez?

Dacu îşi notă în memorie: Nu ştiu dacă acest nenorocit de mareşal îmi cere un sfat, sau un consimţămînt. Pe mine mă interesează că nu este net împotriva decorării lui Ribbentrop, care e de partea ungurilor. Şi asta e mai important decît toate. Mareşalul e pe calea trădării. Nu-i ajunge că-nspre buzunarele lui curg rîuri de cadouri şi omagii, pentru care l-ar putea invidia şi Carol II. Nu-i ajunge că Miţa lui fură de stinge. Nu-i ajunge că Ică şi toţi oamenii lui din consiliu jupoaie ţara pînă la os. Acuma i s-a făcut şi de trădare. Trebuie

să mă pregătesc de putere. Dar, pînă una-alta, nu-i voi da nici un răspuns la întrebare.

— Apropo, domnule mareşal! întrebă el pe mareşal fără nici un apropo. Ai primit ultimul meu memoriu?

Memoriile pe care mareşalul le primea de la Dacu erau multe. La fiecare problemă, Dacu-i trimitea cîte un memoriu, aşa cum primea şi de la Dinu, care nu făcea decît să-l copieze pe Sfinx. Aşa că, mareşalul, care cînd venea de pe front găsea pe masa lui munţi de memorii, nu putea şti care-i ultimul memoriu al lui Dacu.

— Despre ce fel de memoriu vorbeşti, domnule Dacu?

— Despre cel care se referă la cazul domnului Killinger! Domnul Killinger nu are altă misiune decît să ne insulte. Vorbeşte de noi ca de nişte slugi de-ale lui! Spune-mi, te rog, domnule mareşal: sîntem noi slugile domnului Killinger?

Se opri şi-şi notă repede: De data aceasta cred că l-am lovit bine!... Mă va ruga să-i iau de pe umeri sarcina de a guverna şi-şi va trage un glonte în cap. Trebuie să mă pregătesc de putere... Uite! A şi deschis gura!

Într-adevăr, mareşalul deschise gura şi întrebă:

— Ce spui, domnule Dacu? Îl decorăm pe Ribbentrop, sau nu-l decorăm?

Dacu făcu un gest de om dezarmat, dar nu uită să-şi noteze în minte: Am făcut tot ce am putut. Am conştiinţa împăcată că nu i-am ascuns nimic. Acest dobitoc e militar. Mîine nu va avea curajul să nege că nu i-am atras atenţia asupra dezastrului.

Şi-i răspunse lui Antonescu:

— Domnule mareşal, situaţia e grea. Deocamdată sîntem în război. Noi şi germanii luptăm pentru o cauză comună: stîrpirea bolşevismului şi a bolşevicilor. Şi nu eu voi fi omul să stau în calea acestei politici.

— Şi cu Ribbentrop? întrebă mareşalul nerăbdător. Ce fac cu Ribbentrop? Îl decorez, sau nu-l decorez?

— Nu înţeleg de loc întrebarea, domnule mareşal! făcu Dacu, foarte mirat de întrebare. Dumneata eşti singurul în măsură să decizi dacă să dai, ori să nu dai unui aliat şi unui frate de arme o decoraţie!

— Prin urmare, să-i dau decorația?

Dacu se feri cu mîna, ca de o primejdie:

— Pardon! N-am zis nimic! Te privește! Fiecare face după cum crede că-i dictează interesele țării. Eu, în locul dumitale... să fim înțeleși, domnule mareșal... eu, în locul dumitale... nu eu... ci eu în locul dumitale... poate i-aș da-o!

Și-și notă în gînd: N-are decît să-l decoreze. Dacă ofensiva de primăvară iese pe dos, îi va ieși și decorația pe nas. L-am prevenit!

— Atunci să i-o dau! făcu mareșalul.

— Poftim! Dumneata ești capul statului! Dumneata comanzi! Faci ce crezi! Dar de Brebu știi ceva?

— Firește că știu! Brebu a fost împușcat. Führerul mi-a arătat și fotografia!

— Dar cum se poate, domnule mareșal? Dumneata să nu știi cum se fac fotografiile astea? Brebu trăiește, domnule mareșal! Întreabă-l și pe Belciug!

Și notă în gînd: Am conștiința curată. I-am spus adevărul. Nu-l va mai decora pe Ribbentrop. Ribbentrop se va supăra foc pe el și-l va convinge pe Hitler să-l concedieze. Trebuie să mă pregătesc de putere.

XI

În una din nopțile de februarie ale anului 1942, se născu noua credință, ca semn de veac nou, în prag de istorie nouă: malagambismul. Era încă o victorie a renașterii, malagambismul. Era încă o cale nouă pe care mareșalul putea îndruma nația spre un răsărit de soartă nouă, ca stîncă de istorie nouă în îndemn de putere, cu plug de jertfă într-o mînă și cu trîmbiță de drepturi în cealaltă. Malagambismul ! Ideea care avea să-și lege numele pe veci de istoria ofensivei de primăvară ! Ca tată, ideea îl avea pe Rikiki. Rikiki era tînăr. N-avea decît optsprezece ani — și era unicul fiu al inspectorului financiar Petrăchescu Petrache, vestit în țara întreagă prin ciudățenia faptului că, deși născut la Buzău, a făcut cinci luni prevenție la pușcăria din Turnu-Măgurele, de unde i s-a dat, însă, drumul, deoarece avocatul lui s-a prevalat de beneficiul îndoielii: anchetatorii de la finanțe nu s-au putut pune de acord asupra cifrei exacte a fraudei.

Aşadar, acest tînăr Rikiki, prins în seara aceea, de împrejurări neprevăzute, acasă, se plictisea groaznic în camera supraîncălzită, cînd afară strada era răscolită de o vifornită nimicitoare. Rikiki stătea întins pe divan şi-i venea să-şi dea cu pumnii în cap: n-avea ce face. De învăţat, n-avea ce învăţa. Avea optsprezece ani. Ştia tot. De citit nu citea. A citi nu e muncă. Şi el vroia muncă. Şi n-avea la ce!... De altfel ajunsese de mult la concluzia că viaţa-i o măgărie. Viaţa e o pierdere de vreme absurdă: n-ai ce face. Cît trăieşti, n-ai ce face. Zilnic repeţi pînă la cea mai ucigătoare monotonie aceleaşi funcţii fiziologice lipsite de gust: te scoli, mănînci, te duci la cinema cu o fată, mănînci, apoi te culci, ca a doua zi iar să te scoli, ca iar să mănînci şi aşa mai departe. Plictiseală şi răsplictiseală. Dar în seara aceea, plictiseala atinsese asemenea culmi exasperante, încît Rikiki îşi zise că şi-ar pierde întreaga lui demnitate de om dacă nu se spînzură imediat. Vesel că, în cele din urmă, şi-a găsit un rost în viaţă, Rikiki alergă să caute în cămară o funie, iar după ce puse mîna pe ea, se urcă pe un scaun să încerce cîrligul înfipt în tavan. Bun! îşi zise el, cu vioiciune de om renăscut. Mă va ţine! Şi se apucă să lege funia de cîrlig, dar...

Aici începe un nou capitol din viaţa tînărului Rikiki, pentru că aici trebui să se dea jos de pe scaun: suna telefonul.

— Alo, Rikiki? Aici Kikiri! Nu vii în oraş?

— Ce să caut în oraş? făcu tînărul Rikiki, pe tonul lui de bătrîn blazat.

Dar Kikiri nu ceda:

— Rikiki, vino!... Mergem la «Doi mititei»... Mi s-a spus că acolo sînt nişte dame... mă Rikiki... ceva mişto! Să fiu al dracului dacă te mint.

Prea convins nu era Rikiki. Ce fel de dame or fi alea care ar merita să-ţi prelungeşti viaţa aceasta searbădă, în care nu ai nimic de făcut!... Moft!... Dar fie!... Va merge! Numai să-i facă pe plac, pentru ultima oară, bunului său Kikiri. În definitiv, să mai trăieşti încă un ceas-două nu-i cine ştie ce sacrificiu!

Puţin după aceea, Rikiki intră la «Doi mititei», cu un zîmbet obosit de cei optsprezece ani ai lui de unic fiu

al unui inspector financiar, spre a ieși de acolo, în zori, cu chipul luminat de acel zîmbet lăuntric pe care ți-l dă numai înalta conștiință a răscrucii de veac. Găsise ce-i trebuia ca să accepte a mai figura, fără să caște de plictiseală, printre viețuitori: jazzul. Muzică de jazz mai auzise. Oriunde intra cerea muzică de jazz. Dar, tobele, talgerele, clopotele, sirenele, tromboanele de la « Doi mititei» reușiseră, în seara aceea, prin infernala lor armonie, să umple golul din sufletul tînărului surprins mai adineauri cu funia în mînă și să-l readucă la realitate: Rikiki! Trezește-te! Jazzul te cheamă! Jazzul e viața! Tărăboi și aiureală! Viața e jazzul! Tărăboi și aiureală!... Ai înțeles?

Dacă Rikiki a înțeles! Atît de bine a înțeles Rikiki, încît, în viscolul de afară, după ce și-a putut reveni din tărăboi și aiureală, îl întrebă pe amicul său Kikiri:

— Cum ziceai că-l cheamă pe dirijor?

— Mălăgan!

Rikiki se opri, își încleștă degetele în brațul lui Kikiri și-i strigă patetic:

— Mălăgan? Perfect! De azi înainte sînt mălăgănist!

Dar se opri! Mălăgănist!... Mălăgănist!... Pfui!... Mălăgănist!... Urît!... Foarte urît!... Parcă ai zice: mămăligănist!... Caraghios!... Muzică de jazz și mămăligă!... Se potrivește ca nuca-n perete! Nu!... Trebuie ceva mai tare... ceva mai dinamic și mai sonor!

Rikiki își bătu capul pînă la prînz, dar în cele din urmă găsi ce-i lipsea: va fi malagambist.

Muzica de jazz, așadar, redădu viață lui Rikiki — iar spontana și tumultuoasa lui dragoste de viață îl inspiră pe Rikiki să-și zică malagambist. Două săptămîni mai tîrziu, Rikiki ieșea în oraș în plin viscol, ca o torță aprinsă a noii religii malagambiste.

Cînd tinerii de o seamă cu el, care-și așteptau pe Calea Victoriei la ora aceea « gagicele», să « le facă» un matineu la cinema, îl zăriră pe Rikiki, căscară ochii, nedumeriți:

— Rikiki? Fără șoșoni?

Era primul mare adevăr malagambist. Încălzit de credința lui fierbinte: aceea de a nu crede în nimic decît

în muzica de jazz, Rikiki era singurul fiu de inspector financiar din toată omenirea care îndrăznea să înfrunte viața fără șoșoni. Dar, tinerii lui prieteni făcură, între timp, o constatare și mai senzațională:

— Rikiki? Fără palton?

Era al doilea adevăr malagambist, Rikiki era singurul fiu al vreunui inspector financiar din țara întreagă care îndrăznea să înfrunte amarnica vijelie de nea și de gheață fără palton.

— Rikiki!... Dar...

Nu mai avură cuvinte. Prea li se înfățișau multe deodată — și nu știau la ce s-ar putea uita mai întîi. În fața lor vedeau ce nu s-a mai văzut pînă atunci. Drept, nemișcat, flegmatic, absent și abstract, în mijlocul zăpezii vînzolite care se încolăcea în jurul lui ca un fum, stătea un Rikiki nou. Pe cap, sau, mai curînd, în vîrful capului, Rikiki purta o pălăriuță moale, rotundă, joasă, cu borurile înguste, *à la Malec*. Așa va cere de aci înainte legea de fier a malagambismului: o pălăriuță *à la Malec*. Sub pălăriuță, se distingea coama lui Rikiki. Coamă avusese Rikiki și înainte. Viața era destul de insipidă și așa, de ce să nu-și fi lăsat măcar coamă! Dar de astăzi înainte, coama va trece prin filtrul idealului malagambist. Retezată perfect orizontal la trei degete sub lobul urechilor, coama lui Rikiki era pomădată cu atîta dragoste pentru muzica de jazz, încît fiecare fir de păr adera integral la firul de alături. Gulerul, după obiceiul clasic pe care Rikiki încă n-avusese timp suficient să-l poată reforma, se găsea cusut de cămașă, în jurul gîtului. Numai că era foarte strîmt, neverosimil de înalt și colosal ilustrat cu femei fenomenal de goale. În schimb, sub guler, cravata, cu un nod mai mic decît unghia degetului mare al lui Rikiki, se desfășura larg pe piept, ca un șervet, pe care sclipea semiluna, culcată pe un fes. Era, oare, Rikiki musulman? De unde! Rikiki era și înțelegea să rămînă pînă la moarte malagambist. Iar semiluna și fesul nu trebuiau decît să stea mărturie. Cît despre haină, haina lui Rikiki ceru tinerilor lui amici dimprejur lungi minute de admirație mută și cuviincioasă. Haina era însuși malagambismul, în croiala ei capricioasă, dar care mergea, deși pe căi sinuoase, către un

ţel unitar şi armonios: muzica de jazz. Cu umerii căzuţi, haina cădea generos ca un pardesiu pînă la talie, unde, brusc sugrumată, se îngusta tot mai mult, spre a se opri la doi centimetri mai jos de genunchi, astfel ca să te oblige să faci paşi mărunţi-mărunţei, dacă nu vroiai să-ţi rupi ultimul nasture, singurul pe care evanghelia malagambistă te autoriza să-l închei. Desigur că după priveliştea măreaţă pe care ţi-o oferea haina, pantalonii apăreau doar ca o iluzie, prin dimensiunea lor vizibilă redusă la opt centimetri lungime. Atît îngăduia credinţa malagambistă pantalonilor bunului malagambist: pornind de sub haină, să se oprească la o palmă distanţă de gleznă. Nu din cine ştie ce meschine calcule de economie, ci pentru că dogma malagambistă cerea ca ciorapii să fie văzuţi. În schimb, trebuiau să fie neapărat albi.

Desigur că acest Rikiki inedit, a cărui compoziţie halucinantă răspîndea, de la pălărie pînă la ciorapi, efluvii jazzbandiste de o forţă malagambistă capabilă să înfrîngă rezistenţa la viaţă a oricărui sinucigaş, smulse curiozitatea tuturor tinerilor care se îndesară în el:

— Ce-i asta, Rikiki?

— Asta-i malagambism! răspunse Rikiki, flegmatic, absent şi abstract.

Apoi, flegmatic, absent şi abstract, urmat la cîţiva paşi de ceilalţi, Rikiki o porni în jos, pe bulevardul Elisabeta, legănîndu-şi, într-un ritm de jazz, mîinile, picioarele, şoldurile, pînă îi ieşi în faţă o tînără, gonită din spate de viscol. Rikiki îi tăie calea şi, ridicîndu-şi respectuos pălăriuţa, o salută:

— Doamnă, malagambiştii vă salută!

Fata luă cunoştinţă de omagiu numai cu un sfert de ureche şi-şi grăbi pasul. Ceea ce-l contrarie enorm pe Rikiki, care-şi reluă atacul, flegmatic, absent şi abstract:

— Doamnă! V-am salutat! Aud că vă place îngheţată de urzici. Dacă nu... mă...

Dar fără să mai dea timp fetei să se dezmeticească, Rikiki îşi scoase iar pălăriuţa şi-i vorbi pe tonul respectuos şi pasionat cu care i-ar fi cerut mîna:

— Hai, marş de aici, putoare! Aşadar, ne-am înţeles, doamnă: vă salut cu toată stima! Şi dacă mai scoateţi un singur cuvînt, doamnă, mă apuc de remorcă şi vă

dau pe mîna hingherilor!... Marş!... Marş am zis!... Şi vă salut! Vă salut! Vă salut!

Şi o porni mai departe în jos, în acelaşi ritm de jazz, flegmatic, absent şi abstract.

Un «ura» puternic izbucni din pieptul celorlalţi tineri, pe care demonstraţia malagambistă a lui Rikiki îi făcu să transpire sub paltonul lor, care li se păru, subit, inutil. Deveniseră malagambişti.

Din acea zi, regimul îşi găsi un specific definitiv: malagambismul. Cu pălăria lui *à la Malec*, cu haina lui lungă, cu pantalonii lui scurţi, cu ciorapii lui albi, malagambismul spărgea tiparele vechi şi înguste ale unei vieţi plicticoase în care n-ai nimic de făcut, agăţînd femei, flegmatic, absent şi abstract, bolborosind fraze dezlînate, flegmatic, absent şi abstract — şi învăţînd naţia să-şi legene şoldurile, cît e ziua de mare, în muzică de jazz, flegmatic, absent şi abstract. Sesizat de această apariţie exotică în viaţa, pe care ar fi dorit-o cît mai arhaică, a ţării, mareşalul, alarmat, făcu lui Ică reproşuri pe un ton destul de sever:

— Ce-i asta, Ică? Încurajezi bolşevismul?

— Mă iertaţi, domnule mareşal! Despre care bolşevism vorbiţi, domnule mareşal?

— Despre malagambism vorbesc. Despre toţi indivizii ăştia care agaţă femei, provoacă atrupamente pe străzi, fac scandal prin localuri. Ce-i asta, Ică? Nu-i bolşevism?

— Este foarte adevărat, domnule mareşal, că malagambiştii ăştia sînt oarecum gălăgioşi. Numai că trebuie să ţinem seama în ce scop fac toate scandalurile astea, domnule mareşal! Ca să vă insulte pe dumneavoastră? Nu! Ca să îndemne populaţia la demonstraţii împotriva războiului? Nu! Ca să provoace greve prin fabrici? Nu! Tinerii aceştia nu sînt decît tineri şi atît! Şi ca tineri, vor să se amuze, domnule mareşal! E dreptul lor, domnule mareşal! Pentru că, dacă nu le-am da voie să se amuze în felul acesta, ştiţi ce s-ar întîmpla, domnule mareşal?

— Ce? întrebă mareşalul, pe jumătate convins că supărarea lui a fost exagerată.

— I-am arunca de-a dreptul în braţele bolşevismului.

— Crezi? făcu mareşalul, convins, subit, pe de-a-ntregul.

Ică zîmbi:

— N-o cred numai eu, domnule mareşal, ci o credeţi şi dumneavoastră.

Mareşalul admise din toată inima:

— Da, Ică! Aşa este. Cred. Şi de aceea, te rog să dai ordin ca malagambiştii să fie lăsaţi să se amuze cum şi cît vor pofti. Îi iau sub protecţia mea. De azi înainte, nimeni n-are voie să se atingă de malagambiştii mei. Cine va îndrăzni să atingă măcar cu un deget pe malagambiştii mei va fi arestat îndată ca bolşevic.

Astfel, revelaţia jazzbandistă a lui Rikiki îşi asigură, prin convertirea mareşalului la malagambism, un loc mai mult decît onorabil sub soarele sclipitor de pe cer. Tot ce era paradoxal, deşuchiat, de neînţeles era calificat malagambism — şi toţi practicienii malagambismului erau recunoscuţi malagambişti. Nu era simplă modă malagambismul. Nu era un curent spiritual trecător malagambismul. Ci era însăşi noua cultură a regimului. Cultura malagambistă a renaşterii. Că, la crearea malagambismului ambiţiile lui Rikiki n-au mers atît de departe, e sigur. Dar lumea nu era datoare să ţină seama de intenţiile primului malagambist, cum, cu sute de ani în urmă, sub ocupaţia turcă, nu s-a crezut nimeni dator să se întrebe ce intenţii culturale de viitor a avut primul turc al lui Alah şi al sultanului, cînd şi-a formulat aici credinţele lui culturale în termeni atît de clari ca: bacşiş, hatîr ori sictir. Malagambismul! Ce mică, ştearsă, neînsemnată apărea, în primăvara anului 1942, catapeteasma, alături de malagambismul triumfător, care acaparase întreaga cultură din tramvaie, de pe străzi, din localuri, tot... pînă şi cultura lui Sotir, deşi Sotir se ţinea cu dinţii de tradiţionala cultură turcească.

În ultima vreme, Sotir mai prinsese vreo cîteva straturi de untură — şi era supărat pe bucătăreasă. Azi, însă, supărarea aceasta întrecea limita răbdării lui îngereşti. Era primăvară. Era luna mai. Era cald. Iar lui Sotir îi era foarte cald. La Capşa, alături de mesuţa

la care Nectarie, bătrîn şi bolnav, se încăpăţîna în a ţine sus, cu nişte mîini tremurînde, drapelul trabucului şi al rînjetului lui totuşi neobosit, Sotir, urmărit, cu obişnuitul lor interes, de Mihăiescu, independentul, şi de Gogu Elefterie, începu, după primul muşchi, să-şi verse focul pe bucătărese:

— Fraţilor, de cînd mă cunosc mi-a plăcut să mă ţin de învăţătura strămoşilor noştri latini, care ne-au lăsat moştenire o poruncă: să nu fiţi porci! Sau cum zice franţuzu: noi mîncăm ca să trăim, nu trăim ca să mîncăm! Şi niciodată, mai bine ca astăzi, cînd ţara trece prin împrejurări grele şi glorioase, vorba asta nu se potriveşte mai bine. Dar parcă dinadins, tocmai în zilele astea istorice, cînd, vorba romînului, sîntem la răscruce de veac, bucătăresele noastre se iau la întrecere să ne gătească mai mult decît ar fi cuviincios. Vii, de pildă, la conu Costică... ţi se trînteşte pe masă un purceluş de lapte întreg şi aşa de bine prăjit, că numai o inimă de cîine i-ar putea rezista. Şi eu, fraţilor, n-am inimă de cîine. Sînt un om slab şi nici mort nu l-aş putea umili pe conu Costică. Aşa mi se întîmplă şi cu conu Mitică! Eu vin la el după treburi serioase, de ale ţării şi bucătăreasa lui îmi sare înainte cu nişte porumbei la tavă... că nu ştiu cum de n-am ajuns la spital mai deunăzi, pentru că, precum mă ştiţi, nu sînt porc ca alţii! La fel şi cu conu Ionică! « Aoleo! Coane!... Ce faci, coane?... Un curcan întreg, coane? Da' ce sînt eu, coane? Porc?»... Da conu Ionică nici nu vrea să audă. « Ce-i ăsta? Porc, nene Sotire? Ăsta nu-i porc. E curcan! Şi ştii cum sînt curcanii, nene Sotire! Dacă nu-i mănînci, se bosumflă ca nişte curcani! Şi mi se mai bosumflă şi bucătăreasa!»... Fire-ar ale dracului de malagambiste! Că numai din pricina lor am ajuns să nu mai pot face un pas pe jos. Noroc de maşină! Că altminteri, aş fi un nenorocit!

Făcea Sotir o mică oprire să-şi şteargă fruntea de năduşeală, apoi relua pe tonul lui cuminte, de om care nu scoate un cuvînt înainte de rumegă bine cele ce are să spună:

— Dar ca să nu păcătuiesc, fraţilor, adevărul e că nu sînt atîta de vină bucătăresele, cît e romînul nostru

de vină. Că tocmai acuma, cînd ţara trece prin împrejurări grele şi glorioase, romînul nostru n-are altă grijă decît să urle pe la toate răspîntiile: Mîncare!... Mi-e foame!... Mîncare şi mîncare!... Atîta ştie: mîncare!... Numai la mîncare-i e gîndul şi numai de mîncare îţi vorbeşte!... Şi tu, ca să nu zică ăia că-i trădezi, trebuie să faci cor cu ei şi să strigi şi tu că ţi-e foame!... Şi cînd ţi-e foame, mănînci!... D-aia zic, că dacă abia mai pot să mă mişc şi o să mai fiu silit să plec pe o lună la Karlsbad, vina mare o poartă nu bucătăresele, ci romînaşul nostru, sireacu... fire-ar al dracului de neam malagambist cu pofta lui de mîncare!... Păi, ce-i dezmăţul ăsta, fraţilor! Sîntem sau nu sîntem în război? Sîntem! Trebuie să fie lumea mai cumpătată, ca să aibă ăi de pe front ce mînca? Trebuie! Păi atunci ce nu-i mai tace gura odată: mîncare, mîncare!... Mai mare ruşinea de străinii care vin să ne vadă! Ce-ar putea gîndi despre noi? Că sîntem un neam de mîncăi!... Alo, garson!... Ia curăţă asta de aici şi mai adu-mi un muşchi!... Da vezi să fie muşchi, nu talpă, cum mi l-ai dat pe răposatu, că să ştii că mă supăr.

— Cum talpă, coane Sotir? protestă garsonul, ofensat. V-am dat tot ce-i mai bun!

— Aiurea! Tot ce-i mai bun! Dacă şi ăsta a fost muşchi! Mie, băiete, să-mi dai...

Şi-şi apropie palma dreaptă la o înălţime de cinci degete peste palma stîngă:

— ... uite aşa! Un muşchi romînesc!

— Şi ăla n-a fost romînesc, coane?

— Romînesc? Asta s-o crezi tu. Ăla n-a fost muşchi romînesc, neică, a fost muşchi malagambist!

Radioul vărsa, în acel moment, flăcări de optimism peste clienţi:

— Se durează azi în eternitate cronică de lume nouă, predoslovie pentru istoria neamului, cînt de slavă, de înălţare şi de biruinţi nemuritoare pentru această ţară nouă peste veac!

— Ică! făcu Sotir, mîndru.

— Mersi! îi dădu Nectarie, peste masă, răspunsul. O ştiu şi singur! Parcă e vreunul pe lume să nu-l recunoască pe Ică după stilul lui malagambist!

— Malagambist, dar mare! răspunse Sotir, care nu se lăsa demontat cu una, cu două.

★

Ca mai toţi prefecţii din Moldova, prefectul de Bacău era om cu minte ascuţită, care se folosea, în viaţa lui politică şi socială, atît de bine de idiş, încît îl putea numi, fără să se cheme că s-ar lăuda cît de cît, ca a doua lui limbă maternă. Iar dacă mai adăugăm că prefectul, ca atîţia alţi prefecţi din vechiul regat şi ţinuturile alipite, era fost şi viitor avocat pledant activ la bara justiţiei, putem spune că acest om era cel mai ideal prototip de om înarmat pînă în dinţi pentru viaţă.

Aşadar, prefectul de Bacău, cu înţelepciunea lui de avocat care vorbea idiş poate mai bine decît rabinul de la Buhuşi, înarmat pînă în dinţi pentru viaţă cum era, nu voia moartea evreilor. A-l acuza că vrea moartea evreilor era totuna cu a-l acuza că vrea moartea prin foamete a propriilor săi copilaşi. Deci, nu vroia moartea evreilor. Ca dovadă: cinci minute după ce vorbi la telefon cu Bucureştii, prefectul se deplasă personal pe la toţi negustorii evrei de categorie mijlocie sau grea:

— Leibovici! E rău!... Ordin direct de la domnul ministru de interne: n-ai voie să părăseşti tîrgul sub nici un cuvînt! Mort să fii şi aici te îngrop! Degeaba visezi să ajungi la Bucureşti! O să vezi Bucureştii, cînd o să-ţi vezi ceafa fără oglindă.

Leibovici se mira nu de cele ce-i spunea domnul prefect, ci pentru că i le spunea.

— Păi asta o ştiu, domnule prefect, mai demult. Credeam că-mi aduceţi veşti mai bune!

— Ce veşti să-ţi aduc? Că mi s-a dat un ordin, dar unul şi mai al dracului?

— Care? îngălbeni Leibovici.

— Că nici un ovrei n-are voie să părăsească tîrgul decît numai dacă e trimis dincolo de Nistru!

Leibovici iar se miră.

— Dar şi pe asta o ştiu, domnule prefect!

— Ştii, dar nu ştii tot! Ordinul mai spune ceva: că ovreii care sînt muşcaţi de un cîine turbat trebuie

să fie trimişi imediat la Bucureşti, la institutul anti-rabic, pentru că un ovrei muşcat de un cîine turbat prezintă o primejdie publică.

De bucurie, Leibovici, în loc să vadă în fața lui un singur prefect, văzu trei.

— Să vă dea dumnezeu sănătate, domnule prefect, că dacă ați şti cîte treburi am de aranjat la Bucureşti.

— Păi mie-mi spui! făcu prefectul, în inima căruia parcă n-ar fi avut nici o rezonanță bucuria lui Leibovici. Care din noi nu are treburi de aranjat la Bucureşti! Dar ordinul e ordin! Dacă nu eşti muşcat de un cîine turbat, aici ți-e mormîntul!

Totuşi, o mare întrebare întuneca bucuria lui Leibovici:

— Cîinele turbat să fie cu tot dinadinsul turbat, domnule prefect?

— Trebuie! răspunse, implacabil, prefectul.

— Şi de unde pot să ştiu dacă-i turbat, sau nu, domnule prefect?

— Uite, domnule Leibovici! făcu prefectul plictisit. Eu am venit la dumneata ca prieten, nu ca duşman. Şi dumneata, în loc să-mi fii recunoscător, ai şi început să-mi umbli cu şmecherii de-ale voastre. Eu-ți zic să fii muşcat de un cîine turbat şi dumneata mă întrebi că de unde să ştii dacă-i turbat. Parcă asta ar fi treaba dumitale să ştii! Asta-i treaba noastră, a romînilor, nu a dumitale, să mă ierți, domnule Leibovici! Treaba dumitale e să ai grijă să fii muşcat de un cîine... După aia vedem noi, la Bucureşti, dacă-i turbat sau nu!

Dar la despărțire, după o caldă strîngere de mînă, prefectul îi vorbi iar prieteneşte:

— Eu, domnule Leibovici, te cunosc mai de mult ca om cumsecade. Aşa că-ți urez din toată inima să fii muşcat de un cîine turbat, pentru că meriți!

— Să vă audă cel-de-sus, domnule prefect! răspunse Leibovici, mişcat. Cum mă muşcă, am şi venit la dumneavoastră, ca la un adevărat prieten!

La Bacău încă nu s-a plîns nimeni că ar fi lipsă de cîini. Cîini existau. Şi încă mulți. Şi cei mai mulți, vagabonzi. Şi răi. Şi flămînzi. Gata să te muşte ziua în amiaza mare, de foame ce le era. Şi se ferea lumea de

ei, ca de dracu. Acuma, însă, stăpînirea spunea lui Leibovici: vrei să ajungi la Bucureşti? Vezi să te muşte un cîine. Şi aibi grijă să fie turbat. E chestie de viaţă. Ori te laşi de bună voie muşcat de un cîine turbat, ori nu mai apuci Bucureştii, cîte zile ai avea!

De asta, a doua zi dimineaţa, prefectul, cînd se prezentă la serviciu, găsi la uşa lui o înghesuială nebună de evrei care-i erau cunoscuţi foarte bine şi de evrei cunoscuţi binişor. Dar printre ei zări cu uimire cîţiva evrei cu totul necunoscuţi. Cunoscuţii, mă rog! Cu un cunoscut îţi face totdeauna plăcere să te întîlneşti. Şi dacă mai e, pe deasupra, şi negustor, nu numai că-ţi place să te întîlneşti cu el, dar te şi bucuri că-l vezi. Un negustor e un om de elită! Simţit!... Cu un negustor, romîn sau jidan, nu-ţi pare rău că dai mîna. N-o dai degeaba! Dar ce caută la uşa domnului prefect jidanii ăştia slabi, neraşi, jerpeliţi, cînd domnul prefect nici nu-i cunoaşte şi nici n-are cel mai mic interes să-i cunoască? De ce să-i cunoască? E de obrazul unui prefect să cunoască pe toţi păduchioşii? Nu sînt destui comisari şi subcomisari şi vardişti, plătiţi special pentru asemenea treburi?

— Ce-i cu ăştia? întrebă prefectul pe secretar.

— Cică ar fi şi ei muşcaţi de cîini, domnule prefect!

— Aha! făcu domnul prefect. Prin urmare au şi ăştia pretenţia să ajungă la Bucureşti!

Secretarul chicoti:

— Nu, domnule prefect! Că aş fi ştiut!

— Înţeleg, înţeleg! zise domnul prefect, calm. Bine, bine! Las-că văd eu îndată ce e cu ei! Dă-le drumul să intre la mine! Dar fără înghesuială, te rog!... În ordine!... Numai unul cîte unul!

Afară, evreii de elită tremurau de nerăbdare să ajungă în faţa domnului prefect. Toţi s-au conformat legii şi s-au lăsat ast-noapte muşcaţi fără milă, însufleţiţi de obişnuita lor oarbă credinţă în spiritul de dreptate al celui-de-sus şi al domnului prefect. Cu păduchioşii, lucrurile se petreceau aproape la fel. Ca şi evreii de elită, tremurau şi cei cîţiva jidani păduchioşi la uşa domnului prefect. Dar nu de nerăbdare, ci dintr-alt sentiment — mult mai puţin nobil: de frică.

De ce?

Pur şi simplu pentru că erau nişte evrei păduchioşi. Şi ca evrei păduchioşi tremurau de frică la uşa domnului prefect — aşa cum au obiceiul să tremure de frică toţi păduchioşii, fără deosebire de origine, credinţă religioasă şi limbă, ori de cîte ori ajung să stea la uşa domnului prefect. Că legea e lege, mă rog! Este un adevăr bătut cu zeci de peceţi. Zici lege şi-ţi scoţi pălăria. Dar după ce ţi-ai scos pălăria şi te uiţi mai bine, vezi că nu stai în faţa legii, ci în faţa domnului prefect. Şi cine nu ştie că legea poţi s-o împaci cu domnul prefect, exact în aceleaşi condiţii în care poţi împăca pe domnul prefect cu legea: dacă se află la mijloc un om de elită, indiferent de rasă, limbă sau credinţă religioasă! Pentru că asta a fost voia lui dumnezeu, care, după ce a împărţit lumea în două: pe de o parte, cei foarte puţini, dar în schimb de elită, şi pe de alta, cei foarte mulţi, dar în schimb păduchioşi — a dat, prin porunca a unsprezecea, o dispoziţie categorică prefecţilor: Atenţie! Feriţi-vă de orice confuzie!

Şi prefecţii? Ce au făcut prefecţii? S-au ferit de confuzii?

Desigur! Prefecţii, de teamă să nu atragă asupra lor fulgerele celui-de-sus, nu s-au abătut nici măcar cu o fracţiune de milimetru de la porunca aceasta. Cîţi ani sînt de la facerea lumii nu se ştie exact, cu secunda. Dar asupra unui fapt istoric a încetat de mult orice dispută. Azi se ştie precis că dumnezeu, numaidecît după ce l-a făcut pe Adam şi înainte chiar de a se fi fixat asupra coafurii cu care ar fi convenabil s-o scoată pe Eva din coasta primului om, l-a şi creat pe primul prefect. De atunci sînt ani! Sute de mii şi milioane de ani. Şi multe s-au scris despre minunile lui dumnezeu. Dar nicăieri nu s-a pomenit — nici pe inscripţiile în piatră, nici mai tîrziu, pe papirusuri ori pergamente şi nici ceva mai încoace, în cărţi — despre vreun prefect care să fi fost ispitit să facă o cît de nevinovată confuzie între un păduchios şi un om de elită. Cum, dar, să se fi hotărît cel-de-sus, dintr-o dată, să-l pună la încercare pe domnul prefect de Bacău? De ce tocmai domnul prefect de Bacău? Nu-i domnul prefect de

Bacău şi el prefect ca toţi prefecţii tuturor veacurilor, înzestrat cu nas, cu ochi şi, mai mult decît cu orice, cu gură? De ce tocmai domnul prefect de Bacău? Şi de ce tocmai acum, cînd se dă o luptă atît de aprigă pentru cauza sfîntă, să cadă domnul prefect de Bacău în păcatul de a se deda la confuzii contra naturii între evreii de elită şi ceilalţi?

Asta se întrebau slabii, neraşii şi jerpeliţii între ei şi de asta le clănţăneau dinţii de frică şi scepticism la uşa domnului prefect.

— Ce zici, Froim? Ne dă sau nu ne dă autorizaţia de plecare domnul prefect?

Froim ridică ochii la cer şi oftă:

— Ştiu eu, Bercule? Cu ajutorul ălui-de-sus... poate!

Unul, ceva mai nebărbierit decît Froim, interveni:

— Cu mîna goală, greu să ne ajute ăl-de-sus!

Un al treilea, mult mai nebărbierit decît ceilalţi doi, rîse galben:

— Cine ştie! Dacă dumnezeu vrea, Iancule, poate să înnebunească domnul prefect!

— Da! răspunse Iancu lipsit de convingere. Ţi-ai găsit... Prefectul nostru să înnebunească!... Atunci nu-l cunoşti!

Cel mai nebărbierit dintre toţi rîse în surdină, dar zise:

— Nu mai spune prostii, Iancule! Care din noi nu-l cunoaşte pe domnul prefect!

Şi începură jerpeliţii, în şoaptă, să depene amintiri despre domnul prefect. Cum au plecat legionarii, domnul prefect a devenit prefect şi de atunci nu s-a mai făcut nici o mişcare fără ştirea sau învoirea domnului prefect. El a fost cel care a adus vestea:

— Toţi jidanii la muncă obştească!

După asta, domnul prefect a venit cu altă bucurie:

— Munca obştească nu se mai cheamă muncă obştească, ci muncă obligatorie. Toţi jidanii la muncă obligatorie!

După asta, l-a pus dumnezeu pe prefect să aducă ovreilor lui încă o bucurie:

— Zăpadă! Toţi jidanii merg la zăpadă.

După asta i-a venit lui dumnezeu în minte să dea iar de lucru domnului prefect, care a adus ovreilor lui o veste şi mai bună decît toate celelalte de pînă acum:

— Steaua galbenă! Toţi jidanii trebuie să poarte o stea galbenă în piept.

După asta, i-a pus pe cei cu steaua galbenă în piept să mute un deal cu douăzeci şi şapte de metri şi treizeci şi cinci de centimetri ceva mai înspre sud, pentru că aşa cere cauza sfîntă. După asta i-a înhămat la căruţele de gunoaie şi i-a plimbat cîte o zi întreagă prin tîrg. După asta... Dar cîte bucurii n-a mai adus după asta domnul prefect în casa ovreilor lui păduchioşi, din porunca celui-de-sus? Le-a cerut paltoane, cămăşi, izmene, cearşafuri — şi toate neapărat noi. I-a scos din case şi le-a zvîrlit boarfele în stradă. Pe unii i-a închis şi i-a bătut. Pe alţii i-a deportat. Iar pe ceilalţi i-a ameninţat şi-i ameninţă zilnic cu deportarea.

— Aţi văzut? rînji Iancu, satisfăcut. Şi voi mai trageţi nădejde că un om ca domnul prefect ar putea înnebuni!

— Cine ştie! răspunse Froim, netulburat. Dacă dumnezeu vrea...

Se opri, pentru că în acest moment se auzi glasul uşierului:

— Ordin de la domn prefect!... Fără înghesuială!... Numai unul cîte unul!

Instalat pe un scaun în mijlocul cabinetului, prefectul luă în cercetare mai întîi pe evreii păduchioşi:

— Ce-i cu tine?

— Sînt muşcat de un cîine!

— Ia să văd muşcătura!

Froim îşi ridică pantalonul şi-şi arătă pulpa.

— Aici!

Era o muşcătură urîtă, care-l dezgustă pe domnul prefect.

— Aha! zise el. Văd! Şi ce fel de cîine era? Sănătos sau turbat?

— Nu ştiu, domnule prefect!

Răspunsul imprecis al păduchiosului îl scoase din fire pe domnul prefect:

— Ce? Nu ştii, mă jidane? Păi dacă nu ştii, ce cauţi aici? Să-mi pierd vremea de pomană cu tine? Ieşi afară!... Afaaară!... Afaaară!

La fel păţi şi Iancu şi Bercu. Muşcaţi de cîine, goniţi de domnul prefect, răsuflară, fericiţi, cînd se văzură iar în stradă.

— Trebuie să mulţumim lui dumnezeu, zise Froim, că domnul prefect nu ne-a mai luat şi la palme!

După aceea, domnul prefect se ocupă de ceilalţi. Rînd pe rînd, membrii elitei defilară în faţa prefectului, şi la întrebările lui tip, ei îi dădeau răspunsuri tip:

— Ce-i cu tine?

— Aseară m-a muşcat un cîine.

— Ce fel de cîine?

— Turbat.

— De unde ştii că-i turbat?

— Am văzut cîinele! Îi curgeau balele din gură!

— Aha! Era vrasăzică turbat. Ia să văd muşcătura!

Dar la invitaţia prefectului, toţi se codeau.

— Domnule prefect...! începeau ei jenaţi.

— Ce?

— Cîinele m-a muşcat într-un loc... să mă iertaţi, domnule prefect... nu pot să vă arăt!

Începea prefectul să urle:

— Şi ce-ai vrea, măi jidane? Să te cred pe cuvînt? Ori îmi arăţi unde te-a muşcat, ori te închid.

Aşa le vorbi domnul prefect tuturor — şi toţi, deşi le venea foarte greu, îşi dădeau jos pantalonii, ca să vadă domnul prefect unde i-a muşcat cîinele turbat. Prefectul se uita, vedea şi striga către uşier:

— Altul!

Şi venea altul şi altul şi altul şi toţi erau siliţi să-şi dea jos pantalonii, pentru că toţi erau, din mila celui-de-sus, muşcaţi în acelaşi loc delicat, care nu putea fi dezvăluit oamenilor de rînd, ci numai domnului prefect.

O zi întreagă prefectul avu răbdarea să-şi facă ancheta — şi numai noaptea tîrziu, se declară mulţumit. Nu mai avea nevoie să vadă nimic, în afară de o delegaţie de ovrei bogătaşi:

— Să vină Leibovici, Leibovici şi Leibovici la mine.

Leibovici, Leibovici și Leibovici se prezentară îndată.

— Ce-i asta, mă? le strigă domnul prefect, mînios. Mușcătură de cîine turbat? Al dracului turbat o mai fi cîinele ăla, că pe toți v-a mușcat taman acolo unde vă vine mai bine!... Cîine, bai?... Și de unde pot să știu că v-a mușcat un cîine și că n-ați pus să vă muște chiar balabusta? Degeaba! Jidanul tot jidan! Fără șmecherii nu încape la voi!... Dar să știți că eu sînt mai șmecher decît voi toți la un loc! De azi înainte, nu-mi ajunge să-mi arătați mușcătura. De azi înainte trebuie să-mi aduceți și cîinele. Fără cîine nu dau nici un fel de autorizație.

Dar se și răzgîndi pe loc:

— Ba nu! Să nu-mi veniți cu cîini întregi pe la mine. Vreau să le văd numai capul. Cum vă mușcă un cîine, îi tăiați căpățîna și mi-o puneți aici! Am isprăvit!

Cînd li se comunică sentința prefectului, evreii, care dimineața veniseră atît de voioși, se întristară cumplit. Are dreptate prefectul cînd spune că-i mai deștept decît ei. Acu le cere nu numai să fie mușcați, dar să-i mai aducă lui, ca dovadă, o căpățînă de cîine! Dar, după un ceas de comentarii și lamentații, ajunseră cu toții la concluzia că nu le rămîne decît o singură cale de a ajunge la București: să facă pe plac domnului prefect.

Și se porni în orașul Bacău o vînătoare de cîini, cum nu s-a văzut vînătoare nici pe domeniile regale. Singura deosebire era că, în timp ce pe domeniile regale, iepurii sau căprioarele își așteptau vînătorii cu nerăbdare, la Bacău pe vînătorii de cîini nu-i aștepta nimeni. Într-o singură zi, Bacăul ajunse cel mai civilizat punct de pe glob. Nu se mai găseau cîini. Prefectul, hoț, pusese încă de dimineață toată poliția și jandarmeria să adune toți cîinii din tîrg.

În zori, însă, cînd zdrobit de oboseală, Leibovici vru să se întindă în pat, se auziră niște bătăi stăruitoare în ușă.

Era comandantul gardienilor publici.

— Domnule Leibovici, mi s-a spus că aveți nevoie de un cîine!

— Da! făcu Leibovici, tremurînd de emoţie.

— V-am adus unul, domnule Leibovici! Gata tăiat! Un cîine lup de toată frumuseţea, domnule Leibovici. Vreţi să-l vedeţi?

Şi se pregăti să-i desfacă pachetul.

— Nu-i nevoie, zise Leibovici, vesel. Ţine, te rog! Este în regulă?

Omul se uită în palmă şi, cu competenţa lui de comandant al gardienilor publici, răspunse, cu un zîmbet blînd, aproape timid:

— Ar fi, domnule Leibovici...

— Poftim! îi mai întinse Leibovici un mic supliment. Acuma-i în regulă?

— În regulă, domnule Leibovici! Şi să-l purtaţi sănătos.

A doua zi dimineaţă, prefectul putu respira aer curat. Nici un jidan păduchios nu se mai găsea în stradă, în curtea, ori pe scările prefecturii. Toţi nemîncaţii s-au declarat bătuţi. Nu puteau face faţă cîinilor turbaţi. Acum se aflau la uşa domnului prefect numai alde Leibovici şi Leibovici şi Leibovici. Ăştia puteau face faţă cîinilor turbaţi.

Audienţele începură imediat. Leibovici, sigur pe el, se apropie de prefect.

— Să trăiţi, domnule prefect! S-a făcut! M-a muşcat!

Puse pachetul pe masă, îl desfăcu şi-l împinse spre domnul prefect:

— Ăsta-i cîinele!

Apoi, băgă sub nasul prefectului un teanc de bancnote:

— Şi asta-i cererea, domnule prefect!

Prefectul luă banii, îi băgă în buzunar şi-i răspunse lui Leibovici:

— Degeaba! Mi s-a telefonat chiar acu două minute un nou ordin de la Bucureşti. Capul cîinelui o fi bun! Dar muşcătura lui nu-i valabilă. Aşa-i ordinul de la Bucureşti. Un jidan muşcat de un cîine turbat pe stradă nu se va considera muşcat. Se va da autorizaţie de călătorie la Bucureşti numai jidanilor muşcaţi de un cîine turbat în cabinetul şi sub controlul prefectului!

Lui Leibovici i se făcu părul măciucă:

— De ce, domnule prefect?

— De ce, de nece, asta e, domnule Leibovici. Nici eu nu-l întreb pe domnul ministru de ce! O fi avînd motivele lui! Aşa că, domnule Leibovici, te sfătuiesc să fii om cuminte! Dacă vrei să vezi Bucureştii, scoate încă două sute de mii de lei şi lasă-te muşcat aici, la mine în birou. Şi dacă-mi mai dai o sută de mii, îţi dau voie să-ţi alegi şi locul unde vrei să fii muşcat. Hai, hotărăşte-te, că mai sînt şi alţii care aşteaptă!

Mult nu-şi permise Leibovici să aleagă. Foarte grăbit să vadă Bucureştii, iscăli îndată o chitanţă de trei sute de mii de lei, îşi dădu jos pantalonii, ca să ştie prefectul unde preferă să fie muşcat şi, cu groaza în suflet, îl auzi pe prefect cum porunceşte uşierului:

— Să mi se aducă un cîine!

Îndată apăru un sergent de stradă, care ţinea un cîine de zgardă.

— Muşcă-l! strigă prefectul.

Leibovici închise ochii şi scoase un: Hauu! atît de caraghios, încît făcu pe prefect şi pe sergent să moară de rîs.

— Acu da! făcu prefectul sincer satisfăcut. Aşa zic şi eu! Conform legii!

Şi-şi puse iscălitura pe colţul petiţici:

— Se aprobă!

Dar, cînd îi întinse lui Leibovici hîrtia, adăugă:

— Mare nerod eşti, domnule Leibovici! Adică, ce-ţi închipuiai dumneata? Că trebuia musai să te muşte un cîine? Şi dacă n-ai fi vrut să te muşte, nu te-aş fi lăsat să pleci la Bucureşti? Numai o sută de mii de lei să-mi fi dat în plus şi n-ai mai fi trebuit nici să te deranjezi pînă aici! Îţi trimiteam autorizaţia acasă! Dar dacă omu-i prost, e prost! Şi asta mă miră, domnule Leibovici! Cum se poate un jidan să fie atît de prost, cum eşti dumneata? Spune drept, domnule Leibovici: dumneata eşti jidan pe adevăratelea sau eşti din ăia, malagambiştii?... Că tare mă tem că eşti jidan malagambist, domnule Leibovici!

*

După Ilie Jugănaru, cel mai frumos anotimp al anului este primăvara. Cea mai frumoasă lună din pri-

măvară este luna mai. Cea mai frumoasă zi din luna mai este ziua de 10 mai. Iar cea mai frumoasă zi de 10 mai din cîte a trăit vreodată Ilie este acest 10 mai de astăzi, cînd va avea loc parada la care însuşi mareşalul l-a poftit să fie de faţă. Vor asista toţi comandanţii de pe frontul sudic din răsărit, precum şi mareşalul german von Liszt, care a învins pe iugoslavi şi pe greci.

De aci şi neastîmpărul care începu să-l furnice pe Ilie, încă de la cinci dimineaţa. Cum deschise ochii, Ilie sări jos din pat, se bărbieri, se spălă şi-şi descuie valiza în care coana Niculina pusese, cu dragoste şi pietate, tot ce avea Ilie în garderobă mai demn să reprezinte ideea naţional-ţărănistă la o solemnitate atît de hotărîtoare pentru destinele neamului: iţarii lui noi, cu fund dublu, de aceea şi cei mai rezistenţi din cîţi a purtat vreodată ţărănimea romînă; cămaşa cu fustuliţa cea mai scrobită din cîte a îmbrăcat pînă acum cel mai mare ţăran dintre ţărani; şi haina cel mai englezesc confecţionată din stofa cea mai scoţiană posibilă de către cel mai iscusit croitor romîn al epocii: Şmilovici, de la firma Şmilovici & Şmilovici de pe Calea Victoriei, pentru cel mai naţional bărbat politic al ţării.

Emoţionat, Ilie Jugănaru se aşeză pe marginea patului şi se apucă să-şi tragă iţarii, încet-încetişor, cu băgare de seamă, condus de puternicul lui instinct de om al pămîntului, dar şi de dunga pe care coana Niculina a aplicat-o cu un fier de călcat bine înroşit, pentru ca baza politică a soţului ei să nu ia vreo direcţie strîmbă. După ce ajunse la prohab, Ilie se ridică în picioare, îşi acoperi baza bazelor cu ceea ce e mai omenesc din iţari, îşi înnodă brăcinarul cu nădejdea în victoria finală şi iar se aşeză pe marginea patului. Munca abia începea, deoarece iţarii sînt iţari, nu pantaloni. Dacă iţarii ar fi nişte pantaloni ca toţi pantalonii, cum au obiceiul să poarte toţi tîrgoveţii, ţi-ar veni foarte uşor să te lauzi că eşti ţărănist: i-ai îmbrăcat, i-ai încheiat, ţi-ai pus bretelele ori cureaua şi ai isprăvit. Dar cu iţarii nu merge aşa. Iţarii, adevăraţii iţari, şi mai ales iţarii şefului tuturor ţărăniştilor, au zeci de creţuri. De asta se aşeză Ilie încă o dată pe marginea patului să-şi pună în ordine creţurile. Udîndu-şi, din

cînd în cînd, cu scuipat, degetul gros și arătătorul, Ilie aranjă migălos, cu gingășie, creț cu creț, la distanță egală și la înălțime egală, pentru ca reprezentanții noii Europe la defilare să vadă că țăranul romîn, prin grija pedantă cu care se îmbracă, poate rivaliza cu cel mai civilizat popor din cîte popoare există pe fața pămîntului: poporul german.

După ițari, Jugănaru trecu la partea a doua a programului său țărănist: cămașa cu fustuliță — renumita lui fustuliță, care ajunsese a servi ca model tuturor balerinelor de la Opera romînă, prin faldurile ei aproape orizontale, datorite excelentei scrobeli fabricate de uzinele de scrobeală național-socialistă de sub controlul marelui Führer al marelui Reich. La fustuliță, Jugănaru nu mai trebui să muncească. Coana Niculina avea o mînă binecuvîntată de dumnezeu pentru tot ce privea partea feminină a bărbatului ei.

Cu aceasta se încheia simțirea țărănistă a lui Jugănaru. Acuma, Jugănaru trebuia să se ocupe și de personalitatea lui națională. Dar aici, într-adevăr, osteneala lui era redusă la minimum. Ca și coana Niculina în resorturile ei, Șmilovici avea și el o mînă binecuvîntată de dumnezeu pentru tot ce privea partea națională a clientului său. Ilie Jugănaru nu trebuia decît să-și bage mîinile în mînecile hainei lui scoțiene, ca să se simtă în regiunea superioară a făpturii sale că este exact ceea ce este: național.

Sosi momentul ca Jugănaru să se uite în oglindă. Se uită și se minună cît de perfect se angrenează piesele țărăniste cu cele naționale, ca să creeze acest admirabil, pînă la incomparabil, aparat de conducere național-țărănistă a țării, care se cheamă Ilie Jugănaru. Drept răsplată pentru tot ce a izbutit să facă în interesul lui Ilie Jugănaru, Ilie Jugănaru își scoase batista din buzunar și-și șterse vîrful pantofilor, care în valiză parcă-și pierduseră lustrul. Se uită după aceea la ceas. Se făcuse ora șapte. Avea timp destul. Putea să mai stea în balcon. Ieși — și respiră lacom aerul curat al dimineții. Era primăvară!... Orice s-ar zice, era primăvară!... Voi știți ce este primăvara? îi venea lui Ilie să urle, în cea mai înaltă tensiune euforică, rarilor trecători de pe

stradă, cum îi venise ieri dimineața, la Dobrești, să urle la păsările din curte, care ciuguleau, inconștiente, grăunțe, viermișori sau cine știe ce alte bucate alese, din bunătățile pe care cel-de-sus le oferă tuturor viețuitoarelor create după chipul și asemănarea lui. Voi știți ce este primăvara? Primăvara este anotimpul care ne-a sărit în ajutor să ieșim cu bine din iarnă.

A ieșit speriat din iarnă Ilie! O iarnă neagră, plină de vise smintite, populate de strigoi și de glasuri. Luni și luni de-a rîndul viscolul a suflat peste țară, ca un hohot turbat al Satanei: Aha!... V-ați fotografiat pe cămile în Crimeea!... Vă scot eu pe nas toate fotografiile și toate cămilele!... Cămile?... Na-vă cămile!... Viu-uuuu! Își bătea joc diavolul de tine cu atîta cruzime, că te băgai sub plapumă tot mai adînc, pînă ieșeai pe partea cealaltă, dîrdîind de frig și de frică! Dar diavolul s-a înșelat! A uitat că după iarnă vine și o primăvară! Și primăvara, iată!... A sosit! Acuma, va vedea el, diavolul, dacă o să ne poată scoate pe nas cămilele și fotografiile! Cu ajutorul lui dumnezeu ne vom mai fotografia... și nu numai în Crimeea, dar și-n Caucaz, și-n Urali, și la Tobolsk...

La Tobolsk, Ilie Jugănaru se opri: cineva îi bătu în ușă.

— Intră!

I se aducea cafeaua și ziarele de dimineață. Lacom, dar cu multă băgare de seamă să nu-și păteze ori să-și șifoneze părțile lui țărăniste, Ilie se aruncă asupra ziarelor. Toate anunțau, firește, parada de astăzi. Dar toate vorbeau de iarna care a trecut. Să te afli în plină lună mai și să vorbești de iarna care a trecut — are de ce să moară de necaz inamicul! Cel mai primăvăratec dintre toți cei care luau peste picior iarna care a trecut era Măruntelu. Agresiv, tranșant și gata de luptă.

— Iarna! zicea Mărunțelu. Ce folos că a fost iarnă, dacă rușii n-au știut ce face cu ea? Inițiativa pe care iarna le-a oferit-o rușilor nu a avut nici o eficacitate în afară de o spăimîntătoare risipă de oameni... Și a venit primăvara!... Acuma or să vadă rușii ce se cheamă primăvară! Cînd primăvara va fi topit zăpezile acolo, în Rusia, iar vînturile vor fi uscat pămînturile,

va fi un adevărat prăpăd pentru bolşevici. Tot ce s-a cunoscut pînă azi ca tehnică va rămîne o sfioasă introducere la ceea ce va veni... Încă din iarna aceasta, Hitler a hotărît ca în primăvară să pornească vijelios la partea a doua a campaniei din Rusia. Paranteza geroasă a iernii a fost trecută. Acum se fac formalităţile pregătitoare pentru ziua cînd se va relua marşul sfărîmător de obstacole.

— Al dracului cioroi! îşi zise Jugănaru, dar pînă şi în gînd atît de discret, încît aproape că nici el n-ar fi putut afla la ce anume s-a referit mai întîi cînd s-a oprit la originea etnică a lui Serafim Măruntelu.

Ilie Jugănaru puse «Drumul Nostru» deoparte şi luă «Globul», unde îl aştepta o mare bucurie. O mare şi reală bucurie de primăvară! Stănică Popescu vestea ţării că doamna mareşal Maria Antonescu, o dată cu primăvara, şi-a reluat lupta pe cîmpul credinţei creştine. Botează copii. Numai ieri a botezat şase. Şi cunună perechi. Numai ieri a cununat şase perechi. Asta e bine! Vezi! Un simplu gest, care s-ar părea, la prima vedere, banal, capătă un înţeles adînc, dacă-l priveşti prin prisma dragostei de neam şi de ţară. Şase copii botezaţi şi şase perechi cununate într-o singură zi, după o asemenea iarnă, poate reda naţiei toată încrederea în acea victorie fulgerătoare, care a însufleţit-o în urmă cu un an.

În urmă cu un an!... La trecerea Prutului. Mda!... În urmă cu un an!... Mai bine să vedem cît e ceasul acuma... nu ce a fost în urmă cu un an!... O! S-a făcut nouă şi jumătate!... E vremea să plec!

Cuprins de teama că ar mai putea întîrzia la defilare, Jugănaru se ridică, împinse cît colo gazetele, îşi controlă, cu ochii şi cu mîinile, iţarii şi fustuliţa, părăsi odaia, coborî scările, ieşi în stradă, în plină bătaie a soarelui... şi...

Şi!... Încă un cuvînt de la care te poţi aştepta la orice: şi! Desigur că oricine cunoaşte cariera netedă şi vertiginoasă a lui Ilie Jugănaru ar putea continua povestirea cu acel *şi* simplu, impus de cursul normal al evenimentelor, cum a fost cursul tuturor evenimentelor care au făcut din modestul învăţător de la Topo-

loveni un şef temut şi exclusiv al ţăranilor: ... Ilie Jugănaru ieşi în stradă... *şi* se urcă în maşină!... Dar dacă cineva ar afirma acest lucru, nu numai că ar spune un neadevăr sfruntat, dar ar dovedi că ignorează faptul că şi soarta are un suflet şi că acest suflet este şi el simţitor la frumuseţile naturii, ca şi sufletul lui Ilie Jugănaru. Numai că, pe cîtă vreme sufletul lui Jugănaru e conştient de răspunderea ce o are faţă de ţară, sufletul soartei este cumplit de neserios. Aşa se face că, în dimineaţa aceea, soarta, scoasă din minţi de farmecul acestei primăveri neobişnuite, se apucă să se ţină de farse. De aceea, în loc să-l lase pe Ilie Jugănaru să străbată liniştit cei cîţiva paşi care-l despărţeau de maşină, îi puse tocmai atunci în cale o droaie de tineri, care, străini de orice cunoştinţe politice, de îndată ce văzură în faţa lor un om cu surtuc bărbătesc, dar cu fustuliţă de damă, se porniră pe zbierete şi rîsete:

— Ian-te uită, mă, la malagambistul ăsta!... Da un'te duci, mă, malagambistule? La fete, sau la băieţi?

★

În tribună, Ilie Jugănaru se găsi alături de George Viziru. Mai întîi fiecare din ei luă cunoştinţă de existenţa celuilalt printr-o privire chiorîşă, după care îşi putură mărturisi bucuria de a se vedea printr-o foarte caldă strîngere de mînă.

— Pe dumneata te-a decorat mareşalul? fu prima întrebare a lui Jugănaru.

— Cu ce?

— Cu noua medalie « Cruciada contra comunismului »?

— Da! răspunse George. Şi pe dumneata?

Jugănaru mai mult mormăi:

— Nu!

— Nu-i nimic! îl consolă, protector, George. Te va decora! Doar ai fost şi dumneata în Crimeea.

Lui Ilie îi reveni glasul:

— Fireşte! se însufleţi Ilie, care-şi scoase din buzunar un plic. Poftim!

Erau cîteva din fotografiile cele mai reuşite pe care şi le făcuse Ilie în Crimeea, pe jos şi pe cămilă.

George le luă rînd pe rînd şi le privi de cîteva ori:

— Bravo, domnule Jugănaru! Mareşalul le-a văzut?

— Cred şi eu! I-am trimis un album întreg!

— Atunci ce mai vrei, domnule Jugănaru? De ce te frămînţi? Vei fi decorat. Te asigur că vei fi decorat!

Şi, ca să schimbe vorba:

— Aud că Killinger a primit de la dumneata o felicitare foarte frumoasă.

George nu se înşela. Ilie Jugănaru îl felicitase, într-adevăr, pe Killinger acum cîteva zile, cînd mareşalul l-a decretat cetăţean de onoare al ţării.

— Serios? întrebă Jugănaru. Cine ţi-a spus?

— Chiar el! Şi părea încîntat.

— O! exclamă Jugănaru, roşu de bucurie. Îmi pare bine că n-am fost inoportun!

— Inoportun? Din contra! Mi-a şi spus că o să-ţi răspundă!

Ilie privi cerul. Era vesel, albastru, senin. Un adevărat cer de 10 mai! Şi George alături de el! Rival, rival, dar loial!... Şi la plăcere trebuie să-i răspundă cu plăcere!

— Ţineam tocmai să-ţi spun, domnule George, că-ţi urmăresc cu cea mai mare atenţie activitatea dumitale propagandistică. Am citit textele conferinţelor dumitale... Te felicit!... Sînt ad-mi-ra-bi-le! Mi-a plăcut enorm cele ce spui despre spaţiul securităţii noastre naţionale... Numai simţire şi idei!... Dar mai consistentă mi s-a părut conferinţa dumitale despre spaţiul etnic... Totuşi, cea mai reuşită din lecţiile pe care le-ai ţinut în ţară cred că este cea cu privire la spaţiul vital.

— Se poate! făcu George. Intenţia mea era să...

Ilie Jugănaru nu mai vru să ştie care a fost intenţia lui George Viziru, deoarece, deodată, se aşternu o linişte adîncă peste întreaga piaţă. Sosise mareşalul, care, în dreapta cu mareşalul von Liszt, în stînga cu Killinger şi urmat în spate de către tot guvernul în frunte cu Ică, urca scările tribunei. După felul sigur şi hotărît cu care-şi mişca un picior după altul, se vedea că mareşalului i-a revenit toată încrederea în dumnezeu şi în Führer. Ilie Jugănaru, în picioare ca toţi

ceilalți, luase poziție de drepți și se uita cu admirație la mareșal. Ce om, ce om ! Prost ca o cizmă... și Conducător ! Un imbecil și un confuz, Conducător ! Și adicătelea, ce-l durea dacă i-ar fi acordat și lui medalia aia a « Cruciadei contra comunismului »?... Ar fi avut Hitler ceva de obiectat? Numai un idiot ca acest Conducător poate crede că Hitler l-ar fi mustrat măcar cu un cuvînt cît de inofensiv că l-a decorat pe un Ilie Jugănaru, singurul luptător consecvent și convins contra comunismului și contra Rusiei ! Un dobitoc!... Un dobitoc !... Un fricos !... Un neisprăvit !... Un mucos !... Deștept a fost ăl care i-a zis: generalul Mucosu !... Asta e !... Generalul Mucosu !... Pardon ! Azi e mai mare în grad ! Azi e mareșalul Mucosu ! Halal de țara care se lasă condusă de un mareșal Mucosu !

Și drept, cu mîinile țepene lipite de ițari pe o vipușcă imaginară, Jugănaru, străbătut de fiorul disciplinei lui militare, asculta cuvîntul Conducătorului:

— În popas de un an, neamul și armata au spălat umilirea și jerfa prin jertfă călcînd, au făcut din durerea luptei prag de istorie nouă, ridicînd bolți de istorie dezrobitoare. Am întors apusul neamului în răsărit și din răsărit ne vom stăpîni apusul... Iar vouă, eroi între eroi, care v-ați spart trupul în țăndări și ați făcut din brațele voastre plug de jertfă, pentru brazda libertății romînești, vă zic: cinste vouă... temei de temelie nouă: cinste !

În aceeași clipă, Jugănaru auzi în spatele lui, destul de deslușit, o șoaptă:

— Aha ! Ică !... Iar cu malagambismele lui !

Ar fi vrut Ilie să știe cine a vorbit, dar socoti că nu-i politic să-și întoarcă imediat capul. O va face puțin mai tîrziu.

— Romîni ! își reluă mareșalul discursul. Ceasul luptei a sunat ! Prin primăvară vom reda țării primăvara ! Să sune trîmbițele crez de dreptate ! Arcul carpatic este al nostru și-n răsărit și-n apus, ca o permanență romînească de nezdruncinat ! În curînd, neamul va fi chemat să-și arate din nou împotriva dușmanului virtuțile sîngelui și să reînvie spiritul străbunilor !... În curînd, romîni, va începe ofensiva de primăvară.

Discursul se sfîrşise. După o comandă scurtă, defilarea începu. Steagurile, larg desfăşurate, fîlfîiră în vînt, fanfarele zvîrliră flăcări de armonie eroică, trupele bătură talpa în pas de gîscă după regulamentele noii ordini europene, iar oaspeţii din tribune aplaudară, puţin pîrliţi de soare, dar plini de recunoştinţă pentru mareşal, care le anunţa că ofensiva de primăvară va începe în curînd. Cel mai zgomotos dintre toţi era Jugănaru, care-şi putu întoarce, în sfîrşit, capul să vadă cine a zis că Ică e malagambist... şi întîlni două figuri cunoscute: generalii Paraschiv Ion din artilerie şi Petre Petre din infanterie. Jugănaru le zîmbi prietenos şi continuă, neobosit, să aplaude, fără să se mai uite la ei cît ţinu defilarea. Dar cînd totul se termină, Jugănaru făcu ce făcu să părăsească tribuna între cei doi ofiţeri, pe care, de îndată ce se convinse că în afară de ei nu-l mai poate auzi nimeni, îi întrebă pe un ton în doi peri:

— Ce ziceţi de ofensiva noastră de primăvară?

— Care ofensivă de primăvară, domnule Jugănaru! făcu generalul Petre Petre. Mai avem trei săptămîni pînă intrăm în vară, şi ni se vorbeşte de ofensiva de primăvară! Cînd să mai pornim o ofensivă de primăvară?

— Probabil la vară! rîse generalul Paraschiv Ion.

— Straşnică ofensivă de primăvară! făcu, plictisit, generalul Petre Petre. Dacă s-a mai auzit aşa ceva de cînd lumea: ofensiva de primăvară la vară!... Ca să ne apuce din nou iarna!

— De! zise, cu dispreţ subliniat, generalul Paraschiv Ion. Noi ce ştim! S-or fi gîndind domnul Hitler şi domnul mareşal Antonescu la vreo ofensivă malagambistă!

O oră mai tîrziu, Jugănaru se afla acasă, la mareşal, căruia-i ceruse urgent audienţă.

— Se petrec lucruri grave, domnule mareşal! zise el mareşalului. Dacă nu luaţi îndată cele mai aspre măsuri, s-ar putea să avem mari neplăceri. În special acum, cînd sîntem în ajunul ofensivei, orice toleranţă ne-ar putea fi fatală.

Aerul speriat al lui Jugănaru îl îngrijoră pe mareşal.

— Nu înţeleg, domnule Jugănaru! Ce toleranţă? Faţă de cine toleranţă?

— Să vă vorbesc pe şleau, domnule mareşal! Mă tem că în armată există elemente dubioase, care ar trebui puse sub supraveghere pînă nu va fi prea tîrziu!

Alarmat, mareşalul întrebă:

— Precizează, te rog, domnule Jugănaru!... La cine te gîndeşti?

— La generalii Petre Petre şi Paraschiv Ion.

Pînă atunci mareşalul nu auzise nimic rău despre aceşti doi ofiţeri.

— Dar ce au făcut?

— Au spus, domnule mareşal, că ofensiva de primăvară, care nu mai începe, a ajuns o ofensivă malagambistă şi că dumneavoastră şi domnul Hitler sînteţi nişte malagambişti!

— Cui i-au spus? răcni el.

— Mie!

Jugănaru se aşteptă la o nouă izbucnire a mareşalului, dar acesta, cu degetele crispate pe mînerul cravaşei, cu ochii ieşiţi din orbite, cu fălcile strînse, rămase mut şi împietrit pe scaunul său. Abia mai tîrziu, mult mai tîrziu, peste un minut, mareşalul începu să dea din nou semne de viaţă: îşi scoase încetişor batista din buzunar şi-şi suflă nasul. Iar numai după aceasta întinse mîna lui Jugănaru:

— Domnule Jugănaru, am avut totdeauna încredere în dragostea dumitale de ţară şi în prietenia pe care mi-o porţi. Îţi mulţumesc! Dumneata ai primit decoraţie?

— Care decoraţie, domnule mareşal? întrebă Jugănaru.

— « Cruciada contra comunismului »!

— Pentru întîia oară aud, domnule mareşal!

— Nu-i nimic! Auzi acum despre ea! Te-am decorat!

Afară, la lumina soarelui, Jugănaru găsi luna mai şi mai frumoasă decît şi-o închipuise azi-dimineaţă.

— Bună ziua, domnule Jugănaru! se auzi el strigat deodată de cineva care-i veni înainte cu mîna întinsă.

— A, domnul profesor Drăgan ! făcu Jugănaru, căruia numai de profesorul Drăgan nu-i ardea. Ce mai faci, domnule profesor?

— Excelent, domnule Jugănaru ! răspunse Drăgan, vesel.

Jugănaru vru să pună piciorul pe scara maşinii, dar Drăgan îl apucă de braţ:

— Ştii, domnule Jugănaru?... Mareşalul m-a decorat cu medalia « Cruciada contra comunismului» !

În afară de anumite mari împrejurări istorice — şi acestea numai în incinta Camerei, într-o atmosferă strict parlamentară — niciodată Jugănaru n-a scuipat pe cineva în obraz. Dar acuma, tare ar fi vrut să-l scuipe în obraz pe profesorul Drăgan ! Uite pe cine a decorat mareşalul cu medalia « Cruciada contra comunismului» !... Pe acest sinistru ramolit profesor Drăgan ! Grozavă decoraţie, cruciada asta contra comunismului, dacă poate fi atîrnată şi pe pieptul unui imbecil ca Drăgan ! Decoraţie malagambistă !... Curat malagambistă !... Ptiu !

— Felicitările mele ! îi răspunse Jugănaru lui Drăgan, strîngîndu-i cu putere mîna. Dacă mareşalul n-ar fi decorat pe un om ca dumneata, pe cine ai fi vrut să decoreze? Pe malagambistul ăla de Gogu Elefterie?

Lui Drăgan îi pieri veselia:

— L-a decorat şi pe Gogu Elefterie, domnule Jugănaru ! mormăi el, îmbufnat.

*

— A sosit şi primăvara, mă, Trepăduş ! făcu Bădoiu, comandantul lagărului din Tîrgu-Jiu, către ajutorul său, Trepăduş.

— A sosit, fire-ar mă-sa a dracului, domnule colonel, că ne-a nenorocit.

Deşi tot atît de amărît în fundul sufletului său ca şi Trepăduş, colonelul puse multă simţire să-şi îmbărbăteze subalternul.

— Lasă, bre, Trepăduş ! Nu-i nimic. Trece şi asta ! Unde a fost, o să mai fie ! Tu doar zici că eşti bun creştin, nu? Păi atunci cunoşti vorba aia: domnul a dat, domnul a luat, fie numele domnului mareşal Antonescu

binecuvîntat. Că unde a dat o dată, o să mai dea și a doua oară.

— Așa zice și Sfînta Scriptură, domnule colonel! răspunse Trepăduș, ceva mai înviorat. Cică ciné a avut o să mai aibă. Da așa o fi oare, domnule colonel?

— Exact așa a fost, este și va fi în vecii vecilor, amin! răspunse colonelul, energic. Numai să crezi!

— Cred, domnule colonel.

— Păi să crezi, că te trimit înapoi la Severin și nu mai papi lagăr cît'ei trăi!

Și zicînd acestea, Bădoiu își trecu mîna, cu prietenie, pe sub brațul lui Trepăduș, care stătea lîngă el, la datorie, cu un par în mînă, zvîrlind pe ochi fulgere și pe nas o boare primăvăratecă de țuică bătrînă. De peste un an, Bădoiu și Trepăduș treceau prin aceleași suferințe și aceleași bucurii. Dar niciodată nu s-au simțit mai amărîți ca în momentele acestea. Ministerul de Interne dăduse ordin colonelului Bădoiu să golească lagărul din Tîrgu-Jiu de comuniști și antifasciști, care, în vederea ofensivei de primăvară, trebuie trimiși dincolo de Nistru. Bădoiu înțelese. În momentele acestea hotărîtoare pentru noua ordine europeană, țara n-are nevoie aici de acești bolșevici, care, închiși, bătuți, înfometați, izbutesc, dracu știe cum, prin ziduri, prin dușumea, prin tavan, să agite țara împotriva cauzei sfinte. Și de vreme ce a înțeles ordinul, ce alta putea face decît să i se supună! Dar cu cîtă sfîșiere de inimă! Să-l despartă domnul ministru de interne, fără milă, de oamenii aceștia care erau însăși viața lui, atît de mult se obișnuise cu ei, cu necazurile lor, cu capriciile lor, cu aspirațiile lor! De dimineață pînă noaptea tîrziu, numai cu ei, printre ei și pentru ei trăia și numai de ei se îngrijea, parcă ar fi fost copiii lui.

— Trepăduș, ce le dai de mîncare?

— Fasole, domnule colonel! Dacă o fi!

— Și dacă n-o fi?

— Și dacă n-o fi, n-o fi, domnule colonel! Că doar nu ne-am tocmit cu fasole la ei! Să mai mănînce și ei iarbă sau buruieni, că nu moare nimeni din asta!

— Păi cum să moară, bre Trepăduș! Ba, din contra! Buruienile te învie! Buruienile sînt leac la toate! Că

pe mine mama numai cu buruieni m-a îngrijit! Şi eu doar mă ştii, eu n-am fost bolşevic, ca boierii ăştia, dumnezeu să mă ierte! Şi cu treaba cum merge, bre Trepăduş?

— Greu, domnule colonel! Tare greu! Iar a trebuit să-mi schimb parul!

— Păi de ce, mă Trepăduş, că abia ieri ţi-am dat unul nou! Şi nu era fag, ci stejar!

— Ce să fac, domnule colonel, dacă «matirialu» nu-i bun! Se rupe. Şi apoi, nu uitaţi, domnule colonel! Ăştia nu-s oameni. Sînt bolşevici. Dai şi dai şi parcă ai da în vînt!

— Ei! încercă Bădoiu să-i redea lui Trepăduş încrederea în sine. Nu te mai necăji atîta, că doar nu dai chiar în vînt!... Altminteri, n-ai rupe în fiecare zi cîte un băţ!

— Pot rupe şi zece, domnule colonel, că eu tot în vînt zic că dau!... Nu vedeţi? Eu îi bat şi ei urlă: tratament omenesc!... Eu le rup spinarea şi ei zbiară: îngrijiri medicale!... Eu le crăp căpăţîna şi ei răcnesc: mîncare!... Sobe!... Cărţi!... Gazete!... Regim de muncă mai blînd! Eu le moi ciolanele că nu mai ştiu cum se ţin pe picioare... şi ei pretind... aţi auzit şi dumneavoastră ce pot pretinde nişte bolşevici: cică ar fi şi ei oameni!... Bolşevici şi oameni!... Dacă s-a mai pomenit aşa ceva: bolşevici şi oameni!

— Păi, făcu înţelegător colonelul, or fi şi ei oameni...

— Da! Aveţi dreptate, domnule colonel: oameni, dar ce fel de oameni!... Bolşevici! Adică tot la vorba mea aţi ajuns: oameni neoameni!... Că dacă ar fi oameni, de mult ar fi amuţit! Dar ei, nici gînd să amuţească!... De aia trebuie să fac atîta pagubă statului, domnule colonel, cu beţele mele!... Rău, domnule colonel, tare rău!... Oricum o întorc, e rău! Dacă nu le rup, se cheamă că nu-i bat pe bolşevici... şi e rău. Dacă le rup, iar e rău, că-mi trebuie altele!

Colonelul îl consolă:

— Nu-i nimic, mă Trepăduş! Tu să fii sănătos, că beţe avem destule. Dar apropo, bre Trepăduş! Cum stai cu sănătatea?

— Mulţumesc, domnule colonel. Cu sănătatea stau bine! Azi dimineaţă am băgat la spital zece. Fac pe

nebunii! Doi au şi mierlit-o la prînz, domnule colonel! Şi vor şi ăilalţi să se ia după ei! Dar să ştiţi, domnule colonel, că dacă mi-o fac, îi bat de-i zmintesc. Morţi îi bat! Şi dacă nu-mi daţi voie, demisionez!

Bădoiu se necăjea şi-şi încrunta cît mai teribil sprîncenele, ca să acopere un zîmbet de dragoste pentru prietenul său, Trepăduş. Al dracului se mai alinta la el Trepăduş. Tot îl ameninţa cu demisia. Se făcea că uită că-i în serviciul naţiei şi că poartă uniformă. Dar asta-l şi făcea pe colonel să-l iubească atîta. Tocmai ameninţările lui dovedeau cu cît devotament înţelege Trepăduş să slujească interesele neamului, ale lagărului din Tîrgu-Jiu şi ale comandantului său, colonelul Bădoiu.

— Mă Trepăduş, mă! îi răspundea el. Ce-i tot dai zor cu demisia! Poftim! Ţi-o primesc. Să te văd după aia, cum o s-o duci fără lagăr!

Cu vorbele astea, Bădoiu îl atingea pe Trepăduş la punctul lui cel mai sensibil. Pentru că, la fel cu colonelul Bădoiu, locotenentul Trepăduş nu putea concepe viaţa departe de acest lagăr. Munca educativă pe care o desfăşura zilnic, spre a scoate din aceşti bolşevici oameni, era istovitoare şi ar fi doborît pe oricare altul în locul lui Trepăduş. Dar Trepăduş avea o minte inventivă. Ca să-şi refacă sănătatea zdruncinată de bolşevici, lua de cîteva ori pe zi o doză apreciabilă de conştiinţă naţională, dizolvată într-o jumătate de chil de ţuică. Dacă nu era ţuică, îşi putea înghiţi porţia de conştiinţă naţională şi cu spumă de drojdie. Dar mai bună era ţuica. În ţuică Trepăduş avea mai multă încredere, pentru că era de la Piteşti — şi pentru că mareşalul tot de la Piteşti era, ca şi domnul preşedinte de consiliu, Ică. Lui Trepăduş îi intrase lagărul în sînge, pentru că aici se putea el realiza. Învăţător de profesie, îşi găsise în lagăr cîmpul de activitate pe care-şi putea pune în valoare toate virtuţile lui pedagogice. În întreg universul ziua începe cînd răsare soarele. Dar la ora aceea, în lagărul din Tîrgu-Jiu, începuse ziua de mult. Cînd răsărea soarele, de mult fuseseră scoşi afară, la aer, comuniştii şi antifasciştii, care aşteptau şi vara şi iarna, în picioarele goale, cîteva ceasuri, pînă-şi termina Trepăduş al treilea proces de conştiinţă naţională. Înainte de a se apuca

propriu-zis de cursurile lui de bună-creştere cetăţenească, Trepăduş se simţea totdeauna obligat să se achite de cîteva procese de felul acesta. Dar cînd îşi începea lecţiile, nimic nu-l mai putea reţine. E drept că iarna serviciul lui era mult mai plăcut decît vara. Iarna, efectele învăţăturilor lui erau mai directe. Una e să scoţi pe aceşti indivizi cu picioarele goale în praful încălzit de un soare văratec, şi cu totul altceva este să-i vezi cu picioarele goale în zăpadă. E lucru ştiut! Zăpada şi frigul îţi dau poftă de mîncare şi de ţuică. De asta a şi ieşit Trepăduş din iarnă mai voinic cu unsprezece chile. Se îngrăşase numai la gîndul că internaţii, după cura lor de ger şi zăpadă, îşi vor recăpăta toată pofta lor de mîncare, compromisă în libertate, cînd se ţineau de bolşevism.

Pînă la proba contrarie, toţi oamenii erau, după Trepăduş, buni de muncă. În general, Trepăduş avea oroare de boală. Nu putea suporta gîndul că el s-ar putea îmbolnăvi — şi nici gîndul că s-ar putea îmbolnăvi alţii. Asta-l făcea să combată boala prin toate mijloacele, oriunde dădea peste ea. De aci, ieşeau mereu grave neînţelegeri cu internaţii, în special dimineaţa, cînd făcea triajul oamenilor pe care urma să-i trimită la muncă.

— Ce ai, mă?

— Sînt tuberculos!

Trepăduş nu credea în vorbe. Lui îi trebuiau dovezi:

— Ia să văd! Scuipă!

Omul scuipa. Nu se vedea nimic!

— Păi unde, mă-ta, eşti tuberculos, dacă după scuipat eşti sănătos, mă! Te-au învăţat bolşevicii să mi-l faci pe ofticosul?

Şi-l trîntea pe jos şi-l lovea cu parul în coşul pieptului, cam pe unde ar fi, după zisele doctorilor, bojocii. Apoi, îl stropea cu apă, îl trezea din leşin, îl ridica de păr şi-i striga:

— Acuma, ia să te văd!... Scuipă!

Omul scuipa numai sînge. Ca prin farmec, furia lui Trepăduş se potolea.

— Acu, zic şi eu!... Acu eşti tuberculos.

Şi zbiera către caporal:

— Caporal, ia-l de aici ! Vezi să i se dea ceai de păpădie şi să mi-l aduci înapoi, pînă în zece minute, să văd dacă s-a făcut bine !

Venea rîndul altuia:

— Da tu, mă, ce ai de nu-ţi face plăcere să mergi azi la muncă?

— Nu m-au primit la tunel nici ieri.

— De ce?

— Am hernie !

— Hernie? Ia să încerc !

Şi-l izbea drept la vătămătură, că omul nici n-apuca să urle: cădea pe trei sferturi mort pe jos. Trepăduş se îndulcea iar.

— Are ! Văd că nu minte !... Caporal ! Să i se dea ceai de păpădie.

Urma un al treilea:

— Da tu? Ai ceva?

— Am !

— Ce?

— Ficat, domnule locotenent !

— Ficat ! Uită-te al dracului ! Are ficat şi n-a spus nimic pînă acum ! Şi unde ţi-e ficatul, mă, băieţaş?

Omul îi arăta lui Trepăduş unde-şi simte ficatul.

— Aha ! făcea Trepăduş. Mare e minunea lui dumnezeu !... Păi cam acolo am şi eu un fel de ficat. Da eu nu mă plîng ! Pe cînd tu...

— Mă doare, domnule locotenent !...

— Te doare, hai? Pesemne că aşa te-au învăţat bolşevicii.

— Nu m-a învăţat nimeni, domnule locotenent ! Sînt bolnav de ficat !

— Şi vrei să te cred pe cuvînt? Nu, pe cuvînt nu merge la mine ! Trebuie să te examinez eu... să văd dacă te doare cu adevărat !...

Şi-l izbea cu bocancul în burtă. Examenul nu mai permitea nici o îndoială: întins pe jos, cu braţele larg desfăcute, nemişcat, cu gura căscată, omul nu mai zicea nici cîrc.

— În ordine ! zicea Trepăduş, bucuros că a dat peste încă un om cinstit. E bolnav de ficat !... Caporal ! Să i se dea ceai de păpădie !

Prin urmare, în lagăr oamenii cinstiţi o duceau bine: toţi căpătau la ceasul potrivit cîte un ceai de păpădie. Mai rău o duceau acei care nu se arătau prea cinstiţi. Oricine se văieta, sau ridica vreo pretenţie, sau încerca să-l reclame pe Bădoiu sau pe Trepăduş mai-marilor care veneau de la Bucureşti în inspecţie, era pus la copac. Prin copac se înţelegea, propriu-zis, un copac. Era fag curat, numai că, spre deosebire de oricare alt fag, avea un nume al lui: fagul lui Trepăduş. De el era legat oricare recalcitrant la disciplina lui Trepăduş, bătut pînă la sînge şi supus la post integral.

— Măgarul ăsta rămîne aşa, legat, douăzeci şi patru de ore! poruncea Trepăduş sentinelei. Nici mîncare, nici băutură!... O picătură de apă să nu i se dea! Tragi în oricare încearcă să se apropie de el!

Aşa muncea Trepăduş toată ziua în numele tronului, al naţiei, al Conducătorului şi al superiorului său, colonelul Bădoiu, spre a trezi la realitate pe bolşevici:

— Să n-aud o şoaptă, că nu scapă unul viu din mîinile mele. Aţi venit aici să muriţi, nu să vă aşterneţi pe trai! Gura... că-i vai de mama voastră de bolşevici!

Iar seara, după ce făcea colonelului cel de al doisprezecelea raport, încheia:

— Şi înaintarea aia, domnule colonel? Parcă ziceaţi, domnule colonel, că azi-mîine mă fac căpitan!

— Te faci, bre, te faci!

— Păi, cînd, domnule colonel? Că eu, slavă domnului, pentru cine muncesc? Nu pentru ţară?

Colonelul aruncă o privire lungă de dragoste asupra lui Trepăduş:

— Pentru ţară, mă, Trepăduş. Că nimeni nu ţi-a zis că ai lupta pentru dracu!

— Păi, atunci, domnule colonel, dacă lupt pentru ţară, nu pentru dracu, de ce nu vrea domnul mareşal să fiu căpitan?

— Ba vrea, mă Trepăduş... vrea! Că am vorbit şi eu cu Bucureştii! Dar domnul mareşal Antonescu n-are timp de aşa ceva tocmai acu.

Trepăduş nu putea înţelege de ce domnul mareşal n-are timp să-l răsplătească pe unul ca el, care-şi dă viaţa pentru ţară, cu aceeaşi rîvnă şi ziua şi noaptea.

— Dar de ce ziceți, domnule colonel, că domnul mareșal n-are timp tocmai acu? Ce-i «tocmai acu»?

— Pentru că tocmai acu face război bolșevicilor!

Aici i se urca lui Trepăduș sîngele la cap:

— Vrasăzică, asta e! Am înțeles! De un coșcogea război are timp domnul mareșal Antonescu, da să mă înainteze căpitan, n-are! Bun! Am înțeles! Bun!

— Bun, nebun, asta e! rîdea colonelul. Dacă n-are, n-are!

Veselia colonelului său îl făcea pe Trepăduș să-și frîngă mîinile de supărare:

— N-are! Bine! Să zicem că n-are timp de asta! Dar o biată decorație acolo, domnule colonel... o biată decorație! Că n-o să-mi spuneți, domnule colonel, că nici pentru o sărăcie de decorație n-are timp domnul mareșal.

Acuma, colonelul devenea serios. Dădea dreptate lui Trepăduș. Decorație i se cuvine și l-a și propus pentru decorație și a stăruit. Trepăduș moare pentru țară și neam. Trepăduș se luptă cu bolșevicii. Trepăduș își cheltuiește ultima picătură de sînge, ca să nu pună bolșevicii stăpînire pe țară. Trepăduș trebuie decorat.

Pînă ce Trepăduș fu, în sfîrșit, decorat. În ziua aceea, de bucurie au murit în lagăr trei bolșevici și au fost băgați în spital treisprezece. Trepăduș se necăjea, asuda, sîngera, dar și țara nu rămînea nici surdă, nici oarbă, nici oloagă și-l răsplătea pentru jertfele lui. Cu nădejdea că în curînd va fi făcut căpitan, Trepăduș își mîngîia decorația și se simțea destul de bine împăcat cu soarta.

Trepăduș se lăsa tîrît de aceste dulci amintiri, în timp ce se uita la deținuții care treceau în convoi, cu cîte o boccelută sub braț, înspre poartă. Îi venea și lui greu — ca și colonelului Bădoiu — să creadă că se desparte pentru totdeauna de acești oameni, care dacă i-au pricinuit atîtea necazuri pentru că erau bolșevici, i-au procurat, totuși, și momente atît de plăcute! Și acum pleacă — și nu-i va mai vedea niciodată!

— Pleacă nenorociții! zise el colonelului, cu ochii înlăcrimați de dușca de conștiință națională care i se strecurase pe gît, de-a curmezișul.

— Da, pleacă nenorociții! confirmă colonelul, care se scălda și el în frumoasele lui amintiri. Pleacă și nici nu știu ce-i așteaptă!

— Ce să-i aștepte, domnule colonel? Sapa și lopata!

— Și încă ce sapă și lopată! dădu din cap colonelul.

Dar colonelul, om subțire, era pătruns de primăvară pînă la oase. Cerul, soarele, zefirul îl ajutau să treacă mai ușor peste sentimentul penibil al despărțirii și să vadă lucrurile ceva mai în trandafiriu.

— Ce să-i faci, bre, Trepăduș! continuă el, cu un oftat filozofic. Tu ești încă tînăr și nu știi ce este viața!.. Viața, bre, Trepăduș, nu stă pe loc. Ți-am mai spus-o. Unul vine, altul pleacă... unul pleacă, altul vine. Așa-i voința lui dumnezeu: cum pleacă unul, să-i vină îndată altu-n loc!

Tot chipul lui Trepăduș fu inundat de optimism:

— Să vă audă ăl-de-sus, domnule colonel! Dar dacă-i așa, ce-ar fi să mai pocnesc pe unul în cap, ca amintire!

Colonelul, care ar fi jertfit tot ce-i este lui mai scump ca să facă plăcere subalternului său Trepăduș, îl întrebă cu sentiment:

— Ții mult, bre, Trepăduș?

— Țin, domnule colonel! Am eu boală pe bolșevicul ăla... și mi-e necaz că mi-a scăpat printre degete!

— Care?

— Ăla sfrijitu, domnule colonel. Ăla din dreapta, domnule colonel, cu basmaua în mînă...

Colonelul se uită și văzu pe ăl cu basmaua în mînă: scund, sfrijit, în cap cu o fostă pălărie de paie cu borurile rupte, că aducea mai mult a tichie și cu un pantalon mai scurt cu cîteva palme, parcă i-ar fi fost smuls de la genunchi de o explozie.

— Ăla zici? întrebă colonelul. Ăla, malagambistul?

— Da, domnule colonel! Îmi dați voie?

— Cu plăcere, Trepăduș dragă!... Poftim!

Mai mult Trepăduș nu așteptă:

— Caporal!... Adu-mi-l pe malagambistul ăla înapoi!

După un minut, omul se găsea în fața colonelului și a lui Trepăduș.

— Mă ! răcni la el Trepăduş. De ce l-ai înjurat de mamă pe domnul mareşal?
— Eu?
— Da cine? Eu?
— Cînd?
— Mai întrebi şi cînd ! După ce înjuri pe majestatea sa regele de mamă, mai ai şi obrăznicia să întrebi şi cînd?... Na ! Uite cînd ! Să mai înjuri şi altă dată pe domnul colonel de mamă !
Şi cu o singură lovitură de par, pălăria de paie se înfundă în tidva omului.
— Caporal ! răcni Trepăduş. Ia-l pe malagambistul ăsta de aici ! Vezi să i se dea ceai de păpădie.
Caporalul se aplecă, dar se ridică îndată:
— Nu mai e nevoie, domnule locotenent !

XII

Cum au înflorit merii, Ică fu cuprins de febra ofensivei. Voia să ştie dacă ofensiva de primăvară va începe vreodată, iar dacă va începe, cum se va sfîrşi. Fireşte că singura făptură pe lume în stare să-i dea răspunsuri exacte la asemenea întrebări de cea mai delicată natură strategică era madam Astromanda Nostradama. Ea ştia tot ! Ică făcu, prin urmare, Astromandei Nostradama o vizită, mult mai devreme decît Astromanda Nostradama s-ar fi aşteptat. Dar după vizita asta, făcu o a doua vizită... şi a treia... şi a patra... pînă ce vecinele distinsei doamne Astromanda Nostradama, intrigate de apariţiile tot mai dese ale acestui individ soios, cu cravată ruptă şi răsucită ca o frînghie în jurul gîtului şi cu nişte pantaloni bombaţi de lustragiu, începură să-şi şoptească între ele:

— Baba şi-a găsit un peşte ! Să şi-l mănînce sănătoasă ! Treaba ei ! Dar cel puţin să-şi fi luat un peşte ceva mai spălat !

Madam Astromanda Nostradama, în lumea visurilor ei de clarvăzătoare care ghicea tot, nu știa nimic despre ceea ce se spune în spatele ei. Cu atît mai puțin știa « peștele», care nici nu voia să știe alta decît atît: dacă începe ofensiva de primăvară — iar dacă începe, ce sfîrșit va avea!

Madam Astromanda Nostradama îl primea pe Ică, totdeauna ca pe un nou-venit, iar după ce el îi destăinuia că s-a născut în luna noiembrie, ea își consulta forțele oculte și-i ghicea că, în acest caz, s-a născut în zodia săgetătorului. Așadar, vrînd-nevrînd, Ică trebuia să-și plece capul în fața sentinței fixate din ordinul Marelui Mister pentru toți cei născuți în luna noiembrie: ceea ce a fost stabilit de la început rămîne bun stabilit. Ică mai are de trăit circa patruzeci de ani. Sau, Ică mai are de trăit încă circa patruzeci de ani buni. Buni, din ce?... Ică nu mai întreba. Cu febrilitate primăvăratică, Ică întindea Astromandei Nostradama un pumn de bancnote, zbura pe ușă, se urca în tramvai, întindea taxatorului o hîrtie de o mie de lei, dinadins ca el să-i spună că n-are mărunte, dar lui nici nu-i păsa: ofensiva va începe la momentul potrivit și se va sfîrși bine. Mai are de trăit patruzeci de ani buni. Deci, ofensiva nu poate sfîrși decît bine.

Cît ținea drumul în tramvai, Ică, optimist, își număra zilele. Încă circa patruzeci de ani de trai bun... e ceva! Dar de îndată ce se așeza pe scaunul lui de vicepreședinte de consiliu cu puteri de președinte, Ică își pierdea liniștea! Ofensiva de primăvară va începe! Dar pînă una-alta, Hitler îi scoate sufletul cu ofensiva asta a lui de primăvară. Din ianuarie, Hitler îi dă emoții cu ofensiva lui. Arme noi! Surprize! Avalanșă, nu ofensivă! Sfîrșitul pămîntului! Prăpăd! Nimic nu va mai putea rezista armatelor germano-aliate! Un singur lucru mai lipsește ofensivei de primăvară: primăvara! Dar cum va veni... Pînă a venit! Ca în toți anii, primăvara a început și în acest an cu sfîrșitul lui martie. Ică, palpitînd, trăgea cu urechea să audă rumoarea ofensivei. Ică, însă, nu prinse nici cel mai mic zgomot care ar anunța cea mai inocentă ofensivă. În schimb, începură să-i răsune în ureche, din ce în ce mai puternic, anumite

murmure care veneau de pe front, dar care i-ar fi rămas, totuşi, pentru o vreme oarecare, încă destul de nedeslușite, dacă n-ar fi răzbit printre ele nişte înjurături răspicate curat romîneşti. Spre a-şi salva moralul primăvăratic, Ică se aruncă în braţele radioului Berlin. Aici, însă, nu se vorbea decît despre iarnă. Dar despre ofensivă? Nici cea mai mică aluzie despre ofensivă. Hitler, pesemne, încă nu era gata. Se pregătea ! Aşa a trecut şi luna aprilie. Ofensiva? Care ofensivă? Hitler încă nu e gata de ofensivă ! Se pregătea ! După aprilie, veni luna mai. Oricîte spunea radio Berlin despre iarna care a trecut, dar mai multă primăvară ca-n luna mai nu poţi găsi — şi totuşi, ofensiva? Nimic care să aducă a ofensivă ! Hitler încă nu era gata. Se pregătea. A trecut şi luna mai şi a venit în locul ei luna iunie. Ultima lună de primăvară !... Şi s-a scurs în tresăriri nervoase — cît de nervoase erau tresăririle lui Ică ! — şi prima săptămînă din iunie, şi a doua, şi a treia — pentru ca tocmai în 20 iunie, în ultima zi de primăvară, cînd se împlinea un an de la trecerea Prutului, să pornească ofensiva de primăvară: trupele germano-aliate începură să se mişte înspre est.

Or, în aceeaşi clipă, începu să se mişte şi Ică. Nici pînă atunci nu s-ar fi găsit om în ţara romînească să nege că Ică ar şti să se mişte — ba ceva mai mult: că Ică ştie să se mişte mai bine ca oricare altul. Dar în vara aceasta, cînd se porni ofensiva de primăvară, Ică se mira el însuşi cît de mult îl călise iarna care a trecut şi cum a izbutit să elimine din sufletul lui tot ce e slăbiciune ori şovăială.

Avea o idee de mult pregătită. De la o vreme, pe Ică îl nemulţumea profund titlul de Conducător pe care-l purta mareşalul. Pentru marile înfăptuiri ale mareşalului, istoria va fi indignată cînd va afla că i s-a dat o calificare atît de măruntă. Conducător !... Rahat ! Ce-i asta Conducător !... Altfel ar trebui să fie numit mareşalul: Dezrobitor !... Dezrobitorul !... Şi instinctiv, Ică puse mîna pe toc şi hîrtie ! Ce notă, ce desenă, ce calculă — ştia numai Ică. Dar cînd isprăvi şi făcu pe o altă hîrtie sinteza efortului său, se puteau citi cu litere mari două cuvinte: Turnul Dezrobirii !

Iar dedesubt, un şir de nouă cifre, scrise foarte mărunt. Un om oarecare n-ar fi putut înțelege nimic. Dar dacă Ică ar fi pus nota sub ochii femeii care purta numele marelui străbun Nostradamus, ea ar fi putut ghici de la prima vedere că Ică își propune să ridice la Chișinău un turn al dezrobirii, din care lui să-i rămînă suma de lei 225.637.422, plus cîteva centime.

După ce-și isprăvi proicctul, Ică dădu dispoziții:

— Mîine dimineață mari festivități la Chișinău în cinstea domnului mareșal Antonescu !

A doua zi dimineața, Ică îl proclamă la Chișinău pe mareșal Dezrobitor, în prezența Conducătorului, dar nu și a turnului.

Cînd festivitatea se încheie, ministrul de finanțe, unul din fruntașii finanței care ajuta războiul, ca să se ajute după Sfînta Scriptură pe sine, îl luă deoparte pe Ică și-l întrebă:

— Dar turnul? Cum rămîne cu turnul?

— Ei, și dumneata acuma cu turnul ! răspunse vice-dezrobitorul. Că doar n-ei fi avînd pretenția să ridic un turn peste noapte. Și apoi, nu văd graba ! Ce a fost esențial s-a făcut: l-am înălțat pe Conducător la rangul de Dezrobitor. Așa că, dacă mă gîndesc bine, mai-mai că aș renunța cu totul la turn, dacă... dacă...

— Dacă? făcu ministrul de finanțe, care începu să presimtă ceva.

— Dacă-mi dai o despăgubire la înălțimea acestui monument, care trebuie să fie cel mai grandios din întreaga Europă de răsărit.

Ministrul de finanțe zîmbi, resemnat:

— Fie ! Dar acontul îl scădem?

— Nici să n-aud ! Soldații noștri își varsă ultima picătură de sînge spre fericirea copiilor noștri... și dumneata, în loc să-ți simți sufletul înălțat, rămîi mereu ministru de finanțe: vorbești de aconturi ! Aconturi ! Mi-e și rușine să repet cuvîntul acesta: aconturi ! Nu-i nici măcar romînesc !

*

Pînă la ofensivă, Ică lucra numai douăzeci de ore pe zi. Dar de atunci, nici el nu știa la cîte ore se urca

ziua lui de muncă: la douăzeci şi patru, la treizeci, la patruzeci! Hitler trebuia să ştie că aici are un om de nădejde, care nu-şi precupeţeşte sîngele pentru victoria finală. Or, Ică nu şi-ar fi precupeţit sîngele, măcar să-l fi tăiat în bucăţi. Cum să şi-l fi precupeţit, cînd Hitler trebuia să ştie că aici are un om în care poate avea toată încrederea!

Deci, cîte ore pe zi lucra Ică pentru victoria finală? Cincizeci, şaizeci, şaptezeci, dacă nu şi mai mult, pentru că nenumărate erau marile probleme de stat pe care Ică trebuia să le rezolve pe principiile stabilite de Conducător: muncă, ordine, cinste. O singură zi de muncă a lui Ică era un tom uriaş de fapte istorice. Killinger, de pildă, îi cerea să fie executaţi zece muncitori prinşi că sabotează munca din fabricile pentru armată. Ică, însă, credea că pentru victoria finală n-ajunge să fie executaţi numai cei zece sabotori închişi, ci ar mai trebui executaţi cel puţin încă zece, care ar putea fi bănuiţi de un eventual sabotaj în viitor.

— Excelenţă! răspundea el lui Killinger. Vor fi executaţi douăzeci.

Hitler trebuia să vadă că are în Ică un om de încredere.

— Ni se cere să furnizăm de urgenţă armatei germane un nou stoc de cărbuni! îi comunica lui Ică generalul Plopeanu.

— Să-i furnizăm!

— N-avem oameni!

— Dar prizonieri sovietici avem?

— Avem!

— Atunci ce mai aştepţi? Pune-i pe ei la cărbuni!

Hitler trebuia să vadă că...

— Domnule preşedinte! venea la rînd prefectul de poliţie. Este unul, Ionel Petrescu, student la litere şi filozofie. Bolşevic. Înjură la facultate pe fascişti. Vă înjură şi pe dumneavoastră...

— Pentru asta ai venit? striga Ică.

— Nu pentru asta! Dar să vedeţi că acest student a fost şi obraznic... şi...

— Eu nu te înţeleg! strigă Ică scos din fire. Ditai prefect, vii la mine să-mi bolboroseşti nu ştiu ce, numai

ca să-mi pierd vremea cu tot felul de mofturi. Ce vrei, domnule? Ce vrei? Zici că e bolşevic! Zici că înjură regimul! Zici că mă înjură pe mine! Zici de toate... şi vii aici să mi te plîngi că-i obraznic!... Păi obraznici sînt toţi! Cine-i obraznic trebuie imediat cuminţit. Aşa că ce mai vrei, domnule? Arestează-l! Şi pe mine, te rog, lasă-mă în pace!

— L-am arestat, domnule preşedinte!

— Şi ce ai vrea? Ca eu să-i dau drumul?

— Nu, domnule preşedinte! Dar să vedeţi! Nu ştiu ce o fi avut băiatul, dar s-a aruncat de la etajul V!

Ică voia preciziuni:

— S-a aruncat viu sau gata mort!

— Ce-aş putea să ştiu, domnule preşedinte, că doar n-am fost în pielea lui!

— Vrasăzică, s-a aruncat viu. S-a sinucis. Probabil o dragoste nefericită. Noi n-avem nici o obligaţie să răspundem de neplăcerile sentimentale ale altora. Vezi-ţi de treabă şi altă dată să faci bine să nu mă mai deranjezi cu prostiile astea!

Hitler trebuia să...

— Ică dragă, intra la el Drojdieru — care, între patru ochi, îi spunea lui Ică pe nume — pesemne că nu ne-au dăruit comuniştii destule de-alea: un Comitet naţional antifascist, sau un Bloc al democraţiei! Acu s-au apucat să ne dea ceva nou: Uniunea Patrioţilor!

— Foarte rău, foarte rău! punea Ică diagnosticul. Asta înseamnă că serviciul nostru de ordine nu funcţionează normal. Anchetează!... Spînzură!... Împuşcă!

Drojdieru zîmbea:

— Ei, bravo, Ică dragă! Pe vremea cînd eu spînzuram şi împuşcam, dumneata mai umblai cu steguleţ la spate. Eu am venit la dumneata, ca la un om cu carte, poate ştii altceva! O metodă mai nouă, nu vechiturile astea!

— Mai nouă? se supără Ică. Ştreangul şi glonţul nu pot fi calificate vechi sau noi. Ştreangul şi glonţul sînt eterne, tinere domn!

— A! zise Drojdieru. Dacă mă iei cu « tinere domn», am înţeles! Mă crezi un bătrîn ramolit. Dar eu nu sînt aşa de grăbit, Ică dragă! Şi-o să-ţi arăt! Voi împuşca,

Ică dragă, cum n-am mai împușcat de cînd eram numai șef de jandarmi!

— Împușcă, Drojdierule, împușcă! strigă Ică. Fără milă și fără menajamente! Împușcă!

Ică învățase să facă și spume la gură și le făcea cu plăcere! Trebuia Hitler să vadă că aici are un om de nădejde, care nu-și precupețește sîngele pentru victoria finală. Și ca Hitler să vadă ce voia Ică, Ică trebuia să scoată ochii lui Hitler. Și ca să scoată ochii lui Hitler, îi trebuiau lui Ică zeci de perechi de ochi să se uite bine împrejur: ochi pentru agenții lui Brebu, ochi pentru agenții lui Belciug, ochi pentru agenții lui Dacu, ochi pentru agenții lui Killinger, ochi pentru agenții lui Himmler, ochi pentru agenții lui Ribbentrop, ochi pentru atîția și atîția agenți ai atîtor servicii de spionaj care, toți și toate la un loc, aveau, direct sau indirect, din partea lui Hitler, sarcina să fie cu ochii pe Ică. Dar cu cît se temea Ică mai mult de ochii lui Hitler, cu atît se vîra tot mai mult Ică în ochii lui Hitler. Gura lui nu împroșca nici scuipat, nici cuvinte, ci gloanțe. Dacă mareșalul — care, în frenezia lui ofensivă nu mai prididea de atîta muncă de curățire a terenului cu jandarmii lui și se vedea silit să ceară ajutor S.S.-ului german — poruncea să fie împușcați pe teritoriul sovietic toți muncitorii, țăranii și funcționarii sovietici, femei și bărbați, care au servit pe sovietici — Ică, pe teritoriul romîn, poruncea să fie împușcați toți muncitorii, țăranii sau funcționarii romîni, care erau prinși că vor să servească poporul romîn și că refuză să-l servească pe Hitler. Hitler trebuia să vadă că aici are un om de încredere care nu-și precupețește sîngele pentru victoria finală. Din partea lui Ică, Hitler trebuie să fie perfect liniștit. Hitler trebuie să fie scutit de enervări. Hitler nu trebuie să fie contrariat cu nimic. A venit la Ică ministrul Italiei, Ghigi, să-i pună, din senin, o întrebare:

— Domnule președinte, cum o duc tinerii pe care i-ați trimis să muncească în Germania?

Ică se întunecă. Ministrul romîn de la Berlin era foarte discret. În rapoartele lui nu pomenea nimic despre muncitorii romîni oferiți Germaniei de

către guvernul romîn. Belciug, însă, era mai puțin discret.

— Domnule președinte! îi zise el într-o zi. Se pare că muncitorii pe care i-am trimis în Germania sînt nemulțumiți. Mulți au și dezertat.

— Cum au îndrăznit? scrîșni Ică din dinți, care și asta învățase: să scrîșnească din dinți cum nu scrîșnea nimeni.

— Pentru că sînt supuși aceluiași tratament ca și prizonierii de război sovietici sau polonezi. Nu vă spun că pentru cea mai mică abatere de la disciplină sînt pedepsiți cu luni de închisoare. Dar nu li se dă de mîncare. Și nici nu sînt lăsați să se odihnească. După ce că sînt ținuți, claie peste grămadă, într-o murdărie de nedescris, în niște barăci, ca deportații, mai sînt și treziți în mijlocul nopții, după cîteva ore de somn, cu pumnii și cu picioarele: « Nu vă ajunge? Marș la muncă, valahi puturoși ce sînteți!»

Ică se uită la Belciug, bănuitor:

— Și ce vrei să zici, dragă Belciug? Că ai noștri nu sînt niște puturoși?

Asupra situației muncitorilor romîni din Germania, Ică avea, prin urmare, un punct de vedere bine gîndit. De asta i se părea puțin cam supărătoare întrebarea lui Ghigi, căruia-i răspunse:

— Bine, excelență!

— Curios! făcu Ghigi. Situația muncitorilor italieni trimiși în Germania este înspăimîntătoare. Nemții îi lasă să moară de foame și-i bat. Și cînd ai noștri încearcă să protesteze, S.S.-iștii asmut împotriva lor cîini ciobănești dresați să-i muște de picior. Avem și cazuri mortale. Ciudat! Vrasăzică ai dumneavoastră o duc bine!

— Splendid, excelență!

Din partea lui Ică, Hitler trebuie să fie perfect liniștit. Pe Hitler nu e bine să-l lași nici măcar să înceapă a se gîndi la ceea ce eventual ar fi în stare să ceară — ci trebuie să-l satisfaci cu anticipație. Cu atît mai prudent este, așadar, să i se satisfacă lui Hitler toate dorințele, atunci cînd și le exprimă. Killinger i-a dat de multe ori lui Ică a înțelege că Romînia-i place foarte mult lui Hitler.

— Am auzit, domnule preşedinte, îi spunea odată Killinger, rîzînd cu rîsul lui jovial, că la dumneavoastră există un cuvînt pentru tipul de femeie de care ai putea fi foarte mulţumit! Îl ştiţi?

— Cum să nu! Şi frumoasă şi lăptoasă şi devreme acasă!

— Asta e! făcu Killinger, vrăjit de plasticitatea zicalei. Şi frumoasă şi lăptoasă şi devreme acasă!... Aşa gîndeşte şi Führerul meu despre ţara dumneavoastră! O ţară excelentă, de care i-ar fi greu să se despartă.

— De ce să se despartă? făcu, grijuliu, Ică.

— Asta mă întreb şi eu! zise Killinger. Şi la asta s-a gîndit şi Führerul meu, care crede că n-ar exista nici un motiv istoric sau economic care ar putea duce la despărţire. De ce să ne despărţim, domnule preşedinte? De frică să n-avem conflicte? Care conflicte? Noi sîntem ţară industrială şi ţară industrială vrem să rămînem. Iar dumneavoastră sînteţi ţară agricolă şi ţară agricolă *ar fi bine* să rămîneţi. După cum vedeţi, domnule preşedinte, interesele noastre nu se ciocnesc şi *ar fi bine* ca nici în viitor să nu se ciocnească. Ar fi *foarte bine*, domnule preşedinte! La urma urmei, cum s-ar putea ciocni o ţară industrială cu o ţară agricolă? Dimpotrivă! Führerul meu crede că, în loc să se ciocnească, se completează. Ar fi deci *cît se poate de bine*, domnule preşedinte, să luaţi măsuri nu să ne despărţim, ci să ne completăm. Ar fi *colosal de bine*, domnule preşedinte!

Ideea lui Hitler nu era nouă. Încă în urmă cu optzeci de ani, o importase în ţară, tot din Germania, prinţul domnitor Carol — şi a fost cultivată, cu mai mult sau mai puţin succes, dintr-un considerent sau altul, de către toate guvernele conservatoare, liberale sau naţional-ţărăniste: ţară de ţărani, Romînia trebuie să rămînă ţară de ţărani. Dar niciodată n-a fost pusă pe tapet mai ritos decît o punea astăzi Hitler, care, o dată ofensiva de primăvară dezlănţuită, vedea victoria finală foarte aproape. Romînia să fie mulţumită cu ceea ce este: o ţară agricolă — şi să nu dea ascultare comuniştilor care umblă să-i bage în cap că ar fi timpul să-şi întemeieze o industrie naţională, solidă, multiplă şi

independentă. Hitler nu poate suferi țări și industriale, și independente. Lui Hitler i-ar face plăcere să vadă că această Romînie continuă și după victoria finală să fie o țară « și frumoasă și lăptoasă și devreme acasă», care n-are altă aspirație națională decît aceea de a munci din zori pînă noaptea tîrziu la coarnele plugului, pentru ca Germania lui Hitler să-și poată găsi, dimineața, la cafeaua cu lapte, franzeluța ei albă, indispensabilă oricărui membru de elită al poporului stăpîn. Putea refuza Ică Führerului această mică plăcere? O franzeluță! Ce este o franzeluță? Ce poate conta o franzeluță față de bogățiile țării!... O franzeluță!... Ar fi prea meschin să spună Führerului: Dacă vrei un corn sau o franzeluță la frișticul tău, n-ai decît să ți-l cumperi! Eu, pe gratis, nu dau. Dar cum, dumnezeule, să vorbești așa cu un prieten și-un aliat!... Un aliat!... Ce aliat!... Cu niște ochi!... Ce ochi!... Mii de ochi care ți se uită în ochi să ghicească: Ești, sau nu ești un om de încredere? Îți precupețești, sau nu-ți precupețești sîngele pentru victoria finală?

Și iar nu-și precupeți sîngele vicedezrobitorul, care, în plină ofensivă de primăvară, începu să predice iubirea aliatului:

— Sîntem țară de agricultori și țărani. Romînia trebuie să-și bazeze viața națională pe primatul agriculturii și al țăranilor. Statul de mîine nu poate fi decît un stat autoritar, totalitar, de disciplină națională și profesională. Țăranii și agricultura constituie marile rezerve din care națiunea a luat în cursul veacurilor soldații care i-au asigurat unitatea și produsele și care i-au îngăduit continuitatea luptei. De aceea, organizarea națională a țăranilor și a agricultorilor ar trebui să aibă misiunea de a readuce țara la viața ei autentică!

Apoi convocă o conferință de presă, la care fură invitați și ceilalți membri ai guvernului, spre a da opiniei publice lămuriri pe cît de complete, pe atît de sincere, asupra problemei.

— Am socotit cu creionul în mînă, domnilor, ce cîștiguri am realiza dacă țara aceasta ar reveni la ceea ce a fost pe vremea străbunului nostru Traian: o țară de țărani! Calculați! Începem cu școlile. Bolșevicii

noştri fac propagandă că n-avem şcoli destule. Desigur, lor le trebuie şcoli, ca să poată semăna mai uşor anarhia în sufletul naţiei noastre. Dar noi toţi cunoaştem adevărul. Avem şcoli peste puterile noastre. Cine are răspunderea statului ştie ceea ce este un buget. Să ne spună domnul ministru de finanţe: ce loc ocupă şcolile în bugetul nostru?

— Enorm! răspunse ministrul de finanţe.

— Aţi văzut, domnilor! Şcolile ocupă un loc enorm în bugetul nostru, destul de încărcat şi aşa! Or, vă întreb, domnilor: ce ne trebuie azi şcoli? Pentru ce luptăm noi azi în răsărit? Pentru ce-şi varsă copiii noştri sîngele pe cîmpurile de luptă de acolo? Pentru şcoli, sau pentru drepturile noastre?... Pentru drepturile noastre. Deci, nu ne mai trebuie şcoli. Le desfiinţăm. Facem economii de zeci de milioane. Universităţile? Le desfiinţăm! Bibliotecile? Le desfiinţăm! Cărţile? Le desfiinţăm! Teatrele? Le desfiinţăm! Cinematografele? Le desfiinţăm!

— Dar ziarele? întrebă Serafim Măruntelu, care începuse să dea semne de nelinişte.

— Nu! răspunse Ică. Ziarele sînt opinia publică. Or, noi respectăm opinia publică. În schimb vom desfiinţa spitalele. Ce nevoie are ţăranul nostru verde ca bradul şi tare ca stejarul, care poartă, pe umerii lui drepţi şi mîndri, gloria puterii de neînvins a străbunilor noştri daco-romani, de spitale? Oare străbunii noştri daco-romani au avut spitale? Nu! Şi cu toate astea, care imperiu s-ar putea compara în istorie cu măreţia imperiului roman? Numai imperiul german. Deci, nu ne trebuie spitale!... Întrebaţi pe domnul ministru al sănătăţii: ce loc ocupă spitalele în bugetul nostru?

— Enorm! răspunse ministrul sănătăţii.

— Aţi văzut? La bugetul nostru, şi aşa destul de încărcat, spitalele ocupă un loc imens, deşi n-au nici un rost să funcţioneze! Nici un rost, domnilor, pentru că romînul nu este bolnav trupeşte. Romînul era în primejdie a fi bolnav sufleteşte. Dar în ceasul al doisprezecelea, dumnezeu l-a trimis pe Dezrobitor şi ni l-a salvat pe romîn din ghearele satanei. Desfiinţăm, apoi, domnilor, băile, acolo unde sînt. Apa rece de izvor,

cum spune poetul, este singura care va reda romînului conştiinţa lui autentică. Ce mai desfiinţăm? Desfiinţăm tramvaiele, desfiinţăm autobuzele, desfiinţăm trenurile, desfiinţăm toate vehiculele care nu se potrivesc cu firea romînului. Romînul, dacă vrea să-şi trăiască din nou viaţa lui autentică, trebuie să revină la carul cu boi. Dacă germanii vor avea nevoie de trenuri aici, pentru interesele lor, îi priveşte... Noi le vom construi, dacă vor, dar numai ca să se folosească germanii de ele! Romînul să nici nu se atingă, dacă vrea să nu-şi compromită viaţa lui autentică.

— Domnule preşedinte, îndrăzni Mărunţelu să-l întrerupă pe Ică. Dacă-mi daţi voie, aş avea o propunere!... Eu zic să desfiinţăm pantofii.

— Splendid! se entuziasmă Ică. Am uitat. Să desfiinţăm pantofii. Este o economie fantastică. Milioane şi milioane de pantofi pe an... Minunat! Ţăranul să poarte numai opinci, ca străbunii noştri daci. Aşadar, de azi înainte, deviza ţării romîneşti, care trebuie să regăsească pe Bug şi-n Caucaz civilizaţia geto-traco-scito-iliro-daco-romană, va fi de aci înainte: înapoi la opinci.

Ionescu Ciurcheni, gelos de succesul lui Serafim, se ridică:

— Dacă-i aşa, domnule preşedinte, am şi eu o propunere: să desfiinţăm şi pantalonii!

— Exact! îşi prelungi Ică entuziasmul. Înapoi la iţari!... Toată lumea să poarte iţari!

— Dar izmenele? veni şi Rică Precup cu o sugestie. După cîte ştiu, un romîn autentic în opinci şi iţari nu poartă izmene.

— Fără izmene! aprobă Ică. Ţăranul trebuie să revină la viaţa lui autentică. Vasăzică, notaţi: înapoi la opinci, înapoi la iţari, şi fără izmene!

Ică trebuie să facă neapărat ceva pentru Hitler. Hitler are mii de ochi. Hitler trebuie să vadă că are aici un om de nădejde, care nu-şi precupeţeşte sîngele pentru victoria finală.

*

— Sotire, vino deseară să mă auzi!

Sotir, care fusese iar pe la nepoţii lui de la Olteniţa, se împotrivi:

— Păi cum se poate, coane? Abia vin de la drum! Sînt obosit!

— Ei aş! îl luă Ică peste picior. Dumneata, şi obosit! Vino, că-ţi trece!... Că după aia vreau să mai discutăm ceva foarte important despre nepoţii de la Olteniţa.

— Nu zău! zise Sotir, pe loc refăcut. Şi despre ce vorbeşti?

— Despre frăţia germano-romînă!

— Nu mai spune! făcu Sotir, care-şi trecu dintr-o dată toată batista peste obraz. Trebuie să fie ceva grozav. Frăţia germano-romînă! Vin!... Să ştiu că mor de foame şi de sete şi tot vin!

Astfel, Sotir se găsi în mijlocul unei adunări de doamne în frunte cu Miţa şi Veturia şi de domni, în frunte cu Killinger, care sclipeau prin poziţia lor socială, prin rochiile, uniformele şi costumele lor, dar mai presus de orice, prin năduşeala exasperantă, provocată de tot ce iadul putea inventa mai fierbinte într-o zi de iunie. Singurul care părea cu desăvîrşire uscat şi nepăsător la această replică excesiv de usturătoare pe care natura o dădea iernii era Ică, vicedezrobitorul. Cu o orbitoare cravată indiană, strînsă în jurul gulerului într-un minuscul nod malagambist, cu haina încheiată, cu manşetele albe ieşite cam cu vreo trei degete din mîneci, Ică vorbea — şi asistenţa se bucura că Ică şi-a regăsit verva de la începuturile perioadei dinamice a tinerei lui existenţe. Numai Sotir n-avea bucurie de Ică. Ică vorbea şi Sotir suspina. Nu pricepea boabă din tot ce spunea Ică. Băiatul ăsta, îşi zise Sotir, e prea deştept pentru mintea mea slabă. Şi dacă mi-o mai spune cineva de azi înainte că sînt prost, o să-l cred. Sînt un prost. Ce am crezut eu despre frăţia germano-romînă şi ce spune el!

Dar de ascultat trebui să-l asculte.

— Prietenia germano-romînă, zicea Ică, este expresia instinctului geografic şi mărturia sîngelui în faţa vieţii, voinţa de apărare a civilizaţiei şi a tradiţiilor noastre.

Sotir se pipăi la buzunar şi se linişti: nu-i lipsea nimic. Dar expresia instinctului geografic îl nemulţumi. Ce-mi vine flăcăul ăsta aici cu geografie? Toată viaţa mea am dus-o greu cu geografia. Pînă şi acuma, după atîtea drumuri şi tot nu nimeresc singur Olteniţa fără să întreb. Şi ce-i povestea aia cu mărturia sîngelui în faţa a nu ştiu ce?... Cum adică? Sîngele e o mărturie? De cînd? Iată! Aseară, mi-a curs sînge din nas. Asta ar fi mărturie că vreau să apăr civilizaţia şi tradiţiile noastre? Bine! S-o apăr! Dar pe ce chestie, domnule, pe ce chestie?

Ică, fireşte, nici nu voia să ştie ce se petrece în inima lui Sotir. Fără milă, se bălăcea în sînge şi în geografie.

— Poporul romîn s-a alăturat poporului german nu pentru un joc superficial de politică externă, ci pentru că poruncile destinului, comandamentele instinctului şi legile realiste ale geografiei i-au cerut ca, în faţa marii primejdii comuniste, să-şi razime credinţa, sîngele şi onoarea pe singurul popor care putea să mai apere civilizaţia Europei în contra avalanşei bolşevismului.

Sotir îl ştia pe Ică băiat bun de felul lui. A avut de-a face cu Ică şi mai înainte, dar de cînd lucra cu el pentru repunerea naţiei în drepturile ei sfinte pe linia Bucureşti-Olteniţa, Ică nu i-a ciupit un sfanţ din drepturile lui sfinte. Ică era un cavaler. Isteţ, vesel, galanton! Nimic de zis!... Dar asta nu putea să i-o ierte: de ce-i vorbeşte aşa! Să ştie că el e de faţă şi să-l îndoape numai cu vorbe neînţelese, nu-i politicos. A! Nu! Cavaler-cavaler, dar pe mine să nu mă ia la fix, că mă supăr! Şi am să i-o spun! Mă cheamă să mă ţină flămînd şi-mi vorbeşte numai în cimilituri! Să-i fie ruşine!

Dar nici acum Ică nu se gîndea la Sotir, ci numai la Hitler. Hitler trebuie să ştie că are aici un om de nădejde, care nu-şi precupeţeşte sîngele pentru victoria finală. De aceea, Ică, după ce se învîrti vreme de un ceas în jurul instinctelor geografice, al poruncilor destinului şi al mărturiei sîngelui, atacă tema care a fost vînturată în presă, cu atîta elan, vara trecută, cînd armatele germano-aliate erau grăbite să intre în Moscova înainte de cade zăpada:

— Ce ar fi devenit Europa, ce ar fi devenit civilizația, dacă Hitler n-ar fi înțeles la timp că primejdia mare vine din răsărit?... Fără Hitler bătrînele tradiții ale continentului ar fi fost ucise sub prăvala invaziei comuniste.

Mda! își zise Sotir, mulțumit că începe să prindă cîte ceva din spusele lui Ică. Grea întrebare! Ce făceam dacă nu venea Hitler la timp? Păi ce făceam? Făceam prost! Asta făceam! Cine știe dacă mai apucam vreodată să-mi văd nepoții de la Oltenița! Și ce făcea Ică? Și ce făcea coana Mița? Și ce făceau... ce să mai vorbim? Era vai de capul nostru! Noroc că a venit Hitler care a înțeles că...

— Cine sîntem? strigă Ică, pe un ton neașteptat de înalt. Sîntem legătura dintre Marea Baltică și Orientul apropiat. Și ce mai sîntem? Sîntem o perlă pe axa eurasiană. Și altceva ce mai sîntem? Sîntem o coroană a Balcanilor!

Lui Sotir, să-i sară inima din loc. Dacă Ică pornește așa, pe panta mărturisirilor, cine știe pînă unde merge, ca să afle lumea cine e. Dar Ică se opri tocmai la timp —spre a sări la secretul prieteniei dintre germani și romîni.

— Prietenia pe care o mărturisim azi Germaniei nu este nici o prietenie de cuvinte, nici o istorie de cuvinte prăfuite. Noi aducem în prietenia noastră nu cuvinte, ci realități!... Și ce aducem, doamnelor și domnilor? Ne aducem pe noi întregi, ca suflet și conștiință națională. Sîntem de luat întregi, sau de loc! Ce aducem noi în această prietenie? Aducem un popor sănătos: întîiul pe scara natalității europene. În sfîrșit, ce aducem în această prietenie? Aducem bogățiile pămîntului nostru. În această prietenie însă, noi vrem nu numai să dăm, ci vrem să și luăm. O spunem deschis, o spunem cu crezul nostru de popor leal: vrem să și luăm.

Să trăiești, fiule! gîndi Sotir. Bine le zici! Așa trebuie să vorbești porcilor ăștia de nemți: de la obraz! Cu curaj! Dacă noi vă dăm tot, trebuie să ne dați și nouă măcar comision. Că doar n-o să ne cereți să vă dăm totul pe gratis! Gratis nu există. Nimeni nu dă pe gratis! Așa, Ică dragă! Să și-o scoată Hitler din cap că noi trebuie să-i dăm lui tot și el să ne dea... vorba aia...

Şi Sotir cercă să-şi găsească o poziţie cît mai comodă în scaun, ca să-l poată asculta pe Ică în condiţii potrivite cu excelenta lui stare sufletească.

— Şi iată ce vrem, domnilor şi doamnelor, să luăm de la germani în schimbul bogăţiilor noastre şi al milioanelor noastre de ţărani sănătoşi...

Numai cu o clipă mai adineauri Sotir era de acord ca Ică să nu dea nemţilor nimica pe gratis. Totuşi, cînd auzi glasul răspicat cu care Ică vorbea, Sotir, emoţionat, simţi cum tîmplele încep să-i bată ca nişte ciocane. Mai ştii! îşi zicea el. Tînăr cum e şi fudul că ofensiva de primăvară a început, Ică ar mai fi în stare să ceară, doamne fereşte, şi tronul Germaniei, ca să-l supere pe Hitler.

— Domnilor şi doamnelor! strigă Ică, vrem de la germani, în schimbul bogăţiilor şi al milioanelor noastre de ţărani sănătoşi, marele exemplu german!

Sotir îşi duse mîna la inimă. Ptiu, bată-te norocul să te bată de puşti, că era cît pe ce să mă lovească damblaua din pricina ta. Eşti aşa cum ai fost totdeauna: un băiat cu scaun la cap. Nu ceri nici prea mult, nici prea puţin. Noi le dăm tot ce putem da: toate bogăţiile noastre, toată ţara noastră, toţi ţăranii noştri sănătoşi... Tot! Dar cu condiţia ca nemţii să ne dea exemplul lor. Schimbul e bun. Şi dacă Hitler nu cade la învoială, atunci să ştii că-i un porc! Un porc şi jumătate! Numai că Sotir regretă numaidecît că s-a grăbit să-i dea lui Ică un certificat de cuminţenie, pentru că Ică, în loc să se oprească aici, o luă razna cu pretenţiile:

— Vrem, continuă el, să luăm marele exemplu german şi îmi fac o onoare să mărturisesc aici, în casa credinţelor cu care voi închide ochii, în universitatea care rămîne temelia morală a vieţii mele... vrem să luăm marele exemplu german al patriotismului şi al jertfei pentru ţară. Lupta lui Hitler este exemplul sfinţit de ce trebuie şi ce poate să facă un om pentru neamul lui!... Dar nu numai atît: în schimbul neamului şi al bogăţiilor pămîntului nostru, vrem să mai luăm de la marele popor german exemplu de disciplină... Dar mai vrem ceva...

Sotir, speriat, se apucă de cap. În momentul acela ar fi dat nu ştiu cît să-l poată scutura bine pe Ică:

Stai, Ică! Ce-i cu tine? Ai căpiat? Ce tot vrei și vrei de la bieții noștri aliați? Să-i aduci la sapă de lemn, asta vrei? Ai spus că, în schimbul celor ce le dăm noi, vrem ca nemții să ne dea exemplul patriotismului lor. Bun! E mai mult decît mult. Credeam că-ți ajunge. Dar tu, în lăcomia ta, le mai ceri și exemplu de disciplină! Păi cum, Ică dragă? Nu ți-e rușine! Cu niște prieteni și aliați să te porți ca un cămătar ordinar? După ce le ceri exemplul patriotismului lor, le mai ceri și exemplul de disciplină! Păi de ce nu le ceri și perna de sub cap, Ică?... Ești nebun, Ică! Zău că ești nebun de legat. Uiți că în fruntea Germaniei este un Führer. Führerul nostru. Și că Führerul nostru, cînd o auzi cu cîtă obrăznicie îi ceri și-i ceri, numai cu un simplu telefon te poate strivi ca pe un purice!... Tu, Ică, flecuștețul de la Pitești, îi ceri unui Führer... mă, Ică, trezește-te!... unui Führer... Führerului nostru Adolf Hitler... cel mai mare om din cîți oameni a făcut dumnezeu pe pămînt... după ce îi ceri exemplul patriotismului său îi mai ceri și exemplul de disciplină... și tot nu te saturi... că parcă iar zici că-i mai ceri... Ce-i mai ceri, nenorocitule?... Să te aud!... Ce-i mai ceri?

— Vrem, răspunse Ică la gîndurile îngrijorate ale lui Sotir, ca poporul german, care-și împlinește marea lui misiune, să înțeleagă că vrem să luăm din propriul lui exemplu puteri noi pentru a ne împlini propria noastră misiune.

De spaimă, Sotir închise ochii, să nu vadă ce va urma, deși bănuia: Killinger, care prezida pe estradă, sau va trage cu revolverul în Ică, sau îl va pocni cu un scaun în cap, după marele exemplu al germanilor. Trecu o secundă, trecură două, trecură trei, dar la secunda a patra, Sotir, în loc să vadă, îl auzi iar pe Ică vorbind, viu și nevătămat:

— La această prietenie de realități, de fapte și de jertfe, dumneavoastră, domnule Killinger, ați adus un exemplu de onoare și lealitate, înfățișînd aci marea poziție morală pe care, în fața istoriei și a conștiinței noastre, s-a așezat Adolf Hitler, atunci cînd a întins mîna mareșalului Antonescu.

Aici, Sotir îndrăzni să deschidă — deşi cu multă prudenţă — un ochi, dar cele ce văzu îl încurajară să-i deschidă, larg, pe amîndoi: Killinger se apropie de Ică, îi strînse mîna şi, în aclamaţiile nesfîrşite ale distinsei adunări, îl îmbrăţişă. Dacă pe Sotir îl bucură, pe Ică îl făcu fericit. Cu Killinger în braţe, Ică înfrunta soarta mult mai uşor. Hitler trebuia să vadă că are aici un om de nădejde, care nu-şi precupeţeşte sîngele pentru victoria finală.

La prezidenţie, Ică îl găsi pe Sotir.

— Succes, coane Ică ! Mare succes ! Felicitările mele ! Dar să ştii că m-am speriat niţeluş. Credeam că n-o să mai isprăveşti cu pretenţiile.

Ică, însă, care evita pe cît putea discuţii deşarte, îl întrerupse:

— Ce-i cu chitanţele, Sotir?

— Poftim ! răspunse Sotir, punîndu-i pe masă un teanc de hîrtii.

Fără să se uite la ele, Ică băgă chitanţele în sertar.

— Bine ! Mîine pleci din nou la Olteniţa.

— Mîine? strigă Sotir, desperat. Ce vorbeşti, coane? Sînt zdrobit de oboseală ! Nu-i nici o zi de cînd m-am întors !

— Sotire ! făcu Ică, pe ton imperativ. Ştii că mie nu-mi plac mofturile astea. Cînd zic mîine, e mîine. Mîine dimineaţă iei avionul. Nu uita, Sotire, că sîntem în ofensivă şi că înaintăm !... Acuma ne aflăm aproape de Stalingrad. Ai înţeles? Victoria finală se apropie, şi tu mi te plîngi, ca o muiere, că eşti obosit ! Mîine dimineaţa, iei avionul pentru Geneva !

— Uf ! făcu Sotir, plictisit. Bine ! Acu spune ce ai de spus ! Că ziceai că ai să-mi comunici ceva foarte important.

Cu un zîmbet mirat, Ică-i răspunse:

— Ţi-am comunicat, nu? Ce vrei mai important decît o călătorie pînă la nepoţii tăi de la Olteniţa?

— Dacă o iei aşa, fie ! zîmbi Sotir. Ei, ia să vedem ce duc iar nepoţilor de la Geneva !

Dar, cînd să ajungă la concluzii, intră directorul de cabinet, care arătă cu mîna spre aparatul de radio:

— Domnule preşedinte, vorbeşte doctorul Goebbels !

Şi se retrase.

Febril, Ică întoarse butonul şi camera fu inundată de cuvintele luminoase ale doctorului Goebbels:

— Rusia nu are nici o şansă să poată rezista înaintării germane, dezlănţuită ca un uragan. Întinderea spaţiului rusesc poate aduce o amînare a finalului, dar în nici un caz o schimbare a lui. În Germania se continuă cu asiduitate colectarea de veşminte calde pentru armată...

Ică închise aparatul de radio:

— Sotire! Du-te acasă de te odihneşte. Nu mai trebuie să pleci mîine. Poţi să pleci poimîine.

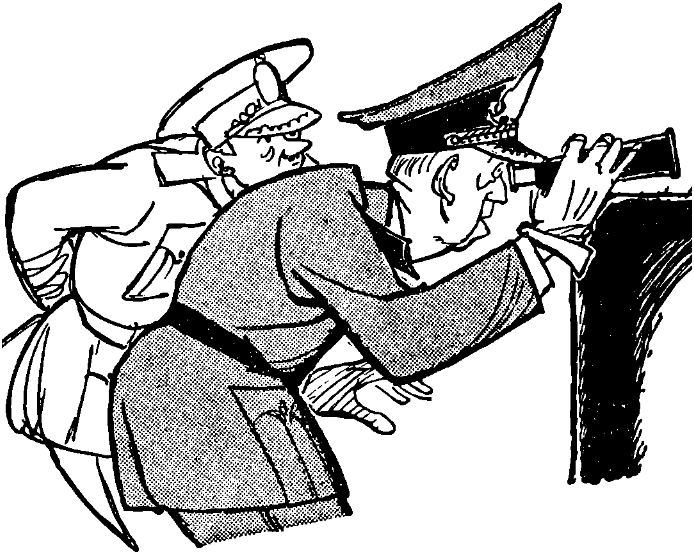
Cît era de gras, Sotir sări în picioare, ca un copil.

— Coane Ică, numai veşti bune să-ţi dea dumnezeu, că mare bine îmi faci! Mi-era mai mare mila de mine, coane! Să mă aştepte deseară o masă numai de peşte... şi eu să plec la Olteniţa!... Vasăzică, ne-am înţeles. Mîine trec aici după hîrtii! Să fii sănătos.

Ică aşteptă ca uşa să se închidă după Sotir, apoi o chemă pe Miţa la telefon:

— Alo, doamnă mareşal, aici eu! Doamnă mareşal, îmi daţi voie să vă întreb: cum merge cu colectarea floarei de tei în capitală?... A! Bun!... Mă gîndesc că brava noastră oştire înaintează spre Stalingrad... unde se pare că-i ger şi zăpadă, cu toate că sîntem în august!... Şi cu veşmintele calde, cum merge, vă rog, doamnă mareşal? Bine? Sînteţi mulţumită?... Sînt fericit!... Ştiţi, n-ar fi bine ca brava noastră oştire să se găsească la sfîrşitul lui august la Stalingrad, fără ciorapi de lînă şi fără flanele... Mă iertaţi, doamnă mareşal!... Toată ţara vă admiră, doamnă! Sărut mînuşiţele!

Închise delicat aparatul cu vîrful celor zece degete ale lui, ca să nu se spună cumva că ar fi trîntit receptorul în obrazul doamnei mareşal. Deşi este singur, mai bine să fie prudent. Hitler are zeci de ochi. Las' să vadă că are în ţară un om de toată încrederea, care nu-şi precupeţeşte sîngele pentru victoria finală!

XIII

Cu cravaşa în mînă, Dezrobitorul se aşeză, dar Ică, sub braţ cu un teanc de hîrtii, pe care nu îndrăznea să le pună pe masă, rămase în picioare, timid ca un elev chemat la tablă să explice colegilor lui o lecţie pe care nu şi-o pregătise de acasă. Puţin încovoiat, puţin roşu la faţă, cu ochii puţin speriaţi, Ică, deşi ar fi trebuit el să înceapă, nu scotea un cuvînt. Dezrobitorul se uită la el şi simţi cum îi creşte inima de bucurie. Venise aici, direct de pe front, pentru Ică. Şi acum patru zile, tot numai pentru Ică a venit. Şi acum şapte zile la fel. Şi acum unsprezece zile... Era un fapt neobişnuit de interesant, de care viitorimea va trebui să ţină seama, neapărat. Munca de pe front răpea Dezrobitorului un timp care nu se mai putea numi preţios, ci istoric. De-altminteri, ţara era informată de mult că tot ce a făcut Conducătorul şi apoi Salvatorul şi apoi Dezrobitorul şi tot ce va mai face de aci înainte Dezrobitorul a devenit,

sau va deveni, în mod automat, un bun al istoriei. Şi cîte lucruri istorice n-a trebuit să facă şi cîte nu trebuie să facă, mai ales pe parcursul acestei ofensive de primăvară, Dezrobitorul ! Să inspecteze, să decoreze, să rostească, la cea mai mică ocazie, o cugetare, eventual două, să cugete chiar, fără a se simţi, în toată această activitate a lui, în nici un fel stingherit — dimpotrivă — de acel zgomot ciudat care se putea asemui ba cu ronţăitul unui cîrd de şobolani înfometaţi, ba cu scîrţîitul unor pene care ară hîrtia cu vrednicie. Pentru că acesta era adevărul: totdeauna se găseau în spatele Dezrobitorului cîteva plutoane de înfipţi ai pămîntului — cum atît de inspirat i-a consfinţit Ică pe gazetari — care-şi purtau pe braţ banderola P.P. cu multă mîndrie, deşi cu mare băgare de seamă, ca să nu-i prindă soldaţii romîni, pe undeva, singuri, pe la întuneric, departe de aripa ocrotitoare a ofiţerilor.

Dar, în pofida atîtor şi atîtor fapte de arme, indispensabile victoriei finale, Dezrobitorul nu uita ţara. Ţara ! Cum merg lucrurile în ţară? Cum merge dreptatea? Dar cinstea? Dar ordinea? Şi ce face Miţa? Şi ce face Killinger? Şi ce face Ică? Ică plana deasupra tuturor celorlalte preocupări ale Dezrobitorului. Poate, oare, Ică face singur faţă atîtor probleme de stat, mici, mijlocii şi mari? Oare, tînăr cum e, Ică nu se lasă prea zăpăcit de putere? Oare Ică nu face greşeli?

Purtat astfel cu gîndul tot timpul spre ţară, era peste puterile Dezrobitorului să reziste ispitei de a se vedea purtat spre ţară, cel puţin o dată la patru zile, cu avionul. Vizitele acestea, cu cît mai dese erau, cu atît mai mult bucurau pe de o parte ţara, care, prin aceasta, avea dovada că victoria finală este atît de inevitabilă şi apropiată, încît armata, pentru micile operaţii de curăţire a terenului cîte îi mai rămîneau de făcut, se putea descurca şi fără Dezrobitor — iar pe de alta, pe Dezrobitor, care-l putea ajuta măcar pentru cîteva ceasuri pe Ică în opera lui de vicedezrobitor.

Şi cîtă nevoie avea Ică de sfatul Dezrobitorului ! Cu ce sete, deşi cu timiditate, cereau privirile lui Ică sfatul Dezrobitorului ! Ce copil cuviincios era acest Ică ! Ce dornic era el de a învăţa de la Dezrobitor tot ce

trebuie să știe un om care deține cea mai înaltă funcție civilă în stat ! Altul, în locul lui Ică, ar fi ajuns un îngîmfat nesuferit, cum ajung, de obicei, tinerii cărora li se încredințează puteri care depășesc și mintea și pregătirea lor ! Dar Ică îi făcea totdeauna plăcerea de a-i mărturisi că trebuie să treacă mult pînă să atingă, în arta de a guverna, virtuozitatea îndrumătorului său, Dezrobitorul.

— Domnule mareșal ! îi zise Ică și acum. Mi-e rușine să vi-o mărturisesc, dar cinstea mă împiedică să tac: în rezolvarea problemelor de stat, nu ajung nici măcar la călcîiele dumneavoastră. Pe lîngă dumneavoastră sînt încă un copil de țîță, domnule mareșal !

Ce făptură minunată era acest Ică ! Inteligent cum rar se poate întîlni o asemenea inteligență la un om tînăr ca el... Și plin de carte... Ce carte !... Și energie !... Ce energie !... Și totuși, modest ! Cît de modest ! Era, pentru Dezrobitor, o adevărată baie de speranțe modestia lui Ică. Ascultați-l !... Pe lîngă dumneavoastră, domnule mareșal, sînt încă un copil de țîță !... Nu, scumpe Ică ! Nu fă praf din tine !... Nu ești și nu te mai cred de mult copil !... Ești om mare și sînt mîndru că ocupi scaunul meu. Dar nu vreau să ți-o spun, ca să nu cazi în păcatul deșertăciunii. Și-apoi, oricum, mai ai lipsuri ! Lipsuri mari ! Lipsuri multe ! Și numai dumnezeu știe unde ar ajunge țara, dacă n-aș veni din cînd în cînd pe aici, să te ajut ! Mai trebuie să înveți, Ică, mai trebuie să înveți.

— Ică ! îi răspunse Dezrobitorul, cu aceeași emoție și cu aceleași vorbe cu care-i răspundea totdeauna. Faci bine că mi-o spui. Desigur că încă nu te pricepi ca mine la conducerea treburilor de stat. Eu sînt un om care a studiat în Franța, în Anglia, în Belgia... așa că știu cum trebuie guvernată o țară, ca să se înalțe pînă la culmile civilizației. Dar să nu te miri, Ică ! Ești încă tînăr. N-ai decît treizeci și opt de ani. Cînd o să fii la vîrsta mea, poate o să mă ajungi... și poate o să mă și întreci, Ică !

Dezrobitorul rămînea, în orice împrejurare, același om loial: la modestie, răspundea cu modestie. Dar Ică nu permitea Dezrobitorului să se coboare pînă la el:

— Să vă întrec? făcu el, înspăimîntat. Imposibil! Să vă ajung? Nu îndrăznesc nici în vis să-mi închipui că v-aş putea ajunge, nu la vîrsta dumneavoastră, dar nici măcar la vîrsta de o sută de ani.

Cu aceasta, Ică îşi luă, în sfîrşit, libertatea să pună hîrtiile sub ochii Dezrobitorului.

— Ce vreţi mai mult, domnule mareşal! spuse el, supărat pe sine. Am aici o seamă de probleme pe care mă declar incapabil să le rezolv singur. Nu pot, domnule mareşal, nu pot! Sînt chestiuni care mă depăşesc. Abia v-am aşteptat să veniţi, ca să le găsiţi o soluţie. Vă rog, domnule mareşal, învăţaţi-mă ce trebuie să fac!

— Te rog, Ică! îi răspunse Dezrobitorul. Sînt nerăbdător să te ascult!

Dezrobitorul n-o spunea numai ca să-i vină lui Ică în ajutor, ci, realmente, era nerăbdător să-şi dea avizul în problemele de stat. În problemele de stat, Dezrobitorul se simţea în apele lui.

Încurajat, Ică întinse mareşalului prima hîrtie.

— Domnule mareşal! Iată aici un caz. Pe front ne vărsăm sîngele pentru a zdrobi definitiv comunismul, şi aici, un domn Gheorghe Constantinescu comite falsuri în acte publice şi face trafic de influenţă. Cum l-aş putea pedepsi?

— Ce, este acest Constantinescu?

— Fost carlist!

— Să fie arestat şi condamnat la douăzeci şi cinci de ani muncă grea!

— Mulţumesc, domnule mareşal! Acum al doilea caz! Este unul Costică Cizmaru! Vinde lapte amestecat cu apă!

— Ce este Cizmaru?

— Lăptar!

— Aha! Treizeci de ani muncă grea. Şi să i se confişte vaca, să nu mai poată pune apă în lapte!

— Mulţumesc, domnule mareşal! Vă rog citiţi hîrtia aceasta. Acum cînd fiii noştri mor pe front cu bucurie pentru noua ordine europeană, individul Spiridon Moraru îşi ţine cîrciuma într-o murdărie de nedescris.

— Ce meserie are acest Moraru?

— E crîşmar!

Dezrobitorul căzu pe gînduri.

— Moraru... Moraru! Parcă-mi amintesc de numele ăsta!... Nu cumva-i carlist?

— Nu știu, domnule mareșal, deși, după cîte se spune în procesul ăsta verbal, n-ar fi exclus!

— Bun! Patruzeci de ani muncă grea... și închide-i dugheana, pînă o se să conformeze prevederilor serviciului sanitar!

— Mulțumesc, domnule mareșal! Încă un caz greu, domnule mareșal! Negustorul Ion Stavrache a dosit șaizeci și unu de kilograme de slănină și cinci kilograme de friptură de porc pe care le-a vîndut cu preț de speculă!

— Cîtă slănină zici că a dosit criminalul ăsta?

— Șaizeci și unu de kilograme, domnule mareșal! răspunse Ică, punctîndu-și silabele, spre a scoate și mai în relief gravitatea delictului.

— Și fripturi de porc?

— Cinci kilograme.

— Să le trimită imediat la Patronaj! strigă Dezrobitorul, izbind cu cravașa în masă.

— Nu se poate, domnule mareșal!

— De ce?

— Le-a vîndut! Doar v-am spus!

— Le-a vîndut? Cincizeci de ani muncă grea... și să i se retragă dreptul de a mai vinde mezeluri.

— Mulțumesc, domnule mareșal!... Cazul ăstălalt e mai complicat, domnule mareșal!

— Nu există cazuri complicate! făcu Dezrobitorul, tranșant. Despre ce este vorba?

— Blocul de gheață la oficial se vinde cu treizeci și opt de lei. Dar camionagiii îl vînd cu optzeci!

— Speculă?

— Speculă, domnule mareșal!

— Ai numele lor?

— Nu!

— De ce, Ică? Ce-i anarhia asta? Te plîngi de niște speculanți și n-ai numele lor!... E posibil? Te rog să afli numele lor și să mi-i arestezi pînă deseară!

— Mulțumesc, domnule mareșal! Am o chestie cu roșiile!

— Ei, ce-i cu roșiile?

— Se vînd cu patruzeci de lei bucata.
— Unde?
— Pe la toate restaurantele!
— Şi tu permiţi o asemenea neruşinare? Să arestezi îndată pe toţi restauratorii!
Timid, Ică îndrăzni:
— Greu, domnule mareşal! Va rămîne oraşul fără nici un restaurant!
— Mda! făcu Dezrobitorul. E greu!... Altceva?
— Farmaciile, domnule mareşal! La farmacii nu există preţ fix pentru medicamente. Merge numai pe tocmeală! Şi din zi în zi preţurile se urcă.
Mareşalul îşi dădu larg mîinile în lături:
— Dragă Ică, să nu mi-o iei în nume de rău. La toate mă pricep, dar numai farmacist n-am fost! Ce pot să fac, Ică? Să-i arestez pe toţi farmaciştii? Pot lăsa ţara fără farmacii, ca lumea să moară cu zile?... Dă-i dracului de farmacişti! Dacă urcă, pesemne că or fi avînd şi ei motivele lor!
— Adevărat, domnule mareşal! făcu Ică, încîntat că s-a lămurit şi problema farmaciilor. Dar ce facem, domnule mareşal, cu prăjiturile? Alaltăieri s-a plătit o prăjitură treizeci şi unu de lei. Şi azi s-a cerut la toate cofetăriile patruzeci şi trei.
— Dar e foarte simplu, Ică! Toată lumea să plătească preţul de alaltăieri!
Ică rîse de propria lui prostie.
— Extraordinar, domnule mareşal! Şi mie nici nu mi-a trecut prin minte aşa ceva! Desigur! Toată lumea să plătească preţul de alaltăieri. Acu, mai am o chestie cu frizeriile, domnule mareşal!... Un tuns şi un frezat a ajuns să coste o sută de lei.
— Enorm!... Dar un tuns singur?
— Şaptezeci!
— Enorm! Şi un ras singur?
— Treizeci!
— Enorm! Şi nu-i nici o frizerie mai ieftină?
— Nu!
Mareşalul dădu vagi semne de enervare.
— Şi ce ai vrea, Ică dragă?... Să mă duc eu să tund şi să rad oamenii? Poţi să-mi ceri tu aşa ceva? Nu

am atîtea pe cap? N-am ofensiva? N-am armata? N-am teritorii noi de organizat?... Nu cumva te gîndeşti, dragă Ică, să-i arestezi pe frizeri?... Şi cetăţenii? Ce fac cu cetăţenii, Ică? Să-i las să poarte coamă, ca legionarii?

— Prin urmare...?

— Prin urmare nimic, Ică dragă! Lasă lumea în pace să facă ce-o vrea: să se tundă, să se radă... nu ne priveşte!... Noi trebuie să avem grijă de victoria finală. Vin de pe front! Şi pe front vezi cum sîngerează floarea neamului nostru pentru cauza sfîntă... vezi cum ştiu soldaţii să rabde şi foamea şi setea fără să scoată un cuvînt... şi aici, lumea n-are alte griji decît să se tundă, ori să se radă! Nu mai merge aşa, Ică! Şi uite la ce m-am gîndit, Ică, azi-dimineaţă, cînd mă aflam în avion: că naţia noastră nu este decentă. Eu nu-mi pierd vremea pe străzi. Eu sînt mai mult în vîrtejul luptelor şi în bătaia tunurilor, acolo, unde se decide soarta Europei. Dar am aflat că aici se întîmplă lucruri îngrozitoare. Femeile umblă în oraş decoltate şi şi-au luat obiceiul să nu-şi mai pună ciorapi. E adevărat, Ică?

— Adevărat, domnule mareşal! zise vicedezrobitorul.

— Vezi? îl mustră blînd Dezrobitorul. Şi eu trebuie s-o aflu de la alţii. Tu n-ai găsit de cuviinţă să sufli un cuvînt mareşalului Antonescu!... Mi s-a spus apoi că femeile se fardează ca nişte nebune... că-şi fac coafuri absolut nepermise... şi că-şi pun rochii scurte, de li se văd genunchii afară!... E posibil, Ică? Sub mine, sub regimul renaşterii, sub drapelul luptei contra comunismului, femeile să-şi arate bărbaţilor genunchii?... Copiii noştri sîngerează în lupta contra barbarilor şi femeile să umble cu genunchii goi? Frumos e asta, Ică? Spune tu: e frumos?

— E foarte urît, domnule mareşal!

— Dar nu numai femeile sînt indecente! continuă Dezrobitorul. Ci şi bărbaţii. Bărbaţii, mai rău decît femeile. Aud că bărbaţii intră prin localuri şi, sub pretext că le este cald, îşi scot haina şi rămîn în cămaşă. Asta n-ar fi nimic! Dar sînt mulţi care-şi scot şi cravata. Tot sub pretextul că li s-a făcut cald. Eu, care am studiat şi la Paris şi la Londra şi la Bruxelles, n-am

pomenit asemenea obiceiuri urîte. Ce înseamnă că-i cald? Desigur că-i cald. Doar e vară... şi vara trebuie să fie cald. Şi cînd e cald, nu li-e cald numai civililor, ci şi ostaşilor! De ce nu spun şi ostaşii că le-ar fi cald? Ştii de ce? Pentru că sînt în război şi pentru că au conştiinţa că sînt în război şi pentru că în timp de război trebuie să umbli decent! Aş vrea să văd pe un soldat de al meu să se prezinte în faţa mea numai în cămaşă, fără tunică sau cu tunică fără să fie cu toţi nasturii încheiaţi!... Ştii ce aş face unui soldat ca ăsta? L-aş aresta şi l-aş trimite îndată la Curtea Marţială. Un soldat nedisciplinat nu poate fi decît soldat bolşevic. Aşa cum sînt şi civilii în cămaşă şi fără cravată. Numai bolşevicii umblă fără cravată. Şi noi, care luptăm contra bolşevicilor, tot noi să introducem aici năravuri bolşevice? Aşa înţelegem noi spiritul noii ordini europene?

— Este o ruşine, domnule mareşal!

— Este o ruşine şi o crimă faţă de copiii noştri, Ică dragă! Te rog să curmi îndată dezmăţul ăsta bolşevic. Femeile să-şi lungească rochiile, să renunţe la decolteuri şi la farduri şi la coafuri şi la toate indecenţele astea... bolşevice. Şi bărbaţii la fel, oriunde or fi, pe străzi sau în localuri, să stea cu haina pe ei. Toată lumea să fie decentă. În decenţă stă sănătatea neamului. Care o fi prins fără haină pe el şi fără cravată să fie îndată internat în lagăr, laolaltă cu bolşevicii. Fără decenţă, ne vărsăm sîngele în zadar! Lipsa de decenţă ne va ruina. Ştii de ce s-a prăbuşit imperiul roman? Pentru că a renunţat la decenţă şi a început să ducă o viaţă indecentă. Prin urmare, aibi grijă ca tot neamul să poarte haină şi cravată, că va fi vai de noi!

Ică îşi duse mîna la cravată, se convinse definitiv că nu-i bolşevic şi zise admirativ:

— Domnule mareşal, vă rog să mă iertaţi. Cînd am spus că în problemele politice sînt faţă de dumneavoastră *încă* un copil de ţîţă, am greşit. Trebuie să fac o rectificare: în comparaţie cu mareşalul Antonescu, Dezrobitorul, eu sînt şi *voi rămîne pînă la moarte*, în chestiunile politice, un copil de ţîţă... Mă iertaţi, domnule mareşal! N-am isprăvit!

— Ce mai e? întrebă, afectuos, Dezrobitorul.

— Încă un manifest bolșevic ! Vă rog, citiți-l ! Este de o îndrăzneală fără pereche !

— Nu mă interesează manifestele lor ! Mă interesează ce ai tu de gînd să faci cu ei !

— De asta v-am așteptat, domnule mareșal: să-mi spuneți ce trebuie să fac.

Îndoindu-și și dezdoindu-și cravașa cu ambele mîini, mareșalul își pronunță rar, cu glasul scăzut, dar cu atît mai sugestiv, sentința:

— Fă ce trebuie să faci !

— Vă mulțumesc ! făcu, recunoscător, Ică. Este singura soluție înțeleaptă ! Acum vedeți, domnule mareșal, de ce vă spun că în chestiunile politice sînt un copil de țîță în comparație cu dumneavoastră !

Și oftă:

— Ce ușor poate dezlega cineva problemele cele mai grele, dacă posedă, ca dumneavoastră, arta de a conduce o țară !

Apoi întinse Dezrobitorului o nouă hîrtie:

— Este un raport asupra măsurilor de deportare dincolo de Nistru a jidanilor și țiganilor din vechiul regat. Și acesta este un raport cu privire la deportarea inochentiștilor. Ce facem, domnule mareșal, cu inochentiștii?

— Îi deportezi !

— Mulțumesc, domnule mareșal ! Trenurile sînt gata pregătite !

Dezrobitorul se însufleți:

— Bravo, Ică !... Îmi place inițiativa !... Urcă-i în tren și scapă țara de ei !... Ce mai ai, Ică, de rezolvat?

— O singură problemă importantă ! Am prins la primăria de verde un funcționar că a luat mită. Ce fac cu el?

— Pune-l în lanțuri ! făcu Dezrobitorul, care-și disciplinase atît de bine gîndirea, încît ideile îi veneau fără măcar să le cheme. Și expune-l la primărie ! Să-l vadă toată lumea !

— Și cîte zile să-l țin, domnule mareșal?

— Cinci !

— Mulțumesc, domnule mareșal ! Cinci zile în lanțuri, să vadă țara ce pățesc sub mareșalul Antonescu,

Dezrobitorul, toți cei care se înfruptă din drepturile romînilor, măcar cu o centimă.

La aerodrom, se desprinse, din mijlocul gazetarilor care se adunaseră în jurul Dezrobitorului, Serafim Mărunțelu.

— Domnule mareșal, țara stă cu sufletul la gură și urmărește lupta eroică pe care brava noastră armată o duce sub geniala dumneavoastră comandă ! Prin mine, țara vă exprimă convingerea că Stalingradul va cădea, fiindcă soarta Stalingradului a fost pecetluită de mareșalul von Bock.

Mareșalul se făcu vînăt. Mareșalul von Bock a pecetluit soarta Stalingradului ! Ca și cum mareșalul Antonescu n-ar exista. Scrîșnind din dinți, mareșalul întoarse spatele lui Serafim Mărunțelu și-l luă pe Ică de braț:

— Și cu țiganul ăsta ce ai de gînd, Ică? Nu-l deportezi?

— Nu pot, domnule mareșal ! În vederea deportării țiganilor, Killinger a obținut de la Berlin ca Serafim Mărunțelu să fie decretat un « Werthvollezigeuner».

★

Undeva pe front, în ziua cu care începea a treia decadă a lunii august, un ofițer german, generalul von Krumm, aduse Dezrobitorului vestea:

— Domnule mareșal, ne putem felicita ! Trupele noastre au trecut Donul !

— Bravo ! strigă mareșalul, care ar fi fost gata să bată pe umăr pe generalul von Krumm, dacă generalul n-ar fi fost german. Felicitările mele ! Prin urmare, sîntem la doi pași de Stalingrad !

— Pînă în cîteva zile, Stalingradul va fi ocupat, domnule mareșal !

— Bieții ruși ! făcu mareșalul, într-o pornire spontană de milă pentru inamic. Nici nu se așteaptă să ocupăm Stalingradul atît de rapid.

Perspectiva însufleți la fel de puternic pe amîndoi. Stalingradul în mîna armatelor germano-aliate ! Pînă în iulie, cînd numele acesta a apărut pentru întîia oară în comunicatele germane, cine a auzit vreodată de un Stalingrad? Cu rare, foarte rare excepții — în afară de cetățenii Uniunii Sovietice — nimeni ! Și deodată,

Stalingradul a sărit pe planul întîi şi a început să domine interesul întregii omeniri care a aflat că Stalingradul este un oraş industrial, situat între Don şi Volga, cu o populaţie de numai cîteva sute de mii de locuitori, dar că de soarta acestui Stalingrad depinde soarta Rusiei. Conducătorii germano-aliaţi, radioul germano-aliat, presa germano-aliată îşi concentraseră toate preocupările asupra acestui oraş de numai cîteva sute de mii de locuitori, cu numele de Stalingrad, spre care armatele germano-aliate se îndreptau cu repeziciune. Dacă Stalingradul este ocupat — zicea D.N.B.-ul şi toţi purtătorii de cuvînt, militari şi civili, ai lui Hitler — cade şi ultima piatră unghiulară a frontului sovietic. Dacă Stalingradul este ocupat, Rusia pierde ultima linie de cale ferată care o leagă de cîmpurile petrolifere din Caucaz. Dacă Stalingradul este ocupat, sovieticii pierd întreg cursul inferior al Volgei. Dacă Stalingradul este ocupat, sovieticii pierd unul din cele mai mari centre de armament. Dacă Stalingradul este ocupat, sovieticii pierd industria de tractoare care furnizează un sfert din tractoarele întregii Rusii şi care de doi ani fabrică tancuri. Dacă Stalingradul este ocupat, sovieticii pierd un mare număr de turnătorii de oţel şi rafinării pentru petrolul adus de la Baku pe Marea Caspică şi Volga.

— Foarte rău că nu se aşteptau! răspunse, rîzînd, generalul von Krumm. Cînd au în faţa lor armata germană, ar fi trebuit să se aştepte.

După ce generalul von Krumm plecă, Dezrobitorul nu mai avu linişte. Imaginea Stalingradului îl surescita. Ar fi vrut să fie şi el, acolo, de faţă, la scena finală a războiului. Unui conducător de armate, oricît de mare ar fi, nu i se întîmplă de prea multe ori în viaţă să asiste la prăbuşirea unui colos cum este Rusia! Ar fi păcat să scape o asemenea ocazie.

Din nefericire, însă, mareşalul avea o grămadă de treburi în curs: inspecţii, convorbiri telefonice cu Ică, decorări de ofiţeri şi soldaţi după ultimele lupte cu inamicul la Maikop — aşa că nu putu pleca spre Stalingrad decît peste patru-cinci zile. La capătul călătoriei, Dezrobitorul avu mulţumirea să dea din nou de von Krumm.

— Cum merg treburile pe aici, domnule general?

— Excelent, domnule mareşal! De pe acum putem considera Stalingradul în mîinile noastre. În două-trei zile cel mult, Stalingradul va fi ocupat. E drept că ruşii se mai zbat să scape de înfrîngere! Bineînţeles că au mobilizat întreaga populaţie civilă pentru fortificaţii. Dar avioanele noastre distrug şi incendiază tot. Populaţia, în loc să lucreze la fortificaţii, trebuie să stea toată ziua să stingă incendiile. Nici fabricile nu mai lucrează. Cinematografele şi teatrele au fost închise. Provizii nu mai pot intra în oraş de cîteva zile. Lumea rătăceşte pe străzi şi nu ştie unde să se ascundă!

— Cel puţin aşa, zise mareşalul, vor afla şi ăştia ce este o ofensivă germană: un uragan, nu ofensivă!

— Ce uragan, domnule mareşal! zîmbi generalul von Krumm. Este un cutremur! Rar spectacol mai viu şi mai vesel decît cele ce se întîmplă în oraş, sub presiunea armatelor noastre. Dacă vreţi, domnule mareşal, puneţi-vă binoclul la ochi! Cu un binoclu bun puteţi vedea de aici bulevardele Stalingradului.

În zăpuşeala cotropitoare de august, mareşalul simţi că se preface într-un sloi de gheaţă. În cea mai frumoasă clipă din viaţa lui, îşi găseşte von Krumm să-i vorbească de binocluri bune, cînd el îngălbenea de spaimă de cîte ori i se pomenea de un binoclu bun. De cînd cu Moscova, un binoclu bun îi inspira mult mai multă oroare decît un binoclu prost. Ca să se ferească de nenorocirile pe care i le-ar putea aduce această născocire a satanei, mareşalul şi-a închis în dulap, încă din iarna trecută, binoclul lui scump şi şi-a luat unul ieftin. Aşa, cel puţin dacă vedea prost, se simţea bine.

— Mulţumesc, domnule general! răspunse mareşalul, puţin indispus.

Îşi scoase binoclul din toc, se uită lung dar cu ochii închişi, în direcţia Stalingradului şi se întoarse, vesel, spre general:

— Într-adevăr! N-aş fi crezut. Vezi totul ca-n palmă! Pînă în cîteva zile...

*

Timp de cîteva zile, veştile bune au curs cu duiumul. « Marea ofensivă germană se apropie de sfîrşit. Situaţia

la Stalingrad este din ce în ce mai grea pentru ruşi. Marca bătălie pentru Stalingrad a început. În timpul zilei şi nopţii trecute, cleştele german s-a strîns în jurul Stalingradului. În ultimele patru zile, transferurile de trupe germane pe malul de răsărit al Donului au fost atît de masive, încît astăzi mareşalul von Bock are şi aici, ca şi în Caucaz, superioritatea numerică. Germanii au un număr de tancuri de trei ori mai mare decît sovieticii. Germanii dispun de un număr de avioane, incomparabil mai mare decît cel al avioanelor sovietice. Sfîrşitul este sigur şi inevitabil. Trupele germane au ajuns în ultimele linii fortificate ale Stalingradului... Mîine... »

Dar mîine a fost un mîine pentru care Dezrobitorul şi-ar fi dat cu dragă inimă o bună parte din veşnicie, numai să nu fi aflat niciodată de el. A doua zi dimineaţa, la Kerci, unde înnoptase după un banchet în cinstea cuceririi inevitabile a Stalingradului, i se servi, la micul dejun, cafea cu lapte, unt cu pîine, omletă, şuncă şi o picătură de venin.

— Aţi citit comentariile germane de azi, domnule mareşal? îl întrebă aghiotantul său, generalul Enăchescu.

— Încă nu. E ceva nou?

— Nou şi neaşteptat, domnule mareşal! Toată presa germană de astăzi spune că armata germană întîmpină mari greutăţi la Stalingrad, din pricina călduriIor!

De frică să nu i se răstoarne cafeaua pe tunică, Dezrobitorul puse repede ceaşca la loc, pe masă, în farfurie.

— Cum ai spus, Enăchescule? Din pricina căldurilor?

— Da, domnule mareşal! Din pricina căldurilor prea mari, lucrurile merg greu la Stalingrad!

Ca să nu se lase în voia deznădejdii, mareşalul începu să ţipe la Enăchescu.

— Dar ce înseamnă asta, Enăchescule? Ce-i aia, din pricina căldurilor? Călduri la Stalingrad?

Aghiotantul se apără.

— Aşa spun ei, nu eu, domnule mareşal!

— Este nemaipomenit, Enăchescule! continuă să strige Dezrobitorul, deşi mai impersonal. Este un adevărat

blestem, Enăchescule! Mai întîi a fost iarna!... Iarna care ne-a făcut atîtea dificultăți, cu zăpada și cu gerurile ei, ca să se bucure rușii... pentru că iarna, numai lor le-a priit. Și acuma, a dat peste noi vara, care s-a apucat și ea să ne facă dificultăți, cu căldurile ei, ca să aibă toți rușii de ce să se bucure, pentru că se pare că tot numai lor le priește!... Vrasăzică, iarna, nu... vara, nu!... Atunci cînd, Enăchescule?... Spune tu: cînd, că poate ești tu mai deștept decît mine!

Aghiotantul, care-l lăsase pe Dezrobitor să-și verse mai întîi mînia pe el, îl lăsă, cu același respect, să-și verse mînia pe soartă, dar, de îndată ce fu întrebat, răspunse:

— Domnule mareșal, de ce vă necăjiți? Cît o să mai țină căldurile astea? O săptămînă, două, trei, cel mult o lună. După aceea încep zilele răcoroase de toamnă! Parcă cine știe mai bine decît dumneavoastră că, după vară, vine toamna? De ce să vă pierdeți firea pentru atîta lucru? Rușii tot nu scapă din mîinile dumneavoastră, domnule mareșal! Mai bine ați face să vă beți cafeaua și să mîncați! Trebuie să vă păziți sănătatea, domnule mareșal! Și pentru dumneavoastră, dar mai ales pentru țară!

La fiecare cuvînt al lui Enăchescu, obrazul mareșalului se lumina tot mai mult. Iar cînd Enăchescu îi aduse aminte de țară, mareșalul, hotărît, apucă ceașca de ureche:

— Ai dreptate, Enăchescule!

Dezrobitorul nu-și aminti să-și fi băut vreodată cafeaua cu lapte cu atîta plăcere ca astăzi.

★

Profeția lui Enăchesçu, aghiotantul Dezrobitorului, se adeveri întrutotul și foarte curînd: după vară, sosi toamna. Toamna mult așteptată! Din ce zile răcoroase a făcut dumnezeu toamna! Parcă dinadins să-ți ajute să pui mîna pe Stalingrad fără nici o zgîrietură. A cuceri Stalingradul în zilele răcoroase de toamnă este mai mult o recreație decît un efort. Toamna! Cît de fericită și ușoară ar fi viața în toamnă!...

Ar fi! Dar, vai! nu este! Viaţa nu e făcută să fie uşoară! Dacă toamna e răcoroasă, în schimb e tare ploioasă. Ploaie într-un anotimp atît de fermecător cum e toamna!... Şi totuşi, da! Plouă. Şi ce ploaie! Ca pe vremea potopului. Cu găleata. Şi fără oprire. Cerul plîngea, ca să-l facă şi pe Goebbels să plîngă:

— Timpul influenţează serios operaţiile de la Stalingrad! Acţiunea trupelor noastre este stînjenită de ploile torenţiale care au transformat pămîntul în mocirlă. În aceste condiţii, putinţa de a folosi unităţile blindate e limitată. Cîmpurile de aviaţie sînt inundate.

Era tocmai ceea ce-i lipsea mareşalului să facă o nouă criză de desperare:

— Enăchescule! Eu, care am studiat la Londra, la Paris şi la Bruxelles n-am mai pomenit o asemenea toamnă! Făcută parcă anume să-şi poată bate joc bolşevicii de noi! Că pe ei, parcă nici nu i-ar atinge! Pe sălbaticii ăştia nimic nu-i atinge! Iarna, le-a prins bine gerul. Vara, le-a prins bine arşiţa. Şi toamna, vai de capul nostru! Le prinde bine ploaia! Ei, acu ia să te văd, Enăchescule: după toamnă, ce spui că vine?

Enăchescu ştia, dar n-ar fi spus-o măcar să-l fi împuşcat. Îl scăpă, însă, din încurcătură D.N.B.-ul, care răspunse, în locul lui, Dezrobitorului:

— Deocamdată, luptele din faţa Stalingradului, deşi fără să scadă din intensitate, au căpătat un caracter nou. Pentru moment se dă un război de poziţii...

Dezrobitorul se apucă de cap:

— Război de poziţii! Sîntem cu un picior în Stalingrad... şi război de poziţii! Începe iar povestea cu Moscova, din iarna trecută! Război de poziţii!

— Domnule mareşal, făcu Enăchescu, este ordinul Führerului.

Mareşalul amuţi, astfel că D.N.B.-ul putu vorbi mai departe, nederanjat:

— Din declaraţiile făcute ieri la Berlin, rezultă că ruşii au transformat oraşul într-o adevărată fortăreaţă şi că întăriturile care-l înconjoară din toate părţile sînt mai puternice decît se credea. Cazemate, cîmpuri minate, obstacole de tot felul oferă ruşilor excelente posibilităţi de apărare. De asemeni, s-a arătat ieri, pentru prima

oară, la Berlin, că asaltul hotărîtor asupra Stalingradului va mai necesita cîtăva vreme şi în nici un caz nu trebuie să ne aşteptăm să cadă curînd.

— Binoclul ! strigă Dezrobitorul îngrozit. Asta e ! Binoclul ! Numai von Krumm e de vină ! M-a îndemnat, în faţa Stalingradului, să mă uit cu un binoclu bun. Şi eu m-am uitat cu binoclul meu prost. Credeam că n-o să mi se întîmple nimic. Şi uite că mi s-a întîmplat ! S-o ştii de la mine, Enăchescule ! Binoclu bun sau prost, tot binoclu rămîne. Piaza rea !... Satana !... Ghinionul !... Ascultă ce-ţi spun, Enăchescule: Îţi ordon ! De azi înainte să nu te mai prind că mă laşi să mă uit prin binoclu. Nici un binoclu ! Cum vezi că fac cea mai mică mişcare, îmi dai peste mînă. Dacă uiţi, să ştii că te împuşc ca pe un cîine !

Apoi căzu pe pat, cu faţa înfundată în pernă, să nu mai vadă şi să nu mai audă nimic. În marea lui dezolare, nefericitul Dezrobitor nu-şi putea da seama că totuşi mai există pe lume ceva care, fie că vrei, fie că nu vrei, trebuie să auzi. I-o aminti aghiotantul, care, numai după două minute se apropie de el şi-i strigă, alarmat:

— Domnule mareşal, domnule mareşal... Vorbeşte radio D.N.B.... Ascultaţi !

Mareşalul sări de pe pat, îşi puse în ordine tunica şi alergă spre aparat:

— Dacă în această luptă, spunea radio D.N.B., cea mai formidabilă luptă din toate vremurile, soldatul german a făcut grele sacrificii, luptînd cu lipsuri de neînchipuit, ţara este, anul acesta, mai mult decît anul trecut, obligată să facă şi ea maximumul de sacrificii. Chiar şi în acest caz, contribuţia ei nu va reprezenta decît o parte infimă din ceea ce săvîrşesc forţele noastre armate pe uscat, pe mare şi în aer. Intrăm în al patrulea an de război. Sîntem convinşi că spatele frontului îşi va face datoria, contribuind la cea de a patra operă a ajutorului de iarnă.

— Enăchescule, strigă mareşalul aghiotantului său, dă-mi puţin bicarbonat !

Se simţi îndată mai bine. Nodul îi dispăru şi puterea de judecată îi reveni. Dacă te gîndeşti bine, ajutorul

de iarnă este o idee excelentă. În nefericita mea stare de spirit în care mă aflu, o conversaţie cu Miţa despre ciorapi şi flanele de lînă mi-ar ajuta să uit de necazuri. Glasul Miţei mi-ar reda toată voinţa de a lupta pînă la victoria finală.

O chemă şi o găsi, acolo unde conştiinţa-i ordona să stea nemişcată: la Patronaj.

— Miţo!

— Da, Ioane! Ce ţi-a venit?

— Miţo! Peste cîteva zile vin să te văd! Dar pînă atunci, ai auzit ce a spus Führerul nostru?

— Da! Ajutorul de iarnă!

— Şi ce ai de gînd să faci, Miţo?

Miţa se supără:

— Ioane, dacă m-ai chemat să-mi porunceşti, mai bine ai închide telefonul. Porunceşte acasă la tine. Aici e Patronajul, Ioane. Şi eu sînt prezidenta Patronajului. Aşa că mie n-are nimeni voie să-mi poruncească. Îmi cunosc datoria şi mi-o voi îndeplini aşa cum ştie s-o împlinească în ţara aceasta numai doamna Maria mareşal Antonescu!

— Dar cine-ţi porunceşte, Miţo? încercă s-o liniştească Dezrobitorul. Cum am să-ţi poruncesc, Miţo? Ţie să-ţi poruncesc? Eu?

Îmbunată, Miţa-i răspunse:

— Ei bine, bine! Iartă şi tu. Sînt cam nervoasă! Mi s-a îmbolnăvit nepoţelul!

— Care nepoţel, dragă? întrebă, teribil de intrigat, Dezrobitorul, care pentru întîia oară auzea de un nepoţel.

— Cum? strigă Miţa, mirată. Nu ştii?... Ei! Uite, ca să vezi ce zăpăcită sînt de eveniment, că nici nu ţi-am telefonat. Află, dragă Ioane, că de şapte zile sîntem bunici. Joy al meu are un băiat. L-a făcut cu Jocelyne, căţeluşa doamnei general Vrăbioiu. O bombonică! Un îngeraş!

Pasiunea cu care Miţa vorbea despre nepoţelul ei îl contamină pe Dezrobitor, care se simţi îndată bunic.

— Şi ce are mititelul? strigă el, îngrijorat.

— I s-a deranjat stomăcelul, sărăcuţul de el!

— Cum? Diaree? Ce spui, Miţo! Îngrijeşte-l. Pune-i îndată comprese la burticică... şi...

— Ia lasă-mă cu leacurile tale băbeşti! i-o tăie Miţa. Crezi că un pui ca Lord al nostru poate fi lecuit ca nenorociţii tăi de soldaţi? Lui îi trebuie îngrijiri speciale! Am cerut medicamente de la Berlin! Fii liniştit! Să ştiu de bine că-i fac transfuzie cu sîngele meu şi tot îl pun pe piciooruşele lui alea dulci, mînca-le-ar mama să le mănînce! Mai bine mi-ai spune ce se aude pe la tine pe front! Unde ai ajuns cu armata?... Aici mi s-a spus că la Tokio! E adevărat? Trebuie să fie un oraş tare nostim. Sună frumos, măcar că-i bolşevic!

XIV

Serafim Măruntelu îi ceruse o întrevedere urgentă — și Ică i-o acordă cu plăcere. O convorbire cu Serafim Măruntelu era o mare destindere pentru vicedezrobitor, care se găsea într-o deplorabilă stare de nervi din pricina Stalingradului. Va cădea Stalingradul? Nu va cădea? La aceasta, bineînțeles, se adăugau nenumăratele lui griji de stat, care-i cereau să fie — în aceste grele momente — mai atent ca oricînd la interesele neamului. Agitația bolșevică se întețește. Din pricina comuniștilor, actele de sabotaj se înmulțesc. În portul Giurgiu au fost aruncate în aer patru tancuri petrolifere, destinate Germaniei. La Tîrgoviște, la arsenalul armatei, au fost aruncate în aer munițiile. La D.P.M. din Constanța, unde se montează submarine și vedete marine, un mare număr de mașini au fost deteriorate. Ca și la fabricile din București... Ca și la fabricile din Transilvania... Ca și la rafinăriile din Valea Prahovei...

Şi viaţa se scumpeşte între timp... Şi murmurele populaţiei flămînde cresc... Ce se va întîmpla oare? Va cădea Stalingradul? Nu va cădea? Deocamdată au căzut mareşalul Held şi mareşalul von Bock. Nu pe cîmpul de luptă, ci în dizgraţia Führerului. Din vară, Hitler anunţă că peste cincisprezece, cel mult peste douăzeci de minute, Stalingradul va fi ocupat. Şi în loc ca Stalingradul să fie ocupat, după două luni, de « cincisprezece-douăzeci de minute», Hitler îl alungă pe mareşalul von Bock de la comanda trupelor de pe acest front. De ce? De ce? Mereu se ridicau înaintea lui Ică atîtea de ce-uri care-i stricau somnul, încît pînă nu-l chema pe Sotir nu se putea linişti:

— Sotire, te-ai întors de la Olteniţa?... Bine, Sotire! Pleacă îndată la Olteniţa!... Sotire, pleacă la Olteniţa şi întoarce-te repede de la Olteniţa, că trebuie să pleci îndată înapoi la Olteniţa!

În prada unui asemenea de ce, îl găsi Măruntelu. Ică îl primi cu cafea şi cu scuze.

— Serafime, stai aici în fotoliu pînă isprăvesc! Mi s-a anunţat un spaniol de la ziarul A.B.C. din Madrid şi trebuie să-mi pierd cîteva minute cu el.

Spaniolul intră şi-l recunoscu îndată pe Serafim.

— Domnul Serafim! Confratele Serafim! Ce bine-mi pare!

— Şi mie, domnule Rivera!

Ică, încîntat de această atmosferă frăţească, interveni:

— Vă cunoaşteţi?

— Desigur! făcu spaniolul. De la Madrid... Domnul Serafim a şi publicat acum patru ani un articol la noi, la A.B.C.

— Da? zise Ică. Nu ştiam.

— Păcat! Era un poem, nu un articol. Cu adevărat sentiment spaniol. Un imn. Ne-a emoţionat pe toţi... Un rege! Ce rege! Ce rege!

Ică nu înţelese:

— Acum patru ani? Dar despre cine a scris domnul Serafim la dumneavoastră?

— Despre regele Carol II!

Ică stăpînea arta tuturor zîmbetelor. Zîmbi, deci, după cum cerea împrejurarea şi-l pofti pe spaniol să ia loc.

— Cu ce vă pot servi, domnule Rivera?

— Domnule preşedinte, răspunse Rivera, poporul nostru spaniol este dornic să afle ce a realizat regimul dumneavoastră de cînd a venit la putere!

Ică îşi duse mîna la cravata lui spaniolă:

— Domnule Rivera, dacă vreţi, am realizat multe, dacă vreţi am realizat puţine. Puteţi comunica, însă, poporului spaniol că pe plan intern am stîrpit abuzurile administrative, am întronat cinstea în mînuirea banului public, am consolidat dinastia şi am stîrpit bolşevismul!

— Este fantastic, domnule preşedinte! strigă Rivera, care-l luă martor pe Serafim Mărunţelu că este fantastic. Ca şi marele nostru Caudillo! Şi pe plan extern?

— Pe plan extern ne-am fixat pentru totdeauna asupra unei politici de colaborare sinceră şi necondiţionată cu Marele Reich, am întreprins, în alianţă cu Marele Reich, războiul antisovietic, care a acoperit armatele noastre de glorie nemuritoare şi am încheiat cu Germania acorduri economice care au dus imediat, drept consecinţă, la starea înfloritoare în care se găseşte astăzi poporul romîn.

Spaniolul exulta:

— Dar e ceva măreţ şi uimitor, domnule preşedinte! Aceeaşi politică externă, cu aceleaşi consecinţe binefăcătoare pentru poporul spaniol, duce şi marele nostru Caudillo. Şi dacă nu am intrat încă în război, vom intra. Totul este la noi gata, ca să intrăm. Marele nostru Franco nu poate lipsi acolo unde se află un Duce şi un Dezrobitor. S-ar simţi dezonorat să lipsească. Aceasta se explică numai prin originea noastră comună.

Dar cu toată exuberanţa lui, Rivera putu să se întrebe dacă între el şi Ică există o origine comună. Şi-şi zise că nu. Ică era un individ străin cu totul de rasa spaniolă. Are pielea albă, părul lins, unghiile trandafirii. Pe cînd Serafim!... Ei! Serafim! La Serafim sărea în ochi sîngele rasei spaniole: avea pielea oacheşă, părul creţ, unghiile vinete! Serafim!... Să nu-l fi cunoscut — şi numai după pasiunea cu care a făcut neuitatul elogiu al lui Carol II tot îl ghiceai spaniol!... Serafim!... Serafim şi Ică! Două rase. Şi se împacă!...

Totuși, Rivera avea un simț al datoriei atît de dezvoltat, încît renunță la reflecțiile acestea, spre a reveni la obiectivul vizitei lui aici.

— Domnule președinte, poporul spaniol vrea să știe de ce luptați pe frontul de răsărit!

Ică interpretă lucrurile așa cum le simțea: în sensul strict personal.

— Pentru ce lupt? Iată pentru ce: pentru că am o conștiință europeană.

— Este marele adevăr, domnule Rivera! interveni Serafim, cu autoritatea lui de vechi prieten al spaniolului. Președintele nostru are o conștiință europeană.

Spaniolul era edificat pe deplin: armata romînă luptă pe frontul de răsărit împotriva bolșevicilor pentru că Ică are o conștiință europeană.

— Mii de mulțumiri, domnule președinte! zise el. Poporul spaniol va fi fericit cînd va afla ce v-a îndemnat să întreprindeți această măreață operă de europenizare a Europei. Și dumneavoastră, domnule Măruntelu, dacă vreți să faceți plăcere poporului spaniol mai trimiteți cîte ceva ziarului nostru. Datorită articolului dumneavoastră, poporul spaniol și-a amintit de grandoarea regilor Spaniei și singurul lucru pe care și l-ar dori, ar fi să-i dăruiască atotputernicul un rege atît de curajos, de bun și de generos ca regele Carol II al dumneavoastră!

După ce spaniolul plecă, Ică și Serafim începură să rîdă.

— Un spaniol! făcu Serafim.

— Un zăpăcit! făcu Ică. Spune, Serafime, cu ce te pot servi?

— Domnule Ică, vreau să dau la școală șase copii de-ai mei.

Ică nici n-avu timp să se mire, pentru că-l sună telefonul:

— Alo, Ică?

Era Dezrobitorul. Îi vorbea de pe front.

— Ică, mi-au sosit ziarele din București. Văd că un ou a ajuns paisprezece lei. Și untul nouă sute de lei kilogramul. Și cartofii... Șapte lei și treizeci și trei de bani un cartof?

— Nu se poate, domnule mareşal! protestă Ică. Poate un kilogram de cartofi.

— Mă mir, dragă Ică! Tu eşti acolo, tu conduci ţara şi să nu ştii cît este un cartof, cînd scrie în toate ziarele tale: şapte lei şi treizeci şi trei de bani un cartof la restaurant. Sînt speriat, Ică!

— Vă cred, domnule mareşal! răspunse Ică amărît. Dar dacă aţi şti cîte necazuri am aici cu bolşevicii, aţi vedea că n-am nici o vină!

— Nu, dragă Ică! M-ai înţeles greşit. Mă gîndeam... poate duci tu lipsă de ceva cartofi, să-ţi trimit de aici un vagon!

După ce închise aparatul, Ică îi spuse lui Serafim:

— Nici n-ai idee cine e mareşalul nostru! Nimic nu-i scapă. Îţi dai seama? El stă acolo, la Stalingrad, sub ploaia de gloanţe şi obuze şi are grijă ca populaţia paşnică de aici să nu ducă lipsă de cartofi. Pînă şi preţul îl cunoaşte: şapte lei şi treizeci şi trei de bani un cartof la restaurant. Şi tu te mai miri de ce soldaţii noştri îşi varsă sîngele cu atîta bucurie pentru Dezrobitor! Şi acuma, spune: ce e cu copiii ăia?

— Uite ce e, domnule Ică! Am...

Telefonul! Iar telefonul!... Ică, plictisit, întrebă:

— Alo, cine-i acolo?

— Aici, Killinger! Vă rog deschideţi aparatul. Peste un minut vorbeşte Führerul nostru!

Uf! Ce viaţă, ce viaţă! Adică viaţa ar fi întrucîtva de îndurat, dacă, de cînd cu Stalingradul, Killinger nu i-ar telefona de trei-patru ori pe zi:

— Domnule preşedinte, vă rog, deschideţi aparatul! Peste un minut vorbeşte Führerul meu! (sau domnul Goebbels, sau domnul Ribbentrop, sau domnul Goering).

Ică deschidea, asculta, dar cum termina Führerul (sau domnul Goebbels, sau domnul Ribbentrop, sau domnul Goering) iar îl suna Killinger:

— Aţi ascultat?

Şi vrînd-nevrînd, Ică era entuziasmat:

— Desigur, excelenţă!... M-a zdrobit!... Abia mai pot să respir!... Era şi de aşteptat!... Führerul!... (sau domnul Goebbels, sau domnul Ribbentrop, sau domnul Goering).

Apoi rămînea, cu ochii duşi, adîncit în gîndurile cele mai negre. Ce greu îmi cîştig cei patruzeci de ani buni, cît mai am de trăit în străinătate! îşi zicea el. De trei-patru ori pe zi sos à la Hitler! Am învins... învingem... vom învinge! Hitler vorbeşte mereu de victorii şi se retrage, ruşii tac şi înaintează, iar Ică... Ică stă pe loc şi nu ştie ce să mai spună de zodia săgetătorului. Ce-i trebuie săgetătorului să-l silească pe Ică, pentru cei patruzeci şi unu de ani buni, să asude în grele chinuri spre a fi la pas cu noua ordine europeană, fără să-şi poată dezlipi nici un moment urechea de la aparatul de radio!

— Führerul! zise Ică lui Mărunţelu, învîrtind butonul, cu pietate.

Şi Hitler ţîşni:

— Pe vremuri, înaintea războiului mondial, acela care trebuia încercuit era Kaizerul. Acuma trebuie să fiu încercuit eu. Există, însă, o deosebire. Germania de atunci era complet surpată în interior. Kaizerul era un om lipsit de orice forţă de rezistenţă în faţa acestor inamici. În mine, însă, au găsit un adversar care nici nu se gîndeşte măcar la cuvîntul capitulare. Am avut totdeauna un obicei de pe vremea cînd eram copil... pe atunci poate era o necuviinţă, dar în general a fost o virtute de a mea: aceea de a avea ultimul cuvînt. Adversarii mei pot fi siguri că mai am şi acum acest obicei.

Un cald schimb de priviri înfrăţi în gînduri şi simţiri pe Ică şi pe Serafim, care, înfrăţiţi şi mai departe, îl ascultară pe marele Führer:

— Am mai spus-o şi o repet: ultimul batalion care va rămîne pe frontul de luptă va fi un batalion german! Orice ar unelti duşmanii, al nostru va fi ultimul batalion!

Führerul sfîrşise. Ică închise aparatul. Serafim, de teamă să nu-l întrerupă un nou telefon, se grăbi să vorbească:

— Domnule Ică, am şase...

— Stai! îi zise Ică, zîmbind dulce. Să mă cheme întîi Killinger. Uite, că m-a şi chemat!... Da! Excelenţă!... M-a zdrobit!... Abia mai pot să respir! Era şi de aşteptat!... Führerul!... Mersi!

Închise.

— Spune, Serafime dragă! Te ascult!... Zici că ai şase...

Telefonul! Fire-ar al dracului de telefon! Killinger!... Tot Killinger!

— Domnule preşedinte! Vă rog deschideţi aparatul! Peste un minut vorbeşte domnul Goebbels!

Goebbels nu se lăsă aşteptat.

— Am convingerea nestrămutată, spuse el, că în răsărit lupta finală va fi cîştigată de cel mai bun om, de cea mai bună rasă, de cea mai bună ideologie şi de cel mai bun armament, aşa cum au fost cîştigate toate luptele din istoria omenirii!

Ică şi Mărunţelu se priviră trişti unul pe altul, dar rămaseră neclintiţi la aparatul de radio, unde Goebbels le dădu o lovitură puternică, dar întăritoare:

— A primi răni, spunea el, este dureros, dar a avea cicatrice este glorios.

Goebbels isprăvise, dar Serafim, care totdeauna învăţa cîte ceva din experienţă, aşteptă ca mai întîi Killinger să-l cheme pe Ică. Aşteptă şi Ică. Aşteptară amîndoi. Trecu un minut, trecură zece, trecu o jumătate de ceas, trecu un ceas, un ceas jumătate, două ceasuri — şi cei doi, Ică şi Serafim, se priveau, fără să-şi spună nimic. Telefoanele celelalte zbîrnîiau, dar Ică nici nu se atinse de ele. Intră directorul de cabinet cu mapele de corespondenţă, dar Ică îl dădu afară cu un gest teribil de violent. Se auzea rumoare la uşă, unde Ică ştia că stă o omenire întreagă să-i vină rîndul la audienţă, dar Ică nici nu se mişcă. Aştepta!... Serafim îşi luă libertatea să-l întrebe prin semne pe Ică dacă nu cumva Killinger a uitat să-l cheme, dar Ică, tot prin semne, îi răspunse că este exclus. Un Killinger, reprezentantul celui mai civilizat stat din lume, nu poate uita. Într-adevăr, după exact două ore şi un minut, Killinger îl chemă la telefon.

— Aţi auzit?

— Da! Excelenţă! M-a zdrobit! Dar am fost îngrijorat! Nu ştiam ce s-a întîmplat cu dumneavoastră!

— A! Nimic! făcu Killinger cu dezinvoltură. Nu ştiu ce am mîncat aseară şi am chemat doctorul să-mi

facă o clizmă. Dar tocmai atunci cînd vroiam să vă chem, a venit... Şi nu puteam să-l fac să aştepte!... Noi, germanii, avem altă educaţie! Noi, germanii...

Ică nu mai auzi decît foarte nedeslusit cele ce-i spunea Killinger despre Germania nouă şi se simţi fericit cînd isprăvi.

— Un om extraordinar acest Killinger! zise el lui Serafim. A fost chemat de Führer la telefon, exact în momentul cînd trebuia să mă cheme pe mine. Şi n-a mai găsit destule cuvinte să se explice. Ai auzit! Un sfert de ceas m-a ţinut numai în scuze. Vroia să fie sigur că nu m-am supărat. Un german de structură nouă. Şi ce spui de Goebbels? Om plin de idei. A primi răni e dureros, dar a avea cicatrice e glorios... Splendid! De cicatrice nu m-am temut niciodată!... Dar pînă la cicatrice, îţi trebuie mai întîi răni!... Ei, uite asta nu-mi place, Mărunţelule dragă! Rănile! Rănile dor! Accept cicatricele, dar sînt contra rănilor!

— Şi eu! aprobă Serafim, pe care concluzia sentenţioasă a lui Ică îl făcu să rîdă cu poftă. Acu, pot să vorbesc?

— Acu, da! Spune! Zici că ai şase copii. E ceva nou pentru mine. Te felicit. Dar mă mir de ce i-ai ascuns pînă acum! Din modestie?

— Nu din modestie, coane Ică! Doar nu sînt ai mei.

— Dar ai cui? Ai nevestei?

— Lasă bancurile, coane Ică! Sînt şase copii de-ai naţiei, şi pe toţi şase i-am adoptat. Sau, pe care-i consider ca şi adoptaţi. Pentru că uite ce e, coane Ică! Ţara trece prin mari greutăţi. Şi eu vreau să-i iau de pe cap grija a şase copii. Ceea ce cer de la ei este să fie orfani... adică nişte copii ai unor eroi căzuţi pe frontul antisovietic.

— Frumos gest! făcu Ică, cu o licărire veselă în ochi. Ţara îţi va fi recunoscătoare.

— Sînt convins! Dar mai am o condiţie: ca aceşti copii să fie din artilerie, vînători de munte, aviaţie şi marină...

— Nu eşti prea pretenţios? Aşa de mici... şi...

— Pardon! M-am exprimat greşit! Nu ei trebuie să fie din artilerie sau din dracu să-i mai ia ce. Vreau

ca taţii lor să fi fost din artilerie, vînători de munte, aviaţie şi marină.

— Ai uitat infanteria !

— Ba, n-am uitat nimic. Nu vreau infanterie.

— Dar ce ai cu infanteria, Serafim dragă?

— N-am nimic. Dar cu banii mei fac ce vreau !

— Înţeleg ! glumi Ică. O ţicneală ca toate ţicnelile.

— De loc ! O convingere. Socotesc infanteria ca o armă demodată.

— Totuşi, cei mai mulţi dintre soldaţii care mor pe front sînt infanterişti.

— M-ai convins ! Nu m-am gîndit. Accept, prin urmare, să fie şi din infanterie. Dar şi aici am o condiţie: ca mortul să fi luptat în regimentul 17 Mehedinţi.

— De ce, Mărunţelule, tocmai din 17 Mehedinţi?

— Pentru că în regimentul 17 Mehedinţi am luptat în timpul războiului de întregire a neamului şi mi-am cucerit decoraţia de cavaler al ordinului Mihai Viteazu. Era un regiment, domnule Ică !... Cu pumnul robust şi gîndirea promptă, domnule Ică !

— Bun ! Am luat notă. Voi dispune ca ţara să-ţi fie recunoscătoare. Şi cît dai pentru copiii ăştia?

— Cîte trei mii de lei pe lună. Optsprezece mii lunar.

— Stai, Mărunţelule, că nu-i chiar aşa. Parcă ziceai că vrei să întreţii şase copii. Şi văd că ai numai cinci.

— De unde să întreţin şase, dacă nu sînt decît cinci ! Socoteşte şi dumneata, domnule Ică: unul din artilerie, e unul. Unul din vînătorii de munte, fac doi. Unul din aviaţie, trei. Unul din marină, patru. Şi unul din infanterie, cinci ! De unde ai scos şase, domnule Ică?

— N-ai spus chiar tu şase, Mărunţelule? făcu Ică, încăpăţînat.

— Şi dacă am spus, ce? Am greşit. Musai să fie şase cînd sînt cinci? De unde să-l iau pe al şaselea? Să-l fac eu?

Ică rîdea de se strica:

— Mare pungaş eşti, mă, Serafime. Tu eşti în stare să-ţi furi singur ceasornicul, numai să nu-ţi pierzi năravul. Haide, fie ! Pune în gazetă şase !

Nimic nu poate fi mai plăcut cuiva decît atunci cînd izbuteşte să redea celui mai bun, dar şi celui mai

amărît prieten al său, voioşia. Acesta era şi cazul lui Măruntelu. Cînd îl văzu atît de vesel pe Ică, Serafim, foarte impresionat, hotărî să-l încurajeze pe calea aceasta şi să-l facă mai vesel încă.

— Coane Ică, nu ştii cum se întîmplă? O idee naşte alta. Dacă am pornit-o pe donaţii, ce ar fi să fac încă o donaţie?

Ică rîse iar:

— Ţiganul tot ţigan! N-are leac! De-aia v-am deportat! Găinari! Dacă-ţi dau un deget, îmi iei toată mîna. Cum te-am lăsat să faci o donaţie, te-ai şi înfipt în alta. Dacă ar fi să mă iau după tine, aş sărăci ţara în cîteva zile cu donaţiile tale!

Prea mari speranţe să scape de donaţia lui Serafim, nu prea avea Ică. Şi dacă avea, i se spulberară îndată, cînd îl văzu pe Serafim cu mîna la piept şi cu ochii peste cap:

— Coane! Mor! Nu mai pot! Dacă nu fac donaţia asta şi plec de aici cu mîinile goale, trăiesc de pomană, pentru că nu pot fi de nici un folos ţării. Sînt un păcătos şi un netrebnic. Un om de nimic care încurcă drumul oamenilor cinstiţi! Cu refuzul dumitale, domnule Ică, mă scoţi din rîndurile celor care vor să facă ceva pentru această ţară nenorocită. Şi dacă-i aşa, mai bine scoate revolverul să mă împuşti, uite, aici! Pentru că n-am de ales: sau moarte, sau donaţie!

Ică începu să se sperie:

— Ce fel de donaţie o fi aia, Serafime, că-ţi pui viaţa în joc? Nu cumva vrei să donezi ţării palatul regal?

— Glumeşti, domnule Ică! făcu, îndurerat, Serafim. Dar eu nu glumesc. Eu mă gîndesc la ceva care va ridica ţara în ochii întregii Europe civilizate. O troiţă pentru cimitirul Stari Crim, în care zac sfintele oseminte ale eroilor noştri căzuţi în Crimeea pentru Crimeea.

Se mai putea tocmi Ică? Ar fi fost o ruşine. Era la mijloc Crimeea! Tu, capul ţării romîneşti, să împiedici pe unul ca Serafim, care luptă să repună ţara în drepturile ei, să facă ceva pentru Crimeea? Doar e Crimeea! Crimeea!... Frumoasa noastră Crimeea!

— Straşnică idee, Serafime! zise Ică, emoţionat. Idee de adevărat patriot.

— Nu-i aşa, coane Ică?

— Nici vorbă! Şi cam cît crezi că o să ne coste donaţia pe care o faci ţării?

— Coane, dacă tot îţi place, de ce i-ai spune donaţie, şi nu ctitorie? Că, de fapt, nu-i donaţie, ci ctitorie! Veacuri peste veacuri vor trece romînii pe acolo şi vor avea sub ochi mărturia sîngelui cu care au udat pămîntul sfînt al Crimeii! Este glasul eroilor morţi care o cere! Zi-i ctitorie, coane... că şi eu zic ce vrei dumneata, la gazetă! Să fim civilizaţi, coane, că doar pentru civilizaţie luptăm... şi dă ordin la finanţe să fie civilizaţi!

Ică îşi notă ceva în calendar:

— S-a făcut!

— Cît? întrebă Serafim, care părea foarte interesat în problemă.

Dar încă o dată interveni telefonul:

— Cum? strigă Ică. E serios? Te rog să vii îndată la mine.

Şi cu o faţă palidă, de mort, Ică i se adresă lui Serafim:

— Ruşii au luat ofensiva la Stalingrad.

Fu rîndul lui Serafim să pălească, pe cît îi îngăduia tenul lui de spaniol.

— Ofensivă rusească la Stalingrad?

— Da! răspunse Ică.

Şi tăcură amîndoi. Dar amîndoi — şi Ică şi Serafim — se lăsară în voia aceloraşi amintiri. Acuma un an, cînd presa germană anunţa că peste un minut-două Moscova va fi ocupată, ruşii au luat ofensiva şi au zvîrlit trupele germano-aliate din faţa Moscovei la o sută de kilometri îndărăt. Hitler, drept răspuns, l-a izgonit pe von Brautschisch de la comanda supremă şi în locul lui a venit în capul armatelor germane el însuşi, Führerul Reichului. Ca să nu rîdă lumea, Goebbels a început să dea prin radio şi presa lui explicaţii. Nu-i adevărat că Hitler l-a dat afară pe von Brautschisch din slujbă, pentru că ar fi mîncat bătaie la Moscova. Cu von Brautschisch, Hitler n-are nimic. Pentru alt motiv s-a numit Hitler pe sine comandant suprem al armatei: pentru ofensiva de primăvară. În vederea ofensivei de primăvară, Hitler vrea să concentreze în mîinile lui toate forţele armate

germane. De ce Hitler? Pentru că numai Hitler personal este în stare să înfrîngă pe ruşi. Pentru că numai Hitler ştie cum poate să-i bată pe ruşi. Pentru că adevăratul autor al tuturor succeselor germane de pînă atunci este Hitler. Numai Hitler! Numai Hitler a fixat planurile pentru războiul contra Poloniei. Numai Hitler este autorul debarcării în Norvegia. Numai Hitler a dirijat, de fapt, campania din Franţa. Numai Hitler a dus armatele germane la ocuparea Iugoslaviei şi a Greciei. Numai Hitler este cel care a asigurat generalului Rommel victoriile lui din Africa de Nord împotriva englezilor. Numai Hitler şi Hitler! De aceea, Hitler, care, pînă la Moscova, a condus armatele din umbră, trebuie, în vederea ofensivei de primăvară, să iasă, în sfîrşit, la lumină... Şi a ieşit Hitler la lumină, cu ofensiva lui de primăvară, care a început vara şi pe care, cu geniul lui strategic, a împotmolit-o la Stalingrad, în mijlocul toamnei. Dar este adevărat că nu pentru multă vreme. Providenţa vrea ca Hitler să fie încă o dată profet. Căci Hitler a zis: Ce s-a întîmplat în iarna trecută nu se va mai întîmpla în iarna aceasta.

— Îţi aminteşti, Serafime? făcu Ică, după o lungă tăcere. Toată vara şi toată toamna, Hitler ne-a făgăduit că ceea ce s-a întîmplat iarna trecută nu se va mai întîmpla în iarna aceasta. Şi uite că spusele lui Hitler s-au adeverit: ceea ce s-a întîmplat iarna trecută, nu se mai întîmplă în iarna aceasta. În iarna trecută, sovieticii şi-au început ofensiva la Moscova şi ne-au silit să degerăm în retragere pe tot frontul, pe cînd în iarna aceasta, sovieticii nu mai iau ofensiva la Moscova, ci la Stalingrad, spre a ne sili să degerăm pe tot frontul în retragere... Ei? N-au dreptate comuniştii noştri cînd ne prevestesc zile negre!... Asta ai văzut-o?

Serafim se uită la hîrtie. Era un manifest lansat de comunişti de 7 noiembrie.

— Să-l citesc? întrebă Mărunţelu, pe care nu-l prea trăgea inima la asemenea lecturi.

— Citeşte-l! îi spuse imperativ, aproape furios, Ică. Citeşte-l, ca să înţelegi în ce ne-am băgat!

Nu era nimic greu de înţeles. Ceea ce scriau comuniştii era tragic de clar: « Hitleriştii, spuneau ei, au

reuşit să ocupe teritorii întinse, dar acestea au devenit nu numai mormîntul nenumăratelor lor divizii de elită şi al mijloacelor tehnice de luptă, dar şi mormîntul mitului invincibilităţii armatei germane. Cu pierderi uriaşe, val după val, se sparg în faţa eroicului Stalingrad asalturile hoardelor hitleriste, lovindu-se de rezistenţa glorioasă a oamenilor sovietici... Se apropie o nouă iarnă de război. În curînd zăpada va acoperi cîmpiile nemărginite ale Ţării Sovietice. Armata Roşie, eroicii partizani sovietici, întregul popor sovietic, vor face totul cu putinţă ca zăpada de pe cîmpiile Uniunii Sovietice din iarna 1942—1943 să devină capacul care se va lăsa peste sicriul armatei germano-fasciste...»

Indignat că din pricina unui manifest comunist poate să-l scuture frigurile, Serafim trînti furios hîrtia pe masă:

— Sînt cam obraznici!

— Obraznici! răspunse Ică. Dar recunoaşte că vorbele lor au un fel de rezonanţă lugubră.

Cu Ică, Serafim putea fi sincer.

— Este! mărturisi el. Şi e supărător! De ce nu-i împuşti?

— Pe cine?

— Pe comunişti!

— Pe care comunişti?

— Pe comunişti!

— Şi după ce-i cunoşti, Serafime? Au vreun semn particular? De împuşcat, împuşc! Arestez! Deportez! Schingiuiesc! Şi la urmă, cu ce mă aleg? Cu noi manifeste, cu noi sabotaje, cu noi iniţiative la rezistenţă!... Zici «comunişti»! Citeşte ceva mai departe... Ia, că nu ţi se întîmplă nimic! Vezi ce scrie acolo!

Serafim citi:

— «Popor romîn, salvează-te de pieirea sigură! Ridică-te la luptă hotărîtă împotriva ocupanţilor nemţi şi slugilor lor trădătoare de patrie, pentru ieşirea imediată din războiul nemţesc, antiromînesc. Partidul Comunist din Romînia, avangarda clasei muncitoare şi a poporului, cheamă pe toţi patrioţii, fără deosebire de clasă, rasă, convingere politică, religie şi sex, toate partidele şi organizaţiile patriotice, la crearea imediată

a Frontului Patriotic Antifascist al întregului popor pentru salvarea libertății, independenței și onoarei țării noastre !»

— Ei, Serafime? vorbi Ică. Tot mai ești de părere că singurul leac contra manifestelor este să pun mitraliera pe... pe cine? Spune-mi pe cine și dau îndată ordin să tragă !... Comuniștii doar nu se adresează cu manifestele lor numai comuniștilor, ci țării întregi ! Și-n țară sînt nemulțumiți cu duiumul !... Nu comuniști, ci nemulțumiți !... Nemulțumiți de tot felul, care nu trebuie să fie neapărat comuniști ca să-și dea seama că pe front situația e tristă și că, în curînd, probabil va fi și mai tristă. Și tu zici să împușc ! Împușc, arestez, arestez, împușc ! Arestez și împușc cu atît mai mult, cu cît mi-e necaz că trebuie să împușc și cu cît văd că treaba pe care o fac seamănă leit cu isprava acelui împărat persan, Xerxes, care, supărat că marea i-a înghițit corăbiile, a început s-o bată cu o nuia. Pe cine bătea? Și eu pe cine împușc? Toată țara e împînzită de manifeste comuniste, în toată țara se lipesc peste noapte benzi comuniste, pe toate zidurile țării te trezești cu lozinci antifasciste... milioane de ochi citesc toate îndemnurile acestea primejdioase, pentru că sînt simple și sugestive... și eu să arestez și să împușc ! Cîți ! O mie, zece mii, o sută de mii !... Dar un popor întreg, Serafime, un popor întreg !

Ică-și mușcă buzele. Pentru întîia oară de la renaștere Ică rostea acest cuvînt subversiv: «popor» ! Nu «neam», nici « nație», ci « popor» !... Pur și simplu « popor». Un termen incendiar bolșevic, acest « popor» ! Și totuși, i-a venit în gură, spontan, lui, vicemareșalului, viceconducătorului, vicedezrobitorului ! I s-a impus, irezistibil, ca un răcnet smuls, involuntar, de o durere ascuțită... Poporul !...

Era în pragul iernii, era ofensiva rusească, era beznă... o beznă aproape totală, dacă departe nu s-ar vedea o slabă rază de lumină: Sotir. Dar ce reprezenta deocamdată Sotir pentru cei patruzeci de ani buni pe care trebuia Ică să-i trăiască în străinătate ! Cu soarta nu trebuie să te joci. A zis patruzeci de ani buni, dar n-a zis cît de buni. Și dacă soarta-i impune patruzeci

de ani excesiv de buni şi-l surprinde pregătit numai pentru nişte ani pur şi simplu buni? Nu-l va pedepsi, oare? Da ! Nici nu încape vorbă. Soarta nu ştie să ierte. Şi iată-l pe Ică pedepsit să mai stea aici cine ştie cît, terorizat pe de o parte de frica poporului, de cealaltă de frica lui Hitler, iar peste capul lui, de frica destinului, care i-ar putea reteza, scurt, porţia de viaţă, dacă nu-i prezintă dovada că şi-a asigurat toţi anii lui buni, în cel mai înalt, adică nelimitat înţeles al cuvîntului bun. Cuprins de o anxietate covîrşitoare, Ică îl întrebă pe Serafim:

— Serafime, spune-mi, te rog: pentru ce luptăm în răsărit?

Ca să poată rîde aşa cum îi cerea împrejurarea, Serafim trebui să se folosească de ambele mîini cu care să se bată peste genunchi:

— Dar cum se poate, domnule Ică, să uiţi aşa, de la mînă pînă la gură? N-ai spus mai adineauri, chiar dumneata, lui Rivera ăla, că lupţi pentru că ai o conştiinţă europeană?

— Aşa am spus? se miră Ică, parcă ar fi aflat o noutate interesantă.

— Aşa ai spus, domnule Ică: lupţi pentru că ai o conştiinţă europeană !

— Bine ! acceptă Ică, decis să-l creadă pe Serafim, fără prea multe dificultăţi. Dar tu ! Tu, Serafime, de ce lupţi în răsărit?

— Eu? Eu lupt din aceleaşi motive, pentru că am şi eu, ca şi dumneata, o conştiinţă, dar nu o conştiinţă europeană, cum zici dumneata. Dumneata eşti ditai preşedintele Consiliului de Miniştri şi-ţi dă mîna să ai o conştiinţă europeană. Eu sînt un cetăţean mai modest. Eu am numai o conştiinţă portugheză.

XV

Biciuit din spate de viscol, avionul ducea din nou spre marele cartier german pe Dezrobitor. Toată noaptea n-a închis ochii şi acuma încerca să aţipească. Ieri dimineaţa venise în capitală, direct de pe front, unde nu mai avusese răbdare să stea, pentru că-l ştia pe Ică singur şi lipsit de ajutor. Sosise într-un moment fericit: Belciug avea nevoie de el.

— Domnule mareşal, o chestie nesimpatică, dar trebuie să v-o comunic urgent. Brebu a fugit din Germania şi a lăsat lui Himmler o scrisoare de scuze. Zice că se vede silit să se refugieze în Italia. Italia îl va ajuta să reintre în ţară, ca să-şi ia în primire locul pe care i l-aţi fi uzurpat dumneavoastră!

Mareşalul, galben ca ceara, îl întrebă pe Ică:

— Asta ce-o mai fi, Ică?

— Ce să fie, domnule mareşal!

Şi, arătînd spre portretul lui Hitler:

— Iar se teme să nu-l părăsim!

— Niciodată! strigă mareşalul, izbind cu cravaşa în masă.

Ică tresări şi îngălbeni. Din pricina Stalingradului, nervii lui Ică ajunseseră neverosimil de ascuţiţi. O uşă trîntită, pocnetul unui motor, explozia unui dop de şampanie, pe scurt, orice zgomot ceva mai violent îl scotea din sărite pe Ică. Asta îl şi îndemnase, în ajun de crăciun, să-l cheme pe prefectul de poliţie la el:

— Copiii au de sărbători obiceiul să se joace cu pocnitori pe străzi! Vei suprima pocnitorile. Să nu mai aud pocnitori. Fac gălăgie ca nişte focuri de armă şi tulbură liniştea cetăţenilor paşnici.

De aceea cravaşa îl făcu pe Ică să sufere, dar aceasta nu-l împiedica să fie cu trup şi suflet alături de mareşal:

— Nici nu poate fi vorba, domnule mareşal! Vom lupta pînă la ultima picătură de sînge. Numai că trebuie să-l convingem pe Führer că sîntem loiali faţă de el!

— Şi ce sfat îmi dai, Ică?

Simţul recunoştinţei vibră, ca întotdeauna, în sufletul filial al lui Ică. La sfaturile pe care i le dădea mareşalul în problemele mari de stat, Ică nu refuza niciodată Dezrobitorului sfaturi în problemele mici.

— Să-i dăm Führerului tot ce ne cere!

Ochii mareşalului se înseninară. Era încă slab Ică în administrarea ţării şi a neamului, dar în idei era de neîntrecut.

— Să-i dăm! Cum stăm cu petrolul?

— Îi dăm tot, domnule mareşal!

— Dar cu grîul?

— Îi dăm tot!

— Dar cu vitele?

— Tot!

— Şi cu lemnul?

— Tot!

— N-ajunge! făcu mareşalul, nemulţumit. Trebuie să-i dăm ceva mai mult. Gîndeşte-te bine. Avem un singur prieten. Şi acela e Hitler. Asta nu trebuie să uiţi!

Ică, oricît ar fi vrut să uite, n-ar fi putut.

— Domnule mareşal! zise Ică. Noi am dat şi dăm tot. Eu, personal, nu văd ce am mai putea da! Nici

dumneavoastră. Se poate întîmpla foarte bine să fi uitat ceva, dar, cu conştiinţa curată, putem spune că nici unul din noi nu ştie ce. De aceea, sfatul meu, domnule mareşal, ar fi să-l lăsăm chiar pe domnul Hitler să ne amintească.

— Să trăieşti, Ică! făcu Dezrobitorul, însufleţit. Asta e!

*

...Şi încă o dată mareşalul se afla în faţa Führerului său, care îl primi cu braţele deschise:

— Herr Dezrobitor!... Ce bine-mi pare, Herr Dezrobitor!

Părea bine întregului anturaj al marelui Hitler. Îi părea bine şi lui Goering şi lui Goebbels şi lui Ribbentrop şi lui Rosenberg, tuturor le părea bine că-l revăd pe bunul lor prieten, Dezrobitorul. În nici una din vizitele lui la Berchtesgaden, la München, sau la Marele Cartier General al Führerului, n-a simţit mareşalul atîta caldă prietenie în ochi, în urările de bun sosit, în strîngerile de mînă, cîtă întîmpina el acum din partea celor mai buni prieteni ai săi de istorie nouă.

— Sînteţi un om neobişnuit, Herr Dezrobitor! începu Führerul, după ce-i scutură mîna de cîteva ori. De cînd vă cunosc, sînt invidios pe mine însumi! Să ai un prieten ca mareşalul Antonescu nu se întîmplă oricui şi oricînd. Întrebaţi-l pe Ribbentrop ce părere am eu despre dumneavoastră! Ribbentrop!

Ribbentrop, care se ţinea respectuos la o parte, alături de Ică, se apropie:

— Domnule mareşal, Führerul meu are despre dumneavoastră o părere excelentă!

— Ce vă spuneam? făcu Hitler extrem de mulţumit că n-a fost prins cu o minciună. Am despre dumneavoastră o părere extraordinară. Fără un aliat ca dumneavoastră, războiul nostru pentru o nouă ordine europeană ar întîmpina infinit mai multe dificultăţi. De aceea, regret că trebuie să vă rupeţi din timpul dumneavoastră atît de preţios pentru grăbirea victoriei finale... şi să-mi faceţi o vizită pe o vreme ca asta. Dar, pentru că tot aţi venit, vă rog să poftiţi pînă aici!

Şi Hitler, urmat de Dezrobitor, de vicedezrobitor, de Drojdieru şi de toţi şefii militari şi civili ai Germaniei, se apropie de masă. Masa lui pe care era totdeauna desfăşurată o hartă uriaşă. Ică mai văzuse de vreo două ori harta, dar niciodată ea nu l-a captivat prin imensele ei perspective ca de data aceasta, pentru că numai acum i se puteau limpezi atîtea şi atîtea expresii şi formule tehnice noi, care s-au ivit pe neaşteptate în comunicatele germane, numai de cînd armata sovietică şi-a început ofensiva la Stalingrad. Inamicul atacă cu pierderi uriaşe... Inamicul a reuşit o străpungere a frontului defensiv local, dar a plătit-o cu pierderi enorme... Diviziile germane aflate în dispozitiv au ocupat poziţii pregătite în spate şi au zădărnicit prin aceasta o extindere a succesului sovietic iniţial... Inamicul s-a văzut silit să ocupe Boguciarul, părăsit pe nesimţite de brava armată germană, aşa că a lipsit armata rusă de o victorie... Boguciarul nu mai prezenta interes pentru apărarea liniei germane... Printr-o ruşinoasă înaintare, inamicul a fost silit să reocupe oraşul Kantimirovski, din care brava armată germană s-a retras mai înainte... În condiţiuni ruşinoase, inamicul a reuşit să ocupe localităţile Alagir şi Kotelnicov... În mod ruşinos pentru inamic, s-a încheiat victorioasa retragere a mareşalului von Manstein... Printr-o abilă manevră de desprindere din cleştele armatelor sovietice, mareşalul von Manstein a reuşit să se întoarcă acolo de unde şi-a început contraatacul...

Mulţumită acestor sugestive lecţii de tactică şi strategie, predate de Goebbels şi de toţi marii comentatori militari germani, Ică era perfect iniţiat în arta de a cîştiga victoria finală — deci cu atît mai mult pregătit să priceapă cele ce Hitler voia, probabil, să spună marelui său prieten, Dezrobitorul.

— Iată, Herr Dezrobitor! începu Hitler. Aici e Rusia... aici sîntem noi... şi dincolo sînt ei. Şi ce rezultă de aici, Herr Dezrobitor? Că victoria finală se apropie şi că toate sforţările inamicului de a scăpa de înfrîngere sînt ridicole şi inutile. În curînd, inamicul va vedea că, pornind ofensiva la Stalingrad, a făcut

o greşeală care nu-l poate duce decît la o catastrofă definitivă. Mai întîi, ce dovedeşte ofensiva sovietică? Slăbiciunea sovietică. Priviţi harta!... Dacă sovieticii s-ar fi simţit tari la Stalingrad, ar fi stat pe loc. Dar au început să ne atace, pentru că le-a fost frică să nu-i atacăm noi. În al doilea rînd, dumneavoastră ştiţi, Herr Dezrobitor, de ce au luat ruşii ofensiva la Stalingrad? Ca să ajute pe anglo-americani să poată debarca în Africa de Nord! Priviţi harta! Este o perfidie revoltătoare, împotriva căreia se ridică întreaga civilizaţie europeană. Ce caută sovieticii în treburile Africii de Nord? Dar le-o vom plăti, Herr Dezrobitor! La ceasul potrivit, le-o vom plăti!... În afară de aceasta, aţi observat, desigur, Herr Dezrobitor, că inamicul şi-a început ofensiva la Stalingrad, în toamnă, exact în luna şi aproape exact în ziua în care şi-a început anul trecut ofensiva la Moscova. Priviţi harta!... Aţi văzut? Asta ce dovedeşte? Încă o dată, slăbiciunea sovieticilor! Dacă s-ar fi simţit tari, ar fi luat ofensiva în vară, cum ia ofensiva orice armată civilizată. Ei, însă, au găsit că e mai bine să ne atace în toamnă. De ce? Pentru că s-au simţit slabi. Totuşi, nici asta n-ar fi nimic, Herr Dezrobitor, dacă am avea de-a face cu un inamic loial şi civilizat. Dacă!... Din nefericire, însă, pentru civilizaţia Europei, inamicul nostru nu este nici loial, nici civilizat! Priviţi harta! Cînd şi-a început ofensiva în toamnă, noi am crezut că avem de-a face, într-adevăr, cu o ofensivă de toamnă, care va ţine cît ţine toamna. Ne-am înşelat: inamicul şi-a prelungit ofensiva de toamnă în iarnă. Priviţi harta!... Vedeţi? După ce a luat ofensiva în toamnă, şi-a permis să ia, la începutul iernii, şi o ofensivă de iarnă pe tot frontul central şi, după mai puţin de o lună, o nouă ofensivă de iarnă pe frontul din Caucaz! Vrasăzică, şi ofensivă de toamnă, şi ofensivă de iarnă! Asta ce dovedeşte, Herr Dezrobitor? Priviţi harta!... Slăbiciunea sovieticilor! Dar nu-i nimic, Herr Dezrobitor!... Le-o voi plăti cu vîrf şi îndesat!... Providenţa mă va ajuta să le-o plătesc. Şi le-o voi plăti, le-o voi plăti! Victoria este în tot cazul de pe acum a noastră şi se poate numi fără precedent în istorie, Herr Dezrobitor, pentru că am reuşit să

distrugem mari forțe inamice, prin retragerea noastră foarte elastică și foarte bine consolidată în adîncime. Este o victorie colosală cînd putem realiza, cum realizăm în Caucaz, mișcări de desprindere de inamic, spre a ne grupa mai în spate, pe poziții dinainte pregătite, conform planurilor noastre! Priviți harta, Herr Dezrobitor!... Este o victorie colosală, Herr Dezrobitor, cînd putem realiza pozițiile noastre arici, care ne vor asigura o victorie finală cum încă n-a cunoscut omenirea. Este o victorie colosală, Herr Dezrobitor, să poți realiza, cum realizăm noi, prin retragerile noastre elastice, linii de fronturi mai scurte. Retragerile noastre elastice, Herr Dezrobitor, deschid drumuri noi în arta viitoarelor războaie. Este o victorie colosală, Herr Dezrobitor! Priviți harta! Inamicul e distrus! Inamicul și-a cheltuit ultimele rezerve! Nouă nu ne rămîne, Herr Dezrobitor, decît să întindem mîna spre a culege fructul eforturilor eroice ale bravei mele armate care luptă sub conducerea mea, conform cu planurile mele! Stalingradul ne așteaptă, Herr Dezrobitor! Priviți harta!... Pierderile rușilor la Stalingrad sînt atît de sîngeroase, încît, în primăvara viitoare, cînd vom porni ofensiva, se va repeta ceea ce s-a întîmplat și în trecut: vom bate pe dușman, oriunde va fi!... Noi nu capitulăm! În vocabularul meu nu există cuvîntul «capitulare»! Ultimul batalion care va rămîne pe cîmpul de luptă va fi un batalion german! Priviți harta, Herr Dezrobitor! Să vină numai primăvara și va fi vai de ei... De altfel, Herr Dezrobitor, războiul este ca și cîștigat! Priviți harta, Herr Dezrobitor! În primul rînd, ne-am propus să distrugem primejdia bolșevică. Am distrus-o! Priviți harta, Herr Dezrobitor!... A doua problemă a fost să garantăm siguranța vieții noastre naționale! Am făcut-o și pe aceasta! Priviți harta, Herr Dezrobitor!... Nimeni nu mai poate afirma că armata bolșevică ar mai fi în stare să ajungă la granițele Reichului meu. A treia problemă pe care a trebuit s-o rezolv a fost aceea a spațiului. Am rezolvat-o. Astăzi avem spațiu suficient. Am cucerit în Est teritorii de o întindere cît Germania, Franța, Anglia la un loc. Singura problemă care mai rămîne este să ocupăm

Stalingradul! Dacă aceasta cere timp, Herr Dezrobitor, inamicul trebuie să știe că avem timp destul! Priviți harta, Herr Dezrobitor! Timpul e cu noi! Victoria finală se apropie! Și acuma, vă rog, Herr Dezrobitor, să priviți harta și să-mi răspundeți: dacă noi, cu toate greutățile pe care le-am întîmpinat, am învins pe cel mai mare dușman al nostru: Rusia sovietică, ce s-ar fi întîmplat dacă pe frontul răsăritean n-am fi fost siliți să luptăm ba cu gerurile, ba cu arșițele, ba cu ploile, ba cu dezghețul, ba cu noroaiele, care, toate, au ajutat pe inamic și au împiedicat brava armată germană să-și desfășoare forțele ei irezistibile, pe un teren normal, împotriva unei armate normale? Ce s-ar fi întîmplat, Herr Dezrobitor! Priviți harta!... Să vă spun eu ce s-ar fi întîmplat: ar fi fost vai de ruși!... Dar am luat măsuri, Herr Dezrobitor! La primăvară pornim ofensiva și încheiem și cu acest capitol! Cu armata mea, cu armele mele noi și secrete, îl voi ului pe inamic. În cîteva zile, îi voi învăța pe ruși ce se cheamă să lupte corect și nu cum duc ei războiul: incorect, pentru că, Herr Dezrobitor, a te folosi de partizani, cum fac rușii, este cu desăvîrșire incorect. Priviți harta, Herr Dezrobitor! Sînt corecte trupele de partizani care, într-o luptă neregulată, ne dezorganizează transporturile și aprovizionarea atît de regulată a celei mai regulate armate din lume: brava mea armată germană? Cine sînt partizanii, Herr Dezrobitor? Priviți harta!... Cine a mai pomenit de partizani în întreaga istorie a lumii! Ce sînt partizanii, Herr Dezrobitor? Soldați? Soldații știu de disciplină. Dar asta e disciplină să ataci, pe ascuns, tancurile și trupele și taberele și cazărmile noastre? Partizani? Eu nu admit partizani! Și-i voi desființa pe toți, pînă la unul. Să vină numai primăvara și arăt eu rușilor lupte de partizani!... Asta-i barbarie, Herr Dezrobitor, nu război! Priviți harta, Herr Dezrobitor, și veți vedea că în primăvară n-aș vrea să fiu în pielea rușilor! Voi nimici tot, Herr Dezrobitor, deoarece eu lupt pentru civilizația Europei. Priviți harta, Herr Dezrobitor! Victoria e aproape! Victoria nu este pentru mine o problemă. În primăvară vreau nu numai să-l egalez pe inamic, dar să-l și întrec!

Am tot ce-mi trebuie pentru aceasta. Numai să vină primăvara! Priviţi harta, Herr Dezrobitor! Oricare ar fi rezultatul luptei inegale de la Stalingrad, această luptă va fi farul victoriei finale şi definitive la primăvară. Prin ocuparea Stalingradului la primăvară, perioada cuceririlor va fi încheiată pentru Germania şi pentru aliaţii ei. E clar, Herr Dezrobitor?

Întrebat, Dezrobitorul îşi lipi călcîiele şi răspunse:

— Dar ce facem cu Brebu, domnule Hitler?

Toţi membrii suitei lui Hitler schimbară priviri nespus de uimite între ei. Mareşalului i se vorbeşte de Stalingrad, de Caucaz, de victoria finală — şi el se gîndeşte la Brebu. Cel mai stupefiat dintre toţi era însuşi Führerul.

— Nu înţeleg nimic, Herr Dezrobitor! Despre ce fel de Brebu vorbiţi? Cine-i acest Brebu?

Mareşalul citi atîta sinceră nedumerire în ochii lui Hitler, încît simţi că-şi poate descărca sufletul faţă de el cu aceeaşi simplitate cu care ar fi vorbit vicedezrobitorul său:

— Domnule Hitler, mareşalul Antonescu luptă alături de marele Führer al Marelui Reich pentru aceeaşi cauză comună. Mareşalul Antonescu a dat nenumărate dovezi de loialitate în angajamentele ce şi le-a luat faţă de marele Reich. Dar mareşalul Antonescu este împiedicat să-şi facă datoria pînă la capăt!

— Împiedicat? răcni Hitler. Cine vă împiedică? Spuneţi-mi, cine îndrăzneşte să-l împiedice pe mareşalul Antonescu în lupta lui alături de noi, că-l ucid!

— Domnule Hitler, este iar aceeaşi istorie cu Brebu. Mi s-a spus de nenumărate ori că Brebu va fi executat, sau că a şi fost executat. Şi acuma aflu că Brebu trăieşte, că a fugit în Italia şi că Italia vrea să-l ajute să organizeze un atentat împotriva mea. De ce? Este el mai mare antibolşevic decît mine?

Toţi erau uluiţi de revelaţiile senzaţionale ale Dezrobitorului.

— Domnule mareşal! făcu Hitler, tremurînd de enervare. Sînteţi sigur că Brebu a fugit?

— Sigur! Întrebaţi-l pe domnul Himmler! Brebu a şi lăsat o scrisoare domnului Himmler în care-l pune în curent cu proiectele lui.

Hitler ridică receptorul:

— Himmler! Să vină Himmler aici!... Cum? A plecat de azi dimineață în Polonia?

Şi scrîşnind din dinţi, închise aparatul.

— Ah, cîinele! Cum şi-a permis să plece, fără să-mi spună nimic! Nu ştia că avem azi ca oaspete pe prietenul meu mareşalul Antonescu?

Apoi se adresă Dezrobitorului:

— Dar nu-i nimic! Vorbesc eu cu el, mîine, cum se întoarce. Şi unde ziceţi că a fugit?

— În Italia!

— O! exclamă Hitler. În Italia?... Goering!... Goebbels! Ribbentrop!... Să mi se dea îndată Roma, să-i spun lui Benito două cuvinte bine simţite!

În cinci minute, Mussolini asculta ce-i spunea Hitler:

— Benito dragă, ia spune-mi te rog: i-ai dat adăpost lui Brebu la tine? Da sau ba?... Da?... Regret foarte mult, dar trebuie să mi-l trimiţi îndată înapoi, sub pază.

Se pare că Mussolini opunea oarecare rezistenţă, pentru că, deodată, glasul dulce al lui Hitler deveni aspru şi poruncitor:

— Cum mîine?... Nu, Benito dragă! Astăzi, nu mîine. Îl am aici pe bunul nostru prieten... zic al nostru, Benito, pentru că e la fel de bun prieten al tău ca şi al meu... pe mareşalul Antonescu. Cum? Zici că-l cunoşti personal? Da! Am uitat!... Cu atît mai bine... Atunci te rog să mi-l trimiţi îndată pe Brebu înapoi. Legat şi sub pază. Ce ai zis? Keitel? Ce-i cu Keitel? Mai tare!... Aha!... Un moment.

Hitler îşi întrerupse convorbirea cu Mussolini, ca să-l întrebe pe Antonescu:

— Este adevărat ce spune Ducele? Mareşalul Keitel v-a telefonat să grăbiţi cu livrarea cărbunilor pentru flota italiană?

— Da, domnule Hitler!

— Şi ce aţi făcut?

— Am dat ordin să se execute imediat. Cred că încărcătura a şi plecat.

— Perfect! zise Hitler.

Şi reluă convorbirea cu Mussolini:

— Auzi, dragă Benito, că a dat ordin urgent. Pînă în cîteva zile ai cărbunele la tine... Cred şi eu!... Nu-l cunoşti pe mareşalul Antonescu! Este un om care merită tot respectul şi recunoştinţa noastră!... Şi trimite-mi-l îndată pe Brebu! Te rog să nu uiţi!... Şi să ştii că dacă evadează, mă supăr!... Obrazul meu este în joc!

Şi fără nici un bună ziua, trînti receptorul.

— Este în cea mai perfectă ordine! zise el, simplu, Dezrobitorului. Astă seară Brebu e aici şi mîine dimineaţa va fi spînzurat! Sub ochii lui Himmler va fi spînzurat! Este un scandal! Cum mai poate fi lăsat un bandit ca ăsta să tulbure pe un mareşal Antonescu!... Mîine dimineaţă îl spînzur! Cu mîna mea îl spînzur! Vă dau cuvîntul meu de onoare, Herr Dezrobitor!

Abia rosti Hitler aceste cuvinte, că toată îngrijorarea de pe faţa Dezrobitorului dispăru ca prin farmec. Asta a vrut mareşalul să obţină: cuvîntul de onoare al Führerului. Acum era complet liniştit.

— Vă mulţumesc, domnule Hitler! zise el Führerului. Şi cine v-a spus că vreau să-mi retrag trupele de pe front minte. Numai duşmanii cauzei noastre comune au interes să vă instige împotriva mea, ca să pierdeţi încrederea în mine. Eu merg cu armata mea pînă la moarte alături de Marele Reich şi de Führerul lui, pentru izbînda noastră comună.

— Ajunge, Herr Dezrobitor! făcu, generos, Hitler. Vă cred! V-am crezut totdeauna!... Nici n-aş fi putut gîndi rău despre cel mai bun şi devotat aliat al meu şi al Germaniei. Dar aş vrea să vă întreb ceva, Herr Dezrobitor! Cum staţi cu fetele?

Dezrobitorului îi veni să tuşească. Se îneca. Nu ştia ce trebuie să facă. Să protesteze? Să rîdă? Se gîndea că cel mai nimerit lucru ar fi să rîdă. Dar cum să rîdă, cînd el nu putea! Încercă, totuşi, să-şi strîmbe gura, cum a văzut că fac oamenii cînd vor să rîdă, dar nu izbuti decît să-şi schimonosească chipul într-o grimasă care putea fi şi una de groază şi una provocată de nişte foarte acute crampe intestinale.

Hitler bănuia că l-a pus pe Dezrobitor într-o mare încurcătură şi se pregăti să-şi repare greşeala:

— Herr Dezrobitor, n-aş vrea să credeţi că vă bănuiesc de ceva. Pentru mine problema fetelor are o importanţă naţională. Eu am dat ordin de cîteva săptămîni tuturor fetelor noastre de sînge arian să asigure soldaţilor noştri veniţi de pe front cîteva ore plăcute. Care fată nu se supune este imediat internată în lagăr, pentru prostituţie ! Dumneavoastră aţi adoptat această măsură ?

Mareşalul lăsă capul în jos. Totdeauna Hitler trebuie să-l prindă cu cîte ceva... De ce nu i-a atras nimeni atenţia în chestia fetelor? Ce idee îşi mai poate face Hitler acum despre mareşalul Antonescu? Că nu vrea să se pună la pas cu noua ordine europeană.

— Încă nu ! făcu el, vinovat, cu capul în piept. Dar dau ordin imediat, domnule Hitler !

— Bine, bine ! îl bătu Hitler prieteneşte pe umăr. Sînt convins că dumneavoastră, Herr Dezrobitor, aveţi acelaşi interes ca şi noi să cucerim Stalingradul cît mai curînd.

★

Cît traversară teritoriile ocupate, cei trei oaspeţi ai Führerului nu scoaseră un cuvînt. Numai cînd avionul ajunse la Prut, mareşalul, care meditase mult între timp, se adresă lui Ică:

— Te rog să dai dispoziţie gazetelor să nu mai publice nici un anunţ mortuar !

Dar şi Ică gîndise între timp.

— Voi dispune îndată, domnule mareşal ! Nu va mai apare nici un anunţ mortuar ! Tocmai, în legătură cu aceasta, voiam să vă spun că ar fi bine să mai luăm şi alte măsuri. Că trebuie să continuăm războiul nici nu se discută. Dacă vrem să salvăm civilizaţia Europei, sîntem datori să luptăm mai departe. Dar, în acelaşi timp, trebuie să avem grija ca neamul să moară pentru cauza comună cu inima voioasă. Şi e greu, domnule mareşal !

— Greu, de ce?

— Din pricina speculanţilor ! Prea au scumpit viaţa speculanţii noştri. Antreprenorii de pompe funebre se folosesc de momentele grele prin care trece ţara şi zi

de zi urcă prețurile de înmormîntare. Am primit sute și mii de reclamații.

— Și ce propui? făcu mareșalul nerăbdător.

— Mă întreb dacă n-ar fi bine să însărcinez primăriile să înființeze ele un serviciu de pompe funebre, numai cu două clase, pe un preț mai redus, de care să se poată bucura toți cetățenii! Ce părere aveți, domnule mareșal?

★

Hans Müller, mic funcționar al unei mari bănci berlineze, era unul din cetățenii celui de al treilea Reich care așteptau ziua aceasta de 30 ianuarie cu o nerăbdare de două ori sfîntă. Azi se împlinesc zece ani de cînd Hitler a venit în fruntea Reichului spre a-i insufla lui Hans Müller conștiința de rasă aleasă și spre a-i asigura dominația lumii. Și tot azi, Hans Müller va avea să audă glasul marelui Führer. Era obișnuitul, nelipsitul și prețiosul dar al lui Hitler: acela de a binecuvînta în fiecare an, de ziua aniversării, poporul-stăpîn și de a-i făgădui noi succese în lupta pentru dominația lumii. Mai mult ca oricînd, azi, Hans Müller era curios să afle cît mai e pînă va fi proclamat stăpînul întregii omeniri. Personal, Hans Müller avea presimțirea că nu mai are mult de așteptat. Cu un an și jumătate în urmă, cînd armatele germane au năvălit în Rusia, Hitler i-a făgăduit un Blitz-Krieg adevărat. În opt săptămîni, toată Rusia va fi proprietate germană. Planurile de război ale Führerului erau infailibile, pentru că erau, de la sine înțeles, geniale. Și Hitler, desigur, s-ar fi ținut de cuvînt, dacă, din motive independente de voința lui, n-ar fi intervenit o iarnă înainte de vreme, o primăvară înainte de vreme, o toamnă înainte de vreme și o nouă iarnă înainte de vreme, cu tot șirul lor de surprize: viscole, geruri, dezghețuri, arșițe, ploi, noroaie și atîtea și atîtea alte obstacole de aceeași natură specific rusească și de neconceput într-o țară încadrată în noua ordine europeană. Astfel că, fără să vrea, Hitler a trebuit să-și amîne Blitz-Kriegul lui zdrobitor, din iarnă în primăvară, din primăvară în vară, din vară în iarnă și așa mai departe. Dar

Hans Müller, ce să fi făcut Hans Müller? De un an şi jumătate, zi de zi, Hans Müller, o dată cu excelentul ersatz de cafea, sorbea din înţelepciunea lecţiilor de eroism ale doctorului Goebbels, în aşteptarea Blitz-Kriegului făgăduit, care avea să pună în opt săptămîni Uniunea Sovietică la picioarele Führerului. Dar cînd Hans Müller îşi luă inima în dinţi şi se pregăti să-şi mărturisească, sie-şi, cu capul prudent vîrît sub pernă, că a obosit, speranţele i se treziră deodată, cu atît mai impetuos, cu cît le îngropase mai adînc în sufletul lui. Încă o dată, Hitler se ţinea de cuvînt. Blitz-Kriegul nu mai era o simplă iluzie amăgitoare, ci o realitate. Hans Müller îşi avea Blitz-Kriegul lui. Hans Müller nu mai putea pretinde nimic. Doar un lucru ţinea Müller să ştie: cît trebuie să ţină acest Blitz-Krieg spre a ajunge la victoria finală? Hans Müller ar fi vrut o dată precisă. Dar de la cine o putea căpăta? Numai de la marele Führer! De aceea era azi Hans Müller atît de nerăbdător să audă glasul lui Hitler. Hitler îi va povesti, cum ştie el să povestească, în cele mai mici amănunte, tot ce a făcut spre a ajunge, în sfîrşit, la acest Blitz-Krieg, a cărui viteză este realmente fulgerătoare. În această privinţă, Blitz-Kriegul era ireproşabil. Hans Müller, om ordonat ca oricare Hans Müller de rasă superioară, îşi începuse contabilitatea Blitz-Kriegului acum o lună, la 1 ianuarie. Şi numai cît citea lista, îl apuca ameţeala. Veliki-Luki, eliberat de sovietici... Elista, eliberat de sovietici... Mozdok, eliberat de sovietici... Şi Nalcik, eliberat... Şi Cernicursk eliberat... Şi Georgievsk, eliberat... şi Millerovo, eliberat... Şi Schlusselburgul, eliberat... Şi blocusul Leningradului, spart... Şi la Voronej, şaptesprezece divizii italiene nimicite... Şi la vest de Voronej, şapte divizii germane încercuite... şi astăzi, pînă şi astăzi, de ziua aniversării, Blitz-Kriegul acesta ciudat nu s-a oprit: astăzi a venit rîndul Maikopului să fie eliberat... Că este un Blitz-Krieg care întrece toate aşteptările, este! Dar cum şi-a conceput Hitler planurile lui geniale, ca să ajungă la acest Blitz-Krieg sovietic, numai Hitler i-o putea explica. Era omul pe care-l şi aştepta Hans Müller la aparatul de radio. Dar aşteptă

cam mult. În tot cazul, lui Hans Müller i se păru că aşteaptă cam mult. Inima i se zbătea să-i iasă din piept de emoţie, dar, de cîte ori credea că spicherul vine să-l anunţe pe Führer, apărea alt personaj eminent al regimului, care preamărea, într-un lung discurs, faptele partidului naţional-socialist. Ca pe ace înroşite a stat Hans Müller toată seara să-l audă pe Führer, pînă cînd, cu ochii lipiţi de somn, spuse nevesti-si, care aştepta lîngă el:

— Trude, e tîrziu ! N-are nici un rost să mai stăm !

Dar Hans Müller era un om norocos. Înainte de a întinde mîna spre aparat să-l închidă, răsună un glas care, numai prin divina lui rezonanţă, îl rechema la viaţă şi fericire: era glasul doctorului Goebbels.

— Ptiu ! făcu Hans Müller, cu entuziasm.

Şi iute îşi reluă locul pe scaun, să-l audă pe vechiul şi preacinstitul lui prieten, doctorul Goebbels.

— De cînd noi, naţional-socialiştii, am venit la putere, în 1933 — zicea Goebbels — este o tradiţie ca Führerul să ia personal cuvîntul în faţa poporului german, pentru viitorul an de luptă. Führerul m-a autorizat să vă comunic că a fost dorinţa lui cea mai vie ca şi astăzi să vă vorbească. Dar necesitatea strictă a conducerii războiului nu i-a mai permis să lipsească de la marele său cartier general, de unde conduce marile apărări defensive din răsărit. Pot să vă anunţ din partea Führerului nostru că vorba capitulare nu există în vocabularul celui de-al treilea Reich !

Isprăvise. Trude, însă, nu se îndură să se ridice de pe scaun.

— Ce-o fi asta, Hans? întrebă ea, nedumerită.

— Blitz-Krieg ! îi răspunse Hans, simplu. Şi fii mulţumită că nu ţi-a vorbit nimic despre Stalingrad.

A doua zi, Hans mai era ocupat cu coaja lui de cartof, cînd radioul anunţă:

— Führerul a înaintat pe generalul von Paulus, comandantul suprem al glorioasei armate a şasea a eroicilor apărători ai Stalingradului, la rangul de mareşal !

Hans Müller reflectă:

— Uf ! A dat dumnezeu !

— E ceva bun? întrebă Trude.

— Ce mai întrebi? N-auzi că Führerul l-a făcut mareșal pe von Paulus? Asta înseamnă că Stalingradul este în mîinile lui. Hai, pune repede pe masă un cartof supliment în cinstea victoriei.

Mulțumiți că victoria de la Stalingrad le dă un pretext să se fure singuri cu un cartof, Hans și Trude luară loc la masă — dar festinul lor fu întrerupt înainte de a începe, deoarece radioul vorbi iar:

— La Stalingrad, armata a șasea, comandată de mareșalul von Paulus, după mai mult de două luni de apărare eroică, a fost copleșită de superioritatea numerică a inamicului.

Ca s-o scutească pe Trude de întrebări, Hans îi tălmăci vestea:

— Este ceea ce ți-am spus, Trude! Blitz-Krieg. Armata lui von Paulus s-a predat rușilor.

Femeia se aruncă pe divan, zguduită de un hohot de plîns desperat.

— De ce plîngi, Trude? făcu Hans duios. Plîngi după armata a șasea?

Printre sughițuri, Trude îi răspunse:

— Nu, Hans! Plîng după cartof!

*

Din capul locului, delegația italiană dovedi că se adapă de la cele mai curate surse dinamice.

— Domnule președinte! zise șeful delegației economice. Cînd am plecat de la Roma, mi s-a spus că la București sînt femei frumoase!

Ică, luat prin surprindere și cu gîndul sărind ba la Stalingrad, ba la Sotir, întrebă cît se poate de serios:

— Vă interesează în cadrul schimbului economic italo-romîn?

Delegații italieni rîseră cu poftă. Acest om le plăcea: avea umor.

— Da! răspunse șeful delegației, făcînd cu ochiul către președintele consiliului de miniștri al țării aliate latine. În cadrul schimbului economic. Dar nu-i neapărată nevoie să se treacă pe lista pentru export. Schimbul îl putem face pe loc. Cînd am putea vedea marfa?

Avea niște ochi atît de veseli și buni italianul, încît Ică înțelese că acești tineri delegați ai Romei vorbesc cu el ca între băieți.

— Domnilor! răspunse el. Chiar astă-seară... la banchetul pe care ne permitem să-l organizăm în cinstea dumneavoastră!

Delegația trecu la al doilea punct al misiunii ei economice: Mussolini cere Romîniei un milion de tone de păcură, ca să asigure armatelor lui victoria pe frontul african și pe cel răsăritean.

— Un milion de tone e mult! zise Ică.

— Ducele nostru cere un milion de tone! stărui unul din delegați. Nici un miligram mai puțin!

— Foarte mult! interveni atașatul economic german la București, care n-avea voie să lipsească de la nici una din tratativele pe care le-ar duce Romînia cu indiferent cine.

Șeful delegației, care era mai mult cu ochii pe fereastră, se arătă conciliant:

— Dar cît puteți să ne dați?

— O mie de tone! răspunse atașatul german.

— Exact! confirmă Ică. Domnul Hitler ne-a și făcut o comunicare în acest sens: Unui om ca marele nostru aliat Mussolini îi ajunge și un litru de gaz ca să-și asigure victoria, chiar dacă ar lupta cu omenirea întreagă!

Primul delegat consultă din ochi pe ceilalți delegați care dădură, cu destulă moderație, din umeri, apoi răspunse lui Ică:

— În principiu, dacă în loc de un milion de tone ne dați numai o mie, n-avem nimic împotrivă! Trebuie să cerem, însă, consimțămîntul guvernului nostru! Ne dați voie să-i telefonăm?

— Vă rog! răspunse Ică.

Legătura cu Roma se făcu îndată, în prezența lui Ică și a atașatului german.

— Alo, strigă primul delegat în receptor. Noi am expus guvernului romîn cererea noastră!... Da! Un milion de tone! Nici un miligram mai puțin! Guvernul romîn, însă, nu ne oferă decît o mie de tone. Nici un miligram mai mult!... Semnăm?... Cum?... Respin-

gem?... Ce aţi spus?... Că se glumeşte pe aici?... Greşiţi, domnule ministru!... Aşa a decis Führerul!... Reprezentantul Reichului este aici, lîngă mine!... Führerul a comunicat guvernului romîn că pentru un om ca Ducele nostru ajunge şi un litru de gaz ca să cîştige victoria pe oricare front!... Victoria Ducelui nostru nu depinde de petrol, domnule ministru!... Da!... Însuşi Führerul!... Am înţeles, domnule ministru! Aştept la telefon!

Primul delegat se întoarse către Ică şi ataşatul german:

— Mă roagă ministrul să aştept, pînă-l întreabă pe Duce.

Dar ministrul îi şi vorbi de la celălalt capăt, aşa că primul delegat putu relua îndată conversaţia cu el:

— Cum?... Ducele acceptă?... Da?... Cu recunoştinţă?... Perfect! Da, da, da!... N-o să uit un moment!... Ciao, ciao!

Închise telefonul şi, foarte expansiv, se adresă lui Ică:

— Domnul ministru mă roagă să vă comunic că Ducele vă este recunoscător pentru sprijinul pe care i-l daţi şi că să nu vă faceţi prea multe griji. Victoria este, în tot cazul, aproape, aşa că un litru de gaz mai mult sau mai puţin nu contează. Pentru atîta lucru Ducele nu admite să sc creeze vreo supărare între aliaţi. Cu această mie de tone pe care ne-o oferiţi, Ducele va putea lupta şi alături de japonezi, spre a zdrobi pe inamic cu un ceas mai devreme. Prin urmare, domnule ministru, dacă vreţi, putem semna imediat!

— Poftim! Convenţia e pregătită.

Delegatul puse mîna pe toc, dar se opri:

— Mă iertaţi! zise el, cu voioşie, lui Ică. Pentru noi nu este destul de clar: o mie de tone, inclusiv femeile?

— Exclusiv! rîse Ică, generos.

Telefonul îl împiedică pe şeful delegaţiei să-i mulţumească. Ică deschise aparatul, dar după cîteva secunde îl închise.

— Domnilor, făcu el, trist, trebuie să vă comunic o veste înspăimîntătoare: armata a şasea germană de la Stalingrad a capitulat!

Delegații italieni săriră în aer, ca elevii care aud vestea fericită că școala se suspendă din pricina vreunei epidemii.

— Atunci pe deseară, domnule președinte ! strigară delegații italieni în cor și, după o fraternelă, dar foarte scurtă strîngere de mînă, luară ușa cu asalt, ca să se vadă cît mai degrabă afară.

Reprezentantul economic al Reichului se uită cu dispreț după ei, apoi se întoarse către Ică și încercă să găsească în ochii lui, o gîndire comună. Dar Ică își avea gîndurile aiurea. Trăia un moment crucial: armata a șasea germană a capitulat. O dată cu ea s-a prăvălit și catapeteasma nu numai peste veacuri, dar și peste cei doi ani și jumătate de piramidoane înghițite întru gloria Dezrobitorului și în sănătatea nepoților de la Oltenița: sub ruinele Stalingradului, printre soldații morți pentru războiul cauzei comune, zac cadavrele forțelor de viață și ale îndemnurilor de putere și ale plugurilor de jertfă și ale trîmbițelor de drepturi și ale arcului carpatic și ale frunților de răsărit și ale stîncilor de răsărit și ale podurilor de răsărit... cadavre peste cadavre... munți de cadavre care au folosit ca pod de apus către nepoții de la Oltenița. Armata germană a capitulat !... Dar Ică n-a capitulat. Ică este dator față de soartă să mai trăiască patruzeci de ani buni. Așa i-a făcut cunoscut madam Astromanda Nostradama în numele forțelor oculte cu care lucrează: că mai are de trăit patruzeci de ani buni în străinătate. Pentru a face față acestor patruzeci de ani buni, Sotir mai are de lucru. Sotir mai trebuie să se vadă de cine știe cîte ori cu nepoții de la Oltenița. Numai că armata sovietică înaintează !... Și, din nefericire, Ică n-o poate opri. Și nici nimeni altul pe lume. Doar atîta i-ar cere: să nu se grăbească. Să-i fie milă de tinerețele lui și să înainteze ceva mai încet. Ică încă nu-i gata să înfrunte cei patruzeci de ani buni. Ică mai are niscaiva treburi pe aici. Și pentru asta cere, dacă nu înțelegere, cel puțin milă. Milă ! Atîta cere Ică: milă. Milă în schimbul tuturor catapetesmelor lui de care jură că nu se va mai apropia niciodată pînă la sfîrșitul vieții lui bune ! Milă ! Milă ! A greșit ! A fost prea tînăr și n-a știut ce face !

Dar acum, toate s-au limpezit ! Catapeteasma a capitulat ! Milă! Milă din partea sovieticilor să nu-l lase pe drumuri, cu cei patruzeci de ani buni neisprăviți ! Milă !

Cînd își ridică ochii în care oricine ar fi putut citi că sufletul lui tînăr, cu idealurile lui de viață încă neîmplinite, imploră, desperat, milă, Ică nu-l mai văzu pe atașatul economic al Reichului. Dispăruse pe nesimțite. Dar în locul lui stătea altcineva care intrase pe nesimțite: Belciug.

— Ce părere ai, Belciug? îl întrebă Ică.

Belciug îl fixă cu un zîmbet neînduplecat:

— Aceeași ca și a dumneavoastră, domnule președinte ! Trebuie să ne croim un drum spre englezi !

★

Reichsfeldmareșalul Goering stătea la oglindă în *trois-quarts*, ca să-și mai încerce o dată, în această poziție, ultima lui pijama de catifea purpurie, cînd i se anunță că armata a șasea a capitulat. Copleșit de tot felul de sentimente printre care și cel de mînie — Goering întoarse spatele oglinzii și, lăsînd poalele pijamalei să-i fluture la voia întîmplării, începu să alerge prin încăpere și să strige:

— Emma, Emma !

Dar și Emma se afla în acel moment în fața oglinzii, și-și încerca, sub toate unghiurile posibile, o nouă cămașă de noapte, care avea să deschidă calea spre triumful cămășii de noapte curat ariene, eliberată de influențele nefaste ale cămășilor de noapte de rasă inferioară.

— Ce e, Herman? întrebă ea, de dincolo.

— Emma, ne-au înșelat ! Acești bolșevici sînt niște simulanți primejdioși ! Ne-au înșelat !... Ne-au făcut să credem că nu vor fi în stare să țină piept armatelor noastre și noi, de bună credință, am intrat în Rusia ca să ne vedem puși pe goană de ei. Asta-i barbarie !... Asta-i ticăloșie !... Asta-i nerușinare ! Totul a fost învăluit de ei în mister. Ne-au înșelat! Au construit toate în secret. Ne-au înșelat ! S-au retras, ca noi să ne facem iluzia că se lasă bătuți, dar au construit repede linii strategice în puncte care nici nu figurează pe hartă. Au construit uzine secrete în Urali! Au ridicat și au

trimis mai multe armate pe front. Ne-au înşelat! Să le fie ruşine!... Emma, n-auzi? Emma!... Ce faci acolo?... N-auzi ce-ţi vorbesc, Emma?

— Aud, aud! răspunse Emma, care se hotărî să răspundă la apelul soţului ei. Ce strigi aşa?

— Strig, pentru că armata a şasea de la Stalingrad a capitulat! Ne-au înşelat!

— Şi dacă ne-au înşelat, ce pot să fac?

— Să-mi dai decoraţiile!... Fuga!... Unde-mi sînt decoraţiile? Să văd decoraţiile! Trebuie să ne salvăm! N-auzi? Ruşii ne-au înşelat! Vreau decoraţiile!... Aşa!... În sfîrşit!... Sînt toate? Eşti sigură? Bine!

Şi febril începu să-şi atîrne decoraţii peste decoraţii, de la reverul pijamalei pînă la marginea poalelor, dar munca lui părea fără spor. Grămezi de decoraţii nu-şi găseau loc. În panică, Goering strigă primei doamne a Reichului:

— Emma, ajută-mă! Atîrnă-mi şi-n spate!... Hai, repede!... Repede!... Vezi să mi le pui pe toate!

După ce Emma isprăvi, Reichsfeldmareşalul îşi regăsi linişte sufletească destulă să se poată uita din nou în oglindă. Se privi şi roşi de plăcere. Îmbrăcat ca într-o zale, de sus pînă jos, de zeci şi zeci de decoraţii, Reichsfeldmareşalul Herman Goering îşi văzu pentru întîia oară imaginea completă a ceea ce ştia toată lumea că ar fi: cavalerul teuton Herman Goering, prototipul ideal al viteazului viking arian, de cea mai nordică rasă europeană, care-şi are obîrşia în una din cele mai îndepărtate regiuni asiatice, mai puţin nordice.

— Ce zici, Emma? întrebă Goering. Nu-i aşa că pijamaua asta îmi vine bine?

Înainte ca Emma să se pronunţe, intră Goebbels, trăgîndu-şi sprinten piciorul lui imperfect în formă, dar în fond perfect arian. Pe dată, Reichsfeldmareşalul Goering uită de preţioasele lui podoabe metalice şi-şi aminti că armata a şasea a capitulat:

— Ce face Adolf?

— Face minuni! răspunse Goebbels, entuziasmat. Şi povesti cum, imediat ce s-a aflat la marele cartier general că armata germană a fost bătută la Stalingrad, mareşalul von Fritsch, spre a-l feri pe Führer de o ieşire

care i-ar putea fi fatală, porunci să i se servească iute un covor de opt metri pe zece. Dar Führerul, cu geniala lui intuiție, simți ce se pune la cale și ceru trei covoare de șaisprezece pe șaisprezece și să fie lăsat singur. Toată lumea se retrase în anticameră, dar după cîteva minute începu să se alarmeze. De dincolo, nu venea nici cel mai mic zgomot. Nici urlete, nici pocnete, nici lovituri înfundate, nimic. Liniște ! Von Fritsch era desperat ! Nu știa cum să afle dacă Führerul trăiește sau a murit de o congestie. Și de îndrăznit să bată la ușă, nu îndrăznea. Poate Hitler trăiește. Or, dacă trăiește, îl tulbură. Și dacă-l tulbură pe Führer, Führerul îl alungă imediat din armată. În starea aceasta l-a găsit Goebbels pe von Fritsch: în poziție de drepți, galben ca ceara și descumpănit.

— L-am întrebat, povesti Goebbels, de ce spaima asta pe el și mi-a explicat că nu știe ce se întîmplă, acolo, în camera Führerului. « Și de ce nu te-ai uitat prin gaura cheii ?» l-am întrebat. « Nu mi-a trecut prin minte că aș avea voie !» Ai mai văzut nerod ca ăsta, dragă Herman ! Un von Fritsch, cu funcția pe care o ocupă, să nu știe dacă are voie să se uite prin gaura cheii. Bineînțeles, l-am dat la o parte și m-am uitat eu !... Ce să-ți spun ! Cînd am văzut ce-am văzut, m-am zăpăcit. Era ceva de neconceput pentru o minte omenească. Lovitura de la Stalingrad l-a zdruncinat pe Führer în asemenea hal, încît stătea liniștit. « Dar cîte covoare zici că i-ai dat ?» l-am întrebat pe von Fritsch. « Trei covoare splendide de Buchara, șaisprezece pe șaisprezece !» « Cum trei, mareșale, cînd nu văd fir de covor lîngă el. Le-a înghițit atît de repede pe toate ?» « Pe toate ! Și fără să fi băut o picătură de apă în tot timpul ! » « Dumnezeule doamne ! am strigat. Este mîna Providenței. Trei covoare șaisprezece pe șaisprezece, fără să bea o picătură de apă ?» « Trei !» « Perfect ! i-am zis. Să-i mai dați trei, că-i face bine. Și tot fără apă.»

Goering și Emma rîseră.

— Dracu să te ia, doctore, cu minciunile tale ! îi zise Goering. Dacă te-ar auzi Hitler !

— Cum să mă audă ? rînji Goebbels, cinic. Doar să mă denunți tu !

*

Doamna mareşal Miţa îşi continuă obişnuita ei muncă de toate zilele: aceea de a dicta şi a semna. Dicta şi semna ordine, dispoziţii, apeluri: «Noi, Maria mareşal Antonescu, pe baza articolului 125 din legea cutare, ordonăm»... «Noi, Maria mareşal Antonescu, dispunem ca de la data de»... «Noi, Maria mareşal Antonescu, în vederea colectelor pentru ajutorul de iarnă, facem apel»... Printre picături, secretarele, una după alta, intrau foarte grăbite cu cîte o hîrtie care trebuia urgent rezolvată. Şi Miţa rezolva. Hotărîtă, controla note de cheltuieli, ordona arestări sau eliberări, aproba paşapoarte — paşapoartele erau cea mai nouă pasiune a ei — fixa audienţe şi aşa mai departe.

De pe locul lui, Serafim o urmărea cu ochi aprinşi de admiraţie şi se întreba: De unde atîta energie la acest trup gingaş de femeie! Probabil de la munţii de bani pe care-i bagă în poşetă. Bani de la vii şi de la morţi!... Alo! Finanţele? Eu, Maria mareşal Antonescu! Îmi trebuie urgent cincisprezece milioane, cinci sute cincizeci şi cinci de mii de lei şi cincizeci şi cinci de bani!... Alo! Pandele! Îmi trebuie urgent optzeci şi nouă de milioane, treizeci şi trei de mii de lei şi douăzeci şi cinci de bani!... Alo, Industria şi Comerţul? Îmi trebuie... şi aşa mai departe!... Se ştie şi se vede!... De aia mă întreb: De unde atîta elasticitate la aceşti munţi de bani, că pot să încapă, toţi, într-o singură poşetă! Oare... Mărunţelu îşi muşcă limba în gînd! Nu-i frumos! Te primeşte femeia în casă şi tu, în loc să-i fii recunoscător, vrei să ştii ce face cu banii. Ce-i treaba ta ce face ea cu banii? Poate îi cheltuieşte pe cîte o prăjitură, pe un ruj de buze, pe un ciorap, pe o pălăriuţă... dar cîte cheltuieli nu are o femeie! Te şi miri cum o scoate la capăt Miţa, care, oricum, nu-i o Miţa oarecare, ci doamna Maria mareşal Antonescu!... Noi, Maria mareşal Antonescu!... Atunci ce ai tu cu banii ei? Ce vrei să ştii tu ce face ea cu banii? La urma urmei, n-are decît să şi-i pună la ciorap, cum spun gurile rele!... Cică şi-ar trimite bani în Elveţia!... Ei şi? E rău? E şi Elveţia o ţară creştină, nu bolşevică!... Nu, Serafime,

nu-i frumos ce faci! Tu vezi-ți de sărăcia ta și nu te uita cu atîta invidie la ea, cum iscălește și iscălește și iscălește și numai ăl-de-sus știe cît îi pică de fiecare iscălitură. Tu nu ești Mița! Tu nu ești decît Serafim Măruntelu! Hehei! Dacă eu, Serafim Măruntelu, cu experiența mea, aș fi nevasta Dezrobitorului... Așa că, ce s-o mai invidiez! Mai că ți-e și milă să te uiți cum se zbate de dimineața pînă seara, ea, ditai mareșăleasă, pentru cîteva nenorocite de milioane! Așa că nu-i frumos, Serafime, să gîndești atît de urît despre noi, Maria mareșal Antonescu... mai ales că doamna mareșal a și pus tocul pe masă și-mi zîmbește atît de drăgălaș sub ultima ei pălăriuță de fetru și mă întreabă cu atîta dragoste de mamă:

— Cu ce te pot servi, domnule Serafim?

Smuls din extaz, Serafim răspunse:

— Doamnă! Mă uitam la dumneavoastră și-mi ziceam că numai providența vă dă puterea uriașă pe care o cheltuiți pentru a alina atîtea dureri și nevoi!

— Amabil ca-ntotdeauna, domnule Serafim! zîmbi iar Maria, care, spre deosebire de soțul ei, mareșalul, nu făcea nici o economie de zîmbete. Totuși...

— Nimic, doamnă! făcu Măruntelu, protestînd printr-un gest violent că el putea fi bănuit că vine aici cu gînduri murdare. Eu n-am vrut decît să stau aici un ceas, pitit, modest, într-un colț și să văd cum vă sacrificați pentru țară. Este singura mea pretenție. Greșesc? Cer prea mult?

Mița, nepricepută în abstracționisme, îi răspunse cu o vorbă brutală, dar cu un rîs dulce:

— Dacă ai cere prea mult, nu ți-aș da!

— O, nu e mult, doamnă mareșal! N-aș îndrăzni să vă supăr! Am șase copii de întreținut.

— Cunosc chestiunea, domnule Serafim și sînt foarte mișcată. Am să-ți dau deocamdată un milion!

— Mulțumesc, doamnă, sînteți foarte bună! Cu milionul ăsta o să pot cumpăra tocmai bine cîte o pereche de ghetuțe pentru copii. Poate știți, doamnă, că zahărul tos a ajuns la o sută douăzeci și nouă de lei kilogramul și cel cubic la o sută treizeci și cinci. Vă mulțumesc, doamnă, din tot sufletul!

— Am înţeles, domnule Serafim! Îţi voi da şase milioane! Cîte un milion de copil.

— Doamnă mareşal, daţi-mi cîte două milioane de copil, şi ţara vă va binecuvînta, doamnă. Dacă regret ceva, doamnă, este că dumnezeu nu m-a făcut femeie, ca să mă pot îmbrăca într-o rochie pepit! Pe de altă parte, doamnă, sînt fericit că m-am născut bărbat, pentru că, dacă aş fi fost femeie, aş fi vrut să-mi pun şi eu o rochie pepit ca a dumneavoastră, dar m-aş fi înecat în ridicol în ochii neamului romînesc, care m-ar fi luat drept nebun că îndrăznesc să rivalizez în graţie şi bun gust cu doamna Maria mareşal Antonescu!

Doamna mareşal chemă pe Pandele la telefon:

— Alo, Pandele, să-i dai domnului Serafim Mărunţelu optsprezece milioane pentru cei şase copii ai lui. Mai tîrziu vom vedea! Mersi!

Mărunţelu era tulburat nu de bani, ci de gest.

— Doamnă, sînteţi generoasă nu ca o mamă a răniţilor, ci ca o regină! De altfel, sper, doamnă mareşal, că după victoria finală...

— Apropo de victoria finală! îl înterupse Miţa. Ce spui, domnule Serafim: cade Stalingradul?

Mărunţelu, care încă nu trecuse în ziua aceea pe la Ică, îi răspunse:

— Ştiu eu? Poate cade!

Miţa oftă.

— S-ar putea să nu cadă?

— Ştiu eu, doamnă? S-ar putea să şi nu cadă.

Miţa oftă iar:

— Şi ce se întîmplă dacă nu cade, domnule Serafim?

— Doamnă mareşal, nu se întîmplă nimic. Vine primăvara, doamnă!... De ce să vă faceţi gînduri triste?

Şi aici oftă Mărunţelu:

— Mi-aduc cu drag aminte de primăvara trecută, cînd aţi apărut cu noul dumneavoastră taior!

— Care? întrebă, cu pasionată curiozitate, Miţa.

— Cu cel negru!

Şi oftă iar:

— Ah! Doamnă, mi-aş închina tot restul vieţii să stau la picioarele dumneavoastră şi să vă admir în taiorul acela negru!

— Într-adevăr! admise Miţa. Îmi venea bine!... Dar pentru primăvara asta, mi-am făcut altul.

— Tot negru? exultă Serafim, cu anticipaţie.

— Nu! Unul gri!

— Gri? Va fi o senzaţie a sezonului!... Atunci, ce mai vreţi, doamnă!... Vine primăvara şi vom lua ofensiva, care ne va duce la victoria finală!

— Şi dacă nu învingem?

— Este exclus! Trebuie să învingem şi vom învinge. Pentru aceasta am făcut războiul: ca să învingem. Totuşi, doamnă, ca să vă fiu pe plac, să presupunem că nu învingem la primăvară. Ba, merg şi mai departe cu pesimismul şi zic că s-ar putea să nu învingem nici vara. Nici toamna! Şi ne apucă din nou iarna. Da! Ei şi? Eu, personal, doamnă, nu mă sperii! Tot aşa, nu trebuie să vă speriaţi nici dumneavoastră! Pentru că, dacă va trebui să înfruntăm o nouă iarnă, ce credeţi că se întîmplă? În cazul cel mai rău... eu mă gîndesc, doamnă, la tot ce ar putea fi mai rău... o nouă iarnă de război vă va sili pe dumneavoastră să luptaţi pentru un nou Ajutor de iarnă! Nu ştiu care mare scriitor francez.... mi se pare că danez, dacă nu este cumva englez sau austriac... zicea că numai un război înfrumuseţează femeia şi numai o femeie înfrumuseţează războiul, cînd rămîne ea singură pe cîmpul de luptă! De pildă, Ioana d'Arc! Aşa vă văd pe dumneavoastră, doamnă mareşal, în iarna viitoare! Trupele noastre stînd pe front, fără să facă nimic şi numai dumneavoastră, singură dumneavoastră... singură... doamna Maria mareşal Antonescu, Ioana d'Arc a Romîniei, singură ţinînd piept duşmanului cu un nou Ajutor de iarnă! Ştiu, doamnă mareşal, că vi se cere un sacrificiu pe care nu există minte să-l poată calcula, doamnă... Un nou Ajutor de iarnă, după alte două ajutoare! Nu ştiu cum spinarea dumneavoastră atît de delicată poate suporta o asemenea povară: după două Ajutoare de iarnă, un al treilea! Dar nu trebuie să vă faceţi griji, doamnă! Toată ţara, toată suflarea romînească va sări să vă ajute! Recunoştinţa, ca să nu zic dragostea noastră a tuturor, ne va porunci să vă ajutăm!

Mița asculta cîntarea lui Serafim Măruntelu, cu ochii în jos și cu inima caldă, care ar fi fost și complet zăpăcită, dacă Ioana d'Arc a Romîniei n-ar fi avut, pe lîngă tot ce i-a dăruit și-i va mai dărui dumnezeu, și un cap care gîndea: lăiețul ăsta mă ia peste picior cu Ajutorul de iarnă! Pentru această obrăznicie aș trebui să-l arestez și să-i dau douăzeci și cinci de ani pușcărie! Dar nu pot s-o fac! Eu, Maria mareșal Antonescu, n-am voie să mă ating de un nespălat ca Serafim Măruntelu! S-ar supăra boul ăla de Ion al meu că lovesc în opinia publică!

Sfioasă — și cu inima neagră de supărare că nu-i poate da acestui murdar șantajist douăzeci și cinci de ani pușcărie, precum ar fi meritat — Mița își ridică ochii spre Serafim:

— Dar pentru troița dumitale din Crimeea nu ceri nimic, domnule Serafim?

În aceeași clipă, sună telefonul. Era Ică.

— Doamnă mareșal, am pierdut Stalingradul!

— Mulțumesc! zise Mița. Vom mai vorbi.

După care, se ridică:

— Domnule Serafim, am pierdut Stalingradul! Mă ierți! Trebuie să comunic și comitetului meu care este în ședință.

Și după ce dădu mîna cu Serafim, se îndreptă înspre ușă. Dar Măruntelu se ținu după ea. Părea distrus. Din pricina idiotului de Ică, nici n-a avut cînd să răspundă la întrebarea atît de gentilă a doamnei Maria! Și doamna Maria a și uitat!... Vasăzică, după ce a pierdut Stalingradul, pierde acum și troița! Două pierderi dintr-o dată... Nu! E prea mult pentru el.

— Doamnă! întrebă el, profund întristat de pierderea neașteptată a Stalingradului. Și cum rămîne cu troița?

*

Solemn, Mița anunță:

— Doamnelor și domnișoarelor am pierdut Stalingradul! Armata a șasea germană de sub comanda mareșalului von Paulus s-a predat bolșevicilor.

Prima care explodă fu Lizica Zbîrlogeanu, zis Nepoata. În candoarea ei juvenilă, începu să bată fericită din palme.

— Alţi refugiaţi! zise ea.

Veturia, care prezida în rochia ei de înmormîntare, o mustră fulgerător:

— Lizico, fii cuminte şi nu te amesteca unde nu te pricepi! Trecem printr-un moment grav. Pierderea Stalingradului este pentru noi o catastrofă!

— Ah! ţipă Mimi Pantof, sugestionată nu atît de cuvinte, cît de accentul sinistru cu care privighetoarea Ardealului le pronunţa. Să ştiţi, drăguţelor, că fac un deranjament de nervi. O cafea! Vă rog o cafea!... Dar veritabilă. Şi tare!... Şi cu zahăr puţin!

Îndată, celelalte doamne de aceeaşi vîrstă cu Mimi, cerură şi ele cîte o cafea veritabilă, tare şi cu zahăr puţin. Este cel mai bun preventiv contra unui « deranjament de nervi », provocat de o catastrofă, cum zicea doamna Veturia că ar fi pierderea Stalingradului.

Lizica, însă, tot Lizica. Ea, cu iniţiativa ei tinerească, ceru îngheţată.

— Ce ţi-a venit, dragă, îngheţată, pe viscolul ăsta? o întrebă miss Kilometru.

— Sînt curioasă, tanti! răspunse Lizica. Vreau să ştiu şi eu ce simt pe o vreme ca asta bieţii noştri soldaţi de pe front!

Toate fetele votară pentru îngheţată. Şi se bău cafea cu zahăr puţin şi se mîncă îngheţată rece ca gheaţa cu care luptă soldaţii pe front şi se discută despre Stalingrad:

— Dar cum se face că americanii lasă pe bolşevici să ne alunge din Stalingrad? întrebă doamna Fifi zis Pantof general Pletosu Costache.

— Las'că ştiu ei, americanii ce fac! zise doamna Nana zis Mackensen general Sărăntocu Ion.

— Or fi ştiind, nu zic ba! se amestecă doamna Mieluşica Piţigoi zis Franţuzoaica general Vrăbioiu Gligore. Dar ce te faci, dacă pînă atunci dau bolşevicii năvală peste noi!

Însăşi doamna Maria mareşal Antonescu, interveni:

— Poţi să dormi liniştită, Mieluşico dragă! N-ajung ei pînă aici!

Totuşi, cuvintele încurajatoare ale doamnei mareşal, în loc să potolească, agravară neliniştea de care era cuprinsă această societate de femei slabe şi fără apărare.

Din fericire, însă, providența, care era și ea femeie, și avea multă înțelegere pentru femei, le trimise, în aceste grele clipe, pe ilustrul Zamfir Vasilescu. Ca foarte talentat romancier și văr al lui Ică, Zamfir Vasilescu avea oricînd intrare aici. Dar Zamfir, modest, nu abuza, ci se mulțumea să vină la fiecare mijloc și sfîrșit de lună, să-și ridice drepturile lui la Ajutorul de iarnă, cu o conștiinciozitate demnă a fi dată ca pildă tuturor confraților săi. Pentru Zamfir nu existau pretexte să nu vină la Patronaj. Puteau să crape pietrele de ger, putea să se topească asfaltul sub arșița soarelui, Zamfir Vasilescu se prezenta să-și ia Ajutorul de iarnă și cu prilejul acesta să bea o cafea și să schimbe cîte o vorbă cu doamnele și domnișoarele din comitet despre viitoarele lui cărți. Or, providența vru ca Stalingradul să fie pierdut exact în ziua în care Zamfir Vasilescu venea să-și ia cele ce i se cuveneau, la Patronaj, unde era totdeauna primit cu plăcere. Astfel, cînd secretara îl anunță pe Zamfir Vasilescu, doamna mareșal strigă, bucuroasă:

— Poftim ! Să intre !

Zamfir Vasilescu intră și se înclină cu întreaga distincție ce i-o dădea costumul lui nou luat pe ziua de 15 din colecta vestmintelor de iarnă pe anul viitor:

— Doamnelor !

Mița îl pofti lîngă ea:

— Uite un loc liber, domnule Vasilescu !... Ai auzit ce a pățit Stalingradul?

Zamfir se simți bine. Prevăzuse atacul și venea înarmat. Fusese la Capșa și culesese cele mai precise informații de la ilustrul istoriograf Drăgan.

— Știu, doamnă ! răspunse Zamfir. Și nu văd de ce vă alarmați !

— Cum? făcu Vcturia. Nu-i cazul?

— De loc ! răspunse Zamfir, scurt, dar cu intenție tăios.

— De ce? întrebă Mimi.

— Pentru că Paulus, comandantul armatei a șasea germane care s-a predat bolșevicilor la Stalingrad, este rudă cu noi !

Un țipăt de bucurie izbucni simultan din pieptul tuturor doamnelor și domnișoarelor:

— Cum?

— Da, doamnelor şi domnişoarelor! răspunse Zamfir Vasilescu, care nu se lăsă ameţit de succes, pentru că ştia de mult că într-o zi va suna şi pentru el ceasul cel mare al succesului. Alexandru Rosetti Golescu, din ţinutul Vasluiului, care e romînesc, a fost căsătorit cu distinsa noastră romîncă Ecaterina Ghermani. Şi această pereche de romîni au avut o fiică, romîncă şi ea, care este soţia eroului de la Stalingrad, feldmareşalul von Paulus. Pe de altă parte, doamnelor şi domnişoarelor, Rosetti Golescu este rudă îndeaproape cu Vodă Cuza.

— Serios? strigă Maria mareşal Antonescu.

— Foarte serios, doamnă mareşal! Elena Rosetti Golescu a fost soţia lui Vodă Cuza. Deci, mareşalul von Paulus este un strănepot în linie dreaptă al lui Vodă Cuza! Şi iată cum, spre fericirea noastră, dumnezeu vrea ca von Paulus să fie rudă cu noi!

De bucurie, Mimi Pantof îşi pierdu capul şi uitînd unde se află, îşi scoase iute pantoful şi după năravul ei vechi de la Capşa, îl zvîrli în aer:

— Uraa! Dacă-i aşa cum zice dumnealui, atunci stăm bine, fetelor!

*

Pas cu pas urmărea Sfinxul ultimele faze ale încăierării de la Stalingrad şi din fotoliul lui dirija evenimentele, naţia, prietenii şi nepoţii, înspre direcţia cea bună:

— Comuniştii ne bat capul cu platformele lor, cu fronturile lor unice naţionale şi cu propunerile lor de «tovărăşie» în nu ştiu ce lupte de eliberare a patriei de sub nu ştiu ce ocupaţie germană. Eu nu vreau să aud de nici un front unic cu bolşevicii şi de nici un fel de luptă alături de comunişti!

— Dar sînt încăpăţînaţi, domnule preşedinte! făcu Nicuşor Staicu, aripa dreaptă a stîngei partidului. Trebuie s-o recunoaşteţi. Oricîte îndură, nu dau înapoi! Asta ce credeţi că înseamnă, domnule preşedinte?

— Asta nu înseamnă nimic! Asta înseamnă numai ceea ce zici tu: că sînt încăpăţînaţi. Şi încăpăţînarea, Nicuşor dragă, se plăteşte! Şi-o s-o plătească! Noi, însă, nu trebuie să plătim pentru încăpăţînările lor.

Noi avem drumul nostru. Drumul adevăratelor interese ale neamului... Se poate întîmpla ca Stalingradul să nu cadă în mîinile noastre. S-ar naşte o mare primejdie. Nu este exclus ca elementele de dezordine, adică bolşevicii, să încerce să pună mîna pe putere. Noi, însă, partidele de ordine şi în special, noi, naţional-ţărăniştii, care credem că situaţia internaţională s-ar putea schimba din clipă în clipă, trebuie să evităm orice acţiuni de natură să împiedice pe mareşal să menţină ordinea aceasta pînă la capăt! Deci, nici un fel de înţelegere cu bolşevicii... şi tot sprijinul nostru, domnului mareşal Antonescu.

— Şi dacă, în cele din urmă, bolşevicii vor înjgheba Frontul fără noi?

— Fără noi? replică Dacu, îndîrjit. Nu se poate! Ar fi un act bolşevic. Şi cu bolşevicii nu stau de vorbă.

Condus de gîndirea aceasta intransigentă a lui, Dacu aşteptă cu nerăbdare înapoierea Dezrobitorului de la Marele Cartier General german — şi se puse îndată în legătură cu el.

— Ce ne-ai adus bun de la Führer, domnule mareşal?

— Am fost la Führer ca să-i cer să-mi acorde onoarea de a continua să lupt alături de el pînă la capăt!

— Şi el ce ţi-a răspuns?

— Că acceptă imediat!

Dacu era tulburat de izbînda atît de rapidă a Dezrobitorului.

— Dumnezeu te va binecuvînta, domnule mareşal, zise el, pentru grija pe care o porţi neamului nostru.

Şi adăogă, cu privirea înspre tavan, de unde-i venea toată inspiraţia lui politică:

— Dacă vrei să ajungi acolo unde vrei să ajungi, numai pe acest drum poţi să ajungi ca să ajungi acolo unde vrei să ajungi!

Mareşalul nu pricepu o iotă din vorbele lui Dacu, dar avea atîta încredere în această Figură Mondială, încît fu convins că a spus ceva bun.

— Voi merge numai pe drumul acesta, domnule Dacu! Te rog să-ţi asiguri prietenii că nu mă voi abate în nici un fel şi nici pentru o secundă de la drumul pe

care l-am apucat, împreună cu aliații noștri de azi și de mîine.

Se despărțiră fără să mai adaoge nimic. Numai din simpla lor strîngere de mînă puteau simți amîndoi că sînt angajați să meargă pe același drum, pînă la ultima lor picătură de sînge.

Mareșalul plecă la prezidenție spre a-l ajuta pe Ică în conducerea țării, iar Dacu se înapoie acasă, spre a-și nota în carnet: « Mareșalul merge înainte pe drumul apucat în războiul lui nenorocit pe care-l duce împotriva bolșevicilor. În curînd mareșalul își va rupe gîtul. Singura salvare ar fi să iau eu comanda supremă. Trebuie să mă pregătesc de putere !»

Și-și convocă amicii:

— Mareșalul s-a angajat față de Hitler să continue războiul alături de el, pînă la capăt. Este soluția cea mai justă și singura posibilă, dacă vrem să evităm o demoralizare a armatei.

În aceeași zi, armata a șasea germană capitula. Dacu îngenunchie în fața icoanei arhanghelilor Mihail și Gavril și ridică cuvinte de slavă celui-de-sus:

— Mulțumescu-ți, ție, doamne, atoatefăcător de minuni, că m-ai învrednicit să apuc ceasul răsplății unei greșite conduceri a războiului împotriva sovieticilor și comuniștilor pe care un nechemat ca Ion Antonescu l-a dus timp de doi ani și jumătate, fără să mă întrebe dacă ceea ce face e bine sau rău !

Se despărți grabnic de dumnezeu și se repezi la telefon:

— Domnule Ică, vreau să te văd !

Se văzură.

— Domnule Ică, Stalingradul a fost pierdut ! Dar noi mergem înainte. Trebuie să luptăm pentru cauza comună împotriva Rusiei bolșevice și a tuturor bolșevicilor de pretutindeni. Ajută-mă numai să mă pot pune în legătură cu americanii și cu englezii. Te iau sub aripa mea ! Vei fi ministrul meu de justiție. Dumneata știi după ce jinduiește neamul nostru mai mult? După justiție ! Vei prelua dumneata resortul acesta. Ești versat în justiție. Eu am nevoie absolută de dumneata, pentru

că vreau să întronez o dată pentru totdeauna justiţia în ţara aceasta nenorocită. Neamul nostru trebuie să fie educat în cultul justiţiei! Dar nu e timp de pierdut! Trebuie să stau cît mai curînd de vorbă cu americanii şi cu englezii ca să le spun în ce condiţii aş fi dispus să vin la putere.

Ică se uită prudent, de jur împrejur, şi răspunse:

— Voi încerca, domnule Dacu!

Dar dinamismul care se trezi în el cu atît mai necruţător, cu cît era mai întîrziat, îl preveni pe Sfinx că nu-i va da voie să doarmă pînă ce nu va avea, chiar în seara aceasta, o întrevedere cu Dinu Viziru, în prezenţa nepoţilor de ambele părţi şi a fruntaşilor celor două partide istorice.

— Domnilor, vorbi Dacu, ţara trece iar prin momente grele. Sîntem încă o dată la o mare cotitură istorică. Lupta din răsărit ia forme din ce în ce mai sîngeroase. Bolşevismul rezistă. Tragedia de la Stalingrad ne arată cîtă dreptate am avut cînd am avertizat lumea că o singură primejdie mare ne ameninţă: primejdia de la răsărit. Dar, domnilor, noi, bătrînii şi înţelepţii acestui neam, nu ne speriem de primejdii. Noi vom continua lupta. Aţi auzit ce a spus nu de mult marele Führer al Reichului: că chiar dacă războiul va trebui să dureze mai mult, învingător va ieşi bravul şi eroicul popor german şi că oricîţi ostaşi ar trebui să cadă, ultimul batalion care va rămîne în picioare pe cîmpul de luptă va fi un batalion german. Domnilor, din cele ce se petrec la Stalingrad, s-ar putea ca pentru întîia oară, Hitler să se înşele. Dar eu, domnilor, eu nu mă înşel şi nu m-am înşelat niciodată. De aceea, pot să vă prezic că dacă armata a şasea germană a căzut, dacă vor mai cade şi alte armate germane, dacă vor cade toate armatele germane, dacă va cade pînă şi ultimul batalion german pe cîmpul de luptă, noi, domnilor, nu vom cădea. Ultimul batalion care va rămîne în picioare pe cîmpul de luptă, vom fi noi bătrînii şi înţelepţii acestui popor, noi, conducătorii partidului istoric naţional-ţărănist şi ai partidului istoric naţional-liberal!... De aceea v-am convocat domnilor: ca să dau semnalul de alarmă. Trebuie, domnilor, ca noi, ultimul batalion care va ră-

mîne în picioare pe cîmpul de luptă antisovietic, să ne pregătim de atac.

— Şi cînd va porni la luptă ultimul batalion? întrebă doctorul Bratu, aripa stîngă a dreptei partidului, care, cu temperamentul lui focos, era gata să se ia la bătaie pe loc, cu oricine.

— Pentru aceasta, răspunse Dacu, vă rog să aveţi încredere în mine. Nu vă voi face să aşteptaţi prea mult, domnilor! Am şi început să redactez un memoriu către majestatea sa regele Mihai.

XVI

Din două în două minute, Stănică Popescu chema la el pe şeful secţiei de anunţuri şi pe şeful zeţăriei:

— Mă, s-aveţi grijă să iasă ceva frumos, că dracu v-a luat! Să nu mi se strecoare vreo greşeală, că săriţi în aer cu tot neamul vostru de beţivi!... Un punct mai aşa să nu fie!... Şi scoateţi-vă ochii la litere!... Să nu fie mîncate cumva, că ocna vă mănîncă, bă!... Auziţi? Aici e chestie de stat, bă, chestie mare de stat, bă... că acuşi vă zic una... de... de... de...

Se simţea Stănică iar Stănică cel mare, cum nu s-a mai simţit din ziua cînd mareşalul a poruncit să nu mai apară anunţuri mortuare în gazetă. A fost o lovitură grea...

— Grea şi personală, mă, Segălică! Dacă domnul mareşal nu-mi mai dă voie să fac ce vreau în gazeta mea, se cheamă că şi-a pierdut toată încrederea în mine. Domnul mareşal Antonescu a pierdut încrederea în

Stănică Popescu ! Frumos mai sună ! Halal ! După o viață de muncă pentru binele neamului să pierd încrederea domnului mareșal Antonescu !... Bine am ajuns ! Să nu mai pot publica, la mine acasă, nici un anunț mortuar !... Mor, Segălică, mor !

Și a căzut la pat în ziua aceea și a zăcut între viață și moarte aproape cinci săptămîni și numai vise urîte a visat ! Numai cruci, numai morminte proaspăt săpate, numai popi de jur împrejur, dar morții... morții taie-i, spînzură-i, nici gînd să se miște. Stăteau afară la marginea gropii, în uniformele lor de ostași, cu sîngele curgînd de pe ei și strigau:

— Să ni se dea anunțul la gazeta domnului Stănică Popescu ! Pînă nu ne vedem anunțul mortuar în gazeta domnului Stănică Popescu, nu coborîm în mormînt !

Pe oricare altul, suferințele acestea l-ar fi doborît. Stănică Popescu a scăpat. Îl ajutase mult trecutul lui de suferințe. Dar s-a dat jos din pat, slab, trist și cu o părere excesiv de mizerabilă despre viață în genere, și despre viața lui îndeosebi. Viața ! Asta-i viață ! Și războiul ! Ăsta-i război ! La ce să mai fie trimisă la moarte floarea tinereții romîne, dacă atîta drept nu i se dă: să-și vadă anunțul mortuar în gazeta lui Stănică Popescu ! Cu ce avînt mai pot lupta cei mai buni fii ai țării, cînd știu că la urmă li se refuză răsplata supremă: aceea de a se vedea plînși de familiile lor în cea mai mare gazetă a neamului: « Globul» lui Stănică Popescu ! Și ce frumos o pornise în « Globul», cimitirul eroilor ! Și cîtă bucurie avea Stănică Popescu, în fiecare dimineață, cînd putea să-și admire crucile lui ! Cîte cruci, doamne, și cît de curate erau ! Dar și cîte sacrificii a făcut Stănică pînă și-a văzut crucile astea noi în gazetă !... Le comandase direct din Germania ! Cruci de aramă, să țină pînă la judecata de apoi.

— Segălică, ia cheamă golanii aici !

Era distracția lui zilnică, dar și singura pe care și-o permitea, în schimbul vieții lui de muncă și nețărmurită dragoste de neam: să-și adune redactorii și să numere mai întîi crucile din gazeta lui, iar după aceea alea din gazeta lui Serafim Măruntelu. Și se stîrnea un haz în biroul lui Stănică Popescu ! Măruntelu n-avea morți

nici pe a cincea parte din cîţi avea Stănică Popescu. Dar asta n-ar fi fost nimic. Era doar de la sine înţeles că o gazetă nenorocită ca a lui Serafim n-ar putea atrage atîţia morţi cum poate atrage un « Globul», care este cea mai mare gazetă din ţară. A compara gazeta lui Mărunţelu cu aia a lui Stănică ar fi fost o insultă adusă dinastiei şi neamului. Dar, alta era partea comică: Mărunţelu chema la el morţii, gratis. Mărunţelu nu lua nici un sfanţ de la morţi. Şi cu toate astea, vezi!

— Nici gratis nu vor să vină la el! rîdea Stănică în hohote de rivalul său de moarte, Serafim Mărunţelu. La mine se îmbulzesc cu banii în mînă, şi la el nici de pomană nu vor să vină... Şi nu numai de pomană! Dar nici măcar de le-ar plăti el lor să vină, tot n-ar veni. Pentru că, mortul, cît îi el de mort, tot simte că-i mai bine la gazeta lui Stănică decît la gazeta unui Serafim Mărunţelu, care e străin de sufletul nostru adevărat romînesc! « Globul» e răspîndit peste tot şi pentru cîţiva gologani te plînge o ţară întreagă, pe cînd gazeta aia a lui Serafim, dumnezeu să mă ierte...

Da! frumoase vremuri, cînd lui Stănică îi mai ardea să-şi bată joc, cu redactorii lui, de găinarul ăla de Serafim. Dar de atunci sînt două luni. Şi de două luni Stănică a pierdut încrederea Dezrobitorului, care i-a luat morţii. Şi o dată cu morţii, i-a răpit orice chef de viaţă. De alea cinci săptămîni de boală nu mai vorbim!... Gata! S-a făcut sănătos! Numai că asta era şi mai rău! Şi sănătos şi fără speranţe! O singură luminiţă i s-a ivit lui Stănică în negura în care orbecăia: palatul invalizilor! Straşnică idee: palatul invalizilor! Palatul invalizilor se cheamă subscripţie naţională!... Subscripţie naţională se cheamă ghişeu special la casieria « Globului»... Straşnică idee, ghişeu special!... Dar şi iluzia asta i-a răpit-o mareşalul! Banii trebuie vărsaţi direct la administraţia viitorului palat. Încă o lovitură care era cît pe ce să-l bage din nou în mormînt pe directorul « Globului».

— Acu sînt lămurit! se văietă Stănică lui Segălică. Mareşalul nu-i mai bun decît regele Carol II. Ca şi el, după ce l-am slujit cum numai eu am putut să-l slujesc, îmi dă cu piciorul... Biiiine!

Dar știa că tot ce vorbea sînt vorbe în vînt! El va trebui să publice apelurile pentru subscripție, dar banii vor fi vărsați acolo unde a hotărît mareșalul: direct la administrația viitorului palat!... Așa i se zice: palat!... ca să-l prostească pe un Stănică Popescu!... Dar las'că nu-i chiar atît de prost Stănică Popescu: știe el cine-i palatul!... Coana Mița! Coana Mița să trăiască și să fie sănătoasă, că are o poftă de mîncare, să nu-i fie de deochi, parcă ar fi bărbat, nu femeie! Că unde te sucești, tot de ea te lovești: de coana Mița a Dezrobitorului! Cine și-a cumpărat o vilă la Ada-Kaleh? Coana Mița! Și cine și-a făcut o vilă la Snagov? Coana Mița! Și cine și-a luat marmoră pentru palatul și vilele ei din banii Patronajului? Coana Mița! Și cine știe ce s-a făcut cu transporturile alea de blănuri din ținuturile ocupate? Coana Mița! Dar cine s-a bucurat de textilele alea din Italia și Elveția? Coana Mița! Dar cine știe ce s-a făcut cu orezul adus din Italia? Coana Mița! Dar la concesia exportului de puf și fulgi pentru germani cine a luat comisionul ăl gras? Coana Mița! Dar cu fondul ăla de peste un miliard pe care i l-a dat Pandele, regele jidanilor, cine a făcut ce a vrut? Coana Mița!... Las'că știe Stănică Popescu cine-i dumneaei, coana Mița! Pesemne că de aia e supărat pe el mareșalul, care la o cerere a lui de hîrtie i-a trimis vorbă că abuzează! El abuzează! Stănică Popescu abuzează! Ăia fură de sting și tot el se cheamă că abuzează! Bine a ajuns Stănică Popescu! Lui, lui Stănică Popescu, să i se aducă insulta că ar abuza! Heeei! Ce să mai spui! Ce să mai spui!... E vai și amar de biata țară romînească, dacă i-a fost dat să trăiască asemenea vremuri.

Și a tot oftat Stănică așa, pînă a venit primăvara. O primăvară frumoasă, cu cerul senin, cu nopțile parfumate de teiul înflorit, cu perechile de îndrăgostiți care țineau mult la război, pentru că tare bine le prindea camuflajul, ca să-și poată exprima, nestingheriți, dragostea lor de neam și de țară.

Totuși, pe Stănică, dragostea de țară pe camuflaj îl lăsa rece! De ce? Oare Stănică nu știa ce este dragostea? Oare Stănică n-a fost niciodată îndrăgostit?

Ba bine că nu! Stănică a iubit. A iubit mult! Şi a iubit cu pasiune romantică, aşa cum nu mai ştie să iubească tineretul de astăzi: o singură dată! O dată şi bine! A fost prima şi ultima lui dragoste! Pe atunci, Stănică avea douăzeci şi şapte de ani! Şi ea, Theodora, dulcea lui Theodora, n-avea decît optzeci de ani abia împliniţi! Şi avea o perucă splendidă: blondă şi cu două codiţe. Şi mai avea Theodora ceva parale. Multe, multe parale! Aşa că Stănică se putea angaja pe cuvînt de onoare — convins că nu va avea de suferit din partea ei nici o decepţie — că o va iubi pînă la moarte. Şi Stănică s-a ţinut de cuvînt. Trei luni de zile, cît a durat pînă să numere banii, Theodora a trăit, apoi a murit, fără să-l înşele pe Stănică Popescu nici cu o centimă. A iubit Stănică. A iubit! A iubit-o pe Theodora cu pasiune şi nici astăzi n-o poate uita! Zilnic îşi aduce aminte de ea, ori de cîte ori urcă şi coboară scările « Globului». Fiecare treaptă îi aminteşte de Theodora, fiecare clanţă de uşă, fiecare cui! Atît de adîncă i-a rămas întipărită în inimă imaginea scumpă a frumoasei lui Theodora! Dar de atunci, de cînd a avut nemărginita durere s-o conducă la groapă, Stănică se uită la dragoste cu duşmănie. Totuşi, Stănică priveşte primăvara în sine cu destulă bunăvoinţă. În definitiv, şi primăvara este un anotimp folositor! În primăvară mor ofticoşii! În primăvară sînt sinucideri! În primăvară sînt drame pasionale! Pe scurt, în primăvară, o dată cu merii, înfloresc şi anunţurile mortuare, pe care mareşalul nu le poate interzice! Sînt morţi civili, nu militari! Dar vai! Cît de puţini sînt, cît de tragic de puţini sînt faţă de morţii militari! Dacă ar fi să trăieşti de pe urma sinucigaşilor şi a ofticoşilor, ai putea să mori tocmai bine de foame!

Stănică Popescu s-ar fi simţit, aşadar, destul de prost în primăvara lui 1943, mai cu seamă după o boală atît de gravă, dacă natura nu l-ar fi ajutat să se refacă: terenul cimitirului părăsit, dar îngrăşat de atîţia morţi militari, se acoperi subit de vegetaţia fenomenal de stufoasă a « Micii publicităţi». Vinderi, cumpărări, cumpărări, vinderi... Unii vindeau cîte o căscioară, pentru că-şi construiau un bloc agonisit din lupta lor pentru

cauza sfîntă dincolo de Prut, alții își vindeau cîte o mobilă ca să aibă ce mînca. Dar mai mult decît toate, contribuia la refacerea lui Stănică rubrica fetelor. Din pricina războiului, fetele nu-și găseau bărbați! Și ce rost are o femeie, își zicea Stănică, fără un bărbat. Un bărbat e bărbat! El e acela care aduce bucățica de pîine în casă! Ceea ce, probabil, că știau și domnișoarele, care mureau de dorul bărbaților și care alergau la « Globul» cu cîte un anunț în care își puneau toate speranțele: « Domnișoară veritabilă, treizeci și șase de ani, casă bună în București, dorește căsătorie cu domn serios patruzeci-patruzeci și cinci de ani, de preferință ofițer, de preferință serviciu în Transnistria»... Bietele domnișoare veritabile! Sînt, drăguțele de ele, cu dragoste de neam și de țară! reflecta duios Stănică Popescu. Și adînc tulburat de numărul tot mai mare de domnișoare veritabile care se înghesuiau la ghișeele lui, Stănică Popescu, spre a-și ascunde emoția, deveni aspru:

— Să se urce cu cincizeci la sută tariful la domnișoarele veritabile!

Și plăteau domnișoarele veritabile! Plăteau! Ce să fi făcut sărăcuțele de ele, dacă le trebuia un bărbat, care, vorba lui Stănică Popescu, să le aducă o bucățică de pîine în casă.

Astfel, rana lui Stănică se cicatriza, încetul cu încetul, dar sufletul lui tot continua să suspine cu melancolie de cîte ori își amintea că nu se mai bucură de încrederea Dezrobitorului. Pînă azi-dimineață, cînd cerul s-a spintecat pentru ca însuși dumnezeu să apară în carne și oase și să-i facă semn lui Stănică să se apropie de el:

— Stănică, ține-te bine! Acu e acu! Ori redevii ce-ai fost: marele Stănică, ori te cureți pe veci.

Și de dimineață, Stănică lupta să se țină cît se poate mai bine: urla, poruncea, transpira, trîntea uși, înjura și numai seara, cînd văzu opera gata, sub ochi, fără nici un cusur, își adună redactorii și le vorbi:

— Ascultați aici, păduchioșilor, și nu vă mai scărpinați atîta, că acuși mă apucă mîncărimea și pe mine și vă scarpin de se scurge din voi tot rachiul pe care l-ați băut din banii mei munciți, porcilor!... Ascultați! Doamna Maria mareșal Ion Antonescu, genialul nostru

Conducător şi Dezrobitor, mi-a trimis azi-dimineaţă un anunţ cu rugămintea să am grijă, eu, personal, să apară cum se cuvine să apară în cea mai mare gazetă romînească un anunţ al celei mai înalte romînce, doamna Maria mareşal Ion Antonescu ! Şi acuma, păduchioşilor şi beţivilor, am gazeta sub ochi şi sînt mîndru de ea ! Anunţul a apărut fără nici o greşeală. Ascultaţi aici, beţivilor şi nespălaţilor, cuvîntul doamnei Maria mareşal Ion Antonescu şi închinaţi-vă !

Se uită împrejur să se asigure că redactorii stau destul de cuviincioşi şi destul de atenţi să afle cele ce spune anunţul şi, cu glas răsunător, ca pe vremuri, la Liga antirevizionistă, silabisi:

— « S-a pierdut un cîine fox-terrier alb cu negru. Răspunde la numele de Joy. Cine îl va aduce la locuinţa doamnei Maria mareşal Antonescu, în strada Paharnicului numărul 23, va primi o însemnată recompensă.»

Aplauze frenetice acoperiră ultimele cuvinte ale patronului. Stănică Popescu se sprijini de spatele fotoliului, îşi scoase basmaua, închise ochii şi oftă. În acea clipă, Stănică Popescu era cel mai fericit om din Axă: simţea că prin acest anunţ îşi recăpăta încrederea Dezrobitorului !

★

Aplauzele pe care le recoltase la conferinţă fură pentru Ică o nouă şi copioasă transfuzie de sînge în vinele lui de om tînăr şi dornic de a-şi ţine angajamentul luat faţă de soartă de a mai trăi încă aproape patruzeci de ani buni. Fusese uimitor de clar şi hotărît. Nu accepta să trăiască într-o lume în care ar putea fi tolerată existenţa popoarelor sovietice. S-ar revolta în el toată cultura latino-germană care curge de-a lungul mileniilor în vinele lui. Nu ruşi ! Nu bolşevici ! Nu comunişti ! Nu sovietici ! Noi vrem o nouă omenire ! Noi murim pentru o nouă ordine, pentru că vrem să trăim într-o nouă Europă ! Nu ruşi ! Nu bolşevici ! Nu comunişti ! Nu sovietici !

În timp ce vorbea, Ică îşi plimba neastîmpărat ochii asupra distinsei adunări a « Asociaţiei romîno-germane» dar nu se putea hotărî să-şi răspundă care dintre aceşti cruciaţi antisovietici îl urăşte sau îl dispreţuieşte mai

mult. Că toţi îl bîrfesc, ştia. Avea destui amici să-l informeze ce spun toţi despre el: că-i pungaş. Că-i cel mai mare pungaş pe care l-a produs regimul noii ordini europene a mareşalului. Că-şi aranjează împroprietăriri de terenuri urbane, fără nici o justificare legală. Că-şi ridică palate somptuoase din muncă neplătită şi materiale furate. Că-şi aranjează exporturi de floarea-soarelui, de fasole, de fructe, de nuci, pe bază de cîştiguri grase în devize, care rămîn depuse prin bănci străine, departe de ţară. Că şi-a organizat o reţea impresionantă de oameni de paie, dar că cel mai fidel agent al lui este Sotir, zis «nepoţii de la Olteniţa». Pînă şi asta e treaba acestor oameni de elită, cu care de aproape trei ani luptă pentru aceeaşi cauză sfîntă: că Sotir ia din cînd în cînd trenul pentru Elveţia, ca să-şi vadă nepoţii de la Olteniţa. Nimic nu i-o iartă aceşti preaiscusiţi domni, care, în loc să se uite în oglindă, îi găsesc numai cusururi. Dar nu-i supărat Ică. Ică ştie că un om tare este totdeauna invidiat. Şi asta-i roade pe toţi aceşti politicieni şi politicaştri, care se uită la el, îl ascultă, îl aplaudă şi în gînd l-ar rupe în bucăţi: invidia. Toţi ar vrea să ocupe locul lui, să dispună de puterea lui, să aibă succesele lui, să se laude cu tinereţea lui! Toţi!... Numai că Ică ar vrea să ştie care dintre toţi îl urăşte mai mult — şi nu reuşea: avea greutatea alegerii. Dar, în definitiv, dracu să-i ia! Lui nu-i pasă ce spune şi ce gîndeşte despre el cutare ori cutare! Este înarmat! A fost şi azi dimineaţă la madam Astromanda Nostradama, care i-a confirmat cuvînt cu cuvînt tot ce i-a spus ea de atîtea ori şi pînă acum: că el mai are de trăit aproape patruzeci de ani. Pînă atunci, toţi tîlharii ăştia din sală, militari şi civili, care-l aplaudă frenetic, dar îi doresc să-şi rupă gîtul cît mai degrabă, vor fi morţi de mult. De moarte bună sau rea, dar morţi. Morţi, ca toţi morţii. Cum, de altfel, sînt pentru el morţi chiar de pe acum. Ică nu se teme de ei. Nu lor trebuie să le dea socoteală de cele ce face cît mai stă pe aici. Ci lui Hitler! Şi faţă de Hitler e acoperit cu vîrf şi îndesat!... Nu ruşi!... Nu bolşevici!... Nu comunişti!... Nu sovietici!... Sînt fapte, nu vorbe!... Ică luptă!... Ruşii înaintează, nemţii dau înapoi, dar, pînă în ultimul ceas, Ică va fi treaz la datorie, să nu-i spună Hitler că ar

trișa. Ică nu trișează! Ică face joc cinstit cu Hitler! Ca în prima zi de la trecerea Prutului, fără milă, fără judecată, fără considerente sentimentale și tot timpul cu ochii la Hitler, Ică reprimă... Și cîte n-a avut Ică de reprimat în aceste cîteva săptămîni de la pierderea Stalingradului!... În capitală, la fabrica de brandturi, muncitorii au încercat să protesteze împotriva războiului. Pe o stradă dosnică s-a descoperit o tipografie clandestină. La fabrica Malaxa muncitorii au stricat un transformator electric și au dat drumul benzinei să se scurgă. Lîngă Tecuci, comuniștii au blocat trenurile nemțești și au oprit niște coloane de tancuri care se îndreptau spre front. În regiunea Prahova, actele de sabotaj nici nu se mai pot număra. La Ploești, siguranța a pus mîna pe o organizație clandestină de comuniști... Dar peste tot Ică a fost la înălțimea sarcinii pe care o deținea prin bunăvoința directă a Führerului: a reprimat!... Oricine era prins cu un manifest comunist, oricine era bănuit că a stat să audă ce spune cîte un agitator comunist, oricine era denunțat că ar fi citit vreun număr din foile clandestine comuniste simțea mîna implacabilă a represorului Ică!... Fără milă, fără judecată, fără considerente sentimentale, ci numai cu ochii la Führer!

— Domnilor și doamnelor, comunismul este cu atît mai periculos cu cît din idei nu-și face decît un instrument de pătrundere, pe care-l aruncă în balanța puterilor europene!... Nu ruși! Nu bolșevici! Nu comuniști! Nu sovietici!

La fiecare cuvînt pe care îl rostea, aplauzele curgeau potop peste el. Nu ruși! Nu bolșevici! Nu comuniști! Nu sovietici!

— Ați vorbit cum n-ați mai vorbit de mult, domnule președinte! Nu ruși! Nu comuniști! Nu sovietici! Cuvintele acestea ne redau întreg optimismul. Nu ruși! Nu comuniști! Nu sovietici! Așa! Noi rămînem neclintiți pe pozițiile noastre. Să știe dușmanul că pe noi nu ne sperie! Nu ruși! Nu comuniști! Nu bolșevici! Nu sovietici!

Fusese un succes! Pînă și potlogarii de la conducerea «Asociației romîno-germane» sînt siliți s-o recunoască!... Nu ruși! Nu comuniști! Nu bolșevici! Parcă îi mîngîiau

şi lui Ică auzul aceste inspirate strigăte de luptă! Numai să nu i se întîmple ceva lui Sotir, care s-a urcat în tren cu o indigestie.

La prezidenţie, Ică fu întîmpinat de directorul lui de cabinet:

— Domnule preşedinte, o mare nenorocire!

Lui Ică i se tăiară picioarcle. Probabil că Sotir a murit, sau că s-a rupt frontul şi că ruşii năvălesc în ţară, cu toate că el încă nu este gata.

— Ce nenorocire? strigă el. Hai, vorbeşte!

— Doamna Maria mareşal Antonescu şi-a pierdut căţelul!

Dacă Ică şi-ar fi putut exprima gîndurile şi sentimentele în fapte, directorul lui de cabinet ar fi trebuit să parcurgă mai întîi un drum greu şi lung de treizeci şi unu de ani cîţi avea, pentru ca, abia de partea cealaltă, să-l aştepte toate cazanele iadului, care să facă din el o ciorbă tocmai bună de îngrăşat porcii. Măgarul! Să-l sperie pentru o javră! Auzi, nenorocire! Coana Miţa şi-a pierdut căţelul! Ce să-ţi spun! Nu mai pot! Coana Miţa şi-a pierdut căţelul! Ei şi? Se pierd atîţia căţei, s-a mai pierdut unul! Pagubă-n ciuperci! Ce mă priveşte pe mine? Ce am eu cu căţelul doamnei Maria mareşal Antonescu?

Mai departe, Ică nu putu merge cu erezia. După un singur minut de furie, se trezi în el conştiinţa de viceresponsabil al demnităţii, onoarei, liniştii şi siguranţei neamului şi a ţării. Aşa că, deşi cu mare părere de rău, Ică trebui să-şi înăbuşe apriga cerinţă spirituală de a-şi înjura de mamă directorul de cabinet — şi să se comporte ca vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri cu puteri de preşedinte. Că o dă dracului pe coana Miţa cu căţelul ei cu tot, asta-i altă chestie! Dar oricît, coana Miţa nu-i o coana Miţa oarecare, ci doamna Maria mareşal Antonescu. Şi nici căţelul ei nu este un căţel oarecare, ci căţelul doamnei Maria mareşal Antonescu! Unul din cei mai importanţi factori politici ai ţării! Ca şi domnul mareşal! Ca şi doamna mareşal!... Cînd un asemenea căţel latră, nu latră după vreun copil, sau după gunoier, sau după poştaş, ci latră la naţia întreagă! Ca şi domnul mareşal! Ca şi doamna mareşal! Naţia nu-i va ierta,

deci, lui Ică, nici în mormînt, că a rămas nepăsător cînd a aflat că s-a pierdut cățelul care o latră! Nici în mormînt! Or, Ică se teme de mormînt mai mult decît de orice!

— Și ce măsuri s-au luat? strigă el.

— Pînă acuma s-a dat numai un anunț la gazetă!

— Asta-i tot? răcni Ică. Nemaipomenit! Dă-mi repede Internele!

La telefon, generalul Drojdieru nici nu-l lăsă pe Ică să-i spună ceva, ci i-o luă înainte:

— Nici o grijă, dragă Ică! Am pus toată poliția și siguranța în picioare. Sperăm că pînă mîine îl găsim.

Răspunsul lui Drojdieru nu-l putu liniști pe Ică.

— De ce să-l găsești mîine și să nu-l găsești azi? Probabil că nu-ți dai seama cît de grav este cazul. Tu crezi că s-a întîmplat o simplă nenorocire, cînd aici e vorba de o catastrofă. Tu vezi numai că s-a pierdut cățelul doamnei mareșal, pe cînd eu sînt speriat de rușinea care se revarsă asupra organelor noastre de ordine și siguranță. Închipuiește-ți ce-și vor putea spune cetățenii despre felul cum funcționează ordinea și siguranța sub regimul mareșalului Antonescu. Dacă poliția și siguranța domnului mareșal nu pot apăra libertatea unui cățel de importanța cățelului doamnei mareșal, ce să mai zicem de noi! Pe noi ne pot înghiți bolșevicii ziua în amiaza mare, fără să le fie frică de nimeni. Așa, Drojdierule!... Este o rușine!... Să nu fie în stare mii de oameni plătiți din fondurile statului să apere cățelul doamnei Maria mareșal Antonescu!

După ce isprăvi cu Drojdieru, Ică o chemă la telefon pe doamna mareșal Antonescu:

— Respectele și condoleanțele mele, doamnă! Am aflat și am luat toate măsurile. Nu plîngeți, doamnă!... Vom găsi cățelul, chiar dacă ar trebui să punem toată țara în picioare. Fiți liniștită!... Țara întreagă este alături de dumneavoastră și vă împărtășește durerea. Vă rog, doamnă, să fiți convinsă că, atîta vreme cît voi fi eu vicepreședinte al Consiliului, nu voi permite ca doamna mareșal Antonescu să aibă de îndurat cel mai mic neajuns!

Abia puse jos receptorul, că i se anunță Măruntelu.

— E foc, coane! făcu Măruntelu. A venit toată presa după mine... Aşteaptă afară! Vrea să-i faci declaraţii!

Pentru declaraţii Ică era gata, chiar să-l fi trezit din somn.

— Domnilor, zise el reprezentanţilor opiniei publice. A dat peste noi o mare nenorocire. Doamna Maria mareşal Antonescu şi-a pierdut căţelul. Tot ceea ce vă cer dumneavoastră este să comunicaţi cititorilor dumneavoastră ştirea aceasta îngrozitoare cu multe menajamente. Ţara trece prin împrejurări grele şi, dacă ar afla că s-a mai pierdut şi căţelul doamnei Maria mareşal Antonescu, ar fi pentru ea o lovitură de moarte!... Aveţi grijă să asiguraţi ţara că organele noastre de ordine şi siguranţă vor găsi căţelul, chiar dacă s-ar fi ascuns în gaură de şarpe. În tot cazul, ţara să nu-şi piardă încrederea în forţele noastre. Orice s-ar întîmpla, noi mergem înainte! Să afle ţara că nici una din manevrele infame ale duşmanilor nu ne poate abate din drumul pe care-l urmăm alături de marele nostru aliat, Führerul! Victoria finală se apropie! Într-o zi, două, poliţia şi siguranţa noastră vor descoperi căţelul doamnei Maria mareşal Antonescu.

*

Din prag, Dacu, înainte de a da măcar bună ziua, îşi ridică, grav, mîna cît se poate de sus cu arătătorul şi inelarul căscate într-un V larg. Dinu, care-l aştepta în picioare, îi răspunse şi el cu un V nu mai puţin larg. Apoi se aşezară. Acum şedeau faţă în faţă doi oameni hotărîţi să lupte pînă la moarte, spre binele neamului şi al ţării, sub unul şi acelaşi semn: V-ul anglo-american al victoriei. Doi oameni siguri unul de altul, pentru că se cunoşteau de mult şi se cunoşteau bine. Dinu îl ştia pe Dacu: intransigent, pertractant, îngîmfat, ipocrit, patron al partidului de pungaşi numit partidul lui Skoda şi unchi al unor nepoţi care, într-o ţară cinstită, ar fi fost de mult spînzuraţi. Şi Dacu îl ştia pe Dinu: un precupeţ ca răposatul Vintilă, lipsit de personalitate, lipsit de idei, prost, ignorant, şef al unui partid compus din fantomele pungaşilor de ieri de sub conducerea

vitează a lui Ion şi Ionel — şi unchi al unui nepot slugă a Gestapoului, aşa că Dacu preferă să nici nu se gîndească la el. Iar amîndoi — şi Dinu şi Dacu — ştiau că fruntaşii partidelor lor — puşi de mareşal în posturile cele mai mănoase pe care şi le-ar fi putut fixa prin propriile lor partide politice atît de naţionale, pe la societăţile industriale, bancare şi comerciale romîneşti, devenite germane din dragostea Marelui Reich pentru ţara romînească — îşi umpleau buzunarele, fără să-şi uite un singur moment datoria de a ridica imnuri răsunătoare întru slava Marelui Führer.

— Ce mai nou, domnule Dacu? întrebă Dinu.

— Tot ce ştii şi dumneata ! îi răspunse Dacu. Nu sînt mulţumit cum merge războiul. Dumneata eşti mulţumit?

— Nu ! Dimpotrivă ! Sînt foarte îngrijorat.

— Îngrijorat e prea puţin spus, domnule Dinu ! Sînt speriat !

— Asta vroiam să spun şi eu, domnule Dacu: sînt speriat.

— Sînt speriat e prea puţin spus, domnule Dinu ! Sînt îngrozit !

— Este ceea ce vroiam să spun şi eu, domnule Dacu: sînt îngrozit !

— De altfel, drept să-ţi spun, domnule Dinu, eu nu sînt îngrozit de ieri, de alaltăieri, ci de cinci luni, de cînd au debarcat anglo-americanii în Africa.

— Şi eu tot de cinci luni, domnule Dacu !

— Îmi închipui, domnule Dinu ! În noiembrie trecut, cînd anglo-americanii au debarcat în Africa şi cînd bătălia pentru Stalingrad era în curs, ştii la ce m-am gîndit?

— La ce, domnule Dacu?

— Că anglo-americanii au făcut debarcarea ca să-i ajute pe ruşi să-şi ducă la bun sfîrşit ofensiva !

— La asta m-am gîndit şi eu, domnule Dacu ! Eram sigur că anglo-americanii au debarcat ca să-i ajute pe ruşi !

— Tocmai ! Şi m-a cuprins spaima, domnule Dinu !

— Ca şi pe mine, domnule Dacu !

— Da, domnule Dinu ! M-am liniştit numai după ce am văzut că anglo-americanii, cu toate că şi-au terminat debarcarea, nu prea se grăbesc să-i alunge pe

nemţi din Africa, în timp ce ruşii, în loc să se oprească, îşi înteţesc ofensiva. Abia atunci am înţeles că lucrurile stau cu totul altfel: anglo-americanii n-au ajutat, cu debarcarea lor, pe ruşi să-şi ducă ofensiva, ci ruşii au ajutat, cu ofensiva lor, pe anglo-americani să-şi poată realiza debarcarea! Pentru mine era un punct cîştigat: anglo-americanii nu ajută pe ruşi!

— Şi pentru mine, la fel, domnule Dacu! Anglo-americanii nu ajută pe ruşi. Prin urmare e bine, domnule Dacu!

— Desigur că e foarte bine, domnule Dinu. Altminteri ar fi foarte rău. Dacă anglo-americanii ar fi început vreo mişcare ofensivă contra germanilor, Hitler ar fi trebuit să ia trupe de aici şi să le transporte în Africa. Ar fi fost o nenorocire!

— Ar fi fost o mare nenorocire, domnule Dacu! Dar n-a fost. Anglo-americanii au stat destul de cuminţi.

— Au stat, domnule Dinu! Dar asta e una din problemele care mă supără mai mult: de ce au stat?

— Anglo-americanii zic că din pricina ploilor torenţiale, domnule Dacu!

— O, şi dumneata, domnule Dinu, cu ploile torenţiale!... Te iei după ce zic anglo-americanii! De unde poţi şti, domnule Dinu, că a plouat, cum zic anglo-americanii? Poate că, într-adevăr, a plouat, cum zic anglo-americanii! Poate că într-adevăr a plouat! Ce te face pe dumneata să crezi că n-a plouat? Numai pentru că anglo-americanii zic că a plouat? În Africa de Nord, de obicei, iarna plouă. De ce să cred că tocmai în iarna aceasta *n-a* plouat? Poate că în anul acesta a plouat mai mult ca oricînd! De ce să crezi că n-a plouat, domnule Dinu? Numai ca să zici că a plouat? Vezi, domnule Dinu, mie nu-mi place să afirm lucruri pe care nu le pot controla. Şi asta mă sîcîie teribil. Aş vrea să ştiu care-i adevărul: a plouat, *cum zic* anglo-americanii, sau a plouat *pentru că zic* anglo-americanii. Într-un fel ne putem orienta în politica noastră dacă ştim că anglo-americanii n-au putut întreprinde nimic contra armatei lui Rommel pentru că a plouat — şi într-alt fel, dacă anglo-americanii n-au vrut să întreprindă nimic contra lui Rommel şi zic, ca pretext, că a plouat!

— La asta mă gîndesc şi eu tot timpul, domnule Dacu ! Una e dacă a plouat, şi alta dacă n-a plouat. Numai că nu văd, domnule Dacu, de ce ne-am necăji atîta. Ce importanţă are dacă a plouat sau n-a plouat? Pe noi ne interesează să ştim dacă anglo-americanii au ajutat sau n-au ajutat pe ruşi. Şi sînteţi de acord cu mine că nu i-au ajutat!

— Dimpotrivă ! Hitler în loc să ia trupe de aici şi să le trimită în Africa de Nord, de îndată ce a văzut că anglo-americanii încep să se plîngă de ploi, a trimis pe frontul sovietic încă treizeci şi şase de divizii noi ! Treizeci şi şase de divizii noi, domnule Dinu ! Şi dintre aceste treizeci şi şase de divizii, sînt şase blindate, domnule Dinu !

— Vezi, domnule Dacu? Treizeci şi şase de divizii noi germane contra sovieticilor ! Ce am putea cere mai mult anglo-americanilor?

— Ceea ce spui dumneata, domnule Dinu, este cît se poate de just ! Dar ce folos, domnule Dinu, că Hitler a trimis aceste treizeci şi şase de divizii noi, adunate din Franţa, din Belgia, din Germania, contra sovieticilor, dacă sovieticii îşi continuă, nestingheriţi, ofensiva şi împing pe nemţi mereu înapoi.

— Într-adevăr, domnule Dacu ! Nu văd ce rost au aceste treizeci şi şase de divizii noi, dacă ruşii nu se opresc ! Dar cum ţi-o explici dumneata asta, domnule Dacu?

— Vrei să-ţi spun ceva, domnule Dinu ! Eu, personal, nu mai am un pic de încredere în geniul lui Hitler !

— Nici eu, domnule Dacu !

— Eu, personal, nu mai cred în victoria finală a lui Hitler !

— Nici eu, domnule Dacu !

— Eu, personal, cred că Hitler este bătut şi bine bătut !

— Şi eu, domnule Dacu !

— Dumneata nu vezi, domnule Dinu? Sîntem la începutul lui 1943 ! După mai puţin de două luni de la pierderea Stalingradului ! Şi trupele noastre şi cele ale lui Hitler nu se mai află nici pe Volga, nici pe Don, nici pe malul de răsărit al Doneţului, ci dincoace de Doneţ...

— Adevărat, domnule Dacu!

— Şi Moscova? Unde e Moscova? Moscova pe care o puteam vedea cu binoclul, atît de aproape era de armatele noastre — unde este acum? La patru sute kilometri departe de front! Asta văd, domnule Dinu! Că ruşii înaintează, că nemţii se retrag şi că anglo-americanii stau pe loc! Şi ai vrea dumneata să fiu liniştit?

— Cum să vreau, domnule Dacu, să fii liniştit, dacă nu sînt nici eu liniştit? Dar cum crezi dumneata că ar fi bine, domnule Dacu? Ca anglo-americanii să ia ofensiva?

— Vai de mine! strigă Dacu, atît de înspăimîntat, încît Dinu îngălbeni. Să ia anglo-americanii ofensiva? Să dea ruşilor o mînă de ajutor să-i bată pe nemţi ceva mai curînd?

— Atîta ar mai lipsi! făcu Dinu. Dar, în definitiv, de ce ar trebui să ne temem, cînd eu, domnule Dacu, nu văd ce interes ar avea anglo-americanii să vadă cum armata sovietică bate pe nemţi!

— Nici eu nu văd, domnule Dinu! Anglo-americanii, aşa cum nu vor să se vadă ei înşişi bătuţi de armata germană, n-ar vrea nici să vadă armata germană bătută de ruşi. Dar aceasta este încă o problemă care mă roade, domnule Dinu! Ne găsim într-o situaţie extrem de încurcată. Nu ştiu exact dacă anglo-americanii au sau nu au de gînd să-i ajute pe ruşi, dar văd că, pînă una-alta, ruşii, fără să fie ajutaţi, înaintează. Şi cine ştie cît va dura această înaintare, domnule Dinu!

— Da, domnule Dacu! Cine ştie cît va dura!

— Asta mă şi întreb, domnule Dinu: cît va dura? Şi uite că iar se ridică o problemă foarte ascuţită. Dumneata, domnule Dinu, ştii de ce nu prea se omoară anglo-americanii să ia ofensiva lor africană pe care toţi o anunţă? Pentru că aşteaptă ca ruşii, după ce vor fi slăbit bine de tot pe nemţi, să ajungă ei înşişi într-un asemenea hal de istovire, încît să nu mai fie buni de nimic. Şi atunci, numai atunci îşi propun anglo-americanii să pornească ofensiva, să debarce în doi timpi şi trei mişcări în Europa şi să dicteze ei, cu armatele lor intacte, condiţiile *lor* de pace.

— Desigur, domnule Dacu! E clar! Cînd doi se bat... E foarte bine!

— Dar cum să fie bine, domnule Dinu, cînd e foarte rău? Socotelile anglo-americanilor ar fi bune pentru anglo-americani, dar pentru noi nu sînt de loc bune!

— Da, evident, nu sînt bune, domnule Dacu!

— Cum să fie bune, domnule Dinu, dacă între timp ruşii ajung pînă la noi? Şi dacă, doamne fereşte, trec peste noi? Cine poate şti, domnule Dinu, cîte ne aşteaptă, pînă o să se întîmple ceea ce ar vrea anglo-americanii să se întîmple? Cine?

— Foarte adevărat, domnule Dacu. Cine?

— Nimeni, domnule Dinu!

— Şi atunci ce-i de făcut, domnule Dacu?

— Aici este şi nodul problemei: ce-i de făcut?

— Eu v-am spus, domnule Dacu! Cel mai bine ar fi să debarce anglo-americanii în Europa.

— Mi se face părul măciucă, numai cît te aud, domnule Dinu. Dumneata, romîn adevărat, ai vrea să vezi, nici mai mult, nici mai puţin decît frontul al doilea!

— Dacă nu este altă soluţie, domnule Dacu!

— Bine am ajuns, domnule Dinu! Dumneata, un Viziru, fiul lui Ion Viziru şi fratele lui Ionel şi Vintilă Viziru, ceri acelaşi lucru pe care-l cer şi bolşevicii: frontul al doilea! Frontul al doilea care poate fi de folos numai ruşilor! Nu, domnule Dinu! Nici mort nu admit frontul al doilea! Admit să fie bătuţi nemţii! Asta o vor şi anglo-americanii! Dar nu voi admite cuiva să mişte nici degetul cel mic, ca să-i ajute pe bolşevici. Nu! Nu admit!

— Nu admit nici eu, domnule Dacu! Dar e cu atît mai trist, domnule Dacu! Şi nu văd nici o soluţie, domnule Dacu! Ruşii înaintează, noi vrem să le oprim înaintarea, dar n-avem voie să cerem frontul al doilea, pentru că frontul al doilea poate folosi ruşilor. Cum, dar, să oprim înaintarea ruşilor, domnule Dacu? Cine să le oprească înaintarea?

— Cine, domnule Dinu?

— Mă întreb şi eu, domnule Dacu: cine? Poate nemţii!... Numai ei ar putea opri înaintarea ruşilor.

— Dar nu ţi-am mai spus odată, domnule Dinu, că nu mai am un pic de încredere în nemţi şi că nemţii sînt bătuţi definitiv?

— Dacă-i aşa, domnule Dacu, atunci nu mai văd cine ar putea opri pe ruşi! Doar dacă am încheia pace cu ei înainte de ajung pînă la noi.

— Aşa! Vrasăzică şi dumneata iei în serios propunerile lor, domnule Dinu! Azi mă ţii numai în surprize, domnule Dinu!

— De ce, domnule Dacu? Eu nu zic că iau în serios propunerile lor! Ştiu numai ce ştii şi dumneata: că ruşii ne propun pacea dacă ne retragem îndată trupele de pe front şi dacă acordăm ţării libertăţi democratice. Asta nu înseamnă că aş fi de acord.

— Dar cum poţi dumneata măcar să repeţi aceste momeli bolşevice? Ştii ce-i aia libertăţi democratice? Prin libertăţi democratice, ei înţeleg să dăm drumul comuniştilor din închisori. Să dăm drumul leilor din cuşcă să ne mănînce. Nu! Cu orice risc, nu! Nici să n-aud de ei. Cred că ne ajunge... şi dumitale şi mie... cît ne sîcîie comuniştii noştri cu platformele lor, cu comitetele lor naţionale, cu apelurile lor de eliberare a ţării! Vor să facă din noi nişte partizani bolşevici care să arunce cu sticle de benzină în tancurile nemţilor! Vor să ne facă pe amîndoi complici la răsturnarea prietenului nostru Ion Antonescu! Vor să ne facă, pe noi, naţional-ţărăniştii şi naţional-liberalii, care am apărat cu sîngele nostru tronul şi dinastia, o unealtă a complotului lor bolşevic, împotriva ordinei unui stat de ordine, cum este al nostru! Eu să dau drumul comuniştilor din închisori? Eu să stau pe nu ştiu ce platforme alături de ei? Eu? Eu? Eu? Niciodată! Nu, domnule Dinu! Decît să cîştigăm ceva alături de bolşevici, mai bine pierdem totul alături de Hitler! Cu Anglia, oricînd!... Iscălesc cu ochii închişi! Cu America, da! Numai cu Moscova, nu!

— Aşa am hotărît şi eu, domnule Dacu: numai cu Moscova, nu!

O bătaie în uşă împiedică pe Dacu să răspundă lui Dinu.

În prag apăru Ohăbiţă, care, abia răsuflînd, zise:

— Domnule Dacu, aţi auzit de nenorocirea care a dat peste doamna mareşal?

— Nenorocire? săriră şi Dacu şi Dinu.

— Doamna mareşal Antonescu şi-a pierdut căţelul!

Dacu puse îndată mîna pe telefon:

— Doamna mareşal? Aici Dacu! Am luat cunoştinţă cu nemărginită întristare de pierderea ce v-a lovit, doamnă mareşal! Sînt adînc tulburat şi rog pe a-tot-puternicul ca sufletul dumneavoastră să-şi găsească alinare cît mai curînd, spre binele ţării, al neamului, al soţului dumneavoastră mult iubit şi al Conducătorului nostru, al tuturor!... Vă salut cu tot respectul, doamnă mareşal!

Vru să pună receptorul la loc, dar Dinu, cu energie de necrezut la acest bătrîn şef al partidului istoric naţional-liberal, i-l smulse din mînă:

— Doamnă mareşal! Aici Dinu Viziru! Am luat cunoştinţă cu nemărginită întristare de pierderea ce v-a lovit. Sînt adînc tulburat şi rog pe a-tot-puternicul ca sufletul dumneavoastră să-şi găsească alinare cît mai curînd, spre binele ţării, al neamului, al soţului dumneavoastră mult iubit şi al Conducătorului nostru, al tuturor!... Vă salut cu tot respectul, doamnă mareşal.

— Mulţumesc, Ohăbiţă! făcu Dacu. Poţi să pleci.

Se uită după Ohăbiţă pînă dispăru, apoi îl întrebă pe Dinu:

— Domnule Dinu, ce ai spune de un al doilea front?

— Dumneata ce ai spune, domnule Dacu?

— Ar fi excelent!

— Ar fi splendid, domnule Dacu!

— Ar fi colosal, domnule Dinu, dar cu o condiţie: anglo-americanii să-l facă în Balcani!

— În Balcani ar fi extraordinar, domnule Dacu!

— Şi încă o condiţie, domnule Dinu! Frontul al doilea să fie deschis imediat! Ce zici?

— Ar fi o minune dumnezeiască, domnule Dacu! Un front în Balcani, imediat! Ce putem cere mai mult americanilor!

— Prin urmare, eşti de acord, domnule Dinu!

— Din toată inima, domnule Dacu!

Dacu își ridică mîna deasupra capului cu arătătorul și inelarul desfăcute într-un V larg, la care Dinu îi răspunse cu un V nu mai puțin larg.

Convorbirea se terminase. Dacu se îndreptă spre ușă, dar, deodată, își aminti că mai are ceva să-i spună lui Dinu:

— Nu uita, domnule Dinu, că țara își pune toată speranța în noi. Noi doi, dumneata și cu mine, sîntem ultimul batalion care va rămîne învingător pe cîmpul de luptă!

Și-și notă în gînd: « Se impune urgent să iau legătura cu anglo-americanii, spre a le comunica dorințele mele. În condițiile de astăzi sînt singurul calificat să vin la putere.»

★

Mereu cu gîndurile lui amare, bietul Gogu Elefterie! Pe masă, cafeluța neagră se răcise de mult și gazeta « Globul» se ruga să fie despăturită, dar Gogu Elefterie nici nu se mișca. Ce-i mai trebuie lui cafeluță? Ce-i mai trebuie lui « Globul»? Nu vezi? Stalingradul n-a putut fi cucerit de armata lui Hitler — și totuși fetița lui, Adriana, tot nemăritată a rămas! Și cel puțin să fi fost numai Stalingradul în joc! Dar de atunci armatele germano-aliate s-au retras rînd pe rînd din Kursk, din Rostov, din Voroșilovgrad, din Krasnograd, Pavlograd, Demiansk, Rjev, Viazma... Și fetița lui? Fetița lui tot nemăritată a rămas! La ce, dar, să-și mai bea cafeluța! La ce să mai deschidă « Globul»! Ca să găsească în el, ce? Discursuri? Fotografii? Decorații?... Decorații!... Dar parcă el de ce n-a putut închide ochii toată noaptea? Pentru că numai decorații a văzut. Decorații peste decorații, care, toate, i se așezau înaintea ochilor în întuneric și-i rînjeau cu nerușinare. De cînd trupele germano-aliate au căzut în mîinile armatei sovietice la Stalingrad, domnul Hitler inundă țara cu decorații. Decorează cu ambele mîini! Pe vii și pe morți!... Și, bineînțeles, decorează pe toți incapabilii și pe toți idioții! Unde e vreun nepricopsit, unde e vreo secătură ori vreun dobitoc mai mare, pe acela îl decorează Führerul. Și nu cu cine știe ce tinichele! Ci cu decorațiile cele mai înalte, pe

care, domnul Hitler, pînă la Stalingrad, le acorda... şi cu cîtă zgîrcenie!... exclusiv eroilor de pe cîmpul de luptă! Acuma, însă, domnul Hitler le împarte în dreapta şi în stînga, cui îi pică la îndemînă. Na, ţie!... Na şi ţie!... Na şi ţie!... Numai că nu se roagă de ei să-i decoreze! Pe toţi şnapanii şi pe toţi imbecilii îi are în vedere marele Führer. Pe unul singur îl ocoleşte: pe Gogu Elefterie! Parcă nici n-ar exista. Să mori de necaz! Să i-o fi povestit asta lui Gogu Elefterie la începutul războiului, n-ar fi crezut. Atîta ruşine! Atîta umilinţă! Dar să stăm strîmb şi să judecăm drept: ce vină are domnul Hitler în afacerea asta? Domnul Hitler, săracu, e străin de tot ce se petrece pe aici. Ce-i spune mareşalul, asta face domnul Hitler! Îi spune mareşalul: decorează-l pe Popescu! Hitler îl decorează pe Popescu! Îi spune mareşalul: decorează-l pe Ionescu! Îl decorează Hitler pe Ionescu! Dar cine-i Popescu, sau cine-i Ionescu, habar n-are marele Führer! De unde să ştie, dacă personal nu-i cunoaşte şi dacă e silit să se ia numai după spusele domnului mareşal Antonescu. Aşa că toată vina e a mareşalului, care încă n-a ajuns să deosebească o lichea de un om devotat şi cinstit ca Gogu Elefterie. Domnul mareşal Antonescu, care a uitat cîte sacrificii a făcut pentru întărirea prestigiului său personal şi al regimului, un om modest, devotat, cinstit şi plin de abnegaţie ca Gogu Elefterie! Şi cum i-a răspuns la toate acestea domnul mareşal Antonescu? Printr-o totală ignorare! Nu cunoaşte nici un Gogu Elefterie. Pentru el, un Gogu Elefterie este un anonim oarecare, ca toţi anonimii, şi anonim trebuie să rămînă şi de azi înainte! Că un Gogu Elefterie anonim nu-şi poate mărita fata cum şi-ar putea-o mărita un Gogu Elefterie cunoscut de ţara întreagă printr-o funcţie de mare răspundere în stat, ce-i pasă domnului mareşal Antonescu? N-are decît biata Adriana să se mărite cu un om mai de rînd, ori să nu se mărite de loc! Are el, domnul mareşal, de cine se îngriji! Sînt în jurul lui destule dame şi destui hoţi, care-l duc de nas şi-l învaţă ce şi cum şi cînd şi cui! De asta a şi putut rămîne Gogu Elefterie nedecorat! Şi de asta o să rămînă iar nemăritată micuţa lui Adriana! Că doar nu pe el personal l-ar încălzi

decorația. Cu sau fără decorație, totuna i-ar fi lui Gogu Elefterie. El, personal, nu cere de la viață nimic. O bucățică de pîine și catedra... atît! Mai mult n-ar pretinde, pentru că mai mult nici nu-i trebuie! De pildă, decorația! Ce-i trebuie lui decorație? S-o ia cu el în mormînt? Cine se mai uită la decorație în mormînt! Nimeni! De asta Gogu Elefterie nici n-ar cere decorație, dacă n-ar fi în cauză micuța lui Adriana. Cu un tată decorat, altfel s-ar uita lumea la ea. Cu un tată decorat, micuței lui Adriana i-ar fi mult mai ușor să se mărite!... Pe cînd așa... Și să mai aibă Gogu Elefterie tăria să deschidă « Globul » ca să vadă noi decorați?... Alți decorați? Alți șmecheri? Alți negustori speculanți? Alți traficanți de devize? Alți îmbogățiți de război? Alți profitori ai regimului? Alți Sotiri? Sau alți cumnați, ca propriul lui cumnat Mihăiescu, independentul?... Ar muri! I-a fost destul lui Gogu aseară cînd i-a auzit pe toți cum se laudă la Capșa:

— Ce decorație ai Sotire? l-a întrebat Mihăiescu independentul pe Sotir.

— Păi ce vrei să am? Stejar la frunze, cu cruci... și cu încă ceva... că e mai multe și nu le pot ține minte pe de rost, toate!

— Vrasăzică și tu? l-a întrebat Gogu Elefterie, care grozav ar fi vrut să-l ia la palme pe grăsanul ăsta îmbuibat.

— Cum și tu? se miră Sotir. Dar eu ce sînt? Auzi vorbă: și tu!... D-apoi vezi bine că eu! Nu *și* eu! Eu!... Păi cine ai vrea să fie decorat de Führerul nostru dacă nu unul ca mine? Că ce am făcut eu pentru țară... hehei!... tu să fii sănătos!

Și către Mihăiescu:

— Dar ție ce ți-a dat, neică?

— Stai să vezi că și a mea e tare încurcată.

Scoase o hîrtie din buzunar și citi:

— Frunze de stejar cu spade la crucea de cavaler a crucii de fier!

— Moft! făcu Sotir, după ce-și bău păhărelul de vin. A mea e cu frunze la frunze, cu spade la spade, cu cruce la cruce și așa mai departe!

— Şi nu vrei s-o vinzi? zise Nectarie de la masa de alături.

— Cum să nu! răspunse Sotir. La preţ bun o dau!

— Un leu găurit vrei?

— Prea puţin! răspunse Sotir. Dacă mai dai ceva...

— Ei aş! Ţi-am dat un preţ enorm şi aşa! Dar pentru că m-a luat gura pe dinainte, fie! Un leu găurit! Nici un muc de ţigară în plus.

— Păi de ce eşti rău, frate Nectarie! făcu Sotir care nici nu se osteni să-şi ridice nasul din farfurie.

— Nu zău! făcu Mihăiescu. Nu înţeleg, Nectarie dragă, de ce-ţi baţi joc de decoraţiile domnului Hitler?

— Eu îmi bat joc de decoraţiile domnului Hitler? rînji Nectarie, cu dinţii lui galbeni. Hitler îşi bate joc de decoraţiile domnului Hitler, nu eu! I-a intrat Stalingradul în oase! Acum îi e frică pînă şi de unul ca tine, ori ca Sotir! De aia, vă decorează pe toţi: umblă să vă îndulcească!

Gogu Elefterie l-a ascultat pe Nectarie, dar nu l-a crezut. Nectarie vorbea aşa, numai pentru că-l durea nedreptatea! De ce să fie decorat un Sotir şi să nu fie decorat un Nectarie, care, oricît, nu-i un Sotir oarecare!... Îl înţelegea Elefterie pe Nectarie, îl înţelegea bine! Ei, tocmai de asta, pentru că-l înţelegea, nu voia Gogu să se atingă astăzi nici de cafea, nici de gazetă! Ce-i mai trebuie cafea, ce-i mai trebuie gazetă?

— Conaşule, nu vă luaţi cafeluţa? S-a răcit de tot! Şi-i păcat!

La glasul menajerei lui, Gogu tresări. Păcat?... Gogu se teme de păcat mai rău ca de boală! Se uită la ceşcuţă, cu nişte ochi mari, de parcă ar fi văzut-o pentru întîia oară. Într-adevăr! E păcat. Costă o grămadă de bani. Cafea veritabilă... De ce să renunţe la ea? Pentru că nu-i decorat? Ce legătură are cafeaua cu decoraţia!... Hai, lasă prostiile, Gogule! Pune mîna pe ceşcuţă şi bea-ţi cafeluţa! Nu-i nici o crimă să bei o cafea, cînd eşti necăjit. Tot nu te vede nimeni. Bea-o!... Şi dacă-ţi bei cafeluţa, de ce n-ai deschide şi «Globul»? Poate... ştiu eu... poate mai este un dumnezeu pe pămînt şi... Ooo!... Ce-i asta!... Cum?... Ia să-mi şterg ochelarii! Poate n-am citit

bine!... Aşa! Ia să mai văd o dată!... Exact!... Doamna mareşal Antonescu şi-a pierdut căţelul!... Doamna mareşal Antonescu dă o recompensă bună celui care i-l găseşte!... Doamna mareşal...

— O foarfecă, Leano! strigă Gogu în culmea agitaţiei. O foarfecă! Repede!

Gogu apucă foarfeca şi, tremurînd, taie cu sfinţenie anunţul.

— Ia ceşcuţa şi gazeta de aici! porunci el energic. Întinerise! Încă o dată, cel-de-sus îi lumina calea spre inima domnului mareşal Antonescu. Este o nouă şansă pentru Gogu Elefterie să-şi arate inepuizabilul său devotament faţă de interesele ţării. Doamna mareşal Antonescu şi-a pierdut căţelul! Şi Gogu Elefterie i-l va găsi. Planul e gata! Va cutreiera capitala zi şi noapte, în lung şi în lat, cartier după cartier, stradă după stradă, şi tot va trebui să dea de el în cele din urmă. Nu se poate! Căţelul există! Capitala există. Gogu Elefterie există! Gogu va găsi în capitală căţelul şi i-l va aduce el, personal, doamnei Maria mareşal Antonescu!... Şi atunci... şi atunci...

— Leano, fuga, dă-mi pardesiul şi bastonul!

*

Führerul se întîlni cu Ducele la graniţa italo-germană, spre a-i strînge mîna şi spre a examina împreună cu el situaţia în care se află victoria finală. Ca şi mareşalul Antonescu, nici Ducele nu permise lui Hitler insulta de a-i vorbi de condiţii. Mussolini luptă pînă la victoria finală fără condiţii. Ba, Mussolini ar avea, el, de pus lui Hitler o condiţie. O singură condiţie: aceea ca marele lui aliat, Führerul, să-i acorde onoarea de a continua războiul pentru victoria finală, fără condiţii, dincolo de victoria finală. Dincolo de victoria finală, pentru că Mussolini nu-şi va putea epuiza dinamismul lui războinic numai cu acest mic război din răsărit, sau cu războiul aproape invizibil din nordul african.

— Lupta, scumpe Adolf, îi spuse Mussolini lui Hitler, face mult bine poporului italian, care arde de nerăbdare să lupte. Prin luptă, poporul va deveni cu vremea un popor de luptători, ca străbunii noştri! Şi, precum ştii,

iubite Adolf, un popor de luptători are totdeauna asigurată victoria finală.

Hitler consimţi, mai mult ca să facă plăcere marelui său amic, Ducele.

— Scumpe Benito, dacă am un aliat ca tine, mă lupt fără teamă şi cu diavolul. Ne-am înţeles! Deci, război pînă la victoria finală şi pînă dincolo de victoria finală. Război e război! Fără limită, fără condiţii şi fără compromisuri.

— Compromisuri cu propria noastră victorie, cînd noi dispunem de inamic, cum vrem şi unde vrem? Niciodată!

După ce constată, în cea mai caldă înţelegere cu Ducele, că războiul a fost pînă acum un lanţ de victorii şi după ce stabili cu el obiectivul imediat următor: victoria finală, Hitler se înapoie la înaltul comandament din răsărit şi-l pofti la el de urgenţă pe mareşalul Antonescu, Dezrobitorul.

La ora fixată, Dezrobitorul apăru. După cinci minute apăru şi Hitler.

— Herr Dezrobitor, Herr Dezrobitor! îşi strigă el bucuria că-l vede pe mareşal. Ce fericit sînt că a trecut numai o zi de cînd am fost în vizită la Duce şi mă văd iar între scumpii mei aliaţi!

Şi în elanul său aliat îşi pierdu atît de rău capul, încît uită să ofere un scaun Dezrobitorului, căruia-i vorbi despre noua lui tactică de luptă, care va grăbi vertiginos victoria finală: scurtarea frontului. Scurtarea frontului sporeşte puterea defensivă a forţelor germane. Tot ceea ce porunceşte el trupelor sale: poziţii arici, pungi, săgeţi, retrageri elastice, retrageri strategice, retrageri victorioase, manevre de desprindere, apărări mobile, apărări elastice, poziţii dinainte pregătite, evacuări de localităţi care nu mai prezintă interes pentru victoria finală etc., etc. — au în vedere această scurtare a frontului care va aduce victoria finală. În vederea scurtării frontului au fost evacuate în Caucaz puncte prea înaintate, pentru că erau prea înaintate. În vederea scurtării frontului au fost evacuate oraşe ca Rostovul, deoarece nu prezentau nici un interes strategic pentru comandamentul german. În vederea scurtării frontului

au fost evacuate orașe ca Harkovul, spre a evita luptele de stradă cu sovieticii, care nu se dau în lături să lupte și pe stradă, în centrele mari.

— Noi, însă, Herr Dezrobitor, știți că nu vrem să luptăm pe stradă. Armatele noastre nu sînt armate de bolșevici, să lupte pe stradă. Armatele noastre sînt armate cu vechi tradiții războinice, care pot fi întrebuințate în chip mult mai folositor în cîmp deschis. Aceasta am dovedit-o în mod strălucit, la Stalingrad, unde soldații mei au arătat ce ar fi putut face ei, dacă ar fi luptat în cîmp deschis, nu pe stradă ! Din acest punct de vedere, Stalingradul a fost una din cele mai mărețe victorii ale armatelor mele. Iar dacă în cele din urmă am renunțat la Stalingrad, am făcut-o numai pentru că acest oraș a fost prefăcut într-un morman de ruine, lipsit de orice interes. Dar ne vom lua revanșa în curînd, Herr Dezrobitor, pentru că anul acesta, Herr Dezrobitor, voi porni războiul total.

Ică, pitit în spatele lui Ribbentrop, se înfioră. Războiul total ! Era și de așteptat. După cum merg lucrurile pe front, Hitler va fi nevoit să facă războiul total, adică războiul bacteriologic, cu gîndaci, cu șoareci, cu purici, cu holeră, cu ciumă, cu tifos... Dar Ică e tînăr. Ică mai are de trăit treizeci și nouă de ani. Ică nu vrea războiul total. Pe cînd Hitler, ca să scape de catastrofă, îl vrea.

— Prin războiul total, Herr Dezrobitor, înțeleg mobilizare totală.

Ică răsuflă ușurat. Așadar, nu numai el se teme de războiul total, ci și Hitler. I-o fi fost de ajuns lui Hitler experiența celor aproape doi ani în răsărit, ca să-și ia gîndul de la războiul total. Și-o fi spus Hitler că la puricii lui, l-ar putea trata și sovieticii cu purici, de să se scarpine toți germanii lui, vinovați și nevinovați ! Așadar, nu război total ! Ci mobilizare totală. Mobilizare totală este altceva. Să mobilizeze Hitler ce și pe cine o vrea, numai să nu se atingă de purici, că-i foc.

— Prin mobilizare totală, Herr Dezrobitor, înțeleg mobilizare totală în interiorul Reichului. Mobilizarea economică și militară a Germaniei. Voi chema toată lumea să lupte pentru victoria finală. Voi pune sub

regim militar pe toţi bărbaţii de la şaisprezece pînă la şaizeci şi cinci de ani, adică patruzeci de contingente şi toate femeile între şaptesprezece şi patruzeci şi cinci de ani. Prin mobilizarea totală, Herr Dezrobitor, înţeleg renunţarea totală la pace în favoarea războiului. Numai aşa vom ajunge la o pace adevărată şi organizată. Vă rog, Herr Dezrobitor, să reţineţi acest adevăr: fără mobilizare totală, nu vom ajunge la o victorie totală. Ce aveţi de gînd dumneavoastră?

Mult ar fi vrut mareşalul să poată ofta după cît îi cerea împrejurarea. Hitler îi vorbea de mobilizare totală, parcă dinadins să zgîndărească în sufletul lui o rană încă deschisă. Cu două săptămîni înainte, Drojdieru îl rugase insistent să vină îndată în capitală, spre a trece în revistă primul detaşament de voluntari care trebuiau să plece pe front. Mareşalul răspunse cu entuziasm la invitaţie şi a doua zi, în mijlocul unui grup de peste o sută de ofiţeri superiori, primi defilarea. Lucrurile se anunţau excelent! În cap, trecură toate fanfarele regimentelor din capitală. Era ceva măreţ!... Apoi, apărură voluntarii. Doi cîte doi, bătură pasul de gîscă în faţa mareşalului, timp de exact un minut. Apoi, mareşalul nu mai văzu nimic.

— Dar unde sînt voluntarii? întrebă mareşalul pe Drojdieru.

— Unde să fie, domnule mareşal? Nu i-aţi văzut? Au trecut!

— Asta-i tot?

— Asta-i tot, domnule mareşal!

— Dar cîţi au fost?

— O sută patruzeci şi trei! Mai mult n-a fost chip. Erau puţini şi aşa!

— De ce puţini, Drojdierule?

— Pentru că nu sînt mai mulţi, domnule mareşal. Atîta a rămas din sergenţii de stradă!

Mareşalul începu să se supere serios pe Drojdieru:

— Eu îţi vorbesc de voluntari şi tu îmi vorbeşti de sergenţii de stradă.

— Dar şi eu vă vorbesc de voluntari, domnule mareşal! Ăşti o sută patruzeci şi trei de voluntari sînt sergenţi de stradă mai vechi, pe care i-am scos din serviciu

de la Prefectura Poliției și i-am înlocuit cu băieți mai subțiri!... Știți, domnule mareșal, băieți de familie, care știu franțuzește!... Pe cînd ăștia sînt niște mîrlani!

— Aaaaa! făcu mareșalul lămurit. Despre ăia e vorba!

— Ba nu! rîse Drojdieru. Despre ăștia, nu despre ăia. Ce să fi făcut cu ei? Unde să-i fi angajat? Să-i las să șomeze? Să ajungă și ei bolșevici? Mai bine-i fac voluntari!

Mareșalul se uită țintă în ochii lui Drojdieru, apoi își dădu drumul nădufului:

— Uite, dragă Drojdierule! Noi sîntem buni prieteni, așa că-ți pot vorbi pe șleau. Mie nu-mi plac astfel de glume. Dacă știai că *ăștia* sînt voluntarii și că *atîția* sînt voluntarii, de ce m-ai deranjat de pe front? Să rîdă lumea de mine? Cel puțin să fi adăugat la voluntari și cîteva sute de soldați, să putem scoate ochii dușmanilor noștri cu o defilare, nu cu o bătaie de joc!

Și acuma, Hitler îi vorbea de mobilizare totală. Ce bine se potrivește mobilizarea totală la cei o sută patruzeci și trei de voluntari!

Drept, neobosit, cu oftatul sugrumat în fașă, mareșalul răspunse la întrebarea Führerului, fără a clipi:

— Domnule Hitler, am de gînd să fac ceea ce-mi dictează conștiința: războiul total, adică mobilizarea totală. Bărbații între șaisprezece și șaizeci și cinci de ani și femeile între șaptesprezece și patruzeci și cinci de ani. Voi lupta pînă la capăt! Fără condiții!

— În ordine, Herr Dezrobitor! Prin aceasta, relațiile dintre noi sînt perfect lămurite. Dar să nu uit! Am pentru dumneavoastră o veste care o să vă bucure mult: în curînd Brebu va fi spînzurat!

Timp de cinci ore cît a stat în picioare ca să audă predica lui Hitler, mareșalul a rămas neclintit ca o stană de piatră. Dar la vestea pe care i-o dădea Hitler păli și dacă nu l-ar fi apucat Ribbentrop de braț s-ar fi prăbușit.

— Cum? bolborosi el. Încă n-a fost spînzurat?

— Nu, Herr Dezrobitor! îi răspunse Hitler cu extremă bunăvoință.

— De ce?

Încruntat, Hitler se răsti la Goering.
— De ce n-a fost încă spînzurat Brebu?
— Nu știu, mein Führer! Să-l întreb pe Himmler.
— Întreabă-l imediat!... Față de amicul meu mareșalul Antonescu: de-ce-n-a-fost-spîn-zu-rat-pî-nă-a-cum-Bre-bu!
Goering se supuse:
— Alo, Himmler! Din ordinul Führerului! De ce n-a fost spînzurat Brebu pînă acum?... Aha!... Și cînd?... Bine!
După care, Goering transmise Führerului răspunsul lui Himmler:
— Mein Führer! Brebu n-a fost spînzurat din motive pur tehnice.
Hitler sări ca fript:
— Ce înseamnă motive pur tehnice? Himmler se joacă? Aici e vorba de cel mai bun amic al meu, mareșalul Antonescu, și Himmler ia lucrurile cu ușurință.
Și apucă el însuși receptorul.
— Alo, Himmler, de ce nu l-ai spînzurat pe Brebu?.. Aha!... Bun!... Așa înțeleg!... Bun, bun, bun!
După care se adresă, radios, mareșalului:
— Goering n-a înțeles! Nu din motive pur tehnice n-a fost încă spînzurat Brebu, ci din cauza unui act de sabotaj. Himmler a dat de firul complotului și face arestări. Așa că, vă dau cuvîntul meu de onoare, domnule mareșal, că la cea dintîi ocazie, Brebu va fi spînzurat.
Emoționat, mareșalul răspunse:
— Domnule Hitler, vă mulțumesc!... Plec fericit!
— Ba nu, domnule mareșal! făcu Hitler și mai emoționat. Vă rog mai stați puțin, domnule mareșal! De altfel, nu pentru asta v-am chemat.
Nu pentru asta m-a chemat? se întrebă mareșalul destul de descumpănit. Nu pentru a-mi cere să decretez și la mine mobilizarea totală? Nu ca să mă asigure că în schimbul mobilizării totale îl va spînzura pe Brebu? Dar pentru ce?
— La ordinele dumneavoastră, domnule Hitler! răspunse mareșalul grăbit, de teamă să nu-l facă pe Hitler să-i aștepte prea mult consimțămîntul la invitația lui atît de stăruitoare.

— Domnule mareşal! începu Hitler, cu patos. Noi sîntem aliaţi, nu? Noi luptăm pentru o cauză comună, nu? Noi ne-am vărsat, cot la cot, sîngele, să cucerim Stalingradul, nu? Noi ştim amîndoi că Stalingradul a fost pentru armatele noastre o victorie măreaţă, nu?

Şi tunînd deodată:

— Da sau ba?

— Da! făcu mareşalul, care, dacă disciplina militară nu i-ar fi interzis, ar fi făcut un pas înapoi.

— Ştiţi, prin urmare! continuă Hitler, pe un ton din ce în ce mai inchizitorial. Şi ştiţi, desigur, că, pentru a nu da voie nimănui să se înşele asupra faptului că Stalingradul a fost o victorie măreaţă pentru armatele mele, l-am înaintat pe generalul von Paulus, comandant al armatei a şasea, la rangul de feldmareşal? Dacă-l consideram bătut, nu l-aş fi înaintat, ci l-aş fi împuşcat! Deci, l-am înaintat numai pentru că a ieşit victorios. Da sau ba?

— Da, domnule Hitler!

— Dar în acest caz, domnule mareşal, răcni Hitler, dumneavoastră de ce nu l-aţi decorat pînă acum? Sau poate o victorie germană este pentru dumneavoastră o înfrîngere? Nu? Cum dar îmi puteţi explica, domnule mareşal, această ciudată desolidarizare a dumneavoastră de actele mele? A trecut februarie, a trecut martie, sîntem în aprilie şi dumneavoastră tot nu l-aţi decorat pe comandantul armatei a şasea! De ce? Oare nu sîntem aliaţi? Oare nu luptăm pentru o cauză comună? Oare Stalingradul n-a fost pentru armatele dumneavoastră ca şi pentru armatele mele o victorie măreaţă?

Dacă mareşalului i s-ar fi spus că în timpul cît stă aici, în faţa lui Hitler, Brebu a şi fost instalat Dezrobitor la Bucureşti, poate că ar fi fost mai vesel. Hitler l-a prins cu cel mai grav act de indisciplină, pentru care ar merita să fie pus la zid şi împuşcat: nu l-a decorat pe comandantul armatei a şasea. Cum de a putut face o asemenea greşeală? Cum de nu s-a gîndit că o astfel de neglijenţă poate fi, pe drept cuvînt, considerată ca o insultă la adresa armatei germane, în fruntea căreia se află însuşi Führerul Reichului?

Cu umerii încovoiaţi sub greutatea imensă a reproşului, mareşalul răspunse pe un ton care cerea îndurare:

— Domnule Hitler, am greşit! Recunosc! Mi-a scăpat din vedere şi nu-mi pot da seama cum! Duşmanul ar putea specula, într-adevăr, această uitare, ca simptomul unei disensiuni în tabăra axei. Dar voi pune îndată lucrurile la punct. Cum ajung la Bucureşti îl decorez pe mareşalul von Paulus cu ordinul Mihai Viteazul clasa III, clasa II şi clasa I.

Era tot ce voia Hitler să ştie, pentru a fi perfect liniştit.

— Îmi pare bine, Herr Dezrobitor, că noi ne înţelegem, ca de obicei, din două cuvinte. Alianţa noastră este de nezdruncinat... Totuşi, ceva mă nelinişteşte. Europa are nevoie de grîu. Cît îmi daţi dumneavoastră n-ajunge. Noi luptăm pentru apărarea civilizaţiei şi a Europei şi ne trebuie grîu, orz, ovăz, orice... dar mult şi repede! În schimb, noi vă dăm tot ce vă trebuie. De pildă, nisip pentru apărarea imobilelor contra bombelor incendiare aveţi? Vă pun la dispoziţie în orice cantitate doriţi. Numai saci să ne daţi.

Mareşalul ar fi primit cu drag oferta generoasă a lui Hitler, dar mîndria lui de soldat îi interzicea să permită Germaniei să jertfească pe altarul alianţei nisip, cînd ea însăşi avea atîta nevoie de el.

— Vă sînt sincer recunoscător, răspunse el Führerului, dar ţara mea are nisip în cantităţi atît de mari, încît v-am putea da şi dumneavoastră, domnule Hitler. Şi cu sacii noştri, domnule Hitler! Avem saci destui!

Plăcut impresionat, Führerul, care, pentru cauza sfîntă era dispus să accepte orice, mai ales dacă i se dădea în saci şi mai ales dacă nici sacii nu trebuie să fie ai lui, răspunse grăbit:

— Foarte bine, foarte bine! Dar în primul rînd, nu uitaţi grîul şi orezul şi ovăzul şi celelalte de care avem urgentă nevoie pentru victoria finală.

— Nu voi uita nimic, domnule Hitler! Dacă-mi daţi voie, plec imediat să...

— Nu, Herr Dezrobitor! îl întrerupse Hitler, categoric. Vă rog să mai staţi, pentru că nu de asta v-am deranjat pînă aici!

Iar? își zise mareșalul.

— La ordinele dumneavoastră, domnule Hitler!

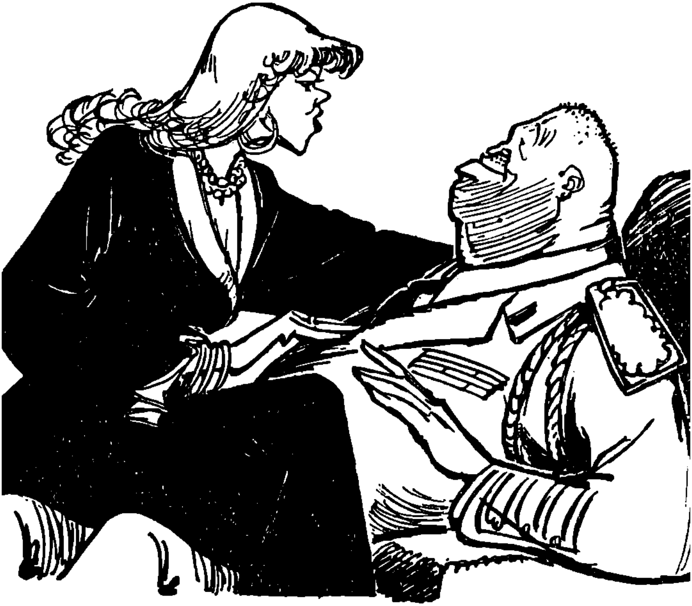
— Herr Dezrobitor! zise Hitler, cu un zîmbet de caldă compasiune. Am aflat că onorata dumneavoastră soție trece printr-o grea încercare. Și-a pierdut cățelul, care-i este scump nu numai ei, nu numai țării dumneavoastră, dar și nouă, tuturor aliaților din Axă. Se înțelege, Herr Dezrobitor, că noi, care sîntem solidari și la bine și la rău, nu putem rămîne indiferenți la durerea onoratei dumneavoastră soții. De aceea, Herr Dezrobitor, am dispus ca toate organele noastre de ordine și siguranță, care se află în țara dumneavoastră spre a ajuta la stîrpirea anarhiei, să pună mîna pe hoț, deși eu nu cred că este vorba de un hoț oarecare, ci de un dușman primejdios al cauzei noastre. Aceasta m-a îndemnat să vă văd de urgență, Herr Dezrobitor: ca să vă rog să fiți pe lîngă onorata dumneavoastră soție interpretul înaltelor mele sentimente de stimă și s-o asigurați din parte-mi că vom face tot ce stă în puterile noastre spre a o repune în drepturile ei. Noi urmărim cu interes și simpatie tot ce face onorata dumneavoastră soție pentru triumful civilizației noastre împotriva forțelor întunecate ale anarhiei bolșevice. Să fie, deci, sigură, onorata dumneavoastră soție, Herr Dezrobitor, că nu va trece mult și-i vom găsi cățelul, în afară doar dacă dușmanii noștri comuni nu i-l vor fi ucis, ceea ce nu este exclus. Dușmanii noștri sînt în stare de orice crimă, pînă și de asasinarea unui biet cățeluș nevinovat. Ar fi trist, Herr Dezrobitor, teribil de trist! Rog de pe acum providența să dea onoratei dumneavoastră soții puterea de a suporta cu bine și această tragică eventualitate. Din parte-mi, spre a-i ușura o asemenea durere *eventuală*, Herr Dezrobitor... eventuală, nu sigură, dar care ar putea fi tot atît de sigură, pe cît este de eventuală... dați-mi voie să ofer onoratei dumneavoastră soții... Rosenberg! Unde ești, Rosenberg?

Rosenberg, ministrul de externe al marelui Reich, se apropie, ținînd în brațe un mic coteț de sîrmă împletită în care stăteau, speriați, doi pui de foxterrieri.

— Poftim, Herr Dezrobitor! zise Hitler, arătînd mareșalului cotețul. Sînt foxterrieri de cea mai pură

rasă ariană. Eu, Reichul și toate țările din Axă i-i oferă onoratei dumneavoastră soții, ca un modest omagiu adus eforturilor ei de zi și de noapte pentru triumful civilizației noastre europene și ca o slabă consolare pentru tot ce are de îndurat de pe urma complotului internațional bolșevic. Rosenberg, dă coteţul!... Ribbentrop, condu pe domnii! La revedere, la revedere!

După care, Hitler ieși, în timp ce mareșalul, însoțit de Ică și de toți demnitarii militari și civili naziști, se îndreptă spre ușa opusă, ducînd în brațe coteţul cu cei doi foxterrieri de rasă pură ariană, dăruiți Miței de către Führerul celui de al treilea Reich, ca simbol al solidarității dintre toate puterile axei, în hotărîrea lor înverșunată de a grăbi victoria finală.

XVII

În timp ce-şi culegea cureaua de pe jos, Ducele o întrebă cu mîndrie pe Claretta:

— Ce spui, draga mea? A fost sau n-a fost o victorie?

— A fost, scumpul meu!

Dar se opri. Cineva bătea, precipitat, în uşă. Cine putea îndrăzni? Numai fratele ei, doctorul Petacci — singurul om de pe lume autorizat să vegheze, la orele acestea, ca Ducele să nu piardă legătura cu restul omenirii.

— Intră! strigă Claretta.

Dintr-un salt, doctorul Petacci fu înăuntru:

— Duce! Sîntem înfrînţi în Tunis!

— Nu se poate! respinse Ducele, dinamic, afirmaţia doctorului Petacci. Claretto!... Tu ce spui?

Claretta îşi mîngîie colierul pe care Ducele i-l capturase în războiul din răsărit pentru apărarea civilizaţiei europene şi, languros, zise:

— Scumpul meu Benito, eu mă menţin la punctul meu de vedere, de mai înainte: a fost o victorie!

Lui Mussolini nu-i trebuia decît atît, ca să ştie exact care-i situaţia pe front. Luînd, deci, istorica lui atitudine din balcon, Ducele strigă lui Petacci:

— Doctore, a fost o victorie! Te rog, aşadar, ca altădată să nu mai vii aici să mă tulburi cu ştiri alarmante. Pleacă!

Doctorul făcu o jumătate de pas înapoi, dar îşi recuperă diferenţa cu braţul întins înainte. Ceva alb flutură în semiobscuritatea încăperii.

— Ce-i asta? întrebă Ducele.

— Duce! făcu doctorul. Numai o mică semnătură... şi am plecat.

Ducele luă hîrtia şi încercă să citească:

— Devize?

— Nu! răspunse fratele Clarettei. Medicamente!

— Stiloul! strigă Ducele, pe tonul cu care ar fi putut striga, cu acelaşi mare succes: La arme!

— Poftim! zise Petacci întinzîndu-i stiloul.

Ducele semnă.

— Ieşi!

Doctorul ieşi. Totuşi, apariţia şi dispariţia lui fulgerătoare lăsară urme în conştiinţa pînă acum atît de senină a Ducelui. Tunisul face parte din imperiul roman. A spune că Tunisul ar fi căzut în mîna duşmanului este o insultă. Deci, orice insultă adusă Tunisului este o insultă adusă imperiului roman. Şi dat fiind că Benito este Ducele imperiului roman, orice insultă la adresa imperiului roman este o insultă la adresa personală a Ducelui. Ceea ce Ducele nu tolerează. Ducele nu este omul să fie insultat, fără a-şi spăla onoarea în sîngele duşmanului. O singură problemă, însă, ar trebui mai întîi lămurită: cine este autorul insultei? Cine îndrăzneşte să pună poporul în alarmă că armata italiană a suferit în Tunis o înfrîngere, cînd, de la începutul războiului, mai toţi generalii şi-au luat angajamentul să-i aducă numai victorii?

— Ce spui, Claretto? Acuma, fratele tău nu mai este aici. Spune-mi cinstit: a fost în Tunis o victorie, sau o înfrîngere?

— A, în Tunis? făcu Claretta, ceva mai puţin convinsă. A fost o victorie! Dar, ca să fii mai sigur, întreabă-l pe Hitler.

Avea Claretta un cap!

— Scumpe Adolf! strigă Benito după cinci minute, la telefon, în urechea lui Hitler. Spune ce a fost în Tunis: o înfrîngere, sau o victorie?

Întrebarea păru că-l supără pe Hitler.

— Eu nu te înţeleg, Benito dragă! Sîntem de atîţia ani amici şi încă n-ai învăţat ce este o înfrîngere şi ce este o victorie. Tu nu ştii că în vocabularul meu nu există cuvîntul înfrîngere?

— Prin urmare, a fost o victorie? strigă Ducele fermecat de reproşurile amicului său.

— O victorie! Ce mai întrebi? O victorie! Şi dacă vrei amănunte, întreabă-l pe Goebbels.

Ducele chemă îndată Berlinul:

— Goebbels dragă, amicul meu Hitler m-a informat că rezultatul bătăliei din Tunis a fost pentru mine o victorie şi mi-a spus să-ţi cer dumitale amănunte. Te ascult!

— Duce! răspunse Goebbels. Aflaţi de la mine că poporul dumneavoastră italian a primit ştirea bătăliei din Tunis cu inima senină şi cu multă fermitate în simţiri... Vă rog să i-o spuneţi lui Gayda. Poporul italian se va bucura enorm cînd va afla aceasta din gazeta lui Gayda!

— I-o voi comunica neapărat, doctore! Şi-ţi mulţumesc! Îţi mulţumesc de o mie de ori. Degeaba am crezut că poporul meu italian nu înţelege ce este lupta. Am remuşcări!

— Puteţi avea remuşcări, Duce, deoarece poporul dumneavoastră italian ştie că în Africa n-a fost o pierdere, ci un triumf. Spuneţi-i-o lui Gayda imediat, pentru că poporul italian are dreptul să fie mîndru *imediat.*

— I-o voi spune, Goebbels, i-o voi spune! Dar, deocamdată, continuă, te rog. Este pentru mine o încîntare să te ascult. Constat cu bucurie că poporul meu italian ştie să-şi traducă sentimentele în fraze demne de marii noştri clasici latini!

— Continuu, Duce, continuu, pentru că poporul dumneavoastră italian merită să continuu. Aflaţi, aşadar,

Duce, că sfîrşitul campaniei nord-africane înseamnă totodată începutul victoriei noastre finale. Spuneţi-i-o lui Gaýda, Duce!

— Am să i-o spun, doctore dragă, am să i-o spun! În acest caz, după cîte înţeleg, am condus trupele mele direct spre victorie.

— Numai spre victorie, Duce! Victoria Italiei, în sfîrşit, nu mai poate întîrzia mult, pentru că după lupte grele, care vor rămîne în istorie, aţi reuşit să scurtaţi frontul. Spuneţi-i-o lui Gayda, Duce, vă rog să i-o spuneţi!

— I-o spun, doctore, fii liniştit. Dar dacă este aşa cum îmi spui, lucrurile stau excelent. Am realizat în Mediterana exact ceea ce armatele noastre aliate, de sub conducerea genialului meu amic Hitler, au realizat în Rusia.

— Mai bine ca în Rusia, Duce, mai bine ca în Rusia, pentru că în Italia frontul devine, dintr-o dată, mult mai scurt. Cel mai aproape de victoria finală este poporul italian, Duce! Cu cît războiul se apropie de pămîntul Italiei, cu atît se apropie victoria, deoarece cu atît sporeşte şi hotărîrea şi spiritul de luptă italian şi cu atît mai mare va fi forţa sa de rezistenţă. Victoria se apropie, Duce, pentru că poporul italian, rezistînd, este sigur că va îngreuia situaţia duşmanului, care este, în orice caz, destul de grea pe ambele fronturi. Vă rog, Duce, spuneţi-i-o îndată lui Gayda, s-o afle poporul italian cu un minut mai devreme.

— Prin urmare, doctore, situaţia adversarilor e grea?

— Dezastruoasă, Duce! Azi-mîine, sovieticii ne vor implora pacea în genunchi. Ei nu-şi dau seama ce fac! Ei cred că dacă nu-şi încetează un moment ofensiva, ca să ajute pe anglo-americani să debarce în Europa, se ajută pe ei!... Dar se înşală amar, Duce!... Pentru că, în mod practic, noi nu putem fi învinşi, Duce, decît doar dacă am abandona de bună voie lupta. Ceea ce nu se va întîmpla niciodată, Duce, niciodată! Spuneţi-i-o lui Gayda, Duce! Nu uitaţi! Spuneţi-i-o îndată!

— Dar bineînţeles că am să i-o spun imediat.

— Spuneţi-i-o, Duce, neapărat! Şi dacă cineva, Duce, ar vrea să vă întrebe: Unde ne aflăm?... Führerul

meu vă autoriză să-i răspundeți: Ne aflăm unde nici n-am sperat vreodată că ne vom putea afla!... Spuneți-i-o lui Gayda, Duce, vă rog să i-o spuneți!

— Am să i-o spun imediat, doctore!

Şi închizînd telefonul, dinamic, Ducele înaintă triumfător spre Claretta Petacci:

— Ştii, Claretta, unde mă aflu?

— Unde? întrebă Claretta, cu un zîmbet inocent, pe Ducele imperiului roman.

— Acolo unde nici n-aş fi putut spera să mă aflu vreodată: în braţele iubitei mele Claretta!

★

Era primăvară. Soare, flori, verdeaţă. Tocmai după verdeaţă se ducea şi nevasta lui Vasile Vasile, lucrător la fabrica Beliotis. Visase astă-noapte ceapă tînără.

— Cum dai legăturica? întrebă ea pe zarzavagiu.

— Cincizeci de lei!

— Cît? Pe trei firişoare de ceapă, cincizeci de lei?

Negustorul era om de omenie: nu se supără de mirarea femeii.

— Păi dacă-i război? zise el. Da-ncearcă la vecin, poate-ţi dă el mai ieftin.

Femeia trecu la zarzavagiul vecin.

— Cît e ceapa?

— Şaptezeci de lei!

— Şaptezeci de lei?... Păi...

— Păi ce? Mai stai la tocmeală? Zi-i bogdaproste c-o găseşti! Uiţi, pesemne, că sîntem în război!

Femeia îl întrebă şi pe ăl de alături:

— Cît?

— Nouăzeci de lei!

Pocăită, nevasta lui Vasile Vasile se înapoie la negustorul dintîi.

— Să-mi dai o legăturică de ceapă!

Negustorul scoase din grămadă o legăturică de ceapă şi femeia-i întinse cincizeci de lei. Negustorul se uită la bani şi trînti legăturica la loc. Femeia rămase cu banii în aer.

— Păi ce faci, omule? întrebă ea. Nu-mi dai ceapa?

— Pe ce? De pomană?

— Care pomană ! Uite aici cincizeci de lei. Atîta mi-ai cerut, atîta-ţi dau.

— Poate pe un fir de mărar !

— Ba pe ceapă, nu pe mărar ! Nu ai cerut cu două minute înainte cincizeci de lei pe legăturică?

— O fi fost ! făcu negustorul. Acu e o sută optzeci ! Sîntem în război !

Şi plecă nevasta lui Vasile Vasile acasă, fără să-şi fi putut cumpăra cu banii ei ceea ce a poftit mai mult în această mîndră dimineaţă de primăvară: o legăturică de ceapă. Avea totuşi o mare mîngîiere: că nu este singură. Toate femeile de seama ei se întorceau de la piaţă cu mîinile goale, împărtăşindu-şi în drum părerile despre victoria finală:

— Trăsni-i-ar dumnezeu de bandiţi, dacă toate-s ascunse... şi ce nu-i ascuns tot numai după punga boierului este. Carne? Lipseşte ! De ce? Că-i război ! Cartofi? Nu mai sînt ! De ce nu mai sînt?... Că-i război !... Da brînză? S-a isprăvit !... De ce s-a isprăvit? Că-i război !... Şi untură? O să fie !... O să !... De ce *o să* şi nu este azi? Că-i război !... Şi peşte? A murit peştele de mult ! De ce a murit?... Că-i război !... Sau dacă vrei peşte, ia pălămida aia adusă din Turcia, care a stat la gheaţă cincisprezece ani. Da nici la putregaiul ăsta nu poţi să ajungi, că nu-i de nasul oricui !... Numai cine fură are drept să mănînce, arză-i-ar focu să-i ardă de hoţomani, că nu s-a pomenit jaf mai mare ca acuma, de cînd cu războiul lor de tîlhari !

Astea erau glasuri de rînd. Glasuri de flămînzi, care luau cunoştinţă de preţuri cu sentimentul că li se citeşte sentinţa de moarte. Dar, în ciocnirea cu preţurile care urcau vertiginos, se mai auzeau şi alte glasuri. Tot de protest. Bineînţeles, de protest amical. De protest complezent. De protest amuzat, care-l făcea pe negustor să-şi muşte degetele de ciudă că n-a cerut decît atît. Erau glasurile Naţiei. Glasurile Elitei, care, dacă plătea pentru un muşchi vîndut pe sub mînă preţul unui porc, îşi adăuga prin aceasta un nou titlu de nobleţe. Preţurile n-o speriau. Dimpotrivă ! Cu cît erau mai mari, cu atît îi era şi mai mare voluptatea de a plăti, ca să aibă cu ce se lăuda seara, la masă, între musafiri, care numai

de mîncare și prețuri vorbeau. Mușchiul țigănesc, de la trei sute douăzeci și cinci de lei dimineața, a crescut la șapte sute optzeci la prînz. Acu, seara, a fost plătit cu o mie două sute. Slănina, în două ore, a săltat de la trei sute de lei kilogramul, la nouă sute. La fel și cu roșiile. Dimineața, roșiile au stat la două mii de lei kilogramul. Cam pe la unsprezece, au ajuns la două mii șapte sute și pe la șase după masă, la trei mii două sute.

— Atîta le-am plătit! povestea Mimi Pantof. Dar sînt bune!

— Grozave!

Și le găseau cu toții grozave, pentru că o roșie de trei mii două sute de lei kilogramul, chiar dacă este încă verde, parcă are alt gust decît o biată roșie plătită numai cu cinci sau șase lei kilogramul! Trebuie să fii cineva în țara aceasta ca să poți plăti trei mii două sute de lei kilogramul!

Cu toate acestea și plăcerile își au limita lor, pentru că acolo unde începe excesul, încep să-și facă loc și necazurile. Este ceea ce s-a întîmplat ieri cu Mița. Atît de mare i-a fost indignarea, încît făcu ceea ce n-ar fi făcut sub nici un cuvînt, dacă ar fi fost în stare să judece: alergă să se plîngă propriului ei soț, care-i telefonase că iar a sosit în capitală.

— Ioane! îi strigă ea. Nu mai e de trăit, Ioane. Ce ai de gînd, Ioane? Vrei să duci țara de rîpă? Asta e ordine la tine? Asta-i cinste? Asta-i siguranță... că nu mai poate fi omul sigur de viața și de avutul lui! În ce țară trăim, Ioane?

— Dar ce-ai pățit, Mițo dragă! Mai bine spune-mi despre ce este vorba și nu-ți mai fă nervi!

— Ce să-ți mai spun, Ioane, că tot e degeaba! Mi te fîțîi de colo pînă colo, ba pe front, ba aici, pentru dracu știe ce prostii și nici nu-ți pasă că s-a umplut țara de hoți, care te jefuiesc ca în codru. Tu știi unde am ajuns, Ioane? Ca ziua în amiaza mare să fii silit, cu revolverul în piept, să plătești o gladiolă cu patru sute de lei și o garoafă cu două sute. Unde s-a mai pomenit asta, Ioane?... Să nu mai poată ține omul o floare în casă?... Și asta se cheamă la tine regim de ordine și cinste?

Mareşalul nu auzea pentru întîia oară de speculă. Mereu îi ajungeau la ureche fel de fel de vorbe despre jaful la care s-ar deda negustorii, cu mărfurile lor, fără să se teamă de nimeni. Dar n-a vrut să creadă. Credea că duşmanii ţării răspîndesc zvonuri despre inflaţie şi speculă, ca să-i surpe autoritatea în ochii ţării, care-l iubeşte. Cum să îndrăznească negustorii să fure pe cetăţeni, cînd mareşalul a intronat aici de mult munca, ordinea, dragostea şi cinstea ! Dar acum, i se plîngea Miţa ! şi Miţa era Miţa ! Soţia mareşalului Ion Antonescu. Dacă altă femeie i-ar fi spus că s-a umplut ţara de hoţi, mareşalul ar fi arestat-o pe loc, pentru că minciunile bolşevice trebuie pedepsite pe loc. Dar Miţa lui nu era bolşevică ! Şi dacă Miţa zice, e sfînt ! Specula şi inflaţia nu sînt simple născociri bolşevice. Există ! Şi au ajuns cu neruşinarea atît de departe, încît astăzi, însăşi Miţa, soţia mareşalului Ion Antonescu, este jefuită în propria ei ţară, condusă de propriul ei soţ !

Revolta smulse din pieptul Dezrobitorului un răcnet, parcă i s-ar fi smuls o bucată de inimă:

— Cine şi-a permis, Miţo?

— Cine să-şi permită, Ioane ! Ţigăncile alea de pe bulevarde ! Hoaţele şi neruşinatele alea de florărese ! După ce că sînt nespălate, să-şi mai şi bată joc de mine, doamna Maria mareşal Antonescu !

Mareşalul era lămurit. Acuma trebuie să fie şi hotărît. Dacă nu va lua îndată măsuri radicale, va avea Miţa dreptate să spună că el, mareşalul Antonescu, duce ţara de rîpă.

Fără a mai pierde o clipă, mareşalul îl chemă îndată pe Drojdieru la el:

— Drojdierule, aud că pe aici este un dezastru. Speculanţii strîng lumea de gît şi cine nu poate da cît cer ei e lăsat să moară de foame ! Dacă mai merg lucrurile aşa, dărîmăm cu mîinile noastre tot ce-am clădit. Drojdierule ! Pune mîna pe hăţuri ! Fii energic ! Nu uita că ai făcut şcoală sub generalul Antonescu ! Te rog ca din acest moment să interzici ţigăncilor să mai vîndă flori pe străzi ! Nu ne trebuiesc flori ! Ţara este în război şi florăresele scumpesc viaţa cu flori ! Te fac direct responsabil ! Nici o îngăduinţă ! Imediat !...

Fără milă şi fără menajamente! Şi care din ele nu se supune, trimite-o în lagăr!... Drojdierule, fii tare! E timp să afle ţara că în capul ei stă mareşalul Ion Antonescu!

*

În mijlocul suferinţelor lui de primăvară — căci era în mai cînd Miţa a fost jefuită în propria ei ţară — mareşalul primi din partea celui-de-sus un mic semn de bunăvoinţă: majestatea sa regele-împărat al Italiei, Abisiniei şi Albaniei îi trimitea, ca omagiu pentru eroicele lui acţiuni de pe frontul de est, Marea Cruce a ordinului Casei de Savoia. Noul ministru al Italiei, baronul Bova-Scoppa, după ce înmînă mareşalului decoraţia, îi zise:

— Ducele mă roagă ca, o dată cu felicitările lui personale, să vă transmit toate asigurările că va lupta alături de Axă pînă la ultima picătură de sînge.

Mareşalului i se strînse inima de durere:

— Trebuie să sufere mult Ducele de pe urma evenimentelor din Africa!

— De ce să sufere, domnule mareşal? Ducele e de părere că se află acolo unde nici n-ar fi sperat că ar putea să se afle vreodată. De altfel aceasta este şi părerea domnului Goebbels, care este un fidel interpret al părerii domnului Hitler! Deci, Ducele se află acolo unde nici n-ar fi sperat să se afle vreodată!

Şi cu o privire indescriptibilă, ambasadorul adăugă:

— Şi, alături de el, toată Italia, tot poporul italian crede că se află acolo unde nici n-ar fi sperat că ar putea să se afle vreodată!

— Sînt fericit, excelenţă! răspunse mareşalul, care era, într-adevăr, fericit. Şi-l invidiez pe Duce că are un popor care-l înţelege.

— Că Ducele este demn de invidie, domnule mareşal, nici nu încape discuţie! făcu ministrul Italiei, care, era vădit că preferă să se uite în momentul acesta la Ică. Ducele este un om dintre aceia care se nasc unul la două-trei mii de ani. Dacă v-aş spune ce face Ducele în zilele acestea după ce a pierdut Tunisul, sînt convins că n-aţi crede!

— Vă rog, excelenţă!

Ambasadorul imperiului roman, oricît de modest ar fi vrut să fie în numele Ducelui, nu putu să reziste.

— Vă dau cuvîntul meu de onoare, domnule mareşal, că de la lichidarea Africii de Nord, Ducele a început să facă antrenament pe ultimul tip de avion de vînătoare italian, « Macchi 202».

Ambasadorul Italiei prevăzuse bine. Cu tot cuvîntul de onoare pe care i-l dăduse Dezrobitorului, acesta nu vru să-l creadă.

— Excelenţă... dar...

— Bănuiesc ce vreţi să spuneţi, domnule mareşal! Totuşi, vă dau încă o dată cuvîntul meu de onoare că Ducele face zilnic antrenament pe « Macchi 202» !

— Are răbdare!

— Răbdare? se miră ambasadorul. Dar nici nu poate fi vorba de răbdare la Duce!... Poate vreţi să spuneţi că are entuziasm! Entuziasm este altceva. Şi Ducele pilotează cu entuziasmul unui tînăr de douăzeci de ani. « Macchi 202» este pentru el cea mai mare pasiune mecanică din cîte a avut pînă acum. De la prima lui cunoştinţă cu « Macchi 202» s-a simţit ca la el acasă şi a început să-l încerce în toate felurile. De la viteza maximă, pînă la cea mai complicată figură de acrobaţie. A făcut şi un zbor pe spate care a durat şaizeci şi patru de secunde. Şi cînd, după două ceasuri de exerciţii, a coborît din avion, era vesel şi odihnit, parcă s-ar fi dat jos din tren.

Plin de admiraţie, mareşalul comentă:

— Şi toate astea, le face pentru Italia!

— Numai pentru Italia, domnule mareşal! răspunse ambasadorul, care-l căută iar pe Ică. Sînt convins că a ajuns pînă la dumneavoastră tot ce se spune la noi: că Ducele n-ar face toate acestea pentru Italia, ci pentru Clara Petacci. Dar vă rog să nu vă luaţi după gurile rele, domnule mareşal; toate acrobaţiile acestea Ducele le face numai pentru Italia, nu pentru Clara Petacci.

Un fior îl trecu pe mareşal de-a lungul şirii spinării. Pentru Clara Petacci!... Deşi se afla acolo unde n-ar fi visat niciodată că ar putea să se afle, Ducele îşi păstrează nestins avîntul lui tineresc şi războinic, dorinţa

lui de a face acte de curaj nebunesc, pasiunea lui de a brava moartea... toate astea pentru cine? Pentru Clara Petacci!... Ei şi! Fie şi pentru Clara Petacci! Dar care-i păcatul lui Mussolini, dacă faptele acestea, inspirate din dragostea lui pentru Clara Petacci, insuflă Italiei un nou optimism, noi puteri de rezistenţă, noi speranţe în victoria finală! Asta e crima lui Mussolini? Că tot ce ar face ar fi pentru Clara Petacci? Dar nu este această Clara Petacci propulsoarea geniului militar şi politic al Ducelui, care a dus la salvarea şi renaşterea ţării? Nu întreţine, oare, această Clara Petacci, în plină acţiune fantezia şi energia Ducelui, numai spre binele poporului italian? Aşadar, de ce i-ar reproşa Italia Ducelui că o iubeşte pe Clara Petacci, cînd, de pe urma acestei idile eroice, nu Clara Petacci profită, ci numai poporul italian?

De aceea, Dezrobitorul, la cuvintele ambasadorului italian, răspunse foarte mirat:

— Şi chiar dacă le-ar face pentru Clara Petacci?

*

După masă, la aerodrom, cînd trebui să-şi ia rămas bun de la Ică, mareşalului i se puse un nod în gît. Era emoţionat. Nu pentru că pleca pe front, deşi aceasta ar fi trebuit să-l tulbure mai mult ca oricînd. De astă dată ofensiva de primăvară porneşte în primăvară. Hitler nu mai admite întîrzieri. De fapt, nici n-avea de ce să întîrzie. Planurile noi de ofensivă victorioasă şi decisivă erau gata. Atacul putea fi dezlănţuit imediat. Peste o zi, sau peste un ceas — acesta rămîne secretul exclusiv al lui Hitler. Dar că ofensiva victorioasă şi decisivă este iminentă, nu mai era un secret pentru nimeni. Aşa că mareşalul era grăbit să fie cît mai repede pe front, ca să nu-l surprindă victoria departe de ostaşii lui dragi. Dragi, deşi nu prea cuminţi. Au chef de ducă. Nu-i vorbă, au dezertat dintre ei destui şi după Moscova. Dar de la Stalingrad încoace, soldaţii trec grămadă la inamic. Şi nu numai soldaţi, ci şi ofiţeri. Ofiţeri! Ofiţerii lui! Cine ar fi crezut că ofiţerii lui, pe care i-a apărat de furia legionarilor, îl vor trăda!... Şi cum l-au trădat! Cu atîta neruşinare, încît, a doua zi după Stalingrad, a trebuit

să adreseze către armata din Caucaz o proclamaţie prin care să reproşeze ofiţerilor săi că multe din « şoaptele de destrămare... au găsit ecou în rîndurile lor». A muncit mult mareşalul pînă a găsit forma aceasta delicată de a-şi pălmui ofiţerii... Totuşi, el, mareşalul, trebuie să le acorde scuza că iarna sînt reduşi la o singură activitate: să se retragă — şi că, dornici de luptă cum sînt, nu au decît o singură pretenţie: ca Hitler să ordone ofensiva de primăvară. Acuma, o vor avea. Primăvara a sosit. Ofensiva este iminentă. Victoria e sigură.

Totuşi nu perspectiva acestor glorioase evenimente îl emoţiona, ci gîndul că iar se desparte de Miţa. Discuţia cu ambasadorul Italiei în jurul Clarei Petacci a trezit în Conducător cele mai tinereşti sentimente pentru Miţa lui.

— Ascultă, Ică ! vorbi, în sfîrşit, mareşalul. Plec pe front pentru ofensiva de primăvară. Este un moment crucial. Aibi grijă de Miţa. N-o lăsa pradă tuturor speculanţilor. Dacă ai fi văzut-o în ce hal era azi dimineaţă, ai fi plîns cu lacrimi. O garoafă două sute de lei, Ică !... Şi să te mai miri că ţara e nemulţumită ! Dar tocmai asta te rog: n-aş vrea, ca în toiul ofensivei, să am nemulţumiţi în spatele frontului. Dă-i Miţei tot sprijinul pe care ţi-l cere ! Nu uita că nu pentru ea cere, ci pentru ţară ! Vezi, Ică, să nu fie Miţa nemulţumită.

*

Pe front, mareşalul găsi lucrurile aşa cum le-a lăsat: în faţa armatei sovietice care înainta, trupele germano-aliate se retrăgeau. Pesemne că Hitler încă nu le-a dat ordin să înceapă ofensiva ! îşi zise mareşalul. Şi, ca să ridice moralul oastei lui, care era mereu în retragere, mareşalul o inspecta, îi distribuia decoraţii şi-i ţinea cîte o cuvîntare, pe care, cu memoria lui de drac, o repeta aşa cum l-a învăţat Ică.

— Ostaşi ! Bravo vouă ! V-aţi purtat admirabil. Admirabil ! Noi v-am dat tot ce ne-a fost cu putinţă: efecte, armament, dotaţie, toate bogate, toate complete. Şi voi ne-aţi dat viaţa şi sîngele vostru. Bravo ! Admirabil ! Admirabil ! Aţi ajuns departe, departe ! Pînă la Nalcik. Adevărat?

— Adevărat, să trăiţi ! striga trupa, obosită. Pînă la Nalcik.

— Aţi auzit? spunea, mîndru, mareşalul. Bravo! Bravo, băieţi ! Pînă la Nalcik aţi ajuns. Pînă dincolo de Doneţ, de Don şi de Volga aţi ajuns şi dacă n-aţi ajuns şi mai departe, nu-i vina mea. Şi dacă nu mai sînteţi dincolo de Volga, ci dincoace de Doneţ, tot nu-i vina mea, ci a armatei bolşevice ! Dar sînt sigur că acum, cînd vă veţi lua iar de piept cu duşmanul, îi veţi arăta cine sînt rumînaşii noştri şi-l veţi alunga dincolo de Urali, dincolo de Siberia lui îngheţată, drept în ocean, ca să scăpăm de el o dată pentru totdeauna. Prin vitejia voastră veţi înălţa şi mai sus prestigiul naţiei, care prin mine vă rosteşte recunoştinţă... mîndria armatei, care prin mine vă admiră cum priviţi spre poziţie... gloria diviziei, care prin voi îşi desăvîrşeşte destinul şi îşi desfăşoară drapelul ei nebiruit. Mareşalul Antonescu vă vorbeşte ca şef, ca părinte, ca cel mai mare dintre voi. Cunoaşteţi pe mareşalul Antonescu şi ştiţi ce a făcut pentru ţară. Nu sînt nici trei ani împliniţi de cînd mareşalul Antonescu a luat în primire o ţară înfrîntă, nimicită, nenorocită şi a săltat-o la înălţimea de pe care porniţi acum. Aţi fost în Cuban. Fără mareşalul Antonescu n-aţi fi fost niciodată în Cuban şi n-aţi fi ştiut niciodată ce este Cubanul. Aţi fost în Crimeea. Fără mareşalul Antonescu n-aţi fi ştiut niciodată ce este Crimeea. Numai datorită mareşalului Antonescu aţi putut lupta şi muri pentru Cuban şi Crimeea şi Caucaz ! Cui trebuie să mulţumiţi pentru toate acestea? Mareşalului Antonescu. Mareşalul Antonescu, care vă vorbeşte astăzi cu autoritatea omului care nu a ştiut niciodată ce este odihna. Mai ales de cînd aţi trecut Prutul, mareşalul Antonescu n-a închis ochii. Aceasta v-o spune mareşalul Antonescu, pentru că e bine să ştiţi, ostaşi, că mareşalul Antonescu este în stare să jertfească orice, numai să scape ţara de la pieire. Dar mareşalul Antonescu nu poate face toate singur. Mareşalul Antonescu îşi ia sarcina să vă ducă la victorie, dar trebuie să fie ajutat şi de voi.

Mareşalul îşi trecea batista peste nas şi peste frunte mulţumit şi se uita la ceasornic. Era timp să plece. Dar avea îndoieli. Venise aici să ridice moralul ostaşilor. . .

Oare îi lasă cu moralul ridicat îndeajuns? Ca să fie mai sigur, făcea drumul înapoi spre maşină încet, cît mai încet şi cerceta atent chipul fiecărui soldat. Căuta ceva şi părea decepţionat dacă nu reuşea să găsească. Soarta, însă, de multe ori îi scotea în cale ceea ce-i trebuia mareşalului: un soldat cu pielea niţeluş mai închisă. Luminat de speranţa în victoria finală, mareşalul lua îndată ofensiva, cu coada ochiului la ceilalţi, pe care ţinea cu orice preţ să-i înveselească:

— Ţigan?

— Ţigan, să trăiţi!

— Şi de cînd eşti ţigan, mă, balaoacheşe?

— De cînd m-a făcut mama, să trăiţi!

— Dar la oaste îţi place, mă, tuciuriule?

— Îmi place, să trăiţi!

— Aşa să ai parte de biserica ta de caşcaval?

— Da, să trăiţi!

— Şi aici, ce faci toată ziua, mă faraoane?

— Bine, să trăiţi!

— Te văzuşi la mare, în vilegiatură, hai? Barem te scalzi, mă, cioroiule?

— Mă scald, să trăiţi!

— Şi nu ţi-e frică de apă?

— Nu mi-e frică, să trăiţi!

— Dai şi cu săpun, sau la voi, ţiganii, nu-i obiceiul?

Mareşalul se uita iar la ceas şi se îndrepta spre maşină, condus de ofiţer, căruia-i spunea:

— Să fii cu ochii pe ei! Toţi ţiganii ăştia îşi au nevestele şi copiii deportaţi prin Transnistria. Să vezi să n-o şteargă într-o zi! Ca să fii mai sigur, pune-i în linia întîi!

★

Sub soarele arzător de iunie, un convoi lung de maşini pe care, în bună parte, fluturau fanioanele puterilor Axei cutreiera, în lung şi-n lat, sub paza unor puternice trupe germane şi romîne motorizate, ţinuturile dintre Nistru şi Bug. Era expediţia de documentare organizată de Ică, la cererea miniştrilor străini.

— Vrem să ştim şi noi ce este formula Colăceru, domnule preşedinte! Se povestesc atîtea minuni despre

formula Colăceru, încît am vrea să ne dăm seama, la fața locului, ce este adevărat și ce nu ! Vă rugăm, domnule președinte, ajutați-ne să vedem și noi ce este formula Colăceru.

După ce luă toate măsurile pentru ca excursia să fie cît mai puțin tulburată de partizani, Ică își pofti prietenii și aliații în teritoriile ocupate. Prietenii și aliații veniră și recunoscură că tot ce li s-a spus despre formula care purta numele profesorului universitar Colăceru, guvernatorul provinciilor cucerite de oastea Dezrobitorului, era prea puțin față de cele ce au putut constata cu proprii lor ochi. Nu că i-ar fi surprins principiul care stătea la baza formulei Colăceru. Principiul îl cunoșteau. Era același care-i insuflețea pe toți: Europa nu vrea și nu poate să rămînă ceea ce este. Europa cere o nouă ordine. Ceea ce-i uimea, însă, peste măsură și le smulgea la tot pasul strigăte de admirație, era aparatul de aplicare practică a formulei. Și aparatul acesta funcționa cu atîta preciziune, încît oricine n-ar fi fost prevenit, ar fi putut jura că-i german. Diplomații și ziariștii Axei îl auziseră nu de mult pe mareșal, cum spunea, la o recepție, lui Killinger:

— Am în ținuturile ocupate comandanți și prefecți de care sînt mîndru.

Credeau că se laudă. Acuma, se căiau amarnic că l-au judecat cu atîta ușurință. Mareșalul fusese extrem de modest. Avea comandanți și prefecți — dacă prefecții nu erau cumva în același timp comandanți, sau comandanții, prefecți — de care putea fi mîndru, fără nici un fel de rezervă. De pildă, colonelul Juvăț, comandantul legiunii de jandarmi Balta. Unul din cei mai vajnici luptători contra partizanilor, acest colonel Juvăț ! Un om pătruns pînă în măduva oaselor de rolul sfînt care-i revine în războiul crucii.

— Domnule colonel ! spuse Ică lui Juvăț, după ce i-i prezentă pe musafiri. Domniile lor s-au deranjat pînă aici, ca să afle exact ce este formula Colăceru. Te rog, explică domniilor lor cum este folosită formula Colăceru în lupta pe care o duci dumneata contra partizanilor.

— Cu plăcere ! răspunse colonelul Juvăț. Să vă explic. În regiunea mea, partizanii sînt mai răi decît peste tot.

De aia, organizez mereu împotriva lor cîte o expediţie de pedepsire. Dar expediţia, dacă nu-i făcută cu cap, nu duce la nimic bun. După experienţa mea, ştiu că dacă vrei să scapi de partizani, tragi în cine-ţi iese înainte. De greşit nu poţi greşi, pentru că rar bolşevic care să nu fie partizan. De aia, jandarmii mei au ordin să tragă în toţi: bărbaţi, femei, copii, pentru că, oricine o fi, e bun de împuşcat! După aia, dacă vrei să scapi de partizani, dă foc la case. Dar fiindcă nu e casă în care să nu fie ascunşi partizani, e bine să dai foc întregului sat. De asta, în urma jandarmilor mei nu rămîne casă în picioare. Nici nu mai recunoşti dacă a fost vreodată casă pe acolo. Altminteri, nu faci nimic, pentru că iar se întorc partizanii acolo şi iar începe buclucul. De multe ori, ca să fiu sigur că treaba-i bine făcută, mă duc şi eu cu jandarmii şi pun singur mîna pe sticla cu gaz. Cît îs eu de colonel, nu mi-e silă. E război. Şi-n război, nu-i frumos să fii boier! Ori munceşti, ori stai acasă. Aşa şi cu focul! Dar să ştiţi că, înainte de a da foc, e bine să intri în casa ţăranului şi să iei tot: ţoale, păsări, aşternut, purcel, oale... să nu scape ceva nevătămat de incendiu, ca să aibă apoi cu ce se bucura partizanii, care or mai îndrăzni să calce pe acolo. Este luptă grea cu partizanii, domnilor. Ca exemplu, să vă povestesc numai ce am păţit în iarna trecută. Aflu că într-un sat, Cicalnic, va fi nuntă. Trebuie să trimit îndată jandarmi, să fie de faţă. Nuntă fără jandarmi nu dau voie! Dar chestia e: de unde ştiu eu că între nuntaşi n-or fi ceva partizani? Aşa că am dat ordin să-mi fie aduşi aici, la Balta, îndată după cununie, mirele, mireasa, cuscrii şi nunii. Erau unsprezece cu totul. Unsprezece ţărani! Cum s-ar zice, unsprezece partizani! Şi fără vorbă multă, i-am împuşcat pe toţi! Unsprezece au fost, unsprezece am împuşcat! Asta se cheamă, domnilor, formula Colăceru.

Killinger, congestionat, se apropie cu paşi iuţi de colonelul Juvăţ şi-i scutură mîna.

— Bravo! Numai aşa-i putem astîmpăra pe duşmanii civilizaţiei. Conducătorul te-a decorat?

— Da!

— Te va decora şi Führerul meu!... Şi dumitale, domnule Colăceru, toate felicitările mele.

La Vapniarka, înalţii oaspeţi făcură cunoştinţă cu locotenent-colonelul Lulu Malacu. Făcuse carieră frumoasă Malacu, în aceşti doi ani de război. Ajunsese şeful unui lagăr de deţinuţi politici — bolşevici şi antifascişti — şi pentru munca lui îşi aştepta, din zi în zi, înaintarea la gradul de colonel. Ică îl prezentă reprezentanţilor Axei în termenii cei mai elogioşi.

— Locotenent-colonelul Malacu este unul din cei mai apţi ofiţeri pe care se sprijină lupta noastră de apărare a civilizaţiei. Locotenent-colonelul Malacu lucrează cu o competenţă excepţională la triumful formulei Colăceru prin folosirea metodică a ceea ce se numeşte în limba latină *laterus salivus*.

— « Laterus salivus? » Asta ce este?

— Mazăre furajeră, sau mazăre de nutreţ pentru vite. Povesteşte, te rog, domnule locotenent-colonel, cum procedezi cu « laterus salivus » la stîrpirea bolşevicilor.

Malacu povesti cu mult farmec — ca om umblat prin saloane — în ce constă contribuţia lui la civilizarea Europei.

— Mazărea furajeră este un mijloc practic, uşor şi foarte distractiv de distrugere a bolşevismului şi a bolşevicilor. N-are un efect fulgerător, ci unul lent, dar sigur. Cine consumă cîtăva vreme mazăre furajeră în cantitate potrivită rămîne paralitic pe viaţă. Fiindcă este foarte important să ştii cîtă mazăre să dai şi în ce condiţii să dai deţinutului din mazărea aceasta, ca să ajungi la rezultatul dorit. Eu, după grele experienţe, am ajuns la rezultate de care cred că nu trebuie să-mi fie ruşine. În primul rînd, condiţiile. Nu trebuie să dai voie bolşevicului să doarmă, nici să-şi cumpere hrană, nici să se încălzească iarna, dacă-i este frig. Eu aşa le-am făcut. Au încercat să-şi facă sobe, dar eu le-am distrus. Au încercat să-şi cumpere hrană, dar pe care l-am prins l-am împuşcat. Dacă i-aş fi lăsat să facă ce vor, ar fi însemnat să-mi trag singur palme. Pentru că, onoraţi domni, ce se întîmplă? Ori de cîte ori intră la mine în lagăr vreun nou lot de deţinuţi politici bolşevici sau antifascişti, le arăt cimitirul. Vedeţi cimitirul? E plin numai de indivizi de-alde voi. De aici, din lagăr, nu mai

ieşiţi, decît ca să intraţi acolo! Să nu vă închipuiţi că va scăpa vreunul din voi nevătămat din mîinile mele. Nici pat nu vă dau voie să vă faceţi. Pe jos să dormiţi! Patru sute de grame de mazăre furajeră pe zi, asta vă aşteaptă. Nici apă de băut nu vă dau. Mazărea furajeră trebuie să vă ţină loc de mîncare şi de băut şi de pat şi de sobă şi de tată şi de mamă şi de tot. S-o ştiţi de la mine... Eu sînt mareşalul de Vapniarka! Şi cînd mareşalul de Vapniarka vi-o spune, să-l credeţi. Mareşalul de Vapniarka este un om de onoare, care nu-şi ia cuvîntul înapoi. Numai patru sute de grame de mazăre furajeră pe zi. Fără un pic de apă. Un bolşevic, dacă-i aşa de grozav cum se laudă, atunci să-mi arate că poate trăi şi fără apă... A fost pe aici o conductă. Am stricat-o. S-au apucat deţinuţii s-o dreagă. I-am lăsat să-şi termine lucrul, şi cînd au fost gata, am zis: Bun! Vreţi apă! Poftim apă!... Şi dau drumul robinetului să fîsîie. Toţi să-şi piardă minţile de bucurie: Apa! Vine apa! Eu îi las să zburde, dar cum începe apa să gîlgîie în ţeavă... ţac! închid robinetul. Asta le-o fac zilnic. Cînd le-am spus patru sute de grame de mazăre furajeră pe zi, patru sute de grame rămîne! Locotenent-colonelul Malacu nu ştie să mintă! Patru sute de grame de mazăre furajeră pe zi. Acuma să-i vedeţi în ce stare sînt bolşevicii mei. Mai toţi se tîrîie. Au uitat cum se umblă. Parcă n-ar fi avut picioare de cînd s-au născut. Patru sute de grame de mazăre furajeră pe zi! Nici un gram mai mult, nici un gram mai puţin. Aceasta se cheamă formula Colăceru!

— Şi domnul mareşal te-a decorat? făcu Killinger, strîngînd mîna lui Lulu Malacu.

— Da, excelenţă! De două ori!

— Vei fi decorat şi de Führerul meu... Iar dumitale, domnule Colăceru, toate felicitările mele.

La Bogdanovka, în judeţul Golta, membrii expediţiei fură întîmpinaţi, în fruntea tuturor ofiţerilor şi funcţionarilor săi, de către însuşi colonelul Didi Prăpală, şeful lagărului de deportaţi.

Cu bucurie, Didi Prăpală află că înalţii oaspeţi au venit să afle din gura lui ce este formula Colăceru — şi fără ca Ică să fie silit să-l roage prea mult, vorbi:

— Formula Colăceru, zise el, o experimentez încă din decembrie 1941. Pe atunci eram comandantul ghetoului, unde erau masați patruzeci și opt de mii de jidani. Într-o zi, cîțiva din ei s-au îmbolnăvit de tifos exantematic. De teamă să nu se contamineze și ceilalți, am încercat să-i apăr prin foc. Ca la Odesa. Dar a mers prea greu. După o muncă de o zi, n-au scăpat de tifos decît vreo cinci mii din ei. Rămîneau încă patruzeci și trei de mii. Primejdia creștea. Dar, mulțumită lui dumnezeu, am ieșit cu bine din afacerea asta. Treaba mi-a luat cinci zile: trei zile înainte de crăciun și două zile după, dar cel puțin după aia am putut să dorm liniștit. Din toți cei patruzeci și trei de mii de jidani, n-a mai rămas unul. I-am salvat pe toți de tifos exantematic.

— Cum? întrebă Killinger.

— Cu cartușe explozive. Cu asta am curățat după aia și pe cei optsprezece mii de păduchioși din Dumanovka. Și pe cei patru mii din Akmecetka. Și pe cei două sute de mii de ruși din Mostovoi. Dar cea mai mare plăcere mi-au făcut-o țiganii. Primisem din țară zece mii de țigani, cu ordin strict de la domnul mareșal ca pînă în primăvară să nu rămînă unul în viață. Ordinul e ordin! Sîntem în război! Dacă nu-l execut, mă împușcă! Așa că i-am luat pe țigani și i-am dezbrăcat pînă la piele. Să umble așa, pe ger, pînă or crăpa! Ce să mai stric cartușe degeaba! Cu pruncii, recunosc, am fost mai milos. Ori i-am trecut prin baionetă, ori i-am aruncat în șanț, ca pe niște pui de pisică. Odată, mi-a venit în minte să-i pun pe țigani la încercare, să văd cît de nerușinați sînt. Și am adunat o grămadă de țigani, la Voitovka, lîngă biserică, în mijlocul satului, ca să-i trăsnească dumnezeu pentru nelegiuirile lor, și i-am pus să se împreune cu femeile și cu fetele lor. Jandarmii mei aveau ordin: care nu se supune, un glonte în ceafă. Făcea să vezi ce mutre au făcut! Vă-nchipuiți!... Aceasta este formula Colăceru.

— Dar omul ăsta merită toate decorațiile din lume! strigă Killinger, pe care numai demnitatea lui de împuternicit al Reichului îl reținea să-l îmbrățișeze pe colonelul Didi Prăpală. Domnule colonel! Te propun telegrafic Führerului să te decoreze!... Și dumitale,

domnule Colăceru, nu numai felicitările mele, dar îmi iau permisiunea să te felicit în numele Führerului meu și al Reichului. Formula Colăceru, domnule Colăceru, face cinste Dezrobitorului, care a știut pe cine pune aici guvernator, face cinste întregii epoci de reînnoire în care trăim. Încă o dată, te felicit!... Și-mi rezerv plăcerea să te mai felicit, domnule Colăceru, cînd Führerul meu te va decora pentru formula Colăceru!

Numai în felicitări l-au ținut reprezentanții puterilor Axei pe Colăceru, pînă la Odesa, unde expediția trebuia să se încheie cu un banchet organizat de guvernator în cinstea Dezrobitorului. Într-o atmosferă de voioșie și încredere în ofensiva de primăvară care va începe cel mult la sfîrșitul lui august, gazdele și oaspeții toastară pentru toți ziditorii noii Europe: pentru Hitler, pentru Duce, pentru mareșal, pentru regele Mihai, pentru Ică, pentru Colăceru, pînă se ridică însuși Colăceru să propună un toast:

— Domnilor, vă rog... un pahar în cinstea Filorozei.

Mulți dintre oaspeți tresăriră, electrizați. Filoroza! Pentru întîia oară auzeau această melodică îmbinare de silabe: Fi-lo-ro-za! Parcă-i începutul unui cîntec de dragoste, așa de minunat sună. Filoroza! Femeia care poartă acest nume ar trebui să fie de o frumusețe divină, spre a fi demnă de el. Probabil că de asta și propune Colăceru să fie aclamată: pentru că este foarte frumoasă! Totuși, numai pentru că-i frumoasă, Colăceru n-ar îndrăzni să invite pe reprezentanții celor mai mari puteri din lume să bea în sănătatea ei, după ce s-a băut pentru un Führer, un Duce, un Dezrobitor! Și nici pentru că profesorul Colăceru ar fi amețit de succes și de prea multe pahare. Alte merite trebuie să aibă această frumoasă Filoroză!

— Dar cine este doamna Filoroza, vă rog? întrebă, cu sclipiri neastîmpărate în ochii lui négri, reprezentantul Franței lui Pétain.

Hohotele amabile de rîs ale invitaților fură curmate numai prin intervenția personală a lui Ică:

— Excelență, Filoroza nu este o doamnă, ci o boală, care are numai un nume de sex feminin. Filoroza este

boala păduchilor. Deportații sînt lăsați pradă păduchilor, care-i mănîncă de vii. Mii și mii de dușmani ai regimului nostru au pierit uciși de păduchi. Vedeți, așadar, că pînă și păduchii sînt antibolșevici.

— Dacă-i așa, strigă reprezentantul Spaniei franchiste, beau cu plăcere în sănătatea Filorozei, pe care, pentru serviciile aduse cauzei sfinte, stărui s-o numesc doamnă !

Toți convivii se ridicară în picioare:

— În sănătatea doamnei Filoroza !

După ce se bău, Killinger ridică iar paharul.

— Propun încă un pahar în sănătatea doamnei Filoroza !

Exemplul lui Killinger fu contagios: fiecare reprezentant al puterilor Axei propuse cîte un pahar în sănătatea doamnei Filoroza, eroina războiului pentru apărarea civilizației și pentru triumful noii ordini europene. Era momentul ca Ică să adreseze adunării cîteva cuvinte bine simțite.

— Domnilor, aici n-am dus un război imperialist. Aici am venit să introducem civilizația noastră latină și civilizația noastră geto-tracă. Pentru că noi, domnilor, sîntem latini, dar mai înainte de toate sîntem geto-traci-iliri. Și pentru că sîntem latini și pentru că sîntem geto-traci, nimeni nu ne va putea scoate de aici. La pumn vom răspunde cu pumnul. La baionetă vom răspunde cu baioneta. La glonț vom răspunde cu glonț. Nu rostesc aici cuvinte de răzbunare, ci vreau să afirm încă o dată drepturile noastre sacre asupra acestui pămînt. Ați fost, domnilor, peste tot, pînă la Bug și ați văzut ce pași uriași am făcut pe calea împlinirilor noastre. Sînt mîndru de tot ce s-a realizat pînă acum. Trebuie să mulțumim marelui Führer și marelui nostru Conducător și Dezrobitor.

Vorbi și Colăceru:

— Mulți dintre cei care n-au putut veni pînă aci, ca dumneavoastră, spre a constatata, cu proprii lor ochi, cît de măreață este opera noastră de civilizare a acestor ținuturi, se vor fi întrebat: ce este această faimoasă formulă Colăceru, despre care se spun atîtea și atîtea. Le voi răspunde aici: formula Colăceru este un simbol.

Vreau să zic: prin această formulă am înțeles să realizez un simbol pe care l-am primit sfînt din mîna mareșalului, cu dragoste de neam, cu credința în dumnezeu și cu gîndul la ceea ce va spune viitorul despre cei care se jertfesc pentru țară.

Cîteva minute Colăceru luptă cu aplauzele. Dar cînd, istovit, vru să se așeze, Ică îi șopti:

— Colăcerule, hai cu mine puțin pe terasă.

Singuri, afară, la aer, Ică-i vorbi prietenește:

— Colăcerule dragă, n-am vrut să-ți stric seara, dar n-aș vrea să plec fără să ți-o spun. E de rău ! Mi s-a cerut să te pun sub anchetă pentru isprăvile tale.

Colăceru se suci, agresiv:

— Dar ce am făcut, domnule președinte?

— Las'că știi ce ai făcut ! Și știe o lume întreagă ! De asta ai și atîția dușmani.

— Sînt invidioși, domnule președinte !

— Sînt mai mult furioși, Colăcerule ! La urma urmei, de ce să nu fie? Ai venit cu o formulă: formula Colăceru. Dar formula asta este atît de simplă, încît putea să fie și formula Leahu, sau formula Serafim Măruntelu, sau formula oricărui om luminat și cu dragoste de neam și de țară. Și de asta sînt foc supărați pe tine: cu o formulă atît de simplă, încît toți îi zic formula-moft, ai tu norocul să aduni atîtea parale. Cel puțin, dacă ai fi fost ceva mai discret ! Dar numai discret n-ai vrut să fii ! Ai cărat în țară cît ai putut ! Pînă și o fabrică de sifoane ai cărat. Pînă și un atelier de croitorie. Pînă și un depozit de papuci de trestie... Și-apoi casele alea de rendez-vous, Colăcerule dragă ! Și tripourile ! Și cîrciumile ! Și turbăria !

Colăceru nu mai putu răbda și sări:

— Turbăria? Dar ce cusur are turbăria? Mai întîi e a mea ! Eu am luat-o în primire, eu am pus-o în funcție... e a mea !... Sau poate că nu le place domnilor care ar vrea să-mi ia locul că folosesc la turbăria mea romînească deținuți politici? I-a apucat durerea de inimă pentru deținuții politici? Poate că nu le place cum îi tratez pe bolșevici? Poate îi supără că nu le dau la masă fazani și nu-i culc în așternut de puf și mătase?... Ce-i supără pe domnii aceștia care cer să fiu pus sub anchetă? Poate

pentru că eu, romîn, pun la muncă prizonieri sovietici, în loc să le servesc la pat cafeluța?

Fără umbră de răutate, Ică-i răspunse:

— Ești șiret, Colăcerule dragă! Dar mă tem că n-o să-ți fie de prea mare folos. A fost sezisat și mareșalul, care a vorbit și el de anchetă...

În loc să se moaie, Colăceru se îndîrji și mai mult:

— Mareșalul? Să vedem, domnule președinte, dacă mareșalul este sau nu pentru o anchetă!

Și, deodată, își aminti că e gazdă:

— Vreți să intrăm, domnule președinte? Peste un minut începe corul să cînte!

În sală, corul se afla pe estradă. Din rîndul întîi se desprinse o fată în costum național, care anunță:

— Corul armatei va cînta «Imnul Conducătorului», versuri de domnul profesor Ion Colăceru, guvernatorul Transnistriei.

Ică se uită cu coada ochiului la Colăceru, în aceeași clipă în care Colăceru se uita cu coada ochiului la Ică. Prinși asupra faptului, amîndoi își zîmbiră, dar nu-și spuseră nimic, deoarece imnul începu. Foarte dornic să cunoască talentele ascunse ale guvernatorului, Ică făcu abstracție de muzică și urmări cu atenție textul, tremurînd pentru fiecare silabă, de teamă să nu se facă pierdută sub larma corului și a fanfarei militare:

> Un astru nou avem acum ca popor,
> Avem pe mîndrul nostru Conducător!
> Mareșal erou,
> Ne-ai croit drum nou
> Și am biruit
> Prin brațu-ți slăvit!

Fermecat de versuri, Ică nu mai avu răbdare să asculte imnul pînă la urmă spre a-i exprima lui Colăceru la ureche admirația:

— Ești grozav, Colăcerule! Spune drept: de cînd știi că mareșalul a ordonat o anchetă?

★

Era un fapt bine cunoscut mareșalului: luna iunie este începutul vacanței de vară. De aceea, își petrecu mai toată jumătatea a doua a lui iunie în capitală

pentru că tot n-avea ce face pe front. După glasurile autorizate de la Berlin, se părea că Hitler pregătește un nou plan strategic pentru ofensiva de primăvară: să nu mai înceapă în vara aceasta nici o ofensivă de primăvară.

— Astăzi — spunea generalul Dittmar, portcuvîntul Führerului la radio — se pune problema cine *trebuie* să atace, nu cine poate să atace. În ce ne privește pe noi, situația forțelor noastre este în momentul de față atît de strălucită, încît noi nu sîntem nevoiți să atacăm. Nevoiți sînt inamicii noștri. Ei trebuie să pornească ofensiva, dacă vor să schimbe situația frontului în favoarea lor. Și-apoi, chiar dacă am vrea să pornim ofensiva, n-o să-l anunțăm pe inamic. Nu este în obiceiul nostru să anunțăm pe inamic că vrem și cînd vrem să pornim ofensiva. Nu avem nici un motiv pentru aceasta. Nu avem nici o obligație.

Se întreba și mareșalul: Într-adevăr, ce motiv și ce obligație am avea să pornim ofensiva? Dacă situația forțelor mele și ale lui Hitler ar fi proastă, desigur că am fi obligați să trecem la ofensivă spre a le asigura o situație mai bună. Dar așa, cînd situația forțelor noastre este atît de strălucită, ce nevoie avem de ofensivă? Nevoie are inamicul. Să treacă el la ofensivă, dacă vrea să scape de dezastru.

Mareșalul oftă și cu același optimism își continuă meditațiile în jurul ofensivei, asupra căreia este o mare prostie să meditezi. În condițiile de astăzi, nu-i nici un motiv și nici o obligație să pornești o ofensivă. Totuși, să zicem că ne-am hotărît. Dar ce-i treaba inamicului? Unde scrie că am fi datori să-l anunțăm că vrem să trecem la ofensivă? Avem vreun motiv să-l anunțăm? Avem vreo obligație? Führerul are dreptate! N-avem nici un motiv și nici o obligație.

Mareșalul oftă iar, obosit de gînduri optimiste și de zăduf.

Cu toate acestea, situația bună nu se schimbă în una mai proastă: Hitler aștepta pe inamic — ca și Ducele, care aștepta și el pe inamic. De cînd lichidarea frontului african a fost pentru el o victorie răsunătoare, Ducele n-avea nici un motiv și nici o obligație să ia ofensiva. Interes avea inamicul, care, spre a-și îmbunătăți situația,

va trebui să debarce în Sicilia. Dar Ducele nu invidia pe inamic.

— Ura populației din Sicilia, zicea el, este atît de puternică împotriva inamicului, încît inamicul nici peste o sută de ani nu va putea pune piciorul pe insulă fără a fi sfîșiat.

Mareșalul oftă iar, dar oftă cu atîta încredere în victoria finală, îneît Ică, spre a-l reconforta, îndrumă discuția spre tema lor favorită: comuniștii.

— Să vă citesc ceva interesant, domnule mareșal! O nouă hotărîre a comuniștilor, pe vechea lor temă: vor front patriotic! Firește, cu amenințări și cu insulte!.. Îmi dați voie?

— Ce mai întrebi? Citește!

Ică, ascultător, se conformă și citi:

— « Pînă în prezent, Partidul Comunist, partidul muncitorilor, este singurul dintre partidele romînești care a dus și continuă să ducă cu hotărîre lupta pentru eliberarea țării de sub jugul hitlerist. În cursul războiului blestemat al lui Hitler și Antonescu, Comitetul Central al partidului nostru s-a adresat în repetate rînduri organelor conducătoare ale partidelor democrate cu propuneri de colaborare, însă fruntașii partidelor politice au refuzat pînă astăzi propunerile partidului nostru de a uni toate forțele naționale ale țării în frontul unic național al poporului romîn împotriva cotropitorilor nemți și slugilor lor trădătoare de la cîrma țării ».

— Și ce vor dumnealor? făcu mareșalul. Să prindă în plasă pe Dacu ori Viziru? Cu ce? Cu amenințări?

— Nu v-am spus, domnule mareșal? Cu amenințări și insulte.

— Dar nu se sperie un Viziru sau un Dacu de amenințări și insulte! zise, din ce în ce mai încruntat, mareșalul. Au mai fost și altădată amenințați și insultați. Toată viața lor au fost amenințați și insultați. Ca și mine, care am fost cel mai amenințat și mai insultat om din lume. Și ce s-a întîmplat, Ică? M-am speriat? Un mareșal Antonescu nu se sperie de amenințări și insulte. La amenințări și insulte mareșalul Antonescu n-a dat și nu va da nici de azi înainte decît unul și același răspuns: ăsta!

Și-și arătă pumnul, pe care-l lăsă, însă, repede jos.

— Cu asta răspund! continuă mareşalul, pe un ton stins, care contrastă izbitor cu conţinutul energic al vorbelor lui. Aşa cum au răspuns totdeauna şi Viziru, şi Dacu. Noi, Ică, sîntem făcuţi din alt aluat. Pe noi nu ne sperie nimeni cu ameninţări şi insulte. Ce spui, Ică? Pe noi poate să ne sperie cineva cu ameninţări şi insulte?

— Imposibil, domnule mareşal! Mai ales că propunerile lor, domnule mareşal...

— Propuneri! ridică mareşalul mîinile la cer. Propunerile lor bolşevice! Noi stăm atît de bine pe front, încît nici nu ne gîndim la ofensivă şi ei fac propuneri lui Viziru şi Dacu, parcă i-ar socoti şi pe ei bolşevici. Ce crezi, Ică? Nu sînt, pur şi simplu, absurzi?

— Nu v-am spus, domnule mareşal? Sînt cu desăvîrşire absurzi. Închipuiţi-vă ce propun: să nu se mai trimită trupe pe front, sau cele de pe front să fie readuse în ţară.

— Dar ştiu, Ică, ştiu! Doar nu sînt lucruri noi pentru mine!... Cunosc propunerile lor pe dinafară. Vor să salveze armata! Ei! Ei, să salveze armata! Ce crezi, Ică? Nu sînt absurzi?...

— V-am spus, domnule mareşal! Cu totul absurzi!... Sau să ieşim îndată din Axă!

Mareşalul, încruntat, îl apucă pe Ică de braţ:

— Eu? Eu să ies vreodată din Axă? Eu? Dar atunci pentru ce am suferit mai mult decît oricare romîn din ţara romînească?

— Nu dumneavoastră, domnule mareşal! Nici eu! Pe noi vor să ne aresteze şi să ne împuşte. Ci domnii Viziru şi Dacu!

De desperare şi furie, mareşalul pierdu oarecum şirul ideilor.

— De ce ei da? răcni el. Dar cine sînt ei? Ei au făcut războiul sfînt de eliberare? Ei au înlăturat pentru totdeauna abuzurile administrative? Ei au consolidat dinastia? Ei au stîrpit bolşevismul? Ei? Nu eu? Atunci de ce ei da?... Nu li-e ruşine?

— Să nu vorbim de ruşine, domnule mareşal! Lor nu li-e ruşine de nimic. Nu vedeţi? După ce propun ce propun, cer să fie lăsaţi liberi toţi bolşevicii din închisori şi din lagăre.

— Ei, ce spui, Ică? Nu sînt absurzi? Să fie lăsaţi liberi! Dar cine să-i lase? Dacu şi Viziru? Dar cine sînt Dacu şi Viziru? Stăpîni peste ţara romînească? Or fi vrînd să fie, dar nu sînt. Stăpîn în ţara romînească este mareşalul Antonescu. Numai mareşalul Antonescu, omul care a suferit mai mult decît toţi Dacii şi Vizirii la un loc. Vrasăzică pe mine mă ameninţă că o să mă aresteze şi că o să mă împuşte şi tot mie îmi cer să dau drumul tuturor bolşevicilor care abia aşteaptă să mă poată aresta şi împuşca. Şi mai au pretenţia ca un Dacu şi un Viziru să-i ia în serios şi să discute cu...

Se opri, rămase o clipă cu ochii în vid, apoi reluă, îngrijorat:

— Tu ce crezi, Ică? Ar fi în stare un Dacu şi un Viziru să stea de vorbă cu ei?

Probabil distrat, vicedezrobitorul nu auzi întrebarea atît de clară a Dezrobitorului şi răspunse:

— Totalmente absurzi, domnule mareşal! Am mai văzut eu indivizi absurzi, dar ca ăştia!... Să pretindă să fie eliberaţi bolşevicii din lagăre şi închisori... şi cui se găsesc s-o pretindă? Însuşi mareşalului Antonescu. Dar nu vă necăjiţi, domnule mareşal!... Îi voi aresta şi-i voi împuşca pe toţi. Absolut pe toţi! Ca să le tăiem pofta să mai încurce lumea cu propunerile lor bolşevice.

Mareşalul se învioră:

— Bravo, Ică, bravo! Împuşcă-i!

Ică, însă, timid, zise, cu ochii în pămînt:

— Domnule mareşal, v-aş ruga să nu mi-o luaţi în nume de rău! Ar fi din partea mea o obrăznicie de neiertat să vă dau sfaturi în materie politică, eu, care în problemele de stat sînt încă un copil dc ţîţă faţă de dumneavoastră. Totuşi... încă o dată vă rog să mă iertaţi... ce ar fi dacă, înainte de a-i împuşca, am încerca să stăm de vorbă cu ei?

— Cu cine? făcu mareşalul, cuprins de ameţeală.

— Cu ăia... cu comuniştii!

Fără să ştie cum, mareşalul se auzi strigînd:

— Crezi că o să vrea?

Dar în aceeaşi clipă, se şi trezi.

— Eu, cu bolşevicii? Eu? Niciodată!

Ică îşi strecură o privire scurtă, pe sub sprîncene:

— Dar eu, domnule mareşal?

Cu o privire la fel de scurtă şi tot pe sub sprîncene, mareşalul, ceva mai potolit, îi răspunse:

— Tu? Te priveşte! Tu eşti vicepreşedinte de consiliu, ministru de externe, ministru al propagandei!... Tu doar îmi cunoşti principiul: fiecare cu atribuţiile lui. Eu nu mă bag, nu mă amestec!... Poţi să stai de vorbă cu cine-ţi place! Eu nu ştiu, nu vreau să ştiu şi n-am de unde să ştiu la cine şi la ce te gîndeşti! Treaba ta!... Tu vorbeşti, tu răspunzi! Ne-am înţeles?

Deşi mereu timid, Ică îşi permise de astă dată să se uite drept în ochii Dezrobitorului:

— Ne-am înţeles, domnule mareşal!

*

Glasul puternic al Ducelui răsună din nou în balcon, spre a zgudui întreg continentul:

— Inamicul trebuie să joace ultima carte!

Într-adevăr, după zece zile, pe la începutul lui iulie, armatele germano-aliate porniră ofensiva de primăvară pe linia Bielgorod-Kursk-Orel, cu un nou strigăt de luptă al lui Hitler:

— Este ultima bătălie!

Pe mareşal, evenimentele îl surprinseseră în capitală. Îl chemă îndată pe Ică la el, spre a medita în doi:

— De ce atacăm, Ică?

— Domnule mareşal, atacăm pentru că sîntem tari, domnule mareşal!

— Nu cred! După cîte îmi amintesc... şi probabil că-ţi aminteşti şi tu, atacă nu acel care *poate* să atace, ci acel care *trebuie* să atace. Şi noi nu trebuie să atacăm! Eu, Ică, am o memorie de drac!... Eu ţin minte ce a spus Berlinul: că situaţia forţelor noastre pe frontul de răsărit este în momentul de faţă atît de strălucită, încît noi nu sîntem nevoiţi să atacăm! Nevoiţi sînt inamicii noştri. Ei trebuie să pornească ofensiva, dacă vor să schimbe situaţia frontului în favoarea lor. Aşadar, de ce atacăm?

— Domnule mareşal, eu ce v-aş putea spune! răspunse Ică, încurcat. Eu sînt un profan în materie. Eu nu sînt

un mareșal Antonescu, să mă lansez în speculații strategice. De unde să știu eu de ce atacăm? Dar am o idee: întrebați-l pe Killinger!

Ah, Ică ăsta! Niciodată nu se dezminte. Totdeauna cu idei potrivite la momentul potrivit. Killinger! Desigur că Killinger. Cine poate ști mai bine ca Killinger de ce atacăm! Să-l chemăm, deci, îndată pe Killinger.

— Alo! Aici eu, mareșalul Antonescu, excelență! Aflu că atacăm pe linia Bielgorod-Kursk-Orel. De ce atacăm, excelență?

— Pentru că este ofensivă, domnule mareșal.

— Ofensivă, excelență? Care ofensivă?

— Ofensiva de primăvară!

— Mulțumesc, excelență! răspunse, cordial, mareșalul. Nici nu mi-a trecut prin minte că asta ar putea fi ofensiva noastră de primăvară!

Dar pentru că Killinger închisese între timp telefonul, mareșalul se mulțumi să-i vorbească lui Ică:

— Auzi, Ică? Este vorba de ofensiva de primăvară.

— Îmi pare bine, domnule mareșal, că sînteți lămurit.

— Complet lămurit! Acum știu pentru ce lupt: ofensiva de primăvară. Dă ordin, te rog, să mi se aducă îndată valiza aici. Nu am timp de pierdut. Vreau să plec direct la aerodrom. Frontul mă așteaptă!

Dar pentru că veștile de pe front erau mai mult decît mulțumitoare, mareșalul nu se hotărî să se despartă de București decît peste trei zile:

— Ică, armata mă așteaptă! Nu mai pot rămîne aici. Te rog să mă ierți!

Și, urmat de Ică, o luă spre ușă, dar un telefon îl opri. Era Killinger.

— Domnule mareșal, țin să vă anunț, ca să știți, că Führerul a dat ordin de defensivă.

O seninătate angelică se așternu pe obrazul Dezrobitorului.

— Ce-ți spuneam, Ică? Eu am o memorie de drac. Țineam perfect minte că avem o situație prea strălucită spre a fi siliți să atacăm. De asta m-am și mirat cînd Killinger mi-a spus alaltăieri că am fi pornit ofensiva. Și uite! Armatele noastre abia au început să atace, că Führerul le-a și dat ordin să treacă în defensivă.

Vrasăzică, nu m-am înşelat! Numai un lucru nu mi-e prea clar: cum a putut da Führerul trupelor ordin de ofensivă, pentru ca după trei zile să le dea ordin de defensivă! Ce s-o fi întîmplat? A uitat că noi avem pe front o situaţie atît de strălucită, încît nu ne trebuie nici un fel de ofensivă?

— Sînt convins că Führerul a uitat, domnule mareşal! Doar nu oricine poate avea o memorie de drac, ca dumneavoastră!

*

Pe front, aşadar, mareşalul nu mai avea nici un motiv grabnic să plece. Dar, pentru că totuşi valiza era pregătită, mareşalul hotărî să facă un şir de inspecţii inopinate pe valea Prahovei. După un plan bine chibzuit, vizită în primul rînd mănăstirea Cheia. Aici găsi că intrarea, curtea, biserica şi chiliile au un aspect civilizat.

— Aveţi un aspect civilizat! zise el.

Şi se declară mulţumit.

După aceasta, află că anglo-americanii au debarcat în Sicilia. Se gîndi să se întoarcă din drum, dar, de la Bucureşti, Ică îi telefonă:

— Domnule mareşal, Berlinul anunţă că debarcarea în Sicilia nu a produs nici o surpriză.

Mareşalul se declară mulţumit şi vizită mănăstirea «Suzana». Aici găsi biserica foarte curată şi maicile şi călugării decent îmbrăcaţi, cu toate că arşiţa de iulie se purta cu ei la fel de necruţător ca şi faţă de laici.

— Bravo! zise el, apoi se urcă, mulţumit, în maşină.

Dar la mijlocul drumului, mareşalul află că debarcarea anglo-americanilor în Sicilia nu merge bine.

— Splendid! puse el, mulţumit, rezoluţia şi porni mai departe, pînă ajunse în comuna Mîneciu-Ungureni, unde vizită primăria.

O găsi în perfectă ordine administrativă, cu excepţia dulapului de medicamente al dispensarului, care era ţinut într-o mare dezordine.

— Ce-i asta? răcni mareşalul, către primar. Dumneata încă nu ştii că sub mareşalul Antonescu domneşte cinstea, munca şi ordinea?

— Iertaţi-mă ! se rugă primarul, galben ca ceara, de spaimă.

Înduioşat, mareşalul îl iertă şi plecă mulţumit spre Ploieşti, unde-l aştepta un nou telefon al lui Ică:

— Domnule mareşal, armata sovietică a pornit ofensiva pe linia Bielgorod-Kursk-Orel !

— Vrasăzică acolo unde Führerul a dat ordin de defensivă ! făcu, mulţumit, mareşalul.

— Exact !

— Prin urmare, tot Führerul are dreptate ! Atacă cine trebuie să atace, nu cine poate să atace ! De frica dezastrului, armata sovietică ia ofensiva.

— Mai există o părere, domnule mareşal: că armata sovietică a luat ofensiva ca să ajute pe anglo-americani să-şi facă mai uşor debarcarea în Sicilia.

— Cu atît mai bine ! Asta înseamnă că inamicii noştri stau de două ori prost: în răsărit sovieticii atacă, pentru că trebuie să atace, dacă vor să schimbe situaţia în favoarea lor, iar în Sicilia anglo-americanii întîmpină dificultăţi, de care nu pot scăpa decît numai dacă sovieticii, care sînt siliţi să atace, atacă...

După ce isprăvi cu Ică, mareşalul inspectă halele, brutăriile, şcolile şi, în linii generale, foarte mulţumit de rapoartele autorităţilor locale — din care rezulta în chip neîndoielnic că la Ploeşti au fost, în sfîrşit, reîntronate munca, ordinea, dreptatea şi cinstea — amendă pe primar cu leafa pe cinci zile pentru că n-a impus o taxă de intrare la pisoarul public indivizilor de sînge străin — şi se prezentă la banchetul organizat, în onoarea lui, de prefect. Aici avu prilejul să-l audă pe Goebbels, la radio, vorbind despre noua întîlnire istorică de aseară dintre cei doi mari aliaţi, Führerul şi Ducele, care s-au pus definitiv de acord asupra ţelurilor războiului: victoria finală.

Din nou mulţumit, Dezrobitorul luă loc la masă atît cît era necesar ca scaunul de sub el să se încălzească, pentru că trebui îndată să se ridice: prefectul veni să-i spună la ureche că-l cheamă Bucureştii...

— Alo, domnul mareşal? Aici Ică ! Nenorocire mare, domnule mareşal. Mussolini a fost arestat ! Ce ordonaţi?

— Arestări! răcni mareşalul.

*

În Italia, îndată după arestarea lui Mussolini, drapelul fascist a fost înlăturat de mulțime, ca și insignele fasciste. Localurile corporațiilor fasciste au fost devastate. Portretele Ducelui au fost arse, călcate în picioare ori rupte în bucăți. Zidurile au fost acoperite cu aceeași răzbunătoare inscripție: « A morte Mussolini !» Oameni necunoscuți se îmbrățișau pe străzi și se felicitau reciproc că au scăpat de Mussolini și de cămășile negre.

Cu fiecare din veștile acestea, devenea tot mai aprigă dorința Dezrobitorului de a face ceva pentru țară. Ce? Mareșalul nu știa ce, cu toate că, spre a-și putea păstra o judecată limpede în împrejurările acestea oarecum tulburi, se hrănea cu calmante. Dar mai rău era că nici Ică nu știa ce ! Ca și Dezrobitorul, știa și vicedezrobitorul că la această răscruce de veac trebuia să se îndoape cu valeriană și brom, ca să poată face ceva pentru țară. Dar ce? Firește, arestări ! Ică aresta tot ce era susceptibil a fi arestat, la această răscruce de veac: membri sau bănuiți membri ai organizațiilor comuniste clandestine, membri sau bănuiți membri ai Frontului Patriotic, membri sau bănuiți membri ai comitetelor antifasciste, ai comitetelor pentru pace... tot ! Zece ore pe zi, Ică muncea la arestări. Pînă să-și înceapă anii lui buni din străinătate, Ică mai trebuia să trăiască aici. Și aici erau comuniștii. Și comuniștii nu vor să știe de el — cu toate că le-a trimis vorbă de nenumărate ori că-i mai puțin rău decît spune lumea că ar fi și că este dispus să aibă cu ei un schimb de păreri — imediat. Dacă se poate, chiar mîine dimineața. Chiar azi după masă. Chiar peste un ceas... Dar ei, comuniștii, l-au trimis la plimbare. Nu vor să-l ierte ! Și la prima ocazie... la prima ocazie ! Ică simte că încărunțește numai gîndind la ceea ce i s-ar putea întîmpla la prima ocazie, cînd comuniștii ar fi liberi să se miște în voie... Hei ! Dacă Ică ar putea să se retragă de pe acum din afaceri — și să plece acolo unde-l cheamă destinul. Dar pe Ică nu-l rabdă inima să părăsească țara în fugă. Ică mai are de lucru pe aici, unde-l pîndesc comuniștii, pe care, spre rușinea lui, nu i-a putut

suprima. Ică, deci, trebuie să fie cu ochii pe ei. Şi nici Hitler nu poate fi neglijat. Azi mai puţin ca oricînd. Azi Hitler îi bănuieşte pe toţi aliaţii. Ică, aşadar, trebuie să fie cu ochii şi pe marele Führer, pentru că azi, Hitler este cu şi mai multe perechi de ochi pe Ică, decît pînă acum. La această răscruce de veac, Hitler trebuia să ştie că are aici un om de încredere, care nu-şi precupeţeşte sîngele pentru victoria finală!... Altceva, ce mai putea face Ică pentru ţară? Doar să-l pună pe goană pe bietul Sotir! Astfel, la această răscruce de veac, bietul Sotir nu mai avea timp să răsufle, atît de des îl obligau imperativele neamului să-şi vadă nepoţii de la Olteniţa... Dar mai departe? Ce mai putea face Ică pentru ţară?... Aici fantezia refuza să-l ajute. Ce?

Era aceeaşi întrebare pe care i-o punea şi mareşalul acum:

— Ce?

— Nu văd ce, domnule mareşal!

Cu un murmur de nemulţumire, mareşalul se ridică şi se apropie încet de fereastră. Se sufoca. Îi trebuia aer. Cît mai mult aer! Deschise fereastra, dar un val gros de căldură îl izbi în obraz. Şi deodată, Dezrobitorul se însufleţi. Găsise ce trebuia să facă pentru ţară şi neam. Vedea şi fata!... Îi stătea vie în ochi. Deşi n-a zărit-o decît în goana mare a motocicletei, n-o va putea uita niciodată! Cîtă neruşinare! O fată, să zboare cu motocicleta, fără să-i pese că suflul îi ridică rochia pînă peste genunchi.

Mareşalul închise violent fereastra la loc.

— Ică! zise el vicedezrobitorului. Anul trecut, pe vremea aceasta, am luat măsuri ca toţi bărbaţii şi toate femeile care nu vor avea o atitudine decentă în public să fie internaţi în lagăr. Îţi aminteşti?

— Îmi amintesc, domnule mareşal! A fost o măsură înţeleaptă, care a redat neamului respectul faţă de sine.

— Dacă-i aşa, reînnoieşte ordinul şi pentru vara aceasta. Căldurile sînt mari. Şi nu admit ca în toiul căldurilor, bărbaţii să umble fără cravată şi femeile fără ciorapi. Şi nici nu pot admite ca fete despuiate

pînă la brîu să alerge pe biciclete şi pe motociclete, în văzul întregii omeniri... Toate femeile şi fetele astea să fie internate în lagăr, după ce li se va confisca rochia şi motocicleta. Dă, Ică, un comunicat... Şi mai dă, Ică, un comunicat, că toţi copiii prinşi că fumează vor fi arestaţi !... Nu-i permis şi nu voi lăsa ! De asta s-a prăbuşit Italia, Ică: din pricina desfrîului... Dar eu, mareşalul Antonescu, nu pot admite ca ţara romînească să cadă în desfrîu. Neamul meu romînesc este un neam sănătos pînă la ultima lui picătură de sînge. Dă, Ică, un comunicat !

XVIII

La Gran Sasso, în munți, la două mii șase sute de metri înălțime, pe creasta lui Campo Imperatore, Ducele își consuma, rînd pe rînd, furia, melancolia, dorul după Claretta și buimăceala care continua să-l domine din ziua în care a fost trădat de Victor Emanuel, stîrpitura aceea ridicolă care ocupă tronul Italiei ! Ce aventură stupidă și ce pagină rușinoasă în istoria imperiului roman ! El, Benito Mussolini, să vină la palat ca Duce, iar peste cinci minute să se trezească zvîrlit într-o autoambulanță și purtat în mare viteză pe străzile Romei, între niște carabinieri înarmați, ca un simplu borfaș. Și apoi, deportarea lui pe insula Ponza ! Ce umilință și ce pagină rușinoasă în istoria imperiului roman ! El, Ducele, închis într-o cămăruță întunecată, în care nu se găsea decît un scaun de pai, un pat de campanie și o masă pătată de vin și grăsime !... O singură mare mîngîiere avu Ducele în proaspăta și dureroasa lui

prăbuşire: că Ponza nu era o insulă necunoscută, ci avea un trecut glorios. Îşi trăgea numele de la judecătorul lui Isus, marele consul roman Ponţiu Pilat, care locuise aici. Tot pe insula aceasta, au trăit, ca deportaţi, cu atîtea secole în urmă, şi o Agripina, mama împăratului Nero... şi o Giulia, fiica împăratului August... şi o Flavia Domitita cea sfîntă... şi un papă Silvestru cel sfînt... Gîndul că a avut asemenea vestiţi precursori, carc au gustat din pîinea amară a surghiunului pe insula Ponza, mai îndulcea din cînd în cînd mînia care clocotea în sufletul Ducelui împotriva bicisnicului Victor Emanuel, pe care a avut prostia să-l încoroneze împărat al Abisiniei şi rege al Albaniei şi căruia, cine ştie cîte coroane de regi şi de împăraţi i-ar mai fi pus pe căpăţîna lui de idiot, dacă acest degenerat nu şi-ar fi găsit să-l alunge exact în ajunul victoriei finale. Dar era, oare, vinovată numai paiaţa cu picioarele scurte de pe tronul regal? Şi poporul italian? Cu ce este mai puţin vinovat poporul italian faţă de Duce? Desigur, că azi nu li se cer prea mari eforturi acestor italieni mizerabili, să ceară moartea Ducelui lor şi să-i ardă portretul în efigie. Dar ieri, cu ce l-au ajutat în opera lui de renaştere a imperiului?... Popor este ăsta? O adunătură infamă de leneşi, de macaronari şi de mascalţoni, care vor totul de-a gata! Nu din întîmplare a spus el de atîtea ori acelui ginere imoral şi incapabil — căruia îi e silă să-i spună pe nume — că pînă n-o să tragă italienilor douăzeci şi cinci zdravene la spate, n-o să scoată din ei un popor! Ce decepţie şi ce pagină ruşinoasă în istoria imperiului roman! Să-ţi fi închinat douăzeci şi cinci de ani din viaţă, ca să trezeşti în aceşti italieni leneşi, care au uitat de mult gustul sublim al războiului, ambiţia de a se ridica, prin lupte, la măreţia legiunilor romane ale lui Cezar şi Traian — şi ei, drept recunoştinţă să urle: «A morte Mussolini!» Ce pagină ruşinoasă în istoria imperiului roman! Timp de douăzeci şi unu de ani să auzi, zi şi noapte, cum ţi se strigă sub balconul din Piazza Venezia: «Eviva il Duce» — şi astăzi, pînă şi copiii din scutece să zbiere sub toate balcoanele Italiei: «A morte Mussolini!»... Şi în faţa acestei dezlănţuiri, cine să-l apere? Nimeni! Ce nedreptate

și ce pagină rușinoasă în istoria omenirii! Milioane, zeci, sute, mii de milioane de oameni sînt liberi, se agită, luptă... și el, omul făcut să fie liber, să se agite, să lupte... să stea aici, singur, sub pază, rupt de viață, rupt de război, rupt de victoria finală, rupt de Claretta lui, rupt de...

Încă o palmă pe care i-o aplică soarta și încă o pagină rușinoasă, dar nu în istoria imperiului roman, nici în istoria omenirii... ci în ceva mult mai scump: în istoria prieteniei! Rupt de cine? De Hitler!... Hitler nu mai este prietenul lui! Hitler este un porc! Abia acum își dă seama cît de mare porc este acest așa-zis bun prieten al său, Hitler!... Totdeauna a fost porc! Totdeauna obraznic, agresiv, îngîmfat, neloial! Totdeauna a avut din partea lui numai supărări! Deși-i repeta de cîte ori se întîlneau: Benito, ești singurul, marele și scumpul meu prieten și aliat!... n-a uitat o singură dată să-l calce în picioare! Pînă la război, Hitler și-a făcut de cap și și-a luat tot ce a vrut, fără să-l fi prevenit pe Duce, dacă nu din prietenie, cel puțin din politețe. Iar de la declararea războiului... din prima zi a războiului... cît de porcește s-a purtat Hitler cu el, de la război! A intrat în Polonia, fără să-l fi prevenit. A pornit ofensiva împotriva Franței, dar nu l-a lăsat să intre și el în război decît după ce Franța a depus armele. A atacat Rusia sovietică, din nou fără ca el să fi fost anunțat cel puțin cu un sfert de oră înainte. În Grecia a făcut, deschis, propagandă contra Italiei. În Africa l-a lăsat pe Rommel să-i trateze pe soldații italieni nu ca aliați, ci ca pe niște prizonieri. În Germania, bate, închide, împușcă pe italieni. În Rusia soldații italieni au de îndurat numai înjosiri și violențe din partea oamenilor lui Hitler... și pe mine mă lasă aici singur, uitat, prizonier... Pe scurt, Hitler este un porc! Și nu știu ce mă oprește să deschid larg fereastra și să strig, să mă audă lumea întreagă: Hitler este un porc! Un porc! Un porc!... Așa, scumpe Adolf! De azi înainte nu mai vreau să aud de numele tău! Mi-e scîrbă! Ești un porc! De ani de zile am știut că ești un porc — și aș fi vrut să ți-o spun, dar mă gîndeam că, în cele din urmă, dovezile mele de devotament vor face din tine un om!... Și

uite ce fel de om ești!... Lași să fiu închis, izolat, terfelit, amenințat... și tu nici nu te întrebi: oare ce o fi făcînd în acest moment sărmanul meu prieten Benito? Trăiește? Și dacă trăiește, suferă? Și cum suportă suferințele lui? Și cum se gîndește la mine? Nu se întreabă, oare, dacă l-am uitat și de ce l-am uitat? Da, scumpe Adolf! Tu nici nu-ți pui întrebări. Dar știi pentru ce? Pentru că ești un porc! Un porc! Un porc!... Pe de o parte, poporul ialian îmi cere capul, pe de altă parte, Badoglio mă mută din loc în loc... de pe insula Ponza, pe insula Madalena... de pe insula Madalena aici, pe Gran Sasso... pentru că în prostia lui crede că amicul meu Hitler ar putea încerca să mă scape... dar tu... tu ești un porc! Nimic alta decît un porc mîrșav, pentru care nu există nimic sfînt pe lume.

Cu dezgust, parcă ar fi dat în Hitler, Ducele izbi cu piciorul în scaun, apoi se trînti pe pat, dar trebui să ridice capul îndată, pentru că cineva bătu în ușă:

— Cine-i acolo?

— Eu, Antichi!

— Intră!

Era sergentul de cavalerie Antichi, care-l slujea pe Duce de opt ani și care fusese îngăduit de Badoglio să-și urmeze stăpînul în surghiun.

— Ce vrei? îl întrebă Ducele.

— O carte pentru dumneavoastră, din partea domnului Hitler.

— Hitler?

Indescriptibil fu saltul pe care-l făcu Ducele de la pat pînă la ușă. Oricare alt șef de stat dacă ar fi încercat o asemenea figură, și-ar fi rupt, cu siguranță, gîtul în drum. Dar Ducele, Ducele era antrenat! Ducele era un virtuos în primejdioasa artă a acrobației. Ducele sărea prin cercuri de foc. Ducele înghițea flăcări! Ducele se arunca de la înălțimi cu parașuta. Ducele putea să se țină într-un picior șaisprezece ore, și în același timp să bea zeamă de portocale și să ceară Corsica, Nisa, Tunisul, plus Indiile și insula Bali, unde poți face tot anul plajă, zi și noapte, cu Claretta, fără să mai fie nevoie să te duci pe acasă. Pentru Duce, a sări de la pat pînă la ușă

era o simplă jucărie, aproape tot atît de simplă ca şi reconstruirea imperiului roman!

— Dă-mi-o! răcni Ducele, aşa cum n-a mai răcnit din 1935, cînd a cerut englezilor să-i dea de bunăvoie Abisinia.

Dădu în lături hîrtia şi puse mîna pe carte.

— Nietzsche! strigă Ducele, cu o putere supraomenească. Nietzsche!... Nietzsche în ediţie de lux... din partea amicului meu Adolf!

Numai energia lui supraomenească îl ajută pe Duce să-şi stăpînească lacrimile care-i năvăleau spre ochi. Hitler!... Hitler nu l-a uitat!... Iată un prieten!... De departe, de la comandamentul suprem al armatelor lui, în mijlocul bătăliilor grele pe care le dă spre a apăra civilizaţia europeană, Hitler nu-l uită şi i-l trimite pe Nietzsche, ca un îndemn: Fii tare, Benito! Amicul tău Adolf se gîndeşte tot timpul la tine! Fii tare! Aşteaptă!

— Am ştiut! strigă Ducele, care simţea că-şi pierde minţile de bucurie. Am ştiut! Marele meu prieten lucrează pentru mine! Am ştiut!

Şi repezindu-se la Antichi, îl apucă de braţ şi i-l scutură zdravăn:

— Ascultă aici ce-ţi spun, Antichi!... De azi înainte poţi să-mi spui iar Duce!

Antichi, automat, luă poziţia de drepţi:

— Duce!

Exaltat, Ducele îl strînse în braţe şi-l sărută cu putere pe ambii obraji:

— Să trăieşti, Antichi!... Mă simt iarăşi om! Mai spune o dată!

Antichi, care înţelese că i-a venit şi lui rîndul să facă istorie, repetă grav, ca un jurămînt:

— Duce!

★

Revederea se petrecu într-o tăcere de mai multe secunde. Se priveau şi nu le venea a crede că sînt ei, cu adevărat. Iată-l pe Hitler!... Iată-l pe Duce!... Aceiaşi!... Numai că Ducele parcă era ceva mai palid şi mai tras la faţă decît în ajunul evenimentelor din

iulie, cînd s-au văzut — şi Hitler ceva mai bătrîn ! Dar bucuria că se văd din nou împreună îi făcu să uite repede tot ce a fost.

— Scumpul meu Adolf ! zise Mussolini, cînd îşi regăsi graiul. Înainte de orice, te felicit pentru felul în care mi-ai organizat răpirea ! A fost ceva extraordinar, scumpul meu Adolf ! Ziua în amiaza mare, cînd ochii întregii omeniri sînt aţintiţi asupra fiecărui gest pe care tu şi cu mine îl facem... să izbutească un act atît de îndrăzneţ este un miracol, dar un miracol care putea ieşi numai din mintea ta, scumpe Adolf ! Simplu şi genial !

Era calificarea justă pe care şi Hitler, şi Mussolini o dădeau loviturii: răpirea a fost o combinaţie simplă şi genială. La ora unu şi jumătate după amiază, zece avioane apărură pe cerul lui Campo Imperatore — şi fără a fi stingherite de nimeni, aterizară la două sute de metri de hotelul în care se afla Ducele. Cîteva minute mai tîrziu, unul din avioane transporta spre Viena un Duce foarte fericit, dar şi foarte dezamăgit. Păcat !... Toate astea se puteau petrece mult mai puţin simplu ! Şi doar a fost vorba de o răpire istorică. Răpirea celui care a creat noul imperiu roman de către cel care a creat noul imperiu german, nu răpirea unei fetiţe de către iubitul ei ! Cît va mai trebui să aştepte istoria să se repete o asemenea faptă epocală? O mie, două mii, trei mii de ani !... Ar fi fost, deci, de dorit, chiar în interesul istoriei, ca actul să se producă în condiţii ceva mai spectaculoase. Pentru ca acţiunea să-şi capete adevărata ei semnificaţie, se cerea alarmă, răcnete, explozii, comenzi, împuşcături, vaiete, morţi, răniţi. Dar cîte nu se puteau plasa cu folos pentru cauză, într-o astfel de împrejurare ! Pe cînd aşa, efectul a fost în bună parte irosit. Lucrurile s-au desfăşurat simplu. Foarte simplu. Mult prea simplu. Cît ai bate din palme totul a fost terminat. Din avion au descins mai mulţi militari nemţi, unul din ei, un ofiţer, a intrat în hotel, a cerut să fie condus la camera Ducelui, a intrat la Duce, i-a strîns mîna, i-a spus « Duce !» — şi l-a poftit să-l urmeze pînă la avion. Aşa a ieşit Ducele din hotelul în care fusese deţinut ca deportat al mareşalului

Badoglio: ca simplu pasager, care se duce liniştit să-şi ia avionul! Fără ţipete, fără pocnete, fără alarmă, fără inamic!... Genial, dar simplu! Simplu pînă la simplism.

Totuşi, decepţia Ducelui era înecată de recunoştinţa vibrantă faţă de salvatorul şi de prietenul lui cel mai bun, Hitler.

— Cît despre ceea ce-ţi datorez, scumpul meu Adolf, că m-ai eliberat din captivitate...

— Nu-mi datorezi nimic! îl întrerupse Führerul, blînd, dar categoric. Sîntem prieteni! Şi între prieteni nu pot exista datorii... ci numai datorii de prieteni! Un prieten trebuie să-şi servească prietenul! Deci, scumpul meu Benito, dacă vrei să-mi faci plăcere, să nu mai vorbim de trecut, ci numai de viitor. Şi viitorul e neted ca în palmă. Din acest moment îţi reiei titlul de Duce! Ne-am înţeles? Sau ai ceva împotrivă?

— Glumeşti, scumpe Adolf?

— Nu glumesc, dragă Benito! Repet, aşadar: de azi înainte eşti din nou Duce al Italiei. Da sau ba?

— Da, scumpul meu Adolf! Da! Da! Da!

— De azi înainte vei prelua conducerea supremă a Italiei libere ocupate de armatele mele!

— Da, scumpul meu Adolf!

— De azi înainte partidul naţional-fascist se va numi partidul fascist-republican!

— Da, scumpul meu Adolf!

— Vei epura partidul de toţi trădătorii, pe care-i vei aresta şi împuşca pînă la unul!

— Da, scumpul meu Adolf!

— Vei constitui un guvern ales numai din elementele fidele Marelui Reich!

— Da!

— De altfel, îţi voi da eu lista membrilor acestui guvern în care eu, personal, am mai multă încredere!

— Da!

— Vei semna chiar astăzi ordinul prin care toţi cei care au fost scoşi din funcţiunile lor militare, politice, administrative şi aşa mai departe de către guvernul trădător al lui Badoglio trebuie să-şi reia funcţiile în teritoriul liber ocupat de mine!

— Da!

— Vei da ordin ca poporul italian să ajute armata germană împotriva invadatorilor anglo-americani !

— Da !

— Vei da ordin să fie arestaţi şi pedepsiţi ca trădători toţi cei care arată cea mai mică bunăvoinţă inamicului !

— Da !

— Şi acum, zise Führerul, care nu avea timp de pierdut, să te pun în curent cu tot ce am făcut în lipsa ta, dragă Benito, pentru cauza comună şi pentru grăbirea victoriei. Află, aşadar, că inamicul îşi primeşte pedeapsa cuvenită !

Ducele îmbrăţişă pe Führer cu o privire sclipitoare de admiraţie. Ce om, acest Hitler, ce om ! Ce caracter de granit ! Cîtă putere de a înfrînge adversităţile destinului ! Cu toate că cel mai bun prieten al lui, Ducele Italiei, a fost înlăturat de la putere, Führerul nu s-a lăsat pradă desperării — şi a continuat lupta cu aceeaşi dîrză hotărîre de a grăbi victoria finală.

— Te ascult cu bucuria omului care crede în război, scumpul meu Adolf... şi în numele Italiei fasciste republicane îţi mulţumesc pentru tot ce ai făcut în lipsa mea, singur !

— Mai întîi, dragă Benito, am învins garnizoana italiană din Corfu. Erau şapte mii de soldaţi şi ofiţeri. Toţi aceşti şapte mii, de îndată ce au aflat că nu mai eşti Duce, au refuzat să mai lupte pentru cauza noastră. Am dat ordin trupelor mele şi, în cîteva zile, din aceşti şapte mii n-a mai rămas unul în viaţă. Cred că eşti mulţumit !

— Sînt fericit, scumpul meu Adolf ! Mi-au făcut destule necazuri aceşti soldaţi şi ofiţeri italieni, ca să mai am ceva comun cu ei. Aplaud din toată inima mea de Duce al Italiei, victoria ta de la Corfu !

— Îmi pare bine că aplauzi, dragă Benito. Eram convins că vei fi de acord cu mine că trebuia procedat rapid şi sumar. Nu mai era timp de pierdut... După aceea, dragă Benito, am învins trupele italiene din Cefalonia, care nu numai că n-au vrut să continue lupta alături de noi, dar au refuzat să ne predea armele. Pe cei mai mulţi dintre soldaţi şi ofiţeri i-am împuşcat

pe loc. Pe ceilalţi i-am deportat. Dar să n-ai nici o grijă, dragă Benito! Vor fi exterminaţi toţi, pînă la unul!

— Încă o dată, dragul meu Adolf, guvernul italian fascist republican îţi mulţumeşte pentru tot ceea ce faci spre a-l ajuta pe Duce în opera lui de reeducare a poporului italian şi de renaştere a imperiului! Soldaţi ca trădătorii din Corfu şi Cefalonia, decît să mînjească drapelul italian, mai bine să moară!

— Sînt sigur, dragă Benito, că te vei bucura şi mai mult cînd vei afla că, în urma unui atac viguros al aviaţiei mele, garnizoana italiană din insula Rodos a capitulat. Acum sînt în curs operaţiile de curăţire a terenului.

— Scumpul meu Adolf, victoriile tale mă fac să cred că umilinţa mea a fost definitiv ştearsă şi suferinţa mea, răsplătită cu vîrf şi îndesat.

— Cu vîrf şi îndesat, dragă Benito, cu vîrf şi îndesat! Pentru că în Italia, trupele mele înfrîng pe tot frontul trupele italiene. Acolo unde se mai înregistrează vreo rezistenţă locală, trupele mele sînt în înaintare energică. Garda republicană, cu un efectiv de două divizii blindate şi cinci divizii de infanterie a depus armele, sub presiunea irezistibilă a forţelor germane.

— Dragul meu Adolf, cum să-ţi arăt...

— Lasă, dragă Benito, nu-mi mulţumi! Ţi-am spus că nu-mi eşti dator nimic. Între prieteni nu există decît datorii de prieteni. Mai bine află că trupele mele victorioase au ocupat pînă acum Roma, Milano, Torino, Padua, Genova, Spezzia, Bolonia, Verona, Cremona, Triestul... şi că am smuls din mîinile italienilor Dalmaţia şi Albania.

— Dar în acest caz sîntem aproape de sfîrşitul războiului, scumpul meu Adolf!

— Nici vorbă, dragă Benito! Toate măsurile pe care le-am luat în ultimele săptămîni de cînd ai fost trădat grăbesc victoria finală. Efectele nu se văd încă, dar se vor vedea în 1944.

— Dragul meu Adolf, nu m-am îndoit niciodată de geniul tău politic şi militar şi cu atît mai puţin m-aş putea îndoi acum, după ce ai bătut armata italiană, aşa cum eu aş fi trebuit s-o bat mai demult. De aceea,

scumpul meu Adolf, îți pun la dispoziție toate forțele mele de uscat, de aer și de marc, ca să le trimiți acolo unde crezi că ar fi mai bine în interesul civilizației europene și al imperiilor noastre.

— Accept cu plăcere! În primul rînd voi folosi armatele tale de uscat, de mare și de aer, ca să-ți împușc ginerele, pe care îl am sub supraveghere la München.

Ginerele! Marea durere a Ducelui! Secătura aceasta frezată și pomădată, care a încercat din răsputeri, laolaltă cu dușmanii lui, să-i împingă la dezastru imperiul! Cît rău i-a făcut acest ginere! « Ai fost nenorocirea mea de cînd ai călcat pragul casei mele! » i-a strigat Ducele ultima dată cînd s-au văzut, în acea furtunoasă ședință a marelui consiliu, care a dus la prăbușirea regimului fascist. Ginerele!... Adoratul și adoratorul fustelor!... Licheaua care-și pierdea jumătate din timpul lui de ministru al externelor, în garsoniere! Pușlamaua imorală care s-a umplut de bani din tot felul de traficuri pe spinarea statului! Ginerele!... Totuși e ginerele lui!... E soțul fiicei lui, Edda!... E tatăl celor trei nepoței ai lui!... Ai lui, nu ai Führerului!... Cianino este al lui, nu al Führerului! Ce are, deci, să se bage acest Führer în treburile lui? Ține scumpul lui Adolf să se arate cu orice preț încă o dată ceea ce este: un porc? Auzi ce pretenție la acest porc: să-l împuște pe ginerele lui! El, să-l împuște pe ginerele altuia!... Dar cine-i acest Führer, mă rog, că-și poate permite să se bage în treburile intime de familie ale altuia?

— Scumpul meu Adolf! încercă Ducele o diversiune. Nu crezi că în această întorsătură nouă a războiului, eu aș putea pune încă o dată problema preponderenței imperiului roman în Mediterana, dacă nu chiar a stăpînirii unice a acestei mări romane? După cum se prezintă azi lucrurile, n-a fost un moment mai potrivit ca acuma, să asigur Italiei pacea pentru o mie de ani și rolul de singura și cea mai mare putere mediteraniană din lume!

— Desigur, desigur! se grăbi să consimtă Führerul. Dar mai înainte de toate, ginerele tău trebuie împușcat!

Ducele, însă, n-auzea cele ce-i spunea Führerul.

— ... Şi după aceea, continuă el, să întreprind un război pentru a-mi recuceri imperiul african.

— Cum să nu, dragă Benito! replică Führerul. Africa e a ta! Dar mai întîi să-ţi văd ginerele împuşcat!

Vorbise Führerul pe o notă atît de sugestiv ascuţită, încît Ducele se văzu silit să audă. Şi deodată, peste instinctele lui puternice de socru, se trezi în el şi mai puternic orgoliul său de unic conducător al Italiei. Adică ce vrea acest porc? Ca el, Ducele, italianul între italieni, să-i dea voie acestui străin, acestui neamţ care n-are nici un pic de sînge italian în vinele lui de porc, să-l împuşte pe Cianino al lui, care, înainte de a-i fi ginere, este italian?

Spumegînd de furie în sinea lui, Ducele încercă pentru ultima oară să-l abată pe Hitler de la intenţiile lui injurioase:

— Şi după ce-mi voi reconstitui imperiul, scumpul meu Adolf, vom porni să cucerim, cu forţe unite, America de Sud!

— Asta este tot ce-mi mai rămîne de făcut, dragă Benito: să cuceresc America de Sud. Numai aşa îmi voi fi asigurat spaţiul vital de care am atîta nevoie în Europa. Dar mai înainte de orice altă acţiune, ginerele tău trebuie să fie împuşcat.

Ducele se convinse că nu e nimic de făcut cu acest porc. Este un încăpăţînat şi nimic nu-i poate frînge încăpăţînarea. Un porc care nu vrea să ţină seama de nimic şi de nimeni. Un porc!... Totuşi, orice ai zice, Führerul este un porc necesar. Ducele mai are nevoie de acest neamţ, pînă-şi va vedea restabilit imperiul în toată gloria lui cezariană. După aceea, îi va da cu piciorul! Şi cu ce plăcere îi va da cu piciorul, acestui Adolf care numai la interesele lui se gîndeşte. Dar pînă atunci...

— Fie, dragul meu Adolf! Poţi să-l împuşti!

— Să-l împuşc? strigă revoltat Hitler, care se izbi cu pumnul în piept. Eu? Eu să-l împuşc? Aşa mă cunoşti? Eu să-l împuşc pe Ciano? Dar cine este Ciano? Ginerele meu sau al tău? Şi ce este Ciano? German, sau italian? Italian! Şi *eu* să-l împuşc? Ar fi din parte-mi cea mai ruşinoasă încălcare a drepturilor tale! *Tu* să-l

împuşti ! Ciano este ginerele *tău* ! Ciano este un italian de-al *tău* ! *Tu* să-l împuşti !... *Tu* să-l aduci înapoi în Italia, *tu* să-l trimiţi în faţa curţii *tale* marţiale italiene, *tu* să ceri judecătorilor italieni să fie condamnat la moarte ! *Tu*, nu eu !

Urechile Ducelui ardeau. În flacăra lor se reflectau chinuitoarele lui remuşcări pentru tot răul pe care l-a putut gîndi despre scumpul lui Adolf ! Aşadar, scumpul meu Adolf nu este un porc, ci un prieten ! Un prieten care înţelege să-mi rămînă prieten în cele mai grele împrejurări ! Scumpul meu Adolf, dincolo de cele mai imperioase necesităţi ale războiului, are înainte de orice, grija să-mi respecte susceptibilităţile mele naţionale. Se fereşte să se atingă de cele mai neînsemnate drepturi ale mele, pentru că ţine la independenţa mea de italian, ca la propria lui independenţă. Hitler este un om. Omul lui Nietzsche. Hitler nu vrea să-mi vadă ginerele împuşcat de soldaţii lui nemţi, ci-mi cere mie, Ducele-socru şi Ducele-italianul, să-mi împuşc ginerele meu italian, cu soldaţii mei italieni, cu gloanţele mele italiene, pe pămîntul meu italian !... Scumpul meu Adolf nu este un porc, ci un om !

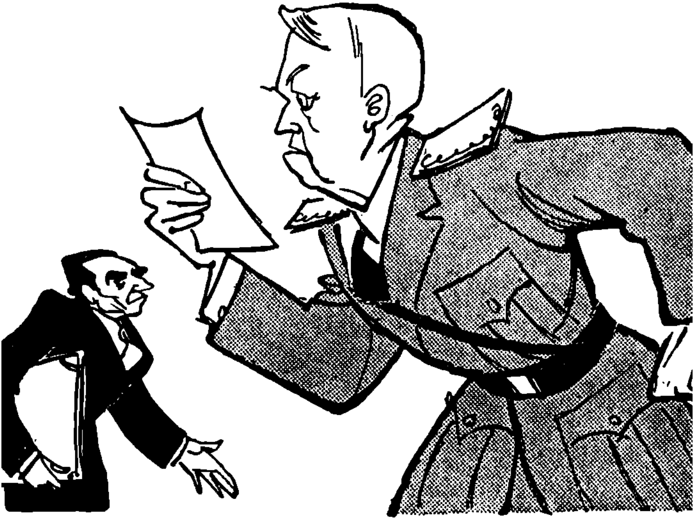
— Dar cine se poate gîndi altfel, scumpul meu Adolf ! strigă Ducele, entuziast. Îl împuşc cu bucurie ! Dacă mi-ar permite situaţia mea de şef al imperiului italian, l-aş împuşca eu, personal, cu mîinile mele... pentru că acest ticălos nu merită decît să fie împuşcat ca un cîine !

— Bun, dragă Benito ! Şi acum, am pentru tine o mică surpriză !

Se apropie de o uşă laterală şi o dădu larg în lături.

— Clara ! strigă Ducele. Claretta. Clarettina mea scumpă !

Führerul, discret, ieşi din odaie. Nu voia să se amestece în treburile interne ale aliaţilor săi.

XIX

Cît de interesantă e viaţa cu ciudatele ei întîmplări ! A trebuit să se găsească undeva, la mii de kilometri depărtare, o Americă de Sud, şi în această Americă de Sud să existe un oraş, Montevideo — şi în oraşul acesta să apară o gazetă, pentru ca Dezrobitorul să afle din coloanele ei, cît demult îl iubeşte propriul său popor romînesc, aici, în răsăritul Europei, după trei ani de guvernare. Nu demult — povestea corespondentul sud-american — pe cînd Dezrobitorul vizita cel mai mare magazin din capitala Romîniei, o doamnă, care se găsea în mulţime şi care, după cum s-a aflat mai tîrziu, aparţine celei mai vechi nobilimi romîneşti, a strigat deodată:

— Să dea dumnezeu să ne trăiască mareşalul încă mulţi ani, ca să facă ordine în ţara romînească !

Ce răsplată mai mare poţi să ceri neamului tău, decît să vorbească atît de frumos despre tine după trei ani de guvernare !

— Să dea dumnezeu să ne trăiască mareşalul încă mulţi ani, ca să facă ordine în ţara romînească!

Totuşi, ceva parcă nu-i suna bine la ureche, Dezrobitorului. Oare numai ordine face sau a făcut el în aceşti trei ani de guvernare? Dar tronul şi dinastia? N-a consolidat el tronul şi dinastia? Dar războiul sfînt contra păgînilor din răsărit, alături de cea mai mare putere militară din lume, Germania Führerului! N-a făcut el războiul? Dar bolşevicii şi bolşevismul? N-a stîrpit el pe bolşevici şi bolşevismul?

A făcut, deci, destule Dezrobitorul, ca să-şi asigure din partea ţării dragostea aceasta nemărginită, ale cărei ecouri să ajungă — deşi din păcate, incomplet — peste ţări şi mări, la mii de kilometri distanţă, tocmai pînă la Montevideo. Ţara a avut nevoie de o mînă de fier, s-o smulgă din ghearele lui Carol II spre a o vindeca mai întîi de rănile pe care i le-a pricinuit regimul lui de corupţie şi s-o salveze apoi de bolşevism. Şi providenţa i l-a trimis pe Dezrobitor, care a pus mîna pe sabie şi scurt, tranşant, milităreşte şi-a făcut şi-şi face drum neted, prin desişul celor mai încurcate probleme de stat spre cele mai luminoase soluţii. Probleme de stat? Probleme de stat cît păr în cap. Munţi de plîngeri se adună zilnic pe masa lui de la prezidenţie. « A ajuns o sută, o sută cincizeci de lei felia de pîine la restaurant !» Şi cu sabia, scurt, tranşant, milităreşte mareşalul îşi pune rezoluţia: « Cine-şi permite să mănînce la restaurant, poate să plătească şi cinci sute de lei felia de pîine !»... « Domnule mareşal, cu trenul este o adevărată nenorocire. De trei zile vreau să plec la Braşov şi nu-i chip»... Şi mareşalul răspunde, scurt, tranşant, milităreşte: « Dar dumneata, ce treabă ai la Braşov?»... În altă plîngere, mareşalul citeşte: « Domnule mareşal, ca să capeţi un bon de încălţăminte, trebuie să dai bacşiş o mie de lei»... La care, mareşalul, scurt, tranşant, milităreşte, se indignează şi scrie în colţul hîrtiei: « Cum? Bacşiş? Ţara încă n-a aflat că n-ai voie să dai nici un fel de bacşiş?»

O înţelegea, deci, bine mareşalul — cît de bine o înţelegea! — pe doamna care, după cum afirmă gazeta din Montevideo, a strigat în cel mai mare magazin din Bucureşti:

— Să dea dumnezeu să ne trăiască mareşalul încă mulţi ani ca să facă ordine în ţara romînească !

Erau cuvinte care veneau tocmai la timp să mai descreţească puţin fruntea nu îndestul de senină a Dezrobitorului.

Dar de ce nu era destul de senin Dezrobitorul? Trecea, oare, prin împrejurări grele?

Pentru mareşal nu existau împrejurări grele. Totuşi, dacă nu erau grele, erau neplăcute. Oricît de tare ai fi — şi era tare, Dezrobitorul ! — nu-ţi putea face plăcere să vezi cum Hitler, care a anunţat în iarnă că va porni ofensiva lui nimicitoare şi definitivă în primăvară, în primăvară s-a răzgîndit şi a anunţat că-şi va începe ofensiva la vară, iar vara a renunţat cu totul la ofensiva definitivă şi a dat ordin armatelor lui să treacă în defensivă definitivă ! Şi desigur că nu-ţi putea face nici o plăcere faptul că ruşii, în necontenita lor ofensivă, au eliberat acum şapte zile întreg Donbasul. Să pierzi acest nepreţuit Donbas, cu imensele lui izvoare de fier, cărbune, grîu, în care cel mai bun prieten al tău, Hitler, şi-a pus atîtea speranţe, nu prea este plăcut ! Cum nu prea este plăcut nici că armata sovietică se apropie în marş forţat de Nipru. Cum nu prea este plăcut nici să afli că regele Boris al Bulgariei a murit pe neaşteptate în împrejurări asupra cărora D.N.B.-ul nu suflă un cuvînt. Ori că danezii şi-au scufundat flota, pentru ca ocupanţii nemţi să n-o poată utiliza. Ori că Suedia a început să interzică tranzitul trupelor germane prin teritoriul ei, spre Finlanda. Şi cu atît mai puţin plăcut este să afli că Italia a capitulat şi că a acceptat să întoarcă armele împotriva fostului ei aliat, Hitler ! Toate acestea nu erau lucruri tocmai plăcute, de aceea nici nu făceau prea mare plăcere Dezrobitorului, care-şi pierduse cu totul pofta de mîncare şi somnul. Nici măcar ştirea că în urmă cu trei-patru zile Ducele a fost salvat din captivitate de Hitler n-a putut îndulci pesimismul Dezrobitorului. Răpirea de pe Gran Sasso este, fără îndoială, un act eroic, care va da de gîndit tuturor celor care-şi mai zic că Hitler este străin de orice sentiment de prietenie şi că-şi abandonează prietenii, cînd nu-i mai pot fi de folos. Iată că Hitler nu-şi abando-

nează prietenii și că-i ajută în nenorocire, chiar dacă ei nu i-ar mai putea fi de folos. Hitler este un bun, un mare, un cinstit prieten în ceasurile cele mai grele.

Dar salvarea Ducelui nu schimba cu nimic situația frontului, nici neplăcerea Dezrobitorului. Prima condiție pe care i-o pun cei de la Cairo pentru încheierea unui armistițiu este să facă ceea ce au făcut și italienii: să se rupă îndată de nemți și să tragă în ei. Și asta era cu neputință Dezrobitorului. Ca șef al statului romîn, Ion Antonescu s-a angajat față de Hitler să lupte alături de armatele naziste pînă la capăt. Și acuma, să tragă în prietenul Hitler? De ce? Dacă armata sovietică ar fi fost învinsă pe front și dacă teama de vreo răzvrătire bolșevică în țară ar fi, într-adevăr, înlăturată... poate... poate, nu este sigur, dar poate... poate atunci... și numai atunci, Dezrobitorul s-ar putea gîndi că nu mai are nevoie de Hitler și că nimic nu-l oprește să tragă în el. Dar deocamdată armata sovietică n-a fost învinsă... dimpotrivă, armata sovietică, victorioasă, înaintează necontenit. Iar bolșevicii din țară, în loc să se astîmpere, profită de victoriile sovietice și se întăresc. Are, așadar, voie Dezrobitorul să întoarcă armele împotriva marelui său aliat, Führerul, de care se simte atît de legat prin ura lui împotriva a tot ce este bolșevic sau bolșevism? Că aliații-i oferă pacea? Pacea? Dar ce înseamnă pacea, cu un stat sovietic victorios și cu comuniști liberi să facă în țară ce vor ! Ce să facă Dezrobitorul cu o asemenea pace, care, în cele din urmă, se va sfîrși pentru el în chip rușinos? Nu ! În aceste condiții, pacea nu înseamnă nimic pentru el. Încă n-a sosit ceasul păcii. În tot cazul, nu el va accepta să semneze ceva care ar aduce cît de cît a pace cu sovieticii—adică o pace cu comuniștii. Dacu, da ! Cu Dacu e altceva. Dacu n-a semnat cu Hitler nici un acord ! Dacu poate trata tot ce vrea, cu oricine. În Dacu are toată încrederea. Nici Dacu nu-i iubește pe comuniști. În plus, Dacu este om politic. Va ști cum să întoarcă lucrurile, ca să apere, pe căi lăturalnice, cauza sfîntă. Dacu, da !

Perspectiva începu să-l însenineze pe mareșal, cînd auzi în fața vilei un claxon. Sosise Dacu la întîlnire.

Fără nici un preambul, ci cu sabia, scurt, tranşant, milităreşte, mareşalul atacă miezul problemei:

— Domnule Dacu, eu sînt militar şi nu mă pricep în problemele politice. N-am partid, n-am prieteni. N-am decît ţara. Preia deci dumneata puterea şi fă-ţi un guvern. Poate să fie un guvern pur naţional-ţărănist, poate să fie şi un guvern din cine-ţi place... eu nu mă amestec! Eu am toată încrederea că orice guvern ai face, va fi tot guvern adevărat romînesc, care va încheia armistiţiul numai după cum dictează interesele adevărat romîneşti. Aşa că eşti liber, domnule Dacu, sa faci cum crezi că-i mai bine.

Dacu privi pe mareşal, dar gîndurile îi zburau spre dulapul lui cu dosare. Prieten vechi mareşalul şi foarte constant! Iar îi oferă guvernul. Ca la începutul regimului său de renaştere, cînd i-a spus aceleaşi cuvinte... Sînt militar!... Nu mă pricep în politică!... N-am partid, n-am prieteni, n-am cu cine face un guvern... Fă-l dumneata! Dumneata ai partid, ai prieteni... Exact ca acum trei ani. Numai că, între timp, mareşalul s-a făcut cu trei ani mai şiret. După ce a lăsat pe toţi pungaşii, în cap cu Miţa şi cu Ică, să jecmănească ţara ca pe vremea robiei turceşti şi, cu aerele lui de martir, nu s-a uitat nici pe sine, vrea să mă pună acuma pe mine să plătesc oalele sparte.

— Nu, domnule mareşal! răspunse el. Armistiţiul este ca şi războiul: o problemă de ordin pur militar. Războiul a fost început şi dus de militari, războiul trebuie să fie încheiat de militari. Numai un militar poate să judece cînd bătălia trebuie începută şi cînd trebuie încheiată. Eu sînt civil, domnule mareşal, şi aşa cum nu te pricepi dumneata în problemele politice, nu mă pricep nici eu în problemele militare. Încheie dumneata armistiţiul şi stăm de vorbă după aceea.

— Dar, domnule Dacu, dumneata nu pricepi? Eu nu pot încheia armistiţiul.

— De ce nu-l poţi încheia, domnule mareşal? Cineva care are autoritatea morală să înceapă un război, are şi autoritatea morală să-l curme.

— Este vorba de Hitler, domnule Dacu! Eu am obligaţii faţă de Hitler.

— Față de Hitler avem cu toții obligații, domnule mareșal. El și-a trimis, ca și noi, soldații la moarte contra dușmanilor noștri sovietici.

De uimire, mareșalul trebui să rumege cîteva clipe cuvintele lui Dacu spre a le putea înțelege:

— Prin urmare, domnule Dacu, dumneata ești împotriva armistițiului?

De rîndul acesta, Dacu se arătă și mai surprins decît Dezrobitorul:

— Eu, împotriva armistițiului? De loc! Eu am fost de la început împotriva războiului. Am fost și sînt pentru armistițiu! Dar pe cît se poate fără sovietici.

— Nu se poate de loc, domnule Dacu. Sovieticii sînt aliați cu anglo-americanii și nici unul din ei nu va încheia armistițiul fără celălalt.

— Că sovieticii sînt aliați cu anglo-americanii, poate. Dar eu nu sînt așa de convins, domnule mareșal, că anglo-americanii sînt aliați cu sovieticii.

— Totuși, domnule Dacu, după informațiile mele, anglo-americanii sînt supărați că nu ne grăbim să ne retragem trupele de pe front. Și dumneata știi, domnule Dacu, unde e frontul nostru: în Rusia Sovietică. Deci, iată că anglo-americanii, fie că se consideră, fie că nu aliații sovieticilor, au interese comune împotriva lui Hitler și nu vor să discute cu noi nici un fel de armistițiu, pînă ce nu ne retragem trupele de pe frontul sovietic și nu întoarcem armele împotriva lui Hitler.

Sfinxul ascultă, dar nu se grăbi să răspundă. Cugeta. După nervozitatea cu care-și învîrtea arătătoarele între palmele strînse, se vedea că în mintea lui se dezlănțuise o furtună de gînduri, din care va ieși, în cele din urmă, cuvîntul cel mare. Dezrobitorul aşteptă, nerăbdător, dar Sfinxul nu vorbi decît numai după ce găsi termeni destul de clari cu care să-și poată formula ideea:

— Domnule mareșal, orice ai spune, îmi vine greu să-mi închipui că un lord s-ar putea așeza la aceeași masă cu un bolșevic.

★

Ieri, dimineața, puțin după ce se despărțise de Dacu și revenise la președinție, Killinger i se anunțase pe neașteptate:

— Domnule mareşal, Führerul meu m-a însărcinat să vă comunic că s-a format noul guvern al Italiei fasciste republicane, sub conducerea domnului Benito Mussolini, şi că Germania l-a şi recunoscut. Pe de altă parte, Führerul meu vă roagă să-l recunoaşteţi şi dumneavoastră.

— Desigur că-l voi recunoaşte, excelenţă !

— Dar Führerul meu vă roagă s-o faceţi imediat !

— Desigur că imediat ! Voi cere imediat ministrului meu de externe...

— A, nu-i nevoie să cereţi nimic. V-am şi adus textul, sub care dumneavoastră veţi binevoi să vă puneţi numai semnătura.

Mareşalul luă hîrtia şi, în timp ce se apleca să iscălească, îl auzi pe Killinger:

— Ştiţi, domnule mareşal, Führerul meu primeşte în ultimele luni tot mai multe plîngeri că romînii nu se poartă faţă de oamenii noştri ca nişte aliaţi.

De spaimă, Dezrobitorul ar fi dat orice să-şi poată da lui însuşi explicaţii. De un singur fapt îşi amintea bine: în ziua cînd s-a aflat că Mussolini a fost mazilit, Ică l-a informat că un taxi a lovit foarte uşor o maşină particulară germană. Proprietarul maşinii, un neamţ înalt şi voinic, s-a repezit asupra şoferului, pe care l-a bătut pînă a căzut omul jos, ca o cîrpă. Între timp, lumea care trecea pe acolo, s-a oprit şi a început să ţipe la neamţ:

— Ce dai în el? Nu ţi-e ruşine? Veniţi aici să ne mîncaţi ultima bucăţică de pîine şi ne mai şi bateţi !... Neruşinaţilor ! Porcilor !

Mareşalul, cînd a auzit, s-a luat cu mîinile de cap:

— Şi cum, Ică? Aşa merge? Să insulte lumea pe un aliat al nostru? Şi poliţia? Ce a făcut poliţia?... Dar unde trăim, Ică? Se poate? Şi şoferul? Şoferul n-a fost arestat?

— Ce să mai fie arestat, domnule mareşal ! A murit de pe urma bătăii !

— Are noroc ! Merita să fie împuşcat ! Să se atingă un nespălat ca ăsta de unul din marii noştri aliaţi !

Atîta ştia mareşalul. Şi acum afla că asemenea incidente s-au înmulţit. Ce să-i răspundă lui Killinger? Ce explicaţii să-i dea?

— Excelenţă! zise el cu un glas pe care singur nu şi-l recunoştea. Nu ştiu nimic. Vă jur că nu ştiu nimic. Dar vă rog să-l asiguraţi pe domnul Hitler că lucrurile nu se vor mai putea repeta.

Generos, Killinger nu insistă şi sări, cu dezinvoltură, la alt subiect:

— Ştiţi, domnule mareşal! Führerul meu vă roagă să-mi arătaţi şi mie unde e Cairo.

Şi i se uită Dezrobitorului drept în ochi. Dar citi în ei atîta stupoare, atîta spaimă, atîta dezolare, încît, cuprins de milă, nu mai aşteptă răspunsul Dezrobitorului şi tot el vorbi:

— Domnule mareşal, sîntem vechi prieteni şi am atîta încredere în dumneavoastră, încît sînt convins că nu ştiţi unde este Cairo. De altfel aceasta este şi convingerea Führerului meu, care este în aceeaşi măsură convins că, dimpotrivă, ştiţi unde este regele Boris al Bulgariei... şi unde este o Danemarcă, o Belgie, o Franţă, o Olandă, o Iugoslavie, o Grecie... Şi Führerul vă roagă să-i spuneţi, prin mine, ce vor domnii aceştia care fac politică la Bucureşti? Să transformăm Romînia într-un teatru de război? Să ajungă Romînia o Saharā, ca teritoriile ruseşti pe care le părăsim azi, în defensiva noastră? Să-l aducem aicea pe Brebu?

Ceea ce se petrecea acum în sufletul mareşalului îl minuna pe însuşi mareşalul. Vestea, în loc să-l tulbure aşa cum s-ar fi aşteptat şi el, şi Killinger, stîrni în sufletul lui o mică încercare de revoltă. La urma urmei, de ce trebuie să iasă mereu numai el dator, cînd, în realitate, dator a fost şi rămîne tot marele său aliat şi prieten, Hitler!

— Brebu? Aşadar Brebu încă n-a fost executat? De ce? Şi nici nu va fi executat, excelenţă?

Killinger zîmbi larg şi mulţumit:

— Dimpotrivă, domnule mareşal! Führerul meu m-a însărcinat să vă transmit felicitările mele: Brebu va fi executat pînă în două zile. Dar pentru că ţine să fiţi complet mulţumit, ar vrea să-i comunicaţi urgent cum v-ar place: să fie Brebu împuşcat sau spînzurat?

Complet refăcut, mareşalul crezu că e de datoria lui să se arate şi el generos:

— Excelenţă, rămîne la libera alegere a domnului Hitler dacă să-l împuşte ori să-l spînzure pe Brebu. Eu nu înţeleg să mă amestec în treburile interne ale Germaniei.

*

Mereu bubuie tunul la Moscova. Kievul a fost eliberat de armata sovietică. De cînd Hitler l-a asigurat pe mareşal că ţine capătul cel bun, tunul bubuie la Moscova mai în fiece zi Pentru Briansk, pentru Nejin, pentru Novorosisk, pentru Lozovaia, pentru Biejiţa, Berdiansk, Cernigov, Poltava, Smolensk, Roslav, Kremenciug, Nevel, pentru trecerea Niprului, pentru peninsula Taman, pentru întreg Caucazul, pentru Melitopol, pentru Dniepropetrovsk, pentru Dnieprodzerjinsk, şi, în sfîrşit, aseară pentru Kiev, capitala Ucrainei. Mareşalul îşi cercetă harta şi-şi ridică ochii spre portretul lui Hitler, care atîrna pe peretele din faţă. Acest om a spus aseară că ţine capătul cel bun ! îşi zise mareşalul. Şi mareşalul repetă: Ţine capătul cel bun ! Ţine capătul cel bun ! Capătul cel bun ! Cel bun ! Bun !... Bun !... Bun !... Spera, în felul acesta, să poată adormi. Dar nu fu chip. O noapte întreagă rămase cu ochii în tavan — şi, cum se făcu ziuă, alergă la prezidenţie, unde-i ieşi Ică înainte, cu cearcăne la ochi şi cu o hîrtie în mînă:

— Un nou manifest, domnule mareşal ! Azi e ziua lor !... 7 Noiembrie !

— Dă-mi-l ! făcu mareşalul.

Şi îl citi singur, în gura mare:

— « Muncitori, ţărani, soldaţi !... Comitetul Central al Partidului Comunist a propus tuturor partidelor şi organizaţiilor patriotice formarea unui comitet naţional de luptă pentru eliberarea ţării, care să mobilizeze şi să unească toate forţele naţionale ale ţării, fără deosebire de clasă, partid şi religie, în frontul unic patriotic antihitlerist al poporului, pe baza unei platforme de luptă ! Organizaţiile patriotice antihitleriste au primit propunerea Partidului Comunist şi păşesc împreună la luptă pentru realizarea frontului patriotic. Însă unii din conducătorii partidelor democratice, care au dus în trecut o politică duşmănoasă Uniunii Sovietice şi

continuă şi astăzi cu această atitudine, sub diferite pretexte, sabotează crearea frontului patriotic şi refuză să intre în comitetul naţional, contribuind astfel la prelungirea războiului, la nimicirea totală a armatei şi împiedică salvarea ţării de la catastrofa naţională iminentă.»

Cu degetele crispate pe hîrtie, mareşalul mai mult gemu decît vorbi:

— Vorba mea, Ică! Bolşevicii ăştia sînt nişte... nişte... nişte...

— Şi este o vorbă foarte înţeleaptă, domnule mareşal! îi scurtă Ică suferinţa. Să nu uităm, însă, domnule mareşal, că aseară a căzut Kievul! Şi că, într-un moment cînd pierdem un punct atît de important ca Kievul, propaganda comunistă devine o primejdie reală! Prinde! Azi prinde orice, domnule mareşal!

— De ce să prindă? strigă mareşalul la Ică, aşa cum nici nu s-ar fi gîndit vreodată să strige la el. Ce au ăştia de aici cu Kievul? Ce-i treaba lor?

— E treaba lor, domnule mareşal, pentru că sînt comunişti şi asta fac comuniştii: instigă ţara să creadă că toate i se trag din cauza frontului şi a nemţilor. Că pîinea lipseşte din cauza frontului şi a nemţilor. Că toate s-au urcat la preţuri ameţitoare din cauza frontului şi a nemţilor.

— Mda! murmură mareşalul. Piaţa, într-adevăr, s-a scumpit. Şi comuniştii profită. Ar trebui s-o ieftinim, Ică. Neapărat! Acuma, înţeleg. Dacă ieftinim viaţa, punem cu botul pe labe pe comunişti! Este singura cale, Ică, să scăpăm de bolşevici!

— Eram convins, domnule mareşal, că dumneavoastră veţi găsi şi aici soluţia cea mai justă şi sigură. Dar dacă ieftinirea vieţii este singurul mijloc eficace contra bolşevismului, e şi cel mai greu.

— Greu nu se cheamă imposibil! hotărî mareşalul.

— Nicidecum, domnule mareşal. Lupt, domnule mareşal, lupt din toate puterile. Chiar azi am semnat nişte decrete noi, care, dacă vor fi aplicate cinstit, vor duce la o sensibilă ieftinire a vieţii.

— Ce decrete?

— Este vorba de noile preţuri de vînzare a apelor gazoase.

Mareşalul, care era un mare băutor de ape gazoase, deveni atent:

— Interesant! zise el.

— Sper, domnule mareşal! De mîine, sifonul mare transportat de fabricanţi la comercianţii cu de-amănuntul va costa doisprezece lei, iar sifonul mare, vîndut de comercianţii cu de-amănuntul, clienţilor, va costa paisprezece lei.

— Bun! aprobă, călduros, mareşalul. Doi lei cîştig la sifonul mare ajunge! Eu, eu, Conducătorul statului, n-aş cere mai mult. Şi sifonul mic?

— Sifonul mic va fi plătit de negustori cinci lei, şi de clienţi şapte lei...

— Excelent, excelent! Bravo, Ică! Şi care nu se supune, la puşcărie!

Dar, după acest prim val de entuziasm, mareşalul se lăsă cuprins de îndoieli.

— Şi crezi că atîta ajunge? întrebă el pe Ică. Nu cumva am mai putea face ceva pentru ţară?

— Ba da, domnule mareşal! Mai am un decret! E chestia bolilor venerice!

— A, bun! se încălzi din nou mareşalul. Nemernicul acela de Carol II şi camarila lui au umplut ţara de boli venerice.

— Da, domnule mareşal! Asta m-a şi făcut să stabilesc un regulament sever pentru combaterea bolilor venerice şi a prostituţiei clandestine. Amenzile se pot urca pînă la trei sute de mii de lei.

— De ce nu puşcărie?

— Nu se poate, domnule mareşal! Dacă dăm puşcărie, cine să plătească amenzile?!

— Ai dreptate! răspunse mareşalul, voios. Amenzile trebuie plătite. Avem nevoie de bani. Cheltuielile de război sînt mari. Fără amendă să nu scape nimeni.

Dar şi acest al doilea val de entuziasm se stinse îndată. Un vag sentiment de supărare, de îngrijorare, de deprimare, de ceva indefinit, dar dezagreabil, stăruia în sufletul mareşalului.

— Totuşi, Ică, încă nu văd ce ar fi de făcut.

Ică făcu un pas spre mareşal:

— Domnule mareşal!

Punea Ică atîta afecțiune filială în ton, încît mareșalul se simți răscolit de o tandrețe nemărginită.

— Ce este, Ică?

— Domnule mareșal, m-am gîndit toate nopțile din urmă la situația de pe front și la cea de aici, dar, mai mult ca la orice, m-am gîndit la dumneavoastră. Eu cred că în împrejurările acestea ar fi bine să faceți o inspecție în Vlașca. Faceți o inspecție, domnule mareșal! Poporul vă cere! O inspecție în Vlașca, în ceasurile acestea grele prin care trecem cu toții, v-ar face bine și dumneavoastră, și țării, domnule mareșal! Priviți afară!... Ce zi splendidă! Sîntem în noiembrie... dar cît de albastru e cerul! și ce aer calm și călduț! Ca-n primăvară! Pe o asemenea vreme, în Vlașca e un rai, domnule mareșal!

Mareșalul se apropie de fereastră:

— Este, într-adevăr, minunat. Să știi că n-ar strica să plec pentru o zi-două din București!

Cu fiecare cuvînt, mareșalul se convingea tot mai mult de necesitatea unei plimbări în Vlașca.

— Plec, Ică! Plec mîine dimineață! Ba nu! Plec azi! Plec imediat!

— Vă felicit pentru idee, domnule mareșal! zise Ică. După o călătorie de cîteva zile în Vlașca, vă veți întoarce cu puteri noi de muncă, domnule mareșal!

*

— Ce s-ar fi întîmplat cu Germania și cu Europa, fără un 8 și 9 noiembrie 1923 și în cazul cînd ideile național-socialiste nu ar fi cucerit Germania?

Hitler tăcu, își încrucișă brațele și-și scrută, cu ochii lui sfredelitori, auditoriul. Cu toate că prezența lui la Marele Cartier General era absolut indispensabilă pentru giganticele operațiuni de desprindere a armatei germane de inamic — și cu toate că de luni de zile n-a mai apărut în public și n-a mai rostit un cuvînt nici măcar la microfon, azi Hitler a ținut să fie la München, în mijlocul vechilor lui camarazi de luptă. Azi se împlineau douăzeci de ani de cînd el, împreună cu oamenii aceștia, a pornit de aici, de la berăria «Bügerbräu», putschul din 8 noiembrie 1923, care avea să deschidă calea partidului național-socialist spre putere. Și azi,

la o asemenea istorică aniversare, era cazul ca Hitler să întrebe omenirea dacă știe sau nu ce s-ar fi întîmplat cu Germania și cu Europa, fără un 8 și un 9 noiembrie 1923 și în cazul cînd ideile național-socialiste nu ar fi cucerit Germania.

Omenirea din sală, însă, rămînea mută. Știa că marele Führer nu punea întrebări ca să răspundă alții. Marele Führer putea să-și răspundă și singur. Altceva, însă, făcură cei mai vechi național-socialiști cînd auziră ce vrea să afle de la sine însuși Marele Führer: parcă ar fi fost înțeleși între ei, toți își aruncară ochii pe harta de pe peretele din față. Bine se întreabă Führerul nostru ! spuneau ochii lor albaștri de cea mai curată rasă ariană, scăldați în cea mai neariană melancolie. Ce s-ar fi făcut Germania fără un 8 și un 9 noiembrie, și în cazul cînd ideile național-socialiste nu ar fi cucerit Germania? Ce s-ar fi făcut? Ce s-ar fi făcut? Poate că astăzi nu s-ar fi întrunit la Moscova miniștrii de externe sovietic, american și englez spre a pregăti o întîlnire între cei trei conducători: ai Uniunii Sovietice, ai Angliei și ai Statelor Unite ! Care german ar fi visat, oare, acum douăzeci de ani, oricît de îndrăznețe ar fi fost speranțele ce și le-a pus în succesul putschului lui Hitler, că astăzi, după douăzeci de ani, Anglia și Statele Unite vor căuta să-și asigure prietenia Uniunii Sovietice? Ce s-ar fi făcut Germania fără un 8 și un 9 noiembrie 1923? Astăzi, desigur, n-ar fi ajuns să vadă această coaliție sovieto-anglo-americană, antigermană. Fără un 8 și un 9 noiembrie 1923, astăzi, în 9 noiembrie 1943, n-ar fi răsunat ca o detunătură de tun în inima fiecărui german de rasă pur ariană știrea că alaltăieri armata germană a evacuat Kievul ! Fără un 8 și un 9 noiembrie, Germania n-ar fi avut un Kiev — așa că n-ar fi avut nici ce pierde ! Pe cînd cu un 8 și 9 noiembrie a avut !... Ce s-ar fi întîmplat cu Germania și cu Europa fără un 8 și un 9 noiembrie?...

— Să vă spun eu ce s-ar fi întîmplat? îl auziră cei de la 8 și 9 noiembrie 1923 pe Führerul lor. Astăzi, Germania și Europa întreagă ar fi fost înghițite de bolșevici. Fără un 8 și un 9 noiembrie, astăzi n-ar mai fi existat nici o Europă și nici o Germanic. Bolșevicii ar fi ras de pe

fața pămîntului și oameni, și civilizație, și tot. Astăzi, Europa și Germania ar fi fost un cîmp pustiu, pe care ar fi rătăcit lupii. Dar am venit noi, germanii, care, cu jertfele noastre, am acoperit Germania de glorie și am salvat civilizația Europei. Gîndiți-vă bine! Fără un 8 și un 9 noiembrie, noi n-am fi cucerit rînd pe rînd, pe pămînturile sovietice, centre ca Brest-Litovsk, Riga, Bialistok, Smolensk, Viazma, Dniepropetrovsk, Kiev, Poltava, Orel, Harkov, Kursk, Rostov și atîtea și atîtea alte puncte de prim interes atît prin caracterul lor industrial, cît și prin importanța lor psihologică. Fără un 8 și un 9 noiembrie n-am fi ajuns să asediem Leningradul, Moscova, Stalingradul. Pe scurt, fără un 8 sau 9 noiembrie n-am fi cucerit regiuni imense prin întinderea și bogăția lor ca Ucraina, Crimeea sau Caucaz. Peste tot, vitejia noastră s-a arătat fără seamăn în istoria tuturor timpurilor. Am luptat, am învins și am înaintat într-un marș nestăvilit. Aceasta, datorită lui 8 și 9 noiembrie!... Că vor zice dușmanii noștri că toate pozițiile acestea au căzut din nou în mîna sovieticilor... să zică! Dar secretul acestor așa-zise succese sovietice îl știm numai noi: el se ascunde în noua mea tactică a scurtării cît mai rapide și mai substanțiale a frontului. Și aceasta tot lui 8 și 9 noiembrie 1923 trebuie să-i fim recunoscători: fără un 8 și un 9 noiembrie nici Germania, nici Europa n-ar fi putut asista la cea mai epocală scurtare a frontului din cîte i-a fost dat să vadă în istoria tuturor veacurilor. Vor zice dușmanii noștri că forțele armate germane care au ajuns pînă la Don și la Volga luptă astăzi pe Nipru, la cîteva sute de kilometri înapoi. Să zică! Noi am fost și rămînem mîndri de brava noastră armată, care, datorită lui 8 și 9 noiembrie, a putut înfrunta cu atîta eroism și gerurile iernii și noroaiele primăverii și arșițele verii și ploile toamnei, fără nici o defecțiune.

Gerurile, noroaiele, arșițele și ploile smulseră vechilor camarazi aplauze care se opriră numai cînd Führerul le făcu semn că vrea să continue.

— Și acuma, camarazi, tună el deodată, cu obișnuita lui extraordinară violență, ce cred domnii sovietici? Că noi am luptat în zadar? Ce-și închipuie ei? Că noi am

părăsit teritoriile acelea pe veci? Nu, camarazi! Dacă sovieticii gîndesc aşa despre noi, înseamnă că nu ne cunosc. Ei au început să-şi facă planuri de viitor, printr-o capitulare a noastră fără condiţii. Cu sau fără condiţii, eu nu cunosc cuvîntul capitulare! În vocabularul meu nu există cuvîntul capitulare, cu atît mai puţin capitulare fără condiţii. Ce este asta: capitulare fără condiţii? Dar cum: fără condiţii? Şi Ucraina? Şi Crimeea? Şi Caucazul? Cui să rămînă? Tot în mîna sovieticilor? Cu ce drept să fie stăpîni sovieticii pe Ucraina, pe Caucaz, pe Crimeea? Sînt, oare, ţinuturile acestea sovietice? Nu, scumpi camarazi! Pămînturile acestea sînt germane, pentru că pe pămînturile acestea a curs timp dc trei ani sîngele nostru german. Acolo se află nenumărate cimitire germane, în care zac milioane din cei mai scumpi fii ai Germaniei, morţi pentru cauza sfîntă germană. Acolo am silit populaţiile bolşevizate să prefacă, pe întinderi nemărginite, sămînţa otrăvită sovietică în grîu pur german şi astfel am putut hrăni, timp de trei ani, pe bravii noştri ostaşi cu adevărată pîine germană. Aşadar, numai un nebun şi-ar putea închipui că noi vom renunţa la pămînturile acestea stropite şi fertilizate cu sînge german. Sînt ale noastre şi Kievul şi Harkovul şi Gomelul şi Rostovul... tot... pentru că acolo se află osemintele sfinte ale atîtor milioane de tineri germani, care s-au jertfit pentru Germania noastră şi pentru civilizaţia europeană!... Gîndiţi-vă, scumpii mei camarazi! Noi nu putem capitula, şi în nici un caz nu putem capitula fără condiţii, pentru că sîntem un popor demn, un popor gata să-şi apere fiinţa lui naţională pînă la ultima picătură de sînge, pe teritoriul lui naţional, de la Atlantic pînă în Urali. Să ni se dea înapoi tot ce am cîştigat vitejeşte în Rusia pe cîmpul de luptă şi atunci vom discuta condiţiile în care am fi dispuşi să încheiem pacea. Dar pînă atunci, scumpi camarazi, continuăm cu aceeaşi înverşunare germană să ne apărăm drepturile noastre, pentru că în sufletele noastre arde încă vie flacăra lui 8 şi 9 noiembrie!... A lui 8 şi 9 noiembrie, care a ferit Germania şi Europa să fie cotropite de bolşevici. Şi acuma, scumpi prieteni, puteţi să vă răspundeţi şi voi ce s-ar fi întîmplat cu Europa, dacă nu s-ar fi ivit un 8 şi un 9

noiembrie şi dacă ideea naţional-socialistă n-ar fi cucerit Germania !

*

Cu firea lui simţitoare, Ionel Sănducu se uita mereu pe fereastră, să vadă cum i se dezvăluie natura, în toată superba ei nuditate, parcă şi mai orbitoare încă în pulberea drumului de ţară. Era o pulbere de aur, pentru că era stîrnită de maşina din faţă, care-l purta pe mareşal în inspecţie. Şi toate la un loc: soarele, cîmpul, praful, mareşalul, dădeau lui Ionel Sănducu o poftă nebună de a evoca amintiri.

— Mă, Nelule, mă ! zise el lui Nelu Pedicuristul, care alături de el, în fundul maşinii, îşi făcea nişte socoteli pe hîrtie, fără un dram de emoţie artistică faţă de întreg peisajul prin care trecea ca un orb. Vezi, Nelule, vălătucii ăştia de pulbere îmi amintesc de valurile de praf pe care le-am străbătut acum două veri !

Nelu îşi ridică ochii, văzu praf pe fereastră şi reflectă scurt:

— Da, da ! Parcă ar fi praful de atunci !

— Heeei ! oftă Ionel cu melancolie. Din păcate, azi nu mai sîntem în Stepa Nogailor, ca atunci. Azi ne aflăm în Vlaşca, mă Nelule ! Îţi dai seama diferenţa? Acum două veri ne ardea soarele de iunie, acolo, în răsărit, prin stepele ălora... pe cînd azi, soarele ăsta ne luminează la noi, în Oltenia noastră, cuminte, frăţească şi primitoare. Nu mai respirăm, mă Nelule, atmosfera de eroism şi de freamăt pe care am surprins-o în vara lui 42, printre dorobanţii şi vînătorii de munte din Crimeea.

Nelu, oricît ar fi vrut să uite de lumea aceasta, spre a se putea bucura liber de lumea cealaltă, a cifrelor, trebui să ridice capul:

— Ce are a face ! Principalul e ca mareşalul nostru să fie sănătos !

— Şi asta ! făcu Sănducu, plin de mîndrie. Nu-l vezi cum stă de vorbă cu oamenii de pe aici? La fel de voios cum era în 42, cînd am fost cu el în Crimeea. Poate să bată peste mareşalul nostru toate vînturile din lume, el îşi va continua trudnica lui luptă pentru renaşterea

ţării. Aşa cum aducea atunci, ostaşilor de dincolo de Nipru, puţin din recunoştinţa ogoarelor natale, aduce astăzi sătenilor de pe holde şi tîrgoveţilor surtucari ecoul poruncilor desluşite în privirile batalioanelor de la Alagir şi Bakşan. Acolo, peste Nipru, eliberarea dc bolşevism, aici, în satele şi oraşele munteneşti abia slobozite din delirul politicianismului, eliberarea de năravurile trecutului... Acolo, ca şi aici, porunca de preţuire a jertfelor !

— Pardon ! îl întrerupse Nelu. Acuma ştiu exact cu cît ne-a dat mai puţin Ică: cu cîte opt sute de mii de lei.

— Nu se poate ! strigă Sănducu, parcă ar fi strigat peste veacuri.

Dar strigătul lui sfîşietor nu era o contestaţie fermă a celor ce afirma Nelu. Nu era nici măcar un protest împotriva vreunei eventuale infamii a lui Nelu. Ci era ceva mult mai adînc şi mai uman: expresia unei dureri imense şi neputincioase. Sănducu avea toată încrederea în talentele de matematician ale lui Nelu. Reputaţia lui Nelu era de mult stabilită: la adunare, scădere, înmulţire şi împărţire, Nelu era neîntrecut. Dc douăzeci şi cinci de ani de cînd Nelu luptă pe tărîmul opiniei publice, s-au perindat la cîrma ţării zeci de guverne şi s-au perindat la finanţe, interne şi Siguranţă zeci de miniştri, zeci de secretari generali, zeci de directori generali şi de simpli directori, dar nici unul n-a încercat să-l tragă pe sfoară cu un ban. Toate eforturile lor n-ar fi dus la nimic. Nelu Pcdicuristul, însăşi personificarea exactităţii infinitezimale în contabilitatea opiniei publice, nu putea fi înşelat nici cu o milionimă de centimă. Şi, totuşi, s-a găsit astăzi, în ceasul renaşterii, cînd mareşalul a întronat cinstea în mînuirea banului public, unul care să-l ciupească dintr-o dată cu opt sute de mii de lei: licheaua de Ică, zis preşedintele Consiliului de Miniştri.

— Ba se poate ! făcu Nelu, care, mai calm decît ar fi meritat cifra de opt sute de mii de lei, îşi puse la loc stiloul şi hîrtia în buzunar.

— Şi tu ce ai de gînd, Nelule? strigă desperat Sănducu. Vrei să i-o iorţi? Ar fi o ruşine ! Este demnitatea noastră în joc, Nelule ! Drept cine ne ia accst domn? Nişte fraieri? Nu, Nelule ! Eu nu mă las fraicrit de un

Ică !... Cum vin la București, intru în el ! Sufletul i-l scot. În genunchi să mă roage, măgarul ! După ce am muncit cu toții atîta ca să scoatem dintr-un rahat ca el un monument național, să aibă obrăznicia să ne ciupească de dreptul nostru sfînt de mucenici ai condeiului?

Nelu, cu cincisprezece ani mai în vîrstă decît Sănducu și cu o experiență de viață de trei ori mai mare, răspunse potolit și tărăgănat, ca omul care-și cumpănește bine și gîndurile, și vorbele:

— Uite ce cred, Sănducule dragă ! Că ești mai prost decît pari. Eu nu ți-am spus că Ică ne-a pungășit, ci că ne-a dat mai puțin. Și mă tem că Ică nu ne-a dat mai puțin, numai așa, ca să ne dea mai puțin... Singur ziceai că nu mai sîntem în Stepa Nogailor, ca în vara lui 42, ci în biata noastră Vlașcă romînească... Așa că, ceea ce a făcut Ică știi ce e?

— Ce?

— Un semn trist al vremurilor. Dăm de fund. Facem noi gălăgie cît facem, dar toate le facem în gol. Am pus-o de mămăligă ! S-a isprăvit ! Poți să latri la lună, Sănducule, dar degeaba îl scoți pe Ică dator ! De îndată ce nu mai sîntem în Stepa Nogailor...

Nelu nu se mai osteni să vorbească, pentru că așa cum îl vedea pe Sănducu, cu bărbia în picpt, cu pleoapele lăsate, cu mîinile moi, în lături, înțelese că omul era pe deplin lămurit. Hapul e amar, dar trebuie înghițit !

Mașina se opri. Se oprise convoiul întreg, în frunte cu mașina Dezrobitorului. Cînd Sănducu și Nelu coborîră, mareșalul se și găsea în mijlocul sătenilor, în plină anchetă:

— Dumneata ești primarul?

— Da !

— Cum stai cu rachiul pe aici?

— Avem trei cîrciumi în sat, domnule mareșal ! Dar aseară, unul din cîrciumari a murit.

— Bravo ! făcu entuziast mareșalul. Frumos ! Sînt mîndru de voi ! Aici am vrut să aduc țara: s-o dezvăț de beție ! Bravo !... Am izbutit !... Un popor sănătos ca romînii n-are nevoie de cîrciumari și bețivi ! Cîrciumarii și bețivii ne-au guvernat sub Carol II !... Bravo ! Acuma sîntem guvernați de oameni treji !

Urmat cu sfială de mulțime, mareșalul porni pe ulița satului, se uită cu atenție în dreapta, se uită cu atenție în stînga, pînă se opri în fața unei ogrăzi cu o grămadă de coceni risipiți pe jos. Revoltat, mareșalul se răsti la săteni:

— Ce-i asta? Gospodărie? Cît o să mă mai lupt cu voi să vă conving să nu mai faceți atîta risipă de furaje? Mai mult putrezesc pe jos, decît hrănesc vitele!... Și ceaunul ăla de colo, de ce e răsturnat peste cenușă? Cînd o să ajung să văd în țara asta că vă îngrijiți ca lumea copiii și vitele? Este o rușine!... Să vedeți în Franța și Anglia vite și copii!... Eu am studiat la Londra și la Paris și știu!... Ți-e mai mare plăcere să te uiți la vite și la copii, nu ca aici, că ți se face silă de ei... Domnule primar, dacă se întîmplă să vă mai prind a doua oară în halul ăsta de neglijență, să știi că înfunzi pușcăria!... Dumneata răspunzi!... Eu nu pot fi peste tot!

Și către săteni:

— Eu nu vă îndemn decît spre bine! Munciți mai chibzuit, că munciți pentru voi, nu pentru mine!

Un moșneag din mulțime trezi interesul Dezrobitorului:

— Cîți ani ai, moșule?

— Vreo nouăzeci și trei!

— Bravo! Frumos! Dar copii ai?

— Ehei! Și nepoți!

— Bravo! Așa da! Te pomenești că ai și strănepoți!

— Păi am! Plodul ăsta e nepotul lui fecioru-meu Nicu!

Mareșalul se uită la copil și se minună cu cele mai calde cuvinte:

— Bravo!... Ian uitați-vă la el!... Un strănepot!... Priviți!... Patru generații de romîni de-ai noștri!... Și îngrijesc copiii de dumneata? Îți dau de mîncare?

— Îmi dau, să trăiți!

— Bravo! Așa, da!... Uitați-vă, oameni buni, la moșneagul acesta! Un om fericit! Copii, nepoți, strănepoți... Numai așa se întărește neamul! Bravo!...

Apoi, mareșalul îl întrebă din nou pe primar:

— Șeful agricol cînd a fost ultima oară în inspecție?

— N-a fost niciodată, domnule mareșal!
— Dar șeful serviciului sanitar?
— În iarna trecută!
— Și medicul?
— Medicul nostru a murit acu doi ani. De atunci n-a mai călcat altul pe aici.
— Registre aveți?
— Avem, domnule mareșal! Avem o odaie întreagă!
— Aicea e răul. Aveți prea multe. Să le reduceți. Înlocuiți-le cu grafice.
Și mustrător:
— Hei, ce bine ar merge, domnule primar, cu aceiași oameni, dacă v-ați face toți datoria. Eu unul... eu, Conducătorul acestui stat, nici n-am înjurat vreodată, nici n-am bătut, nici n-am făcut cel mai mic rău cuiva... eu, domnule primar, eu... dacă vrei să știi, în toată cariera mea n-am atins pe nimeni nici cu o palmă ... dar mi-am făcut datoria. Asta ar trebui s-o faceți și voi, primarii! Să nu bateți, să nu înjurați, să nu faceți nimănui rău, dar să vă țineți ca scaiul de oameni... cum mă țin eu scai de țara aceasta... și care nu-i om de înțelegere, dați-l pe mîna jandarmilor! ... Și să vedeți cît de repede se vor schimba lucrurile în țara aceasta.
Aici, mareșalul se opri, pentru că zărise, în umbra primarului, un omuleț scund, cu barba nerasă.
— Dumneata cine ești?
— Sînt institutor!
— Aici în sat?
— Aici în sat, să trăiți!
— Institutor aici în sat și umbli cu barba nerasă! Nu ți-e rușine? Uite, eu, Conducătorul, care am atîtea treburi și răspunderi pe cap încît n-am timp nici să dorm, și tot mă rad în fiecare zi!... Să faci bine să te razi și dumneata! Domnule primar! Să ai grijă ca de azi înainte domnul institutor să nu vină cu barba nerasă la școală. În fiecare zi să se radă!... Și, dacă nu se supune, faci raport la minister!
Abia acuma zări mareșalul copiii cu picioarele goale în praf:
— De ce umblați desculți, dragi copii? Domnule institutor! De ce umblă copiii cu picioarele goale?

— N-au ce încălța, domnule mareșal!

— Dacă n-au ce încălța, de ce nu-i înveți să-și facă pantofi din resturi de flanelă?

După aceasta, mareșalul începu să facă anchetă în una din gospodării. Femeia, înconjurată de vreo trei-patru mititei, începu să se vaiete:

— Sîntem unsprezece în bordeiul ăsta. Și n-avem nici de mămăligă. Pleacă și bărbatu-meu și ăl mai măricel la muncă, în zori, cu burta goală, și seara, tot cu burta goală se culcă.

— Foarte rău! strigă mareșalul, care se întoarse către mulțimea înghesuită dincolo de gard. Și vina mare e a dumitale, domnule primar!... De cînd sînt Conducătorul acestei țări, vă zoresc mereu să faceți și voi ceea ce face Patronajul la București. De Patronaj ai auzit, domnule primar? Ei bine! Asta-ți cer și dumitale! Să faci și dumneata aici ceea ce face și Patronajul la București! Și atunci să vezi ce bine va fi pentru țară și neam!

Veni rîndul școlii. Mareșalul lăsase școala la urmă, înadins. Își avea mareșalul ideile lui. În colțul unei cămăruțe care servea drept școală ardea o candelă.

— Asta ce este, copii? întrebă mareșalul.

— Colțul eroilor! răspunseră copiii în cor.

— Bravo! Așa! Morții și eroii neamului. Voi știți ce este un erou? Nu știți? Să vă spun eu: un erou este un soldat care moare pe front pentru țară.

Era un subiect care-i stătea la inimă Dezrobitorului în împrejurările de azi, mai mult ca oricînd. El își trimisese ostașii să moară pe front pentru țară, contra bolșevicilor. Cei care au murit, au murit!... Țara nu mai poate avea la ei nici o pretenție să lupte. Un erou trebuie să moară. Moartea este cea mai bună garanție a eroismului său. Dar, din nefericire, de la începutul războiului, s-a ivit o nouă categorie de ostași romîni: cei care fug de sub steagul Dezrobitorului și trec la inamic. Sînt soldați care nici nu luptă pentru cauza sfîntă, nici nu mor pentru cauza sfîntă, și nici nu sînt omorîți de inamic, cum ar fi preferat mareșalul să li se întîmple, decît să vadă ce face inamicul cu ei: îi hrănește, îi îmbracă, îi învață... și ei, după ce au avut

neobrăzarea să întoarcă dosul cauzei sfinte, mai au curajul să ceară sovieticilor autorizaţia să se organizeze în regimente care să lupte împotriva lui Hitler şi a Dezrobitorului. Însuşi Killinger a fost primul care a adus mareşalului vestea aceasta îmbucurătoare.

— Regret, domnule mareşal, că nu este cazul să vă transmit felicitări din partea Führerului meu. Soldaţii dumneavoastră, domnule mareşal, comit acte de trădare, pentru care mintea omenească nu poate născoci o pedeapsă destul de severă.

Era atît de încruntat reprezentantul celui de al treilea Reich, încît mareşalul roşi pînă la rădăcina părului:

— Soldaţii mei... trădători?

— Soldaţii dumneavoastră, domnule mareşal! De la Marele Cartier General mi se transmite că soldaţii romîni, trecuţi la inamic, şi-au constituit prima divizie de voluntari care se pregăteşte să lupte alături de armata sovietică...

Sugrumat de mînie şi ruşine, mareşalul abia putu îngăima:

— Divizie?

— Da!... Divizia Tudor Vladimirescu... Prima!... Pentru că asta-i numai începutul!

De aceea simţea mareşalul o simpatie atît de puternică pentru ostaşii morţi, singurii eroi dintre eroi — şi de aceea ţinea el atît de mult să insufle naţiei o dragoste de morţi, care să meargă pînă la cult: cultul eroilor.

— De ce nu învaţă copiii ce se cheamă cultul eroilor morţi pentru ţară? se adresă, apoi, mareşalul, institutorului. Dumneata nu ştii că azi ţara are nevoie, mai mult ca oricînd, de eroi? Cum să scoţi dumneata din aceşti copii nişte eroi care să moară pentru ţară şi tron, cînd ei nici nu ştiu ce se cheamă erou?... Te rog, domnule institutor, să familiarizezi pe copii cu eroii! Să aşezi la loc de cinste pe toţi morţii patriei pentru cauza sfîntă. Fără eroism, domnule institutor, nu se poate menţine o naţie... Dar exerciţii de tragere la ţintă faci cu elevii?

— Nu, domnule mareşal!

— De ce?

— N-avem arme!

— Rău, foarte rău!... Dar fotbal faceţi pe aici?
— Nu, domnule mareşal!
— De ce?
— N-avem minge!
Mareşalul se întoarse către aghiotantul său:
— Auzi, Enăchescule! N-au minge! În satul Crînguri din Vlaşca nu există minge de fotbal! Să li se trimită urgent una de la Bucureşti. Nu admit întîrziere! De aia stăm atît de prost: neamul nostru nu ştie ce este sportul... O minge pentru Crînguri! Ai notat, Enăchescule? Ba nu! Scrie două!... Imediat! Numai aşa vom întări ţara şi neamul... Cu tragere la ţintă, cu fotbal, cu gimnastică... aşa vom face din romîn un om nou, sănătos, viteaz şi rezistent la toate încercările. Ai notat, Enăchescule?... Două mingi de fotbal pentru Crînguri, Vlaşca!... Două!... Bună ziua, copii!
Dezrobitorul vorbea, dar sufletul lui cînta de mîndrie: pînă şi în momentele grele prin care trecea astăzi oastea lui de pe front, providenţa îl ajută să facă ceva hotărîtor pentru neam. Crînguri! Cine a auzit pînă acum de un sat care s-ar afla în judeţul Vlaşca şi s-ar numi Crînguri? Nimeni! Dar mîine, nu se va găsi om în toată ţara, pe buzele căruia să nu fluture cu admiraţie şi invidie numele acestui sat Crînguri, pe care Dezrobitorul s-a hotărît să-l ridice prin minge! Minge... mai bine zis: două mingi în satul Crînguri!... Dintr-un salt, aşadar, această nenorocită aşezare vlăsceană se va plasa în rîndurile celor mai civilizate sate din lume. Datorită cui? Dezrobitorului.
Mulţumit că dumnezeu l-a inspirat cum să recheme la viaţă pe aceşti crîngeni desculţi, flămînzi şi nebărbieriţi, Dezrobitorul străbătu drumul spre maşină între două ziduri groase de săteni înspăimîntaţi şi cu căciula în mînă. Dar, cînd să pună piciorul pe scară, Dezrobitorul trebui să şi-l tragă îndată înapoi. Din mulţimea aceasta mută se înălţa înspre cerul albastru un glas subţirel de copil:
— Să dea dumnezeu să ne trăiască mareşalul încă mulţi ani, ca să facă ordine în ţara romînească!
Mareşalului începu să-i tremure bărbia de emoţie.

— Enăchescule! zise el. Vezi cine a fost!

Fără să mai întrebe pe nimeni, Enăchescu răspunse:

— E fetiţa primarului, domnule mareşal!

Cît de interesantă e viaţa, cu ciudatele ei întîmplări! A trebuit să existe undeva în răsărit un Kiev şi a trebuit ca acest Kiev să cadă în mîna armatelor sovietice, pentru ca Dezrobitorul să vină pînă aici, în Vlaşca, să afle că dragii lui ţărani olteni au citit gazeta spaniolească din Montevideo!

XX

În şcoală, Mărunţelu a neglijat mult geografia. Pe vreme aceea, nici în ruptul capului n-ar fi crezut că de pe urma geografiei ţi-ai putea scoate o bucată de pîine, cinstit. Dar, de la război încoace, a început să se uite cu totul alţi ochi la geografie.

— Pentru geografie, zicea el, toată stima şi consideraţia ! În faţa geografiei-îmi scot pălăria pînă la pămînt.

Spunea exact ceea ce gîndea şi simţea. Atît la redacţie, cît şi acasă, camera lui de lucru era plină de globuri pămînteşti, de hărţi, de atlasuri, printre care Serafim ştia să se plimbe cu atîta detaşare, cu atîta siguranţă de sine, parcă toată viaţa numai asta ar fi fost: geograf.

— Unde-i Lisabona, Mărunţelule?

— Aici! spunea Mărunţelu şi direct pe Lisabona îşi punea degetul.

— Dar Madridul?
— Aici!
— Dar Istanbulul?
— Aici!
— Dar Geneva?
— Aici!

Era infailibil Mărunţelu. Cu neputinţă să-l fi prins cu o greşeală. Tot ce era oraş pe lume îi era familiar — aşa cum îi era familiar tot ce era bancă în tot ce-l interesa ca oraş. Numai un singur oraş îi dădea de lucru în ultima vreme: Teheranul. Nici nu ştia ce-i aia Teheran.

— Dar bine, mă Serafime! îi spuse într-o zi Nectarie la Capşa. Nu ştii ce-i aia Teheran? Un oraş, Serafime!

— Zvonuri! făcu, tăios, Serafim.

— Ce, mă Serafime? Ai căpiat? Cum zvonuri? Teheranul nu numai că-i oraş, dar e şi capitala unei ţări!

— Ce ţară, mă, ce ţară?

— Iran!

— Iran? N-am auzit! Zvonuri! Nu există aşa ceva! Zvonuri! Numai de zvonuri vă ţineţi. Sînteţi nişte măgari, zvoniştilor! Ruşine să vă fie! Dacă aş fi în locul mareşalului, pe toţi v-aş închide, zvoniştilor!

Dacă exista pe lume o specie vie pe care Mărunţelu o ura din tot sufletul era aceea a zvoniştilor. Urîtă buruiană zvonismul! Făcută anume să întunece minţile cele mai calme, cele mai lucide, cele mai logice, care, dacă ar fi lăsate în pace să judece singure, şi-ar da seama că situaţia nu este şi nu poate fi desperată. Dar aici era toată nenorocirea! Nu le dau voie zvoniştii. Cuprinşi de isteria zvonistă, zvoniştii iau în primire zvonuri gata amplificate şi le amplifică la rîndul lor, cu un colosal lux de amănunte, pe care le întăresc cu jurăminte că le deţin din sursa cea mai autorizată. Pe onoarea mea! Să-mi sară ochii din cap dacă te mint! Cel de la care o ştiu este un om de mare răspundere... nu pot să-ţi spun cine... dar cineva foarte important, care n-are nici un interes să mă mintă!

Minţeau zvoniştii cu neruşinare şi asta-l scîrbea mai rău ca orice pe Serafim Mărunţelu: minciuna.

— Înţeleg, zicea el, să minţi pentru un fleac oarecare, fără importanţă, care n-ar putea strica nimănui.

Dar să minţi ca să înnebuneşti ţara, asta e o crimă. Uită-te la ei!... Pe toţi i-a cuprins mitomania politică.

Aşa spunea Mărunţelu despre zvonişti: că ar fi atinşi de mitomania politică.

— Cetăţeanul, zicea el, indiferent de sex, care pătimeşte de boala aceasta, este un isteric, un agitat, un anxios, un om care, în loc să-şi vadă de treabă, caută cu frenezie acea otravă subtilă care-i ruinează din ce în ce sănătatea morală şi chiar cea trupească, şi-l face din om, neom.

Cu aceşti mitomani politici, isterici, agitaţi, anxioşi, care scoteau din minţi ţara cu zvonurile lor, încerca Mărunţelu să lupte:

— Aveţi nervii zdruncinaţi, nenorociţilor! Aţi face mult mai bine dacă v-aţi duce pentru o lună undeva, la odihnă, ca să nu mai vedeţi toate în negru! Lăsaţi-vă de zvonuri şi vedeţi-vă de treabă! Comparaţi jalnica voastră flecăreală, trista voastră neseriozitate, tragica voastră perseverenţă de a vă face unealta inconştientă a duşmanului, ca şi ridicola voastră omniscienţă, cu splendida tăcere, conştientă şi granitică, a simplului nostru soldat-erou, care, colo, departe, făureşte o ţară mîndră şi liniştită şi vă apără cu trupul lui pe voi, nerozii şi ingraţii, care vă pierdeţi aici vremea prin cafenele... şi nu vreţi să vedeţi cît de aproape este victoria!

— Care victorie? săreau toţi zvoniştii pe Mărunţelu.

— Ce mai întrebaţi care victorie? strigă Mărunţelu, desperat de atîta prostie omenească. Dar cîte victorii pot fi pe lume? Victoria finală!... Na, citiţi-l pe Goebbels!... «Şansele noastre de victorie sînt sigure!... Ele vor fi *cîndva* pentru noi toţi răsplata celei mai sublime vitejii.»

— *Cîndva?* îi răspundeau zvoniştii în bătaie de joc. Pe noi nu ne interesează ce va fi *cîndva*. Noi vrem să ştim ce este acu. Şi acu e vai de capul nostru!

Îngrozit de halul moral în care pot să cadă aceşti oameni din cauza fricii, Mărunţelu ridica mîinile la cer:

— Nişte nebuni! Ce să faci cu nişte nebuni! Să-i plîngi numai de milă, ca pe nişte nebuni!

Iar după fiecare scenă mai tumultuoasă pe chestia zvonurilor, Mărunţelu îşi făcea îndată valiza — care

se putea numi mai degrabă valijoară, atît de mică şi de modestă era — şi pleca în Elveţia, în Spania, în Portugalia, indiferent unde, numai să poată respira timp de cîteva zile niţel aer european. Nimic nu putea reface mai repede forţele sleite ale lui Măruntelu în lupta cu istericii aceştia, cu anxioşii aceştia, cu mitomanii aceştia, care scot ţara din minţi cu zvonurile lor mincinoase, decît aerul european al Elveţiei, Spaniei, Portugaliei. Unde mai pui că acolo, în Europa, avea plăcerea să mai întîlnească şi alţi factori de răspundere ai ţării, care fugeau şi ei pentru cîteva zile din Bucureşti, unde nu se mai putea trăi de răul zvoniştilor. Cel care părea că sufere mai mult decît toţi era nenea Sotir. De aceea, Măruntelu, oriunde cobora din tren: la Geneva, la Madrid, la Lisabona, îl întîlnea pe Sotir.

— Sotire ! Iar pe aici?

— Iar, mă băiete !... Pentru că acolo, vorba romînului, îmi pierd respiraţia. Acolo nu te poţi aşeza liniştit să-ţi mănînci muşchiuleţul, să nu vină unul să-ţi toarne peste cap o găleată cu zvonuri !

— Ca şi mine ! zicea Măruntelu. M-au făcut neom ăia, cu zvonurile lor !... Cel puţin aici în Elveţia... în Spania... în Portugalia...

— Se pare că şi în Suedia ar fi bine ! îi strecură Sotir, într-o zi.

— În Suedia? făcu Măruntelu.

— Da ! Cică... dar asta rămîne între noi... cică Miţa... coana Miţa a noastră... şi-ar depune micile ei economii în Suedia.

Măruntelu rămase cu urechile ciulite atît cît Sotir îi vorbi, dar îi răspunse în stilul lui: prompt !

— Zvonuri !

— Ce zvonuri, mă Serafime... că...

Măruntelu, să-l înghită de viu pe Sotir:

— Te-ai molipsit şi tu, neică Sotir? Şi tocmai pe mine m-ai nimerit? Eu fug de acasă să nu-i mai aud pe zvonişti, ca să te aud pe tine aici vorbind ca şi ei?

Îi era atîta silă de zvonuri, încît căzu în extrema cealaltă: pe cîtă vreme zvoniştii credeau în orice, Serafim nu mai credea în nimic. De asta nu vru să creadă că ar exista pe lume un Teheran. Teheran? Ce-i asta? Un oraş?

Zvonuri ! Şi aşa a ţinut-o morţiş cîteva zile: un oraş, Teheran? Zvonuri ! Pînă a venit D. N. B.-ul şi l-a trezit: există, într-adevăr, o ţară care se numeşte Iran — şi are Iranul acesta drept capitală un oraş: Teheran — şi în acest Teheran s-au întrunit şefii celor trei ţări aliate împotriva Germaniei naziste: Uniunea Sovietică, Anglia şi Statele Unite — care au stabilit, printre altele, deschiderea cît mai degrabă a unui al doilea front.

Al doilea front? Zvonuri ! Cam aşa îl mînca limba pe Mărunţelu să strige. Al doilea front? Zvonuri ! Dar cum să zici: zvonuri ! — cînd însuşi D. N. B.-ul domnului Hitler o spune şi o spune pe larg, cu detalii multe şi triste. De astă dată chestia e serioasă. Anglia şi Statele Unite nu mai pot tărăgăna lucrurile la nesfîrşit. În anul care vine, domnul Hitler îşi va avea un al doilea front. Nu cel din Italia. Ci un adevărat al doilea front, care să merite numele acesta sinistru: un front în apus.

Serafim, care era singur cu conştiinţa sub cămaşa lui albă şi cu telegrama D. N. B.-ului în mînă, îşi încuie sertarul, ieşi din birou fără să sufle un cuvînt şi, cum ajunse în stradă, o luă la goană înspre Lipscani. Dar cînd ajunse la negustorul de care avea nevoie în aceste mari momente naţionale, i se făcu negru înaintea ochilor. De la uşă, se întindea o coadă pînă la scările Băncii Naţionale, că nici nu-ţi mai puteai da seama unde se bătea lumea să intre mai întîi: în magazin sau la Banca Naţională.

Un moment, Serafim crezu că simpla lui apariţie îi va deschide imediat drumul spre tejghea. Dar simpla lui apariţie fu pentru el o decepţie: nimeni nu se arăta dispus să-i cedeze un milimetru din teritoriul cucerit. Serafim deveni aferat.

— Daţi-mi voie!... Este ceva urgent!... Chestie gravă !

— Aibi răbdare ! i se răspunse cu zîmbete rele. Că şi noi tot pentru ceva grav şi urgent am venit.

Ce dracu o fi? îşi zise Mărunţelu. Pesemne că nu mă cunosc !

Şi-şi schimbă stratagema: făcu gălăgie.

— O fi ! strigă el. Dar eu sînt eu !... Şi vă rog să nu fiţi obraznici !

— Obraznic ești tu ! îi răspunse cineva de la marginea cozii.

Serafim se uită și i se urcă sîngele în obraz: cel care-i vorbea așa era Mihăiescu independentul. Nemaipomenit ! Un flecușteț ca acest Mihăiescu să-i spună lui că-i obraznic.

— Mă ! zbieră Serafim la Mihăiescu, ca și cum nici nu l-ar fi cunoscut. Nu ți-e rușine? Tu știi cine sînt eu?

Toată coada rîse, în afară de Mihăiescu independentul, care-i răspunse și el lui Serafim, ca și cum nici el nu l-ar fi cunoscut.

— Da cine ești, mă? Un golan și un pungaș și un măgar !

— Măgar e mă-ta !

— Ba mă-ta !

Și toți să-i sară în ajutor lui Mihăiescu, deși Serafim recunoscu în coadă pe mai toți bunii lui prieteni, cu care aseară benchetuise la Capșa, dar care acuma îi rînjeau în obraz și-i ziceau tot felul de cuvinte urîte, ca unui străin, numai să nu-i facă loc mai în față.

— La coadă, mă !... Ți-o fi plăcînd ție înghesuiala, dar aici e coadă, nu înghesuială !... Coadă, mă !... Mă, n-auzi !... Dă-te înapoi, că acuși o să zbori după plastron !

Și parcă ar fi fost profeți ! Serafim spuse o vorbă, altul spuse o vorbă și mai tare... treosc-pleosc... și plastronul lui Serafim zbură, să juri că ar fi fost mîna lui dumnezeu, drept acolo unde-i era locul: la coada cozii.

O dimineață întreagă s-a tîrît Serafim cu coada, pînă a ajuns, în sfîrșit, la tejghea.

— O valiză, te rog !

— Poftim !

— Nu ! Una mai mare !

— Poftim una mai mare !

— Nu ! Una și mai mare !

— Una mai mare nici nu se fabrică !

— Atunci dă-mi două !

În stradă, cu geamantanele în mînă, se ciocni nas în nas cu Nelu Pedicuristul.

— Ce-i cu tine, Serafime? Te muți?

— Zvonuri ! răspunse Mărunţelu, grăbit.

— Ce vorbeşti? rîse Nelu cu gura pînă la urechi. Curios ! Că şi eu mi-am cumpărat două !

— Zvonuri ! repetă Mărunţelu, care dispăru, înghiţit de mulţimea de pe Lipscani.

★

În primele luni ale anului 1944, elita neamului, spre a putea opune o rezistenţă eficace impresiei proaste ce i-o făcea înaintarea pripită a armatelor sovietice, adoptă un nou strigăt de luptă:

— Romînul e norocos !

Cu conştiinţa că romînul e norocos, un nou suflu de optimism dădu noi aripi fanteziei celor mai aleşi fii ai neamului. Un nou sînge începu să curgă în vinele lor întinerite. O nouă energie dădu bici străvechilor lor aspiraţii spre mai bine ! Spre foarte bine ! Spre maximum de bine posibil !

— Romînul e norocos ! îşi comunicau ei reciproc credinţa în norocul romînului. S-a văzut în 1918. Mai toată ţara era ocupată de nemţi. Ceea ce a mai rămas se reducea la un teritoriu triunghiular de cîteva judeţe din nordul Moldovei, pe care Take Ionescu l-a numit pe drept cuvînt « Triunghiul morţii», pentru că era cu adevărat un triunghi al morţii: murea lumea de foame, de frig, de tifos exantematic. Rusia era bolşevizată. Franţa, pe punctul de a fi învinsă... Cine să-ţi mai vină în ajutor? Nimeni !... Eram prăpădiţi !... Scăpare nu mai exista pentru noi !... Aşa ne ziceam cu toţii, pentru că, în panica în care trăiam, am uitat că dumnezeu l-a făcut pe romîn norocos. Şi uite că tot dumnezeu ne-a amintit că romînul e norocos: nu numai că am scăpat de belea cu pielea întreagă, dar am mai ieşit şi cu cîştig. Pentru că romînul e norocos, ţara aia mică a noastră, de numai şapte milioane de locuitori, a devenit deodată o Romînie mare de şaptesprezece milioane de locuitori... Asta numai dintr-o înfrîngere ! Acuma vă închipuiţi cu cît ne-am fi ales dintr-o victorie. Pentru că romînul e norocos. Totdeauna a fost norocos. Şi-i greu de crezut că dumnezeu să ne fi părăsit tocmai acum şi să ne fi lăsat fără noroc. Nu se poate. Romînul

e norocos... Şi o să mai învingem şi acum vitregia soartei tot cu norocul romînului, nu cu aiurelile domnului Goebbels.

Nimeni nu mai credea în Goebbels. Toate cîte le spunea el ajunseseră pentru elita neamului simple aiureli. Frontul german a fost înfundat la Uman, armatele sovietice se revărsau fără putinţă de stăvilire spre graniţa de răsărit a ţării, dar radio Berlin continua să aiureze:

— Am pierdut primul război mondial pentru că am fost un popor doar ameţit de politică. Vom cîştiga cel de al doilea război mondial, pentru că acuma sîntem un popor politic.

— Am înţeles! comenta elita cu răutate. Asta o fi arma aia nouă a lui Hitler: politica. În asta îşi pune el acuma speranţa să-i bată pe ruşi: cu politica. Îi mulţumim foarte frumos, dar noi n-avem nevoie de armele lui. Avem armele noastre: Romînul e norocos.

— Ia mai daţi-l dracului pe Goebbels! strigau cei mai dinamici membri ai elitei. Mai bine să ne vedem de treburile noastre. Cum stă azi I.R.D.P.-ul, fraţilor?

— Scade!

— Vindeţi, fraţilor, vindeţi! Şi cum stă Reşiţa, fraţilor?

— Saltă!

— Cumpăraţi, fraţilor, cumpăraţi!

Cumpăraţi... vindeţi... vindeţi... cumpăraţi!... Toţi nepoţii de sînge sau prin alianţă ai lui Dacu şi Dinu, toate doamnele şi domnişoarele Veturiei şi Miţei, toţi înfipţii pămîntului lui Ică, toţi micii şi marii luptători care şi-au reintrat în drepturile lor, cu procente la procente, de pe urma războiului crucii... toţi erau prinşi, în primele luni ale anului 1944 — cînd trupele sovietice se apropiau de Prut — în vîrtejul celor mai neverosimile afaceri de acţiuni, de intervenţionisme, de exporturi, de importuri, de furnituri către stat, în tot ce a născocit dumnezeu bun de băut, de mîncat, de îmbrăcat, de pus la ciorap... Vindeţi... cumpăraţi... cumpăraţi... vindeţi!... Se cumpăra tot... se vindea tot... într-o goană, într-o învălmăşeală, într-o îmbrînceală atît de euforică, atît de febrilă, atît de dinamică, încît oricine ar fi vrut să vadă ce a izbutit să facă regimul de

la 6 septembrie după numai trei ani şi jumătate de guvernare şi numai doi ani şi jumătate de război, nu trebuia decît să-şi piardă cîteva minute; între orele unsprezece-douăsprezece dimineaţa, la Bursa de valori şi efecte, sau la oricare din filialele ei cu sediul fix la toate cafenelele, berăriile şi restaurantele, mari şi mici ale capitalei noii Romînii... Cumpăraţi... vindeţi... vindeţi... cumpăraţi!... După numai trei ani şi jumătate de lupte şi suferinţe, Dezrobitorul îşi putea vedea visul împlinit!... Cumpăraţi... vindeţi... vindeţi... cumpăraţi!... Rusul încă n-a ajuns pînă la noi. Şi, chiar dacă ar ajunge, romînul e norocos!... Cumpăraţi... vindeţi... vindeţi... cumpăraţi!

Nu se mai muncea la renaştere. Renaşterea era terminată. Stătea gata şi îngăduia să se bucure de ea oricine a ajutat pe Dezrobitor, prin muncă, ordine şi cinste, la lupta de încadrare a ţării în noua ordine europeană.

Desigur că cei care aveau mai multe drepturi decît oricine să fie veseli că ţara e renăscută erau prietenii devotaţi ai lui Dacu, care, hulpavi şi nevinovaţi, se alăptau de la renaştere, cum zice istoria că s-ar fi alăptat hulpavi şi nevinovaţi cei doi frăţiori latini Romulus şi Remus de la lupoaică — fără să se mai ocupe de treburile politice. Politica o lăsaseră toată pe seama lui Dacu. Dacu lua cunoştinţă de evenimente. Dacu pertracta. Dacu hotăra. Şi pentru că, în toate acestea, predominau gîndurile şi simţirile lui democratice, Dacu îşi convoca din cînd în cînd prietenii să le ceară votul pentru un *da* sau un *nu*, pe care el avea mîna liberă să le ia, dimpotrivă, drept un *nu* sau un *da*, sau nici *nu*, nici *da* — evident, nu în mod arbitrar, ci aşa cum dictau interesele neamului. Numai interesele neamului, care au adunat şi acum pe cei mai mari naţional-ţărănişti în casa figurii mondiale, spre a afla că bolşevicii tot nu se astîmpără. Belciug îi dăduse azi dimineaţă lui Dacu nişte detalii care-l făcuseră să-şi iasă din fire: la închisoarea din Caransebeş, deţinuţii politici ţin şedinţe, pun ţara la cale, fabrică manifeste pe care le strecoară dincolo de lagăr ca să ajungă în mîna muncitorilor, pe care-i instigă la greve şi sabotaje.

— În puşcărie... şi complotează! făcu Dacu.

— Ce complotează?

— Tot pentru Frontul lor democratic. Să încheiem cu ei cît mai degrabă Frontul democratic.

— Şi încă n-au ajuns să înţeleagă că nu vrem să ştim de nici un Front democratic? întrebă Iorgu Potecă.

— Nu! Încă nu vor să înţeleagă. Ştiu numai să ne ameninţe. Dacă nu facem cu ei Frontul democratic, ne vor supune judecăţii poporului.

Cel mai sincer amuzat rîse nepotul Romulus:

— Stau închişi şi ne ameninţă pe noi cu judecata poporului!

— Închişi, făcu Dacu, dar au umplut ţara de manifeste, prin care ne invită să învăţăm ceva din cele ce s-au petrecut în Italia. Pentru că guvernul Badoglio, zic ei, a tărăgănat ruperea alianţei cu Germania, armata lui Hitler a avut tot răgazul să ocupe Italia şi să facă din ea un teatru de război!

La aceasta, cei mai mari naţional-ţărănişti se uitară la ceas. Era ora zece şi treizeci şi cinci de minute. Îngrozitor!... Ora zece şi treizeci şi cinci de minute, cînd pe ziua de azi se anunţă bătălie mare la Bursă. Şi dornici cum sînt de a se vedea cît mai degrabă repuşi în drepturile lor, toţi aceşti războinici infatigabili freamătă de nerăbdare să se avînte în luptă exact la ora reglementară. Onoarea lor le cere întotdeauna să fie în primele rînduri, pentru că fiecare din ei are cîte ceva sfînt de apărat: ba un stoc de « Astre Romîne », ba unul de « Stele Romîne », ba unul de « Credite Miniere », ba de « I.R.D.P. »-uri, ba de « Reşiţe », ba — cum este îndeobşte cazul — de cîte ceva din toate, plus din multe alte asemenea distincţii germano-romîne, cîştigate cu sudoarea frunţii în zilnica lor trîntă cu duşmanul secular, pentru instituirea unei noi ordini europene... Şi Dacu vorbeşte, vorbeşte... cînd este ora zece şi treizeci şi cinci de minute. Pînă la ora unsprezece mai sînt încă douăzeci şi cinci de minute în totul!

Îngroziţi, cei mai mari naţional-ţărănişti fură fulgeraţi de aceeaşi aprigă teamă: oare şeful va avea destul bun-simţ să termine la timp consfătuirea?

— Şi în concluzie? îndrăzni Ohăbiţă.

— În concluzie? zise Dacu. Să intrăm în Frontul democratic şi să ne unim cu poporul, spre a ieşi din războiul cu sovieticii şi spre a întoarce armele împotriva armatei germane şi a lui Antonescu.

Nepotul Zaharia, care se mai uită o dată la ceas, începu să dea semne de enervare.

— Eu mă mir, unchiule, că-ţi mai pierzi vremea să te gîndeşti la toate aiurelile lor.

— Dar nici nu mă gîndesc!

— Atîta ar mai lipsi! făcu Romulus. Să încheiem pace cu bolşevicii, ca să ieşim din război! Ar fi o ruşine!

— Este o ruşine! făcu Dacu.

— O ruşine care ar păta tot trecutul dumitale istoric, unchiule! zise şi nepotul Zaharia.

— Ar fi o pată care m-ar scoate definitv din istorie, dragilor!

— Atunci, de ce ne-ai chemat? făcu Romulus, care se uită şi el la ceas.

— Ca să vă spun că totuşi ar trebui să ieşim din război.

Cei mai mari naţional-ţărănişti uitară că pînă la ora unsprezece mai sînt încă cincisprezece minute şi-l priviră, consternaţi, pe Dacu:

— Să ieşim din război? bîigui Romulus. Numai pentru că aşa vor bolşevicii ăia din închisoare? Dumneata, care l-ai înfruntat pe regele Carol II, să te iei după ce spun nişte puşcăriaşi?

— Nu mă iau după ce spun ăia, dragilor! Mă iau după front! Trupele sovietice au trecut Bugul la sud de Uman, au trecut Nistrul şi se apropie de Prut. În cîteva zile ne vom trezi cu ei în ţară. Vreţi război în ţara noastră?

— Nu! răspunseră toţi cei mai mari naţional-ţărănişti, deşi pînă la ora unsprezece mai erau zece minute.

— Nici eu! răspunse Dacu.

— Deci ieşim din război, domnule Dacu? întrebă Iorgu Potecă.

— Nu!

Din nou, cei mai mari naţional-ţărănişti rămaseră stupefiaţi.

— Nu ieşim din război? întrebă, în cele din urmă, Iorgu Potecă.

— Ba ieşim, răspunse Dacu, dar nu înţeleg să ieşim sub presiunea ălora din puşcării! Front democratic, da!... Partidul nostru naţional-ţărănist a fost dintotdeauna democratic, şi va rămîne în veci democratic. Front democratic chiar cu bolşevicii, fie!... Dacă anglo-americanii dau mîna cu ei cît ţine primejdia, trebuie să dăm mîna şi noi. Dar nu înţeleg să-mi impună bolşevicii în Front democratic nişte organizaţii bolşevice pe care nu le cunosc şi nu le stimez! Frontul Plugarilor! Ce-i asta Frontul Plugarilor? Frontul căror plugari? Plugari bolşevici? Să apere nişte plugari bolşevici interesele plugarilor noştri romîni? Dar noi, partidul naţional-ţărănist, pentru ce existăm?... Nu ca să luptăm pentru interesele plugarilor noştri romîni? Şi să vină nişte plugari bolşevici să concureze cu noi?... Sau Uniunea Patrioţilor! Aţi auzit vreodată să fi existat în trecutul acestei ţări romîneşti vreo Uniune a Patrioţilor, sau o Uniune a Sindicatelor?... Eu n-am auzit!... Nu ştiu!... Nu-mi trebuie!... N-am nevoie!... Nu vreau!... Nu accept!

— Dar ruşii înaintează! zise Romulus, uitîndu-se desperat la ceasornic.

— Să înainteze! făcu Dacu. Eu nu stau de vorbă cu ruşii. Stau de vorbă cu americanii şi cu englezii...

— Şi ce ai hotărît, unchiule?

— Am hotărît că nu pot lua nici o hotărîre pînă ce nu primesc un răspuns de la Cairo... Sînteţi de acord?

— Da!

Sfinxul se uită la ceasornic:

— Vă mulţumesc! Este ora unsprezece fără cinci. Sînteţi liberi.

Cei mai mari naţional-ţărănişti năvăliră, toţi grămadă, cu acelaşi elan, spre ieşire. Dacu notă: Trebuie să mă pregătesc de putere. Sînt singura forţă politică pe care o reclamă ceasul de faţă. Niciodată n-a fost atîta coeziune în partid ca acum, cînd ţara este în primejdie.

★

Azi-dimineaţă, Ică a fost silit, de dragul victoriei, să îndeplinească o sarcină penibilă, care apăsa mult şi simţul lui estetic şi simţul demnităţii lui personale.

A trebuit să vorbească muncitorilor de la fabrica « Vulcan» despre legătura temeinică dintre stat și întreprindere, dintre muncă și răsplata ei.

Cît timp le-a vorbit, Ică a simțit cum îl sufocă legătura aceasta temeinică dintre el și acești muncitori. Ce altă legătură temeinică poate fi între el și acești dușmani ai lui decît legătura dintre funie și spînzurat! Nu avea în fața lui oameni, ci ochi. Sute de ochi încinși de o flacără sumbră, în care Ică putea citi, pentru întîia oară în viața lui, un preaviz crîncen și fără apel: Ică, virtualmente ești concediat dintre cei vii... Și murmurele acelea, care parcă anunțau de departe venirea unei furtuni! Murmure, care la un moment au degenerat în strigăte disperate, e drept, dar atît de amenințătoare, încît Ică ar fi murit poate pe loc, dacă n-ar fi sărit poliția lui și a lui Killinger să-i scoată din sală pe acești bolșevici lipsiți de simțul recunoștinței și al bunei-cuviințe. De altfel, Ică își zice de mult că practic va fi mort în curînd. Numai presimțiri sinistre de moarte avea Ică! Numai moarte visa! Numai moarte vedea în jurul lui. Muncea, cum putea munci unul care are răspunderea întreagă a renașterii în spatele frontului — dar numai în virtutea inerției. Cu aceeași rîvnă ca și la începutul războiului predica munca, ordinea, cinstea, în virtutea inerției. Proslăvea noua ordine europeană, în virtutea inerției. Cerea luptă pînă la ultima picătură de sînge, în virtutea inerției. Primea mici omagii de la marii martiri ai războiului crucii, în virtutea inerției. Semna contracte, autorizații, acorduri, concesii, exporturi, importuri, în virtutea inerției. Se consfătuia zilnic, la ora cinci, uneori la șase după-amiază, cu cele mai alese fiice al țării de la Patronaj, asupra celor mai urgente și mai simțite mijloace de a alina durerile neamului, dar numai în virtutea inerției. Pe toate le făcea în virtutea inerției, fiindcă mintea și sufletul său nu mai aparțineau vieții, ci morții!... Ică, omul care s-a născut în zodia Săgetătorului, uitase cu desăvîrșire că mai este dator să trăiască încă treizeci și opt de ani buni și peste tot era urmărit numai de viziuni funebre: moarte, moarte, moarte! Cenușiu era cerul și beznă era în sufletul sărmanului Ică.

Dar de cînd era chinuit Ică de imaginea aceasta a unei morţi iminente? Oare de la capitularea armatei a şasea germane la Stalingrad? Sau de la arestarea lui Mussolini? Sau de la evacuarea Kievului de către nazişti? Sau de la Teheran?

Desigur că toate aceste nenorociri i-au dat destule nopţi albe vicedezrobitorului, pe care-l apuca mereu spaima să nu i se fi schimbat în rău horoscopul. Totuşi, nici una din aceste nenorociri n-a zguduit în asemenea măsură credinţa lui Ică într-un viitor luminos, ca moartea lui Ciano. Cum s-a cutremurat toată fiinţa lui Ică la vestea acestei crime înspăimîntătoare! Un socru să-l condamne la moarte pe propriul său ginere! Şi ce ginere! Un Ciano!... Ciano! Modelul lui Ică. Cea mai perfectă dublură a lui Ică! Fratele geamăn al lui Ică. De aceeaşi vîrstă cu el. La fel de tînăr ca el. Arzînd de aceeaşi inepuizabilă dragoste de viaţă ca el. Cu aceiaşi nepoţi la Olteniţa, ca el. Dar mult mai aproape de ei, decît Ică! Graniţă în graniţă cu ei!... Şi tot nu i-a fost chip să scape. A fugit de mîna răzbunătoare a socrului său — dar moartea a izbutit să-l ajungă din urmă şi să-l tragă înapoi, să-l lege de mîini şi de picioare de un scaun şi să-i tragă un glonte în ceafă!... Cît a gemut Ică în ziua aceea!... Un om tînăr... nici patruzeci şi unu de ani împliniţi... cu atîta putere de viaţă... cu atîţia bani depuşi peste graniţă... şi să moară de glontele infam al socrului său... al tatălui soţiei lui... al bunicului copiilor lui!... Era un asasinat abominabil de care se vor cutremura veacurile şi... Dar să lăsăm stilul... Ce facem?... Mai bine zis: Ce fac eu?... Să mă las la voia întîmplării? Să aştept pînă în ultima clipă? Nu-mi ajung avertismentele comuniştilor mei, care-mi vorbesc prin manifestele lor despre soarta care mă aşteaptă în ziua cînd vor putea ieşi liberi din închisori? Ce mai aştepţi, Ică? Fugi!... Fugi cît mai e vreme! îşi striga Ică.

Dar tot Ică îşi răspundea, îngrozit: Să fug cît mai e vreme! Bine! Aş fugi!... Numai că ar trebui să întreb şi zodia Săgetătorului dacă ea îmi dă voie să fug! Eu doar sînt obligat să trăiesc treizeci şi opt de ani buni. Cît de buni, nu ştiu. Zodia Săgetătorului n-a vrut

să-mi spună. Prin urmare, eu trebuie, pentru orice eventualitate, să fiu în măsură să înfrunt treizeci și opt de ani foarte buni! Cei mai buni! Să nu mă prindă zodia Săgetătorului că-mi bat joc de sentințele ei. Și pentru acești treizeci și opt de ani foarte buni, cei mai buni, încă n-am bani destui. Tot ce mi-am putut agonisi de pe urma muncii mele de șaptezeci de ore pe zi pentru renașterea țării, nu-mi ajunge nici pe un sfert. Restul se mai află aici, în țara aceasta a mea. Prin urmare, cum să fug, așa, pe nepusă masă și să las aici, în țara aceasta a mea, ceea ce mi-e mai drag pe lume: mai întîi banii, apoi banii și în sfîrșit, banii! Nu se poate!... Nu se poate! Nu se poate!

Protesta Ică, se zbătea, urla în cleștele a două imperative la fel de încăpățînate: primul, acela că trebuie să fugă imediat, deoarece încă nu-i pregătit pentru moarte; și al doilea, că trebuie să mai rămînă aici, în capul renașterii, deoarece încă nu-i pregătit pentru viață.

De aceea era atît de trist Ică în ultima vreme. Nimic nu-l distra. Nimic nu-l făcea să zîmbească. Nici măcar cînd îl auzea pe Măruntelu cum comenta înaintarea armatei sovietice:

— Aruncîndu-se asupra Europei, Rusia se aruncă asupra unui vîrf de suliță. Cei care știu ce s-a petrecut cu imperiul roman, după ocuparea Greciei antice, înțeleg foarte bine cum procesul de dizolvare a unei puteri începe o dată cu cel mai mare succes al ei!

Nu zîmbea Ică, nici măcar cînd îl auzea pe Dittmar, comentatorul german militar de la Berlin:

— Din punct de vedere tehnic, noi am fost întrecuți de inamic. Lucrul este explicabil, pentru că este natural ca, în materie de tehnică, întîietatea s-o aibă cînd unul, cînd celălalt dintre adversari!

Era Ică într-un asemenea hal de depresiune, încît pînă și Goebbels a ajuns să nu-l mai poată distra cu strigătele lui de triumf:

— Pentru poporul german este nu numai o cinste, ci chiar un avantaj de a avea la sfîrșitul acestui război o serie întreagă de orașe distruse... Poate că este mai bine pentru Germania că inamicul său îi subestimează voința de victorie, căci dacă inamicul ar ști cu cîtă

dîrzenie duce poporul german greutăţile acestui război, atunci probabil că nu ar mai încerca traducerea în fapt a invaziei plănuite şi pregătite. Pe cînd aşa, aşteptăm invazia. Invazia? Să vină ! O aşteptăm fără alte comentarii ! Nu vom găsi niciodată o şansă atît de favorabilă, pentru a da războiului o întorsătură decisivă ! Niciodată n-am crezut atît de puternic în victoria germană, ca în săptămînile acestea din urmă.

Ică se uita pe hartă să mai vadă o dată ce a putut întări în săptămînile acestea din urmă credinţa lui Goebbels în victoria finală — şi admise că Goebbels nu exagerează. În săptămînile acestea din urmă — adică de la data de 11 ianuarie 1944, de cînd Ică şi-a fixat noul său calendar, pentru că în acea zi Ciano a fost executat — armata sovietică a eliberat Sarni, Krasnoe-Selo, Peterhof, Novgorod, Gatcina, Novosokolniki-Ciudovo, Kinghisep, Rovno, Luck, Nicopol, Staraia Rusa, Krivoi-Rog, Cherson, Jmerinka, Moghilău, Tarnopol, Kameneţ, Viniţa, Pervomaisk, Podolsk şi aşa mai departe... succese care, într-adevăr, nu puteau decît să ridice la înălţimi încă neatinse credinţa lui Goebbels în victoria germană.

Şi, totuşi, Ică rămînea trist. Zîmbetele spontane dispăruseră de mult de pe buzele lui Ică, iar cele oficiale ajunseseră pentru el un adevărat chin. La ce bun că doctorul Goebbels vorbea atît de frumos despre victoria finală care întîrzie—şi cine ştie cît va mai întîrzia ! — dar este absolut sigură, dacă pe front trupele sovietice înaintau, în timp ce aici, în ţară, comuniştii îşi luau din ce în ce mai mari libertăţi să amărască tot ce mai era de amărît în sufletul întunecat al lui Ică cel vesel de altădată. De frică, vicedezrobitorul închidea ochii şi de furie îşi răcnea, ca în primele zile, cu ochii închişi, ordinul lui favorit:

— Curăţaţi locul !

Locul se curăţa peste tot. În drumul armatelor germano-aliate în retragere erau împuşcaţi, în lagăre şi închisori, deportaţii şi deţinuţii comunişti şi antifascişti. Iar în ţară, toţi cei prinşi că ar lucra, prin manifeste, prin întruniri clandestine, sau prin propagandă izolată, de la om la om, pentru ruperea alianţei cu

Hitler şi întoarcerea armelor contra armatelor lui — erau zvîrliţi îndărătul gratiilor, la Văcăreşti, la Caransebeş, la Aiud, la Mislea, la Tîrgul-Ocna, la Lugoj, la Mărgineni, sau, pur şi simplu, în temniţele poliţiei şi siguranţei.

Totuşi, Ică trebui să constate curînd că şi curăţenia aceasta generală o face în virtutea inerţiei. Aresta, tortura, ucidea, dar inima lui continua să se zbată între frica de moarte şi dragostea lui de viaţă bună. Foarte bună ! Cea mai bună !... Să trăieşti toată vremea între viaţă şi moarte ! Şi să mai fii şi drăguţ cu aceşti muncitori bolşevici, care te frig cu privirea lor rea pentru că ai venit să-i decorezi în numele regelui, în loc să-i împuşti — şi să li te adresezi în fraze alese, ca să creadă că vorbeşti cu ei ca de la egal la egal: el, muncitor, mareşalul, muncitor, ăştia, muncitori... ca între muncitori !... Hei, dacă n-ar fi silit ! Dar este !... În numele Führerului, Killinger i-a atras ieri atenţia că momentul cere să te faci de urgenţă frate bun cu muncitorii. Frontul se sprijină pe muncitorii din spatele frontului. Dacă muncitorii aceştia, îndrumaţi de comunişti, vor zice într-o zi: nu !... soldaţii de pe front nu vor mai avea un singur cartuş cu care să tragă ! Trebuie deci să te ţii de muncitori. De muncitori, nu de comunişti. Să nu faci confuzie. De muncitori. Coboară-te pînă la ei, linişteşte-i, spune-le că eşti sînge din sîngele lor, că eşti frate bun cu ei, că viaţa ta ar fi o povară dacă i-ai şti pe ei, fraţii tăi, nedreptăţiţi şi nefericiţi... Spune-le cîte-n lună şi-n stele. Asta-i va măguli şi-i va muia. Trebuie !... Dar, încă o dată, fii cu băgare de seamă. Să nu faci confuzie între muncitori şi comunişti. Comuniştii rămîn pentru noi ceea ce sînt: comunişti. Duşmanii noştri de moarte. Tu trebuie să vorbeşti muncitorilor !... Vorbeşte-le ! Şi Ică le vorbea.

Vorbea şi-i venea să intre în pămînt de ruşinea propriei lui decăderi ! Iată-mă acuma frate şi cu ăştia !... Doamne !... Scump mă mai costă cei treizeci şi opt de ani buni cît mai am de trăit... Dar cum ajung la ei, dacă de aici mi-e frică să nu plec prea tîrziu şi acolo mi-e frică să n-ajung prea devreme !

Dar, oricît ar fi vrut, Ică nu putea să acopere răcnetele inimii lui desperate: Şi eu ce mă fac? Stau? Plec?...

Ce mă fac? Pot să stau? Rușii înaintează. Rușii au cîștigat de partea lor chiar pe prizonierii romîni, care se constituie acum în divizii gata să tragă în mine și-n nemți... Să plec? Cum să plec? Pot să plec?... Ce mă fac? Ce mă fac?

— Ce mă fac, Colombino dragă? puse el aceeași întrebare, după-masă la cinci, delicioasei fiice a Patronajului, Colombina Prisăcel. Ce mă fac?

— Dar ce ai, dragul meu? întrebă, cu accentul ei angelic, drăgălașa Colombina. Ți-am făcut vreun rău?

— Tu? răspunse duios, dar trist, Ică. Dacă aș avea toată viața parte numai de răul pe care mi l-ai făcut tu, m-aș simți în al șaptelea cer. Dar sînt alții, scumpo! Alții care-mi vor răul!

— De ce, dragă Ică? De ce-ți vor răul?

— Nu știu de ce, dar presimt că-mi vor răul! Și nu știu ce să fac să mă liniștesc, Colombina mea!

Colombina Prisăcel, în timp ce-și aranja la loc coafura nițeluș deranjată din pricina durerilor neamului, răspunse:

— Eu, dragă Ică, în locul tău, m-aș duce la ghicitoare!

Sfatul Colombinei nu-i aducea nimic nou lui Ică.

— Dar mă duc, dragă!... Mă duc la ea mereu!

Colombina se întoarse brusc spre el:

— La cine?

— La doamna Astromanda Nostradama!

— Și ce-ți spune?

— Că o să fie bine!

— Atunci ce mai vrei?... Mai du-te o dată la ea!

Și începu să-și împingă o șuviță de păr în dosul urechii, dar, inspirată, se întoarse iar către Ică:

— Ce-ar fi, Ică, să te mai duci și pe la alta? Am eu una... cred că Astromanda ta nu-i ajunge nici la călcîie! Ea e aia care mi-a ghicit că o să te întîlnesc și că o să te iubesc!

Vicedezrobitorul, care-și consulta dulapul de cravate, sări ca fript:

— Serios? Cum o cheamă?

— Salamandra Perrucchia!

— Italiancă?

— O fi! Șade în Grant! Dar știi ce-ți ghicește!... Nici nu poți să-ți închipui ce-i în stare ea să-ți ghicească!

A doua zi dimineaţa, Ică bătu la uşa Perrucchiei, teribil de emoţionat, ca şi cum azi pentru întîia oară trecea prin botezul forţelor oculte. Emoţia crescu şi mai mult cînd se găsi în faţa femeii. Oacheşă, foarte oacheşă, cu ochi mici înfundaţi în orbite, cu obrajii supţi şi pomeţii proeminenţi, Perrucchia era în mod ideal asortată atmosferei Marelui Mister. Salamandra Perrucchia nu mai era Astromanda Nostradama, ci Salamandra Perrucchia. Dar în schimb... miracol al forţelor oculte !... Ică întîlni aici aceeaşi fioroasă bufniţă împăiată, acelaşi picior pirogravat, aceeaşi lampă cu gaz, acelaşi făraş cu gunoi şi aceeaşi întrebare-motor:

— Cînd te-ai născut?

La care Ică dădu acelaşi răspuns:

— În noiembrie !

Şi încă o dată — o, miracol al forţelor oculte ! — la răspunsul lui Ică, Salamandra Perrucchia ghici la fel ca şi Astromanda Nostradama:

— În luna noiembrie? Asta înseamnă că te-ai născut în zodia Săgetătorului ! Cel care se va naşte în această zodie va fi cu mintea bună şi cu socotinţă, înţelept, cucernic, iubitor de chipul cel duhovnicesc, drept, smerit, ruşinos şi norocos. Sfătuitor bun, de răul nimănui nu se bucură. Frumos la stat şi la obraz, minunat va grăi, va fi tare în putere, bun la minte şi socotit la faptă. Dacă va trece de treizeci şi trei de ani, va ajunge la şaptezeci şi opt.

Ce-i mai lipsea lui Ică? Să se vadă cît mai degrabă în tramvai. Dar forţele oculte abia începură să se dezlănţuie:

— Pe dumneata cum te cheamă? întrebă Perrucchia cu ochii în cărţi.

— Costache ! răspunse Ică, cu promptitudinea omului care era de mult în comerţ cu forţele oculte.

— Exact ! recunoscu Perrucchia. Aşa scrie şi aici... Acuma, ascultă ce-ţi spun: în căsnicia dumitale, nu prea eşti fericit. Bănuieşti femeia de ghindă cu care te-ai căsătorit că te înşeală ! Dar nu te înşeală. Îi place numai să te necăjească, dar ţi-e credincioasă. Foarte credincioasă ! Aşa spun cărţile, domnule Costache. Şi cărţile nu mint !

Ică ascultă și căută să-și aducă aminte dacă e căsătorit sau nu, dar, oricît ar fi vrut să cunoască adevărul, nu izbuti. Este drept că de cîtăva vreme suferea de amnezie. O boală destul de urîtă, mai ales pentru un om tînăr ca el, amnezia ! La patruzeci și doi de ani să nu mai fii stăpîn pe memorie ! Să uiți ! Și cum să uiți !... Tot !... Astfel, oricine încerca, în zilele din urmă, să-i aducă aminte, fie la telefon, fie prin bilete anonime, deci foarte obraznice, despre unele fapte ale lui din acești trei ani de renaștere, dădea greș. Ică nu-și amintea. Și era îngrijorat Ică. O singură mare consolare avea: că de amnezia aceasta a fost lovit și mareșalul. Și toți membrii guvernului. Și toți factorii de răspundere colaterali. Toți începuseră să uite. Doar așa, din cînd în cînd, își mai aminteau cît bine au făcut țării, cînd au cununat într-o singură zi cinci perechi și au botezat cinci nou-născuți. Încolo, să-i tai ! Nu mai știau nimic !... Ca și Ică. De aceea, Ică atribui amneziei nenorocirea de a nu-și putea aduce aminte cum arată nevastă-sa, dacă îl face gelos sau nu-l face gelos — și dacă, în genere, are nevastă sau nu. Ceea ce, se înțelege, n-o obliga la nimic pe doamna Salamandra Perrucchia, care continuă:

— Dumneata, domnule Costache, ești de meserie... Ce meserie ai, domnule Costache?

— Profesor de gimnastică !

— Adevărat ! ghici Salamandra. Profesor dc gimnastică. Scrie și aici. Ai să ajungi departe ! Uite, vezi cartea asta?... Semn că ai să ajungi departe !... Director !

Inima lui Ică porni în galop. Femeia mergea drept pe linia destinului lui. Lui îi era scris să ajungă departe. Și a ajuns. Dar ea îi proorocea că va ajunge și mai departe. Din profesor de gimnastică, director de gimnastică... adică din vicedezrobitor... Doamne !... Încă n-a atins treapta cea mai înaltă ! Va mai urca ! Abia de aci înainte va mai urca... Merită această Perrucchia să...

— Dumneata o să ai mare bucurie de la copii !

Instinctiv, Ică începu să se caute prin buzunar. Știa că orice părinte poartă asupra lui o fotografie de-a copiilor. El nu ținea minte să aibă copii. Tot din pricina amneziei. Dar, dacă doamna Salamandra zice, desigur

că are. Căută cît căută, dar, decepţionat că nu găseşte nimic, se uită la ghicitoare, cu o umbră de îndoială în ochi. Perrucchia, însă, de asta era ghicitoare: ca să ghicească. Şi ghici:

— Vei avea doi copii: un băiat şi o fată. Şi băiatul îţi va da două nepoate şi un nepot, iar fata, doi nepoţi şi o nepoată !

Ică răsuflă uşurat. Aşa da ! *Va avea* şi copii şi nepoţi! Va fi, deci, şi tată şi bunic. Socoteala răspundea întocmai. Salamandra Perrucchia confirma cu punct şi cu virgulă tot ce i-a ghicit şi madam Astromanda Nostradama: va mai trăi încă treizeci şi opt de ani buni, fără să aibă a se teme de nici o surpriză. Cel care va hotărî ceasul cînd va trebui să fugă de aici nu va fi el, ci destinul care-l păzeşte. Or, deocamdată, destinul acesta nu i-a dat nici un avertisment. Aşa că el poate lupta mai departe, în linişte, pentru renaşterea ţării şi pentru cei treizeci şi opt de ani buni ai lui.

Astfel, în dimineaţa aceea, apăru la prezidenţie în locul lui Ică cel trist, vlăguit şi îmbătrînit, un Ică nou, întinerit, vesel, plin de energie, care, de îndată ce se aşeză la birou, puse mîna pe telefon:

— Alo, justiţia !... General Prăjescu?... Cînd începi procesul Uniunii Patrioţilor? Mîine?... În regulă !... Şi sentinţa e gata?... Să aud !... Bun !... Bun !... Foarte bun !... Să se sature dumnealor de instigaţii la anarhie !... Alo ! Internele !... Drojdierule !... Dă ordin lumii să-şi verifice camuflajul din vreme şi să-şi ţină la îndemînă o valiză cu lucruri de primă necesitate, ca să coboare cu ea în adăpost în caz de alarmă !... Alo ! Colombina?... Salamandra ta merită o mie de pupi ! Să vii după masă la cinci să ţi-i dau pentru ea !

— Vin ! Şi mie o să-mi dai, pentru mine, un colier, dragă Ică !... Am găsit unul... un vis ! O să-ţi placă !... Şi o brăţară !... Să vezi, scumpe Ică, brăţară !... Îţi ia ochii !... Sînt, scumpule, geloasă de pe acuma, pentru că nu ştiu ce o să-ţi placă mai mult: eu, brăţara, sau colierul !

— Îţi mulţumesc, Colombino, că te gîndeşti numai la ceea ce mi-ar putea face mie plăcere !

Şi rîse.

Pentru întîia oară de la moartea lui Ciano, Ică rîdea.

*

Din nou comandant de căpetenie al armatei romîno-germane de sud! Ce satisfacţie personală nevisată şi ce titlu de mîndrie pentru mareşal! Din nou comandant de căpetenie al armatei romîno-germane de sud, ca în prima zi de război.

— Acum trei ani, i-a spus Führerul săptămîna trecută, v-am numit comandant de căpetenie al armatei germano-romîne de sud, cît timp trupele noastre aliate vor lupta pînă la Nistru. A sosit ceasul să vă reluaţi titlul! Vă felicit, domnule mareşal, în numele victoriei finale.

Din nou comandant de căpetenie al armatei germano-romîne de sud. Aşadar, spre deosebire de atîţia generali şi mareşali germani care, în cursul acestei campanii din Rusia Sovietică, au fost ori daţi în lături, ori închişi, ori împuşcaţi — Dezrobitorul se bucura şi azi de aceeaşi nemărginită încredere din partea Führerului său, care l-a numit din nou comandant de căpetenie al armatei germano-romîne de sud! Ce onoare, ce onoare, dar cît de cenuşiu este cerul!

Vedea numai cenuşiu, mareşalul, cu toate că primăvara începuse. Jos, la doi paşi de el, se scurgeau apele cenuşii ale Prutului. Sus, un cer cenuşiu îşi plîngea necontenit lacrimile lui cenuşii. Iar pe pod, se tîra armata cenuşie a mareşalului. Părea tăvălită în noroi această viziune macabră a tot ce putea fi mai cenuşiu ca oaste, cu şirurile ei de soldaţi fantomatici, cu privirea sticloasă de morţi care umblă, împinşi din urmă de alţi morţi care umblă, pentru că aşa i-a surprins pe toţi moartea: în marş — şi n-a mai apucat să-i oprească. Oastea! Oastea lui, căreia, acum trei ani i-a strigat, cu conştiinţa victoriei finale, sigure şi apropiate:

— Ordon! Treceţi Prutul!

Calul, speriat de urletul unui rănit, se ridică în două picioare şi necheză, ca un reproş, deznădăjduit şi prelung. La aceasta, Dezrobitorul, înfricoşat, încercă să se apere în gînd:

— Vă ordon eu să treceţi Prutul?

XXI

Şi scria ostaşul alor săi:

— Dragii mei, vă scriu ca să vă dau o veste care o să vă bucure mult: cu ajutorul celui-de-sus am trecut Prutul. Dacă or merge lucrurile aşa, trag nădejde ca pînă în două-trei săptămîni să ajung acasă, la Roşiorii de Vede, unde o să vă povestesc prin cîte am trecut pînă am ajuns să vedem Prutul cu ochii. Nu vorbesc de felul cum s-au purtat toată vremea aliaţii noştri cu noi. Se ţineau mîndri şi se fereau cît mai mult să se amestece cu ai noştri, pentru că un neamţ nu se amestecă decît cu un neamţ. Dar să vedeţi ce ne-au făcut în retragere! Ne rugam de ei să ne dea voie şi nouă să ne urcăm în căruţele şi camioanele noastre — şi nu ne lăsau. Cică armata lor e cea mai puternică armată din lume şi că armata lor a pornit cea dintîi războiul crucii pentru apărarea civilizaţiei europene, de aia trebuie să fugă ea cea dintîi, ca să se poată reface şi să poată porni iar răz-

boiul crucii pînă la victoria finală. Cînd le ziceam: Mă, fraţilor, doar sîntem aliaţi şi nu vă cerem decît să ne daţi voie să ne urcăm în căruţele şi camioanele noastre, ale noastre, nu ale voastre!... degeaba era. Nici nu ne auzeau! De sus, din camioanele noastre, răcneau la noi, ca nişte turbaţi: Plecaţi de aici, ţiganilor! Nu ziceau ei chiar aşa cum vă scriu: ţiganilor — pentru că vorbeau nemţeşte. Şi în nemţeşte unui ţigan nu i se zice ca la noi: ţigan — ci «ţigainer»!... Dar, oricum ne ziceau, nu ne lăsau să ne apropiem de camioanele şi căruţele noastre. Camioanele şi căruţele noastre, ziceau ei, sînt ale lor, pentru că, dacă ruşii ne bat, vina-i a noastră. Şi, cum îndrăznea vreunul din noi să se agaţe de un camion sau de o căruţă de-a noastră, săreau toţi nemţii la el cu pumnalul sau baioneta şi-l loveau peste mînă. Dar nu cu latul armei, ci cu tăişul. De aia mulţi dintre noi au ieşit din lupta pentru un loc în camioane cu degetele tăiate din rădăcină de către aliaţii noştri germani. Şi încă ăştia, cu mîinile ciuntite, au fost dintre cei mai norocoşi, pentru că pe unii care au încercat să se urce în camioane nemţii i-au şi împuşcat. În sfîrşit, după lupte grele cu bravii noştri aliaţi, am înţeles că nu-i de nasul nostru să ne luăm la trîntă cu cea mai puternică armată din lume şi că, dacă vrem să scăpăm cu zile şi să trecem Prutul teferi, mai bine s-o luăm pe jos. Şi aşa am şi făcut, şi numai aşa am putut trece Prutul, ca să punem piciorul pe pămîntul nostru romînesc.

Şi vă mai scriu, dragii mei, că, după ce am trecut Prutul, l-am găsit dincoace pe domnul mareşal, care, cum ne-a văzut, s-a bucurat şi ne-a ţinut pe loc o cuvîntare. Să auziţi, dragii mei, un mareşal vorbind!... Nu degeaba l-a pus dumnezeu pe mareşalul nostru mareşal peste noi: pentru că e mai deştept decît noi şi ştie mai bine decît noi cum stă chestia cu dezrobirea. De pildă, zicea mareşalul că, în ăşti trei ani cît am stat în luptă, cot la cot cu bravii noştri camarazi nemţi, am biruit totdeauna oştiri numeroase şi am biruit cele mai cumplite ploi şi viscole şi arşiţe din cîte s-au cunoscut de la facerea lumii în aceşti o sută patruzeci de ani din urmă. Şi a mai spus mareşalul că primăvara aceasta trebuie să fie sorocul izbăvirii noastre şi că vom învinge

iar, pentru că avem în brațele noastre arma cea mai grozavă: dreptatea cauzei noastre. Și a mai zis mareșalul că acuma începe pentru noi un nou șir de lupte înverșunate pe pămîntul nostru romînesc, că prin bărbația noastră se va împlini rostul atîtor ani de trudă și de sîngerare și că acum e sigur de victorie, pentru că noi luptăm pentru apărarea pămîntului nostru romînesc și a civilizației europene... Acuma cred că înțelegeți, dragii mei, ce am căutat noi pe teritoriul sovietic. Să-l momim pe inamic pînă la noi în uliță, la Roșiorii de Vede... și să-i tragem un pui de bătaie, ca să știe că noi luptăm pentru civilizație, nu pentru aiureală. Că ce are el cu noi, cînd noi stăm liniștiți și luptăm cu arma în mînă pentru civilizație și nu ne atingem de dreptul nimănui, pentru că noi sîntem un popor de dreptate, nu ca alții... Și mai zicea mareșalul că să arătăm lumii că știm să murim pentru a birui și că știm să biruim pentru a nu muri și că știm să strigăm: izbîndă, sau moarte!... Și a mai zis mareșalul că toată omenirea se uită la noi, pentru că noi luptăm să ne cucerim țara și că să fim viteji ca și pînă acum și că să nu ne temem de moarte, pentru că, zicea mareșalul, romînul nu moare. Romînul nu moare, zicea mareșalul, fiindcă luptă pentru dreptate și că o să aibă el grijă să ni se facă dreptate și să ni se dea îmbrăcăminte și încălțăminte și de mîncare și dacă se întîmplă să murim — zicea mareșalul — o să aibă grijă Patronajul de nevestele și de copiii noștri, ca de nevasta și de copiii lui. Sărutări, Naie.

*

Pe la amiază, bombele începură să pice din văzduh, cu nemiluita, asupra capitalei. După o oră, străzi întregi erau prefăcute în ruine, sub care zăceau mii de morți și răniți. Conductele de apă erau sparte. Tramvaiele, scoase din circulație. Cablurile electrice, rupte. Telefoanele, mute. Iar mareșalul, indignat. Fusese întrerupt din acțiunea lui primăvăratecă de respingere a inamicului între Jijia și Prut, apoi, la nord de Iași, apoi în tot nordul Moldovei și, tocmai cînd se pregătea să respingă pe inamic ceva mai la sud, a venit pe neașteptate acest bombardament, care-l aduse la București, grabnic și mînios.

— O sălbăticie fără pereche!... O barbarie! Să ucizi oameni nevinovați!... Bătrîni, femei, copii!... Ică! O proclamație!... Imediat, o proclamație!

— În două ore aveți proclamația, domnule mareșal.

Ică se retrase în biroul lui și începu să scrie, gustîndu-și în gura mare fiecare cuvînt care-i țîșnea din credința în victoria finală:

— În zilele acestea aspre, cînd interesele sfinte ale neamului nostru ne sînt din nou primejduite... cînd frații noștri moldoveni și-au părăsit din nou vetrele sub viforul războiului și brațele noastre se deschideau ocrotitoare să le primească jertfa... azi, cînd, apărîndu-ne crucile strămoșești, ne îndreptăm din nou credința spre dumnezeul nostru ca să ne dea sprijin, în loc de înțelegere și dreptate, am primit de la cei pe care noi nu i-am atacat niciodată și cărora pentru trecutul nostru le-am știut purta recunoștință cumplita răzbunare a bombardamentului care...

— Un moment, Ică, un moment!

Ică își ridică ochii, dar nu văzu pe nimeni.

— Cine e? întrebă Ică, plictisit, pentru că știa cine e.

— Sînt eu!... Ică al doilea.

— Și ce-ai venit să-mi bați capul? Nu vezi că scriu?

— N-am știut că scrii. Credeam numai că țipi.

— Am țipat?

— Și încă cum! Țipai ceva de speriat! Credeam că ți-e rău. De asta am venit.

— Și ce țipam?

— Țipai că ți-ai îndreptat credința spre dumnezeul tău ca să te sprijine și că, în loc de înțelegere, ai primit bombardamentul.

— Da! Și? Nu-i așa?

— O fi! răspunse Ică al doilea, lui Ică. Numai că la cine ai pretenții? La dumnezeu? De ce? Pentru că, în loc de înțelegere, ți-a trimis bombardamentul anglo-american.

— Nu vorbi prostii, Ică al doilea! Eu nu am cerut înțelegere de la dumnezeu, ci de la cei care ne-au bombardat.

— Cine sînt ăia?

— Anglo-americanii!

— Şi de ce să nu te fi bombardat?

— Pentru că noi pe anglo-americani nu i-am atacat niciodată. De asta am ţipat. De necaz ! Noi nu i-am atacat niciodată... şi ei să ucidă cu sălbăticie mii de oameni nevinovaţi...

— Ică, mai bine s-o lăsăm încurcată cu miile de oameni nevinovaţi...

— Ba nu ! Nu vreau s-o las încurcată !... Ştiu la ce te gîndeşti !... Dar ăia... ăia sînt duşmanii noştri ! Pe cînd noi, ce? Sîntem duşmanii cuiva... noi? Am făcut cuiva rău, noi?... Am atacat noi vreodată pe anglo-americani? Atunci ce au cu noi? Noi sîntem un popor chinuit şi singur, rămas veac de veac stîncă de creştinătate şi civilizaţie în pămîntul tuturor cotropitorilor. Un popor curat şi drept, care n-a lovit niciodată pe nimeni, care n-a atins niciodată un pămînt străin, care...

— De asta te-ai dus să te fotografiezi călare pe cămile, tocmai în Crimeea?

— Lasă cămilele ! Eu m-am dus în Crimeea să mă apăr. Să mă apăr cu demnitate.

— De asta te-ai dus să te fotografiezi călare pe cămile tocmai în Crimeea: să te aperi cu demnitate?

— Lasă cămilele ! Eu m-am dus să-mi apăr fiinţa şi onoarea. Pentru că eu ce-am vrut ? Eu n-am vrut nimic. Eu sînt un popor care nu aspiră decît la păstrarea fiinţei lui şi la apărarea drepturilor lui.

— De asta te-ai dus să te fotografiezi călare pe cămile tocmai în Crimeea? Pentru că nu vrei nimic?

— Lasă cămilele ! Cămilele nu au nici o legătură cu bombardamentul... Eu nu admit ca un popor care nu aspiră decît la păstrarea fiinţei lui şi la apărarea drepturilor lui...

— ...călare pe cămile în Crimeea...

— Ia mai lasă-mă în pace cu cămilele tale ! Eu îţi vorbesc de bombardamente şi tu îmi vorbeşti de cămile ! Eu vreau să ştiu dacă e drept ca un popor care nu aspiră decît la păstrarea fiinţei lui şi la apărarea drepturilor lui...

— ...călare pe cămile în Crimeea...

— ...merită să fie bombardat ! Şi ce bombardament ! Un bombardament de o cruzime nemaipomenită. Un

bombardament care ne atinge credința în omenie, în dreptate și-n civilizație. Și pentru această jertfire nevinovată a bătrînilor, mamelor și copiilor...

— Ică, iar începi?

— Încep și voi sfîrși: Pentru pierderea oamenilor noștri, cer iertare poporului romîn, în locul cotropitorilor.

— Și nu te temi că lumea o să te fluiere?

— De loc ! Pentru că nu eu iscălesc proclamația — ci mareșalul !

— Așa? Păi de ce nu mi-ai spus-o de la început?

★

După cîteva zile de la încetarea alarmei, elita neamului ieși din adăposturi și-și reluă viața, așa cum o lăsase în urmă cu o sută de ani. Străbătea zilnic kilometri pe jos, ca pe vremea cînd încă nu se știa de automobile, stătea noaptea în întuneric, ca pe vremea cînd încă nu se știa de lumină electrică — și renunță să se spele, ca pe vremea cînd încă nu exista apă curentă. Ba, după cîteva zile, a nu te spăla din pricina lipsei de apă ajunsese pentru doamnele și domnișoarele din elita neamului un adevărat snobism. Cînd doamnele și domnișoarele din elita neamului se adunau la Patronaj, subiectul lor preferat era marea aventură pe care o trăiau: umblau nespălate.

— Știi, dragă Lola, zicea Margot Pivniceru, eu nu m-am mai spălat pe gît de trei zile.

— Asta-i nimic ! se lăuda Lola Hulubaș. Eu nu m-am mai spălat de cinci zile.

— Cum să te speli, doamne, iartă-mă, făcea Mimi Pantof, dacă în tot cartierul nostru nu se găsește nici o cișmea și nici o fîntînă?

— Cișmea și fîntînă pe bulevarde? rîse Adriana Elefterie. Astea le găsești cine știe unde, la mama dracului, prin mahalalele de la marginea orașului.

— Da ! făcu miss Kilometru. Ce să caute fîntîni și cișmele la noi, care avem apă și baie în casă ! De fîntîni și cișmele numai mitocanii se pot bucura.

— Închipuiește-ți, dragă, ce înseamnă noroc ! zicea și doamna Fifi Pantalon. Calicimea să aibă fîntîni și cișmele și noi să n-avem nici cu ce ne spăla pe mîini !

— Ei și? comenta Lizica Zbîrlogeanu. Ce folos că nenorociții ăia de mahalagii au și fîntîni și cișmele, dacă tot nu se spală?

— Așa! o aprobă Nana Florescu, zis Mackensen. Au noroc nespălații ăia, dar habar n-au la ce le-ar putea folosi... Uite-o și pe Francisca!... De cînd nu te-ai mai spălat pe gît, Francisco?

— De patru zile! răspundea mîndră Francisca.

— Și eu la fel! zicea cu aceeași mîndrie și Mielușica Pițigoi, care tocmai intra.

Ceasuri întregi, doamnele și domnișoarele se aprindeau ori făceau glume în jurul apei și spălatului, temă care, cu o secundă înainte de bombardament, li s-ar fi părut respingătoare. A te spăla! A face baie!... Cum să nu te speli zilnic! Cum să nu faci baie zilnic! Oricine — bărbat sau femeie — care se respectă, face baie zilnic. Femeia sau bărbatul care ar fi fost suspectat că nu face baie zilnic s-ar fi eliminat singur din mijlocul acestei societăți, care, în orice împrejurare s-ar găsi, se despărțea de mitocănime: în vremuri normale, făcea zilnic baie, deoarece avea apă în casă, în timp ce mitocănimea n-avea decît fîntîni sau cișmele; iar astăzi, cînd apa curentă este întreruptă, nu se spală de loc, în timp ce mitocănimea, de bine, de rău, tot se mai poate spăla, pentru că are fîntîni și cișmele.

Dar dacă doamnele și domnișoarele din înalta aristocrație a neamului se puteau acomoda cît se poate de repede și bine cu jegul, mult mai prost se simțeau ele la gîndul că ar putea fi din nou bombardate. Astfel, imediat după ce stabileau că numai elita umblă nespălată, pentru că elita nu-i mitocănime să aibă fîntîni și cișmele — doamnele și domnișoarele începeau să dezbată cu aprindere cea de a doua problemă a zilei: dispersarea. Toate erau de acord: pînă la bombardament, n-au luat dispersarea în serios. Și doar li s-au dat atîtea avertismente: Dispersați-vă!... Dispersați-vă!... Dar nici una din ele nu s-a grăbit. Cine și-ar fi putut închipui că inamicul va îndrăzni să bombardeze capitala!? Ce au cu capitala? Ce rău le-a făcut capitala? Este frontul în capitală? Se văd soldați pe străzi în capitală? Se văd tunuri? Se văd tancuri? Se văd mitraliere?... Nu!...

Nu se vede nimic! Capitala e un oraş paşnic, care n-a făcut şi n-are de gînd să facă nici de aci înainte cel mai mic rău, nimănui. Totuşi, inamicul s-a apucat s-o bombardeze. Şi, dacă a început, va continua. Şi dacă va continua, mai poţi rămîne în capitală? De ce? Să te omoare o bombă? În ce scop? Să se bucure duşmanul?

— Trebuie să fiu nebună! zise Adriana. Eu mă dispersez mîine.

— Unde?

— La o vie, în Ialomiţa.

— Şi eu în Vlaşca!

— Şi eu în Muscel!

— Şi eu, zise Valentina, la Sinaia!

— La Sinaia?

Era un cor de glasuri uimite, dar şi admirative.

— Da! răspunse Valentina. La Sinaia. Că doar n-o să se apuce americanii şi englezii să bombardeze reşedinţa regală!

Tăcu, pentru că Miţa îşi făcu pe neaşteptate apariţia. Demnă şi îngrijorată sub pălăriuţa ei primăvăratică, doamna mareşal se îndreptă spre fotoliul care o aştepta, se aşeză şi vorbi cu tragică solemnitate:

— Iubitele mele prietene, trebuie să vă fac o comunicare nespus de tristă: după trei ani de conlucrare neobosită pentru binele neamului şi al ţării, a sosit ceasul să ne despărţim. Aşa vrea inamicul: să nu ne mai lase împreună. De astăzi desfiinţăm Patronajul, şi dumneavoastră vă dispersaţi! Stărui să vă dispersaţi. Ar fi pentru mine mai rău decît moartea să aflu că vreuna din noi a fost măcar zgîriată de bombele inamice. Dispersaţi-vă!... Şi, cînd inamicul va fi alungat, ne vom reuni iar sub acoperişul acestui cămin, drag nouă tuturor, care se numeşte Patronajul. Vă rog, dispersaţi-vă!

— Dar dumneavoastră, doamnă mareşal? întrebă Lizica Zbîrlogeanu, cu lacrimi în ochi. Dumneavoastră nu vă dispersaţi?

— Încă nu! răspunse Miţa. Cineva trebuie să rămînă aici să aline suferinţele neamului. Prefer să mă sacrific eu!

— Cred şi eu! zise Valentina către Fifi Pantalon, cînd coborî scările Patronajului. Încă n-a terminat

afacerea cu hotelul de la Sinaia, de la care trebuie să-i pice nu știu cîte milioane !

— Nu zău ! făcu Fifi Pantalon, invidioasă. Cîte milioane?

Pe trotuar se apropie de ele și Mimi Pantof.

— Ia spune-mi, Valentino ! întrebă ea. E adevărat că Bébé al ei a murit?

Fifi se cutremură:

— Bébé al ei a murit?

— Da ! răspunse Valentina. A murit ! S-a săturat coana Mița de el și l-a trimis pe front să moară pentru țară.

— Și a murit?

— A murit ! Alaltăieri a venit știrea că Bébé a murit la trecerea Prutului.

— Și ea? întrebă Fifi. Ea ce face?

Valentina rîse drăguț, cum știa să rîdă numai Valentina.

— Ce vrei să facă ! S-a încurcat cu un nou gardian public !

Și se apleacă spre ele, deodată discretă:

— Cu *ăsta* se disperseazǎ dumneaei !

★

De dimineață, Serafim Măruntelu primea necontenit telefoane:

— Ce-i cu pistruii, Măruntelule dragă?

Gazeta « Drumul nostru» stîrnise azi vîlvă mare în țară. Dar nu prin nelipsitul și indispensabilul articol din pagina întîi al lui Serafim Măruntelu. Acela stîrnea, oricum, zilnic, interesul vibrant al cititorilor săi, pentru că numai el putea, prin verbul lui înaripat, să întrețină dorința lor nestinsă de luptă, ca și crescînda lor dragoste de tron, nație și Dezrobitor. Totuși, nu articolul de azi-dimineață din pagina întîi — în care Serafim Măruntelu făcea aspre reproșuri Europei că n-a studiat mai bine Rusia înainte de a porni la război — a stîrnit instinctele telefonice ale cititorilor, ci altceva: cele cuprinse în « Rubrica femeii» din pagina cincea. Astfel, sub titlul incendiar: « Contra pistruilor», Serafim lua atitudine clară, categorică și definitivă contra pistruilor. După trei ani de

război pentru apărarea civilizației și a noii ordini europene sub conducerea genială a Führerului, Serafim Mărunțelu se pronunța contra pistruilor.

— Dacă vreți să scăpați de pistrui — scria Serafim — aplicați zilnic pe partea superioară a obrajilor, pe frunte și pe nas o cremă făcută din:

Hyperoxid de zinc	20 grame
Perhydrol	10 grame
Lanolină	60 grame
Vaselină	10 grame

La care, Serafim adăugă:

— Această rețetă e recomandată împotriva urîcioaselor pete care apar primăvara, mai cu seamă pe tenul blondelor.

Cei care citiră declarațiile acestea atît de combative ale lui Serafim Mărunțelu contra pistruilor se cutremurară. Era de necrezut! Serafim contra pistruilor... cînd pungașul ăsta numai din specula pistruilor a trăit și s-a îmbogățit. Dar nu numai atît. Cu această rețetă, Serafim încearcă să ajute toate jidoavcele să se debaraseze de secularii lor pistrui, astfel ca, sub masca unui ten curat arian, ele să poată continua opera lor nefastă contra țării și a civilizației europene. Și în al treilea rînd — ceea ce era și mai grav și mai de neînțeles decît toate — Serafim afirma că ar fi pistruiate nu roșcatele semite, ci blondele! Blondele!... Dar cine erau blondele? Blondele erau femeile de rasă pură nordică ariană. Blondele ariene. Blondele poporului ales german. Blondele noastre aliate.

— Ce s-a întîmplat cu Serafim? se întrebă la Capșa toată elita intelectuală a neamului. Ce l-a apucat să zdruncine din temelii sfînta credință în pistrui? A înnebunit?

Și toți — atît cei care erau pentru Serafim Mărunțelu și contra tradiției pistruilor, cît și cei care erau contra lui Mărunțelu și pentru păstrarea tradiției pistruilor nu-l mai slăbeau pe Mărunțelu cu interpelările lor la telefon:

— Ce-i cu pistruii, Mărunțelule dragă?

Obligat de răsunetul pe care-l avea în țară actul său de curaj, Serafim se pregătea să explice în numărul de mîine cu cît ar putea fi grăbită victoria finală dacă blondele s-ar unge îndată pe obraz cu alifia lui de hyperoxid

de zinc, perhydrol, lanolină şi vaselină — dar fu întrerupt, de la primele fraze, de bombardament. Pe loc i se făcu silă de americani şi englezi, în care-şi pusese atîta speranţă în lupta lui pentru civilizaţia Europei şi, renunţînd la alifia contra pistruilor, se declară cu aceeaşi vigoare contra bombardamentelor:

— Mîngîietoarea iluzie în care ne-am complăcut a luat sfîrşit ! spuse el ţării. Aviaţia inamică a chemat la realitatea tragică a războiului pe locuitorii capitalei. A fost bombardată capitala noastră cu fantezie sălbatică, cu înverşunare dementă, care nu mai caută ţinte militare, ci urmăreşte să creeze doar alimentul spaimei. Bombe risipite la întîmplare, fără să urmărească în centre locuite altceva decît case prăbuşite, altele ruinate şi victime omeneşti. Acest sistem are toată neomenia, tot acel accent de sălbăticie rafinată a unei civilizaţii pornite spre distrugere. Moartea vine în vuiet sinistru din văzduh. Oamenii sînt fără apărare. O bombă căzută la întîmplare omoară sute de oameni, incendiază zeci de căminuri. Tot ce a putut agonisi o familie într-o viaţă de om este mistuit de foc în cîteva clipe...

Mare era durerea lui Serafim Mărunţelu, pentru că adînc rănită era demnitatea lui omenească. În faţa lui nu vedea, pur şi simplu, ruinele unor case lovite de bombele inamicului, ci ruinele întregii civilizaţii europene. La ce nevoie aceste orori? Cui pot folosi toate crimele acestea? Să bagi groaza în oameni nevinovaţi, să omori femei şi copii, să îneci o ţară în ruine !... Este atîta lipsă de omenie în ceea ce se cheamă război ! Ce-i asta război?... Cui îi trebuie război?... Cine poate vrea război?...

— Am străbătut străzile acoperite de cioburi, am privit la casele fără geamuri şi căutam să înţeleg sensul acestui război al forţelor de nimicire ! De ce atîta cruzime? De ce război? De ce război?...

Şi repeta mereu, cu un sentiment de nemărginită compătimire pentru suferinţele întregii omeniri:

— Război ! Ce absurd este un război ! Cui îi poate folosi un război? Cui îi trebuie aceste hecatombe de victime nevinovate?

Nu putea pricepe nimic din această sîngeroasă nebunie — şi pentru că simţirea lui era pusă la o prea mare

încercare în apropierea acestui tragic cîmp de orori care te face să pierzi orice încredere în omenie, Serafim își umplu valizele îndată și o porni deznădăjduit spre apus. Omenie? Să nu mai vorbim! Civilizație? Să nu mai vorbim! Sensul acestei vieți absurde cu bombe și alarme? Să nu mai vorbim!

Cînd debarcă în gara Lisabona, Serafim nu mai credea în nimic. Dar de la primul lui contact cu civilizația portugheză, Mărunțelu, cu chitanța în mînă, strigă portughezilor:

— Dacă ar exista pe lume numai Lisabona, și încă mai poți să speri în viitorul civilizației.

Și o luă iar spre țară, cu încrederea reînnoită în îndreptarea omenirii.

★

Nici Ică nu-și amintea să fi fost atît de preocupat de soarta neamului și a țării, ca în momentul în care a terminat proclamația Dezrobitorului său. Țara și neamul se aflau încă o dată la un moment crucial. Azi, atacul aerian a încetat. Dar cine ar putea garanta că peste un ceas sau peste o zi nu se repetă!... Și mai ales cine ar putea garanta că una din bombe nu-l va lovi pe vicedezrobitor. Cîți vicedezrobitori are țara? Unul! Romîni de toată mîna sînt mulți. Mii, sute de mii, milioane. Și într-un război modern, riscul e mare nu numai pe front, pentru soldați, ci și în țară, pentru civili. S-a văzut ce se poate întîmpla cu un bombardament. Bombele n-aleg. Femei, bărbați, bătrîni, copii... bombele nu fac nici o deosebire. Deosebirea, însă, trebuie s-o facem noi. Dacă bombele cad peste civilii de rînd...da! este, într-adevăr, regretabil. Regretabil, dar nu ireparabil. Cum moare un civil de rînd, alți o sută îi pot lua locul imediat. Dar dacă bomba cade, doamne ferește, peste vicedezrobitor!... Peste acel unul, unicul, indispensabil și de neînlocuit, care are răspunderea întregului spate al frontului! Ei, să vedem! Ce va face țara dacă o bombă criminală i-l răpește pe vicedezrobitor? Cu cine va împlini golul? Cu altul? Cu care altul? Cu un alt vicedezrobitor? Nu este și nici nu poate fi. Cine ar avea, așadar, interesul să apere pe vicedezrobitor de

bombardamente? Ţara şi neamul, care riscă să-l piardă în cursul unui bombardament pe vicepreşedintele ei de consiliu, cu puteri de preşedinte. Poate rămîne cineva indiferent faţă de primejdia înspăimîntătoare care paşte neamul şi ţara? Nimeni! Şi, în primul rînd, însuşi vicedezrobitorul! Vicedezrobitorul să înfrunte, indiferent, moartea, cu mîinile în buzunar, cînd ştie ce soartă aşteaptă ţara şi neamul, dacă el ar cădea victimă a bombelor duşmane? Asta, ţara şi neamul nu i-ar putea-o ierta nici peste mii de milenii. Ce, dar, să facă Ică spre a feri ţara şi neamul de catastrofă?

Să fugă din ţară!... Dar de cîte ori trebuie Ică s-o spună că încă nu poate fugi? Ică încă nu e pregătit pentru cei treizeci şi opt de ani buni... Atunci ce ar trebui Ică să facă la această răspîntie de veac?

Să se disperseze!

Înţeleaptă soluţie. Şi poate chiar uşor de aplicat. Dar nu pentru Ică. Ică nu putea uita că, mai mult ca oricînd, el este azi statul. El este mintea statului. Mîna statului. Ochiul statului. Speranţa cea mare a statului. Trebuia, deci, o altă dezlegare a problemei. Una care să împace şi pe Ică şi statul. Şi cine a găsit dezlegarea?

Tot Ică! Omul obişnuit să dea totdeauna de capătul firului în cel mai încîlcit ghem de probleme vitale pentru ţară şi neam, spre a putea apăra şi interesele lui şi cele ale ţării, hotărî să se rupă în două. Jumătate din săptămînă va fi dispersat şi cealaltă jumătate din săptămînă va fi în mijlocul naţiei, la Bucureşti. În întregime va dispersa numai neînsufleţita şi nevinovata lui gospodărie, căreia nimeni nu-i putea pretinde să sufere de pe urma acestui război barbar şi nedrept.

Mult de salvat, Ică n-avea. Cam cît ar fi putut să încapă în cinci camioane de ale primăriei, care să facă naveta între Bucureşti şi trei-patru adăposturi din provincie, timp de trei săptămîni? Era aproape ridicol să-ţi pierzi vremea ta preţioasă cu sărăcia aceasta. Dar, pentru că Ică era un om totdeauna treaz să apere principiile sfinte ale renaşterii, în capul cărora se situa cultul proprietăţii particulare, Ică acceptă să fie ridicol. Astfel că, la cele şaptezeci de ore cît muncea pe zi, Ică mai adăugă cinci-şase ore de muncă suplimentară, spre a

veghea ca lucrușoarele lui să fie bine transportate acolo unde mînia inamicului nu le-ar putea ajunge. De altfel, Ică asista la operație nu atît de nevoie, cît de plăcere. Ținea mult Ică să fie de față la defilarea întregii lui agoniseli, care-i dădea acest rar prilej de a constata că țara are, în vicedezrobitor, un european. Fiecare obiect în parte oglindea bunul gust al omului care a muncit pentru el. Dulapuri, mese, paturi, divane, sofale, mesuțe, scaune, fotolii, taburete, lămpi, lustre, covoare, dantele, goblenuri, perdele, tablouri, bibelouri, costume, lenjuri, pijamale, cravate, pălării, jobene, decorații, perii, paravane, icoane, candele, agheasmatoare, cădelnițe, piane, sfeșnice, frigidere, veselă, tacîmuri, solnițe, chibritelnițe, scrumiere, săpunuri, creme, parfumuri, medicamente, vinuri... în sfîrșit, tot ce nu poate lipsi unui om civilizat ca produse de uz casnic, alimentar, artistic, farmaceutic etc., etc. de toate stilurile, din toate epocile, de toate originile, de toate calitățile, de toate mărcile, din toate materialele, luă drumul camioanelor care-și așteptau rîndul, sub ochii vrăjiți ai lui Ică. Și numai după ce văzu ultimul obiect împachetat în ultimul cufăr și ultimul cufăr așezat în ultimul camion, Ică spuse ultimului șofer al ultimului camion, pe un ton ceva mai calm decît cel folosit în aceste săptămîni de eforturi dispersative:

— Am terminat!

Șoferul se urcă, puse mașina în mișcare, dar, după cîțiva metri, auzi din urmă un răcnet sfîșietor:

— Stai!

Șoferul, îngrozit, opri brusc mașina, sări jos și se uită sub roți, sigur că, în cel mai fericit caz, a rupt picioarele cuiva. Dar îndată auzi glasul vicedezrobitorului, care venea în fuga mare spre el, cu un obiect nedeslușit în mînă.

— Am găsit-o rătăcită în baie. Dă jos un cufăr!

Șoferul și ajutorul lui dădură jos un cufăr, îl descuiară, făcură doi pași înapoi, pentru ca însuși vicedezrobitorul să poată așeza limba de pantofi rătăcită în baie, încuiară cufărul la loc și-l urcară din nou în mașină.

— Gata! strigă vicedezrobitorul, voios.

Avea şi de ce! Acuma, în sfîrşit, se putea dedica în întregime muncii de renaştere a ţării.

★

Cînd se trezi, Dacu îşi notă în minte, cu vioiciunea lui de gîndire: « A sosit ceasul. Trebuie să mă pregătesc de putere.» Apoi se dădu jos din pat şi trecu în baie. Aici, răspunse mai întîi la anumite chemări pămînteşti, care, după neclintita lui convingere, ar veni direct de la dumnezeu a-tot-puternicul, deşi unele spirite libere naţional-ţărăniste se luptau cu el de ani de zile să-i explice că ar veni direct de la maimuţă. Era o erezie pe care Dacu o respingea din toate puterile inimii lui preacucernice. A admite ceea ce spun aceşti necredincioşi ar fi totuna cu a susţine că însuşi a-tot-puternicul, care îl conduce de mînă în toate faptele şi gîndurile lui, ar coborî din maimuţă. Şi dacă ar admite că a-tot-puternicul coboară din maimuţă, figura mondială ar trebui să admită implicit că el însuşi coboară din maimuţă. Şi nu se poate! Nu! Nu se poate! Dacu are documente: el nu coboară din maimuţă, ci dintr-o veche familie înnobilată încă de pe la 1660. Şi dacă strămoşii lui n-au fost maimuţe, cum să fie maimuţe strămoşii lui dumnezeu din ceruri?

După ce se spălă, Dacu reveni în cameră, ceru ceaiul şi notă în carnet, ca să nu uite ceea ce notase în minte: « A sosit ceasul. Trebuie să mă pregătesc de putere.» Dar abia termină şi rămase nemişcat, cu o privire dreaptă şi foarte crucişă. I se întîmplase ceva neaşteptat la ora aceasta: o picătură de nu se ştie ce îi apăru în vîrful nasului şi tremura, gata să cadă. Fără îndoială că, oricare altul, în situaţia excepţională pe care o ocupa Dacu în politica ţării, şi-ar fi scos batista şi şi-ar fi şters nasul imediat. Dacu, însă, nu! Dacu nici nu se mişcă. Picătura aceasta care-i atîrna de vîrful nasului putea fi pentru el un examen pasionant al resurselor lui de voinţă, pertractare şi intransigenţă. De ce să-mi scot batista şi să-mi şterg nasul imediat? De ce *imediat?* E grabă mare? Fuge nasul? Nu-mi vine să cred. Mai curînd e picătura în primejdie. În orice caz, e bine să aştept şi să văd ce se întîmplă! Şi numai după aceea îmi voi

da seama dacă trebuie sau nu trebuie să iau vreo atitudine față de nas și ce atitudine să iau și cum să traduc în fapt atitudinea aceasta.

Și cine a ieșit învingător din competiția aceasta între Dacu și propriul său nas? Ca întotdeauna, Dacu. Nasul nu fugi. Picătura se desprinse și lunecă pe jiletcă. Iar batista, batista rămase în buzunar, intactă și nederanjată. Dacu gunguri fericit: încă o victorie a caracterului său de oțel pertractant.

Încurajat, Dacu trecu la cea mai actuală problemă de stat, care-i absorbea de cîteva zile toate preocupările: compoziția viitorului guvern național-țărănist și alegerile. Pentru că democrația își are legile ei și nu Dacu va îndrăzni să le calce. Cum va depune jurămîntul în fața maiestății sale, Dacu se va prezenta în fața corpului electoral, căruia-i va cere să răspundă prin vot liber, secret și direct, dacă este de acord ca țara să fie guvernată de un guvern național-țărănist. Este o întrebare aproape inutilă. Lumea e sătulă de acest Dezrobitor, care a dus țara la dezastru cu războiul lui stupid, bun numai să îngrașe banda lui de pungași. Așa că toți alegătorii — cu excepția a doisprezece la sută din ei, pe care-i va lăsa opoziției național-liberale a lui Dinu — vor răspunde cu entuziasm: da ! Va fi un mare succes. Englezii și americanii îl vor felicita: Dacu a fost și a rămas singura forță politică reală de aici. Dar, mai înainte de toate, cu cine facem guvernul? Mai întîi, Jugănaru ! Mîrlanul, cu toate scăderile lui, e bun. Dar pentru alegeri ar fi necesar un Crai-Voievod ! O împăcare cu fratele Alexandru ar fi bine primită de țară. Fratele Alexandru știe să facă alegeri democratice și să scoată majorități de unde nici nu te aștepți. Dar nu ! Va trebui să renunțe la Crai-Voievod ! Prea i-a amărît Crai-Voievod zilele cu obrăzniciile lui !... Va găsi un alt ministru de interne, la fel de bun, dacă nu chiar și mai bun decît fratele Alexandru !... Apoi, finanțele ! Pe cine numesc la finanțe?... Se înțelege că va trebui să pun pe unul din nepoții mei. Sînt singurii oameni cinstiți din partid. Dar care e mai cinstit dintre ei? Pentru că schimbarea guvernului nu trebuie să fie o schimbare de oameni, ci de moravuri. Eu vreau ca guvernul meu să fie un

model de administrație cinstită... Nația trebuie să simtă că trăim vremuri noi... Muncă, ordine, cinste!... Nu ca sub mareșalul Antonescu!... Muncă, ordine, cinste!... Dar care din nepoții mei e mai cinstit: Romulus sau Zaharia? Cred că Romulus! Romulus mi-e mult mai atașat ca Zaharia. Pe Zaharia o să-l numesc la comerț și industrie!

Încet-încet, apropiatul guvern național-țărănist se înfiripa și probabil că ar fi fost completat pînă la prînz, dacă n-ar fi venit nepoții și amicii lui să-l tulbure.

— Unchiule, ai aflat?

— Ce?

— De declarația guvernului sovietic!

Dacu nu vroia să știe de nici un fel de declarații sovietice. Era de ajuns să fie sovietice, pentru ca ele să nu mai prezinte nici un interes pentru Sfinx. Declarațiile sovietice! Își închipuie el ce declarații or fi! Calculate așa, ca să pună piedici planului său de salvare a poporului romîn de primejdia comunistă! Totuși, Dacu-și zise că, în calitatea lui de cel mai mare om politic al țării, nu strică să fie informat.

— N-am auzit nimic! făcu el. Și ce spune guvernul sovietic?

Nicușor Staicu, aripa dreaptă a stîngii partidului, răspunse în locul nepotului:

— Guvernul sovietic a dat azi dimineață o declarație presei sovietice și celei străine că armata sovietică a trecut Prutul și că a intrat pe teritoriul romînesc.

— Vezi! strigă Dacu, supărat. Și cînd eu zic că sînt dușmanii noștri, nu vreți să credeți. Ce caută ei pe teritoriul nostru romînesc?

— Ca să-i urmărească pe nemți și să-i alunge de aici! replică Nicușor.

— De unde știi?

— Așa zic ei în declarație!

— Iar declarație? Dar ce-mi pasă mie de declarația lor? Pe mine mă interesează numai ceea ce spun aliații noștri englezi și americani!... Nu ce spune guvernul sovietic!... Mai bine n-ar spune nimic și ar sta cuminte acasă la ei, nu să ne atace aici, pe pămîntul nostru romînesc, unde n-au ce căuta bolșevicii!... Ți-or fi plăcînd

ţie, Nicule, declaraţiile lor, dar nu mie, care mai întîi de toate le cer să-mi răspundă: ce caută ei pe teritoriul nostru romînesc?

— Dar v-am spus-o, domnule Dacu! Guvernul sovietic declară că au trecut la noi, numai pentru că rezistenţa trupelor germane continuă!

— Unde?

— În ţară la noi!

— Şi n-avem noi, romînii, dreptul să lăsăm trupele germane să reziste în ţară la noi?... Doar e în ţară la noi, nu în ţară străină. Noi avem sau n-avem dreptul să facem ce vrem în ţară la noi? Avem? Atunci ce caută ei în ţară la noi? Asta-i rog să-mi răspundă: ce caută ei în ţară la noi?... Ca să-i încurajeze pe bolşevicii ăia să-mi vorbească aşa cum mi-au vorbit ieri, pe chestia Frontului lor naţional?

Ieri, într-adevăr, bolşevicii ăia i-au vorbit cum numai nişte bolşevici îşi pot permite să vorbească unui Dacu. Bineînţeles, iar vechea lor propunere: să intre Dacu în Frontul naţional şi să intre imediat şi să accepte în Frontul naţional nu numai pe liberali şi pe socialişti şi pe comunişti, ci şi Frontul Plugarilor şi Uniunea Patrioţilor şi Madoszul şi partidul socialist-ţărănesc! Dar pe ce ton! Pe ce ton!... Parcă ar fi vorbit cu vreunul din bolşevicii lor... Că nu e vreme de pertractări... Că mîine va fi prea tîrziu... Că va fi tras la răspundere şi aşa mai departe... Dar şi el le-a răspuns la fel:

— Nu admit, domnilor! Dumneavoastră vreţi să faceţi un guvern al dumneavoastră, în care eu să fiu majorat! Şi nu sînt dispus să fiu majorat.

— Domnule Dacu, i-au răspuns ei, e vorba de salvarea ţării, nu de politică electorală.

— Domnilor, pentru mine salvarea ţării nu se poate despărţi de politica electorală. Patria nu e încă într-o situaţie atît de desperată, încît să mă puteţi dumneavoastră convinge să fac acte desperate. Mai e timp să aşteptăm... să vedem... să ne gîndim!

«Ăia», fireşte, nu s-au lăsat. «Ăia» credeau că o să-l sperie cu trecerea Prutului:

— Ce să mai așteptăm, domnule Dacu? Ce să vedem? Trebuie să punem îndată mîna pe arme și să-i alungăm pe nemți. Dar pentru aceasta e nevoie să ne unim.

— Mareșalul va refuza ! le-a răspuns Dacu.

— Mareșalul poate să nu vrea ! i-au răspuns « ăia». Sarcina de a-i alunga pe nemți din țară și-o va lua însuși poporul, fără să-l mai întrebe pe mareșal. Probabil că dumneavoastră nu știți ce se întîmplă în țară !

— Nu se întîmplă nimic, domnilor ! Pentru că nu vreau să fiu majorat, dumneavoastră îmi veniți cu povești! Nu se întîmplă nimic... și nu vreau să fiu majorat de nimeni !

— Ba vă înșelați, domnule Dacu ! Rezistența contra nemților crește necontenit, domnule Dacu ! Nici nu se pot număra actele de sabotaj pe care mareșalul nu mai este în stare să le reprime. Informați-vă ce s-a petrecut zilele acestea la Reșița sau în jurul Craiovei, sau pe Valea Prahovei. Transporturile de arme și alimente nemțești sînt împiedicate să ajungă pe front !

— Domnilor, le-a răspuns Dacu, ne pierdem vremea în zadar. Eu sînt Dacu. Eu nu arunc cuvinte în vînt. Cînd v-am spus că nu vreau să fiu majorat, înseamnă că nu vreau să fiu majorat ! Nu știu ce mai vreți de la mine ! Și apoi, mareșalul...

— Domnule Dacu, trebuie să vă atragem atenția că opoziția mareșalului nu are nici cea mai mică importanță. Tocmai acolo unde crede că poate conta pe mai multă disciplină, suferă o gravă înfrîngere: în armată. Armata, care a avut atîta de îndurat pe front de pe urma nemților, nu mai vrea să lupte alături de nemți și e gata să tragă în ei.

— Dumneavoastră, domnilor, deplasați chestiunea. Dumneavoastră-mi vorbiți de armată, cînd eu vă vorbesc romînește: nu vreau să fiu majorat.

Dar « ăia» parcă nici nu l-ar fi auzit:

— Și nu numai soldații, domnule Dacu !... Ci și mulți dintre ofițeri ! Li s-a făcut silă și de război și de nemți !... Așa că mai bine să vă hotărîți imediat, domnule Dacu. Se cere un act energic. Dacă refuzați, poporul romîn va afla mîine că cel care vrea să prelungească

războiul, pînă va vedea țara îngropată sub grămezi de moloz și cadavre, este domnul Iulian Dacu.

— Domnilor, nu închei nici un armistițiu, pentru că nu vreau să fiu majorat.

Nepotul Romulus, care ascultă ca și ceilalți, în cea mai deplină tăcere, pînă la capăt povestirea lui Dacu, întrebă:

— Și cum s-a încheiat, unchiule?

— Cum ai vrea să se încheie? Nu s-a încheiat cu nimic! Eu fac Front național cu cine-mi place, nu cu cine îmi poruncesc bolșevicii!

Nicușor Staicu rîse sceptic:

— Cu armata sovietică aproape de Iași e mai greu să pertractați, domnule Dacu. Își are și pertractarea o limită. În cele din urmă va trebui să acceptați Frontul național!

— Prostii! Dacă americanii și englezii sînt alături de mine, am cel mai puternic front național împotriva oricui.

Niște bubuituri surde îl împiedicară pe Dacu să continue.

— Ce-o fi asta? întrebă Dacu.

— Nu-i nimic, unchiule! răspunse Romulus. S-a anunțat pentru azi la amiază un exercițiu de alarmă.

Totuși, neliniștit, Romulus se repezi la fereastră și văzu cum trecătorii începuseră să alerge de colo pînă colo pe stradă, pînă ce dispărură cu toții prin ganguri.

— Unchiule, strigă el speriat, e bombardament în toată regula!

Toți înlemniră. Numai Dacu sări, ca un tînăr, din fotoliu:

— Bolșevicii!... Bestiile!... Fac declarații și bombardează ziua în amiaza mare, un oraș pașnic ca Bucureștii!

Telefonul țîrîi.

— Domnule Dacu, capitala e bombardată. Cartierul Grivița e distrus. Mii de morți și răniți. Coborîți în adăpost!

Urmat de ceilalți, Dacu coborî, iute și gînditor. Mii de morți și răniți!... Bestiile!... Urmăresc, chipurile, pe nemți și ucid fără alegere mii de femei și copii

nevinovați!... Bestiile!... Cînd o să scape odată omenirea de acești dușmani ai civilizației?

În adăpost, cît își căută un loc să se așeze, auzi:

— Sînt cele mai perfecționate bombardiere engleze și americane!

Ca să fie sigur că a auzit bine, Dacu își întrebă amicii care veneau după el:

— Cum așa? Nu rușii ne bombardează?

— Se pare că nu! zise cu un zîmbet crud Nicușor Staicu. Americanii și englezii!

Așadar, nu bolșevicii ne bombardează! își zise Dacu, înseninat. Ci americanii și englezii. Așa, înțeleg!... Asta se cheamă acțiune energică. Să bombardeze... să bombardeze cît or putea, pînă o să le intre în cap, nemților, că pe la noi nu mai au ce căuta!... Să bombardeze!... Și dacă populația suferă nițel, ce să-i faci? Războiul e război! Războiul nu poate fi dus cu mănuși. Războiul implică sacrificii! Dar după aceea...

Și Dacu ascultă cu pietate un ceas întreg bombardamentul și binecuvîntă fiecare bubuitură în parte, pentru că fiecare bombă îl apropia de ceasul suprem. Să bombardeze... să bombardeze!... Cu cît vor arunca anglo-americanii bombe mai multe, cu atît se va netezi și se va scurta drumul spre putere... Să bombardeze!... Să bombardeze!... Și stătu Dacu și urmări cu încordare cum se zguduie pămîntul, pînă ce auzi, deodată, un șuier prelung de sirenă.

— Alarma a încetat, unchiule!

— Cum? Au și plecat?

Era decepționat Dacu! Tare decepționat! Prietenii lui să fie atît de aproape și să plece, fără ca el să le poată da măcar mîna!

★

Sub ochii lui Dacu, Ică și Belciug, mareșalul desfășură harta și le arătă linia frontului:

— Ăsta e front? zise el, cu dezgust. Asta e bătaie de joc, nu front. Eu sînt militar și dumneavoastră sînteți niște civili. Ăsta nu-i front. E o nenorocire. Nu mai ai ce apăra. Liniile noastre s-au prăbușit. Dar...

Mareşalul făcu o pauză să respire adîne, pentru că vroia să spună ceva hotărîtor.

— Dar, continuă el, ultimatumul nu-l pot primi.

— Aşadar, întrebă Dacu, ai de gînd să continui războiul?

— Da ! Va trebui să-l continuu. N-am încotro ! Eu nu sînt trădător şi nu voi semna armistiţiul. În schimb, îl poţi semna dumneata. Cei de la Cairo doar au trimis ultimatumul nu numai pe numele meu, ci şi pe numele dumitale. Şi eşti dator să răspunzi !

— Şi trebuie să vă grăbiţi ! zise Belciug. Ultimatumul e numai pe şaptezeci şi două de ore şi s-au şi scurs cîteva ore între timp.

Dacu îşi pronunţă răspunsul, tărăgănat, pătruns el însuşi de importanţa istorică a sentinţei:

— Am citit ultimatumul ! Este inacceptabil !

— Este ceea ce spun şi eu ! făcu mareşalul. Eu nu pot rupe cu aliatul nostru german.

— Nu asta am crezut ! Mă refer la articolul 1 din ultimatum.

— Dar tocmai la articolul 1 mă refer şi eu ! zise mareşalul. La articolul 1 ei cer să întoarcem armele împotriva nemţilor. Ceea ce este, aşa cum spui şi dumneata, inacceptabil !

— Dar nu asta am crezut, domnule mareşal ! Ei cer să întoarcem armele împotriva nemţilor, imediat. Şi asta este inacceptabil, pentru că nu este posibil s-o facem. Nemţii sînt încă tari şi noi sîntem slabi. Putem întoarce armele împotriva nemţilor, cu o condiţie: ca sovieticii să împingă atît de departe ofensiva lor, încît să ajungă pînă la graniţa noastră.

Mareşalul crezu că Dacu îşi bate joc de el.

— Domnule Dacu, zise el, înţepat, te rog să mă ierţi, dar mă tem că n-ai citit comunicatele mele din ultimele zile. Ruşii nu numai că au ajuns la frontiera noastră, dar au şi trecut-o de zece zile şi au şi ocupat tot nordul Moldovei, pînă la Iaşi.

Cu un gest de dispreţ, Dacu înlătură tot ce-i spunea mareşalul.

— Asta n-are nimic de-a face cu armistiţiul, domnule mareşal ! Noi nu trebuie să ţinem seama de ceea ce fac

ruşii, ci numai de interesele sfinte ale ţării. Noi nu putem întoarce armele împotriva Germaniei. Sau, putem întoarce armele împotriva Germaniei, dacă anglo-americanii ne dau un ajutor substanţial...

— Cei de la Cairo, zise Belciug, ne cer, în primul rînd, să nu împiedicăm trupele sovietice în lupta lor contra nemţilor.

— M-am mirat şi eu cînd am citit nota ! zise Dacu. Este un lucru foarte ciudat. Cînd ni se cere să nu împiedicăm pe ruşi să lupte pe teritoriul nostru contra nemţilor, ni se cere, prin aceasta, pur şi simplu, să-i ajutăm pe ruşi. Este inadmisibil. Şi nu pot să înţeleg cum de ne pretind aliaţii noştri fireşti să-i ajutăm pe ruşi.

— De ce să nu înţelegeţi? interveni Ică. Ruşii doar sînt aliaţii anglo-americanilor.

— Mă mir ! făcu Dacu. Mă mir foarte mult.

Şi, cu privirea în gol, adăugă:

— Dacă vreţi să mă credeţi, deşi sîntem de trei ani în război, nu mă pot obişnui cu gîndul că anglo-americanii sînt aliaţi cu sovieticii.

Apoi, îşi reveni, energic:

— Eu, personal, mă opun. Eu, Dacu, nu pot ajuta pe bolşevici. A da ajutor bolşevicilor ar fi imoral. De cînd s-au ivit bolşevicii pe lume, i-am combătut. Şi acuma, să-mi compromit trecutul meu de luptă împotriva acestor duşmani ai civilizaţiei, ajutîndu-i? Niciodată ! Eu nu sînt bolşevic şi n-ajut pe bolşevici. Dacă ruşii au ajuns în situaţia de a avea nevoie de ajutorul meu, cu atît mai rău pentru ei. Eu nu-i ajut. Eu nu ajut bolşevici. Bolşevicii să-şi caute ajutorul la bolşevici, nu la mine. Eu nu ajut bolşevici.

— Dar ruşii înaintează, domnule Dacu ! zise Belciug. Şi lumea e foarte agitată.

A zis-o Belciug ! Aşadar, « ăia » nu l-au minţit !... Ţara e agitată ! Ar fi îngrozitor ! Iniţiativa războiului contra nemţilor să treacă direct în mîna poporului, sub conducerea « ălora » !... Poporul să se instituie stăpîn peste ţară !... Poporul să se bage în treburile politice şi militare ale ţării !... Poporul ! Poporul romîn să facă ceea ce au făcut popoarele Rusiei Sovietice, care în 1917 l-au dat pe ţar peste cap, fără nici o formalitate !

Poporul romîn să facă ceea ce a făcut în 1918 poporul german, care l-a gonit pe Kaizerul Wilhelm ! Poporul romîn să facă ceea ce au făcut în acelaşi an popoarele împărăţiei austro-ungare, care s-au scuturat cu atîta uşurinţă de Carol I, împăratul Austriei şi regele Ungariei !... Poporul romîn să transforme ţara în republică !... Şi sub conducerea « ălora » !... Republica romînă sub conducerea « ălora » !... Şi eu, Dacu, să fiu părtaşul « ălora » şi să accept armistiţiul !... Mai bine... să...

Să... ce? Dacu nu mai putu găsi ce, pentru că în minte îi apărură aliaţii lui fireşti de la Cairo, care cer prin ultimatum să se încheie armistiţiul. Oare de ce stăruie atîta asupra ultimatumului aliaţii lui fireşti? De dragul sovieticilor, desigur că nu ! Aliaţii mei fireşti nu iubesc nici ei pe sovietici. Iar dacă ţin atît de mult la armistiţiu, armistiţiul acesta intră, desigur, în socotelile lor de moment !... Aliaţii mei fireşti sînt atît de grăbiţi cu armistiţiul, probabil ca să evite o iniţiativă a poporului romîn. O iniţiativă a poporului îi sperie. La fel ca pe mine !... Deci, armistiţiul cu sovieticii ar fi, de fapt, tot un act antisovietic: va răpi sovieticilor ocazia de a încheia armistiţiul direct cu poporul !... Iar dacă aşa stau lucrurile, de cc n-aş semna armistiţiul? Ce mă împiedică să semnez armistiţiul, dacă dorinţa aliaţilor mei fireşti este să semnez armistiţiul? Nimic !

— Ştiu, domnule Belciug, ce se petrece în ţară, răspunse, grav, Dacu. Dar eu nu pot semna armistiţiul. De altfel, răspunsul la ultimatum nu trebuie să-l dau eu, ci domnul mareşal.

Şi către mareşal:

— Domnule mareşal, dumneata eşti şeful guvernului, dumneata trebuie să spui da sau ba !

— Eu nu pot spune da, domnule Dacu ! Am repetat-o de atîtea ori: nu pot spune da ! Dar, dacă dumneata accepţi să preiei puterea, eu mă dau în lături. Formează dumneata guvernul, semnează dumneata armistiţiul... fă tot ce vrei. Dumneata... nu eu !

Dar Dacu era intransigent:

— Eu nu pot face guvernul. Ţi-am repetat-o şi eu de atîtea ori, domnule mareşal: cine a început războiul,

acela trebuie să-l şi încheie. Războiul este o chestiune militară care priveşte pe militari. După ce războiul va fi terminat, vom vedea. Pînă atunci, semnează dumneata armistiţiul şi eu îţi voi da ajutor nelimitat din punctul de vedere politic.

— Îmi pare rău, domnule Dacu! Eu nu voi semna nimic care m-ar împiedica să lupt mai departe împotriva bolşevismului şi a bolşevicilor.

— Înţeleg, domnule mareşal! Te înţeleg foarte bine. Crede-mă că te înţeleg! Dar dumneata trebuie să semnezi armistiţiul. Bineînţeles, nu pe baza articolului 1. Dumneata închei armistiţiul, cu condiţia să nu întorci armele împotriva nemţilor, decît numai în cazul cînd nemţii, în retragerea lor, vor încerca să ne atace!

— Nu! făcu mareşalul.

— Ba da, domnule mareşal, pentru că ai autoritatea morală!

— Ba dumneata trebuie să semnezi, domnule Dacu, pentru că te bucuri de încrederea celor de la Cairo!

— Ba dumneata, domnule mareşal, pentru că dumneata ai tot aparatul militar şi administrativ în mînă!

— Atunci nu-i nimic de făcut, domnule Dacu!

— Ba da! zise Dacu. Să cerem o prelungire a ultimatumului!

— Excelentă idee! făcu mareşalul încîntat. Numai dumneata, domnule Dacu, puteai găsi o asemenea soluţie.

— Nu se poate altfel! explică Dacu. Că ruşii înaintează, nu-i treaba noastră! Oricît de repede ar înainta, acesta nu poate fi un argument pentru noi să luăm hotărîri în pripă! Mai bine o înfrîngere pe cîmpul de luptă, decît o hotărîre politică luată în pripă.

Strînse tuturor mîna şi ieşi, demn şi dîrz. Auzi îndrăzneală!... Să vrea «ăia» să-l majoreze pe el! Un Dacu să fie majorat!... Nu!... Încă nu s-a născut omul să-l poată majora pe un Dacu!

XXII

Au înflorit trandafirii şi în această lună mai! Au fost şi în această lună mai nopţi cu cer adînc şi înstelat, cum s-a părut a fi cerul atîtor nopţi de mai, de-a lungul tuturor vremurilor, de cînd s-a ivit prima inimă simţitoare la vraja nopţilor de mai. S-a populat şi în această lună mai fantezia atîtor suflete adolescente de visuri nelămurite, care se cereau a fi urgent descifrate. Dar cum să te laşi îmbătat de balsamul rozelor de mai, sub « atenţie mărită » ! Cum să ţi se pară cerul vrăjit şi înstelat, sub « atenţie mărită » ! Cum să-şi limpezească milioanele de suflete adolescente dorurile lor tulburi, sub « atenţie mărită » !

Tristă, deci, era luna mai a lui 1944 ! Uscaţi şi fără miros, trandafirii ! Brăzdat de bombardiere, nu înstelat, cerul ! Confuze şi decepţionate, sufletele adolescente, care se obişnuiseră o vreme a-şi da, la anumite întrebări, anumite răspunsuri, sub camuflaj, dar nu sub « atenţie mărită » ! Ar mai fi rămas, poate, un singur

element susceptibil să asigure acestui mai o oarecare iluzie primăvăratică: zefirul! Dar zefirul, în loc să poarte pe aripile lui şoapte de amor, îţi şoptea, dulce ca o otravă, că, în această primăvară, trebuie să plăteşti salata cu o sută cincizeci de lei legătura, cartofii noi cu două sute cincizeci de lei kilogramul, fasolea, cu aur, şi că singurul articol care a ajuns ieftin pe piaţă e viaţa: nimeni nu mai dă nici două parale pe ea. Triste erau ziarele care-ţi ofereau zilnic tragedii în colţul refugiaţilor: « Doamna Vasilica Vasiliu vrea să ştie unde se află fiii ei, militarii Gheorghe şi Andrei şi nepotul ei Blănaru Grigore, tot militar... » « Invalidul de război Saftu Ion, din Bacău, îşi caută părinţii şi rudele. Rog frumos cine ştie ceva despre ei»... « Petrescu Alexandru, din Botoşani, roagă cine ştie unde se află soţia lui, Maria, refugiată în capitală» !... Trist era chipul capitalei, care-şi arăta miile de geamuri sparte, înlocuite cu tinichea, placaj, sau hîrtie. Tristă era Capşa — pe trei sferturi dispersată — care credea în acea lună mai că omul nu va mai fi om niciodată, că omenirea e pe veci pierdută şi că omenia este un cuvînt decăzut, care trebuie scos din dicţionare! Tristă era viaţa!... Agonizantă!... Cvasi moartă!... Încă o secundă şi totul ar fi fost sfîrşit... dacă în noaptea deznădejdii nu s-ar fi auzit glasuri care să redea lumii credinţa în om, în omenire şi-n omenie.

— Să regăsim omenia! Omenia nu-i pierdută, ci numai rătăcită. Să revenim, în nenorocirea care s-a abătut peste noi, la solidaritatea umană. Să revenim la sensibilitatea creştină. Să desolidarizăm poporul romîn de ideologiile urii. Să nu ne uităm cărui dumnezeu ne închinăm. Ortodocşi, catolici, protestanţi, adventişti, mahomedani sau mozaici, toţi sîntem fraţi!... Să ne amintim că pe toţi ne leagă un element comun: sufletul. Cred că zdruncinarea ultimelor evenimente ne-a trezit sufletul. Căci toate bombele care cad de sus ne ameninţă pe toţi, fără nici o deosebire, cu moartea — şi trebuie cu toţii să ne rugăm lui dumnezeu să trăim ziua păcii pentru lumea întreagă. Nimeni dintre noi nu poate invoca legile umanităţii, dacă el nu le respectă. Şi asta cerem: respectul integral al legilor eterne ale iubirii de

oameni de orice nație, de orice religie ar fi! Asta vrem! Să ne regăsim omenia!

Cine putea cere cu atîta putere de accent umanitar solidaritatea umană? Cine ținea, cu atîta înverșunare, ca poporul romîn să fie desolidarizat de ideologiile urii? Ca lumea să-și aducă aminte că pe toți oamenii îi leagă un element esențial: sufletul? Ca fiecare să se simtă obligat să respecte integral legile eterne ale iubirii de oameni, de orice nație și orice religie ar fi, dacă el însuși vrea să invoce în favoarea lui legile umanității? Ca toată omenirea, în sfîrșit, să-și regăsească omenia?

Serafim Mărunțelu!

În ciuda comunicatelor comandamentului de căpetenie al frontului din Moldova, în ciuda «atențiilor mărite» și a bombardamentelor, în ciuda prețurilor tot mai mari ale cepei și cartofilor — în sufletul neîntinat, candid, feciorelnic al lui Serafim Mărunțelu creștea și-și ridica, spre cer, floarea îmbujorată, optimistă, înviorătoare a dragostei de umanitate.

El însuși, Mărunțelu, era atît de tulburat de cîte resurse umane se pot găsi în sufletul lui, sensibilizat de atîtea nenorociri cîte au lovit țara în ultimii doi ani de război, încît, în aceeași dimineață cînd se ruga omenirii să-și regăsească omenia, începu să alerge după cineva demn de dragostea și de încrederea lui, care, de la primele cuvinte, să-și regăsească omenia. În cincisprezece minute, omenia fu regăsită:

— Moișe!

— Serafime!

Și plînseră mult, cu sughițuri, unul în brațele celuilalt: Serafim, care făcea apel la regăsirea omeniei — și Moișe Haimovici, unul din cei trei frați de pocher ai lui Killinger, care a prins apelul.

— Moișe, zise Serafim, după ce-și șterse lacrimile, să ne regăsim omenia. Am găsit la Lisabona o căsuță... un palat!... Ceva rar!... O să-ți placă și ție, Moișe, pentru că te știu om de gust. Dă-mi cît te lasă omenia, pentru că trebuie să ne regăsim omenia. Dar te rog să ții seama, dragă Moișe, că sufletul mi-e atît de plin de suferințele tuturor oamenilor, de indiferent ce nație ori religie, încît orice refuz mi-ar putea fi fatal!

Moișe dădu, Serafim luă, apoi se strînseră încă o dată în brațe, stropind cu lacrimile lor calde, floarea dragostei de om, care, de sub ruinele omenirii, își înălța capul spre cer, spre a proclama, dreaptă, mîndră, strălucitoare regăsirea omeniei.

★

Situație mai excentrică ar fi fost greu de imaginat. Decorul: sala Consiliului de Miniștri. Personajele: Dezrobitorul, în uniformă, înconjurat de sfetnicii săi, cei mai mulți generali, în uniformă. Acțiunea: Ică citind, cu tonul lui persuasiv de pledant la bara justiției, după o hîrtie. Hîrtia: manifestul de 1 Mai al Partidului Comunist Romîn.

— « Popor romîn ! Primește Armata Roșie cu încredere, ca armată eliberatoare și salvatoare. Ajut-o prin toate mijloacele și toate forțele. Continuînd războiul alături de Hitler, Ungaria horthystă a fost ocupată de fostul ei aliat, Germania hitleristă. Trădătorul Antonescu pregătește Romîniei aceeași soartă, tîrînd-o spre catastrofă... Romîni!... Sîntem în fața catastrofei. Resturile armatei noastre sînt amenințate cu nimicirea completă. Șapte divizii romînești sînt condamnate la moarte în Crimeea... Ajunge ! Am pierdut un milion de morți, răniți și dispăruți. Întreg avutul țării a fost jefuit de lăcustele hitleriste. Patrioții noștri sînt arestați în masă, schingiuiți, asasinați. Orașele și satele Moldovei noastre sînt jefuite și pustiite de hoardele hitleriste în retragere. Populația evacuată forțat este condamnată la mizerie și moarte. Femeile și fetele noastre sînt batjocorite de bestiile hitleriste. Mii de tineri și muncitori romîni sînt trimiși în robie în Germania. Populația evreiască este terorizată și exterminată. Continuarea războiului alături de Hitler a abătut asupra capitalei și țării noastre bombardamentele distrugătoare, care vor fi din ce în ce mai intense... »

Încurajat de tăcerea evlavioasă cu care ceilalți îl ascultau, Ică se aruncă asupra textului, cu toată pasiunea talentelor sale oratorice:

— « Popor romîn ! Salvează-te de la catastrofă ! Părăsește războiul criminal nemțesc ! Doboară clica

trădătorului Antonescu de la cîrma țării ! Luptă pentru pace ! Alungă cu arma în mînă pe cotropitorii hitleriști de pe pămîntul pîngărit al patriei. Luptă pentru eliberarea fraților din Ardealul de Nord ! Alătură-te Armatei Roșii, eliberatoarea popoarelor iubitoare de libertate ! Soldați, subofițeri, ofițeri și generali ! Refuzați să mai luptați și să muriți pentru criminalii Hitler și Antonescu ! Cei de pe front ! Treceți cu tot armamentul și echipamentul de partea Armatei Roșii, care vă va ajuta să luptați pentru dezrobirea patriei noastre ! Cei din spatele frontului ! Refuzați plecarea pe front ! Treceți de partea poporului ! Retrageți-vă în păduri și munți cu armele și echipamentul vostru ! Urmați exemplul partizanilor sovietici ! Formați grupe și detașamente de patrioți și partizani ! Dezarmați și nimiciți pe cotropitorii hitleriști ! Apărați și salvați populația și avutul ei de jefuitorii nemți ! Apărați și salvați onoarea, independența și avutul poporului romîn !»

Cu un gest scurt, dar nu violent ca de obicei în asemenea împrejurări, mareșalul îl întrerupse pe Ică:

— Dă-mi voie !

Și se ridică:

— Domnilor !

Rosti cuvîntul, cu glas slab, șters, abia perceptibil. De 1 Mai, Dezrobitorul se simțea și el un nedreptățit al soartei, ca oricare alt nedreptățit, dar mai nedreptățit decît toți. Mareșalul Antonescu cel mare nedreptățit ! Așa va trebui să fie trecut în istoria neamului: mareșalul Antonescu cel mare nedreptățit! Pentru că nedreaptă a fost soarta cu el. După ce l-a pus să sufere mai mult decît oricare alt romîn din cursul tuturor veacurilor de pe urma loviturilor lui Carol II și ale camarilei lui, după ce i-a încredințat misiunea unică în istorie de a alunga din fruntea țării pe acest Carol II cu camarila lui, după ce l-a ajutat să pună temelie de soartă nouă acestei țări terorizate și jefuite de Carol II și camarila lui, după ce i-a îngăduit să redea romînului mîndria lui de neam renăscut la viață nouă și demnă — soarta, deodată, îl părăsește și îl lasă din nou singur, să înfrunte judecata atît de nedreaptă a comuniștilor. Căci nedrepți erau bolșevicii și nedreptățit era mareșalul Antonescu

cel mare nedreptățit, care, cu sentimentul lui dureros de nedreptățit al soartei, vorbi în zi de 1 Mai miniștrilor săi:

— Domnilor, comuniștii mă acuză că aș fi vinovat de nenorocirea care a dat peste noi. Comuniștii vor să mă scoată pe mine vinovat pentru faptul că am fi pierdut în război un milion de morți, răniți și dispăruți. Este o nedreptate, domnilor, o nedreptate strigătoare la cer. Eu, domnilor, n-am fost niciodată și nici nu sînt om politic. Eu n-am făcut și nu fac politică. Nu mă pricep în politică. Eu am venit la cîrma acestei țări să-mi fac datoria, nu să fac politică. Nici nu știu cum se face politică. Cînd țara m-a chemat acum patru ani s-o conduc, i-am răspuns: Eu habar n-am ce-i aia politică. N-am partid politic. N-am prieteni politici. Eu sînt născut militar și militar vreau să mor. Un militar cunoaște un singur cuvînt: disciplina. Ce mi se spune aia fac. Nimic mai mult, nimic mai puțin. Disciplina. Am fost aliat cu Hitler. Hitler a fost, însă, aliatul cel mare și eu aliatul cel mic. Și ca militar și aliat mai mic, n-am putut ține seama decît de o singură poruncă: disciplina. Ce mi s-a spus, asta am făcut. Atunci, care-i vina mea, domnilor? Sînt soldat. Mi s-a dat ordin să fac cutare sau cutare lucru, l-am făcut. Nimic mai mult decît atît: am făcut. Dar n-am făcut nimic rău. Martor mi-e dumnezeu! În casa mea n-am ucis un pui de găină. Este absurd, domnilor, este nedrept! În toată afacerea aceasta eu n-am nici cea mai mică vină. Iar dacă prin obligațiile mele de aliat, am trebuit să ajut pe domnul Hitler în acțiunile lui militare, am făcut-o numai din ordin!... Asta am vrut ca s-o știți!

Cum se așeză mareșalul, sări de la locul lui generalul Drojdieru.

— Și eu la fel, domnule mareșal! începu el, ștergîndu-și mereu cu basmaua strînsă în pumn, fruntea și gîtul. Nici eu nu sînt om politic. Nici eu nu mă pricep în politică. În viața mea nu am făcut politică. M-am ferit ca de dracu de politică. Nu-mi trebuie politică. Ce să facă unul ca mine, politică? Eu m-am născut să-mi văd de treabă, nu să fac politică. La politică trebuie să te pricepi. Trebuie știință. Eu n-am știință

politică. Sînt militar! Ce mi se spune, aia fac. Cum ziceți și dumneavoastră: mai întîi disciplina. Militarul cunoaște un singur cuvînt: disciplina. Restu-i politică și un militar nu are ce căuta în politică. Politica e treaba celor care fac politică, nu treaba celor care nu fac politică, așa cum e unul ca mine sau altul ca mine. Ca militar am primit ordin să fiu ministru de interne. Ca militar am fost ministru de interne și cred că țara n-are ce să se plîngă de mine, pentru că eu n-am făcut politică. Eu n-am făcut nimănui rău. Să fi vrut și nu puteam, pentru că rolul meu era mărginit: vei fi ministru de interne! Asta e tot!... Și ca ministru de interne, vei lucra numai din ordin. Nimic nu vei face după capul tău, ci numai din ordin. Și din ordin n-am ieșit, să zici, măcar o singură dată. Așa să-mi ajute dumnezeu!

Generalul Plopeanu stătea ca pe ghimpi. Conștiința îi cerea și lui să nu tacă. Numai de ar isprăvi odată criminalul ăsta de Drojdieru, care crede că poate prosti pe ceilalți cu bîlbîielile lui de bandit prins cu mîța-n sac. Criminalul de Drojdieru bănui probabil chinurile lui Plopeanu, pentru că în cele din urmă se îndură să se așeze.

— Domnule mareșal! strigă Plopeanu, agitîndu-și mîinile cu desperare. Dumneavoastră mă știți. Eu n-am făcut politică. Eu nu țin minte să fi făcut politică măcar o secundă în toată viața mea de militar, pentru că eu știu că un militar trebuie să fie și să rămînă militar și nu să-și vîre nasul în treburile politice, în care un militar n-are ce căuta. Dovadă că sînt militar este că din primul moment m-ați numit la război, domnule mareșal, nu altundeva. De ce, domnule mareșal? Pentru că mă știți militar!... Și tot așa știu, ca și oricare militar cinstit, că, fără disciplină, un militar nu e militar. Disciplina e dumnezeul nostru. Ce ți se spune, aia faci. Militarul trebuie să știe numai de ordin!... Și numai de ordin m-am ținut, nu de politică. Eu, ca și dumneavoastră, domnule mareșal, habar n-am de politică și n-am nici eu prieteni politici. Toți prietenii mei sînt militari. Așa trebuie să fie un adevărat militar: să nu trăiască decît printre militari — și să nu știe decît de ordin. Pentru că numai superiorii dau ordin, pe cînd

noi, ăştia micii, trebuie să ascultăm de ordin. Asta-i legea. Inferiorul este cel care primeşte ordinul de la superior, fără să aibă dreptul să crîcnească. Eu, aşa am făcut: la departamentul meu n-am mişcat un deget fără ordin. Sînt militar vechi şi ştiu ce este un ordin. Aşa că m-ar mira tare mult din partea bolşevicilor să mă tragă pe mine la răspundere pentru că, în calitatea mea de militar, aş fi executat ordinele superiorilor mei. Bolşevicii trebuie să ştie şi ei că ordinele se execută, nu se discută.

Lui Plopeanu îi smulse cuvîntul din gură generalul Părcălabu, dornic şi el să restabilească adevărul:

— N-am fost om politic nici cînd eram elev în clasa întîia primară. Neam de neamul meu n-a făcut vreodată politică. Romînul, cînd e militar, nu face politică. Militarul, cînd e romîn, nu face politică. Nici nu ştiu cu ce se mănîncă politica. Întrebaţi-mă ce-i aia politică şi să fiu al dracului dacă aş şti ce să răspund! Politica este un cuvînt străin de sufletul romînesc! Eu nu sînt străin, sînt romîn. Şi ca romîn, sînt mîndru că sînt militar. Şi ca militar sînt mîndru că mi se ordonă. Fără ordin nu fac nimic. Aşa am primit ordin să fiu ministru... şi...

Cuvintele lui Părcălabu căzură ca o scînteie într-un butoi cu pulbere. Cine să mai poată desluşi cele ce ar mai fi vrut să spună ministrul doamnei Lilişoara Precupeţu zis Miss Kilometru, în vacarmul stîrnit de ceilalţi miniştri militari, toţi dornici să restabilească şi ei, cu un ceas mai devreme, adevărul: anume, că ei nu poartă nici o răspundere în catastrofa despre care vorbesc bolşevicii în manifestul lor de 1 Mai.

— Cînd s-a declarat războiul, eu încă n-am fost numit ministru!

— Eu aş fi dat orice să fiu lăsat în pace! Cînd mi s-a dat ordin să intru în minister, eu eram bolnav de ficat, cum sînt şi acum.

— Eu am primit să intru în guvern numai cu condiţia să fiu lăsat să feresc ţara de o ocupaţie germană.

— Eu am fost dintotdeauna împotriva unui război cu sovieticii. Nu trebuie, noi, popor mic, să ne amestecăm în certurile celor mari!

Toţi, speriaţi, toţi, traşi la faţă, toţi, livizi, toţi răcneau, fiecare încercînd să-l convingă pe celălalt că bolşevicii n-au dreptul să-l tragă pe el la răspundere, pentru un război cu care n-a fost niciodată de acord. La început, uluit de larma generalilor lui, dar repede cuprins de mînie, mareşalul puse mîna pe cravaşă şi izbi cu ea în masă.

— Domnilor, domnilor, ce-i gălăgia asta? Mai mare ruşinea! Parcă am fi la havra jidănească. Vă rog, domnilor! Nu uitaţi, domnilor, prin ce momente istorice trece azi ţara!... Vă rog, nu uitaţi!

Apoi luă de braţ pe Ică şi-l trase după el:

— Ică, hai!... M-am săturat!... Plec imediat în inspecţie!

— În hale? întrebă Ică, nevinovat.

— Nu! Pe front!

★

Inspecţiile mareşalului pe front se ţineau lanţ, după cursul tot mai accelerat al evenimentelor.

— Utilizaţi cît mai judicios terenul. Prizonierii să fie evacuaţi cît mai degrabă. Să nu rămînă prin păduri material părăsit!... Mereu trupe de recuperare!... Amelioraţi transmisiunile!... Desăvîrşiţi camuflajul!... Asiguraţi perfect frontul!... Folosiţi metodic brandturile!

Ordinele pîcîiau ritmic, ca focurile de mitraliere, fără oprire, fără şovăială, clar, precis, energic. Iar ofiţerii şi le notau de zor, cu un ochi pe hîrtie şi cu altul spre mareşal. Era inepuizabil Dezrobitorul. Era tînăr şi neobosit Dezrobitorul. Mai ales de la trecerea Prutului, glasul lui căpătase accente de învingător. Şi le părea bine şi ofiţerilor. Vrednicia Dezrobitorului îi făcea să uite pentru cîteva minute de inamic. Dar şi Dezrobitorului îi făcea bine această activitate războinică — pentru că şi el avea la tot pasul nevoie să uite... Uitarea era pentru Dezrobitor o injecţie de morfină, care-i dădea iluzia că se află undeva, departe, pe la Nalcic, sau pe la Calaci, sau prin Crimeea — nu la Botoşani, sau la Iaşi. Era un excelent refugiu uitarea, cînd altceva mai bun nu-ţi rămînea de făcut decît să uiţi că, de la trecerea Prutului, ruşii au eliberat Odesa,

au intrat în Cehoslovacia, au eliberat Crimeea cu toate cămilele ei şi că în Moldova, ca şi pe tot frontul pînă la Baltica, merg înainte...

— Băieţi, ce-aţi mîncat azi?... Bravo! Dar de băut, ce-aţi băut?... Bravo!... Dar de dormit, cum aţi dormit? Bravo!

Mareşalul îşi căuta «ţiganul» şi îl găsea:

— Dar tu, mă, tuciuriule, cum te simţi?

— Bine, să trăiţi, domnule mareşal!

— Cred şi eu! zicea mareşalul. Cel puţin pe front mănînci bine, nu ca la şatră. Dar de ciordit, nu ciordeşti nimic pe aici?

Şi către ceilalţi soldaţi:

— Mă, băieţi, viteazul ăsta nu vă ciordeşte nimic?

— Nimic, domnule mareşal!

Mareşalul se întorcea spre «tuciuriu»:

— Bravo! Dar de ce neam eşti, ţigane?

— Cetăţean romîn, să trăiţi, domnule mareşal!

— Bravo! Cetăţean romîn... Numai să vezi într-o zi să nu-ţi dai în petec şi să intri în buzunarul cuiva, că-i de rău!

La masă, buna dispoziţie îl făcu să uite pînă într-atît de jertfele şi suferinţele lui pentru neam, încît, de îndată ce aghiotantul îi propuse:

— Ce-ar fi, domnule mareşal, să auzim Berlinul?

Dezrobitorul acceptă:

— Pune-l!

Enăchescu se execută şi-şi cîştigă îndată drepturile la gratitudinea şefului său: Berlinul vorbea despre o eventuală invazie a inamicului pe coasta de apus a Europei.

— În toate locurile în care s-ar putea încerca invazia pe continentul nostru, nu există un metru pătrat care să nu fie pregătit cu toată dragostea şi grija pentru primirea mercenarilor plutocraţiei. Judecînd obiectiv şansele ambelor părţi, ajungem mereu la rezultatul că putem fi siguri de noi. Să vină, deci, invazia! O aşteptăm! Le va plăcea invadatorilor! Calea aceasta grea spre coasta Europei va mai produce din partea noastră şi o serie întreagă de surprize care nici nu sînt cuprinse în calculele noastre. Nu putem să fim decît mulţumiţi

dacă inamicul nu ia în serios aceste observaţiuni. Pe lîngă toate acestea, mai avem unele atuuri, ascunse cu grijă, dar care vor fi puse în joc atunci cînd va sosi momentul hotărîtor.

Mareşalul puse grabnic pe masă ceşcuţa de cafea pe jumătate băută şi zise, cu acea ferocitate entuziastă a omului energic, care, uitînd să-şi bea lingura de untură de peşte înainte de masă, o bea la jumătatea fripturii:

— Enăchescule, hai mai departe în inspecţie!

În noul sector mareşalul se înfrăţi şi mai frenetic cu ostaşii săi, cu care va cîştiga victoria finală cu atît mai degrabă, cu cît mai degrabă inamicul va debarca în apus.

— Ce-aţi mîncat azi, băieţi?

— Ciorbă de cartofi, domnule mareşal!

— Bravo! Şi carne?

— Şi caaaarne!

— Bravo!... Şi vin?

— Şi viiiiin!

— Bun! Şi tutun aveţi?

— Aveeeeem!

— Bravo!... Enăchescule!... Notează!... Să li se dea tutun! Da zahărul supliment vi se dă?

— Ni se dăăăăă!

— Bravo!...

Şi mareşalul se adresă maiorului care comanda trupa:

— De ce nu li se dă zahărul supliment?

— Li se va da, domnule mareşal!...

— Să li se dea!... Noi, domnule maior, luptăm să asigurăm fericirea acestui popor de soldaţi, nu să-l lipsim de zahărul lui supliment!... Dar acasă, scrieţi, băieţi?

— Scrieeem!

— Bravo! Enăchescule, notează: fiecare soldat să primească de azi înainte două cărţi poştale pe săptămînă, în loc de una, pentru că soldatului îi place nu numai să scrie, dar să facă şi poze pentru cei de acasă!

Seara, mareşalul află că trupele anglo-americane au debarcat pe coasta de apus a Franţei, în Normandia. Ca să nu stea degeaba, mareşalul se uită la ceasornic,

dar, pentru că pe discul lui nu putea descifra ceea ce ar fi vrut atîta să știe, scrîșni din dinți, medită și, cu glas răgușit, vorbi lui Enăchescu:

— Știi ce-i asta, Enăchescule? O victorie sovietică. Au presat sovieticii atîta pe anglo-americani, încît aceștia s-au văzut în cele din urmă siliți să le facă pe plac.

Dar mare fu surpriza pentru Dezrobitor cînd, în aceeași seară, radio Berlin strigă triumfător:

— Este absolut limpede că prima debarcare a inamicului nu reprezintă pentru noi o agravare a situației generale, ci mai mult o ușurare.

Mareșalul își căută precipitat cravașa, din ochi, dar nu fu chip s-o găsească:

— Enăchescule! răcni el. Unde mi-e cravașa?... Dă-mi repede cravașa!

Și numai cînd își simți cravașa în mînă, se mai liniști puțin:

— Ai auzit, Enăchescule?... Frontul al doilea este o nouă victorie germană!... Nici nu-mi mai scot cizmele, Enăchescule!... Hai după mine!

Timp de două săptămîni oastea renașterii trăi, în față sub primejdia atacurilor sovietice, iar în spate, sub voluptatea inspecțiilor Dezrobitorului. Dar Dezrobitorul nu obosea. Cu cît inspecta mai mult, cu atît i se întărîta pasiunea de a sonda sufletul armatelor lui.

— Borș vi s-a dat azi?

— Dat, să trăiți!

— Dar ieri?

— Și ieeeri, să trăiți!

— Dar manifeste bolșevice s-au rătăcit pe aici?

— Nuuuu!

— Nici unul?

— Niiici!

— Dar dacă s-ar rătăci, ce-ați face?

— Le-am rupe în bucăți-bucățele.

Inima Dezrobitorului zvîcnea atît de puternic, încît îi zvîrlea ochii drept pe bocancii ostașului. Supărat, se întorcea către colonel:

— Ce-i asta? Un soldat vrednic, care-şi varsă ultima picătură de sînge spre a apăra ţara şi neamul, să umble în bocanci rupţi! Să-i dai imediat o pereche de bocanci noi!... Să-mi raportezi de executare!... Ei, vă las cu bine, băieţi! Să loviţi cu nădejde în duşman, că şi ţara o să ţină seama de vitejia voastră!

— Izbîndă sau moarte! răcneau ostaşii.

Era noul salut al victoriei: Izbîndă, sau moarte! Suna după imperativele ceasului de faţă: a trompetă! Mareşalul se despărţea de ostaşi, cu ochii umeziţi de emoţie: Izbîndă sau moarte! Ce-şi poate dori mai mult un erou decît izbîndă sau moarte!... Şi le-o dorea ostaşilor săi din toată inima lui de părinte al ţării: Izbîndă sau moarte!

Apoi, cum se înnopta şi stelele răsăreau pe cer, mareşalul devenea sentimental cu colonelul:

— Ah, colonele, colonele! Ce fericit trebuie să te simţi dumneata aici!

— Sînt mai mult decît fericit, domnule mareşal! Dacă ar fi după mine, aici aş vrea să mor, domnule mareşal!

Într-o seară, un zumzet de avioane înălţă privirea fericită a unuia din aceşti colonei fericiţi spre cer, dar peste o clipă ateriză nefericită.

— Sovieticii, domnule mareşal!

În adăpostul colonelului, mareşalul, în febra lui inspecţionistă, îşi fixă deodată ochii lui scormonitori într-un colţ mai întunecat al încăperii, unde zărise un pachet legat strîns cu sfoară.

— Ce e în pachetul ăsta? întrebă mareşalul, fără insistenţă deosebită.

— Nişte hîrtii, domnule general!

Răspunsul în doi peri al colonelului îl întărîtă pe mareşal.

— Ţi-am spus, colonele, că mie-mi trebuie oameni care ştiu să răspundă precis. Ce hîrtii?

Supus, colonelul ridică pachetul, îl puse pe masă, desfăcu sfoara, dădu ambalajul la o parte şi împinse teancul de hîrtii spre mareşal.

— Ce? răcni mareşalul, care făcu un salt înapoi, ca muşcat de şarpe. Manifestul de 1 Mai, aici?... Pachetul

de manifeste de 1 Mai la dumneata, colonele? Te-ai făcut bolşevic?... Te trimit îndată în faţa Curţii Marţiale, colonele!... Ce caută hîrtiile astea la dumneata?

Colonelul, însă, părea mai mult stingherit decît speriat:

— Domnule mareşal, cum o să fiu eu bolşevic, domnule mareşal, eu, care sînt decorat de două ori de dumneavoastră şi o dată de domnul Hitler?

— Dar cum au ajuns manifestele la dumneata?

— Să vă spun adevărul, domnule mareşal: le-am adunat de la soldaţi.

— De la soldaţi? Poate că şi de la soldatul căruia ţi-am spus să-i dai bocanci noi?

Cu capul în piept, colonelul răspunse:

— Şi!

Izbindu-şi nemilos cizma cu cravaşa, mareşalul urlă:

— Să aduni trupa îndată! Vreau să-i vorbesc!... Dacă încă n-au aflat cine este mareşalul Antonescu, o vor afla! Ce-i cu alarma?

— A încetat!

Şi colonelul ieşi în fugă din adăpost, urmat cu paşi rari de mareşal. Era răscolit cu totul Dezrobitorul. Nenorocirea e mai mare decît şi-o închipuia. Trebuie tăiat răul din rădăcină, cît mai e vreme. Fără milă, fără judecată, fără menajamente sentimentale. Va da ordin să fie împuşcaţi pe loc douăzeci, cincizeci, o sută, două sute, cinci sute de soldaţi. Fără milă, fără judecată, fără considerente sentimentale... O mie de soldaţi împuşcaţi pe loc ar putea servi ca exemplu pentru întreaga armată. Bocanci noi?... Vin?... Zahăr supliment? Gloanţe în ceafă... nu bocanci noi, nu mîncare caldă, nu zahăr supliment!... Gloanţe!... Gloanţe!... Va trage chiar el cu revolverul în ei, ca să-şi aducă aminte aceşti ticăloşi că în funtea lor stă nu un bolşevic, ci un mareşal Antonescu...

Pe cîmp, trupa îl şi aştepta. Mareşalul trecu de-a lungul şirurilor de soldaţi de cîteva ori, încolo şi încoace, crunt, cu ochii în pămînt, lovindu-şi piciorul, nervos, cu cravaşa şi rumegîndu-şi cuvintele cu care va avea să rostească sentinţa de moarte a cîtorva sute de trădători. Nu vroia să-i vadă, nici să-i audă. Erau vrăj-

mașii lui declarați! Citesc manifeste comuniste și mint că habar n-au de ele... Pe toți i-ar ucide!... Unul să nu rămînă în viață!

De furie, mareșalul ridică ochii fără să vrea, și-i văzu. Drepți, sub căștile lor de oțel, în bătaia lunii, soldații păreau niște măști palide de ceară, dar cu ochi întunecați, vii, amenințători!... Da!... Erau vii și amenințători acești ochi! Parcă ar fi presimțit... Ce?... Că mareșalul vrea să-i împuște? Cine le-a spus că mareșalul vrea să-i împuște? Cum să-i împuște, cînd ei sînt mii și mii și el este singur în mijlocul lor, iar cîmpul e tăcut ca un cimitir nesfîrșit! Și nu-i prea plăcut să fii singur între cîteva mii de ostași, cu ochii lor vii, care ți se înfig în piept, în ceafă, în spinare, ca niște pumnale!... Dar asta nu înseamnă că el s-ar putea gîndi să-i împuște pentru că de 1 Mai ar fi citit acel manifest bolșevic! Oare el, mareșalul, Conducătorul, Salvatorul, Dezrobitorul, n-a citit și el manifestul? L-a citit!... Și cum l-a citit!... Și cum a știut, cu memoria lui de drac, să-l rețină! Îl știe și acum!... « Popor romîn! Primește Armata Roșie cu încredere, ca armată eliberatoare și salvatoare! Ajut-o prin toate mijloacele și toate forțele... Continuînd războiul alături de Hitler, Ungaria horthystă a fost ocupată de fostul ei aliat, Germania hitleristă. Trădătorul Antonescu pregătește Romîniei aceeași soartă, tîrînd-o spre catastrofă...» și așa mai departe... Mareșalul Antonescu îți poate înșira ca apa manifestul, pînă la urmă, fără nici o greșeală!... Ar însemna, ce? Că mareșalul Antonescu e bolșevic și că trebuie să fie împușcat ca bolșevic!... Și el, cel puțin, a înțeles ce a citit!... Pe cînd acești bieți soldați?... Ce au înțeles? Nu e totul să te uiți la manifest, ci să știi să-l citești și dacă-l citești, să-l și înțelegi. Dar cîți din acești bravi ostași știu să citească? Mai mult de jumătate nici n-au apucat să învețe alfabetul!... Și cei care l-au învățat l-au și uitat!... Și să împuști asemenea oameni nevinovați, cînd tu ești singur și ei sînt atîția pe cîmpul acesta nesfîrșit și alb ca un giulgiu, pe care le-ar fi frică pînă și greierilor să țîrîie!

— Băieți! se auzi deodată răsunînd glasul voios al mareșalului, peste capetele ostașilor săi. Înainte de a

pleca mai departe, am vrut să vă mai văd o dată şi să vă spun că sînt mulţumit de voi, cum este mulţumit un frate mai mare de fraţii lui mai mici. Băieţi, mareşalul vostru vă roagă să fiţi şi mai departe la fel de viteji !... Izbîndă sau moarte !

La care soldaţii îşi răcniră răspunsul:

— Izbîndă sau moarteeeeeeee !

Şi cîmpul, nesfîrşit şi alb ca un giulgiu, însoţi cu ecoul lui ameninţător pe mareşal, care se şi aruncase de frică în maşină:

— ... Moarteeeeeee !... Moarteeeeeeee !... Moarteeeeeee !

XXIII

La înaltul comandament german, Ducele fu întîmpinat de Goebbels, care — urmat de Goering și Ribbentrop — alergă spre el, șontîc-șontîc, atît cît îi permitea dinamicul său picior arian.

— Duce, un atentat !

Ducele era oricînd dispus pentru un atentat. În tot cursul existenței sale de șef al imperiului roman și de om suferind de stomac s-a îngrijit mai mult cu portocale pe cale internă și cu gloanțe pe cale externă. Nu era bucățică de piele pe trupul Ducelui să nu fi fost ținta unui atentat. Ducele își putea, deci, lesne închipui că, din cine știe ce înalte rațiuni de ordin european, doctorul Goebbels îi propune să fie din nou obiectul unui atentat.

— Cu plăcere ! îi răspunse el, grăbit și cordial.

Goebbels, însă, păru decepționat.

— Nu, Duce ! Nu asta am crezut.

— Dar ce?

— Vorbesc de un atentat care a fost comis acum un ceas împotriva Führerului nostru!

— Serios? făcu Ducele, extrem de interesat şi nerăbdător. Hai, spune, doctore! Au tras convenabil?

— Nu, Duce! făcu Goebbels exasperat de lipsa de intuiţie a Ducelui. N-a fost ceea ce credeţi. Şi n-a fost un atentat cu revolverul, ca la dumneavoastră, în Italia!

Ducele scrîşni din dinţi. Tonul superior al lui Goebbels îl supăra. Şchiopul acesta era cam obraznic. Cum aşa: ca la noi în Italia? Ce e la mine «în Italia»? Adică la mine, în Italia, un atentat cu revolverul nu-i atentat? Dacă nu iei dinainte toate măsurile ca plasa de oţel de sub cămaşă să n-aibă vreun defect şi ca atentatorul să fie un ţintaş de mîna întîia şi în acelaşi timp un om de cea mai perfectă încredere, nu rişti, oare, ca atentatul împotriva ta să nu reuşească şi să te trezeşti întins pe jos, mort ca toţi morţii!... Prin urmare, ce-i asta, ca la mine în Italia? Revolverele italiene sînt mai proaste ca revolverele germane? Şi un glonte italian nu te poate găuri tot aşa de bine ca şi un glonte german?

— Nu înţeleg, doctore! zise Ducele, fără să-şi ascundă revolta. Ce nu e ca la mine în Italia?

— Nu cred nimic, Duce! răspunse Goebbels, care nu socoti necesar să ceară scuze acestui Duce nenorocit. Fiecare ţară cu atentatele ei specifice! Vă amintiţi, Duce, de atentatul de la München din toamna lui 1939?

Ducele îşi amintea şi oricît ar fi vrut, i-ar fi venit greu să nege că a fost un atentat reuşit. Führerul îşi invitase la berărie, de ziua partidului, pe vechii lui camarazi de partid, spre a le face o expunere asupra condiţiilor în care a cîştigat războiul din Polonia. Deşi se uita din minut în minut la ceasornic, vorbea cu mult calm, fără să pară grăbit. Dar, peste o jumătate de oră, se opri brusc, salută adunarea şi părăsi berăria, lăsînd pe ceilalţi să-şi continue şedinţa. Cinci minute mai tîrziu, o bombă explodă chiar pe locul unde a stat Führerul. A fost un atentat demn de toată admiraţia: nouă morţi, cîteva zeci de răniţi şi Führerul, în avion, zburînd spre frontul de est, unde-l aşteptau noi victorii.

Goebbels avea oarecare dreptate: un revolver nu se

poate compara cu o bombă, mai ales dacă are un ceasornic bun.

— Îmi amintesc! Vrei să zici că şi atentatul de acuma, tot cu...

— Tot cu explozibil, Duce! Dar să vedeţi explozibil!... Închipuiţi-vă, Duce, o servietă cu materie explozivă, pusă în faţa Führerului, jos, la picioarele lui... La un moment dat, bomba explodează şi ucide un general care stătea în spatele Führerului, un amiral din dreapta Führerului şi un colonel din stînga Führerului. Toţi ceilalţi, care stăteau în faţa Führerului ceva mai încolo, sînt proiectaţi de suflul bombei la cîţiva metri înapoi şi izbiţi de perete, cu hainele de pe ei, ferfeniţă. Închipuiţi-vă, Duce, că din toată încăperea n-a rămas nimic întreg. Pînă şi masa, asupra căreia Führerul stătea aplecat şi studia harta, a fost zvîrlită în aer de bombă!

— Dar Führerul? întrebă Ducele din ce în ce mai mai intrigat să afle deznodămîntul acestui interesant atentat.

— Führerul, numai Führerul a scăpat neatins. În afară de unele mici vînătăi, care de altfel nici nu se pot vedea cu ochii liberi şi care abia urmează să se constate, pe Führer nu se vede nici urmă de atentat.

— Ei, cum aşa? făcu Mussolini, care păli de invidie. Doar n-o să-mi spui, doctore, că numai cu o cămaşă blindată a putut rezista bombei!

— Dar cine v-a vorbit de cămăşi, Duce? făcu, dispreţuitor, Goering. Führerul nostru nu înfruntă soarta cu cămăşi blindate sau cu alte asemenea artificii.

— Atunci cum a scăpat?

— Providenţa! strigă Goebbels. Salvarea Führerului este un act al providenţei şi mai mult decît un simbol. Providenţa ni l-a păstrat pe Führerul nostru, pentru cele mai înalte sarcini şi cele mai grele încercări. Este o minune în care vedem încă o dată hotărîrea destinului de a ne asigura victoria finală.

— Duce! interveni şi Goering. Dumneata nu vezi că numai providenţa l-a putut salva din această nenorocire?

— Numai providenţa! zise şi Ribbentrop. Atentatul cu explozibilul ne arată ce stea norocoasă ocroteşte poporul german!

Ducele, care se simţea tot mai mic, întrebă cu timiditate:

— Şi ce-aţi făcut cu atentatorii?

— Unii au fost împuşcaţi pe loc, ca nişte cîini turbaţi! răspunse doctorul Goebbels. Toţi, ofiţeri!... Iar complicii lor, cum vor fi prinşi, vor fi şi ei împuşcaţi. Führerul a dat ordin ca...

Se opri, pentru că apăru Führerul, care se repezi, cu mîna întinsă, la Duce.

— Benito!

— Führerul meu!... Te felicit. Providenţa a făcut azi cel mai mare act din istoria ei!

— Cum îţi place, Benito?

— Este un atentat sublim, scumpe Adolf! Dar în ce scop, atentatul?

— Pentru că sînt nişte vînduţi mizerabili! izbucni Führerul. De ani de zile aceşti mizerabili îmi sabotează frontul. Cine va mai îndrăzni să nege, după acest infam atentat, că numai din pricina lor ruşii se apropie de frontiera noastră? Nimeni! În primul război, tot nişte laşi de teapa acestor ofiţeri au înfipt cuţitul în spatele nostru, ca să ne scape victoria din mînă. Şi acuma, s-au găsit alţi duşmani ai imperiului german care au încercat să repete jocul. Dar, de data aceasta, atentatul se întoarce împotriva lor. De data aceasta, atentatul va deschide ochii omenirii, care va vedea, în sfîrşit, din vina cui ţara noastră este în primejdie de a fi invadată de bolşevici. Din vina acestor laşi şi trădători!... Din vina acestor unelte ale plutocraţiei internaţionale! Da, Benito!... Atentatul va dezvălui totul, dar atentatorii nu-şi vor atinge ţelul. La mine, dragă Benito, nu merge!... La mine nu se găseşte un Badoglio! La mine, un Badoglio nici n-apucă să se nască bine, că l-am şi împuşcat... La mine, dragă Benito, un Badoglio nici nu s-ar putea naşte!

Ultimele cuvinte ale Führerului arseră obrajii lui Mussolini. Dar Mussolini nu le luă ca o insultă, ci numai drept ceea ce erau de fapt: ca un reproş. Oricît ar fi

vrut să se supere, n-avea de ce: Führerul îi spunea un mare adevăr. Poate cu ceva mai multă cruzime decît ar fi fost de dorit — dar adevărul rămînea adevăr: cum de l-a lăsat el pe Badoglio în pace să-şi ţese şi să-şi ducă pînă la capăt complotul, în loc să-l fi împuşcat cu un an mai devreme, împreună cu atîţia alţi ofiţeri care-i sabotau şi lui frontul! Dacă ar fi organizat în primăvara trecută, puţin după Stalingrad, un atentat cu bombe, ca să-l poată împuşca pe Badoglio, ar fi văzut omenirea cine e vinovat de dezastrul Italiei: el, sau Badoglio? Şi să se mai simtă jignit de observaţia atît de justă a lui Hitler?

— Şi acuma? făcu Ducele, care căuta să pară cît mai vesel. Acuma eşti mulţumit?

— Ce mai întrebi, Benito dragă! Acuma, cerul s-a limpezit. Acuma, situaţia se va schimba radical în favoarea noastră! Acuma, războiul va lua o nouă înfăţişare şi adversarilor noştri le va îngheţa pe buze strigătul lor prematur de triumf. Acuma, voi putea pune în funcţie, liber pe mişcările mele, armele noi pe care le-am pregătit cu atîta grijă, spre a da duşmanilor noştri lovitura mortală, la momentul oportun. Nici cu o secundă mai devreme, nici cu o secundă mai tîrziu decît la momentul oportun. Pentru că, dragă Benito, bombele mele V_1 şi V_2, cu care am început să distrug Londra, nu sînt decît începutul. Vor urma alte arme şi mai teribile. Numai să aibă duşmanul răbdare să aştepte. Nu va aştepta în zadar. Cînd trăsnetul va cădea peste el, va vedea că n-a aşteptat în zadar.

— Providenţa ne va ajuta, dragă Adolf! zise Ducele. Ne va ajuta.

Strîmbînd din nas, Führerul îl corijă repede pe Duce:

— Da, scumpul meu Benito, providenţa *mă* va ajuta. *Mă* va ajuta, pentru că acuma, după atentat, ştiu ce am de făcut: acuma voi putea ordona mobilizarea totală nu numai a marelui Reich, dar şi a tuturor teritoriilor ocupate sau anexate de mine. După cum vezi, Benito, providenţa nu numai că m-a salvat, dar m-a şi luminat.

Acuma, însă, providenţa îl lumina pe deplin şi pe Duce.

— Mobilizarea totală a Europei va fi un efect terbil al atentatului, dragă Adolf! Te felicit!

— Nu-i așa? Să văd acuma, după acest atentat, cînd voi ordona mobilizarea totală, să mai aibă cineva curaj să crîcnească!

— Nu va mai avea nimeni curajul, dragă Adolf!

— Asta e sigur! Am țara în mînă. Goebbels este din acest moment împuternicit al Reichului pentru mobilizarea totală... Himmler, comandant al armatei de rezervă... și Guderian, șef al statului major... Să văd să mai îndrăznească vreunul să deschidă gura după un asemenea atentat! Îl împușc!... De patru ani mă sabotează bandiții!... De patru ani, ordinele mele sînt înțelese pe dos. Numai ei sînt vinovați că n-am ocupat Moscova!... Numai ei, acești lași și trădători, sînt vinovați că n-am ocupat Leningradul!... Numai ei, aceste slugi ale plutocrației apusene, sînt vinovați că am pierdut Stalingradul!... Numai ei sînt vinovați că sîntem acuma în retragere și că tunurile bat la granița noastră!

Himmler intră și se apropie cu pași grăbiți de Hitler:

— Mein Führer, explozibilul a fost examinat. Este de origină engleză!

— De unde l-ați luat? strigă Ducele, în prada celei mai necondiționate admirații.

Mîndru, Himmler răspunse:

— De la cei mai mari dușmani ai noștri: de la englezi.

— Ai văzut, dragă Benito! strigă Hitler. Iată dovada cea mai concludentă că atentatul n-a fost organizat de poporul german, ci de englezi.

— Ce idee, ce idee! strigă Mussolini, care cădea din extaz în extaz.

Dar necazul că lui nu i-a putut veni o asemenea idee îl îndemnă să adauge o înțepătură:

— Să știi, dragă Adolf, că numai providența te ajută. Exclusiv providența!

★

Bătrînul rezervist Franz Müller, care fusese luat de la slujbă cu un an în urmă și trimis urgent în răsărit

să ajute armata germană la o cît mai eficace scurtare a frontului, compunea o scrisoare către nevastă-sa, mereu cu ochii împrejur să nu fie văzut de cineva:

— Scumpa mea, am trăit aici ceva groaznic. Groaznic şi colosal. Pot să-ţi spun că, după ce am aflat, o noapte întreagă n-am mai putut închide ochii. A fost pentru mine un adevărat chin. Marele nostru Führer ucis!... Şi toată lumea dimprejur tace!... A fost ceva groaznic! Toată noaptea am fumat şi am stat cu urechile ciulite înspre difuzor: poate-poate se îndură dumnezeu să ni se anunţe armistiţiul! Pînă mi-am fumat toate ţigările şi am încercat să împrumut de la camarazii mei. Dar le fumaseră şi ei pe ale lor!... Toate!... Un muc n-a rămas pe jos. Şi n-auzeam nimic altceva decît comenzile scurte ale ofiţerilor noştri: Zurück!... Hitler ucis şi aici, toate-şi urmează cursul obişnuit. Era ceva groaznic! Să nu ne alegem nici măcar cu un armistiţiu de pe urma sacrificiului suprem al iubitului nostru Führer. În sfîrşit, spre seară, ni se porunceşte să ne aliniem în faţa difuzorului. A fost ceva groaznic. Inima-mi bătea să-mi sară din piept. Armistiţiu!... Pacea! Mă şi vedeam acasă, ras şi spălat... Dar ce s-o lungesc, scumpa mea! A fost ceva groaznic!... În tăcerea care ne chinuia pe toţi, auzim deodată că ne vorbeşte... cine crezi că ne vorbea, scumpa mea?... A fost ceva groaznic!... Însuşi Führerul nostru iubit!... Viu şi nevătămat! A fost ceva groaznic!... Un asemenea atentat înfiorător încă n-am pomenit... Să explodeze bomba lîngă iubitul meu Führer, să fie atîţia ucişi, răniţi, să se facă praf toate, de jur împrejur... şi singurul care să scape să fie prea iubitul meu Führer... şi să scape aşa, încît chiar el să ne poată da vestea: «Cetăţeni şi cetăţene! Astăzi vă vorbesc ca să auziţi glasul meu şi să ştiţi că eu însumi nu am fost rănit şi sînt sănătos!»... E ceva groaznic, scumpa mea!... Nici nu-mi venea să cred! Iubitul meu Führer viu! E ceva groaznic! Cum de-a putut scăpa iubitul meu Führer?... Dar tot iubitul meu Führer, în dorinţa lui de a asigura fericirea poporului pe milioane de ani, ne-a explicat, precum cred că ai auzit şi tu: «Cu excepţia cîtorva neînsemnate contuzii, vînătăi şi arsuri, nu sînt

cîtuși de puțin atins. Cred că aceasta este o confirmare a însărcinării pe care mi-a dat-o providența de a urmări mai departe țelul vieții mele, așa cum am făcut-o pînă acum...» E ceva groaznic, scumpa mea!... Numai cu cîteva vînătăi! Și cine e vinovat? Providența. Aceeași providență care de douăzeci de ani nu ne mai slăbește din ochi o secundă. Nu înțeleg, scumpa mea, cu ce am păcătuit, că providența își poate lua dreptul să-și vîre nasul în treburile noastre interne. Providența!... E ceva groaznic! Dacă nu s-ar fi născut providența, azi aș fi trăit în liniște, cu tine și cu copiii noștri și am fi mîncat cu toții o pîine cinstită și nu furată de la alții, dar furată, cum? Cu cuțitul și cu revolverul, ca niște adevărați bandiți. Mulțumită providenței, poporul german a început să fie urît de toată omenirea și...

Aici, Müller se opri, reciti scrisoarea, răsuflă ușurat, îndoi hîrtia frumos, o netezi, o rupse calm, în două, în patru, în opt, în șaisprezece, în treizeci și două și așa mai departe — după care luă altă hîrtie și, de astădată, fără să se mai uite împrejur, ci plin de curaj și dictîndu-și textul în gura mare, începu să compună o nouă epistolă, către nevastă-sa.

— Scumpa mea, am primit vestea atentatului contra preaiubitului nostru Führer și-mi închipui prin ce clipe groaznice ai trecut — pentru că știu prin ce clipe am trecut eu — pînă am aflat că preaiubitul nostru Führer, mulțumită providenței, a scăpat neatins. Mă gîndesc cît de înțelepte au fost cuvintele stimatului nostru doctor Goebbels, care s-a întrebat: Ce s-ar fi făcut Europa fără Führerul nostru! Europa ar fi fost orfană de preaiubitul ei tată, scumpa mea. Să mulțumim, deci, providenței că l-a salvat pe scumpul nostru preaiubit Führer, spre fericirea mea și a ta și a copiilor noștri și a întregului popor german și a întregii Europe și a întregii omeniri. Să trăiască Führerul nostru preaiubit, încă mulți, mulți ani, pentru că numai Führerul nostru ne poate duce la o cît mai grabnică victorie finală. Și te rog arată această scrisoare tuturor rudelor și prietenilor și cunoscuților mei, ca să știe cît de recunoscători ar trebui să fie providenței. Sărutări ție și copiilor, Hans.

*

Discuţia se luase de la o nouă broşură comunistă. Belciug i-o aduse mareşalului, pe care-l ştia de cîtva timp un lector pasionat de manifeste şi broşuri comuniste, la care altădată refuza să se uite măcar de departe — şi mareşalul, cu memoria lui de drac, după ce o citi de două ori, o ştia pe de rost şi o avea mereu în minte. Fapt care, desigur, îl amăra şi mai mult.

— Cel puţin, să aducă ceva nou! spuse mareşalul, lui Ică. Dar să vină mereu cu aceleaşi vechi acuzaţii împotriva mea... crime, bestialităţi, jafuri... nu ştiu cum nu li se face lehamite...

— Dar de ce le mai citiţi, domnule mareşal? făcu vicedezrobitorul, care ştia că sfaturile nu-i mai pot ajuta Dezrobitorului.

— Cum să nu le citesc, Ică? se explică mareşalul. Pot să rămîn nepăsător, cînd ştiu că e vorba de mine?... La tot pasul numai asta întîlnesc: « guvernul condus de Antoneşti»... Vrasăzică, noi doi... tu şi cu mine... sîntem un guvern hitlerist, nu romînesc... şi noi doi am comis fapte bestiale... Şi zici să nu le citesc!... Nu le-aş citi, Ică!... Fii sigur că nu le-aş citi... Dar eu, care am suferit o viaţă întreagă pentru dreptate, nu pot rămîne indiferent cînd...

Zbuciumul părintelui său sufletesc depăşea puterea de îndurare a lui Ică.

— Domnule mareşal, lăsaţi! Vă făgăduiesc că de azi înainte n-o să mai vedeţi nici un manifest şi nici o broşură comunistă!

Mareşalul se uită bănuitor la Ică:

— Nu ştiu ce vrei să spui, Ică? N-o să mai văd, sau n-o să mai apară?

Ică, uimit că mareşalul l-a prins, se ţinu tare:

— Dacă n-o să le mai vedeţi, înseamnă că n-o să mai apară!

Mareşalul era departe de a fi încîntat de răspunsul lui Ică.

— Nu! strigă el. Să nu încerci să mă înşeli ca pe un copil, pentru că nu-mi place să fiu înşelat. Dacă n-ai putut, de la începutul începutului, acum patru

ani, să-i împiedici pe comuniști să-și facă agitația lor, mi-ar veni greu să cred că i-ai putea împiedica astăzi, cînd sînt din ce în ce mai îndrăzneți... pentru că au și motive să fie. Iar dacă ai de gînd să iei măsuri ca manifestele lor să nu mai ajungă pînă la mine, să nu crezi că-mi faci un serviciu! Dimpotrivă! Așa că, te rog, Ică, renunță! Nu mă trata ca pe un copil, că mă supăr!... Ei cîștigă teren și noi să ne băgăm capul în nisip! Mă mir că tocmai ție îți pot trece prin minte asemenea gînduri. După ce vezi că pînă și Dacu a trebuit să cedeze...

— O! zîmbi Ică. Dacu! Faptul că Dacu a intrat în Blocul național democratic, nu-i nici o dovadă că este alături de ei. Doar o știți ca și mine!

Era adevărat. Mareșalul o știa ca și Ică. Înainte cu o lună, prin iunie, Sfinxul, ca să nu mai fie arătat lumii că lucrează în complicitate cu Antonescu pentru continuarea războiului alături de Hitler, a intrat în Blocul național democratic. Știrea i-o comunicase Ică mareșalului, chiar a doua zi. Mareșalul era uluit.

— A acceptat? Dacu a acceptat? Și pc ce bază?

— Armistițiul! Armistițiul trebuie iscălit imediat. Dacă vreți, îl iscăliți dumneavoastră! Dacă nu, veți fi înlăturat și se va face un guvern compus din comuniști, social-democrați, liberali și național-țărăniști.

Mareșalului îi venea greu să creadă. Amicul său Dacu să subscrie la un pact în care s-ar cere înlăturarea mareșalului Antonescu!

— Imposibil! strigă el, furios. Povești!

— Nu sînt povești, domnule mareșal. Sînt fapte. Altminteri, nu v-aș fi chemat de pe front.

— Dar de la cine le știi?

— Chiar de la Dacu!

Mareșalul căscă ochii mari:

— Cum de la Dacu!

— Dacă vă spun că chiar de la Dacu, domnule mareșal! Dacu a venit special la mine aseară să-mi spună în mare secret că el și Dinu au aderat la Bloc. Dar m-a rugat s-o țin în cel mai mare secret! Să n-o afle nimeni!

— Aşa ! făcu mareşalul, deodată înseninat. Dacă a venit să ţi-o spună în cel mai mare secret, atunci e-n regulă.

Şi ridică, înfrigurat, receptorul:

— Alo, ambasada germană?... Cu domnul ministru!... Alo, dumneavoastră, excelenţă? Vin de pe front!... Merge bine!... Dar nu pentru asta v-am chemat!... Domnii Dacu şi Dinu Viziru au intrat în Blocul naţional democratic!... O ştiţi şi dumneavoastră?... Da?... De cînd? De aseară?... Bineînţeles, excelenţă, bineînţeles ! În cel mai mare secret ! Garantez pentru Dacu !

Închise şi i se adresă, vesel, lui Ică:

— Auzi, că şi lui i-a comunicat Dacu, în cel mai mare secret!... Şi a comunicat-o şi altora, în cel mai mare secret !... Dacu este un adevărat patriot, Ică !... În cel mai mare secret ! Un patriot !

Mareşalul, aşadar, ştia şi el că prezenţa lui Dacu în Bloc nu-i nici o dovadă că Dacu ar merge alături de Bloc. Ba, mai mult încă: ştia ce talente pertractante desfăşoară Dacu, spre a pune beţe în roate Blocului naţional democratic. Numai la cîte chichiţe recurge Dacu mereu, spre a împiedica plecarea delegaţiei care trebuie să ia contact cu guvernul sovietic. Totuşi, mareşalul era nemulţumit. Ca şi Ică, mareşalul înţelegea că nu un Dacu, dar nici o mie de Dacu n-ar mai putea să întîrzie dezastrul care bate la uşă.

— N-o fi Dacu alături de Bloc, Ică ! vorbi mareşalul aşa cum n-ar fi vorbit cu o lună înainte. Dar nu trebuie să uiţi că armata nu mai vrea să lupte alături de nemţi şi nu mai vrea să lupte dc loc împotriva sovieticilor şi că populaţia aplcacă tot mai mult urechea la ceea ce spun bolşevicii. Şi, la toate astea, ni se adaugă o nouă pacoste: partizanii.

— Nu uit nimic, domnule mareşal ! răspunse Ică. La început n-am dat partizanilor noştri nici o importanţă. Acuma, însă, au ajuns într-adevăr, o adevărată primejdie, domnule mareşal!... Jandarmeria mea îi cunoaşte ! Şi aliaţii noştri germani !

Nu uita nici unul, nici celălalt. Nici Ică, nici mareşalul. Partizanii au fost prea neglijaţi la început, pentru

că erau prea puţini. Dar din primăvară încoace s-au înmulţit în mod îngrijorător. Conduşi de comunişti, astăzi partizanii sînt constituiţi în detaşamente mari şi puternice. Detaşamente în munţii Caraşului, în Bucegi, în Oltenia, în Delta Dunării, în Maramureş, în colţurile cele mai neaşteptate ale ţării — care atacă şi nimicesc formaţiuni militare nemţeşti şi transporturile lor de materiale şi alimente.

— Dar, adăugă Ică, nu asta-i toată nenorocirea, ci alta mult mai mare: că populaţia, în loc să ajute autorităţile noastre împotriva partizanilor, ajută pe partizani împotriva autorităţilor!

— Ai văzut? făcu mareşalul. Şi tu vii să-mi spui că Dacu face Blocului mizerii. Ca şi cum mizeriile lui Dacu ne-ar putea folosi la ceva.

— N-am crezut asta, domnule mareşal. Spuneam numai că simplul fapt că Dacu a cedat, nu înseamnă că ar merge mînă în mînă cu Blocul. Una cu alta, însă, n-are a face. Dacu încearcă să tragă Blocul pe sfoară, dar situaţia noastră e grea. N-are nici un rost să ne ascundem, domnule mareşal. Ţara vrea pace. Şi doreşte atît de mult pacea, încît a început să caute semne de pace pe cer. Aţi auzit ce s-a petrecut la Galaţi? Noaptea pe la unu, după ploaie, s-a ivit în jurul lunii un cerc multicolor. Pace!... Semn de pace!... Şi a doua zi dimineaţa s-a ivit pe cer, în jurul soarelui, un cerc tot aşa de colorat, care a ţinut trei ore. Şi, timp de trei ore, lumea a stat şi şi-a făcut mereu cruce: Pace!... În toate văd pace, domnule mareşal.

Mareşalul ridică spre Ică nişte ochi tulburi şi neliniştiţi:

— Pace? murmură el. O fi vrînd lumea pace. Dar nu vrea dumnezeu. Eu merg cu Hitler. Cînd va zice Hitler pace, voi vorbi şi eu despre pace!

În acea clipă, veni ştirea atentatului contra lui Hitler. Mareşalul părea zdrobit sub greutatea loviturii. Şi inevitabila întrebare veni:

— Ce spui, Ică?

Ică avea ce spune:

— Domnule mareşal, desigur că atentatul împotriva domnului Hitler este, oricum l-ai lua, foarte neplăcut.

A fost un atentat? N-a fost un atentat? A fost un complot? N-a fost un complot? Dacă a fost complot, înseamnă că domnul Hitler are duşmani în rîndurile armatei şi că duşmanii aceştia sînt hotărîţi, cu riscul vieţii lor, să-l împiedice pe Hitler să ducă mai departe războiul. Şi atunci e rău. S-ar putea prăbuşi frontul, fără ca noi să fi acceptat armistiţiul. Aşa că ar putea fi rău şi pentru noi. Iar dacă n-a fost un complot, ce a fost? Ce a fost, domnule mareşal?

Aici, Ică îl fixă cu atîta neîndurare pe mareşal, încît acesta, înainte de a răspunde, trebui să-şi întoarcă ochii spre fereastră.

— De unde să ştiu eu ce a fost?... Poate... cine ştie... înalte raţiuni de stat!

— Perfect! Înalte raţiuni de stat! Dar şi noi avem înalte raţiuni de stat!... Înseamnă aceasta că am fi obligaţi să organizăm un atentat contra dumneavoastră?

De astă dată, mareşalul înfruntă curajos privirea lui Ică.

— De ce nu?

Ică se îngrozi:

— Ce vorbiţi, domnule mareşal? Atentat contra dumneavoastră? Nu se poate! Nu stă în firea romînului. Atentatul este străin de tradiţia noastră romînească. Şi nu-i bine să îndrumăm ţara spre gusturi străine de ea. În afară de aceasta, domnule mareşal, nu-i bine să organizăm un atentat împotriva dumneavoastră şi din alte motive. Un atentat sună a reclamă. Un atentat atrage atenţia asupra victimei. Ar fi o lipsă de modestie care nu se potriveşte cu mareşalul Antonescu. Mareşalul Antonescu este un om prea modest, domnule mareşal. Mareşalul Antonescu este duşmanul reclamei, domnule mareşal. Mareşalul Antonescu n-a tolerat să se atragă atenţia asupra sa nici înainte de a fi Conducător al acestei ţări, darmite acum, cînd toată ţara îl cunoaşte, fără reclamă, prin nemuritoarea lui operă de renaştere. Aşadar, domnule mareşal, nu vă trebuie atentat, pentru că nu vă trebuie reclamă. Ba, eu aş merge şi mai departe, domnule mareşal, şi aş spune că, în vremurile prin care trecem... să ne ferim cît

mai mult de tot ce ar putea atrage atenția lumii asupra dumneavoastră, domnule mareșal!

— Ce? făcu mareșalul, pe care argumentația vicedezrobitorului său contra atentatului îl cucerise complet.

— Iată ce, domnule mareșal! De azi înainte să nu mai apară fotografia dumneavoastră în nici o gazetă.

— Fie, acceptă mareșalul, cu un regret pe care, față de Ică, nici nu se obosi să-l ascundă.

— Vă mulțumesc! zise Ică. Dar aș avea o rugăminte mare la dumneavoastră, domnule mareșal.

— Spune!

— Să permiteți ca nici fotografia mea să nu mai apară în ziare.

— A ta?... A mea, înțeleg!... Dar a ta?

Ică își coborî ochii, timid:

— Este o chestiune de bun-simț elementar, domnule mareșal! Dacă fotografia mareșalului meu nu mai apare în ziare, cum să apară fotografia unuia ca mine, care nu este decît un vierme în comparație cu dumneavoastră!

Afectuos, mareșalul își bătu vicedezrobitorul pe umăr:

— Ică, ești modest, Ică! Prea modest! Și nu-i sănătos! Modestia îți aduce numai necazuri. Uită-te la mine!... Toate suferințele mele numai de la modestie mi se trag.

★

Cu toată căldura care făcea aerul din cameră irespirabil, Dacu ședea în fotoliu, în costum de audiență la palat — și aștepta. De zile întregi, aștepta. A trecut și luna iulie, a început și luna august — și pămîntul se învîrtea și o dată cu el se învîrteau toate. Numai Dacu nu se mișca. În costumul de audiență la palat, Dacu ședea și aștepta. Doar din cînd în cînd, Dacu își ducea mîna la gît și-și pipăia, cu mișcări calme, dar foarte atente, gulerul alb, lucios, proaspăt scrobit și, cum îl simțea că a început să se moaie, își îndrepta ochii spre nepotu-său Romulus, cel destinat a prelua portofoliul de ministru al finanțelor în viitorul guvern național-țărănist, ca fiind mai cinstit decît nepotu-său Zaharia;

care era şi el foarte cinstit, dar nu atît de cinstit ca Romulus, de aceea va fi numit ministru numai la comerț şi industrie.

— Dragule, zicea Dacu viitorului ministru de finanțe, dă-mi un alt guler.

Romulus se ridica şi alerga la dulap. Dulapul avea un compartiment rezervat gulerelor domnului Iulian Dacu. Zeci şi zeci de gulere, toate înalte, toate lucioase, dar nu toate scrobite, pentru că printre ele se găseau şi gulere de cauciuc, dintre acelea pe care Dacu le purtase cu atîta romînească mîndrie înainte de primul război mondial, pe străzile Vienei şi Budapestei.

Dar de gulerele de cauciuc Romulus nu se atingea. Se uita la ele, ca la nişte relicve sfinte care, la momentul fixat de a-tot-puternicul, vor fi trecute în tezaurul istoric al neamului şi se oprea numai la gulerele de pînză. Lua gulerul în ordinea stabilită de soartă, se repezea la marele său unchi, îi dezgolea gîtul, i-l ştergea de năduşeală, i-l pudra şi i-l repunea în acele condiții sclipitoare ce se pot cere Domnului preşedinte al celui mai puternic partid politic din țară, spre a se prezenta în fața maiestății sale.

De zile şi zile, continua această operație, care devenea tot mai imperioasă, nu atît sub presiunea atmosferică în creştere, cît sub presiunea evenimentelor. Dacu lua notă, schimba gulere şi aştepta.

— Ce ai de gînd, unchiule? îl întreba nepotul Romulus, care, cu răbdarea lui de fier, îşi păzea cît putea mai mult unchiul de transpirație.

— Aştept! răspundea Dacu.

Şi aştepta.

Zile şi zile — şi de zeci de ori în fiece zi — Romulus, care avea să fie de folos țării la ministerul de finanțe, unde i-a spus unchiu-său că-l pune deoarece vrea să introneze acolo, o dată pentru totdeauna, munca, ordinea şi cinstea, zile şi zile, de cîte ori îi schimba gulerul, Romulus îi punea aceeaşi întrebare:

— Şi ce ai de gînd, unchiule?

Şi, de fiecare dată, unchiul îi răspundea:

— Aştept!

În dimineața aceasta, însă, întrebarea nu i-a mai pus-o nepotul Romulus, ci toată conducerea partidului: doctorul Bratu, Nicușor Staicu, Iorgu Potecă, Jugănaru, care păreau foarte îndîrjiți:

— Și ce vreți, domnule Dacu? Să se încheie armistițiul și dumneavoastră să n-aveți nici un amestec în toată afacerea asta?

Cu coada ochiului, Dacu se uită nemulțumit la partid.

— Ați început să vorbiți ca toți bolșevicii? zise el apoi, după o lungă tăcere. Vă temeți că eu, Dacu, o să permit să se încheie vreun armistițiu fără mine! Încă nu știți cine e Iulian Dacu?... Iulian Dacu nu a lăsat și nu va lăsa niciodată să se miște o frunză în țara aceasta fără consimțămîntul lui.

— Totuși, domnule Dacu, ce ar fi să mai stați de vorbă cu mareșalul? Poate acceptă el să iscălească.

— Nu acceptă nimic, cum nu accept nici eu. Nici eu, nici el nu acceptăm să facem armistițiu cu bolșevicii, de frica celui-de-sus.

Cu cîtă mîndrie ar fi zis: « Să nu-i trădez pe americani și englezi !» Dar era prea mare om politic să facă imprudențe. Jugănaru, Nicușor Staicu, doctorul Bratu, Iorgu Potecă erau, într-adevăr, fruntașii partidului său și oamenii pe care se putea sprijini cu toată încrederea, în grelele lui lupte cu dușmanii țării, dar nici unul din ei nu este Dacu. Numai Dacu-i Dacu ! Și numai în Dacu poate avea încredere Dacu !

— Dar odată și odată, făcu Nicușor Staicu, armistițiul va trebui să fie încheiat !

— Va trebui să fie încheiat, dragule ! Nici vorbă ! Dar nu pripit ! Nu sub presiunea bolșevicilor ! În aceste momente hotărîtoare, fiecare act, fiecare cuvînt, trebuie bine-bine cumpănit. Dar pentru aceasta, dragule, toate problemele trebuie să-ți fie mai întîi bine lămurite în minte. Și eu nu sînt încă lămurit cu cine să iscălesc armistițiul.

— Cum, domnule Dacu? Tocmai dumneavoastră să nu știți cu cine? întrebă Iorgu Potecă. Cu americanii, cu englezii... cu...

Și pentru că aici șovăi, Dacu-l întrerupse triumfător:

— Ei? Spune?... Vezi că ți-e greu!... Vrei să spui cu bolșevicii!... Dar tocmai asta nu vreau: să închei armistițiu cu bolșevicii. Oricine ar putea zice că, prin aceasta, recunosc pe sovietici învingători!... Și nu-i recunosc. Știi pentru ce? Pentru că nimeni încă n-a stabilit pînă acum ce este un învingător, pe cine poți socoti învingător, pe scurt, cum definești învingătorul. Definiția învingătorului este o problemă de importanță universală, pe care am de gînd s-o aduc în fața forurilor internaționale, imediat după război. Cred că-ți amintești, dragule, că acum douăzeci-douăzeci și ceva de ani, membrii Ligii Națiunilor s-au adunat la Geneva să găsească o definiție a agresorului. Ce este agresorul, cine este agresorul, cum trebuie tratat agresorul! Era o problemă spinoasă, care a dat loc la dezbateri aprinse, pentru că era greu ca toată lumea să se pună de acord asupra unei interpretări unitare a cuvîntului: agresor. Agresorul poate fi privit din atîtea puncte de vedere, încît fiecare îl poate vedea în altă lumină. Același lucru se întîmplă și cu învingătorul. Ce este un învingător, cine este un învingător, cum definești învingătorul? Este, oare, învingătorul cel care învinge? Dar dacă cel care învinge este învingător, ar rezulta de aici că bolșevicii sînt învingători și că eu, Dacu, trebuie să recunosc învingători pe bolșevici. Dar dacă nu vreau?... Pentru că, orice ați spune, dragilor, bolșevicii nu-mi sînt simpatici!... Totuși, fie! Să trec peste simpatia sau antipatia mea personală. Dar dacă-i recunosc pe bolșevici învingători, cum îi tratez pe învingători? Nu știu, pentru că nu există încă pînă astăzi o definiție a învingătorului și nici o precizare a sancțiunilor ce trebuie aplicate învingătorilor. De asta, dragule, stau și aștept!

— Ce, unchiule? întrebă nepotul Zaharia. Definiția învingătorului?

Unchiul își pipăi gulerul:

— Romulus, dă-mi un alt guler!

După ce nepotul Romulus îl servi, Dacu răspunse:

— Nu, dragule, nu aștept definiția învingătorului, ci deocamdată aștept pe însuși învingătorul. Pentru că oricine va învinge în acest război va trebui să vină

la mine să-mi ceară să iau frînele ţării în mînă. Aşa că, dragilor, vă rog să faceţi distincţie: nu eu mă voi duce la învingător, ci învingătorul va veni la mine... Intră !

Ohăbiţă şi intrase între timp, atît de grăbit era:

— Domnule Dacu, mareşalul a plecat acum cinci minute la Hitler !

Deşi-şi schimbase gulerul cu o secundă înainte, Dacu se pipăi la gît, şi-şi zise: Mareşalul a plecat, desigur, la Führer să-i prezinte demisia. Trebuie să mă pregătesc de putere !... Drept care, cu glas aspru, de conducător, Dacu se adresă nepotului său Romulus:

— Romulus, dă-mi un alt guler !

Cu privirea încordată, subşefii celui mai mare partid politic aşteptară ca Dacu să-şi aranjeze mai întîi figura lui mondială, spre a se putea pronunţa asupra semnificaţiei noului fapt.

— Dragilor, vorbi Dacu, în cele din urmă, nu ştiu şi n-am cum să ştiu de ce a plecat mareşalul la Hitler. Dar, orice s-ar întîmpla, eu rămîn la punctul meu de vedere: nu putem lua nici o atitudine, pînă ce nu ştiu ce este şi cine este învingătorul. Avem nevoie, desigur, de o definiţie exactă a învingătorului, ca să putem şti apoi cum trebuie să tratăm pe învingător. De aceea, spre a nu pierde vremea, propun şi cer să întemeiem imediat o comisie care să studieze problema şi care să-şi depună concluziile pînă în cel mult două săptămîni. Căci, încă o dată, domnilor, astăzi, prima şi cea mai urgentă problemă este definirea învingătorului şi a tratamentului care trebuie aplicat învingătorului. Sînt mîndru că această sarcină grea revine, în mod inevitabil, tot marelui nostru partid naţional-ţărănist, care a făcut totdeauna faţă celor mai grele sarcini de stat şi care, aşa cum v-am prevestit-o de atîtea ori şi v-o prevestesc din nou astăzi, va fi ultimul batalion care va rămîne în picioare pe cîmpul de luptă ! Curaj, domnilor ! Succes şi răbdare !... Romulus, dă-mi un alt guler !

★

Cel dintîi care-i ieşi înainte Dezrobitorului, la Înaltul comandament german, fu Ribbentrop.

— Bine ați venit, domnule mareșal! Führerul meu vă primește imediat. Trebuie numai să pună la punct o chestiune foarte urgentă!... Știți, Rommel a murit și Führerul dă ultimele dispoziții pentru înmormîntarea lui!

Toată pielea mareșalului se încreți din creștet pînă în tălpi. Prin urmare, și Rommel...

— Rommel, mort? întrebă el, palid și speriat.

— Da! făcu, trist, ministrul de externe al Reichului. Un accident de automobil în Franța. Se alescse cu cîteva răni și la început se credea că a scăpat cu atît. Dar după cîteva ore, doctorii au constatat că și creierul i-a fost atins. Și doctorii nu s-au înșelat. A doua zi, Rommel era mort!... Dar îi pregătim funeralii excepționale. Însuși Führerul personal se ocupă. Rommel este eroul nostru național și Führerul a fost un mare admirator și prieten al lui.

Ribbentrop își trimise, prin fereastră, ochii lui albaștri înspre depărtările albastre și reluă:

— Führerul nostru știe ce este recunoștința. Führerul nostru este recunoștința personificată. Recunoștința și fidelitatea în prietenie, sînt cele două principii umane care-l călăuzesc pe Führerul nostru în toate actele lui. Führerul nostru este chintesența tuturor virtuților rasei noastre, care pune în fruntea tuturor comandamentelor morale recunoștința și fidelitatea în prietenie... Vai de acela care nu-l înțelege pe Führerul nostru și care nu știe ce preț au în ochii Führerului nostru recunoștința și fidelitatea în prietenie... Totuși, domnule mareșal, *totuși*, îi vom face lui Rommel niște funeralii naționale de o măreție demnă de puterea marelui Reich. Rommel a fost un erou național și ca erou național va fi înmormîntat.

Ribbentrop vorbea cu o dramatică însuflețire, dar mareșalul, cu ochii înspăimîntați de groază, avu impresia că generalii dimprejur, cu tot aerul lor sumbru, rînjesc. I se păru, deci, mareșalului un secol pînă se văzu introdus, în sfîrșit, la Hitler, care-l aștepta în picioare, drept și nemișcat, ca o stană de gheață. Era un Hitler cum mareșalul n-a cunoscut nici la prima lor întrevedere. Fără nesfîrșite exclamații, fără zîmbete,

fără saluturi nerăbdătoare, fără nimic alta decît priviri fioroase. Numai cînd mareşalul, descumpănit, se apropie cu paşi şovăielnici de el, să-i întindă mîna, Hitler deschise gura:

— Bună ziua, domnule general!

Şi lovind, subit, cu pumnul în masă, urlă:

— Nu!

Mareşalul se clătină pe picioare. Hitler, în culmea mîniei îl degrada. Nu-i mai spunea «mareşal», ci, pur şi simplu, «general»! Hitler, fără nici o introducere îl primea cu un «nu!» care-i cădea pe grumaz ca tăişul unei securi.

— Domnule Hitler! bîigui aproape în neştire mareşalul. Am venit să...

— Inutil! i-o tăie Hitler, fără milă. Orice vorbe sînt de prisos. Am zis, nu!... O dată ajunge!... Nu trebuie s-o mai repet! Ştiu tot ce se petrece pe acolo. Vreţi armistiţiu. Ei bine, nu veţi semna nici un armistiţiu. Cît timp voi trăi eu, Romînia nu va încheia nici un armistiţiu cu bolşevicii!... De altfel, domnule general, am şi dat ordin ca Brebu să vină la mine să discut cu el formarea unui guvern sigur la Bucureşti.

Fără tăria lui de soldat, mareşalul n-ar fi putut rezista insultelor şi ameninţărilor lui Hitler. Prin urmare, Brebu trăieşte şi Hitler i-l plimbă din nou pe la nas... Prin urmare, Hitler vrea să-l pună pe Brebu în locul lui, al Conducătorului, al Salvatorului, al Dezrobitorului, care a jertfit atîtea pe altarul alianţei cu Germania: oameni, bunuri naţionale, liniştea lui personală!... Nedreptatea pe care i-o făcea Hitler era atît de îngrozitoare, încît, deşi disciplina i-o interzicea, nu mai ţinu seama că Hitler vorbeşte, şi-i răspunse, aproape plîngînd:

— Domnule Hitler, nu se poate! Eu nu semnez cu nimeni nici un fel de armistiţiu. Am venit aici să vă informez că ni se cere presant de la Cairo să încheiem armistiţiul...

— Ştiu! strigă Hitler. Am fost informat de domnul Dacu!

Mareşalul tresări, dar continuă:

— Nici Dacu nu vrea să meargă cu bolşevicii! De asta am şi venit aici: să vă spun că rămîn fidel pînă la moarte Marelui Reich şi Führerului său. Nu închei nici un armistiţiu.

— Este cel mai înţelept lucru pe care-l faceţi, domnule general. Aş fi vrut să văd că-l încheiaţi! Praf aş fi făcut din ţara dumneavoastră. Piatră pe piatră n-ar mai fi rămas în ţara dumneavoastră! Un prieten trădător merită o pedeapsă mult mai mare decît un duşman declarat. Aş fi trimis toată aviaţia mea împotriva dumneavoastră... şi toate trupele mele... şi toate carele mele de asalt... domnule... domnule mareşal!

Mareşalul răsuflă adînc. Hitler i-a redat gradul de mareşal. Hitler face pace cu el. Hitler îl consideră iar aliatul lui devotat.

— Domnule Hitler, cît timp voi fi eu cel care conduce ţara romînească, nimeni nu va încheia un armistiţiu şi nici o puşcă nu va fi întoarsă împotriva singurului nostru prieten adevărat: Reichul german.

Deodată, prietenos şi surîzător, Hitler se apropie de mareşal şi-l apucă de braţ:

— Nu m-am îndoit niciodată, domnule mareşal, că am în dumneavoastră un prieten adevărat. M-ar fi durut sincer dacă aş fi fost silit să mă despart de dumneavoastră!... Prieteni adevăraţi sînt atît de puţini, atît de puţini! Din ce în ce mai puţini! Aţi văzut ce am fost dator să fac cu cei care au vrut să mă asasineze. Tot prieteni ziceau că-mi sînt!... Şi totuşi, au pus la cale, între ei, să mă suprime! Dar providenţa m-a ajutat să-i suprim eu! Providenţa a înţeles mai bine ca aceşti ofiţeri ticăloşi că eu sînt indispensabil, ca aerul şi apa, statului german... şi m-a îndemnat să-i suprim. Aceasta va fi soarta tuturor celor care vor încerca să mă trădeze şi care urmăresc să-mi saboteze victoria finală. Dar încă nu s-a născut omul să-mi poată sabota planurile mele inspirate de însăşi providenţa. Dacă vreţi să ştiţi, domnule mareşal, atentatul de la 20 iulie, în loc să-mi slăbească voinţa, mi-a dat forţe noi, spre a grăbi victoria finală. Acum, după atentat, sînt mai sigur de victoria finală ca înainte. Apropo de

forțe noi și de victoria finală, Herr Dezrobitor! Ca să grăbim victoria finală, îmi veți da regimente noi.

— Vă dau, domnule Hitler, vă dau bucuros. Cîte regimente noi vă trebuie pentru victoria finală, domnule Hitler?

Hitler, omul hotărîrilor rapide și inspirate, răspunse:

— Toate!... Și imediat.

— Toate și imediat! repetă mareșalul, care, înțelegînd după mina satisfăcută a Führerului că a sosit momentul să dea acum sau niciodată lovitura decisivă, continuă:

— Domnule Hitler, ați pomenit înainte de Brebu. Ce este cu Brebu? Tot n-a fost spînzurat?

Führerul și-ar fi dat viața ca să înțeleagă ce vrea să-i spună mareșalul.

— Brebu?... Dar ce vă face să întrebați tocmai acum de acest Brebu? Încă nu l-ați uitat?

— Eu l-am uitat! Dar dumneavoastră, domnule Hitler mi-ați adus aminte de el!

— Eu? De Brebu? Dar ce am eu cu acest vagabond?

— Dumneavoastră mi-ați spus adineauri că l-ați și chemat pe Brebu aici să discutați cu el problema unui nou guvern la București.

Hitler, nici în ruptul capului nu-și putea aminti.

— Ribbentrop, am spus eu ceva de Brebu?

— Mein Führer! răspunse grăbit Ribbentrop. Eu, cel puțin, n-am auzit nimic!

Hitler se întoarse către Goebbels:

— Poate ai auzit tu, Goebbels? Am făcut măcar o aluzie la Brebu?

— Nimic, mein Führer! În legătură cu ce aluzie la acest Brebu, cînd Brebu a fost spînzurat mai demult!

— Nu! protestă Hitler. Nu-mi place cum vorbești, Goebbels! Prietenul meu, mareșalul Antonescu, susține că eu aș fi pomenit de Brebu. Eu cred că se înșală. După cîte mi se pare, Brebu a fost spînzurat. După cîte mi se pare, Goebbels... Nu afirm, cum afirmi tu, cu atîta siguranță cum vorbești tu, că Brebu a fost spînzurat, ci mi se pare numai. Ca să fiu sigur, trebuie să controlez faptul. Nu vreau să-l las pe amicul meu,

mareşalul Antonescu, să plece acasă cu cea mai mică îndoială în suflet. Aşa că, cheamă-l îndată pe Himmler şi întreabă-l dacă şi cînd a fost spînzurat Brebu!

Goebbels puse mîna pe receptor:

— Alo, tu eşti? Da!... Führerul nostru te întreabă ce s-a făcut cu Brebu: a fost sau nu a fost spînzurat?... Aşaaa?... Splendid!... Am s-o comunic îndată Führerului nostru, care stă lîngă mine.

Închise aparatul şi se apropie de Hitler:

— Este mult mai bine decît ne-am fi putut aştepta, mein Führer: Brebu stă în lanţuri şi mîine dimineaţă, în zori, va fi, nu spînzurat, ci împuşcat. Himmler zice că aceasta ar fi dorinţa domnului mareşal Antonescu şi vrea, cu orice preţ, să i-o respecte.

— Extraordinar! făcu Hitler fericit. Himmler ştie să apere cuvîntul de onoare german. Cred că acuma puteţi pleca înapoi acasă perfect liniştit. Mîine dimineaţa Brebu va fi împuşcat. Dar fiţi energic! Arestaţi-i şi împuşcaţi-i pe toţi cei care vor să ne trădeze pe amîndoi. Împuşcaţi o sută, cinci sute, o mie de romîni, ca să nu mă văd eu silit să împuşc un milion.

În aceeaşi seară, la Bucureşti, cum descinse din avion, mareşalul declară celor care-l aşteptau cu nerăbdare:

— Vin de la domnul Hitler plin de optimism. Führerul mi-a arătat arme noi. Sînt zdrobitoare. Victoria finală este chestie de zile!

*

Cu picioarele larg răşchirate, cu mîinile înfipte în şolduri, cum l-a văzut de atîtea ori la tribună pe Führer, Sturmbahnführerul Fritz von Lausebaum vorbea soldaţilor săi:

— Camarazi, cu ajutorul providenţei, am evacuat în mod victorios Lwowul şi ne pregătim s-o luăm îndată spre Iaroslav, pe care sper să-l putem evacua la fel de victorios pînă mîine, pentru că obiectivul nostru principal este să ajungem cît mai degrabă la Cracovia, unde să putem dormi un ceas-două. Vedeţi, aşadar, camarazi, că forţa noastră de apărare a rămas intactă şi că ne

putem desprinde de inamic oricînd și oriunde poruncește Führerul nostru, care știe că niciodată n-a fost mai mare ca astăzi voința noastră de a învinge — și că dacă vrem, vom învinge. Ați auzit mai adineauri la radio ce a spus onoratul nostru doctor Goebbels dușmanilor noștri și întregii omeniri: « Abia de aci înainte o să vedeți !» Da, camarazi ! Führerul nostru nu se mulțumește cu ce a arătat lumii pînă acum. Abia de aci înainte îi va arăta. Și cînd îi va arăta, lumea va avea abia de aci înainte ce să vadă. Dacă pînă acum dușmanii noștri au tremurat numai de frică, abia de aci înainte vor începe să moară de frică. Cunoașteți ordinul Führerului nostru ! « Lăsați în urma voastră o Sahară !» Și noi, care avem misiunea de a institui o nouă ordine în Europa, trebuie să lăsăm în urma noastră o Sahară. O Sahară, pe lîngă care adevărata Sahară este un ținut viu și suprapopulat. Dacă inamicii noștri ar vrea să recunoască în ținuturile evacuate de noi satele și orașele locuite de ei mai înainte, n-ar avea cum, pentru că n-ar mai găsi fir de iarbă pe care noi să nu-l fi smuls din rădăcini. Sahara trebuie să fie o Sahară ! Este ordinul Führerului să ucidem tot ce e viu. Să prefacem în praf și cenușă tot ce nu putem căra cu noi în scumpa noastră patrie germană. Să radem de pe fața pămîntului tot ce ar putea aminti că s-ar fi găsit cîndva pe acolo vreo așezare inamică. Să ne uităm bine în urmă să nu fi lăsat ceva întreg. Orice neglijență ne-ar putea fi fatală. De aceea, nu voi obosi să vi-o repet: să nu faceți un pas înapoi, pînă ce nu veți fi verificat mai întîi de cîteva ori dacă v-ați făcut datoria de a lăsa în urma voastră o Sahară. Eu, care sînt comandantul vostru, trebuie să vă mărturisesc că ieri era cît pe ce să comit o gravă greșeală: după ce am curățat eu însumi, cu revolverul, un întreg azil de bătrîni, mi s-a părut că am isprăvit și mă pregăteam să-mi văd mai departe de treabă, dar conștiința mea de soldat al Führerului îmi spunea că lucrez cu prea multă ușurință și că ar fi bine să mai cercetez locul o dată. Într-adevăr, ce credeți, camarazi, că s-a întîmplat? Spre rușinea mea am mai dat peste un bătrîn, care, de frică, s-a aruncat în latrină, unde se zbătea ca un porc. V-o spun, ca să

ştiţi şi voi că nu trebuie să faceţi de mîntuială nimic. Şi dacă se găseşte printre noi vreunul care şovăie să ucidă *tot*—cînd Führerul numai asta ne cere: să ucidem *tot*, nu în parte — vă ordon încă o dată: trageţi în el. Un soldat care nu vrea să ucidă *tot*, este un trădător şi trădătorii n-au ce căuta printre noi. Cînd civilizaţia europeană este în joc, nu-ţi poate fi permis să calci ordinul Führerului de a lăsa în urma ta o Sahară. Noi doar luptăm pentru Führer. Pentru Führer, pentru o nouă ordine europeană, pentru o Sahară... Deci, să luptăm, camarazi, fără să ne lăsăm tulburaţi de ştirile care ne vin din Germania că acolo ar fi lipsuri şi că moare lumea de foame. Da, camarazi! Este adevărat! La noi în Germania lumea moare de foame! Dar să nu uităm că Führerul nostru pînă şi asta a prevăzut, cînd a spus: că dacă va trebui să murim de foame, vom muri, dar nu vom lăsa arma din mînă, pentru că în vocabularul nostru nu există cuvîntul capitulare... Nici unul din noi, nici pe front, nici în ţară, nu vrea să ştie de capitulare. Vom rezista pînă la ultima suflare, dar nu vom capitula. Orice german conştient şi orice germană conştientă judecă aşa. În această privinţă trebuie să luăm ca exemplu purtarea eroică a fetelor noastre germane, pentru care toţi camarazii noştri întorşi din concediu nu au decît cuvinte de laudă: rezistă şi nu capitulează. Oricît de mari ar fi jertfele care sînt impuse poporului german, oricît de sălbatice ar fi bombardamentele inamicului nostru, multe din fetele noastre germane urmează cu eroism ordinul Führerului nostru şi asigură soldaţilor noştri care vin în ţară în concediu cîteva ore plăcute. Ele rezistă şi nu capitulează în faţa primejdiei. Este adevărat că se găsesc printre fetele germane destule care nu rezistă şi capitulează — şi care de aceea refuză soldaţilor noştri nu numai cîteva ore, dar pînă şi cîteva secunde plăcute. Aceste fete germane care nu rezistă, capitulează şi refuză soldaţilor noştri dreptul lor, consfinţit de însuşi Führerul nostru, la cîteva ore plăcute, nu pot fi curat ariene, ci au în vinele lor sînge de rasă inferioară. Dar fiţi fără grijă! De îndată ce vom ajunge, cu ajutorul providenţei, în Germania, vor trebui să ne dea socoteală.

Dar mai întîi să ne vedem cît mai degrabă în Germania, pentru că abia de aci înainte începe adevăratul război. Abia de aci înainte o să vadă omenirea ce ştie soldatul german care slujeşte sub steagul Führerului nostru. Abia de aci înainte braţul nostru se va abate, fără milă, cu greutatea lui nimicitoare asupra tot ce nu este german. Abia de aci înainte vom arăta omenirii ce este Sahara!... Aşadar, camarazi, baioneta la armă şi în pas alergător spre Breslau, pentru Führer, pentru Germania, pentru Sahara, pentru noua ordine europeană, pentru bravele noastre fete germane, care rezistă şi nu capitulează...

★

În aceeaşi ţinută de audienţă la palat, doar cu un alt costum, Dacu îl primi pe vicepreşedintele său, Jugănaru:

— Domnule Jugănaru, ai o misiune mare!

— Ascult şi accept de la început, domnule Dacu! răspunse prompt Jugănaru, care se ştia predestinat numai misiunilor mari.

Dacu începu să expună faptele. «Ăia» îl fac de rîs în faţa întregii ţări. Deşi «ăia» ştiu că poporul a aflat că el, Dacu, a acceptat să intre în Bloc, ei nu se sfiesc să lanseze manifeste incendiare, fără să le pese că lumea s-ar putea întreba: Ce-i asta? Dacu a făcut Bloc cu bolşevicii şi bolşevicii tot bolşevici au rămas? Prin urmare, Dacu a ajuns şi el bolşevic?

— Te-ai gîndit la asta, domnule Jugănaru? îl întrebă Dacu pe vicepreşedintele său, care asculta şi clătina mereu din cap. Închipuieşte-ţi ce poate zice ţara cînd citeşte de-alde astea, într-un manifest al partidului comunist, cu care Dacu se află în... în...

Nu găsi cuvîntul, dar sări Jugănaru să-l ajute:

— ... în cartel, domnule Dacu!

— Exact! În cartel!... Ascultă, de pildă, aici, ce-mi scriu dumnealor în manifest: « Patrioţi romîni! Salvaţi ţara şi resturile armatei de la dezastru! Salvaţi recolta, petrolul şi alimentele de jefuitorii nemţi! Să împiedicăm prin toate mijloacele şi cu toate forţele ridicarea grînelor

şi transportul alimentelor noastre în Germania. Nu daţi nici un ban, rufărie sau alimente pentru nemţi şi războiul lor. Uriaşe armate sovietice stau gata de a începe ofensiva pe frontul din Moldova. Prezenţa trupelor germane în ţară şi continuarea războiului hitlerist, cu sprijinul armatei noastre, va abate asupra noastră războiul nimicitor şi atacuri aeriene tot mai masive. Atacurile aeriene prefac în ruină regiunea petroliferă, centrele industriale, căile de comunicaţii, oraşele şi satele noastre şi expun populaţia unui permanent pericol de moarte. Criminalii hitlerişti au împănat ţara cu obiective militare. De aceea nicăieri nu sîntem apăraţi. Singurul drum de salvare este alungarea nemţilor din ţară şi încheierea păcii»... Cum îţi place, domnule Jugănaru?... Eu, în Bloc, şi ei îi insultă pe nemţi şi-i provoacă, deşi nemţii nici nu se ating de noi!... Sau altceva, şi mai grav!... Ascultă!... « Muncitori! Faceţi greve şi demonstraţii pentru pace! Refuzaţi să lucraţi, sub regimul hitlerist de înfometare şi teroare, pentru războiul nemţesc. Sabotaţi şi distrugeţi prin toate mijloacele materialul de război nemţesc! Muncind pentru nemţi, vă făuriţi voi înşişi lanţurile încătuşării voastre şi a poporului romîn şi prelungiţi războiul banditesc al hitleriştilor. În loc de salarii şi drepturi acum primiţi bătaie, carceră, Curţi Marţiale şi trimiterea pe front! Luptaţi în front unic muncitoresc pentru salvarea poporului romîn, pentru dreptul de liberă organizare, sindicală şi politică. Trădătorii Antoneşti au vîndut fabricile şi pe voi nemţilor! Împiedicaţi evacuarea fabricilor! Refuzaţi să plecaţi la robie în Germania! Intraţi cu toţii în Frontul Patriotic Naţional de salvare a ţării! Înrolaţi-vă în grupe patriotice de partizani şi luptaţi cu arma în mînă contra nemţilor! Ţărani! Apăraţi recolta şi păstraţi-o pentru voi şi poporul romîn! Nici un bob de grîu nu daţi nemţilor! Ascundeţi recolta de lăcustele hitleriste! Alungaţi pe nemţi din satele voastre, căci ei aduc moartea, sărăcia şi ruşinea în căminele voastre! Ascundeţi pe fugarii din armată, care nu vor să moară pentru nemţi! Intraţi cu toţii în Frontul Patriotic Naţional! Organizaţi grupe de partizani! Atacaţi şi luaţi-vă înapoi grînele şi hrana jefuită de nemţi!

Soldaţi, subofiţeri şi ofiţeri! Trădătorul de ţară Antonescu, legînd soarta Romînei de cea a Germaniei hitleriste, a dus ţara şi armata la dezastru! Acum aveţi datoria să luptaţi pentru salvarea poporului romîn şi pentru eliberarea fraţilor din Ardealul de Nord! Salvaţi avutul şi hrana poporului de jefuitorii nemţi! Întoarceţi armele contra nemţilor şi trădătorilor din slujba lor!»... Ce mai spui, domnule Jugănaru?... Eu în Bloc, şi ei seamănă anarhia în ţară!... Şi cînd ţara mă va întreba: Cine e în Blocul acela care împrăştie asemenea otravă în rîndurile poporului nostru blînd şi cuminte?... va trebui să-i răspund: Eu! Eu, Dacu!... Eu, omul care şi-a închinat toată viaţa ordinei şi care a combătut cu cea mai mare energie anarhia, eu, Dacu, la bătrîneţe, m-am făcut terorist şi anarhist şi am intrat în cărdăşie cu bolşevicii! De ce, domnule Jugănaru?... De ce?

Pentru un singur motiv îi venea greu lui Jugănaru să răspundă: introducerea lui Dacu era prea lungă spre a nu-i da de bănuit.

— Ştiu eu de ce, domnule Dacu? Aşa-s bolşevicii! La ce te poţi aştepta din partea unor bolşevici?

Lui Dacu îi venea greu să înţeleagă ce vrea să spună Jugănaru: prea era scurt şi evaziv răspunsul acestui mocofan şiret, spre a nu-i da de bănuit. Dar, fiindcă se ştia mult mai deştept decît Jugănaru, Dacu vorbi mai departe.

— Desigur că la ceva mai bun nu te poţi aştepta de la «ăia»... ci numai la ceva mai rău! Ei bine, află că din zi în zi e mai rău. «Ăia» îndrăznesc tot mai mult. Cu toată supravegherea atît de strictă din lagăre şi închisori, căpeteniile lor dau porunci în afară. Ba unii au şi evadat şi pregătesc formaţiuni înarmate care să ajute la ruperea alianţei cu Hitler şi la întoarcerea armelor împotriva trupelor germane. Iar «ăştia» din Bloc numai de armistiţiu îmi vorbesc. Şi de ieri lucrurile s-au agravat. Ruşii au pornit ofensiva în Moldova şi «ăia» îmi cer un răspuns clar: sau, sau... «Domnule Dacu, situaţia aceasta nu mai poate continua. Iscăleşte armistiţiul. Altminteri, armistiţiul va fi încheiat fără dumneata şi toată lumea va şti că nu vrei să iscăleşti»...

Îţi dai seama, domnule Jugănaru, cum au ajuns să-mi vorbească? Nici una, nici două să iscălesc armistiţiul. Dar pentru că nu mai terminau cu ameninţările, am răspuns: « Bine! Fie! Totuşi, am de pus o condiţie: ca şi Jugănaru să fie în guvern. Jugănaru e mîna mea dreaptă. Fără Jugănaru nu pot forma un guvern cu autoritate. Mîine vă dau un răspuns»...

Dacu se opri şi, după o lungă căutătură piezişă spre Jugănaru, adăugă:

— Acuma, domnule Jugănaru, cred că înţelegi despre ce este vorba.

Jugănaru, cu obrajii aprinşi, răspunse precipitat:

— Înţeleg, domnule Dacu... şi accept!

Dacu îşi muşcă mustaţa, înciudat. Ţăranoiul acesta, în lăcomia lui, nu înţelege nimic.

— Ce accepţi, domnule Jugănaru?

— Să intru în guvern!

Preşedintele celui mai puternic partid politic din ţară se bătu nervos cu palma peste genunchiul lui ascuţit.

— Dar nu-i vorba de nici un guvern, domnule Jugănaru! Vrei să ne nenoroceşti? Să iscălim noi, naţional-ţărăniştii, armistiţiul cu bolşevicii? Nici nu mă gîndesc! Armistiţiul trebuie încheiat şi trebuie încheiat pentru că nu mai avem încotro, dar nu vreau ca eu să fiu acel care-l încheie. De asta am şi condiţionat formarea guvernului de consimţămîntul dumitale de a veni alături de noi.

Cu obrazul îmbătrînit de o decepţie cumplită, Jugănaru mîrîi printre dinţi:

— Dar în acest caz, de ce m-ai chemat, domnule Dacu?

— De asta! Ca să *nu* accepţi! Eu trebuie să le dau astăzi răspunsul. Şi astăzi o să le răspund că dumneata nu accepţi. Şi pentru că eu, ca şef al partidului, am convenit încă acum douăzeci de ani, cînd am făcut fuziunea cu dumneata, că nu pot lua nici o iniţiativă fără consultarea şi aprobarea dumitale, trebuie să iau act de refuzul dumitale şi să mă dau şi eu în lături. Cred că mă autorizi, domnule Jugănaru, să le comunic că dumneata refuzi categoric!

Dar Jugănaru era departe de a refuza:

— De ce să refuz, domnule Dacu? Acuma, cînd după zece ani de opoziţie, ne-a venit, în sfîrşit, rîndul la guvernare, să refuzăm... pentru că... pentru că...

Şi, răzbunător, căută pînă cînd găsi cuvîntul:

— ... pentru că dumneata vrei să pertractezi!

Dacu îşi aţinti privirea înspre ultimul nasture al jiletcii şi numai spre nasture vorbi:

— De ce vrei să ne băgăm capul sănătos sub evanghelie, domnule Jugănaru? De ce noi, elemente de ordine, să încurajăm, noi, elementele de dezordine să vină la putere, cu sprijinul nostru? Războiul este încă război şi fiecare moment ne poate aduce o surpriză!

— Este foarte puţin probabil, domnule Dacu! făcu Jugănaru, îndîrjit. Dar, deocamdată, lucrurile sînt aşa cum se prezintă. Noi trebuie să facem guvernul şi să iscălim armistiţiul.

— După cîte văd, făcu Dacu din nou cu ochii în palmă, pentru dumneata nu există argumente care să te convingă să renunţi la putere. Vrei neapărat să intrăm în guvern. Dar ce să căutăm noi, domnule Jugănaru, într-un asemenea guvern şi în astfel de împrejurări, cînd avem atîţia duşmani? Nu-ţi ajunge cît ai suferit în guvernele trecute? Vrei ca iar să auzi cum ţi se vorbeşte de afacerea Skoda sau de chibrituri? O să-ţi facă, într-adevăr, atîta plăcere? Sau vrei să ţi se amintească de voluntariatul dumitale în războiul crucii?... Sau despre orezăria dumitale de la Mătăsari... sau despre via de la Inuri-Călineşti... sau despre proprietăţile dumitale de la Topoloveni şi de la Dobreşti şi de la Eforie? Ce vrei, domnule Jugănaru? Să fii obiectul de insulte al tuturor bolşevicilor? Asta vrei?

Galben ca ceara, cu fruntea asudată, cu gîtul uscat, Jugănaru tăcu.

— Ei? îl întrebă Dacu, ridicîndu-şi ochii la el. Acu ai înţeles?

— Am înţeles, domnule Dacu. Nu accept să intru în guvern. N-am ce căuta într-un guvern de bolşevici, alături de bolşevici, cot la cot cu bolşevicii...

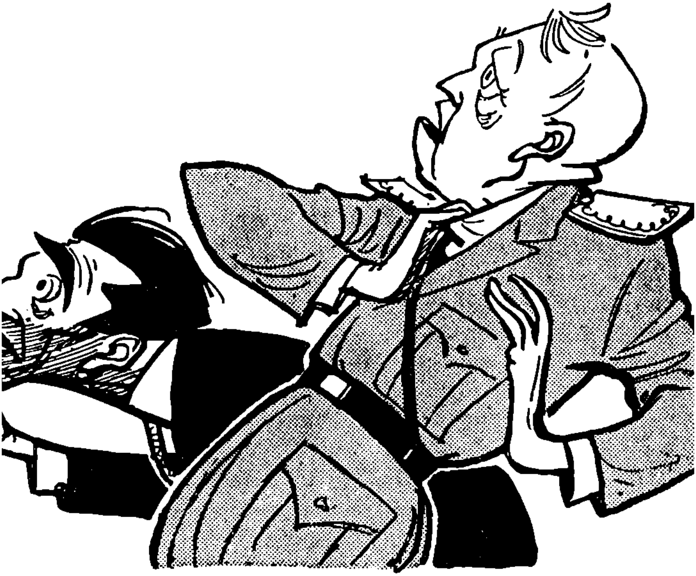
— A, nu! încercă Dacu să-l potolească. Nu le-o putem spune chiar aşa. Le voi spune că dumneata în principiu eşti de acord să intri în guvern, dar pentru

că interesele ţării stau mai presus de orice, eşti de părere că armistiţiul poate fi semnat sau de mareşalul Antonescu care a început războiul, sau de un guvern de militari, care în ultima vreme au luat atitudine împotriva continuării războiului. Aşadar, ce le spun, domnule Jugănaru?

Ascultător, Jugănaru repetă:

— Că eu nu sînt de părere ca armistiţiul să fie semnat de dumneata. Armistiţiul trebuie să fie semnat sau de mareşal, sau de un guvern de militari.

— Mulţumesc, domnule Jugănaru! făcu Dacu, satisfăcut. Ştii dumneata de unde vine tăria partidului nostru? Din dragostea şi încrederea consecventă şi nelimitată ce ne-o arătăm reciproc, noi, cei care stăm în fruntea lui ca stegari ai democraţiei naţional-ţărăniste!

XXIV

Mult mai repede decît s-ar fi așteptat s-a produs catastrofa. De spaimă, în primul moment, Ică, instinctiv, își strînsese capul între umeri și-și închisese ochii, ca să nu vadă nimic. În urechi, însă, continuau să-i răsune bubuituri surde, scrîșnete metalice, bufnete, pocnete, plesnete — toate zgomotele acelea sinistre care însoțesc de obicei orice prăbușire masivă. Parcă s-ar fi prăvălit peste el catapeteasma ! Da !... Pentru întîia oară, Ică înțelegea la ce groaznice urmări duce împerecherea acestor două cuvinte de care a făcut să răsune țara în anii renașterii : « prăvala » și « catapeteasma »... El doar a dăruit nației nenumărate cuvinte frumoase: și « sfat de istorie » și « temelie de lume nouă » și « semn de veac nou », și « poartă de viață », și « pod de lume nouă », și « frunte de răsărit », și « îndemn de putere », și « plug de jertfă », și « trîmbiță de drepturi », și « crez

de dreptate», dar ceva atît de blestemat, atît de nefast ca « prăvala » și « catapeteasma », sau ceva și mai îngrozitor: « prăvala catapetesmei»... nu și-ar fi închipuit Ică vreodată că ar putea ieși din mintea lui, plină totuși numai de intențiile cele mai bune.« Prăvala »... « catapeteasma »!... Parcă s-ar fi prăvălit peste el catapeteasma! Erau singurii termeni potriviți să interpreteze exact cumplita stare de surpare totală în care se găsea Ică !... S-a prăbușit peste el catapeteasma și l-a năucit în asemenea hal, încît acuma nu făcea decît să se întrebe: Ce-i asta? Vis? Realitate? Ce caut eu aici, închis în camera seifului regal?

Trebuiră să treacă multe și penibile clipe, pînă ce Ică să-și ia inima în dinți și să arunce pe furiș, de jur împrejur, o privire împăinjenită de spaimă. Dar repede își vîra din nou capul între mîini, cuprins de amețeală. Ce-o fi asta? Vis? Realitate? Ce caută el aici, în camera seifului regal?

Deodată, Ică se cutremură. Îl lua cu frig din spate. Pentru Ică era un simptom sigur. Își revine. Rațiunea a început să lucreze. Nu-i vis. E realitate. Îi era frig de frică. Mi-e frică, deci cuget. Cuget, deci îmi amintesc totul.

Nu mai putea și nici nu mai încerca să se înșele. Își amintea, într-adevăr, totul. În ultimele zile, Ică și-a propus să-l convingă pe mareșal că victoria finală nu mai poate fi cîștigată decît în apus.

— Domnule mareșal, aici nu mai putem face nimic. În curînd îi avem musafiri pe sovietici. Ați văzut și manifestele care ne anunță că « Armata Roșie vine !»... Și știți bine că va veni și că nu va fi de loc plăcut dacă ar da peste noi.

— Și ce propui, Ică?

— Un guvern în exil, domnule mareșal ! Facem un guvern romînesc în Elveția, în Spania ori în Portugalia. Și în momentul cînd se va aduna lumea în jurul mesei verzi, luăm și noi cuvîntul să ne apărăm interesele.

— Bine, Ică ! Și cu cine vrei să faci guvernul?

— Cu elita intelectuală a țării, domnule mareșal ! Salvăm elita intelectuală a țării, o așezăm într-un loc sigur în străinătate și din ea vom alege tot ce-i mai bun. Am și făcut o listă de două sute de inși, care vor

lupta, într-un fel sau altul, cu talentul şi competenţa lor, la cauza noastră.

— Şi cine să-i conducă?

Ică îşi luă inima în dinţi:

— Eu!

Nu se hotărîse uşor Ică. Dar nici nu mai putea amîna inevitabilul. Destinul îi făcea semn: Armata Roşie vine. Ică nu mai putea întîrzia mult pe aici. Este drept că încă nu şi-a rezolvat în chip destul de mulţumitor problema celor treizeci şi opt de ani buni pe care-i mai avea de trăit. În schimb, însă, destinul i-a dat o idee, cu care ar putea completa diferenţa: salvarea elitelor şi un guvern în exil.

— De acord! puse mareşalul rezoluţia, scurt, cu sabia, milităreşte. În tine am toată încrederea. Plecaţi!

Dar Ică era un timid şi niciodată nu l-a văzut mareşalul mai timid ca de data aceasta:

— Domnule mareşal, dorinţa dumneavoastră este, ca întotdeauna, pentru mine o poruncă. Numai că... sînt două sute de inşi... Şi vor fi cheltuieli mari de propagandă... şi...

— Şi? strigă mareşalul, care nu suferea să-l vadă pe Ică în situaţii încurcate. Ce vrei?

— Bani, domnule mareşal.

— Şi ce propui?

— Să iau cu mine tezaurul Băncii Naţionale.

— Ia-l!

Scurt, cu sabia, milităreşte!

Mareşalul consimţea atît de uşor, fără a-i pune cea mai mică întrebare, încît Ică socoti necesar să se verifice dacă a înţeles bine:

— Aşadar, să-l iau?

— Ce mai întrebi? îi răspunse mareşalul, energic. Nu numai să-l iei, dar îţi şi poruncesc să-l iei. Este un act patriotic. Nici un romîn nu mi-ar ierta dacă ar afla că am lăsat pe bolşevici să se facă stăpîni pe tezaurul Băncii Naţionale. Cu tine este altceva. Cu tine este în mîini sigure.

Nu trecu decît o singură oră şi consiliul Băncii Naţionale fu convocat. Dar spre marea lui dezolare, Ică întîmpină obstrucţii: consiliul, compus numai din oa-

meni care au înţeles să sprijine războiul cît timp renta, nu-l iubea şi n-avea nici cea mai mică încredere în el. Să dea pe seama lui Ică tezaurul Băncii Naţionale? Şi ei?... În sfîrşit, cu chiu cu vai, consiliul hotărî:

— Vom da numai douăzeci de milioane franci elveţieni.

— Asta-i tot? strigă Ică, revoltat de zgîrcenia acestor zarafi.

— Cu titlu de aconto! îl linişti Dumău, liberalul.

O zi întreagă a trebuit Ică să muncească spre a ajusta elita la cifră. Seara, elita nu mai număra două sute de inşi, ci doar optzeci. Cu atît mai rău pentru ţară, căreia dintr-un condei i-au murit o sută douăzeci din cei mai aleşi fii ai neamului. După ce isprăvi cu număratul, Ică porunci să fie gata avioanele, dar tocmai atunci mareşalul îl convocă la Snagov.

— Ică, vino îndată. Dacu vrea să-mi facă o comunicare de mare importanţă.

La Snagov, Dacu se prezentă cu Jugănaru.

— Domnule mareşal, chestiunea se pune azi mai acut ca oricînd. Dumneata, şi numai dumneata trebuie să închei armistiţiul!

— Domnule Dacu, dar parcă am mai discutat chestiunea de atîtea ori. Eu nu pot să închei nimic.

— Totuşi, stărui Dacu, ţara este în primejdie! Ruşii înaintează. În asemenea împrejurări, dumneata eşti singurul om potrivit să închei acest armistiţiu. Ai un prestigiu imens în ochii ţării, ai o autoritate de nezdruncinat în rîndurile armatei, ai...

În acest moment, Ică ar fi dat cu dragă inimă o lună din cei treizeci şi opt de ani buni, să fie în Elveţia, în Spania, în Portugalia, în America de Sud, oriunde, oricît de departe, numai nu aici la Snagov, unde să fie silit să audă pentru a suta oară această discuţie stupidă, dezgustătoare şi stearpă între Dacu şi mareşal. Dar mareşalul era de altă părere. Ca şi lui Dacu, mareşalului îi plăcea conversaţia.

— Nu este aşa, domnule Dacu! Aici nu-i vorba de prestigiu şi autoritate. Aici e vorba de poziţia mea faţă de Führer. Eu nu pot să închei armistiţiul. Dumneata, da!... Dumneata n-ai nici o convenţie scrisă

cu Hitler... dumneata ți-ai păstrat relațiile politice din apus... dumneata poți semna.

— Ba eu nu pot semna, domnule mareșal, pentru că « ăia » mi-au cerut să pun umărul ca pînă mîine dimineața să fii răsturnat. Or, eu îți sînt amic și nu vreau să te răstorn. Ar însemna să te trădez... și eu nu sînt trădător! Un romîn nu poate trăda pe un romîn!

— Îți mulțumesc, domnule Dacu, pentru amiciția dumitale!

— Te admir, domnule mareșal, pentru intransigența dumitale!

— Te admir, domnule Dacu, pentru intransigența dumitale!

Dacu plecă și mareșalul spuse lui Ică:

— Mîine dimineața vreau un consiliu de miniștri. Nu mai avem prea mult timp de pierdut.

Cui i-o spunea mareșalul? Lui Ică?... Parcă Ică n-ar ști că nu-i timp de pierdut. Totuși Ică, în loc să se ducă de-a dreptul la aerodrom, cum îl îndemna inima lui înțeleaptă, trebui să execute ordinul Dezrobitorului și să convoace consiliul la Snagov pe a doua zi dimineața. Posomorît, mareșalul vorbi miniștrilor săi:

— Domnilor, trăim un ceas grav. Armata Roșie vine și dă peste noi. Muncitorimea se înarmează pe față contra nemților. Din nefericire, armata este și ea mai prejos decît mi-aș fi putut închipui. Nu mai vrea să lupte alături de nemți. M-am gîndit astă-noapte s-o blamez printr-un ordin de zi. Dar mi-am dat seama, că dacă o să fiu prea aspru cu armata, va fi și mai rău. Am nevoie de ea, pentru că vreau să organizez rezistența. Planul e gata. Ne vom fixa pe linia Focșani-Nămoloasa-Galați. Guvernul îl vom instala la Hațeg. Iar dacă nici această linie nu va putea ține, vom rezista, împreună cu armata germană, pe o linie care merge de la Oltenița pînă la Bihor... Iar dacă nici această linie nu va ține...

Ușa se deschise și Enăchescu intră, dar se opri la un pas de prag. Mareșalul înțelese.

— Mă iertați! zise el miniștrilor.

Și se apropie de aghiotant, care-i șopti ceva.

— Ică ! strigă scurt mareşalul.

Afară îl găsiră pe George Viziru foarte agitat.

— Domnule mareşal, ieri a fost domnul Dacu la dumneavoastră să vă ceară din nou să semnaţi armistiţiul. Dumneavoastră, însă, l-aţi refuzat iar. Dar nici Dacu nu vrea să semneze. De aceea, după ce a vorbit cu dumneavoastră, ca să cîştige timp, a cerut comuniştilor o nouă amînare pînă azi dimineaţă, sub motivul că ar vrea să stea de vorbă cu unchiu-meu Dinu asupra acestei probleme. Dar azi dimineaţă, domnul Dacu a venit la unchiu-meu spre a căuta împreună cu el un nou mijloc de a-i amîna pe comunişti. Şi au căzut sorţii pe mine să vin la dumneavoastră să vă rog să cereţi regelui o audienţă pe după masă la cinci. Asta va uşura situaţia domnului Dacu, care va putea spune comuniştilor că dumneavoastră aţi cerut audienţă la palat, probabil ca să comunicaţi regelui că v-aţi hotărît să semnaţi armistiţiul, aşa că n-ar mai avea nici un rost să se formeze un nou guvern. Vă rog, dar, domnule mareşal, cereţi audienţă la palat. Aceste cîteva ceasuri în plus contează enorm. Fiecare minut de întîrziere este pentru noi preţios. Sîntem în război. Poate tocmai pe chestia noastră anglo-americanii se vor certa cu ruşii. Sau poate îi vor hotărî, cel puţin, să nu se atingă de noi.

Instinctiv, mareşalul se întoarse spre Ică:

— Ică, ce spui?

Deşi atît de nerăbdător, Ică era şi el de părere că o amînare de cîteva ceasuri — şi cîte nu se pot agonisi în cîteva ceasuri ! — era bună.

— Să mergem la palat, domnule mareşal !

Aici, un frison lung şi dureros întrerupse şirul clar al amintirilor lui Ică. Palatul regal !... Ce caută el aici, la palatul regal? Cum a ajuns el aici, în seiful regal? Atîta ţinea minte: că, în tot timpul audienţei, regele, mai bîlbîit ca oricînd, se uita mereu îngrijorat spre uşă, cu o teamă atît de comunicativă, încît Ică se simţi rău de la început. Ce are dobitocul ăsta de rege să se uite cu atîta spaimă spre uşă?

— Sire, îl auzi Ică pe mareşal, sînt mereu presat de domnii Dacu şi Dinu să închei armistiţiul. Le-am explicat:

eu nu pot semna armistițiul. Onoarea mea de militar mă împiedică să întorc armele împotriva nemților!

Mihai își bîlbîi răspunsul:

— Cum? Nu știi, domnule mareșal? Aliații au renunțat la articolul 1 din armistițiu. Aliații cer să întoarcem armele împotriva nemților numai dacă ne atacă.

— Sire!... Nu știu nimic!

— Cum se poate? Nu v-a informat Dacu?

— Dacu? făcu mareșalul, uimit peste măsură. Dacu știe?

— Dacu știe de ieri! răspunse regele, care se uită iar îngrozit înspre ușă. Nu înțeleg de ce a uitat să v-o spună.

— N-a uitat, Sire! răspunse mareșalul, din nou calm. Dacu m-a menajat. Dacu știe că eu nu vreau să semnez nici un fel de armistițiu, în nici o condiție, dacă mi se cere să-l părăsesc pe Hitler cu care m-am aliat pînă la victoria finală. Războiul nostru, măria-ta, are un scop: să salvăm lumea de comunism și comuniști. Așa că, pentru mine, cu sau fără articolul 1, totuna e: refuz să semnez! Vreau să lupt mai departe, așa cum m-am angajat față de Hitler. Hitler mi-a cerut regimente noi. Îi voi da tot ce este în țara romînească pînă la ultimul om. Eu mă retrag cu armata pe linia Focșani-Nămoloasa, unde-mi organizez rezistența. Și dacă va trebui să mă retrag și de acolo, măria-ta, voi...

Atîta mai auzi Ică. Tot ce s-a petrecut după aceea îi apărea acuma ca un talmeș-balmeș de imagini scurte și nebuloase. Un rege speriat, o ușă larg deschisă... muncitori înarmați... scări... pană voită la lift... șoapte... și apoi camera aceasta a seifului regal! Nu mai era vis, ci realitate... Dar o realitate în seif! Ce caută el tocmai în seif?

Toată viața lui, Ică a fost un visător. Un mare visător. Visa numai în mare. Moșii mari. Fabrici mari. Construcții mari. Și uzine mari, în care să se fabrice numai valută forte: franci elvețieni, dolari, lire sterline, în cantități mari, nemăsurat de mari... și toate să fie ale lui. Era un mare visător, Ică. Dar niciodată, oricît de mari ar fi fost visurile lui, n-ar fi visat că la un moment dat ar putea ajunge atît de sus, încît să fie găzduit în însăși

camera seifului regal. Cine l-a închis aici, în seiful regal? Muncitorii? Dar ce au muncitorii cu el? Ce rău le-a făcut? Cît e de cînd a decorat zece din ei?... Şi doar mai avea de gînd să decoreze! Zeci şi sute! Masa lui e plină de liste de muncitori pe care urma să-i decoreze!... Şi drept răsplată, uite!... Muncitorii îl închid! Muncitorii pe care i-a decorat şi pe care voia să-i mai decoreze să-l închidă, cînd el pentru asta lupta: să-i vadă pe muncitori înfrăţiţi cu patronii, pentru că la noi nu-i ca în altă parte, unde bogaţii sînt foarte bogaţi şi săracii foarte săraci. Aici, un bogătaş este aproape un om sărac... şi săracul este aproape un om bogat! Atunci, ce sens ar avea lupta de clasă?... La noi, lupta de clasă ar însemna lupta între fraţi!... De ce luptă între fraţi, cînd, de patru ani, însuşi Ică a stabilit printr-un decret că de la data cutare şi cutare lupta între fraţi încetează! Iar dacă în principiu lupta de clasă este o aberaţie într-o ţară în care nu există clase sociale, ci numai categorii de cetăţeni ceva mai bogaţi şi cetăţeni ceva mai puţin bogaţi — şi dacă, în fapt, lupta între fraţi a încetat, ce caută Ică aici, sub lacăt, în seiful regal? Nu! Trebuie să fie o eroare la mijloc. Ică n-are nici un motiv să se sperie!... Muncitorii nu se pot plînge de el!... Şi apoi madam Astromanda Nostradama! A uitat cu totul de madam Astromanda Nostradama! Şi de madam Salamandra Perrucchia! Oare nu i-a prezis de atîtea ori madam Astromanda Nostradama şi nu i-a confirmat madam Salamandra Perrucchia că cel care se va naşte în zodia Săgetătorului va fi norocos şi că va trăi pînă la vîrsta de şaptezeci şi opt de ani? Deci, Ică n-are de ce să se teamă că i s-ar putea întîmpla ceva rău!... Numai de n-ar fi atît de frig în camera aceasta a seifului regal!... Ce frig!... În august, în zi călduroasă cum n-a mai fost toată vara alta la fel şi să-i fie atît de frig lui Ică, încît să se vadă silit să-şi ţină fălcile cu mîna să nu-i mai clănţănească măselele, aşa, fără milă... Şi asta, în seiful regal! Norocos... şi să tremure, sub cheie, de frig, în camera seifului regal! Ce caută el în seiful regal?

Ică îşi punea întrebarea, dar totul tăcea împrejur. Abia mult mai tîrziu, cînd uşa se deschise şi în prag

apăru un muncitor înarmat, Ică, deşi vicepreşedinte al consiliului de miniştri cu puteri de preşedinte, puse toată prudenţa şi toată buna lui creştere să întrebe:

— Dacă nu vă supăraţi, domnule, ce caut eu, aici în seiful regal?

Muncitorul, cu o licărire care-i juca veselă şi neastîmpărată în ochi, îi răspunse:

— Trebuie să fii măgulit, domnule! Dacă regele te lasă singur cu seiful lui, este o dovadă că te bucuri din partea lui de o mare-mare încredere!

*

Mai puţin pierdut în visuri şi mult mai dîrz cu realitatea, mareşalul, singur, în camera de gardă a ofiţerilor, cerea soartei socoteală pentru această supremă insultă. El — arestat! El, mareşalul, care a dat lovitura de stat fără vărsare de sînge, el, omul croit — cum zicea Ică, şi mareşalul nu poate uita — din piatră şi din fulger! — el, care a redat ţării onoarea, el, care a consolidat dinastia şi a redat coroanei prestigiul, el, care a stîrpit abuzurile administrative, el, care a restabilit cinstea în mînuirea banului public, să fie arestat! De ce? Pentru că a acoperit oastea de glorie şi a dus-o pînă la Stalingrad? Pentru că a repus naţia în drepturile ei? Pentru că a scăpat ţara de bolşevism? Pentru că a redat naţiei conştiinţa rolului ei misionar în civilizarea Europei! Abia ieri dimineaţa a reînnoit ordinul ca toate femeile care umblă cu rochii scurte pînă peste genunchi pe bicicletă şi ca toţi bărbaţii care intră în localuri numai în cămaşă şi fără cravată să fie arestaţi!... Ce poţi cere mai mult unui om care a venit singur la putere, fără prieteni politici, fără program politic, fără partid, în numai patru ani de guvernare pentru renaşterea ţării? Şi unul ca el să fie arestat! De ani de zile se întreabă omenirea: ce s-ar fi făcut Europa dacă nu apărea Hitler?... Dar neamul acesta romînesc de ce nu se întreabă: ce s-ar fi făcut ţara dacă nu se ivea mareşalul?... Unde ar fi fost astăzi ţara fără mareşal? Tot sub călcîiul lui Carol II şi al camarilei lui!... Şi bine ar fi fost să fi lăsat ţara sub călcîiul lui Carol II... Altceva nici nu merită ţara aceasta! Un neam care dă voie să

fie arestat un mareşal Antonescu nu are drept la o soartă mai bună!... El, arestat!... Adineauri, în momentul în care a fost poftit, cu revolverele în mînă, să părăsească odaia regelui, mareşalului i se păru gluma atît de sinistră, încît a strigat muncitorilor înarmaţi:

— Nenorociţilor, mîine dimineaţă veţi fi împuşcaţi!

Şi regele? Cum au năvălit ăia să-l aresteze, regele s-a strecurat spre uşă şi a dispărut! Act de laşitate mai potrivit acestui degenerat prost, stricat, fricos, lacom ca tat-său Carol II, nu se putea găsi. El, afacerile lui şi le-a aranjat. Numai cu două zile înainte, a aflat mareşalul de la Belciug:

— Domnule mareşal, anglo-americanii i-au dat ordin regelui să nu fugă din ţară şi să stea pe loc, pentru că, aici, ei au nevoie de un rege. Şi dacă ei vor aici monarhie, i-au spus anglo-americanii, sovieticii nu se vor opune. Lui să nu-i pese de sovietici. Ei vor aranja cu sovieticii totul. El trebuie numai să-şi păzească tronul. De aceea, primul lucru care i se cere este să accepte armistiţiul. Dacă nu acceptă armistiţiul şi rămîne mai departe aliatul lui Hitler, mîine, cînd sovieticii se vor găsi aici, anglo-americanii nu-i vor mai putea fi de nici un folos. Dar dacă el acceptă armistiţiul, ei îi vor recunoaşte toate drepturile lui de suveran şi de...

Completă mai mult murmurînd:

— ...şi de acţionar al trusturilor anglo-americane... inclusiv tot ce are de încasat din trecut!

Regele! Tot ce a putut aştepta de la fiul lui Carol II a avut: laşitate, murdărie, trădare! Nu regele îl va scoate de aici! Şi mareşalul nici nu se gîndeşte la rege. Singurul care-l poate salva este Führerul. Oare nu Führerul l-a salvat şi pe Duce? Desigur! Prin urmare, de ce nu l-ar salva şi pe el! Şi el, tot bun prieten cu Führerul este, tot fidel aliat al Führerului, tot dispus să-l ajute pînă la ultima picătură de sînge pe Führer să instaureze noua ordine europeană!... Führerul îl va salva! Şi atunci... atunci... însuşi mareşalul se îngrozeşte la gîndul ce va face atunci! Va fi mînia lui dumnezeu! Pînă acum n-ar fi crezut că în inima unui om poate încăpea atîta mistuitoare dorinţă de răzbunare!... I s-a spus la începutul guvernării că este un Vlad Ţepeş!

Vorbe ! Vlad Ţepeş va începe mareşalul Antonescu să fie numai după ce va ieşi de aici. Un Vlad Ţepeş pe lîngă care însuşi diavolul va fi un înger blînd şi milostiv !... Milă ! Nimic ! Să nu i se vorbească de milă ! Va împuşca fără milă... Fără milă, fără judecată, fără considerente sentimentale ! Va proclama, ca şi Ducele, Romînia republică naţional-fascistă şi va împuşca. Mai întîi, îl va împuşca pe rege !... Apoi, pe Dacu !... Dacă ar putea, l-ar împuşca pe acest făţarnic de Dacu de o mie de ori. Cu mîna aceasta a lui îl va împuşca... Apoi va împuşca pe comunişti. Pe toţi comuniştii îi va împuşca, pentru ca altădată să nu mai îndrăznească să-l aresteze ! Pe el să-l aresteze ! De ce să-l aresteze pe el, Dezrobitorul? Ce rău le-a făcut? Ce rău a făcut cuiva mareşalul, care n-a ucis în casa lui un pui de găină ! Un pui... un singur pui... n-a ucis în casa lui... şi să vină aceşti bolşevici să-l aresteze !... Dar nu-i nimic !... Hitler lucrează pentru el !... Hitler îl va salva ! Şi atunci îi va împuşca pe toţi, fără alegere ! Şi armata ! Armata lui, care are neobrăzarea să nu-l mai asculte ! O va împuşca ! Pe toată o va împuşca şi va organiza o nouă armată, din suflete cinstite, curate, devotate, care vor relua lupta împotriva bolşevicilor şi care, dacă vor jura că mai bine să moară pînă la unul decît să-l trădeze, vor muri pînă la unul !... Numai să vină Hitler cît mai degrabă !... Şi Miţa ! Ce o fi făcînd Miţa în momentele acestea îngrozitoare !... E dispersată biata Miţa !... Mareşalul nici nu ştie bine unde s-a dispersat scumpa lui Miţa !... Dar ea, o fi ştiind, oare, acolo, în dispersarea ei, unde se află scumpul ei Ionică acum?... Miţo !... Unde eşti, Miţo?... În curînd voi avea iar nevoie de tine... Să vină Hitler să mă salveze şi vom lucra din nou împreună la renaşterea ţării !

Zeci de kilometri a străbătut mareşalul între cei patru pereţi ai odăii, mînat de gîndurile lui, ba indignate, ba exaltate, aşteptînd un semn de la Hitler, pînă a auzit cheia în broască. Mareşalul tresări, aspiră prelung aerul, cu gîtlejul strangulat de emoţie, şi se repezi la uşă, dar trebui să se dea îndărăt: în faţa lui stătea un grup de muncitori cu cîte o armă pe umăr.

— Vreţi să mă împuşcaţi?

— Nu ! primi el răspunsul. Fără judecată noi nu împuşcăm pe nimeni ! Poftim !

Docil, mareşalul îi urmă. Unde l-au dus şi cît a trecut pînă s-a făcut ziuă, mareşalul nu-şi mai dădea seama. Într-o tensiune chinuitoare, mareşalul asculta fiecare zgomot, fiecare şoaptă, după care se aştepta să vadă soldaţii lui Hitler dînd buzna pe uşă. Sleit de puteri, adormi spre dimineaţă pe scaun, dar deodată sări în picioare: îl treziseră nişte bubuituri.

— Ce-i asta? întrebă mareşalul pe omul care stătea în prag şi-l păzea.

— Nemţii bombardează capitala !

Automat, mareşalul îşi duse mîna la gît să-şi controleze tunica, dacă e bine încheiată. Dar nu găsi decît reverul hainei civile cu care se prezentase ieri după amiază la rege. Contrariat, începu să zbiere:

— Daţi-mi drumul ! O să vă împuşc pe toţi ! Daţi-mi drumul ! Veţi da socoteală domnului Hitler !

Muncitorul îşi schimbă puşca de pe umărul drept pe umărul stîng şi răspunse, liniştit:

— Avem o veste bună pentru dumneata, domnule Antonescu ! Hitler a constituit la Viena un guvern romînesc sub prezidenţia lui Brebu !

Cu genunchii tăiaţi, mareşalul căzu pe scaun, fără să-şi poată descleşta gura. Apoi, cu exasperare sălbatică, îşi înfipse unghiile ambelor mîini în obraji şi începu să urle:

— Nu se poate ! Nu se poate ! Minţi ! Hitler e aici ! Brebu e mort ! Nu se poate !

— Ba nu-i mort de loc, domnule Antonescu. Îţi dau şi adresa exactă a guvernului Brebu: Hotel Bristol, Viena !

Mareşalul amuţi. Toţi l-au trădat !... Toţi !... Pînă şi Führerul !... Bunul lui prieten Führerul nici n-a încercat să-l salveze, ci l-a înlocuit, ca pe o slugă, cu Brebu !... Cu un derbedeu ca Brebu !

Moale ca o cîrpă, mareşalul se încovoie, zdrobit de durere şi de ruşine. Trădat ! Toţi l-au trădat ! Regele, Dacu — şi acum Führerul. Prietenul lui bun, Führerul. Acest Führer nemernic şi mincinos, care, în cele din urmă, tot pe Brebu l-a adus la putere !

*

Treji au stat în noaptea de 23 August și doctorul Mihăiescu independentul și Rică Precup, directorul ziarului de convingere « Întărirea Neamului» și Ionescu Ciurcheni, directorul ziarului de atitudine « Primenirea Neamului» și subtilul critic Leahu și mulți alții — și, toți, la Capșa și, toți, melancolici, în afară de Sotir, care, în sentimente, înțelegea să rămînă consecvent pînă la ultimul glonț: să nu lase mușchiulețul din mînă, atît timp cît îl poate mînca, sub indiferent care regim. Acu, noaptea la 10, cînd află de armistițiu, Sotir socoti util să fugă pînă la Șmilovici:

— Șmilovici, te-a văzut dumnezeu! Democrația să trăiască! Tot noi, democrații, am învins! Ce să-i faci, Șmilovici! Așa a fost șpilul. Am trebuit să fim rasiști! Ordin cu tăierea capului și cu amendă! Nu se putea!... Trebuia!... Ni se uitau nemții în chelie!... Porcii!... Dar bine că a trecut, Șmilovici dragă... și zi-i bogdaproste că n-ai pățit ce-au pățit ăilalți, calicii tăi din Văcărești și Dudești! Acu, cel puțin știu că o să-mi faci o haină englezească, adevărat englezească. Este?

Și cum i-a spus Șmilovici:

— Este!

ca prin farmec i s-a făcut foame și lui Sotir, care, fără să-și mai piardă vremea o secundă, a și luat-o la goană spre Capșa, îngrozit că n-o să mai găsească un loc liber. Dar a găsit — și unde? Chiar printre prietenii lui, care se uitau la Leahu cum se trage cu ambele mîini de păr, în plină criză profetică:

— Pentru orice om cinstit e clar că mareșalul ne-a adus la marginea prăpastiei. De aceea, trebuie cu toții, absolut cu toții, să mulțumim lui dumnezeu că ne-a trimis în ceasul al doisprezecelea pe comuniști...

— Aha! făcu Sotir. Iar începe! Păi bine, Leahule! Același cîntec ni l-ai mai spus acum douăzeci și cinci de ani cu Neață, apoi cu Jugănaru, apoi cu Carol II, apoi cu Brebu, apoi cu mareșalul...

— Au fost alte împrejurări! îi răspunse Leahu tăios și continuă: Comuniștii, prin energia și autoritatea lor, vor izbuti să sudeze între ele toate clasele

sociale şi toate interesele: burghezia, ţăranii, minorităţile, capitalul străin. Graţie comuniştilor se va stabili armonia între proprietatea mare şi ţărănime, între patroni şi muncitori, între burghezia noastră protecţionistă de pînă acum şi capitalul străin. Sub regimul comunist, proprietarii de pămînt vor putea face cultură intensivă şi extensivă şi vor prospera, capitaliştii vor pune în funcţiune uzine uriaşe şi vor prospera, ţăranii care nu vor fi împroprietăriţi vor putea fi bine plătiţi în agricultură şi vor prospera... Sub regimul comunist, se va putea marca în istoria ţării o epocă de admirabilă solidaritate cinstită şi trainică între toate clasele sociale...

— Aţi auzit ! năvăli tocmai atunci Curelea. Mărunţelu a şters-o !

— Nu mai spune ! făcu Mihăiescu, stupefiat. Şi unde?

— Probabil prin Elveţia sau Portugalia, unde-şi ţine puşculiţa.

Sotir, foarte atent la peştele pe care-l mînca, întrebă:

— Dar ce-i graba asta pe el?

— Pesemne că-i grabă, că a lăsat şi o scrisoare. Zice că pleacă în străinătate să organizeze rezistenţa morală.

În clipa aceasta intră ca o furtună Aristotl:

— Aţi auzit ! Stănică Popescu a şters-o !

— Ştiu ! făcu Sotir. N-a şters-o ! A plecat... să organizeze rezistenţa morală !

Aristotel, care credea că ţine informaţia de la prima mînă, furios că s-a făcut de rîs, înjură:

— Mama lui de Nelu ! Zicea că n-o ştie nimeni. Dar de Sarailie aţi auzit?

— Ce? întrebă Rică Precup.

— Că a şters-o şi el?

— Ştiu ! făcu Sotir. Tot pentru a organiza rezistenţa morală.

Aiurit de cel mai ruşinos eşec pe care l-a înregistrat vreodată în cariera lui de reporter, Aristotel se strecură iute printre mese şi ieşi, trîntind uşa după el. Rică Precup oftă cu năduf:

— Ai dracului borfaşi ! Să-şi organizeze rezistenţa morală peste graniţă, în lire şi dolari. Şi noi, ca nişte

proşti, să ne organizăm rezistenţa morală aici, cu bolşevicii pe cap şi cu leii noştri mizerabili.

La fel de îngrijorat era şi Ionescu Ciurcheni, care puse degetul de-a dreptul pe rană:

— Acu, ce ne facem, oameni buni? Lăsăm pe ruşi să dea peste noi?

Sotir trînti furculiţa şi cuţitul în farfurie:

— Eu, fraţilor, sînt hotărît!

Surprinşi de gravitatea cu care Sotir le vorbea, toţi îl priviră intrigaţi:

— Şi ce ai de gînd, dragă Sotir?

— Aud că Dacu organizează un batalion! Ultimul batalion. Mă înscriu la el voluntar. O dată moare omul. Cel puţin să moară frumos!

*

După ce constatară că n-au cu ce-şi organiza rezistenţa morală, cei doi înfipţi ai pămîntului, Rică Precup şi Ionescu Ciurcheni, desperaţi, o luară spre periferie, din cîrciumă în cîrciumă, pînă ajunseră pe şoseaua Pantelimon. Aici, croiţii strămoşeştilor vitejii daco-romane, biciuiţi de neclintitele imperative ale civilizaţiei, simţiră, ca orice om civilizat sub camuflaj total, nevoia de a se apropia de un gard. Se sfătuiră, se uitară împrejur, se hotărîră, se apropiară, dar încremeniră. La picioarele lor, o umbră încovoiată pînă la pămînt şoptea stins, fără nici un fel de accent:

— Cuţu, cuţu!

Făcu doi paşi şi se opri:

— Cuţu, cuţu!

Mai făcu doi paşi şi iar se opri:

— Cuţu, cuţu!

Plictisiţi, cei doi înfipţi făcură un pas înapoi, ca să-şi caute un loc mai prielnic, dar Rică Precup se trezi şi-l apucă de braţ pe Ionescu Ciurcheni:

— Stai!

Aprinse lanterna, văzu în patru labe un om în zdrenţe, îi cercetă chipul murdar şi neras şi strigă îngrozit, parcă ar fi văzut un strigoi:

— Gogu Elefterie!

Sări şi Ionescu Ciurcheni:

— Gogule ! Coane Gogule ! Ce faci aici, coane Gogule? Ei vorbeau, dar Gogu nici nu-i vedea. Cu mîna întinsă, şoptea mai departe, în neştire:

— Cuţu, cuţu !

— Aşa ! făcu Rică Precup, care, între timp, se limpezise cu totul. Vrasăzică e adevărat !

— Ce? întrebă Ionescu Ciurcheni.

— Că de asta nu-l mai vede lumea pe Gogu Elefterie. A înnebunit !

— Vai, săracu ! făcu Ionescu Ciurcheni. Nebun? Un intelectual atît de distins ca Gogu Elefterie, nebun !

— Da, dragă ! De astă-primăvară, bietul Gogu Elefterie a fugit de acasă şi de atunci caută şi caută ! Ştii ce caută?

— Ce?

— Căţelul doamnei mareşal.

— Şi Adriana? strigă îngrozit Ionescu Ciurcheni. Ce se va face Adriana?

— Îţi închipui ! răspunse Rică Precup, trist. Abia de aci înainte micuţa lui Adriana va rămîne nemăritată.

★

În noaptea de 23 August n-au stat treji numai un doctor Mihăiescu, un Leahu, un Rică Precup, un Ionescu Ciurcheni, sau un Sotir — ci şi Dacu. În camera acestei figuri mondiale nu mai era loc nici pentru un ac, atîta lume venise în fugă să-l audă pe sfinxul de la Bădăcin, cum a scos ţara din război şi a smuls-o din ghearele lui Hitler. Prieteni mulţi şi vechi, care aşteptau răsplata credinţei lor fanatice în puterea supraomenească a preşedintelui lor de a înfrînge forţele răului fascisto-hitlerist — şi străini mulţi, care veneau să i se închine şi să se înfrupte şi ei din înţelepciunea atotînvingătoare a acestei figuri mondiale, unice şi inimitabile. Şi în mijlocul acestei mulţimi care-i sorbea fiecare cuvînt, Dacu povestea cum a salvat el ţara în ceasul al doisprezecelea, cînd se afla la marginea prăpastiei. Dacu era în vervă.

— Am luptat, dragilor, din răsputeri, să-l conving pe mareşal să semneze, dar n-a vrut. Zicea că vrea să rămînă credincios acelui Hitler care ne-a dus ţara de

rîpă, cu aventura lui războinică. I-am dat, dragilor, toate argumentele posibile, i-am arătat că Hitler este un om incorect, care stă de vorbă cu el cît are nevoie de soldații și de petrolul și de grîul nostru, dar că mîine îl va pune la zid, ca pe toți generalii lui... Toate au fost în zadar, dragilor! Mareșalul nu voia să audă! L-am amenințat că voi agita chiar eu împotriva lui, dacă nu semnează... și știți ce mi-a răspuns? Nu mă tem nici de dumneata, nici de rege, nici de nimeni! Dacă am pe Hitler în spatele meu, sînt mai tare decît voi toți la un loc!... Cînd l-am auzit cum vorbește, i-am răspuns: Domnule, între noi doi, nu mai există nimic!... Și am sfătuit pe rege să facă un guvern de generali!... Așa am scăpat țara de catastrofă, domnilor! Dar nu-mi fac din asta un merit, domnilor. A-ți pune viața în joc în tot timpul teroarei lui Hitler, cum mi-am pus-o eu, nu este un merit, ci o datorie față de neam și de țară!

— Domnule Dacu, zise Nicușor Staicu, unii spun că ați primit modificarea articolului 1 din armistițiu, dar nu i-ați comunicat-o domnului mareșal. Se poate?

— Minciuni! Ce interes aveam să ascund această schimbare, care ar fi simplificat lucrurile și ar fi grăbit armistițiul! N-am primit nimic! Și cînd zic nimic care să merite atenție, este absolut nimic. Eu nu fac diletantism în politică și nu lansez afirmații gratuite sau ușuratice, ca pe urmă să fiu silit să dau socoteală. Altceva am primit: o comunicare. Dar nu avea nici un caracter oficial care ar fi putut servi de bază unei acțiuni de stat, cum este armistițiul. Prin urmare, nu puteam transmite mareșalului o simplă informație, încă neconfirmată prin semnătură, ca să-l oblig să semneze numai pe baza unei hîrtii lipsite de orice valoare. Eu, dragule, știu ce spun! I-am cerut mareșalului să încheie armistițiul în condițiile cunoscute de el. În definitiv, dacă ar fi avut oarecare bunăvoință, tot ce ar fi trebuit să afle putea afla și mai tîrziu.

— Este adevărat că o dată cu mareșalul a fost arestat și Ică, domnule Dacu? întrebă Iorgu Potecă.

— Nu știu nimic din tot ce s-a petrecut la palat. Mi s-a spus numai că mareșalul a rămas același încăpățînat: nu semnează!... Dar că și Ică a fost arestat,

n-aş putea să v-o spun, pentru că nici n-am avut pe cine să întreb. Pînă acuma un ceas, cînd mi s-a comunicat că sînt şi eu ministru în cabinetul de generali, am fost un particular. Cum puteam, eu, particular, să mă interesez de soarta lui Ică şi a mareşalului !

Era atîta umilinţă afectată în tonul şi cuvintele lui Dacu, încît toţi rîseră cu poftă. Dacu, deşi măgulit de efect, nici nu-şi ridică ochii. Continua, modest, să scrie istorie, mulţumit că cei care-l ascultă îl şi înţeleg:

— Da, dragilor ! Şi apoi, singurul care mi-ar fi putut da informaţii precise era regele. Dar regele, îndată după arestarea lor, a plecat din Bucureşti. De altfel, dragilor, nu mă desolidarizez în nici un fel de arestarea mareşalului. Toată guvernarea lui a fost o greşeală. O greşeală pe care ţara, dragilor, a plătit-o scump. Nu mă îndoiesc că mareşalul a avut cele mai bune intenţii să aducă servicii statului. Dar aceste intenţii s-au tradus în fapte dăunătoare liniştii, păcii şi prosperităţii acestui popor. Aceasta, din mai multe motive. În primul rînd, pentru că a făcut politica sa externă alături de Germania şi prin aceasta a călcat tradiţiile şi aspiraţiile noastre. În al doilea rînd, pentru că a avut o guvernare dictatorială, care nu se adapă din forţele vii ale naţiunii. Iar în al treilea rînd, pentru că a dat voie Germaniei să pătrundă în armata noastră şi în viaţa noastră economică. Pe scurt, mareşalul n-a lucrat cu asentimentul poporului. Mareşalul este singurul vinovat de dezastru, pentru că a condus armatele greşit şi pentru că a condus ţara greşit, cu toate că eu am protestat mereu, prin memoriile mele, împotriva acestei politici. Eu am fost, precum ştiţi, dragilor, totdeauna împotriva lui Hitler şi numai pentru o politică externă alături de aliaţii noştri tradiţionali, în fruntea cărora se află Rusia. Şi acum sîntem din nou aliaţi cu Rusia, aşa cum e şi firesc. De altminteri sînt cunoscute vechile mele sentimente pro-sovietice, ca să vă mai vorbesc de cele de acum.

Şi, spre a-şi concedia musafirii, se ridică şi, cu un patetism uimitor la vîrsta lui, strigă, ţinîndu-şi pumnul întins în aer:

— Da, dragilor ! Democraţia a învins. Lupta noastră abia de aci înainte începe... Aşa cum v-am spus-o de

atîtea ori, aşa se va întîmpla: noi vom fi ultimul batalion care va rămîne în picioare pe cîmpul de luptă... Bună seara !... Jugănarule, Iorgule, Ohăbiţă, voi staţi aici !... Şi voi, dragi nepoţei !

Şi-n liniştea nopţii, Dacu îşi continuă munca, în comitet restrîns.

— Pînă în trei-patru zile îi vom avea pe ruşi aici. Este regretabil că pînă acum tot n-am găsit o definiţie precisă a învingătorului şi tot nu ştim exact cum trebuie să tratăm pe învingător... Este foarte regretabil. Dar, pentru că n-avem timp de pierdut cu regrete, am făcut o schiţă de proiect, pe care-mi permit s-o supun aprobării voastre. În ea sper că veţi afla ce regim trebuie să aplicăm deocamdată învingătorului. Vă rog să fiţi atenţi şi să-mi răspundeţi printr-un da sau un nu dacă sînteţi pentru sau contra fiecăruia din punctele acestui proiect, care, vă repet, este provizoriu, întrucît urmează a fi completat. Aşadar, propun să numim în posturile diplomatice din străinătate oamenii noştri. Da?

— Da !

— Să întîrziem însămînţările.

— Da !

— Să nu reparăm nici un tractor şi nici o unealtă.

— Da !

— Să încurajăm specula.

— Da !

— Să provocăm inflaţia.

— Da !

— Să punem piedici la arestarea şi judecarea criminalilor de război.

— Da !

— Să împiedicăm epuraţia.

— Da !

— Să împiedicăm înlăturarea oamenilor noştri din poliţie şi să luptăm pentru mărirea numărului lor.

— Da !

— Să sabotăm condiţiile armistiţiului.

— Da !

— Să sabotăm munca în fabrici, în uzine, în porturi, la căile ferate.

— Da !

— Să nu facem nimic pentru ameliorarea transporturilor.

— Da!

— Vă mulțumesc, domnilor! Sînt fericit că și în aceste noi împrejurări armonia în partid rămîne aceeași.

Își scoase pămătuful, își pudră cu gesturi scurte, grațioase, feminine, obrajii, fruntea, nasul, bărbia și urmă:

— Trebuie, domnilor, să fim dinamici. Fără dinamism nu vom ajunge departe. Și inamicul asta așteaptă: să nu fim dinamici. Eu m-am angajat față de istorie ca, în lupta aceasta cu dușmanul din răsărit, ultimul batalion care va rămîne în picioare să fie al nostru! Nu uitați, domnilor!... Noi vom fi ultimul batalion. Fiți deci, dinamici, domnilor! Azi nu ne mai rugăm noi de putere. Azi se roagă puterea de noi. Noapte bună!

Dar Dacu nu se culcă. Singur, aplecat peste masă, Dacu scrise, șterse, șterse, scrise, pînă se făcu ziuă. Și puțin după ce se făcu ziuă, se ivi în pragul Sfinxului — Didi Prăpală. Îl poftise Dacu la el de aseară, prin nepotu-său Romulus. Deși trecuse prin multe, Didi Prăpală, sau cum i se spunea mai pe scurt în lumea ordinii și siguranței statului: Hrișcă, părea mereu tînăr și neschimbat. În ochii lui sclipea, ca și în urmă cu douăzeci și cinci de ani, cînd, împreună cu Lulu Malacu și alți patru amici, a ucis-o pe tutungioaica de pe Bulevardul Dacia, aceeași vie dorință de a face ceva pentru țară. Însărcinat, după eșecul rebeliunii, să țină locul lui Brebu la conducerea legionară, Hrișcă a știut să rămînă în umbră în tot timpul războiului. Dar astăzi, cînd forțele democratice național-țărăniste au învins, Didi Prăpală nu mai avea nici un motiv să se ascundă. Forțele democratice național-țărăniste aveau nevoie de el — și Hrișcă ar fi fost un prost să nu răspundă îndată la chemarea lui Dacu, supremul moștenitor spiritual al lui Aureliu Cziucziewicz.

Dacu ieși cordial și radios înaintea lui Hrișcă:

— Domnule Prăpală, în sfîrșit! Bine că a învins democrația! Acuma vom putea colabora cu folos pentru țară. M-am gîndit la dumneata și la toți prietenii dumitale. Cred că pentru legiune a sosit ceasul eliberării. Nu veți mai trebui să rătăciți de colo, pînă colo, fără

nici o stare politică. Partidul meu național-țărănist își ține ușile larg deschise pentru toți oamenii legiunii. De aci înainte veți putea lucra legal, la lumina zilei, așa cum se lucrează într-o adevărată democrație.

— Vă sîntem recunoscători, domnule Dacu. Vrem să avem și noi, în sfîrșit, o situație legalizată, ca toți oamenii cinstiți care luptă pentru neam și țară. Spuneți-mi numai ce trebuie să fac.

— Șezi jos aici și așterne o scrisoare. Mi-o adresezi mie, ca președinte al partidului național-țărănist. Spune că ai hotărît să revizuiești bazele politice externe și interne ale grupării dumitale și că ești convins că regimul totalitar nu corespunde firii poporului romîn. Spune apoi că recunoști că v-ați înșelat cu toții în ceea ce privește colaborarea Romîniei cu Germania, care urmărește scopurile ei și că de aceea vreți să vă înscrieți cu toții în partidul național-țărănist. E bine așa?

— E strașnic, domnule Dacu!

— N-ai să regreți! La scrisoarea dumitale eu o să dau un răspuns public, ca să știe țara că de aici înainte nu mai există legionari, ci numai național-țărăniști. Și cu aceasta, fuziunea dumneavoastră cu noi va fi un fapt împlinit... Scrie!

Hrișcă muie tocul în cerneală și începu să scrie. Așa îi găsi dimineața pe amîndoi: Dacu, în picioare, dictînd lui Hrișcă cererea de înscriere a legionarilor în partidul național-țărănist. Cînd Hrișcă termină, Dacu îi strînse mîna:

— Felicitările mele! Să fie într-un ceas bun!

— Va fi, domnule Dacu! răspunse Hrișcă, dinamic.

De departe, răzbi o larmă de glasuri:

— Moarte asasinilor! Moarte reacționarilor! Moarte fasciștilor! Moarte criminalilor de război! Moarte lui Hitler! Moarte legionarilor! Trăiască Uniunea Sovietică! Trăiască Armata Roșie!

Dacu își notă repede în minte: Se întîmplă ceea ce am prevăzut. Elementele anarhice au și cucerit strada. Trebuie să mă pregătesc de putere, ca să fac puțină ordine în țară. Voi trimite chiar azi un memoriu anglo-americanilor și maiestății-sale regelui Mihai.

Apoi se apropie de fereastră s-o închidă, ca să nu mai audă strigătele mulţimii, dar, uluit de cele ce văzu în stradă, începu să facă semne desperate lui Hrişcă:

— Domnule Prăpală, domnule Prăpală!... Ia uită-te şi dumneata! Ce-o fi asta?

Hrişcă se apropie, se uită şi văzu cum trec camioane încărcate cu soldaţi nemţi, fără arme şi cu tunica descheiată, păziţi de soldaţi romîni şi muncitori înarmaţi cu puşti şi revolvere.

— Domnule Dacu! strigă Hrişcă la fel de uluit. Sînt soldaţi germani încăpuţi prizionieri pe mîna bolşevicilor noştri!

Cu o mină de dezgust şi oroare nemărginite, Dacu închise fereastra în grabă, apoi se întoarse către Hrişcă:

— Vezi! Pe cine nu laşi să moară nu te lasă să trăieşti!... Bolşevicii noştri!... Au şi început să zburde!... Dar nu-i nimic, domnule Prăpală. Îi vom pune la punct... nu-i aşa?... îi vom pune la punct, pentru că tot noi, naţional-ţărăniştii, vom fi ultimul batalion care va rămîne în picioare pe cîmpul de luptă.

★

De dimineaţă, un avion, marcat cu un Hackenkreuz vizibil, apăru pe cer şi de aci încolo nu mai dispăru decît pentru scurte întreruperi. Avea treabă multă. Bîzîia, se învîrtea cît se învîrtea, apoi, deodată, cu o hotărîre îndîrjită, se repezea în jos, spre acoperişuri, pentru ca, după cîteva secunde, să se înalţe iar, lăsînd în urma lui un bubuit surd de explozie.

— Oare ce-o fi vrînd marele Führer? Să înspăimînte lumea? Cu un avion? De ce un singur avion?

— Pentru că nu are două. Ăsta e tot ce a mai rămas disponibil omului providenţial al Germaniei, spre a apăra la noi onoarea celui de-al treilea Reich: un avion!... Dar mai bine ascultă răpăitul mitralierelor noastre care pun pe fugă bandele naziste! Le auzi? Fiecare pocnet al lor sună ca un punct apăsat şi iremediabil pus nu numai aventurii fasciste de azi, dar şi întregului trecut de groază şi întuneric în care poporul romîn a fost silit pînă acum să trăiască. Un punct... şi încă un punct şi încă zece şi încă o mie. Cu cît pun azi

muncitorii şi ţăranii romîni mai multe puncte de felul acesta, cu atît sînt mai siguri că au pus capăt istoriei boierilor şi că le-a sosit, în sfîrşit, ceasul să scrie, pe o pagină albă, cu propria lor mînă, o istorie nouă: adevărata istorie a poporului romîn!

După trei zile, colo, sus, pe cer, nefericitul sold al invincibilei aviaţii hitleriste începu să schelălăie ca un cîine strivit de maşină şi o luă la goană, să piară undeva, pe cine ştie ce cîmp de fiare vechi hitleriste. Soarele de august rîse, cu dinţii lui sclipitori după el — şi cerul, calm, senin, curăţat de orice urmă hitleristă, privi în jos, spre mulţimile care, ca nişte muşuroaie de furnici, se grăbeau, vesele, să iasă de sub pămînt, spre a saluta izbînda a tot ce poate fi mai scump, mai aproape de inima omului care munceşte: dreptul de a se bucura liber de pîinea pentru care munceşte.

Responsabil de carte: Gh. Zarafu
Tehnoredactor: A. Vîntu
Corector E. Vrancea şi D. Guberg

Dat la cules 30.05.60. Bun de tipar 20.06.60. Tiraj 22100+3070 ex. Hirtie semivelină mată de 65 gr. m². Ft. 540×840/16. Colied. 31,11. Coli de tipar 36,25. Ediţia I. Comanda 4539. A. nr. 22.880. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 R-31.

Tiparul executat sub com. nr. 586 la Intrepr. Poligr. nr. 4
Calea Şerban Vodă nr. 133—135, Bucureşti — R. P. R.